# EMUNDI
# RICHERII
## DOCTORIS THEOLOGI PARISIENSIS
*DEFENSIO LIBELLI*
DE
# ECCLESIASTICA ET POLITICA POTESTATE,
*IN QUINQUE DIVISA LIBROS.*

TOMUS PRIMUS.

COLONIÆ,
Apud BALTHASAREM AB EGMON.
M. D. CCI.

*Veritas Domini manet in æternum , & liberabit nos.* Psal. 116. & Joannis 8.

*Deus dissipabit ossa eorum qui hominibus placent.* Psal. 52.

*Revela Domino viam tuam & spera in eo : & ipse faciet & educet quasi lumen justitiam tuam , & judicium tuum tanquàm meridiem.* Psal. 36.

*Pro justitia agonizare pro anima tua , & usque ad mortem certa pro justitia , & Deus expugnabit pro te inimicos tuos.* Ecclesiastici 4.

# EMUNDUS RICHERIUS

*Doctor Theologus Parisiensis, universis, qui veritatem, pacem atque unitatem justi regiminis Ecclesiæ Christianæ adamant, salutem atque æternam felicitatem precatur.*

PRimos pictores, artis quam profitebantur, usque adeo rudes & ignaros extitisse memorant, ut ea quæ pingerent, vix aliter quàm illorum nomine sic adscripto, exprimere & designare possent, *hic est homo, hic est bos, hic est equus, canis, &c.* Hercle quidem odia, quibus plerique hujus ævi Zelotæ utrinque fervent, sic eos transversum rapiunt, ut multò plus iracundiæ & pravæ affectioni, quàm veritati inter scribendum indulgeant; ex quo accidit, ut de illorum libris haud aliâ ratione, quàm ex Epigraphe judicare possimus, quoniam calumniis & sophisticis illusionibus adeò turgent ac pûtent, ut homines eruditos, aliquâ æquitate animi ac judicio præditos, à suorum librorum lectione omninò absterreant. Profectò, ut de me ipso loquar,

post Henrici Magni necem, cùm exiguam lucubrationem de Ecclesiastica & politica potestate in vulgus emisissent, tantumque odii, & potentissimorum inimicorum mihi ex ea re creari viderem, ut magno etiam perduellionatui verteretur, si quicquam adversùs meos convitiatores lucubrarem: Dominum Jesum Christum obsecravi, quando propter temporum iniquitatem & graves factiones, neque pro Catholica & Evangelica veritate justi regiminis Ecclesiæ, neque pro suprema & independenti politicæ majestatis auctoritate divinitùs instituta & propagata mihi tutum esset hiscere, saltem aliquando illos dies illucescere pateretur, quibus me vivo aut mortuo ea edi & legi possent, quæ in eam rem commentabar. Maximè verò quòd omnium hominum voce & scriptis confirmata sit notio inculpatæ tutelæ defensionem ita jure divino & naturali esse subnixam, ut neque ulli hominum affectu injuriâ unquam noxæ sit, neque etiam à quoquam mortalium legitimè prohiberi, multòque minùs per vim eripi queat: accedit etiam quòd ex vulgi & Sophistarum consuetudine nunquam mihi in animum induxerim maledicta maledictis, & sophisticas cavillationes aliis cavillationibus turpiter & iracundè rependere, sed omnibus neglectis in me certatim opprobriis, forti & christiano animo. veritati necessarii regiminis Ecclesiæ planè oppressi patrocinari. Quæ controversia, si ad ejus appendices & hodiernum Curiæ Romanæ dominatum attendamus, certè omnium maxima & aliarum caput est: ut meritò Bellarminus illam omnibus aliis anteposuit in suis operibus. Quocirca, lector, te etiam atque etiam obsecro, ne vel ex opinionum præjudiciis, quæ jam pridem hominum obnoxiorum factionibns inveterascunt, vel ex magna gratia & potentia eorum qui me sub ætate pupillari Regis in dicta causa damnarunt, de hac mea defensione statuas; neque tuam interpónas sententiam, priusquam omni seposito animi motu, consideratè accuratèque, & ut Patres antiqui loquebantur, secundùm regulas cognoveris. Quandoquidem certissimum est neminem de iis, quæ non apprimè novit, legitimum Judicem esse posse. Porrò ut hic maturè & Canonicè judicium feratur, non solâ scholasticæ Theologiæ, verumetiam exactissimâ Ecclesiasticæ historiæ, Conciliorum & Patrum antiquorum cognitione opus est. Unde qui ejusmodi subsidiis non sunt solidè instructi, & nihilominus ex hodierno atque absolutissimo Curiæ Romanæ principatu censuras contra juris communis & aristocratici regiminis Ecclesiæ vindices, quasi adversùm hæreticos, schismaticos, perduelles & monarchomacos, sic enim paratragœdiant, distringunt, certè novi orbis populis similes videntur, qui ad primum Galli gallinacei, equi ovi-

culæ, atque aliorum fœcundissimorum & mansuetissimorum animalium quæ nunquam viderant, velut ad horribilis excetræ aut alterius monstri pestiferi conspectum expavescebant: hincque illa Thrasonica magistri Andreæ Vallii jactatio, initio sui operis de *suprema potestate Papæ* in Epistola nuncupatoria ad Cardinalem Joyeusum, ubi gloriatur se hydram errorum Richerii debellasse. Sed te unum rogo, Lector, ut si has lucubrationes, superstite Richerio, in vulgus edi contingat, & forsan aliquid erroris, vel potiùs hallucinationis in eis ostendas, me me illorum, servatâ legis Evangelicæ normâ & moderatione, commonefacere nequaquàm graveris; ut enim homo sum errori obnoxius, ita tibi polliceor me quamprimùm omnia emendaturum; & si Ecclesiæ Catholicæ optimæ parenti videatur, me in omnium oculis culpam & lapsum publicè deprecaturum: insuper nolo te latere, sex annis circiter post primam scriptionem hujus defensionis, cùm in ejus recensionem incumberem, Martinum Decanum doctissimum Theologum publici juris fecisse opusculum de *Republica Ecclesiastica*, quo quidem jure & dogmaticè B. Petri & Ecclesiæ Romanæ Primatum contra Antonium de Dominis Spalatensem Episcopum propugnat: & sicut in hac parte ejus studium & sententiam vehementer laudo & amplector, ita eis nullo modo possum assentiri, quæ in præfatione libri secundi venditat, hæc tria pro uno atque eodem effato constituens. 1. *Petrus est visibile caput totius Ecclesiæ loco Christi.* 2. *Petrus est vicarius Christi in regimine totius Ecclesiæ.* 3. *Petrus habet Primatum totius Ecclesiæ.* Enimverò duæ priores propositiones nisi sanè intelligantur accuratèque distinguantur, absolutam infallibilem involvunt monarchiam; à qua primatus toto cælo, sicut res divinitus instituta à re penitus imaginaria & fictitia, distat, ut hoc opere demonstrabitur, conformiter ad ea quæ axiomate XV. & XXXI. Apologiæ nostræ disputavimus. Interea dum ne animi pendeas, quid verum in hac defensione tractetur, hîc in primo limine seriem omnium librorum & capitum, quam unius horæ semicirculo facilè perleges, tibi præ oculis delineandam censui. Vale.

# DE SUMMI PONTIFICIS AUCTORITATE,

*Ex libro Conclusionum sacræ Facultatis Theologiæ Parisiensis.*

ANno Domini millesimo sexcentesimo decimo, die secundâ Octobris, primâ die præpedita propter actum Sorbonicum sacra Facultas Theologiæ Parisiensis post solemnem Missam de Spiritu sancto, sua ordinaria celebravit Comitia in aula Collegii Sorbonæ super sequentibus Articulis.

Primò, recognita & obsignata est conclusio facta decimâ quintâ Septembris. Secundò, Honorandus Magister Emundus Richer Syndicus istam habuit expostulationem, jure naturali unumquemque nostrûm ad honoris tanquàm ad propriæ vitæ defensionem adstringi, imò etiam homini egregiè cordato honorem multò cariorem esse propriâ vitâ: se certò accepisse quemdam Patrem Jesuitam, præsentibus Magistris De Palude & Ourri, asseverasse Doctorem Richerium Syndicum Facultatis Parisiensis ex cujusdam Baccalaurei Thesibus hanc abrasisse propositionem: Summus Pontifex immediatè habet auctoritatem à Christo. Idque si abrasum sit, non tam ad suam privatam quàm ad totius Facultatis infamiam pertinere; quippe cùm Facultas connivendo huic abrasioni seorsim probare, & consequenter in justissimam sanctæ Sedis Apostolicæ reprehensionem incurrere censeretur. Equidem Facultatem universam testem appellare, se publicè & privatim quoties aut Actibus Theologicis præfuit, aut Theses Baccalaureorum recognovit, toties docuisse & inculcasse Christum Math. 16. verbo futuri temporis, Dabo tibi claves regni Cælorum, jurisdictionem tantummodò polliceri, actu verò & realiter eam contulisse, dum totam Ecclesiam Episcopali & Presbiterali Ordine constantem per se immediatè ac proportionatè misit, Joannis 17. Sicut tu me misisti in mundum, ità & ego eos misi in mundum, & pro eis sanctifico meipsum. Et cap. 20. Sicut misit me Pater, & ego mitto vos. Accipite Spiritum sanctum: Quorum remiseritis peccata, remittuntur eis. Item Math. 28. Ite docete omnes gentes. Et Luc. 10. Post hæc autem designavit Dominus & alios septuaginta duos, & misit illos binos ante faciem suam in omnem civitatem & locum quò erat ipse venturus. Cùm itaque immediatam, individuam & proportionatam missionem toti Ecclesiæ tribuerit, ut omnes sciunt, & auctore Apostolo 10. ad Roman. missio vera & realis sit collatio jurisdictionis, quomodò prædicabunt nisi mittantur? prorsùs esse impossibile jurisdictionem immediatam summo Pontifici denegasse. Nam qui totum dicit nihil excipit: etsi quod minus videtur inesse inest inerit & quod magis. Porrò fateri ingenuè se has propositiones tanquàm juri divino, naturali & Canonico penitùs contrarias ex quorumdam Baccalaureorum Thesibus expunxisse. Unus solus

Pontifex maximus immediatè habet auctoritatem à Christo, omnes autem alii Episcopi ab illo, imò etiam ipsi Apostoli eandem à Divo Petro accepturi erant, nisi Christus in clavium collatione Apostolos prævenisset. Quandoquidem sicut jus naturale perhibet Deum & priùs, & immediatiùs, & magis essentialiter ad totum, quàm ad partem intendere, quia totum respectu partium habet rationem perfecti, & regulæ architectonicæ ex D. Thoma 2. 2. quæst. 64. art. 2. Ita lex divina & canonica, planè demonstrant Christum immediatè & per se totam Ecclesiam instituisse, eique ligandi & solvendi potestatem immediatè contulisse, ac proinde etiam immediatè & proportionatè regi & gubernari voluisse, tum ab Episcopis, tum à Presbyteris. De Episcopis satis patere Actor. 20. Attendite vobis, & universo gregi in quo vos posuit Spiritus sanctus Episcopos regere Ecclesiam Dei. De Presbyteris 1. Petri 5. seniores qui in vobis sunt rogo, pascite qui in vobis est gregem Dei, providentes non coactè, sed spontaneè secundùm Deum. Qua de re Damasus Papa distinct. 68. Can. Chorepiscopi & Divus Hieronymus distinct. 93. Can. legimus. Hanc porrò doctrinam ab Apostolis ad nos transmissam, & à schola Parisiensi jugiter propugnatam fuisse, idem Dominus Syndicus confirmavit recitatione celeberrimi decreti Facultatis, quod omnium Doctorum tam secularium quàm Religiosorum consensione & suffragiis factum est die 8. Martii 1429. contra octo propositiones, quas frater Joannes Sarrazin in suis Vesperiis propugnaverat.

Prima. Omnes potestates jurisdictionis Ecclesiæ, aliæ à Papali potestate, sunt ab ipso Papa quantùm ad institutionem & collationem.

Secunda. Hujusmodi potestates non sunt de jure divino, nec immediatè institutæ à Deo.

Tertia. Non invenitur Christum tales potestates, scilicet alias à Papali expressisse, sed tantùm supremam, cui commisit Ecclesiæ fundationem.

Quarta. Quandocumque in aliquo Concilio aliqua instituuntur, tota auctoritas dans vigorem statutis in solo summo residet Pontifice.

Quinta. Ex textu Evangelii, non habetur expressè alicui Apostolorum nisi Petro auctoritatem jurisdictionis fuisse collatam.

Sexta. Dicere inferiorum Prælatorum potestatem jurisdictionis, sive sint Episcopi, sive Curati, esse immediatè à Deo, sicut potestatem Papæ, veritati quodammodò repugnat.

Septima. Sicut nullus flos & nulla pullulatio, nec etiam omnes flores & pullulationes simul possunt aliquid in arborem, quia hæc omnia sunt propter arborem instituta, & ab arbore derivata: sic omnes aliæ potestates nihil de jure possunt contra summum Sacerdotium; infra dicitur quòd spiritualis potestas est summus Pontifex, ut recitatur Hugonem de sancto Victore dixisse. 2. de Sacramentis, ex quo potest videri quod hîc per summum Sacerdotium summus Pontifex intelligatur.

Octava. Summus Pontifex Canonicam simoniam à jure positivo prohibitam non potest committere.

Quas propositiones idem frater Joannes Sarrazin ex decreto facultatis, palam & publicè ejurare, hasque octo alias superioribus contrarias asserere & profiteri coactus est.

Prima. Omnes poteſtates juriſdictionis Eccleſiaſticæ, aliæ à Papali poteſtate, ſunt ab ipſo Chriſto quantum ad inſtitutionem & collationem primariam: à Papa autem & ab Eccleſia quantùm ad limitationem & diſpenſationem miniſterialem.

Secunda. Hujuſmodi poteſtates ſunt de jure divino, & immediatè inſtitutæ à Deo.

Tertia. Invenitur in ſacra Scriptura Chriſtum Eccleſiam fundaſſe, & poteſtates alias à Papali expreſſè ordinaſſe.

Quarta. Quandocumque in aliquo Concilio aliqua inſtituuntur, tota auctoritas dans vigorem ſtatutis reſidet non in ſolo ſummo Pontifice, ſed principaliter in Spiritu ſancto & Eccleſia Catholica.

Quinta. Ex textu Evangelii & Doctrina Apoſtolorum habetur expreſſè, Apoſtolis & Diſcipulis à Chriſto miſſis auctoritatem juriſdictionis fuiſſe collatam.

Sexta. Dicere inferiorum Prælatorum poteſtatem juriſdictionis, ſive ſint Epiſcopi, ſive ſint Curati, eſſe immediatè à Deo, Evangelicæ & Apoſtolicæ conſonat veritati.

Septima. Aliqua poteſtas, ſcilicet poteſtas Eccleſiæ de jure poteſt aliquid in certis caſibus contra ſummum Pontificem.

Octava veritas. Quicumque purus viator habens uſum rationis cujuſcumque dignitatis, auctoritatis aut præeminentiæ, etiamſi Papalis exiſtat, ſimoniam poteſt committere.

Quibus auditis & accuratè perpenſis, facultas reſpondit ac teſtata eſt honorem Domini Syndici ad totum ordinem Theologicum pertinere, & quæ delata ſunt ad Patres ſocietatis de hujus propoſitionis abraſione, ſummus Pontifex non immediatè habet auctoritatem à Chriſto, falſa & contumelioſa eſſe in eundem Dominum Syndicum, atque etiam in totam facultatem, quæ numquam paſſa fuiſſet talem abradi propoſitionem.

Extractum ex libro concluſionum ſacræ facultatis Theologicæ Pariſienſis per me ſubſignatum Ludovicum De la Court Presbyterum, magnum Apparitorem & Scribam dictæ Facultatis. Die vigeſimâ Januarii anno 1611.

*Sic ſignatum*, *DE LA COURT.*

**E MUSEO S. C. IN. R. R. C. C.**

# GENTIANI
# HERVETI
## AURELIANENSIS
## DE RESIDENTIA EPISCOPORUM
## EPISTOLÆ

DUÆ

SCRIPTÆ IN CONCILIO TRIDENTINO

ANNO M. D. LXVIII.

*Una ad ALPHONSUM SALMERONEM Jesuitam.*

*Altera ad STANISLAUM HOSIUM Cardinalem Pontificis Legatum.*

# DE GENTIANO HERVETO

*Testimonium Jacobi Augusti Thuani Historiarum libro LXXX. ad annum 1584.*

APud nos pridiè idûs Septembris optimè meritam de re christiana ac litteraria animam Deo reddidit Durocortori Remorum Gentianus Hervetus Oliveti pago juxtà Aurelianum natus anno salutis 1499. , qui à puero, optimis artibus & utriusque linguæ cognitione instructus, primum tyrocinium fecit in erudiendo Claudio Albaspinæo , qui posteà unus è quatuor viris ab epistolis secretis Francisco I. Henrico II. Francisco II. & Carolo IX. fuit. Indè Lutetiam profectus Eduardo Lupsero Anglo in excudendo Galeno à Thoma Linaero latinè verso desudanti operam addixit ; eumque in Angliam redeuntem secutus, Arturo Polo instituendo à Sarisberiensi matre appositus est, & posteà à Reginaldo Paulo Cardinali communis matris permissu in Italiam evocatus est, ut Græcis Auctoribus in Latinam linguam vertendis operam daret, ubi ille in tanti viri familia, quæ virtutum & omnis civilis cultûs veluti officina erat, diù fuit, Polo ipsi carissimus, & summorum in Italia virorum amicitiam, ob raram eruditionem & morum suavitatem promeritus. Deinde in patriam rediit, & in Burdigalensi gymnasio totâ tunc Galliâ celeberrimo publicè præ egendo industriam exercuit, rursùsque in Italiam profectus à Polo munificentissimo patrono in clientelam Marcello Cervino, qui posteà summus Pontifex fuit, id enixè postulanti datus est, ubi & multa illius sivè hortatu, seu jussu è Patribus Græcis in Latinum transtulit, Marcellum ipsum ad Concilium secutus, in quo etiam plerasque orationes habuit, & inter eas eruditissimam & commendatissimam pro honestate matrimoniorum, quæ sanctionibus contra clandestina conjugia posteà factis occasionem præbuisse creditur. Sacris dein initiatus Joan. Hangesti Noviodunensis Episcopi primùm, dein Joannis Morvillerii Aurelianensis item Episcopi Vicarius, sacris ad populum concionibus vacavit, & Carolum Cardinalem Lotaringum ad Concilium Tridentinum proficiscentem postremò secutus est, ab eoque in sacri Collegii Remensis sodalitium cooptatus, quod reliquum fuit, in studiis assiduus exegit. Hujus vita onga & nunquam otiosa , meruit, ut ei longiore elogio parentarem.

*De eodem Possevinus Jesuita in apparatu.*

GEntianus Hervetus Aurelianensis Gallus vir admodùm eruditus & linguarum Græcæ ac Latinæ peritus, Theologus parisiensis & Canonicus Remensis in Campania, quæ regni Galliæ provincia est; scripsit.

De actu & fraudibus satanæ in abolendo sanctissimo Missæ Sacrificio.
Apologiam contra Hæreticos Calvini Ministros.
Vertit è Latina in Gallicam linguam libros de Civitate Dei à B. Aug. conscriptos.
Epistolas ministris quæ Parisiis prodierunt anno 1562.
Responsionem ministris. Commenta item ac somnia Calvini.
Epistolas varias Catholicis.
Responsionem Hugoni Sureau.
Homiliam de Ascensione Domini. De sacris item signis.
Ex D. Hieronymo tractatum de vera Ecclesia.
Catechismum Parochorum.

Alia etiam permulta latinè & gallicè edidit, variaque sanctorum Patrum opera è Græco in Latinum vertit, quæ sigillatim refert Possevinus.

# GENTIANI HERVETI

## EPISTOLA I. DE RESIDENTIA EPISCOPORUM

## Ad Alphonsum Salmeronem.

*Reverendo Patri ALPHONSO SALMERONI, Societatis JESU Sodali, Gentianus Hervetus salutem.*

CUm tu me ægrotantem, quod tuæ fuit humanitatis, nudiustertius invisisses, inter cæteros sermones, quos inter nos contulimus, hic fuit præcipuus, quòd cùm ego dixissem, me non posse non dolere, quòd propter hujus Concilii Tridentini diuturnitatem à suis gregibus tamdiu abesse cogerentur Episcopi, hoc maximè infœlicissimo tempore, quo tot undiquè oriuntur lupi, qui miseras pecudes dilaniant, discerpunt, ac dilacerant, tu quoque te hoc ipsum ægrè ferre præ te tulisti, & hoc etiam adjecisti; ideò magis esse dolendum, quòd unicum juris divini vocabulum, tanquàm aliquod malum aureum in medium injectum, tantam inter Patres excitârit dissensionem, ut his jam sex mensibus feliciter cœptum Concilii cursum retardaverit. Quod quidem te eò magis mirari dicebas, quòd non sit adeò magna inter eos controversia. Nam cùm utrique in suis ecclesiis residentiam fateantur esse necessariam, alii eam juris divini esse absolutè censeant: alii autem juris quidem esse divini, sed per Ecclesiam, id est per summum Pontificem dispensandi: cùm autem quæreren, si res non est adeò magni momenti; qui fit, ut alii hanc juris divini particulam decreto de residentia tantoperè inseri cupiant, alii eam cane pejus & angue fugiant & horreant? dixisti, nunquàm permissurum Pontificem, & qui ejus partes sequuntur, ut de Pontificia detrahatur auctoritate: detractum autem iri, si propter hanc adjectam juris divini particulam à Pontifice accersiti, aut aliquò missi Episcopi parêre recusarent. Omitto cætera quæ dixisti, nempè ex sacris litteris numquàm adstrui residentiam: & primum dixisse Cajetanum, residentiam esse juris divini: cautius autem esse & consultius si pœnis canonicis, iisque gravissimis jubeatur residentia, quàm si statuatur eam esse juris divini, quod impunè & facillimè violari videmus quotidiè.

Hæc tu quidem dicebas, ad quæ facilè posset responderi. Nam cùm pascere gregem sit juris divini, id quoque sine quo id explicari non potest, juris sit divini necesse est. Et cùm episcopatum alicui mandat Pontifex, id quoque dat,

quod est juris divini, nempè ut gregem pascat, & eâ ratione ut resideat. Si autem antè Cajetanum nemo scripsit residentiam esse juris divini, minimè est mirandum: nam nemo de eo unquam dubitavit, neque ut id scriberet, Cajetanum aliud impulit, quàm quòd per summam indignitatem videret suas ecclesias ab Episcopis deseri: qua quidem in re magis est laudandus (quòd cùm jam esset Cardinalis, nec quicquam esset quod ampliùs ambiret, Episcopos vera scribendo, sui officii admonuerit) quàm Catharinus & Campegius, quos juris non esse divini residentiam primos omnium dicentes, episcopatibus quos habebant, majus aliquid ambiisse, non levis est conjectura. Si pœnis autem canonicis non potuerunt hactenùs Episcopi contineri in officio, quid vetabit experiri, num adjecta juris divini particula ampliùs aliquid possit? Fieri quidem potest ut non multùm prosit, at ut obsit non potest fieri: quod ergò prodesse potest; non potest autem obesse, id nè disertis verbis exprimatur, quid opus est tantoperè contendere? Sed hæc, ut dixi, omitto: ad ea venio quæ dixisti, subodorari Pontificem, ut qui ejus partes tuentur, fore ut dicto Pontificis minùs pareant Episcopi, & ita de Pontificia detrahatur auctoritate, si juris divini particula adjiciatur decreto de residentia. Ea autem dicam, quæ cùm tu mecum loquebaris, minimè cogitabam, cùm tu autem discessisses, mihi venerunt in mentem reputanti & diligentiùs examinanti verba quæ apud me feceras.

Atque primum quidem omnium hoc mihi occurrit sacrosanctum Tridentinum coactum esse Concilium, ut & profligentur hæreses, & lapsa ecclesiastica reparetur disciplina: disertis enim verbis expressum est; ID IDEO congregari ut reformetur Ecclesia tam in capite quàm in membris: quod quidem maximam spem dedit bonis omnibus, fore ut prisci illi & incorrupti mores in integrum restituerentur, cùm quod propter diuturnam & longi temporis præscriptione munitam consuetudinem per se non potest facilè efficere Pontifex, id libero sanctæ synodi permitteret arbitrio. Jam cessabat quæ plurimorum animis insederat opinio, nolle Pontifices congregari Concilium, quòd timerent sui & suorum reformationem. Ex hoc auctoritati & dignitati Pontificis quantam putas factam esse accessionem? quæ certè futura erat longè major, si iis quæ verba præ se ferebant, facta quoque respondissent. Sed cùm subdubitari cœptum est, & deindè manibus quodammodo palpari, simplicibus offundi tenebras & (qui dolus est malus) aliud agi, aliud simulari, subitò mirandum in modum refrixit, quam de Pontifice boni omnes conceperant, opinio; quamquàm meo quidem judicio non tam hujus rei culpa est in summum Pontificem conferenda, qui non minùs est re quàm nomine pius, quàm in numerarios aliquot Episcopos, & Curiæ Romanæ aliquot asseclas, qui partim officii sui immemores & ecclesias deserentes, partim majora captantes, & inanes titulos ambientes, non minùs sunt addicti Romæ, quàm servi glebæ: quorum tam importuna & tam cæca est ambitio, ut malint Germaniam perpetuis agitari seditionibus, recuperandæ Angliæ omnem spem amitti, Franciam, quæ summorum Pontificum potentissimum & tutissimum semper fuit propugnaculum, ex Catholicorum manibus, quod nunc est maximè timendum eripi: cælum deniquè terræ misceri, quàm in animum inducere, ut

relictâ Româ suos greges pascant; qui sunt adeò inconsiderati, ut cùm proximus ardet paries, suam quoque rem agi non videant.

Hujus funesti, quod nunc est in Gallia belli, quis futurus sit exitus, Deus novit. Mihi certè valde timendum videtur, nè cum omnium nostri temporis (absit verbo injuria) virtute & morte quam superavit, Imperatorum fortissimus & omnibus alioqui virtutibus adeò absolutus, ut nullum ei vitium ausi sint unquam objicere adversarii, & qui solus prælia Domini pugnasse dici potest Dux Guisianus non minùs immaturâ quàm violentâ morte nobis sit præreptus, totque jam viri fortes pro fide Catholica, susceptâ gloriosâ martyrii coronâ, in hoc bello ceciderint, timendum est (inquam) nè si mores nostros non corrigamus Deus permittat, ut Galliâ, Angliâ & Germaniâ connivente, vel fortè etiam conspirante Italiâ, conjunctis simul copiis de Ecclesiasticorum, qui nolunt corrigi, peccati pœnas sumant. Deus faxit ut inanis meus sit hic metus. At facilè id fieri posse, quemlibet vel parum cordatum ipsa docet experientia, si quid in Germania & Anglia intrà paucos annos & nuperrimè in Gallia factum sit recordetur.

Sed ut ad rem redeamus, exceptis paucis, qui sincerâ & illæsâ conscientiâ liberè dicunt quod sentiunt, maxima ex parte sunt ejusmodi ut dixi ii Episcopi, qui juris divini particulam decreto de residentia addi nolunt, qui cùm summi Pontificis auctoritatem se defendere simulant, reverà suæ ambitioni & libidini serviunt, dici non potest in quantam invidiam vocent summum Pontificem. Quid enim ad vulgi aures accidere potest magis invidiosum quàm si summus Pontifex, cujus sunt partes universam regere Ecclesiam, nolit providere ut Episcopi in suis resideant Ecclesiis? Nolle autem providere censebitur, si per eum steterit, quominùs residentiam juris esse divini statuatur: quod quidem videtur esse adeò perspicuum, ut sit ea veluti quædam notio impressa in animis hominum. Quàm multis in locis (ut ego quidem arbitror) immeritò malè audiat summus Pontifex, nemo est qui nesciat: & tamen à malevolis conflatam in eum invidiam, tantam vim videmus habuisse, ut multæ eæque maximæ nationes ab eo defecerint. Quid futurum autem censemus, si per universum christianum orbem (quod maximè timendum est) hæc pervagetur fama, nolle Pontificem, ut Episcopi in suis diœcesibus resideant? Nolle autem dicetur, ut jam dixi, si per eum steterit (quod absit) nè residentia juris divini esse statuatur. Cavendum, cavendum est, inquam, ne si hoc fiat, non minùs apud Catholicos, quàm apud Hæreticos laboret invidia, & tot pestilentissimis quæ christianum orbem vexant hæresibus accedat (quod Deus avertat) etiam schisma. Sed quàm quæso est perversum eorum judicium, qui Pontificis auctoritatem eos tueri existimant, qui non esse juris divini residere existimant: de ea autem eos detrahere qui existimant. Quasiverò sit aliquid quod magis faciat ad conservandam atque adeò augendam Pontificis auctoritatem, quàm si omnes, quibus sunt mandata munera Ecclesiastica, iis ut par est fungantur: fungi autem qui rectè possunt, si ea ipsi deferentes, vicaria semper utantur opera.

Cujusmodi verò est quod dicis, jussis Pontificis minùs esse parituros Episcopos si in decreto addatur residentiam esse juris divini? quamobrem; quia si à

summo, inquis, accersantur Pontifice, aut jubeantur aliquò proficisci, poterunt semper ejus detrectare imperium, hoc prætextu, quòd juris sit divini residentia. Tu ipse, inquiet Episcopus, jussisti me residere, imò verò Deus jussit: non licet itaque hinc me discedere. Adhuc facile est respondere: non est magis suæ Ecclesiæ obligatus Episcopus, quàm uxori maritus, inter Episcopum certè & Ecclesiam velut quoddam spirituale contrahitur matrimonium, quamvis autem matrimonium sit viri & mulieris conjunctio, individuam vitæ consuetudinem retinens, non est tamen adeò arcta hæc individua vitæ consuetudo, ut non possit maritus justis de causis ab uxore aliquamdiù abesse: ita etiam Episcopus, quamvis jure divino obligetur residere, non tamen perpetuâ adstringitur residentiâ, ut ei non liceat tantisper abesse justis de causis, quæ quidem poterunt esse hujusmodi, ut non minùs nitantur jure divino, quàm ipsa residentia. Non est certè dubium, quin si à Pontifice ad Concilium vocetur Episcopus, aut in locum aliquem mittatur, in quo ad compescendam Hæreticorum rabiem sit ejus opera ad tempus opportuna ac necessaria: vel si quid sit aliud ejusmodi, in quo agatur vel de Religione vel de Ecclesiæ salute, sit semper lubenter pariturus Episcopus, ut qui satis intelligat, cùm ex Scripturis sacris sit perspicuum, Petri Apostolorum principis successorem esse Christi Vicarium se etiam obligari ad ei parendum in iis quæ ad Ecclesiæ pertinent ædificationem. Nec si ab Ecclesia sua aliquamdiù abfuerit, pro desertore habendum, cùm nec eam deserendi animo recesserit, & suæ etiam Ecclesiæ providere sit censendus, qui pro tota laborat Ecclesia, cùm communi salute contineatur etiam salus singulorum. In his ergo non est dubium, quin sit quivis bonus & sui officii non immemor Episcopus summo pontifici libenter pariturus, nec veriturus, nè, si statutum fuerit juris divini esse residentiam, ei parendo videratur commisisse in Canonem.

Neque tamen negari potest à summo pontifice nonnulla Episcopo imperari posse, quibus si non pareat, non protinùs pontificis imperium detrectasse, sed justas attulisse causas, propter quas jure sit excusandus, non immeritò sit censendus. Nec ea solùm intelligo, quæ apertè sunt turpia & planè indigna quæ jubeantur à pontifice, sed etiam ea quæ videntur honorifica & quæ etiam ad ipsius Ecclesiæ ædificationem leviter intuenti videntur conducere. Ut autem quid mihi velim faciliùs intelligas, uno exemplo, eoque clarissimo rem totam oculis subjiciam, ex qua cætera facilè elucescent. Quid videtur hodie magis honorificum, quàm ad Cardinalatûs à multis tantoperè expetitam pervenire dignitatem? Quid rursus ad Ecclesiæ ædificationem magis conferre creditur, quàm si pontifex eos Cardinales habeat à consiliis, qui & doctrinâ excelleant, & eâ vitæ sint sanctitate, ut exemplo non minùs prosint, quàm verbo. Et tamen poterit esse hujusmodi Episcopus, qui, si à pontifice Cardinalitio galero oblato Romam evocetur, longè meliùs Ecclesiæ sit consulturus, si oblatum honorem non admittens & se excusans in sua diœcesi maluerit, ut cœperat residere, quàm Romam proficiscens inanem titulum quærere. Ponamus enim Episcopum qui in iis habitat regionibus, in quibus timeatur latè serpens hæresis, quam & libris doctissimè & elegantissimè scriptis compescat, & suâ auctoritate populum in officio conti-

contineat. Ponamus ergo eum, remisso qui honoris causâ offerebatur galero, & se excusare & ita apud Pontificem agere.

Ego sanctissime pater, quàm possum maximas ago tibi gratias, quòd me indignum tanto honore sis dignatus. Ego verò vel obviis, ut aiunt, ulnis eum accepissem, & arctissimè essem complexus, si id mihi liceret per meam vitæ conditionem: sed cùm in eo gradu sim collocatus, ut Episcopatum mihi jam pridem mandatum administranti, ab ovili, & scriptis & concionum latratu lupos procul arcenti, populo mihi commisso verbum Dei sincerè prædicanti, & omnes Episcopi partes implenti, sit præsentia mea in mea diœcesi necessaria, ignoscas, quæso, si galerum quantumvis honorificum, minimè duxerim esse accipiendum. Et certè cùm quid ex eo evenisset, ut verum dicam apud me considero, video, si accepissem, eò rem fuisse redituram, ut accepto galero, ipso jure meus vacaret Episcopatus, qui cuinam mandaretur in hoc infelicissimo, quo vigilantissimis pastoribus opus est, tempore, mihi valdè providendum censebam. Jam verò si per Cardinalatum ex Episcopo factus essem non Episcopus, & in Presbyterorum numerum essem cooptatus, non immeritò censerer ab equis (quod aiunt) descendisse ad asinos. Ego certè non possum adeò esse Aerianus, ut non Episcopi majorem esse censeam dignitatem quàm Presbyteri, quantumvis ergo fuissem Cardinalis, nihil aliud fuissem quàm Presbyter. Quod mihi adhuc fuisset gravius, si cùm in meo Episcopatu sit frequentissimus, apud quem soleo concionari, populus; Romæ mihi esset assignatus, cujusmodi sunt permulti, titulus, in quo nullus esset populus, & in quo esset ejusmodi ædes sacra, ut dignior videretur in qua staret hara quàm ara.

Dices fortasse, beatissime Pater, non esse cur recusem accipere galerum. Nam etsi ipso jure meus vacat Episcopatus, eum tamen mihi redditum iri, ut qui quâdam veluti fiduciâ sit rursus mihi commendandus. Futurum est ergo ut sim non verus, sed fiduciarius & commendatorius (ut vocant) Episcopus: quod quidem tantùm abest ut mihi persuaderi possit, ut nullam rem aliam Christianæ Reipublicæ majorem arbitrer creare perniciem, quàm hanc fiduciariam Episcopatuum & procul dissitorum Monasteriorum Cardinalibus commendationem, quæ nihil est aliud quàm Ecclesiarum & Monasteriorum proventus eis comedendos propinare, dum ipsi Ecclesias & Monasteria deserunt, imò ne semel quidem invisunt. Hoc exemplum cùm à Roma tanquàm à capite ad cætera membra sit derivatum, incredibile est quantam calamitatem Christi attulit Ecclesiæ, tantam certè, ut nisi Christus nos respexerit, & ad lapsam reparandam Ecclesiasticam disciplinam te, sanctissime Pater, inspiraverit, de Petri navicula cujus tu clavum tenes, actum planè videatur. Quænam autem spes est, fore ut lapsus reparetur ordo ecclesiasticus, quamdiù Cardinales commendatorum sibi Episcopatuum & Monasteriorum fruentur proventibus, quæ ipsi ne per somnium quidem viderint: quàm verò hoc est miserandum & planè deplorandum, quòd cùm in Italia tot sint diœceses, vix tamen vigesimus quisque Episcopus in sua Ecclesia resideat, & populum pascat! Neque verò hoc te fugere potest, beatissime Pater, cùm omnes ferè qui Romæ in aula tua magistratus gerunt, & munera obeunt,

ex eorum sint numero, & diebus festis in tuo sacello tantam eorum videre possis multitudinem, ut ferè ex ea justas conscribi possit exercitus.

An verò cùm eos vides, non tibi quandoque venit in mentem, quot illi sint Episcopi, tot in Italia, te videnre & permittente, desertas esse diœceses? Visne te pro Christi vero, quod tuus tibi tribuit Pontificatus, gerere Vicario? Eos omnes à tuo conspectu ad suas quas deserunt Ecclesias expelle; populumque docere, verbum Dei prædicare, & quæ sunt Episcoporum partes implere compelle. Nihil potes facere, quod fame verbi Dei laboranti populo possit esse gratius, nec ad reparandam ecclesiasticam disciplinam, quæ est maximè necessaria, accommodatius. An verò cùm tot sint in Italia Episcopi qui non resideant, æquum censebis, ut ego Cardinalis creatus & nihilo secius Episcopus fiduciarius Romæ degam, meo exemplo ad non residendum cæteros Episcopos invitem, qui ad residendum Romà essent expellendi? Absit sanctissime Pater, ut quod vides planè iniquum, id à me fieri statuas.

At dices fortasse: quod alioqui videri posset iniquum, æquum videri poterit, si consideres, quòd cùm futurus esses in sanctissimo totius orbis christiani conventu, in quo aguntur maximæ, quæ ad christianam rempublicam pertinent, causæ, tu ei tuis consiliis adjumenti plurimùm conferre posses. Ego verò de me tam præclarè non sentio, ut meum consilium rebus hodie tam afflictis aliquid opis afferre posse putem: hoc unum scio, ad profligandas hæreses & populum christianum in officio continendum, non aliud præsentius esse remedium, quàm si lapsa ecclesiastica reparetur disciplina. Quàm sit autem difficile eam reparare, ex hoc facile est concipere, quòd cùm doctissimis & sanctissimis Cardinalibus, Contareno, Sadoleto, Polo, reformationis negotium mandasset sanctæ memoriæ Paulus III. res habuit hunc exitum ut nullus indè sequutus sit effectus. Quamquàm sit ea res ex se non parum difficilis, ex eo quidem est certè longè difficilior, quòd sepè contingat, ut Pontifices, qui reformationem sedulò capere præ se ferunt, doctissimorum & optimorum virorum, quos ad se accersunt, operâ, non ad reformationem quam in vulgus jactant, sed ad suam stabiliendam potentiam abutantur. Hoc in te cadere, sanctissime Pater, tantùm abest, ut existimem, ut te nihil esse magis & re & nomine Pium lubens, & sentiam & prædicem: sed quoniam es in summo gradu potestatis collocatus, quo fit ut multorum sermonibus aures tuas patere necesse sit, tuque me consilio nonnihil valere existimas, non verebor ea scribere, quæ tuæ sanctitati coram, si liceret, dicerem.

Nullos, sanctissime Pater, majores habes hostes, quàm tuos domesticos, qui tibi perpetuò assentantes, & eâ ratione ad amplissimos honores sibi viam munientes, divinam tuam potestatem & auctoritatem semper habent in ore, quam quidem, si quispiam obstinato animo denegaret, is in impiorum numerum meritò esset referendus. Falluntur autem & fallunt, si qui existimant eam in eo esse sitam, ut prohibeas eos, quibus munera sunt mandata Ecclesiastica, ne iis, ut par est, fungantur, & populum sibi commissum pascant, quod cùm explicari non possit absque residentia, etiam atque etiam cavendum est, ne levi aliquo prætextu à suo officio à te, ô beatissime Pater, avocentur Episcopi; quoniam

autem nihil eſt quod ardentiſſimis omnium bonorum votis magiſque hodie expoſcatur, quàm ut Eccleſiaſtica reparetur diſciplina, tuque ſi iſthic adeſſem, à me fortaſſe de ea re conſilium peteres, paucis dicam quod ſentio, quod ut pro ſumma tua humanitate in bonam partem accipias, te rogo & obſecro. Non ea dicam, quæ fortè ab aſſentatoribus audire es ſolitus, qui ſemper ea quæ jucunda videntur, auribus tuis inſtillant; ſed quæ videbuntur quidem paulò acerbiora: ſunt autem ejuſmodi, omnium qui rectè ſentiunt judicio, ut Eccleſiæ tibi commiſſæ ex iis ſalus pendeat.

Vis, ô Pie Pontifex ſanctiſſime, eccleſiaſticam reparare diſciplinam? Vis certè; nec malevolorum, qui de tua ſanctitate detrahunt, maledicta mihi contrarium poterunt perſuadere: ſed ſi vis, fac ut judicium à domo Dei, à domo (inquam) tua incipiat. Non vides quàm barbarico propè dixerim luxu aula tua tota diffluat? Cardinalium tuorum quantus ſit comitatus, quàm multi anteambulones, quanta eos ſequentium Epiſcoporum caterva, quàm ſuperbæ ſint eorum veſtes, quàm ſuperbus comitum ornatus, quàm ſuperba etiam mularum fræna & ephippia, quàm ſuperba palatia? Quorsùm in urbe ſancta auditur tot equorum hinnitus, tam ſonorus tubarum & buccinarum clangor, tam horrendus bombardarum ſtrepitus? Hæccine fieri in ea urbe, in qua ſita ſunt duorum Chriſti Apoſtolorum corpora, qui ab omni faſtu fuerunt alieniſſimi? Et hæc ab iis fieri, qui ut eorum ſint ſucceſſores, ita eorum oportuit vitam, quoad ejus fieri potuit, imitari? Sunt hæc omnia, beatiſſime & ſanctiſſime Pater, ſunt corrigenda; totuſque hic nimis ſuperbus & diſſolutus vivendi modus ad frugalitatem reducendus. Sed quomodo hoc fieri poterit in tam corruptis hominum moribus, maximè cùm nihil ſit difficilius, quàm aſſueta relinquere?

Ego quidem nullam video aliam commodiorem rationem, quàm ſi renovetur Canon Concilii Chalcedonenſis. Conſideretur quinam ſint Romæ tituli, in quibus ſit populus, qui paſcatur, doceatur, regatur, & Sacramenta ei adminiſtrentur. Ad quemlibet horum titulorum, cùm eum vacare contigerit, ordinetur Cardinalis; quibus ordinatus in eo prædicandi & Sacramenta adminiſtrandi ſuo fungatur munere, omni ſpe ei ademptâ potiundi alicujus commendati epiſcopatûs aut monaſterii, in quo non poſſit reſidere. Eum ſuus alat titulus. Quòd ſi id non poſſit, ſuppleat id quod deerit ampliſſimum, Chriſti primùm benignitate, deindè Conſtantini & Caroli Magni (ut cæteros omittam) liberalitate conceſſum Petri patrimonium Ad eos autem titulos ordinari poterunt, non ſolùm Romani, ſed etiam externi, de quorum doctrina & nulli crimini affini vitâ erit ſatis conſtans fama, modò nè ſint Epiſcopi aut alicui eccleſiaſtico muneri addicti, quod non poſſint deſerere. Cæteri autem inanes tituli, & in quibus nullus eſt populus, omninò ſupprimantur. Sed quoniam ſunt in eis multa antiqua templa, religione ſacra, ut quæ in honorem aliquorum Martyrum, aut alioqui Sanctorum ſunt conſecrata, & ad quæ ſtatutis anni diebus ſoleat populus convenire, providebit ſummus Pontifex, ut ea ſarta-tecta maneant, & ad rem divinam faciendam, cùm opus erit, illuc conveniant Sacerdotes ex aliis eccleſiis.

Hæc nonnullis fortaſſe nova videbuntur, cùm ſint antiquiſſima, & à ſynodi

usque Chalcedonensis, quæ fuit imperante Martiano, Pontificatum autem gerente sanctissimo Leone I. temporibus repetita. Nova autem videntur, quoniam per quandam negligentiam, nè dicam pravitatem, sunt antiquata. Hinc certè factum est, ut non novæ sint sed veteres, de iis quæ Romæ contrà ecclesiasticam disciplinam fiunt querelæ, quæ nonnullam dederunt occasionem, ut vel tam multæ hæreses sint exortæ, vel non tam citò sint repressæ.

Hoc ecclesiasticæ disciplinæ veluti jacto fundamento, nihil est facilius quàm reliqua superstruere. Nolo itaque in iis exponendis diutiùs immorari; sed ea cursim persequi, quæ tibi, beatissime Pater, suâ sponte satis occurrent. Primum itaque non est committendum, ut uni plura mandentur munera ecclesiastica, hoc enim antiquis planè repugnat canonibus. Deindè tollendæ sunt, quæ citrà rationem fiunt in beneficiis (ut vocant) conferendis, summi Pontificis præventiones; nec illorum conferendorum alia illi debet esse causa, quàm ut eorum suppleatur negligentia, quorum sunt partes conferre, utpote si exacto sexto mense, ipsi nondum contulerint. Regularia dentur regularibus, secularia secularibus: residentia omnibus imperetur; nec ab ea esse immunem, nisi ad tempus, certis & justis de causis, cuiquam concedatur. Concilia tam Metropolitani quàm Episcopi quotannis celebrent, in quibus & de Ecclesiæ negotiis maturè & diligenter inquiratur, & in Ecclesiasticos, quos deliquisse constiterit, severè animadvertatur. Legati à Sede apostolica in diversas orbis partes mittantur, qui quid ubique fiat diligenter observent, & ad summum Pontificem renuntient, ut si aliquos se malè gerere intellexerit, eos vel missis litteris admoneat, & arguat; & si res postulaverit, eos etiam ad se evocet. Ipsi autem intereà se integrè & innocenter gerant; nec hoc sibi proponant, ut Ordinariorum præoccupando conferendi vices, se & suos locupletent; sed potiùs dent operam, ut Ordinarii in viros probos, qui suscepto muneri pares esse possint, conferant.

Extremum est quod mihi venit in mentem, beatissime Pater, quod vel primum est omnium censendum, nempè, ut [ quoad ejus fieri potuit ] quæcumque in Curia expedientur Romana, expediantur gratis; & deleatur illa macula, quæ à priscis usque temporibus urbi insedit, omnia Romæ esse venalia.

Hæc sunt sanctissime Pater, quæ, si de ecclesiastica disciplina reparanda rogarer, essem tibi responsurus: quæ cùm tibi absens exposuerim, non est quòd mea præsentis opera ampliùs tibi usui esse possit. Non est certè quòd hac in re ullius consilium desideres, nemo est qui melius tibi consilium dare possit, quàm tu ipse. Nunquàm fallêris, si te-ipsum audies, te-ipsum, inquam, Spiritu sancto afflatum ad Christi universam regendam Ecclesiam. Nam qui te universæ voluit præesse Ecclesiæ, non est dubium quin per Spiritum sanctum eas tibi sæpissimè immittat cogitationes, quæ summo Pastore sunt dignissimæ, de reformanda, inquam, ecclesiastica disciplina, tam in capite quàm in membris; quas si sequaris, & non sinas à tuorum domesticorum te improbis abripi consiliis, qui dum suæ ambitioni serviunt, nè tua minuatur auctoritas se semper timere præ se ferunt, longè erit felicissimus tuus Pontificatus, ut cujus tempore acciderit, ut quod tam multis seculis fuit jam optatum, divinitùs concederetur; nempè ut tam fœdè lapsa

ecclesiastica restitueretur disciplina. Tibi certè, quem Christus suum constituit Vicarium, & cui plenam contulit potestatem, cùm cæteri Episcopi sint tantùm vocati in partem solicitudinis, esse debet persuasissimum, non aliâ ratione conservatum, atque adeò auctum & amplificatum iri tuam auctoritatem, quàm si ii, quibus sunt mandata munera ecclesiastica, in quibus episcopatus præcipuum locum tenet, ea, ut par est, strenuè & diligenter obeant. Quod quidem cùm facere non possint, si suas ecclesias, nisi fortè ad breve tempus, & certis ac justis de causis deserant, tibi etiam atque etiam providendum est, ut perpetuo decreto esse necessariam statuas residentiam.

Quamobrem mihi quæso ignoscas, si oblatum galerum non acceperim: neque enim mihi vel mille tanti sunt galeri, ut ad quam me Spiritus sanctus posuit regendam Dei Ecclesiam, eam deseram, & à lupis, qui eam undique circumsistunt, à perniciosissimis, inquam, hæreticis per summam indignitatem discerpi & dilaniari sinam.

Hæc si ille optimus & doctissimus Episcopus ad Pontificem galerum remittens dixisset, detrectarenè Pontificis visus esset imperium: an eas afferre excusationes, quas non posset summus Pontifex non accipere? Id autem si fecisset, nonnè meliùs Ecclesiæ consuluisset, quàm si accepto galero, cùm se duobus in locis videret non posse residere, juris divini non esse diceret residentiam, ut qui timeret, nè si juris divini esse pronuntiaretur, eum à Canone non posset solvere Pontifex? Hinc certè sunt illæ lachrymæ, hinc tanta digladiatio, hinc tam vehemens contentio Cardinalium ferè omnium, & eorum Episcoporum, qui de Pontificis auctoritate aliquid detrahi ægrè ferre præ se ferunt, cùm nihil magis formident, quàm nè Romæ suis relictis deliciis Episcopi munere præsentes per se fungi cogantur: atque quod is quidem Episcopus galero accepto *ácrìbéſaton Chanóna* minimè sit sequutus, nequaquàm est vituperandus. Nam cùm longissimi temporis præscriptione munita sit hæc consuetudo, ut idem possit esse & Presbyter Cardinalis, & fiduciarius Episcopus, communi errore, qui jus facit, si modò error sit dicendus, se potest tueri: ac majorem quidem certè ex repudiato quàm ex accepto galero, gloriam fuisset consequutus, & de universa Ecclesia longè fortassè meliùs meriturus. Quòd autem juris divini neget esse residentiam, nescio quemadmodum sit excusandus, nisi forte dicatur id habere in mandatis, ut qui sit Legatus, nè dicam ligatus.

Quod si ita sit, quænam potest esse spes progressûs Concilii, cùm residentiam esse juris divini summus Pontifex, qui id suâ sponte debebat decernere, per suorum (quod Deus avertat) apertam prohibeat conspirationem? Videntur etiam Episcopi, qui hoc asserunt, hoc non temerè tuendum suscepisse. Universos enim diversæ ad id possunt movere causæ. Sunt enim quibus intoleranda, & vel æternâ morte gravior videatur residentia, quòd à Romanis, quibus jamdiù assueverunt, & quæ Circæorum instar poculorum eos dementarunt, deliciis abstrahi, vel ipsâ morte pejus censent. Sunt qui à pinguiorum, quos spe devoraverant, episcopatuum & monasteriorum, & cardinalitii etiam galeri diuturnâ expectatione momento temporis accedisse non ferendum arbitrantur. Non desunt; quos malè habet, quòd cùm quosdam magistratus; seu quædam munera à Pontifice repræsentatâ

emerint pecuniâ, ea, si in suis residendum sit ecclesiis, obire non posse: & quos ex iis percipiunt proventibus se esse privandos intelligant. Sunt alii minùs mali, qui libenter residerent, & suo fungerentur officio; sed cùm hoc in se complectatur residentia, ut verbum Dei prædicent, inscitiæ suæ conscii, hoc nomine abhorrent residentiam, quòd timeant, nè sit sibi concionandum, planè quod sunt esse videantur, nempè *Ojos Lyras* Sunt alii quorum causa videtur esse paulò æquior, & quorum querelæ in concilio est omninò habenda ratio, ii sunt, qui in sua residere diœcesi ideò ægrè ferunt, quòd à sua exempti sint jurisdictione Canonicorum conventus; & omnes beneficiorum collationes, minimis quibusdam exceptis, sibi reservaverit Pontifex.

Atque ex sunt, non justæ quidem ( quæ enim justa esse potest causa, ut quis recuset suo fungi munere? ) Sed quæ ad impellendum vim aliquam habent causæ, ut tam acriter defendant Episcopi residentiam non esse juris divini; & quod eorum capitibus video imminere ( falsus utinam sim vates ) prudentes & scientes in apertum proruant exitium.

Jesuitæ sub ipsa societatis initia vitiis Pontificum & Curiæ Romanæ adulabantur. At vos vos appello, Alphonse Salmeron, & Jacobe Laines, quos ego non ignoro viros esse doctissimos, quosque hactenùs ju dcavi esse optimos & verè pios: Vos inquàm, appello & rogo, quidnam vos movit ut & hanc tueremini sententiam, & miseris Episcopis, qui ad suum præcipites currunt exitium, frigidam ( ut aiunt ) suffunderetis? an non meministis quàm pulchrum vobis titulum usurpatis, ut vos dicatis Sodales Sodalitatis Jesu? si Sodalitatis Jesu verè estis Sodales, quod vobis verbo tribuitis, reipsa ostendite. Jesu estis Sodales? Jesu gloriam quærite. Est ne aliquid, quod ad Jesu Christi gloriam magis faciat, quàm si quos Spiritus sanctus posuit Episcopos regere Ecclesiam Dei, ii præsentes, ut par est, ritè suo fungantur munere? potestis-ne esse Jesu Sodales & Jesu gloriam non quærere? non quæritis autem, si impedimento estis quominùs ejus ministri ei serviant. Non serviunt autem, si suis relictis ecclesiis, suæ ambitioni serviant & libidini. Desinite in vulgus jactare vos auctoritatem tueri summi Pontificis. Quid agant, quid moliantur, quid sibi proponant, qui residentiam juris non esse divini asserunt, & jàm lippis notum & tonsoribus. Pontificis Jesu Christi Vicarii auctoritatem vos dicitis defendere, & interea Jesum ipsum, cujus est Vicarius, ignominiâ, probro, & dedecore quod in vobis est, afficitis. An non hoc est Jesum ignominiâ & dedecore afficere, eos qui ejus cultui sunt dedicati, ab ejus cultu abstrahere, & ad otium, ambitionem, & libidinem traducere? Vultisne Vicarii majorem esse auctoritatem, quàm ejus cujus vices gerit? Vult Christus honorem sibi ab Episcopis haberi, sacrificia offerri, populum & verbo & exemplo pasci: hoc si nolit Vicarius, & neglecto Domino cujus vicem gerit, in se omnem honorem transferri velit, se coli, se observari, se frequenti Episcoporum comitatu ornari; iste se pro Vicario, an potiùs pro Domino gerere censendus erit? Desinite, desinite, inquam, auctoritatem jactare summi Pontificis. Pontificis auctoritatem nihil est quod magis conservet, au-

geat ; & amplificet , quàm si perpetuò caveatur edicto & decreto esse juris divini residentiam, cùm ita futurum sit, ut Christus laudetur , honorificetur & glorificetur: nec Pontificis auctoritas à Christi , cujus vicem gerit , auctoritate , gloriâ & honore potest separari , nisi fortè se non pro Vicario, sed pro Domino velit gerere , & non Principis Pastorum vicem sustinere, sed tyrannidem ( quod Christus prohibeat ) exercere. Quid vos , inquam , movit, ut malè sibi & Ecclesiæ consulenti Pontifici ( si modò verum sit quòd hoc decretum nolit fieri ) hac in re gratificaremini ? Nam cùm ita vestrum institutum sit cœnobium , ut omnibus quæ sunt mundi renuntiaveritis , proprietatem & possessionem omnem à vobis abdicaveritis , rerum divinarum contemplationi , bonisque & piis actionibus vos totos dedicaveritis , non possum mihi persuadere vos aliquid ambire à summo Pontifice.

Sed quidquid sit ( neque enim me decet in rebus aliorum nimis esse curiosum ) videtis quantoperè ab omnibus omnium hominum ordinibus postuletur lapsæ ecclesiasticæ disciplinæ restitutio , quæ est adeò necessaria, ut frustrà scripturis & argumentis, quod minimè est difficile, convincantur; frustrà anathematis fulmine, quod minoris quàm fulgur ex vitro existimant, à Concilio feriantur hæretici. Quamdiu oculis hominum obversabuntur Ministrorum Ecclesiasticorum corrupti mores, imprimis autem Curiæ Romanæ abusus , fieri non poterit, ut populus contineatur in officio. Hoc videlicet prudentissimus & religiosissimus Princeps Imperator Ferdinandus qui de ea re per suos Oratores sæpiùs admonuit Concilium, & scriptis ad Pontificem litteris, quænam esset sua sententia exposuit. Vident cæteri quoque Principes, qui per suos Legatos nihil aliud æquè urgent , imò verò hoc solum urgent , ut fiat reformatio. Videt Illustrissimus & inprimis Reverendissimus Cardinalis Lotharingus , cujus opera cùm in rebus afflictissimis Franciæ regno potuisset esse utilissima, omnibus posthabitis , venit ad Concilium, sedulò conaturus ut id persuaderet, quod est maximè necessarium. Vident cæteri omnes, ii soli non vident, quorum ut ea fiat maximè interest : Non vident autem , ut existimo , quoniam Deus excæcavit eos, quia vult eos occidere. Hujus reparandæ Ecclesiasticæ disciplinæ & reformationis caput & initium est, ut provideatur, ut quilibet qui munus suscepit Ecclesiasticum in sua residеat Ecclesia; provideri autem meliùs non potest, quàm si statuatur residentiam esse juris divini.

Hoc cùm intellexisset cacodæmon, tam multos excitavit ( quid enim aliud dicam) & Episcopos & alios, qui hoc jus divinum tam acriter oppugnarent , inter quos, te esse mi Alphonse, cum reverendo Laines, pro vetere nostra amicitia non possum non dolere. Optarem quidem certè , ut si & ipsa vobis persuadeat veritas, & vestra dictet conscientia , juris esse divini residentiam , divum imitati Augustidum caneretis palinodiam. Digni certè estis qui omnem ingenii & doctrinæ vestræ vim , quæ est longè maxima , in hoc conferatis , ut divini juris statuatur esse residentia ; & ( quod jam tot sæculis frustrà desideratum est) reparetur lapsa ecclesiastica disciplina. Quod nisi fiat in hoc Concilio ( Deus mala prohibeat , quæ video impendere ordini Ecclesiastico, jam enim videre licet egressam iram Dei quæ gladium suum vibravit , arcum suum tetendit , & in eo paravit vasa mortis) non

possum certè non timere, ne si peccata nostra non corrigamus, & ut meliùs inposterùm vivatur, provideamus, eventurum tandem sit, quod prædixit Sybilla, nempè *Rhômou* futuram *Rhomiou*, & fortè ex uno ex septem collibus ingentem ejus ruinam aliquis conspicatus, magnâ voce exclamabit: Ecc Babylou magna &c. Hoc ne accidat Deus est à nobis precibus ac pœnitentiâ placandus, & restituendo lapsam ecclesiasticam disciplinam, reconciliandus. Ad quod persuadendum, ut fiat, si omnes vestros ingenii & doctrinæ nervos intenderitis, & ea quæ vos decent feceritis, & à Deo maximam mercedem, nempè immortalem gloriam referetis.

Tridenti in cubili, V. Kal. Aprilis M. D. L X I I I.

EJUSDEM

# GENTIANI HERVETI

ALIA EPISTOLA

# Ad Stanislaum Hosium, Cardinalem Legatum Pontificium.

*Amplissimo & imprimis Reverendissimo Cardinali HOSIO Warmiensi Episcopo Tridenti in Concilio Legato. Gentianus Hervetus S. P. D.*

Mihi significatum est, Reverendissime Pater, te non leviter esse offensum propter quasdam litteras, quas multis abhinc diebus dedi ad Reverendum Patrem Alphonsum Salmeronem; nec pauca dedisse signa irati in me animi. Quâ quidem re adeò fui commotus, ut si licuisset heri, priùsquàm sacris operarer, ad te fuissem venturus, & facti mei redditâ ratione, si me alicui culpæ affinem invenissem, veniam petiturus. Non possum enim non dolere, me, qui propter tuam summam virtutem & doctrinam quæ in Scriptis tuis omni ex parte se ostendit, te nondum visum colui, observavi, atque adeò sum admiratus postquàm te videre & alloqui divino quodam beneficio mihi licuit, in tuam incurrisse offensionem. Cujusmodi ea tamen sit offensio, si per tuam licet patientiam, paulisper consideremus. Ego eas litteras, quæ te offenderunt, ad Salmeronem, qui mihi veteris amicitiæ jure est conjunctus, familiariter scripseram, nec putabam fore, ut ex in tam multorum hominum manus venirent: audio enim earum exemplum nunc esse apud aliquos Episcopos & permultos alios. Quod quidem eo minùs ægrè fero, quòd mihi persuadeam in eis esse nonnulla, quæ eos fortè sui officii admoneant. Sed tamen cum Salmerone mihi videtur esse justa expostulandi ratio, quòd cùm post missas litteras bis vel ter eum sim alloquutus, de iis litteris ne verbum quidem fecerit, nec mihi saltem innuerit, cavendum esse, ne ex in manus hominum venirent; esse enim aliqua quæ te possint offendere. Nam & ipse *&* *ego* providissemus ne ex ita ubique volitarent, aut saltem, si quid fuisset quòd tibi displiceret, id totum resecaretur. Sed quoniam quod factum est infectum esse non potest; & à te factum meum, si non probari, saltem excusari cupio. Age, videamus quidnam sit in his litteris quod te offendat.

Ego ( inquis ) in his litteris perstringor. Ego verò cur te perstringi dicas, minimè video. Nam cùm mihi esset propositum ostendere, posse aliquem Episcopum se excusare apud summum Pontificem, cùm invitaretur ad Cardinalatum, non te quidem, sed aliquem tui similem finxi Episcopum, qui galerum remittens, ea verba usurparet, quæ sunt in epistola. Tu quidem esse non potes qui galerum remisisti; sed finge cùm scriberem, me id de te intellexisse, quid illic est non adeò honorificum, ut quæ illi tribuuntur, tu ea tibi tribui, quæ tua est modestia, nec velis nec postules? An non sunt præclara Episcopi elogia, si vocetur optimus, sanctissimus, & doctissimus, ut cætera quæ illic sunt, omittam his majora vel certè similia. In eo ergo non video cur ullam culpam agnoscam, etiamsi maximè de te intellexissem. Quòd autem dixi, accepto galero Episcopum non ampliùs esse verum, sed fiduciarium & commendatorium Episcopum, id non magis ad te pertinet, quàm ad omnes Cardinales: Quamobrem non est consentaneum, te id ægriùs ferre, quàm cæteros. Quod verò dico de residentia, non video cur te tam malè habeat: nam si diligenter perpendas ea quæ à me scripta sunt, ea dicuntur; conditione adjectâ; nempè si hoc faciat ille Episcopus Cardinalis creatus, quicumque is sit. Quo fit, ut si juris divini neges esse residentiam, id non tibi magis conveniat quàm cæteris, qui sunt in eadem sententia: Sin juris divini esse sentias, id nullo modo potest in te cadere: neque vero aut tibi, aut ulli alii potest convenire quod dixi, nisi fortè id habeat in mandatis. Quid enim dici potest absurdius, quàm ulli Legato mandare Pontificem, ut asserat residentiam non esse juris divini. Si ergo hoc tibi non mandavit Pontifex, ut certè non mandavit, non est quod suspiceris fore, ut de te dictum quispiam suspicetur. Quamobrem si ut jam ostendimus, & quæ in hac epistola de illo Episcopo priore loco dicta sunt, etiamsi de te intelligantur, quod tamen minimè necessarium est, sunt ejusmodi, ut nihil possit esse honorificentius: quæ autem posteriori paulò duriùs dicta videri possunt, non magis in te quàm in alios cadant, cùm ea dicta sint omnia per quandam veluti fictionem.

Te ergo rogo & obsecro, Reverendissime Pater, ut si quam de me malè induisti opinionem, eam nunc re perspectâ exuas; nec me existimes quicquam fecisse tui calumniandi causâ, quo nihil à meis moribus potest esse alienius. Suspicatus quidem sum, sed non solus; verùm alii quoque permulti, non levi, ut putabant, conjecturâ adducti, te in hac sententia, ut existimares residentiam non esse juris divini. Sed quoniam rem aliter se habere ipse affirmas; nemini autem meliùs quàm tibi de ea credi debet, non possum non & meam nimiam damnare credulitatem, & Deo optimo maximo quàm possum maximas agere gratias, quòd in hoc præclaro reformandæ Ecclesiæ negotio te ita sis gesturus, ut te non immeritò huc legarit summus Pontifex: ut qui nihil sis dicturus, neque facturus, quod non sit dignum istâ tuâ doctrinâ, istâ virtute, istâ ætate, isto pulcherrimè decurso totius vitæ curriculo, & quæ omnium Ecclesiarum, teste Cypriano, semper fuit magistra, Sede Apostolicâ, à qua missus es ad reformandam Ecclesiam in capite & in membris. Spes est itaque fore, ut te duce hoc feliciter cœptum, feliciùs propediem absolvatur Concilium. Dici certè non potest, quantam tui apud Christianos omnes

concitâris expectationem, quam ne fallas, cum tua, tum totius Christianæ reipublicæ maximè interest. Non fallas autem si cum tuis præstantissimis Collegis in hoc unum incumbas, ut ecclesiastica disciplina restituatur pristino suo nitori: Facillimè autem restituetur, si summus velit Pontifex. Ut velit autem, nemo ei poterit meliùs persuadere, quàm vos, vos (inquam) qui ejus vicem geritis, & omnes ejus sensûs optimè tenetis. Quàm sit autem necessarium & quantopere id hodie ab omnibus expetatur, vos, qui linceis planè estis oculis, non dubito quin satis perspiciatis.

De auctoritate verò summi Pontificis, non est quod hîc tam acriter à nonnullis disputetur. Qui, si quando de tollendis (qui sunt plurimi) agatur abusibus, non verentur hæreseos insimulare eos, qui tantis malis conantur afferre remedium. Summum Pontificem nemo est orthodoxus qui non cognoscat Christi Vicarium, Petri successorem, Ecclesiæ sub Christo caput, & ejus Pastorem, si se pro dispensatore gerat, non pro Domino aut pro dissipatore; & quæcumque ab eo fiunt, tendant non ad destructionem, sed ad ædificationem. Plus auctoritatis & dignitatis ad eum, vel recusantem, deferetur ab omnibus fidelibus, quàm postulantii, qui importunè nihil non ad eum deferunt. Hoc autem ita demùm fiet, si certa aliqua ineatur ratio, ut dignis munera mandentur ecclesiastica, quibus ipsi præsentes fungantur, nec ulli unquam solvantur Canone, nisi causâ ab iis cognitâ, quibus, in iis de quibus agitur locis, possit esse perspecta. Ea autem nulla sit alia, quàm vel urgens necessitas, vel evidens Ecclesiæ utilitas.

Hæc totius est reparandæ ecclesiasticæ disciplinæ veluti quædam summa, in quam si sedulò & seriò incumbatis, futurum est ut cessent omnes totius Christiani populi expostulationes, & verum Christi Vicarium, veluti quemdam in terris Deum, omnes laudent, suspiciant, adorent & admirentur. Sed quid ago? ut factum meum tibi vel probarem, vel saltem excusarem; non ut te hîc officii, quod non est opus, admonerem, hanc ad te scribendam duxi epistolam. Factum est autem ut ex abundantia cordis os meum loqueretur. Jam nihil æquè cupiam, nihil magis in votis habeam, quàm ut, quod brevi futurum, litteris meis ad regni nostri eversores Calvinianos missis, sum interminatus, in integrum restitutâ disciplinâ ecclesiasticâ ex nostris finibus procul expellantur errores. Sed finem faciam litterarum, quibus supplex peto & postulo, ut si imprudens in mea ad Salmeronem epistola paulò inconsideratiùs alicubi sum loquutus, id mihi ignoscas, & me reverendissimæ tuæ Amplitudinis observatorem, & admiratorem maximum esse tibi persuadeas. Vale Reverendissime Pater, quem Deus diù nobis servet incolumem.

Tridenti VII. Junii M. D. LXIII.

# LIBER PRIMUS.

## CAPUT PRIMUM.

*I. Partitio totius operis in quinque libros.*

*II. De Philosophi & Sophistæ instituto, quantùmque ejus rei notitia conducat ad dogmaticè judicandum de permultorum hominum scriptis, qui odiis inflammatis hodie in lucem mittuntur.*

*III. Varii auctores qui in Richerium ejusque libellum scripserunt.*

*IV. Libros magistri Andreæ Vallij contra Richerium totos scatere cavillationibus; & de hac inscriptione quâ libros suos nobilitavit: De suprema Romani Pontificis in Ecclesiam potestate.*

*V. Summum Pontificem à duobus generibus inimicorum oppugnari, quorum alii omnia illi adulatione contra jus divinum, naturale, & canonicum arrogant, alii impiè detrahunt.*

*VI. Schismata æquè patrari in Ecclesia, si Caput ministeriale omnia membrorum officia usurpet, quàm si membra legitimum Capitis imperium detrectent.*

*VII. Scholæ Parisiensis & Collegii Sorbonici divisionem non à libello Richerii, sed ab illis manasse, qui, post Henrici Magni cædem, discordiarum & novitatum semina artificiosè inter Doctores sparserunt, quò sub infirma ætate Regis suas res privatas agerent, atque doctrinam de absoluta Papæ monarchia in res spirituales & temporales defigerent in Francia.*

*VIII. Utrùm libellus Richerii intempestivè editus fuerit.*

*IX. Non modò Theologis licitum, sed etiam pernecessarium esse de Papæ potestate disputare.*

*X. Vallius ineptè & sophisticè contendit Papam se habere ad Ecclesiam sicut sol ad radium, fons ad rivum, radix habet se ad arborem.*

*XI. An Richerii libello antiqua doctrina Facultatis Parisiensis contineatur.*

*XII. A temporibus Synodi Constantiensis Gallicanam Ecclesiam semper fide catholicâ tenuisse Concilium esse supra Papam, idque neminem revocasse in dubium, nisi postquàm Jesuitæ Ludum aperuerunt in Galliis.*

*XIII. Quibus de causis plures hodie teneant Papam esse supra Concilium, quàm contra, Concilium esse supra Papam.*

*XIV. Theologos obstringi multa fide catholicâ credere, ad quæ imperiti Theologiæ non tenentur, & utrùm hodie decreta Synodi Constantiensis aliquos fide catholicâ obligent.*

*XV. Leviculus atque inconstans Vallius pàssim in solemnes protestationes, quas initio sui libri edidit, cæco impetu cespitat.*

*XVI. Richerium immeritò à Vallio & Filesaco flagellari, eo quòd decreta aliquot Facultatis evulgarit.*

*XVII. Historia gestorum in Capitulo Dominicanorum anno 1611.*

*XVIII. Quid causæ prisci Doctores Sorbonici habuerint ut Baccalaureos vellent protestari se servaturos Conciliorum & Sacræ Facultatis Theologiæ decreta, nullâ planè factâ mentione Constitutionum Pontificiarum.*

*XIX. De formula quâ Richerius suum ita conclusit libellum: Hæc Ecclesiæ Catholicæ subjecta sunto.*

*XX. Antiquos Ecclesiæ Patres semper Romanam Ecclesiam pro Ecclesia particulari sumpsisse, & de loco Ambrosii in Oratione funebri fratris sui Satyri petentis ab Episcopo, utrùm cum Romana Ecclesiâ consentiret.*

*XXI. An libello Richerii detrahat, quod aliqui Doctores dixisse feruntur, genuinum esse blattarum atque tinearum pabulum.*

*XXII. De Censuris in eundem libellum editis.*

I. HAnc ego Defensionem in quinque libros distribuam, quorum primus summam complectetur argumentorum & calumniarum quæ adversùs Richerium excogitata sunt: ut odio publico oppressus in dicta causa damnaretur, atque officio Syndicatûs Theologiæ Regis edicto abdicaretur, quod nunquam anteà auditum fuerat. Secundus explicabit demonstrationem duorum priorum capitum libelli de ecclesiastica & politica potestate, quibus tanquam invictissimis ac evidentissimis principiis totus ille libellus, hæcque ipsa defensio nititur. Tertius liber omnia firmamenta Cajetani, Bellarmini, & aliorum pro absoluta infallibili Papæ monarchia examinabit, & confutabit. Quartus in probatione septem capitum ejusdem libelli, nimirum à tertio ad nonum caput inclusivè occupabitur. Quintus explicationem novem reliquorum capitum memorati libelli continet, omniaque Magistri Andrææ Vallii & aliorum argumenta propulsat.

II. Sed antequàm ulteriùs progrediamur, ut omnes de hac defensione & permultorum scriptis, quæ hoc infelicissimo sæculo inflammatis odiis super controversia quam in manibus versamur, certatim eduntur, procliviùs ex rei veritate judicare

valeant, antè omnia velim Philosophorum & Sophistarum naturam, mores & instituta diligenter observent, atque secundùm utriusque regulas moremque agendi, omni simultate, odio & gratiâ sepositis, ut bonos viros decet, æquanimiter judicent. Quandoquidem Philosophus ad unicam & solam veritatem, cui cætera omnia præponit, jugiter collimat, suasque probationes directè ac evidenter, quoad ejus fieri potest, à rerum natura & causis promit, moralia moraliter, physica physicè, & metaphysica metaphysicè in propriis ac genuinis terminis pertractat, mendacia, argutias, cavillationes, effugia, convitia, omnesque ineptias tanquam à proposito suo abhorrentes cane pejus & angue odit, nec ab instituto & quæstione juris unquam aut parcè admodùm & causâ id flagitante divertit. Auctorum sententias & testimonia quibus utitur, sicut in fonte concepta sunt, in aciem explicat, neque prudens, sciens aliquid eorum quæ ad controversiæ decisionem faciunt, subticet, aut à scopo deerrat, vel ullam aliam quàm regiam veritatis & virtutis viam sequitur, numquam ex præjudiciis opinionum aut rumoribus populi, sed ex sola rerum evidentia & certitudine suum propalat judicium. Denique quia virtutem & veritatem omnibus anteponit, gloriosissimè ducit triumphum, etiam cùm propria famæ & nominis jactura, vinci veris: Contra autem Sophistæ, quia veritatem sibi pro fine non ambiunt, sed gloriam, victoriam & privatum commodum aucupantur, atque anticipatis opinionibus laborant, aut aliorum cupiditati & imperio turpiter serviunt, ut illis ipsis quibus sunt obnoxii, aut etiam imperitæ multitudini quæ verum à falso nequit secernere, ancillentur, suas argumentationes longiùs, violentiùs in speciem & ad solam pompam ac famam derivant à petitione principii ab æquivocatione, metaphoris, allegoriis, parabolis, aliisque similibus elenchis. Prætereà de moralibus & politicis physicè aut abstractè & metaphysicè vel contra disserunt, innumeras cavillationes atque evasiones more vulpecularum sibi adornant, & scripta sua superfluis digressionibus referciunt: Auctorum testimonia & regulas ipsas, quibus uti debent, de industria corrumpunt, & in alium à nativo sensu detorquent; Thesim hypothesi, & quæstionem juris quæstione facti implicant, neque victi umquam acquiescunt, sed strophas, morologias, factiones, calumnias, convitia, innumeraque mendacia comminiscuntur, turbasque ingentes edunt, ut quibuscum disputant, grandem invidiam, odium, invidiam & periculum concilient; denique ubi seditiosa atque exotica dogmata primi in vulgus sparserunt, causamque dissidii atque turbarum alios lacessendo & novis rebus studendo præbuerunt, attamen ejus rei culpam subdolè & versutè in alios transferunt, qui veritatem, antiqua instituta, avitos mores & patrios ritus servatâ moderatione inculpatæ tutelæ propugnant, aut illatam injuriam repellunt. Quæ omnia utrùm in Emundum Richerium actitata fuerint, tu Lector candide pro tua æquitate judicabis; atque etiam Elenchos Aristotelis nunquam de manibus depones, quando cum fructu libros Scriptorum Curiæ Romanæ voles perlegere.

III. Porrò in libellum de ecclesiastica & politica potestate varii scripturierunt; quidam ex professo, alii obiter; quorum aliquos Joannes Galterus Chronographus Sodalitii Jesuitarum exquisitis elogiis cohonestavit. Certè his annis nullus extitit Scriptor, modò Curiæ Romanæ hominibus gratificari, & tempori inservire vellet,

qui rostro vel unguibus Richerium lacerare non tentarit. Petrus Pelletarius popularis & assecla mensæ Cardinalis Perronii, qui nuper ex Calvinismo ad Ecclesiam Catholicam transmigravit, primus omnium in Richerium inquinatissimè scripsit, ut hâc ratione bonum se Catholicum & non de nihilo annua Cleri Gallicani stipendia colligere demonstraret; Pelletarium sequutus est Magister Claudius Durandus Doctor Theologiæ Parisiensis Vallii discipulus, & tanquam fringilla contra Richerium involavit; quem pariter Bointius Bellilocus æmulatus est: omnes enim, cum latinè non possent, gallicè & ridiculè scripturierunt. Quarè eorum libri sonitu & pondere præli, quo expressi sunt, confestim perierunt. At Jacobus Sirmundus vir certè doctus, sodalis Jesuita, ***notas edidit stigmaticas ad Magistrum triginta paginarum***; nomen suum sic adumbravit, ***Jacobi Cosmæ Fabricii notæ stygmaticæ, &c.*** Ego quidem certò accepi Magistrum Jacobum Gutterium advocatum Parlamenti aliquid etiam opis huic libello famoso contexendo, pro amicitia quæ illi cum Sirmundo intercedit, contulisse. Famosum dico libellum, quia nullum est genus virulentissimi convitii atque mendacii, quo hæc lucubratio non nobilitetur, & auctores suos contaminet, ut ex ejusdem lectione claret. Quem eximium fœtum Sirmundus misit in Germaniam, estque editus Francofurti apud Jacobum Fischerum: quamprimum causa Academiæ contra Jesuitas perorata est, cui quidem Sirmundus intererat, qui Sirmundum familiariter invisebant, mihi renuntiabant, illum aliquid contra me & Patronos Academiæ meditari, neque obscurè nobis interminari; itaque nundinis autumnalibus ex Germania partus iste putidus allatus anno 1612. & per Collegia Jesuitarum ad perpetuam nominis mei commendationem missus est. Cùm ego mirabundus aliquando dicerem Gutterium hominem forensem, ne vel minimam quidem à me friviculam habuisse, cùm tam intemperanter in me baccharetur, mihi à quodam viro, qui Gutterium ejusque studia optimè noverat, responsum est illum Curiæ Romanæ gratiam impensè venari, & cantionem temporibus congruentem saltare, ac tandem aliquando exambire in locum Magistri Jacobi Montelonei Patroni Jesuitarum, Ducis Espernonii, atque aliorum hominum Richerio inimicissimorum sufficí. Certè aliquanto post ex epigraphe librorum Gutterii, illum *Jure Civitatis* Romanæ donatum, idque ambitiosè præ se ferre cognovimus; quod ventosum hominis ingenium indicat: Magister Joannes Bacherius Doctor Parisiensis & nunc Ecclesiastes Tornacensis Ecclesiæ, aliquot opuscula gallica partim sub Pauli Gimontii, partim sub Pompeii Ribemontii nomine edidit, quibus libellis haud me aliter quàm de hæresi suspectum contaminat Petrus Cotonus in actione quam adversùs Petrum Martilerium vulgavit. Richeonius in examine categorico, Eudemon Joannes & Joannes Gualterus sodales Jesuitæ aliquid pariter in auctorem libelli de ecclesiastica & politica potestate aliter commenti sunt, omnesque Magistrum Andræam Vallium quasi alterum Herculem Gallicum & Lernæ domitorem miris afficiunt laudibus; hic autem cùm mihi quondam esset intimus, ex amicissimo inimicissimus evasit, propter causam Academiæ Parisiensis defensam contra Jesuitas magistros suos, omnibusque aliis qui in me scripserunt convitiandi & calumniandi palmam longè præripuit, si notas stigmaticas Sirmundi & Gulteri excipias: passim enim hujusmodi comitiis *schismaticus*, ***hæreticus***,

*perduellis, monarchomacus, mendax, impostor, &c.* Vallius me nobilitat, pro figuris & luminibus suæ orationis, calumniis utitur. Quod mirabile est in homine christianam charitatem ad singula fermè verba personante, & aliis commendante, quam non servat. Verùm hæc *Claudiana sunt tonitrua fulguraque ex vitro*, quæ solos pueros, mulierculas, ignaros, atque obnoxios homines possunt percellere. *Domine parce illis, quia nesciunt quid faciunt.*

IV. Verùm Magister Andræa Valli, jam te ex jure manu consertum voco, quænam amabo hæc est tui Elenchi inscriptio? *Elenchus*, ais, *pro suprema Romani Pontificis in Ecclesiam auctoritate, vel de suprema Romani Pontificis in Ecclesiam potestate*, ut tuo secundo opere contra me & Vigorium nuncupas! profectò ex hominum scriptis facile est de illorum ingenio judicare; & quoniam à multis annis monarchiam absolutam, ne dicam tyrannidem, in Domum Sorbonicam & Facultatem Theologicam tibi usurpare & normam Magistrorum tuorum cæcam obedientiam invehere moliris, ideò has præclaras inscriptiones & Richerium supremam potestatem Papæ denegare comminisceris. Sed quando in tuo elencho me tam sæpè lacessis, quòd nimiùm quantùm Synodi Constantiensis decreta tuear: hercle id argumento certissimo est, me supremam Papæ auctoritatem minimè denegare, ut revera non denego; sed inter me & te, cæterosque convitiatores hoc dumtaxat intercedit discrimen, quòd vos absolutam & purè monarchicam potestatem etiam supra Canones & Generale Concilium Pontifici addicitis; ego verò cum Patribus Synodi Constantiensis & antiquis Scholæ Sorbonicæ Doctoribus contendo Statum aut Principatum Ecclesiæ esse monarchicum Aristocratico regimine essentialiter temperatum; ita ut primatus ad particulares Ecclesias disgregatas solummodò juridicè extendatur, minimè verò ad universalem Ecclesiam congregatam in Concilium. Undè cùm Richerius Synodum Constantiensem suæ sententiæ auctorem habeat, tu verò Redargutor nullos alios opinationis tuæ patronos, quàm Curiæ Romanæ homines obnoxios, qui sunt in causa suspicias, atque insuper Facultati Parisiensi, cui Sacramento devinctus es, bellum apertè indicas; meritò quidem vapulare debes. An potes negare Sorbonam semper docuisse, *Christum claves in commune toti detulisse Ecclesiæ, ut per unum exercerentur? & continuò Concilium esse supra Papam, sicut Synodo Constantiensi est definitum?*

V. Quàm appositè Gersonius lumen Scolæ Parisiensis lib. de potestate ecclesiastica consideratione 12. perhibet, Papam duo habere genera inimicorum: quorum alii fœdis assertationibus Pontificem Christo in Ecclesiæ regimine æquant, alii verò eidem omnia hæreticè denegant, procul dubio cum Ecclesia in sua notione essentiali, quatenùs etiam pro solo ordine hierarchico sumitur, plurium collectionem significat.

VI. Pontifex qui est solummodò ministeriale non essentiale Caput Ecclesiæ totum corpus hierarchicum in ratione potestatis atque regiminis constituere nequit: *Si totum corpus oculus, ubi auditus? quòd si omnia essent unum membrum, ubi corpus? multa quidem membra, unum autem corpus*, &c. *Deus temperavit corpus ei cui deerat abundantiorem tribuendo honorem, ut non sit schisma in corpore, sed in idipsum pro se invicem solicita sint membra*: primæ Corinthiorum 12. Itaque sicut singula corpo-

ris membra in solidum partem corporis proportionatim efficiunt, & corpus constituunt naturale, ac non tantùm ex charitate mutua, sed etiam ex proprio officio de se invicem essentialiter, naturâque suâ solicitâ sunt, ne schisma oriatur in corpore, similiter in corpore mystico & politico Ecclesiæ, omnes Episcopi, quia in solidum Sacerdotii & Episcopatûs Christi participes sunt; ideò etiam consortes efficiuntur in solidum regiminis Ecclesiæ, quando, auctore Cypriano, *Episcopatus unus est, cujus à singulis in solidum pars tenetur. 24. quæst. 1. can. loquitur*; neque Papa supra illos jure divino quicquam præter primatum possidet, quoniam sicut ex solutione continui dolor, ac tandem interitus nascitur, ita in mystico corpore Ecclesiæ hæreses & schismata æquè contingunt, si Caput ministeriale per absolutam & despoticam potestatem sibi aliorum membrorum officia vendicet, interturbet aut impediat; quàm si membra ipsa ductum atque imperium Capitis sui detrectent. Quandoquidem & uniendo & dividendo nimium, confusio atque conturbatio æquè nascitur in corpore politico, sicut quî in corpore naturali, omnia membra unum efficeret membrum, aut à se invicem dissociaret ac discerperet; hoc quidem sectarii hodie, illud verò Curiæ Romanæ homines faciunt, sicque causam novis schismatibus ac hæresibus præbent, atque pridem natas hæreses istâ suâ absolutâ monarchiâ fovent, quæ quidem purum putum Curiæ, non Romanæ Ecclesiæ inventum.

VII. At verò paginâ 2. Elenchi Vallius persuadere vult Sorbonam evulgatione libelli Richerii, quem semper Anonymum vocat, quasi eum memorati libelli puderet, mirum in modum discissam; atque se ultrò laborem scribendi suscepisse, ut quantum in se situm esset, divisionem illam sarciret; sed bonus vir subticet, se hortatu atque impulsu D. Nuncii Hubaldini, Cardinalis Perronii & aliorum Prælatorum tam contumeliosè contra me prætextu illos placandi scripsisse, quippe qui deliberationes inirent, ut ipse Vallius mihi fassus est, de funditùs evertenda Domo Sorbonica, ne ulla ampliùs mentio doctrinæ Majorum extaret. Sanè antequàm scriberes, Valli, & D. Nuncius Hubaldinus per Alexandrum Scappi auditorem suum magnam sementem factionum & discordiarum in Facultate Theologica sparsisset, tota Sorbona concors, atque unius erat labii; adeò ut maxima pars Doctorum libellum Richerii apprimè necessarium prædicarent, & amplecterentur contra novam doctrinam, quæ statim ab Henrici Magni excidio disseminata est in Galliis: atque inter alios Magister Georgius Froger palam & publicè, dum mensæ Sorbonicæ assideret, multis audientibus & mirantibus, quoniam tuus esset discipulus, dixit magnas habendas Richerio Syndico gratias, quòd tam exiguo libello digitum ad fontes intendisset; cum alii rivulos tantùm sectarentur, atque ex unius Bellarmini commentariis saperent: quæ Magistro Frogerio dixisse satis non fuit, nisi insuper sese ad Richerium conferret, eumque in os laudaret, & ab eo plurima exempla peteret. Quatuor vel quinque ei Richerius dedit, quæ Frogerius viris primariis magno cum Richerii elogio distribuit: cujus sui dicti & facti Frogerius dehinc pœnas luere, & in pœnitentiam tuas eximias lucubrationes, Valli, encomio solemni quasi grande sophos ornare, easque suâ syngraphâ approbare coactus esset. Quâ igitur fronte te consuendæ divisionis desiderio ad scribendum accensum prædicas? cùm omnes animi & corporis nervos ad augendam divisio-

nem intenderis, eumque in finem hæc verborum portenta adversùs sodalem tuum excogitaveris, *schismaticus*, *monarchomachus*, *perduellis*, *mendax*, *impostor*, &c. Imò etiam paginâ 2. Elenchi ad dubitatione Rhetoricâ, *me castra hæreticorum meditari simulas : & passim cum Luthero, Calvino & Anglis desipere narras.* Omitto nomen odiosum *Richeristarum* à te consultò inventum, & studiosiùs, non certè divino afflatu, hoc certò scio, propagatum, ut ejusmodi odia atque schismata faciliùs pastinares & irrigares. Sic olim qui veritati & causæ B. Chrysostomi patrocinabantur, Joannitæ ab inimicis contemptim & invidiosè vocitabantur. Sed apage tam dira & infausta scissuræ & factionis nomina : cum Dei filii nullâ re aliâ quàm quòd Christiani sint, seque invicem diligant, tantoperè lætari debeant. Unde Rom. 13. *Nemini quidquam debeatis, nisi ut invicem diligatis.* Verùm quis nobis jura tam æqualia distribuit, ut post Henrici Magni cædem innumeris librorum Scriptoribus permittat, quæcumque animo suo libitum fuerit, *de absoluta infallibili Papæ monarchia*, contra avitam Scholæ Parisiensis doctrinam scribere, hâcque viâ uberrimam segetem discordiarum facere; Richerio autem & aliis Scholæ Sorbonicæ alumnis, ne quidem pro majorum placitis eo tempore quo oppugnantur hiscere concedat? Porrò tantùm abest ut hæc majorum doctrina viam ad hæresim & schismata instruat, sicut adulatores persuadere volunt, cùm potiùs certissimam designet rationem, quâ & pristina schismata sanciantur & nova impediantur, atque Ecclesiæ reformatio in Capite & in membris suaviter ineatur, firmaque pax & concordia in tota Christianitate per justam civilis & potestatis ecclesiasticæ ferruminationem obtineatur. Audi, Redargutor, Doctorem Parisiensem & Theologiæ Professorem longè tui dissimilem, Almaïnum lib. de Ecclesiæ auctoritate cap. 7. *Sed inimicus homo qui non cessat in agro Dominico per se & suos ministros seminare zizania, cognoscens Ecclesiam non posse in Capite & in membris aliter reformari quàm per Concilium, induxit adulatores quosdam, qui plus quærunt hominibus quàm Deo placere, & plus quæ sua sunt, quàm quæ Jesu Christi, in hunc errorem perniciosissimum Ecclesiæ, quòd summus Pontifex ei non est subjectus; si enim singula beneficia vendat, aut sacrilegis & perniciosissimis personis distribuat, aut nitatur Ecclesiam omni modo destruere, non erit ei via ad resistendum ei, nisi Ecclesia sit eo superior.*

VIII. Quibus accuratè consideratis, aliorum occurritur obtrectationi, qui se libellum Richerii probare, sed temerè atque intempestivè sub ætate pupillari Principis editum prædicant. Novum crimen, Cai Cæsar, & antè hunc diem inauditum! quasi verò Richerius novæ alicujus doctrinæ auctor & non antiquæ esset propugnator? Enim verò cum omnes boni cives Patriæ & Religionis Catholicæ amantes, incredibilem dolorem ex horribili cæde Henrici Magni hausissent, hicque dolor ex libri Cardinalis Bellarmini adversùs Barclaium & aliarum ejusdem farinæ lucubrationum evulgatione increbresceret; quæ culpa potuit esse in Richerio, si amplissimi viri hortatu atque præceptis sensum & mentem Sorbonæ de ejusmodi placitis promulgaret? Dicant etiam inimicissimi, an unquam magis opportunè, tempestivè & necessariò veritas defendi possit, quàm dum certatim ab illis oppugnatur, qui eam tenentur defendere, & dum ex ejusdem oppugnatione Christiana Respublica in maximum præcipitatur discrimen;

atque homines obnoxii, toto animi impetu jus divinum, schisma & hæresim ibi esse venditant, ubi nequidem ulla letalis esse potest suspicio culpæ; si modò unitate & charitate servatâ unitatem tueamur? O nos cæci atque dementes, qui hoc sæculo partium studiis implicati, ac pænè fascinati meridie lucere ambigimus! neque post duos Christianissimos hâc seditiosissimâ doctrinâ confossos, plurimaque furiosorum hominum attentata contra Ludovicum XIII. Regem innocentissimum; & denique post Regnum Gallicanum ad ruinam certissimam præcipitatum minimè expergiscitur. Profectò Cardinalis Bellarminus 4. de Romano Pontifice cap. 2. *doctrinam Scholæ Parisiensis de eminentia Concilii supra Papam omninò erroneam videri & proximè ad hæresim accedere perhibet.* Sicque totam Gallicani Regni politiam quæ magnâ parte huic doctrinæ & placitis incumbit, cum Ecclesiæ Gallicanæ Libertatibus, & invictissimis Regum nostrorum adversùs Curiam Romanam præsidiis, erroris ac hæreseos damnat; quod multo clariùs docet libro contra Barclaium, quem librum, calente adhuc Henrici IV. sanguine, publici juris fecit, ut confirmaret jus esse illos Reges abdicandi & occidendi qui minùs essent morigeri Romano Pontifici. Cujus libri evulgatione, qui Ravaillaci parricidium interpretativè, imò clarè atque explicitè defendi non vident, nihil planè vident: & hinc illi motus D. Hubaldini Nuncii Apostolici, atque Cardinalis Perronii & aliorum adversùs Richerium, quòd exiguo libello triginta paginarum, ut aiunt Convitiatores, istorum dogmatum falsitatem demonstrasset. Quid dicere attinet Petrum Cotonum *suâ epistolâ declaratoriâ ad Reginam-Matrem* Synodum Constantiensem velut sanctam, legitimam & ab omnibus amplectendam, statim post Regem à Ravaillaco interemptum maximè commendare, deinde aliquantopost, id est mense Augusto 1610. quo suam Catholicam Institutionem edidit ac Reginæ-Matri similiter nuncupavit, libro secundo cap. 7. memoratæ Institutionis *Concilium Constantiense tanquam spurium ex albo Conciliorum Generalium abrasisse*: sicque Joannis Marianæ placita de interimendis Regibus, & consequenter etiam nefandum scelus Ravaillaci non obscurè defendisse. Quòd si homines qui ætate pupillari Regis, tanquam fori & nundinarum locupletissimarum opportunitate ad suas res privatas faciendas, nullâ publicæ salutis habitâ ratione, hodie certatim abutuntur, mala & calamitates quæ ex ipsa pestilenti doctrina imminent, prævidere, eamque ob rem gravissimo doloris sensu affici, atque ejusmodi mala vitanda enunciare seditiosum, schismaticum, & Richerianum ut assolent nominant, profectò numquam me istius opprobrii pœnitebit, imò verò illud æternæ laudi comparabo. Quàm benè ut omnia alia Marcus Tullius 2. de officiis, *Nemo justus esse potest, qui mortem, qui dolorem, qui exilium, qui egestatem timet; aut ea quæ his sunt contraria, vitam, voluptatem, urbis amœnitatem, delicias atque divitias veritati anteponit*; quam divinam vocem Ciceronis Curiæ Romanæ obnoxiis ponderandam atque imitandam, si satis habent animi, relinquo.

IX. Tertiò, Valli, mirabile est, cur pag. 2. & 3. Elenchi exclames sacram & intemeratam Romani Pontificis auctoritatem, cum magna & evidenti animarum pernicie in dubium revocari, cùm à me nullo modo vertatur in ambiguum, nisi forsan nomine sacræ atque intemeratæ auctoritatis, tuam absolutam infallibilem monarchiam oggeris. Equidem *de potestate ecclesiastica disputare vel inquirere nedum licet,*

*sed*

*sed & decet atque expedit : tantummodò sit intentionis oculus simplex & rectus. Quidni liceat cùm de ipsius omnipotentis Dei potestate crebrò fiat absque omni temeritate conquisitio :* ait Gersonius exordio libri de potestate ecclesiastica, deindè sermone quem habuit in Circumcisione Domini Tarascone coram Benedicto XIII. P. P. *Numquid expedit de talibus inquirere* dicit, ut sciat *quilibet magnus cum pusillo qualitatem suæ potentiæ, suæ subjectionis, sui cordis, quæ sibi competunt jure divino, naturali vel humano; alioquin error facilè subreperet & confusionis horrore cuncta fœdarentur? quid effigitur, quod innuis mihi quasi non liceat de potestate Petri disputare? nonne de omnipotentia Dei quotidie perquirimus?* Hæc Parisiensis Cancellarius : cujus divina vox illa tua mundana & turbida monita, Valli, quibus & baccalaureos & juniores Theologos præoccupare, & territare consuevisti, profligat. Nam frequenter in ore habes & inculcas esse charitatis atque humilitatis christianæ sese cæcâ obedientiâ, suis Prælatis, & præsertim summo Pontifici tanquam absoluto infallibili Monarchæ submittere, ac multò præstare hac in parte humilem quàm doctum esse, idque vocas *humilitatem sensûs & spiritûs habere*. Præterea subnectis illos, qui avitam Scholæ Parisiensis doctrinam tuebuntur, nunquam probatum aut missum iri à Prælatis, sed desides, inutiles atque pauperes jugiter permansuros. Egregia certè argumenta, & quibus olim Apostolus dum Evangelium prædicabat, ut homines ad fidem converteret, utebatur scilicet? quasi verò Romanorum 12. dum *obsequium nostrum debere esse rationabile præcipit*, non unà demonstret legi gratiæ, hoc est juri naturali & canonico consentaneum esse oportere : juri autem divino, naturali & canonico hæc tua cæca obedientia funditùs repugnat, teste B. Gregorio 2. quæst. 7. Can. *Admonendi sunt subditi, nè plusquàm expedit sint subjecti, nè cùm student plusquàm necesse est hominibus subjici, compellantur eorum vitia venerari* : sicut hodiè accidit dum Curiæ Romanæ fastum & typhum quasi divinitùs institutum veneramur. Procul dubio, non est laus vel humilitas, sed supina ignorantia, & flagitium maximum in Theologo nescire, quidnam jure divino, naturali & canonico Prælatis debeatur, quæ sit justa eorum potestas, quod Ecclesiæ regimen à Christo institutum, & ab Apostolis Patribusque antiquis propagatum atque servatum : quando ex hujus rei ignoratione compertum est, jus humanum pro divino, terram pro cælo obtrudi, & schisma atque hæresim asseri, ubi nullum penitùs schisma est aut hæresis, imò verò nequidem ulla peccati suspicio, ut jam paulò antè docui : Quòd autem Vallius epistolam Hieronymi ad Damasum venditat, de ea infra commodiùs disputabitur.

X. Quartò, evigila & attende quònam hæc tua documenta de cæca obedientia te cæcum præcipitent : ais enim pag. 4. Elenchi, *quòd est in mundo sol, in corpore humano oculus, in arbore radix, in fluvio fons, hoc ipsum esse Romanum Pontificem in Ecclesia*; Deindè folio vigesimo libri de suprema potestate Pontificis, *sicut corpus humanum simulatque ab eo caput est amputatum, non potest non interire; quippè cùm ejus influxum continuum necessariò postulet, sic Ecclesia vel Concilium illam repræsentans, ubi Capite, Pontifice scilicet destituitur.* Item pag. 428. ejusdem libri : *Pontifex essentialiter est Ecclesiæ fundamentum, petra, crepido & lapis angularis*, quæ dum scribebas, Romam non cælum, Decretales non Evangelium cogitabas; nam si hæc vera es-

sent quæ blatteras, Papa non esset Minister aut Caput ministeriale Ecclesiæ, sed causa efficiens gratiæ & Sacramentorum ac humani generis Redemptor; item mortuo Papâ & sede vacante, Ecclesia omninò deperiret; similiter quando Paulus Petro in faciem restitit Galat. 2. & S. Augustinus cum aliis Patribus Africanis, Zozimo Papæ jus sibi Monarchicum in Ecclesias Africæ usurpare volenti strenuè adversati sunt, fuissent quidem radii à sole, oculi à corpore, corpus à capite, rami à radice, fluvii à sua scaturigine divisi atque abscissi, & oves à suo pastore aberrantes, continuòque extrà statum salutis extitissent; quod & falsum & hæreticum est. Doce Redargutor ullum anteà hominem tam turbido extitisse ingenio, ut ita effrenatè ac intemperanter loqueretur, & quæ uni ac soli Christo propria sunt, ea Petro Capiti ministeriali auderet arrogare. Siccinè *titulum defensoris Apostolicæ Sedis emeritus es*? Nam breviculum sub annulo Piscatoris eam ob causam tibi Româ missum tu te ipse non semel inter familiares tuos gloriatus es; macte virtute, sic itur ad astra? utinam Melchiori Cano alioqui maximo absolutæ Monarchiæ patrono auscultâsses lib. v. de locis cap. v. sub finem. *Quid tandem adversùm hæreticos disputando ille proficiet*, *ait*, *quem viderint non judicio sed affectu patrocinium auctoritatis Pontificiæ suscipere, nec id agere ut disputationis suæ vi lucem ac veritatem eliciat; sed ut te ad alterius sensum voluntatemque convertat? non eget Petrus mendacio nostro, nostrâ adulatione non eget.* Quibus ex verbis liquet tibi non tam propositum hæreticos vi argumentorum tuorum ad Ecclesiam allicere, quàm absurditatem opinionum tuarum fugare, atque obstinatiore animo efficere. Saltem Bellarminum tuum debebas consulere lib. 2. de Conciliorum auctoritate cap. 19. circà medium; *In corporibus naturalibus amputato capite totum corpus moritur; at corpus Ecclesiæ non moritur moriente Papâ* (inquit.) Equidem me valdè pudet, pigetque tuæ temeritatis. An Rogius Theologiæ Professor ignorat, longè aliud esse de Christo essentiali atque interno, & de Papa ministeriali atque externo capite Ecclesiæ agere? Enim verò cùm Ecclesia sponsa Christi sit corpus connaturale Domini, hic ad illam sese habet velut forma ad materiam, anima ad corpus, caput humanum ad hominem, sol ad radium, fons ad rivum, radix ad arborem & lapis angularis ad ædificium. Papa autem est dumtaxat externus minister atque paranymphus Sponsæ. Quare, ut ait Joannes Major Doctor Parisiensis in cap. 18. Mathæi responsione ad septimum, *quando nullus est Papa, Ecclesia non est minùs una quàm vivente Papâ, quia Ecclesia dicitur una ab unitate fidei & charitatis, & non ab unitate capitis accidentalis, statque virum aliquem Papæ contradicere & esse de unitate Ecclesiæ.* Quod autem Redargutor perhibet mortuo Papâ Ecclesiam esse in statu imperfecto, negatur de essentiali atque interno statu, de externo, ministeriali & accidentali conceditur, idque infrà pluribus explicabimus lib. 4. cap. 1. vide axioma xv. Apologiæ nostræ.

XI. Quintò, Elenchistes pag. 5. me acerbè exagitat, quasi persuadere voluerim omnia capita & propositiones libelli mei solidè ad doctrinam totius Scholæ Parisiensis pertinere; atque se Doctorem esse Parisiensem, & nihilominùs illam doctrinam respuere, atque hominis anonymi imposturam velle detegere, sicque mecop sybantiæ postulat. Hercle eò impudentiæ evasit, ut in familiaribus collo-

quiis dixerit nihilò plus habendum fidei Gersonio, Almaïno & aliis antiquis Doctoribus Sorbonicis in hac parte quàm sibi-ipsi nunc illorum opinionem impugnanti & contra illos scribenti: quod periculosum est; deindè pag. 44. Elenchi, & libro de suprema potestate parte 3. quæst. 10. vociferatur *unius atque alterius aut trium Doctorum Parisiensium dumtaxat opinionem esse quòd Concilium possit corrigere & deponere Papam.* Quæ quidem mutuatus est à suo Bellarmino 4. de Romano Pontifice cap. 2. ubi docet hanc opinionem esse aliquot Parisiensium ut Gersonii, Almaïni, &c. quâ miosi aut imminutione efficere tentat hanc sententiam non esse tanti faciendam quàm si esset totius Scholæ: Verùm hæc mera sunt commenta ignaris & simplicibus illudendis adinventa, facilèque Vallio non mihi crimen sycophantiæ hærere ostendam. Profectò sicut nemo vertit in dubium, quin Thomistæ, dum in hac controversia scribunt, S. Thomæ opinionem sequantur, ita nullus est; si modò Gersonium, Almaïnum & alios Doctores Parisienses illius sæculi legerit, qui ambigere possit illos pro communibus Scholæ Sorbonicæ placitis scribere, quæ tum à tota Ecclesia Gallicana probabantur, ut statim convincam. Hocque inter Vallium & illos intercedit discrimen, quòd hic tanquam Jesuitarum discipulus privato motu atque animi impotentiâ effundat quidquid in buccam venerit, illi autem juxtà Scholæ conclusiones ut plurimùm auctoritate publicâ inducti & muniti lucubrent, ut statim innotescet. Duæ verò sunt partes ejus Redargutionis, quas sigillatim evolvemus; quoad priorem utrùm omnes libelli mei propositiones ad Scholæ doctrinam spectent? cùm D. Nuncius Apostolicus Hubaldinus Politianus Episcopus incredibiles agitaret prensationes in schola nostra, ut meus libellus censurâ notaretur à Doctoribus Sorbonicis, & ego unà Syndicatu Theologiæ abdicarer; atque in eum finem Magister Joachimus Forgemontius Doctor Theologus Alexandrum Scappi Auditorem D. Nuncii ostiatim ad singulos Magistros Theologiæ duceret: quo illorum studia & suffragia auctoritate Pontificis interpositâ contra Richerium extorqueret (nam hac de causa idem Forgemontius est graviter à Curia Parlamenti reprehensus:) ego quidem in comitiis ordinariis Facultatis Theologiæ Calendarum Februarii 1612. suasi Facultati me vehementer percupere ut libellus meus de ecclesiastica & politica potestate à Magistris Theologiæ, qui non essent in causa, absque odio & gratia strictè accuratèque examinaretur: idque si Canonicè fieret, me & quamplurimos alios ex ordine Theologo, totumque Franciæ Regnum, permagnum ex ea re fructum collecturos: duo quidem rerum genera illâ contineri lucubratione, nimirùm principia & conclusiones ex illis deductas principiis; at neminem esse qui vocare possit in dubium hæc tria principia, nativam & domesticam esse Facultatis doctrinam, scilicet, *Claves aut jurisdictionem ecclesiasticam immediatè, indivisim & in commune datam à Christo toti Ecclesiæ. Secundò, potestatem infallibilem decernendi & condendi leges, in Ecclesia collectim & universim sumpta residere. Tertiò, Concilium Generale legitimè congregatum propriè ac eminenter Ecclesiam Catholicam repræsentare, & continuò Papam directivo & coactivo Ecclesiæ & Concilii generalis judicio subjectum esse.*

Quantùm ad conclusiones quas ex his tribus principiis hauseram, dixi me paratissimum esse demonstrare illas dogmaticè & secundùm Logicæ ac Theologiæ re-

gulas doctrinamque Patrum antiquorum & Synodi Constantiensis & Basileensis decreta, à me collectas fuisse. Demùm pollicitus sum, siquid in memorato libello erroris requireretur à Facultate Theologica matre mea, me non tantùm calamo, verùm etiam linguâ & lacrymis palam & publicè deleturum. Quibus à me propositis magna pars Doctorum incredibili desiderio ardebant, ut libellus meus seposito omni odio & prensationibus D. Nuncii Apostolici, ac Magistri Andrææ Vallii examinaretur, sicque doctrina Majorum apud omnes indubitata maneret : hoc autem ne fieret, cùm Nuncius Apostolicus in magno metu esset, Magistrum Joannem Filesacum prensari, & ad partes Magistri Andrææ Vallii, cui anteà erat infensissimus, deserto Richerio abduci curavit : Filesacus autem iisdem comitiis Facultatis Calendarum Februarii quamprimùm Richerius finem dicendi fecit, supplicavit Facultati Theologiæ, vellet juberetque libros conclusionum Facultatis quibus antiqua doctrina continetur, tribus seris concludi, ne deinceps in solius Syndici potestate essent, atque insuper rogavit, ne cuiquam acta & conclusiones Facultatis, inconsultâ & non consentiente Facultate vulgare liceret : sic enim efficere conabatur, ne ex Facultatis tabulario Richerius libelli sui probationes expromeret, eamque ob causam privatim graviter Richerium reprehendit, quòd inconsultâ Facultate censuram propositionum Joannis Sarrazin typis æneis cum libello suo efformari curavisset : atque Magistrum Philippum Gamachium injecto metu schismatis quod Richerium meditari dictitabat, à Richerii defensione totum abduxit, anteà enim Gamachius Richerium coram Episcopo Parisiensi propugnaverat, dixeratque libellum de ecclesiastica & politica potestate censurâ notari non posse, ut ipse mihi confessus est die 24. Januarii 1612.

XII. Venio ad alteram partem redargutionis Vallii, quòd hæc doctrina non totius Scholæ, sed duorum aut trium sit Doctorum Parisiensium. Hercle rebus convincam necessariis non modò Scholam Parisiensem, verùm etiam totam Gallicorum Ecclesiam collectim sumptam, antequàm Jesuitæ Ludum in Galliis aperuissent, semper docuisse, ac fide catholicâ constanter tenuisse veritatem decretorum Synodi Constantiensis & Basileensis de Ecclesiæ & Concilii eminentia supra Papam; neque cuiquam licitum fuisse in Parisiensi Academia aliquid contra hanc veritatem catholicam dicere aut asserere in contrarium, quin è vestigio ad palinodiam adigeretur. Equidem Magister Petrus Plaoul socius & Doctor Sorbonicus Episcopus Sylvanectensis, tumque demùm Provisor Collegii Sorbonæ, cujus effigies etiam hodiè visitur in fenestra decima-nona Bibliothecæ Sorbonicæ, ad sinistrum latus versùs plateam S. Jacobi, nomine totius Academiæ Parisiensis missus est ad primum Concilium Pisanum an. 1409. & tanquam Orator & Legatus totius Universitatis hanc habuit orationem coram Patribus sessione decimâ-tertiâ : *Congregabuntur filii Judæ & filii Israël pariter, & ponent sibimet caput unum Osea primo in fine, & deduxit pulchrè exaltando Ecclesiam & asserendo eam esse supra Papam, quod deduxit pluribus rationibus, tam ex parte materiæ scilicet animarum, quàm etiam ex parte formæ, quæ est Spiritus sanctus, quàm etiam ex parte finis, quæ est ipse Deus in Ecclesia triumphante, & postmodum posuit opinionem Universitatis Parisiensis, &c. & subjunxit quòd de eadem opinione erant Universitates Andegavensis, Aurelianensis & Tholosanensis, &c.* Habes, lector, Synodale testimonium O-

tatoris Academiæ Parisiensis, qui etiam electioni Alexandri V. P. P. interfuit.

Sed forsan Vallius, ut assolet, Sophistica diverticula meditabitur, objicietque hoc tempore schismatum Antipaparum facta. Contra, rependam Legatum Parisiensis Academiæ dogmaticè & secundùm omnia genera causarum essentialium Ecclesiæ à priori demonstrare Concilium esse supra Papam, consequenterque hanc doctrinam absolutè omnique tempore erga quemcumque Pontificem legitimum & indubitatum, veram ac certissimam esse, dato, quòd Papa Ecclesiæ obsequi nollet. Quod rectè Cardinalis Alliacenus Doctor Parisiensis nominatim docet tract. de Ecclesiæ auctoritate cap. 2. tertiæ partis circa finem. *Quartò dico circa prædictam schedulam*, ait, *quod etiam ex præmissis sequitur, quòd sicut Concilium Pisanum, ita & aliud Concilium in aliquo casu esse potest supra Papam, & potest eum deponere, patet quia non apparet major ratio de uno quàm de alio*; & hæc de prima Synodo Pisana. Decreta autem quartæ & quintæ sessionis Constantiensis Concilii, quibus edictum est Papam directivo & coactivo Ecclesiæ & Concilii judicio subjici, notiora quidem sunt, quàm ut in iis immorari debeamus. Hoc tantùm nobis incumbit probandum, quòd à tota Ecclesia Gallicana olim fide catholicâ tenerentur, antequàm Jesuitæ Ludum aperuissent: adeò ampliùs Gallicanam Ecclesiam potissimùm in causa fuisse, ut conderentur, sicut & hic articulus XIII. quadragesimæ sessionis, *propter quæ & quomodò Papa possit corrigi & deponi*: Nam pervagatissimum est Cancellarium Parisiensem se triplici nomine ad Synodum Constantiensem contulisse, partim ut Regis Franciæ, partim ut Senonensis Provinciæ, partim ut Academiæ Parisiensis Oratorem & Legatum. Hoc enim ipsemet testatur dialogo apologetico quem pro actis Synodi Constantiensis scripsit, ubi sic fratrem, quem Monicum vocat, alloquitur: *Scis quòd à Christianissimo Rege Francorum & à præclarissima filia sua Universitate Parisiensi, imò & ab Ecclesia Gallicana pro Provincia Senonensi delegatus extiti ad Generale Concilium sub certis instructionibus & litteris quæ prosequutionem materiarum fidei, necnon unionis Ecclesiasticæ, sed & reformationis morum in Capite & in membris multipliciter imponebant.* Quibus ex verbis relinquitur Gersonium nihil suo privato, sed Regis Christianissimi, Academiæ Parisiensis, & Ecclesiæ Senonensis auctoritate omnia peregisse. Cæterùm Senonensis Provincia octo capit Diœceses, puta Senonensem quæ & Metropolitana, Parisiensem, Meldensem, Trecensem, Aurelianensem, Carnotensem, Antissiodorensem atque Nivernensem: notandumque onus de procuranda Ecclesiæ reformatione in Capite & in membris demandatum Gersonio nullo modo impertiri potuisse absque Ecclesiæ & Concilii auctoritate supra Papam, sicut decretis quartæ & quintæ sessionis Constantiensis definitum est, quæ decreta quampridem scita sunt, eâ Patres continuò ad omnes Provincias Christianitatis miserunt, *atque literis missivas per mundum informatorias de gestis Synodalibus decreverunt*, ut liquet ex sexta sessione Constantiensi, in quâ referuntur literæ quas Universitas Parisina tùm ad sacram Synodum cùm ad Joannem XXIII. & Ambasiatores ejusdem Universitatis, qui memoratæ Synodo intererant, scripsit. Prætereà, sub finem nonæ sessionis ejusdem Universitatis, literæ ad Concilium Constantiense leguntur, quibus Patres Concilii obsecrant & monent, ut sedulam navent operam ad unionem atque reformationem Ecclesiæ

constituendam, neque à proposito dimoveantur ob Joannis XXIII. secessionem, & in hunc finem Universitas Parisiensis omnem suam operam, industriam, studia, vota atque assensum sacræ Synodo pollicetur: ex quo datur intelligi quæcumque Doctor Christianissimus passim in suis operibus de auctoritate Concilii supra Papam, & certis in casibus Papam abdicari posse docet; non privatam esse ejus & aliquorum Doctorum Parisiensium sententiam, ut cavillantur adversarii, sed totius Scholæ Sorbonicæ, imò & Academiæ Parisiensis, ac Gallicanæ Ecclesiæ constantissimam doctrinam. Quocircà idem Gersonius sæpè contendit post definitionem Synodi Constantiensis hæresim esse contrarium sentire. Nam in sermone habito coram Patribus Synodi Constantiensis die sancti Antonii, ubi decreta quartæ & quintæ sessionis integra recitavit, in hunc modum concludit: *Huic veritati fundata super petram sacrae Scripturae, quisquis à proposito detrahit, cadit in haeresim jam damnatam, quam nullus unquam Theologus, maximè Parisiensis asseruit*; quid obsecro clariùs dici potest? Item de examine doctrinarum parte prima consideratione 2. *Superest quoque remedium Concilii Generalis, cujus finalis auctoritas, judicialisque potestas fundata est indestructibiliter in illo verbo Christi de correctione fraternâ: quòd si Ecclesiam non audierit, sit tibi sicut Ethnicus & Publicanus, cui legi haud dubiè subest Papa, licet multis hactenùs hac veritas non placeret: Nunc autem opposita falsitas est haeresis expressè damnata per Concilium Constantiense cum aliis multis in utilitate totius Politiae Christianae.* Idem in resolutione circà materiam excommunicationum & irregularitatum considerat. 8. *Dixerunt quidam olim antè Concilium Generale Pisanum & Constantiense, quòd hoc nullo modo licebat*, (loquitur de appellationibus à Papa ad Concilium) *& allegant jura sua pro se valdè, sicut eis videtur, expressa; sed constanter nunc asseritur quòd est haeresis damnata per Constitutionem expressissimam practicatam in Concilio praedicto Constantiensi, prout alibi diffusiùs est ostensum*, &c. Hæc etiam facit censura octo propositionum Magistri Joannis Sarrazin Dominicani, qui cùm ejusmodi propositionibus decreta Synodi Constantiensis labefactare niteretur, eas recantare coactus est, ut libro sequenti cap. 5. demonstrabitur, & inter alias propositiones hæc septima legitur: *Aliqua potestas, scilicet potestas Ecclesiae, de jure potest aliquid & in certis casibus contra summum Pontificem*, quæ omninò decretis quartæ & quintæ sessionis Constantiensis congruit.

Transeo ad Basileense Concilium quindecim circiter annis post Constantiense celebratum, ut Ecclesia in Capite & in membris reformaretur ad normam octodecim articulorum à Patribus Constantiensibus conscriptorum sessione 40. Quocircà Synodus Basileensis nihil aliud est quàm continuatio praxeos, atque executio Synodi Constantiensis. Etsi autem Vallus (hoc enim ex ejus scriptis Sophisticis claret) quodvis potiùs effugium & cavillationem adornare, quàm ingenuè veritatem amplecti paratus sit, nihilominùs ire non potest inficias, quin Prælati innumeri Ecclesiæ Gallicanæ, atque Oratores Regis Christianissimi missi fuerint ad Basileense Concilium, atque Thomas de Corcellis socius & Doctor Sorbonicus, Ecclesiæ Parisiensis Canonicus, & dehinc Collegii Sorbonici Provisor, nomine etiam Academiæ Parisiensis illuc se contulerit; cujus viri singularem modestiam Æneas Sylvius maximoperè commendat, atque in Actis & Epistolis Synodalibus concipien-

dis & contexendis plus operæ quàm reliquos omnes impendisse. Accedit post dissolutum ab Eugenio Concilium, atque Eugenium à Patribus Basileensibus exauctoratum, eundem de Corcellis nomine Basileensis Concilii missum ad Regem Franciæ & Ecclesiam Gallicanam Biturigibus congregatam: atque solemnem habuisse orationem pro vindiciis actorum Basileensis Concilii; in cujus orationis initio hæc adversùs propositiones ab Oratoribus Eugenii in Synodo Bituricensi factas leguntur. *Quantùm ad primum*, ait de Corcellis, *satis notum est omnibus Christianis, quomodò in sacro Constantiensi Concilio, cùm de reformatione Ecclesiae in Capite & in membris agendum esset, fuit solemniter definitum & declaratum, quòd sacra Generalis Synodus universalem Ecclesiam repraesentans, potestatem à Christo immediatè habet, cui quilibet cujuscumque status & dignitatis, etiamsi Papalis, obedire tenetur in his quae pertinent ad fidem, ad extirpationem schismatis & reformationem Ecclesiae in Capite & in membris: & quòd si in praedictis & pertinentibus ad ea contumaciter obedire contempserit, condignae pœnae subjiciatur, & debitè puniatur, ad alia juris remedia, si opus sit, recurrendo. Nec dubium est hanc esse declarationem fidei Catholicae, quae est de auctoritate data Ecclesiae immediatè à Christo, qui est Veritas prima & primum objectum Fidei, à quo dependet universa Fides nostra, &c. quas pœnas non potuisset statuere ipsa Synodus Constantiensis in illum qui haberet verum jus in Papatu, nisi ad hoc auctoritatem immediatè à Christo habuisset, quemadmodùm in praedicta declaratione ponitur. Deindè in 40. sessione ejusdem Synodi Constantiensis, quam impugnantes auctoritatem sacrorum Conciliorum pro se allegare volunt, ( & tamen contra eos multùm facit ) dicetur quòd sancta Synodus statuit & decernit, quòd Papa futurus cum Concilio aut Deputatis nationum habeat reformare Ecclesiam in Capite & in membris super certis articulis ibidem descriptis, ut de annatis, de collationibus beneficiorum, & de aliis pluribus. Inter quos articulos ponitur ille: item propter quae & quomodò Papa possit corrigi & deponi. Ex hoc enim apparet primò, quòd in facto hujus correctionis & depositionis Papa subjicitur Judicio Concilii Generalis, quando Concilium statuit & decrevit quòd Papa futurus habeat sic facere.* Lector videbit integram Orationem de Corcellis in editionibus Regiis ad finem tomi ultimi, quam ille habuit, non ut privatus Doctor, sed tanquam Orator & Legatus Synodi Basileensis, necnon etiam Universitatis Parisiensis coram Rege in Synodo Ecclesiæ Gallicanæ Biturigibus congregata ad sanctionem pragmaticam condendam; quæ sanctio, partim è Constantiensis, partim è Synodi Basileensis decretis coaluit: adeò ut primus titulus Pragmaticæ nobis 33. sessionem Synodi Constantiensis de frequenter habendis Generalibus Conciliis, & quartæ ac quintæ sessionis de auctoritate Conciliorum generalium supra Papam exhibeat. Undè oportet illos frontem amisisse, qui perhibent Facultatem Parisiensem collectim nunquam tenuisse & propugnâsse decreta Synodi Constantiensis, at jam probavi hanc doctrinam non modò Academiæ Parisiensi, verùm etiam toti Gallicanæ Ecclesiæ propriam ac peculiarem esse; hoc enim pragmaticæ sanctionis lectione plus satis exploratum redditur. Hercle Æneas Sylvius factus Pius II. in Bulla retractationis historiæ Synodi Basileensis, narrat se illam historiam absque ullius odio vel gratia scripsisse, & Legatos Universitatis Parisiensis uno ore auctoritatem Concilii Generalis ad cœlum extulisse: idque sibi fuisse incentivo, ut tum temporis à Concilii partibus contra Eugenium staret. Quid his

opponet Elenchistes? suo more cavillabitur, nam tertiâ parte quæst. 10. libri sui de suprema potestate Thesin hypothesi obruit, memoratque Legatos Universitatis Parisiensis quæ egerunt, privato, non scholæ mandato vel auctoritate peregisse, quasi tum Schola, ut hodiè operâ Jesuitarum divisa fuisset. Verùm debebat ostendere Scholam gesta Oratorum & Procuratorum suorum improbâsse, aut irrita fecisse. Profectò Ecclesia Gallicana Biturigibus congregata quæstionem juris, *scilicet Papam directivo & coactivo Ecclesiæ & Concilii judicio subjici, atque in certis casibus deponi posse*, nunquam vertit in dubium, ut liquet ex primo titulo pragmaticæ sanctionis; sed tantùm â quæstione facti, id est, ab Eugenii depositione prudenter abstinuit, quoad ampliùs pateret an Basileense Concilium, quando Eugenium abdicavit, Ecclesiam Catholicam sufficienter repræsentaret: quia tunc temporis multi Prælati factiosis prensationibus Curiæ Romanæ abducti fuerant Basileâ, ac Ferrariam secesserant: de qua re fusiùs in historia Concilii Basileensis.

Tempore Caroli VIII. Francorum Regis idem Princeps, teste Philippo Cominæo, reformandæ Ecclesiæ desiderio tenebatur; quare sub Alexandro P. P. VI. consilium petit à Facultate Parisiensi; quæ quidem suâ responsione avitam doctrinam Majorum *de Concilii auctoritate supra Papam* clarè confirmavit & propagavit: quam responsionem ex tabulario Facultatis exprompsi, ut eam huc congererem. *Anno Domini* 1497. *die xi. mensis Januarii, sacratissima Theologorum Facultas almæ matris Universitatis Parisiensis congregata fuit apud S. Mathurinum pro terminandis quibusdam quæstionibus à Domino nostro Rege ad se transmissis, super quibus jamdudum fuerant dati duodecim* Deputati *ex Magistris nostris; diu quoque & per plures dies continuè per dictos Deputatos & alios disputatum fuerat super his: quibus Deputatis auditis, & consequenter omnium Doctorum & Regentium & Magistrorum acceptâ uniformi deliberatione & conclusione, fuit per prædictam Facultatem concorditer responsum ad dictas quæstiones affirmativè, videlicèt ad primam quâ quæritur*: A sçavoir mon si le Pape est tenu de dix ans en dix ans assembler le saint Concile representant l'Eglise universelle & mesmement de present, consideré le desordre qui est en l'Eglise tout notoire, tam in Capite quàm in membris: *Et responsum est quòd summus Pontifex & Pater Sanctissimus teneretur de decennio in decennium congregare Generale Concilium universalem Ecclesiam repræsentans, & maximè nunc cum tanta sit deordinatio in Ecclesia tam in Capitibus quàm in membris, quæ cunctis notoria est.*

*Ad secundam quâ quærebatur*: Et en cas d'urgente necessité comme de present & aprés que dix ans feront passez aprés le dernier Concile, si le Pape est prié & sommé de ce faire, & s'il est negligent ou differe, à sçavoir mon si les Princes tant ecclesiastiques que seculiers & autres parties de l'Eglise se peuvent assembler de soymesme, & s'ils feront le saint Concile representant l'Eglise universelle, sans estre par le Pape assemblez. *Dictum est determinativè quòd si tempore urgentis necessitatis sicut nunc, vel post decem annos ab ultimo celebrato Concilio; dictus summus Pontifex rogatus fuerit, requisitus, summatus & monitus de sic congregando dictum Concilium ut supra, & facere recusaverit & neglexerit, vel distulerit, tum Principes tam ecclesiastici quàm seculares, & partes Ecclesiæ notabiles possunt se congregare, sine hoc quòd per dictum Pontificem congregetur dictum Concilium universalem Ecclesiam repraesentans.*

Ad

Ad tertiam quâ quærebatur : Si en cas de necessité urgente comme de present, ou aprés dix ans passez comme dessus, une grande & notable partie de la Chrestienté, comme le Royaume de France, ou le Roy representant iceluy, prie, somme & admoneste le Pape & les autres parties de soi assembler, & pourveoir à la necessité de l'Eglise, & les autres parties, ou aucunes d'elles sont negligentes, refusantes ou dilayantes d'y venir ; à sçavoir mon, si ceux qui se trouveront, pourront celebrer ledit Concile sans les autres, & pourveoir à la necessité de l'Eglise. *Dixit & definivit prædicta Facultas, quod tempore urgentis necessitatis, ut nunc vel post decennium ab ultimo celebrato Concilio, ut supra dictum est, postquàm aliqua bona & magna pars & notabilis Christianitatis, quemadmodum Regnum Franciæ, vel Rex Christianissimus ipsius vices gerens, rogaverit, summaverit & exhortatus fuerit dictum summum Pontificem, cæterasque partes Ecclesiae de congregando dictum Concilium, & ad ipsum conveniendo, & de providendo necessitati Ecclesiae ; ipse verò Pontifex, vel aliqua praedictarum partium fuerint recusantes, negligentes, vel differentes de veniendo ad dictum Concilium, nihilominùs illi qui aderunt & comparebunt, poterunt, sine aliis non comparentibus, dictum Concilium celebrare, & necessitati Ecclesiae providere. Actum anno & die supradictis.*

Porrò hoc responsum Facultatis totum decretis Synodi Constantiensis & Basileensis de singulis decenniis habendis Generalibus Conciliis incumbit, atque insuper praxi Ecclesiæ primitivæ roboratur : quoniam Patres Ecclesiæ Orientalis S. S. Basilius, Gregorius Nazianzenus, Nyssenus, atque alii secundam Synodum Generalem celebrarunt, quamquàm Damasus P. P. & Episcopi Occidentalis Ecclesiæ, qui legitimè vocati fuerant ad Concilium, non interessent Concilio, neque ullos Legatos aut Procuratores misissent. Consule historiam nostram Conciliorum Generalium, neque silentio premendum est ad normam hujus Conclusionis Scholæ Sorbonicæ dehinc Ecclesiam Gallicanam sub Ludovico XII. adversùs absoluta Julii II. imperia, qui Galliæ Regem opprimere volebat, coactam fuisse in Synodum Turonibus, idque occasionem præbuisse Ludovico XII. interpellandi Papam, Imperatorem, & cæteros Principes Christianos de libero & securo Concilio pro Ecclesiæ reformatione in Capite & in membris habendo. Unde cùm Julius II. Concilium liberum convocare nollet, hoc præbuit occasionem nonnullis Cardinalibus indicendi secundum Concilium Pisanum, cui proposito ut Julius II. obsisteret, Romæ Lateranense Concilium armatus instituit ; tumque temporis Thomas de Vio, Generalis Dominicanorum, qui posteà Cardinalis Cajetanus vocitatus est, librum lucubravit pro absoluta infallibili Papæ monarchia, eamque ob causam Patres Pisani sequentes literas miserunt ad Universitatem Parisiensem.

*Sacrosancta Generalis Synodus Pisana in Spiritu sancto legitimè congregata, Universalem Ecclesiam repraesentans, & per continuationem Mediolanum ad tempus translata, dilectis filiis Rectori, Doctoribus, Magistris & Regentibus almae Universitatis studii Parisiensis, salutem & omnipotentis Dei Benedictionem : Dilectus filius Gaufredus Boussard Cancellarius Parisiensis, jussu nostro tradet vobis libellum quemdam suspectum & plenum injuriis contra Concilium Constantiense & Basileense, ac nostrum, & contra Joannem Gersonem optimum Ecclesiae defensorem, compositum per quemdam fratrem Cajetanum hominem audacem & pe-*

*riculosum, quem desideramus pro suo demerito castigari : Ideò hortamur vos in Domino, ut libellum ipsum diligenter examinetis & discutiatis, mittatisque ad nos celeriter determinationem vestram doctrinalem, quâ possimus juxtà ejus audaciam cum vestris sapientissimis consiliis procedere. Datum Medtolani in generali Congregatione nostra* 10. *Januarii* 1512.

| | |
|---|---|
| B. CARDINALIS S. CRUCIS. | TRISTANDUS SENONENSIS ARCH. |
| G. CARDINALIS NARBONENSIS. | P. LUCIONENSIS EPISCOPUS. |
| F. CARDINALIS DE S. SEVERINO. | G. MACLOVIENSIS EPISCOPUS. |
| P. DE PRIE CARDINALIS. | A. EPISCOPUS ENGOLSMENSIS. |
| F. ARCH. LUGDUNENSIS. | JACOBUS ABBAS CISTERTII. |
| | JOAN. ABBAS SUESSIONENSIS. |

*Et à tergo. Dilectis filiis Rectori, Doctoribus & Regentibus almae Universitatis Parisiensis.*

Prætereà Ludovicus XII. ejusdem quoque argumenti literas scripsit ad Universitatem, quæ hîc exscribere non gravabor.

## DE PAR LE ROY.

*TRes-chers & bien-amez, Nous avons été advertis que le Concile de Pise seant de present à Milan, vous envoye par nostre cher & bien-amé Maistre Geoffroy Boussard Chanchelier de l'Eglise de Paris, un certain livret pour estre par vous visité & examiné, lequel a n'agueres esté composé par quelqu'un au deshonneur des saints Conciles de l'Eglise, & depression de l'autorité d'iceux : Auquel livret, comme l'on nous a rapporté, sont contenus plusieurs grands & dangereux erreurs, qui ne sont à tolerer ; & pource que sommes deliberez de toûjours aider, porter & favoriser les saints Conciles Generaux de l'Eglise, à l'exaltation, gloire & autorité d'iceux, comme la raison le veut : A cette cause Nous vous prions tres-acertes, que vous receu ledit livret, le visitiez & examiniez diligemment & le consutiez par raisons & points & articles, esquels il vous semblera estre contre verité. Si n'y veuillez faire faute, & vous nous ferez service tres-agreable en ce faisant. Donné à Blois le* 19. *de Fevrier.*

*Signé* LOÜIS. *Et au dessous* ROBERTET.

*Et au dos. A nos tres-chers & bien-amez les Recteur, Maistres, Docteurs & Regent de nostre aisnée Fille l'Université de Paris.*

Cæterùm has Regis & Patrum Pisanorum literas Magister Gaufredus Boussard Doctor Sorbonicus & Cancellarius Parisiensis Ecclesiæ, detulit ad Rectorem Academiæ, & mense Martio in solemnibus comitiis Universitatis habita est suasio à Rectore & Decano Facultatis Theologiæ, ut Regis & Patrum Pisanorum mandato fieret satis : tres autem Doctores Theologi provinciam scribendi adversùs Cajetanum sumpserunt, nimirùm Magister Jacobus Almain, Joannes Major & quidam alius Ecclesiastes Lucionensis, cujus ego vidi librum manuscriptum in Bibliotheca

Collegii Navarræ. Profectò Almaïnus jam paulò antè specimen suæ lucubrationis emiserat in quæstione resumptiva Vesperiarum Magistri Ludovici Bec, qui primum locum Licentiæ anni 1512. habuit. Deindè idem Almaïnus aliquantò post librum de auctoritate Ecclesiæ contra Cajetanum edidit, in quo hæc leguntur cap. 7. *Concilium esse supra Papam fuisse determinatum per sacra Concilia Constantiense & Basileense, & quod sicut sacrum Evangelium foret venerand a ejusmodi determinatio* : nisi argutiæ Cajetani in contrarium obstarent scilicet. Item lib. de potestate ecclesiastica & laïca parte primâ cap. 15. disputans utrùm Papa judicari possit à Concilio. *Quantùm ad ista* (inquit) *est conclusio quam tenent omnes Doctores Parisienses & Galli, quòd potestas Papae est subjecta potestati Concilii.* Hæc ille de omnibus Scholæ Doctoribus, nemine dempto, atque etiam de tota Ecclesia Gallicana loquens. At libro quarto Sententiarum quæst. 2. distinct. 17. fol. 70. col. 4. editionis Claudii Chevalon & Ægidii Gourmontii anno 1517. ubi disputat : *An Papa in vim Canonis Synodi Lateranensis omnis utriusque sexûs teneatur semel in anno peccata sua confiteri Sacerdoti? tenendo partem veram, quòd summus Pontifex obligatur per statuta Conciliorum, & qui diceret oppositum, saltem in Francia, reputaretur haereticus.* De his autem loquitur Almaïnus quæ suo tempore obtinebant, ex quo intelligimus Facultatem Parisiensem & totam Ecclesiam Gallicanam tenuisse decreta Synodi Constantiensis Fide Catholicâ obligare.

Joannes Major Commentariis in caput 18. Mathæi : *Duo sunt modi dicendi oppositi* (ait) *quorum unus tenet Papam esse supra Concilium Universale, hunc modum aliqui Cardinalium tenuerunt, & tenent communiter Thomistae, & Romae asseritur, nulli fas est oppositum tueri, alium modum semper nostra Universitas Parisina à diebus Concilii Constantiensis imitata est, sic quòd in ea qui praedictam viam tenuerit, in campo cogitur eam revocare.* Audis Joannem Majorem asserere illos qui in Parisiensi Academia aliquid decretis Synodi Constantiensis contrarium asseruerint, id cogi recantare in ipso campo, quod verò perhibet hoc in more positum post tempora Constantiensis Concilii, compertum habeo ex tabulario Facultatis Theologiæ anno 1408. antè tempora Synodi Constantiensis & Pisani invaluisse : quoniam *Frater Joannes de Gorello Franciscanus*, cùm asseruisset *Curatos non habere jurisdictionem aut potestatem immediatè à Christo, neque esse Hierarchas Ecclesiae*, hanc propositionem suæ contrariam asserere coactus est, de qua infra lib. 2. cap. 5. numero 14. & Parisiensis Cancellarius lib. de potestate ecclesiastica considerat. 12. *Domini Curati sunt in Ecclesia minores Prelati & Hierarchae ex primaria institutione Christi, quibus competit ex statu jus praedicandi, jus confessiones audiendi, jus Sacramenta Ecclesiastica secundùm exigentiam sui statûs & Parochianorum ministrandi, jus sepulturas dandi, jus insuper decimas & alia jura Parochialia accipiendi, &c.* Hæc autem ut monui antè Synodum Constantiensem. At censura propositionum Fratris Joannis Sarrazin post Constantiense Concilium facta est anno 1429. sicut & Fratris Joannis Angeli Franciscani 1482. cujus censuræ idem Joannes Major meminit 4. Sententiarum dist. 24. quæst 3.

Franciscus à Victoria, Dominicanus Hispanus, qui sextum gradum Licentiæ Parisiis habuit anno 1522. & inde Theologiam Scholasticam ad Hispanos exportavit, habuitque Dominicum à Soto Discipulum, in quarta relectione de *Potestate Papae & Concilii*, propositione tertiâ, *pro hujus propositionis probatione est notandum*, (inquit)

*quòd de comparatione potestatis Papae est duplex sententia. Altera S. Thomae & sequacium multorum, & aliorum Doctorum tam in Theologia, quàm in Jure Canonico, quòd Papa est supra Concilium; & altera est communis sententia Parisiensium & multorum etiam Doctorum in Theologia & Canonibus, ut Panormitani & aliorum contraria, quòd Concilium est supra Papam. Non est locus nunc disputandi quae illarum sit verior, quia non de hoc agitur, puto utramque esse probabilem opinionem, & quia qualibet habet magnos assertores, non oportet in quaestione proposita procedere solùm ex altera opinione, sed statuere quid dicendum, quamcumque sententiam sequamur.* Vides Franciscum à Victoria docere communem esse totius Scholæ Parisiensis sententiam, *Concilium esse supra Papam*; quid igitur Vallius Fabulatur unius dumtaxat aut alterius esse Doctoris?

Navarrus tomo primo tractatu de Pœnitentia in gratiam Principum numero 32. quærens an Papa obligetur ad caput *omnis utriusque sexûs*, sic respondet ex hac conclusione, primò infertur *Pontificem Romanum ad confitendum sua peccata teneri, quia divinâ lege obligatur, quamvis verum sit non ligari per caput illud omnis utriusque sexûs, & ita non teneri absolutè ad confitendum semel in anno: quod etiam sensit Joannes Andreas & Felinus, quod procedit tenendo illam quam plerosque omnes Italos audio tenere opinionem, quamque magnis viribus probare ac tutari conatur Thomas à Vio, scilicet Papam esse supra Concilium. Nam si teneremus alteram sententiam, quam Schola Parisiensis cum tota Gallia sequitur, & adeò quidem sequitur, ut Jacobus Almainus scribens in hoc ipso articulo, dixerit eum qui contrarium assereret in Francia, haereticum judicatum iri, diceremus, ut ille ait, Romanum Pontificem statuto Conciliorum ligari, proindè illud caput omnis servandum teneri.* Quem ad locum quidam librorum Expurgator post excessum Navarri in editione Lugdunensi anni 1595. (quandoquidem Romana & Veneta editio quæ ipso Navarro superstite factæ sunt id non habent,) hoc glossema adscripsit: *Papam esse supra Concilium qui in Gallia asserunt*, (ait Expurgator) *nequaquam judicantur hæretici, & à partibus hæreticorum stare; imò verò Doctores ipsi Parisienses, jam illud pronunciatum magnâ parte remiserunt, Concilium universale esse supra Papam; sed contrarium magna ex parte amplectuntur.* Hæc ille. Quæ omnia concordant narrationi Gretseri Jesuitæ in suo vespertilione hæretico pag. 148. editionis Adami Sartorii Ingolstadiensis Typographi. *Dolet Epistolista* (ait Gretserus) *plerosque Parisiensium Theologorum, quos Sorbonicos vocant, transire in hanc sententiam, Pontificem esse supra Concilia etiam Œcumenica, non Concilia supra Pontificem; & hoc effectum ait operâ & studio Jesuitarum. Respondeo* (inquit Gretserus) *licèt hoc labore ac institutione nostrorum accidisset, non vi ipsius veritatis caput in dies magis ac magis ex prisca caligine attollentis, causæ tamen nihil haberent Jesuitæ cur eos hujus suæ operæ vel puderet, vel tæderet; quia veritatem aliis proponere & persuadere non nisi honorificum censeri potest, & ut illud veritatem cùm offertur amplecti.* Huc usque Gretserus; hâc autem defensione me demonstraturum spero Jesuitas in controversia quam tractamus, *pro igne fumum & pro lumine tenebras atque caliginem in hominum animos offudisse, nihilque aliud sibi proposuisse, quàm absolutum Curiæ Romanæ dominatum, unde quaque possent fulcire*, quo in aliquam partem hujus puncti venirent.

XIII. Cæterum genuina ratio cur plures hodiè Pontificis quàm Concilii & Ecclesiæ Auctoritatem defendant, triplex eaque manifestissima est. Primùm quia, ut

auctor est Philosophus, *quædam falsa longè probabiliora sunt veris*, quare etiam proclivius defenduntur. Certè falsissimum est *Papam esse absolutum infallibilem Monarcham Ecclesiæ*, attamen duobus Elenchis Sophisticis à suppositione principii & à dicto secundùm quid ad dictum simpliciter facillimè propugnatur hâc argumentatione. *Christus Mathæi 16. & Joannis ultimo constituit Petrum Vicarium suum immediatum & Caput* visibile Ecclesiæ; ergò Petrus & Romanus Pontifex Petri Successor eandem habet auctoritatem in Ecclesiæ regimine quam Christus habuit dum esset in terris. Qui paralogismus nullo labore, nullâ Conciliorum, Patrum, aut Historiæ Ecclesiasticæ cognitione expeditè defenditur, habitâ ratione regiminis hodiernæ Curiæ Romanæ, quod omnium oculis expositum est. Contra autem, Doctrina Catholica & Apostolica de Primatu Petri in ordine ad regimen Aristocraticum, cùm jam pridem usu contrario exoleverit, non potest nisi ex monimentis Conciliorum Historiæ Ecclesiasticæ, Patrum, & sacræ Scripturæ lectione cognosci. Procul dubio, cùm ego ad hoc studium animum induxissem, ac permagna adjumenta, nimirùm cognitionis Theologiæ Scholasticæ, lectionis Bibliorum & Historiæ Gentium attulissem, nihilominùs ubi per tres annos huic labori me dedidi, innumeris penè difficultatibus distinebar, quas diuturnitate contentionis & vigiliarum tandem superavi; & miratus sum Doctores Scholæ nostræ, atque inter alios bonum Gersonium sæculo barbarissimo, quo anticipatis opinionibus & praxi absolutæ Monarchiæ opprimebantur, neque bonorum librorum ad hæc studia necessariorum copiâ abundabant, è tantis difficultatibus emergere & lumen necessarium consequi potuisse, ut toti Christiano Orbi decretis Synodi Constantiensis prælucerent. Post Synodum Constantiensem & lucubrationes Gersonii multò facilius fuit Cardinali Cusano libros de Concordia Catholica eo tempore scribere, quo jam ars typographica vigere incipiebat, cujus ope libri communes effecti sunt, & hæc de prima ratione. Altera verò est, quia post hæresim Lutheri Doctores Catholici ab hac tractanda quæstione prudentes abstinendum censuerunt, quousque observarunt Jesuitas & alios Curiæ Romanæ Scriptores silentio Doctorum Catholicorum ita abuti, ut persuadere vellent doctrinam Scholæ Parisiensis decretis Synodi Constantiensis factam esse *erroneam & proximè ad haeresim accedere*, *atque etiam Papam praeditum esse potestate Regum abdicandorum*, *imò & occidendorum*, *si parere recusent*; quod post cædem Henrici III. & IV. Regum Franciæ Bellarminus, Suarez & alii Jesuitæ confidenter, ne dicam temerè, asseruerunt: idque multis occasionem evigilandi è somno noxio, & scribendi contra istam seditiosam doctrinam, mihique inter alios præbuit, spretis omnibus verborum portentis & conviciis quæ sub ætate pupillari Regis in me consulta, parata & meditata sunt: Etenim quia doctrinam Scholæ Parisiensis cum Synodi Constantiensis decretis sartam, tectam retineo, ego sum *monarchomachus*, *perduellis*, *haereticus*, *schismaticus*, si Deo placet. Quid plura? *nova quoque haeresis Richeristarum conficta.* Neque Curiæ Romanæ hominibus hæc in me sparsisse satis fuit, nisi etiam me in discrimen capitis vocarent. Sciant autem velint adversarii nos causam habere multò justiorem illis ea dandi improperio, quæ in nos comminiscuntur.

Quandò doctrina nostra, ut hâc defensione probabitur, tota jure divino, natu-

rali & canonico, illorum autem opinio solis Elenchis imaginariis nititur. Hercle quidem decreta Synodi Constantiensis & Basileensis, quæ ego cum majoribus nostris fide Catholicâ amplector, (quibus edocemur statum Ecclesiæ esse monarchicum Aristocratico regimine temperatum) multò longiùs ab Apostolicæ, primitivæ gubernatione distant, (quæ gubernatio quinto & sexto Canone Nicæno consignatur) quàm Bellarmini atque aliorum Scriptorum Curiæ Romanæ placita, ab Constantiensis & Basileensis decretis, de auctoritate Generalis Concilii supra Papam. Quandoquidem Canonibus Nicænis Papæ sententia etiam Synodi Provincialis examini & judicio erat subjecta, ut docuimus libro priore historiæ Conciliorum. Venio ad tertiam rationem quam Joannes Major cap. 18. Commentariorum in Mathæum, responsione ad nonum argumentum Cajetani, sic assignat: *Quòd plures Pontificem extollunt quàm Concilium, non miraberis* (ait) *Concilium rarò congregatur, nec dat dignitates ecclesiasticas, Papa dat eas, ideò hic homines ei blandiuntur, dicentes, quòd solus potest omnia quadrare rotunda, & rotundare quadrata, tam in spiritualibus quàm in temporalibus.* His & aggregandus Gersonius de potestate ecclesiastica considerat. 12. At verò illis qui Ecclesiæ & Concilii auctoritatem defendunt, non modò non dantur beneficia & dignitates ecclesiasticæ, aliaque adjumenta; sed etiam, quantùm fieri potest, illis quæcumque habent auxilia & subsidia temporalia auferuntur, conturbantur, & ad summam paupertatem rediguntur. Hinc illæ creberrimæ Vallii interminationes erga juniores Doctores & Baccalaureos Theologiæ, ut eos à defensione doctrinæ Majorum abducat. Sed ut eò undè digressa est, nempe ad Navarrum nostra revertatur oratio, cap. Novit de judiciis, Notabili 3. num. 83. & 4. sic habet. *Non est Concilium in praesentia definire cui principaliùs potestas Ecclesiae fuerit à Christo collata, an Ecclesiae, an verò ipsi Petro propter illam maximam discordiam Romanorum & Parisiensium; illi enim tenent Petro & Successoribus datam esse hanc potestatem, atque ideò Papam Concilio esse superiorem. Hi verò quibus Gerson adhaeret, totam datam esse toti Ecclesiae, licèt exercendam per unum; atque ideò in aliquot saltem casibus Concilium esse suprà Papam; quarum illa scilicet Romanorum videtur placuisse S. Thomae & Thomae de Vio, ubi altiùs omnibus & profundiùs hoc demonstrare conatur. Altera verò placuit Panormitano qui pro Parisiensibus est, quem frequenter nostri sequuntur, ut tractat Decius Consilio 151, quam mordicus tuetur Jacobus Almainus è Sorbona Theologus, qui respondit Thomae à Vio libello justo: & Joannes Major cap. 18. in Mathaeum, qui idem facit, aiens Romae neminem permitti tenere Parisiensium & Panormitani sententiam, nec rursùs Academiam illam Parisiensem pati ut contraria opinio asseratur in ea; quorum utrique videtur replicâsse praedictus Thomas à Vio in dicta Apologia.*

Ut ergò hanc disputationem compendii faciamus ex serie testimoniorum indubitatorum quam edidimus, comprobatum relinquitur, antequam Jesuitæ Scholas in Franciæ regno aperuissent, non modò Scholam parisiensem, verùm etiam totam Ecclesiam Gallicanam Synodi Constantiensis & Basileensis decreta de auctoritate Concilii supra Papam fide Catholicâ tenuisse & propugnâsse.

XIV. Quòd si quispiam in contrarium objiciat hoc nullo modo posse fieri; quando hodiè percrebuit ejusmodi opiniones Romanorum & Parisiensium scilicet esse dumtaxat problematicas, respondebis aliquid posse duobus modis ad Fidem

Catholicam pertinere, materialiter nimirum & formaliter, & quæ sunt materialiter atque implicitè de Fide non obligare, antequàm consensus Catholicus & aperta atque sufficiens declaratio Ecclesiæ super ea re intervenerit: idque vocant formaliter & explicitè pertinere aut obligare ad fidem, quæ sufficientes declarationes ut plurimùm solent fieri in Conciliis Generalibus. Secundò, ex omnium Theologorum sententia observabis quædam posse ab aliquo Doctore credi Fide Catholicâ & formaliter, ad quæ tamen alius minimè obligabitur; præterea quòd ille majora sibi adjumenta & lumina comparavit, quæ aliis vel per captum ingenii, vel alia de causa evolvere & enucleare non potuit, aut etiam quia id facere minimè obstringitur, ut patet de rustico & Theologo: hic enim Fide Catholicâ multis conclusionibus assentiri tenetur, quibus indocti Theologiæ nequaquàm obligantur. Idemque sentiendum de Canonistis, habitâ ratione eorum qui minimè versati sunt in scientia Canonum & Historiæ Ecclesiasticæ cognitione. Legendus Gersonius tractatu *de iis quae sunt credenda ad necessitatem salutis.* His ergò de causis Facultas Theologiæ Parisiensis à multis sæculis Fide Catholicâ Immaculatam Conceptionem B. Virginis Mariæ & doctrinam de Ecclesiæ & Concilii auctoritate supra Papam credidit juxtà Synodi Constantiensis & Basileensis constitutiones. De me autem ut privatim dicam, non propter solam inductionem Scholæ Parisiensis cui nomen dedi, & Sacramento devinctus sum, sed propter operam atque laborem assiduum, quem decem atque ampliùs annos in indaganda veritate hujusmodi controversiarum impendi, profiteor me Fide Catholicâ tenere ejusmodi doctrinam; & nihilominùs me alias Nationes, Universitates aut Doctores qui contrariam opinionem tuentur, non habere aut damnare pro schismaticis, hæreticis vel temerariis; quoniam Ecclesia Catholica eorum opinionem & exceptiones (quas Cajetanus) Bellarminus & alii Scriptores Romani comminiscuntur, perfert atque tolerat ad concordiam & unitatem Ecclesiæ retinendam. Nam sicut Leges & Canones non obligant, nisi recipiantur, pariter quoque desuetudine obsolescunt; & ita res tum temporis pro non sufficienter definitis habentur, respectu eorum, qui eas non admittunt; quique admittunt, pacem atque unitatem Ecclesiæ servare tenentur: quoniam finis omnis præcepti & actionum humanarum est pax, charitas & unio in Christo. Cæterùm Doctissimi Theologi, qui ejusmodi effugia contra Constantiensis & Basileensis decreta comminiscuntur, considerent utrùm studium veritatis, quam oppugnant, an adulatio & propriæ utilitatis desiderium, atque alia ejusmodi quibus Ecclesiæ reformationem in Capite & in membris tantoperè necessariam impediunt, eos tandem aliquando coram Deo cordium scrutatore excusatura, an potiùs damnatura sint. Deus immortalis! quid tantoperè Theologis & animarum Pastoribus necessarium, quos Christus sal terræ & mundi lumen esse voluit, quàm notitia & certa scientia justi, salutaris & suavissimi regiminis Ecclesiæ à Christo instituti & sub octo primis Universalibus Conciliis propagati? Quandoquidem Dominus Communionem Sanctorum & unitatem in Fide (quæ est finis gubernationis Ecclesiæ) Aristocratico regimine suaviter & conformiter ad captum ingenii & liberalitatis humanæ stabiliri & propagari voluit, ut sub octo primis Generalibus Conciliis factum est: ho-

diè verò non tantùm scriptis, sed ferro atque igni acriter certatur, quòd omnia negotia Ecclesiastica absoluto ac purè Monarchico dominatu sicut in regnis temporalibus decertatur : ita ut qui sese clausis oculis vel cæcâ obedientiâ, ut Vallius loquitur, non se totos ejusmodi gubernationi permittunt, intra perduelles, hæreticos & schismaticos amandentur. Porrò, quamquàm Vallius, Forgemontius, Moncletus, plurimique alii Scholæ nostræ alumni, qui ex solis Jesuitarum dictatis, & commentariis recentiorum sapiunt, à vera salutarique doctrina Majorum deerrent: hoc tamen ad quæstionem facti pertinet, neque placitis Catholicis antiquorum derogare potest, plurisque hac in parte paucorum sententiam doctrinæ Majorum & decretis Synodi Constantiensis & Basileensis conformem, quàm multorum Scholæ desertorum atque transfugarum opiniones facere debemus, quia illi olim possident, priùs possident, eorumque perpetua & constans ab Apostolorum temporibus in hunc deducta diem solemnis possessio, solâ viâ facti & praxi regiminis Curiæ Romanæ interrupta vel potiùs oppressa est, ut quatuor libris historiæ Conciliorum hâcque ipsâ defensione demonstrabitur. Porrò etsi veterem atque Apostolicam politiam omni laude & admiratione prædicandam existiment, nihilominùs ad bonum unitatis & pacis Ecclesiæ, præsentem Curiæ Romanæ Potentatum tolerandum & sequendum, atque expectanda tempora, quibus Domino Ecclesiæ suæ sponsæ misereri placuerit, contendo. Quàm æquanimitatem si absolutæ infallibilis Monarchiæ patroni servarent, nullum cum eis verbum de hoc suo dominatu committendum putarem.

XV. Sed ad Elenchos Vallii revertor. Sextò enim pagina 6. more Baccalaureorum Theologiæ Theses suas propugnantium solemnes concipit protestationes, ac primùm ait, *toto suo opere velle abstinere ab iis quae vel tantillùm regiam potestatem imminuere. 2. Quae sacrorum & OEcumenicorum Conciliorum auctoritatem labefactare. 3. Quae Ecclesiae Gallicanae libertates & privilegia. 4. Quae Magistratum saecularem. 5. Quae decreta & conclusiones Facultatis Parisiensis vel minimùm laedere possunt.* Verumtamen nullum est istorum quinque capitum in quod sive iracundiâ, sive aliâ animi impotentiâ abreptus non multoties arietet, adeò ut has protestationes quasi scrupulosas, ut potiùs in eas impingat, quàm ne evitet erexisse : ac sibi-ipsi crucem quâ seipsum torqueret, & levitatem ac temeritatem suam propalaret, fixisse videatur. Cujus rei certissimam probationem habes partim in hac defensione, partim in historia nostra Conciliorum.

XVI. Septimò, Anonymum, sic passim vocat Richerium, stomachosè carpit pag. 8. quòd motu proprio & absque mandato Facultatis Theologiæ, imò verò contra expressam illius prohibitionem duo decreta Facultatis vulgarit, & cum suo libello de ecclesiastica & politica potestate publici juris fecerit. Alterum hujuscemodi decretum est, *Censura octo propositionum Magistri Joannis Sarrazin*; alterum verò, *sex capita articulorum Facultatis contra Lutherum*, quibus decretis antiqua doctrina Scholæ Parisiensis vindicatur. Quæ criminatio mirum in modum ampliabatur à Magistro Joanne Filesac, postquàm est prensatus atque excitus à quibusdam magnatibus ecclesiasticis adversùs Richerium, quem Filesacus passim jactitabat *valde culpandum & Syndicatu abdicandum, quòd arcana Facultatis inconsultâ Facultate vulgâsset*

*vulgasse certumque esse summum Pontificem putaturum quæcumque Richerius contra Jesuitas gessisset, à tota facultate proficisci*; *se quidem Papistam esse, non Jesuitam, nec acta, Richerij ullomodo probare posse.* quæ objectio duobus constat membris, priùs attinet prohibitionem vulgandorum decretorum facultatis, rem utque gesta, est paucis narrabo anno 1608 subortum est quoddam dissidium in facultate Theologica inter aliquos Baccalaureos & Priorem Sorbonicum: Richerius Syndicus Comitiis Julii ejusdem anni, suasit Facultati proclive esse contentionem subortam placare & definire antiquis conclusionibus atque decretis scholæ; & ad dignitatem ordinis Theologici pertinere, ut moribus antiquis viveretur, nec quicquam innovaretur. Itaque decretum anni 1561. Richerius perlegit, quod omnium Magistrorum consensu valdè laudatum & approbatum est, & quoniam summa capita totius disciplinæ, quam omnes Baccalaurei servare debent, complectebatur, curavit Syndicus, ut memoratum decretum typis æneis efformaretur, sed quidam Baccalaurei Navarrici, id graviter & moleste ferentes, Magnum Magistrum Collegij Navarræ exstimularunt, ut conquestionem haberet de Richerio Syndico, quod ejusmodi decretum edi curavisset.

Quapropter Calendis Julij 1609. in Comitiis Facultatis, Magnus Magister Navarricus, petiit à facultate, *utrum approbaret vel improbaret impressionem conclusionis factæ ultimâ Julij 1608. quibus auditis facultas pro bono pacis & concordiæ, impressionem prædictæ conclusionis improbavit, conclusionem verò iterùm approbavit.* Hæc sunt genuina verba, quibus conceptum est Decretum Facultatis, de quo loquitur Vallius, & ita patet illum falsa comminisci. Et hæc de primo membro objectionis. Posteriùs autem Richerium vel præclari vel necessarij facti reum insimulat, quoniam editio decretorum Facultatis ideo facta est à Syndico, ut in causa Academiæ contra Jesuitas, illa decreta loco dicæologiæ Judicibus offerrentur, atque discrimen antiquæ & novæ doctrinæ demonstraretur: quâ in re momentum totius causæ versabatur, Idque à nullis, nisi quibus dolet tum temporis Academiam, Jesuitarum petitionibus minimè succubuisse, improbari potest. Finge Valli & Filesace, legibus vetitum, ne quis ensem distringat, & quemdam pium filium conspicere jugulum parentis sui peti atque opprimi ab inimicis, districtoque ense inimicos illos fugare & saluti parentis consulere; deindè posteà filium reum agi, quod contra legem, ensem distrinxerit: An bonum illum & pium filium coram æquis Judicibus damnari posse censeris, quod ensem ad salutem parentis sui distrinxerit? porrò exceptâ decretorum editione nihil Richerius inconsulto Filesaco egit in causa Jesuitarum, eique omnia commentaria, quæ patronis Academiæ dedit, priùs communicavit, & ipsemet Filesacus causam libris atque commentariis juvit. *Nam directorium inquisitorum Romæ editum, quo carebat Richerius, commodavit.* Certè si in Filesaco fides fuisset, ut debuerat, Academia hodiè à Jesuitis non opprimeretur. Cæterum articuli facultatis contra Lutherum, multoties antea etiam Regis edicto & Parlamenti decreto vulgari fuerunt. Lege Redargutor codicem Regiarum editionum, ab Antonio Fontano collectarum, & opera Joannis Driedonis Theologi Lovaniensis, ibi articulos memoratos nancisceris integros; non aliâ autem de causâ leges ejusmodi decretorum editionem, quam quod doctrinam avitam scholæ (quam maxime oppressam cupis) in omnium oculis exponit; demonstratque non,

D

duorum aut trium Doctorum, ut fingis, sed totius esse facultatis Parisiensis proprium.

Octavo pag. 8. Clenchi *Auctorem*, sic deinceps Richerium designabo, graviter flagellat, quod fronti conclusionum Facultatis, quos ad calcem Libelli de ecclesiastica & politica potestate edi curavit, hunc titulum adscripserit, *Decreta facultatis Parisiensis contra sectarios hujus sæculi*, contenditque nomine sectariorum, hæreticos intelligi non posse, saltem ratione decreti facti contra propositiones Joannis Sarrazin. Respondeo primum hic à majori parte sumi denominationem, hoc est ab articulis contra Lutherum, & à censura adversus Marnæum, deindè etiam decretum contra Joannem Sarrazin, eo ipso quod Primatum Pontificis supra particulares Ecclesias, conformiter ad sanctionem patrum Constantiensis Synodi, admittit directe esse contra sectarios hujus sæculi, qui primatum Petri abnegant.

XVII. nono pag. 9. Urget auctorem, *nondum illam opinionem erroneam abjecisse, quam in capitulo generali Dominicanorum impudentissime professus est, coram illustrissimo Cardinali Perronio, videlicet fide Catholicâ tenendum, Concilium esse supra Papam, atque magnum illum Cardinalem validis rationibus falsitatem istius opinionis confutasse.* Hæc ille, quem ego verius, quod non faciam tamen, maximæ impudentiæ possem convincere, quod de his loquatur quæ non vidit, & sola auditione tenet. cæterum depulsio hujus objectionis, partim ab iis pendet, quæ supra in responsione ad quintum argumentum explicavimus, scilicet, Sorbonam semper habuisse concilium Constantiense pro legitimo atque Oecumenico, & continuo ab eo tempore tenuisse tanquam de fide, Concilium esse supra Papam, partim etiam ab historiæ enarratione, quæ sic habet.
„ Anno Domini millesimo sexcentesimo undecimo, die 27. May Magister Emundus
„ Richerius, Doctor & Syndicus Sacratissimæ Facultatis Parisiensis, unà cum honoran-
„ dis Magistris, Vincentio Marchant, Antonio de Heu, Nicolao de l'Escleves, &
„ Nicolao de Paris Doctoribus ejusdem Facultatis, circa horam tertiam sese contu-
„ lit in pergulâ, Scholæ Theologicæ conventus fratrum Dominicanorum Parisiensium,
„ quas frequentissimo numero clarorum ac doctorum virorum occupatas reperit, in-
„ ter alios, permulti erant Doctores Theologi prædictæ facultatis, nec non etiam plu-
„ res ex familia Dominicanorum, Galli, Itali, Hispani, qui eo convenerant
„ ad spectandas & audiendas solemnes disputationes Capituli generalis. In his dispu-
„ tationibus Frater Wibertus Rosemback Lector Conventus Coloniensis prædicto-
„ rum Dominicanorum, partes respondentis agebat, præside Magistro ac Fratre Cos-
„ ma Morelles, Regente ac publico Professore ejusdem Conventus Coloniensis,
„ Theses autem sic inscriptæ erant. Serenissimo ac Reverendissimo D. D. Ernesto
„ Dei gratia Electo & confirmato Archiepiscopo Coloniensi Sacri Romani Imperii
„ per Italiam Archicancellario, & Principi Electori, Episcopo Leodiensi,
„ administratori Monasteriensi Heildeshemiensi & Frisingensi, Principi Stabulensi,
„ Primario Ecclesiæ Archiepiscopalis, Magdeburgensis Præposito, Comiti Palatino
„ Rheni, utriusque Bavariæ, Wesphaliæ, Angariæ & Bullionij Duci, Marchio-
„ ni Franchimontensi, &c. Porrò idem magister Emundus Richer Syndicus,
„ omnibus, qui in prædictis pergulis erant, videntibus atque audientibus, hono-
„ randum fratrem ac Magistrum Nicolaum Coeffeteau, Doctorem prædictæ facul-
„ tatis & Priorem Conventus Parisiensis Dominicanorum, nonnullosque alios
„ Dominicanos, etiam Doctores ejusdem Facultatis, sic allocutus est. Rem esse indignis-

simam ac minimè ferendam, quod in Thesibus, quæ eo die agitabantur, passi fuissent " hos tres articulos. 1. Romanum Pontificem in fide & moribus errare non posse. " 2. In nullo casu Concilium esse supra Papam. 3. Ad Papam pertinere dubia decidenda, concilio proponere, decisa confirmare vel infirmare, partibus silentium perpetuum imponere &c. Enim verò si hujusmodi articuli veri sint, oportere omnes Gallos, qui decreta Synodi Constantiensis, tanquam de fide semper propugnassent, esse hæreticos, vel saltem schismaticos, Gallorum patientiam istis Thesibus tentari: quas si Henricus Magnus viveret, nunquam ausi fuissent edere in lucem: multos persuasum habere, id ab illis fieri, non tam veritatis quam privati commodi studio, præsertim quod aliâ ratione suas, extraordinarias missiones atque privilegia, tueri ac propagare nequeant: memoratas Theses dicatas esse D. Archiepiscopo Coloniensi ac propterea non modo omnium Gallorum, sed etiam exterarum nationum manibus teri; quare si prædicti articuli intacti maneant sine ulla publicâ intercessione, statim Gallos atque exteros sibi persuasuros, Sorbonam isto silentio tacite à majorum suorum placitis decisscere; publicum errorem publica satisfactione eluendum; se decrevisse, in præsentiam, mittere Magistrum Ludovicum de la Coort magnum apparitorem, ut nomine Facultatis hâc formulâ intercederet. " Demandato D. Syndici sacratissimæ Facultatis Theologiæ Parisiensis, & Dominorum dictæ Facultatis subsignatorum, conferat se Magister Ludovicus de la Coort major apparitor ipsius facultatis, in Aulam Conventus fratrum Dominicanorum Parisiensium, in quâ habentur solemnes disputationes pro Capitulo generali dictorum fratrum, ibique quâ poterit modestiâ & sine scandalo, significet Magistro fratri Cosmæ Morelles Præsidi, atque fratri Wiberto Rosemback, respondenti, omnibusque baccalaureis dictæ Facultatis disputantibus, aut disputaturis, sese nomine dictæ Facultatis intercedere ac opponere quibusdam conclusionibus contentis in septimo, octavo, & nono articulis assertionum controversialium, prout scribuntur in Thesi prædicti fratris Wiberti Rosemback, tanquam novis in Gallia, contrariis ac repugnantibus sacris conciliis Generalibus, nativis Ecclesiæ Catholicæ libertatibus, politiæ Regni Gallicani; necnon antiquissimis decretis prædictæ Facultatis Parisiensis. Ad vitandum autem scandalum cunctis Baccalaureis ejusdem facultatis prohibeat, ne in ejusmodi conclusiones disputarent, sed tantum in alias partes, " quarum magna est copia, actum die veneris vigesimâ septimâ mensis Maij, anno millesimo sexcentesimo undecimo, quam interdicendi formulam, ubi prædictus magister, " & frater Nicolaus Coeffeteau audivit ac perlegit, per suos sacros ordines affirmavit, prædictas Theses, se inscio atque inconsulto factas; stante Capitulo Generali, se nihil prorsus habere authoritatis in Conventu: eodem die quo illarum Thesium notitiam habuit, se dominos Triumviros Regios adiisse, sibique ab eis nominatim injunctum, ut caveret diligenter ne quis in prædictos articulos disputaret; eamque ob causam omnes Baccalaureos sigillatim monuisse, ut illas conclusiones tacitas sinerent; hoc insuper D. R. Patri Generali plurimum dolere, adeo ut præsidi ac Respondenti strictissime præceperit, ne de istiusmodi partibus responderent, " sed si eas fortè à quibusdam agitari contingeret, palàm & publicè declararet, sibi " minime licitum esse de illis agere. Quibus auditis & perpensis Magister Emundus "

„Richer Syndicus, mutato intercedendit proposito, respondit controversiam istam
„hac moderatione sedari posse; nempe si quispiam Baccalaureorum in aliquem prædictorum articulorum disputaret, ad quæ Magister Cosinas morelles, qui disputationibus præerat, è vestigio protestaretur, sibi à suo Reverendissimo Generali vetitum, esse de illa parte in Francia respondere; hoc si ille præstaret, sacratissimæ Facultati abunde satisfactum iri: moxque idem Magister imperavit majori apparitori prædictæ facultatis, ut significaret Baccalaureis licitum esse in prædictos articulos velitari, eamque ob causam Magister, Claudius Bertin, Baccalaureus Sorbonicus primi ordinis, ita disputare cœpit. Quidquid adversatur Oecumenico & legitimo Concilio, est hæreticum, hæc tua conclusio, in nullo casu Concilium est supra Papam, adversatur Concilio Constantiensi Oecumenico & legitimo, ergo est hæretica, quam ad vocem illustrissimus S. S. Apostolicæ Nuncius Episcopus Politianus, commotior visus est, Magister autem Cosinas Morelles qui præerat disputationinibus (in hac enim totâ concertatione nullum verbum à prædicto fratre Wiberto Rosemback emissum est) sic respondit, Domine Baccalautee arguens, noli dicere hanc assertionem esse hæreticam: satis enim est, si dicas, esse falsam atque erroneam. Egoverò profiteor me istas conclusiones non posuisse animo offendendæ academiæ aut facultatis Parisiensis, quam velut omnium aliarum Academiarum matrem agnosco, sed tantum veritatis disquirendæ causâ. etenim si veritas hujusce quæstionis in hâc celeberrimâ Academia disquiri non possit, ubinam enucleabitur? neque hanc partem tanquam de fide, sed velut problematicam cum Francisco à Victoria, Melchiore Cano & Bagne proposui: si quidem constat multas alias universitates eandem conclusionem tueri, contra sententiam Academiæ Parisiensis, quare si mihi detur venia respondendi, eam ut problematicam defendam, tum Illustrissimus S. S. Apostolicæ Nuntius, jussit de illa parte disputari, quod D. ejus auditori, qui præsens erat, gratissimum videbatur. Cæterum quidam Doctores Theologi ac permulti viri illustres, qui de prædictis pergulis eventum disputationis attente exspectabant, perstrepere, atque conqueri cœperunt, nequaquam ferendum, ut ejusmodi conclusiones agitarentur, in Galliis, cum Ecclesia Gallicana à temporibus Constantiensis Synodi, contrariam sententiam, velut de fide semper propugnarit: magnus quoque clamor excitatus est ab omnibus auditoribus, qui in aulâ erant Theologicâ, circiter ad duo millia, inter alios D. Sanguin Consiliarius Parlamenti & Præfectus mercatorum Urbis Parisiensis Thesim publice lacerandam, Dominus autem de Hacqueville, Præses Parlamenti, illam præpositionem esse hæreticam, contendebat. Tunc Illustrissimus D. Cardinalis Perronius, Archiepiscopus Senenensis, & magnus Regis Christianissimi Eleemosinarius, imperavit magno apparitori Facultatis Theologiæ, ut Magistrum Emundum Syndicum, ex pergulis in aulam arcesseret, quæ frequentissimo numero clarissimorum ac doctissimorum virorum, tàm Ecclesiasticorum quàm Laïcorum, fervebat, quos inter Illustrissimus D. Cardinalis Perronius Illustrissimus D.S.S. Apostolicæ Nuncius, D. Rector Academiæ, D. Episcopus Montis pessulani D. de Hacqueville Præses in Supremo Senatu, D. Sanguin Consiliarius Parlamenti ac Præfectus Mercatorum Urbis Parisiensis, Item D. Ribier etiam Consiliarius in Supremo Senatu, eminentiores Cathedras occu-

pabant, cunctisque audientibus, ac videntibus Illustrissimus D. Cardinalis Perronius "
multoties iteravit, quæstionem de Concilij, & Papæ eminentia, problematicam esse, "
propter exceptiones quas transmotani adversus Constantiense Concilium obten- "
debant. Deinde, petitâ à Magistro Emundo de Richer Syndico, qui se in Aulam ex "
pergulis contulerat, primùm ecquid causæ habuisset præcipiendi Baccalaurei ut "
in memoratos articulos disputarent, quos D. D. trium viri Regis silentio obrui "
præceperant, secundo conferet ne de illa parte, disputandum: ad hæc Magister "
Emundus Rucher respondit, se ideò copiam disputandi fecisse Baccalaureis in prædi- "
ctos articulos, ut si quâ ratione fieri potest, aliquod publicum testimonium elicere- "
tur à Magistro Cosma Morelles, Præside disputationum, quo fieret satis Academiæ "
& Facultati Parisiensi, quæ publicâ assertione prædictorum articulorum, nomina- "
tim peti atque offendi videbatur. Sorbonam semper habuisse Concilium Constantien- "
se pro legitimo atque Oecumenico, eamque ob rem, ab eo tempore, tanquam de fide "
tenuisse Concilium esse supra Papam; Theses quibus prædicti articuli contra de- "
creta Synodi Constantiensis, & doctrinam Facultatis Parisiensis scribuntur, in om- "
nium gentium oculis versari, ac propterea opus esse, ut aliquo actu publico con- "
trario confutentur. Jussionem D. D. triumvirorum Regiorum, de hac parte silen- "
tio involvendam, omnibus ignotam atque occultam esse, quippe quæ uni tantum Ma- "
gistro, ac fratri Nicolao Coëffetau, qui eam privatim acceperat, innotuerit, & verbo "
tantum, non scripto concepta sit, se optime scire, D. D. triumviros Regios, num- "
quam moleste laturos, si & schola Parisiensis aliquâ publicâ intercessione, aut ob- "
nuntiatione suam antiquam, Doctrinam vindicare niteretur. Demum se limatissimo "
& castigatissimo judicio Illustrissimi Cardinalis Perronij relinquere, quanti momenti "
hæc sit controversia, & utrum eam hoc tempore tractari, aut silentio prætermitti "
expediat. Quibus auditis Magister Cosmas Morelles, iterato ea quæ in exordio argu- "
menti Magistri Claudij Bertin præmiserat, protestatus est, videlicet, se istas conclu- "
siones non posuisse animo offendendæ Academiæ, aut Facultatis Parisiensis, quam velut "
matrem omnium aliarum Academiarum agnoscebat, sed tantummodo veritatis distin- "
guendæ causa, hancque partem, non tanquàm de fide, sed velut problematicam, as- "
serere &c. Si verò sibi concedatur, de illa responsurum. Quamobrem annuente "
Illustrissimo D. Nuncio Apostolico, idem Magister Claudius Bertin sic argumentum "
suum prosequutus est. Hæc pars damnata fuit in Concilio Constantiensi, quod Mar- "
tinus V. approbavit, ergò falsa atque erronea est. Cui argumento, ut Præses satis- "
faceret, multas attulit solutiones, ex Cajetano potissimum desumptas, primo, quod "
decretùm quartæ & quintæ sessionis Constantiensis Synodi, tantummodò intelli- "
geretur de Papa dubio, puta, quandò est aliquot schisma & plures sunt Antipapæ. "
secundo, quod eadem decreta non sunt facta concilianter, hoc est allatis atque pen- "
satis utrimque rationum momentis. Tertio, quod sola obedientia Joannis XXIII. "
consensum præbuerit hujusmodi decretis, ipso Joanne absente, adeò ut Concili- "
um Acephalum videretur. Quartò, addidit de suo Martiniani. V. quasi ex abrupto, "
& non mature attendendo peculiariter ad prædicta decreta, Synodum Constantien- "
sem conclusisse. Scilicet, postquàm Legati Regis Poloniæ & magni Ducis Lithuani "
supplicassent, ut Liber fratris Joannis Fultzemberg, quem nationes & Collegium "

„ Cardinalium damnaverant, etiam publicè & conciliariter damnaretur. Quibus in
„ solutionibus deducendis, prædictus Frater Cosmas Morelles, tam multa involvebat
„ atque implicabat, ut vix ex ejus responsione liqueret, cuinam solutioni plus tribue-
„ ret. Quocirca Illustrissimus D. Cardinalis Perronius, jussit finem imponi disputationi.
„ At Magister Emundus Richer Syndicus, illum obnixè rogavit, ut pateretur Magistrum
„ Claudium Bertin, suam prosequi argumentationem :quam ità continuavit, argumen-
„ to ad hominem: ut vocant. Quidquid Summus Pontifex respondet. aut confirmat de
„ Cathedrâ, per te est indubitatæ fidei, sed Martinus V. sedens pro Tribunali, in Con-
„ stantiensi Synodo, cui etiam antequàm crearetur Pontifex, velut Cardinalis interfue-
„ rat, omnia & singula acta confirmavit, quæ facta fuerant conciliariter, Igitur de-
„ creta quartæ & quintæ sessionis, cum facta fuerint conciliariter, indubitatæ sunt fi-
„ dei, ac proindè falsum ac erroneum est, asserere pro nullo casu Papam subesse Con-
„ cilio. Præses respondit Martinum V. dissoluto Concilio Bullâ quâdam peculiari,
„ damnasse errores Joannis Wiclef & Joannis Hus, idque argumento esse, quod de-
„ creta quartæ & quintæ sessionis, minimè roborasset, contra, Idem Magister Claudius
„ Bertin insurrexit, nunquàm antè, neque postea auditum, ut qui Concilio inter-
„ fuisset, cum deliberaretur, atque eidem quoque præfuisset, ut Papa, dùm conclude-
„ tur, deinceps bullâ peculiari, quædam acta Concilii pro animi sui sententiâ com-
„ probaret, alia verò respueret. Et quamvis in Synodo Tridentinâ, Romani Pontifi-
„ ces minimè præsentes fuissent, nunquàm tamen Bullâ, peculiari, singulos Canones
„ Concilii approbasse. Cumque idem Magister Claudius Bertin instaret, ac ulteriùs
„ argumentum suum promovere cuperet, Illustrissimus Cardinalis Perronius edixit, nè
„ de hac re ampliùs, sed de Sacramento Eucharistiæ ageretur, sicque huic disputa-
„ tioni finis impositus. Præterea cum iidem Dominicani, die Sabbati vigesimâ octa-
„ vâ Maij, indixissent disputationes in diem dominicam sequentem, ac Theses jam
„ præ foribus scholæ essent affixæ, & articulus 63. prædictarum Theseum, ita conci-
„ peretur, veritates fidei definire solius, Pontificis est, qui in hoc errare non potest;
„ de mandato Domini de Verdun Primi Præsidis Parlamenti, illis est injunctum, ut hic
„ Dominico cessirent, ac prædictum articulum ex Thesibus abraderent, si de his
„ responderi vellent. Ex quo accidit, ut ante diem Martis, ultimum Maij, non fuerit
„ disputatum; quo die memoratæ Theses eâ lege agitatæ fuerunt, ut Dominicani
„ non paterentur quemquam disputare in prædictum articulum de Romani Pontificis
„ infallibilitate. Signatum HOYAU Rector Academiæ. E. RICHER Sindicus.

V. MARCHANT H. de Heu. Lescleves

*de Paris* *C. Bertin* *De la Court* Cum Syngraphis.

habesR cdargutor veritatem Actorum, eam si potes reprehende.

XVIII. Decimo

XVIII. Decimo *pag.* 9. & 10. Elenchi Richerium suggillat, quod ad calcem libelli sui, in recensendis protestationibus Baccalaureorum facultatis Parisiensis, tantummodo decretorum Conciliorum generalium & facultatis Parisiensis meminerit, nulla facta mentione, Constitutionum Pontificis, quod consulto factum à Richerio, criminantur adversarij, quasi denegaret Pontifici facultatem condendorum Canonum, quæ redargutio duabus constat partibus : utque de posteriori priùs dicatur, falsum est, me denegare potestatem condendorum Canonum Pontifici, de qua re disputabitur infrà lib. 4. cap. 6. quo ad secundam partem, cum auctori propositum fuerit, doctrinam ex instituto majorum, ex rei veritate & tabulis ipsius scholæ referare, profecto absque falsi crimine, nec debuit, nec potuit rem aliter quam concepta esset, in actis exhibere. Verum quod in libello de Ecclesiasticâ & politicâ potestate, per compendium narravit, nunc amplius demonstrabit, & acta ipsa solida ex tabulario Facultatis, ne quisquam post hac de more & doctrinâ majorum possit ambigere, exscribet.

*A tous Ceux qui ces presentes Lettres verront.* *Jacques Destouteville* Chevalier Seigneur de Beyne, & de Blaville, Baron d'Ivry & de St. Andry en la Marche, Conseiller Chambellan du Roy nostre Sire, & Garde de la Prevosté de Paris, sçavoir faisons, que pardevant Guy Rigandeau & Jean Crozon élevés Notaires du Roy nostre dit Seigneur de par luy establis en son Chastelet de Paris, furent presents Venerables & Scientifiques personnes Maistres Thomas Bricot Penitencier & Chanoine de Paris, Gilles Delf, Guilleaume du Chesnes, Pierre du Val Chanoines de St. Benoist, Jean de Hestray, Nicole Girard Provincial des Augustins, Pierre Richard, Pierre Tarturel, Nicole le Clerc, Thomas Maillart, Jacques du Moulin, & Claude Felix, tous Docteurs en Theologie de l'Université de Paris, Loüis le Ber, Philippes de Nozieres, Michel Gaillard, frere vital de maison, Guilleaume Ubilly Religieux de l'Ordre des Carmes, Guilleaume Jourdain, Alexis de Rentilli, Antoine Seurre & frere Marc de grand-Val Religieux de l'Abbaye de St. Victor lez Paris, tous Bacheliers formés en laditte faculté de Theologie en icelle Université de Paris, tous lesquels dirent, certifierent, testmoignerent & pour verité attesterent & deposerent, que chascun estudiant de la ditte faculté de Theologie ou icelle Université de Paris en chascun de ses actes, a accoustumé de faire les protestations, qui s'en suivent ; C'est à sçavoir ; *In primis protestor quod nihil intendo dicere, quod obviet, aut sit dissonum sacræ Scripturæ aut definitionibus Sacrorum Conciliorum ; aut etiam determinationibus Sacræ Facultatis Theologiæ, matris meæ, quibus adhæreo & semper adhærere intendo* & disent lesdits attestants, que chascun d'eux a fait lesdites protestations en leurs actes. Outre disent lesdits Docteurs, que toutes fois qu'ils ont presidé, leurs Respondants ont toûjours fait pareilles & semblables protestations que dessus disent avec ledit Delf & du Chesne, qu'ils ont été Prieurs de Sorbone, c'est à sçavoir ledit Delf un an, & ledit du Chesne deux ans, durant lesquels il a presidé à vingt six Sorboniques & ont toûjours veu faire pareilles & semblables protestations à tous Respondants aux dites Sorbinoques, dont & desquelles choses venerable & discrette personne, Maistre Jean de Nery, Prestre, grand Bedeau & premier d'icelle Faculté en la ditte Université de Paris requist & demanda aux dits Notaires à avoir lettres, pour

servir, lesquelles luy lirent & octroierent ces presentes, ausquelles en tesmoin de ce & à la relation d'iceux Notaires, avons mis le Scel de ladite Prevosté de Paris. Ce fut ainsi dit & attesté par tous les dessus nommez, le mercredy cinquiesme & vendredy septiesme & mercredy douziéme jours de Juillet tout l'an milcinq cent & huit, signé Rigaudeau & Crozon.

Procul dubio, non sine singulari Providentiâ Dei, majores nostri animum induxerunt ad hoc actum publicum & authenticum edendum, ut hoc ipso tempore nobis usui esset, ad os occludendum adversariis persuadere volentibus, duos aut tres Doctores ad summum, non totam facultatem Parisiensem, tenuisse & propugnasse veritatem decretorum Synodi Constantiensis & Basiliensis: at verò inter protestandum, Majores nostri ideò supersedebant commemorare decreta aut constitutiones Romanorum Pontificum, quoniam scirent, hoc Curiæ Romanæ unicè propositum, ut undequaquè absolutam Monarchiam Papæ muniat, atque Regimen Aristocraticum illis Synodii recuperatum abroget. Quapropter si inter protestandum, Baccalaurei aliquam fecissent mentionem Decretorum Pontificis, & hic fortè, ut sæpè contingit, aliquid sciseret, quod Aristocratico regimini adversaretur: alterum istorum necessariò sequutum fuisset, puta, Baccalaureos & scholam Parisiensem suis protestationibus pugnantia loqui, aut saltem doctrinam de Eminentiâ Concilii supra Papam, abjurare. Verùm, in hoc acto dignoscimus, nulla tùm extitisse divortia de Concilii authoritate supra Papam inter omnes Doctores facultatis, tam seculares quàm Regulares, etiam mendicantes, si quidem, hic videmus Provincialem Ordinis Augustinentium, & duos Carmelitas, attestari cum aliis sæcularibus. accedit insuper, Priores Sorbonicos declarare, easdem protestationes factas ab omnibus Baccalaureis, qui trium annorum spatio responderant de actibus Sorbonicis. Compertum autem & certum est de illo actu multos Dominicanos & Franciscanos respondisse. Certè Magister Nicolaus Le Clerc, cujus hic extat attestatio, aliquantò post, fuit Decanus Facultatis, & Magistri Jacobus Almainus & Joannes major, Doctores Sorbonici anno 1512. libros de Concilii authoritate, adversus Cajetanum scripserunt, ut supra responsione ad quintum docuimus. Quid hic memorem Magistrum Joannem Arborem Doctorem Parisiensem lib. 3. *cap.* 17. Theosophiæ, conformiter ad hoc actum publicum, nominatim docere, Parisienses Theologos *maximè colere & observare Sanctissima Ecclesiæ decreta & commodissima Romanorum Pontificum sancita.* Quibus verbis designat, scholam Parisiensem non absolutè amplecti omnes constitutiones Pontificias, sed quâ discretione & dispensatione magistra factæ sunt, ut Nicolaus P. P. loquitur & intrà uberius Lib. 4. explicabitur.

XIX Undecimo pag. 19. Elenchi, authorem fraudis malique doli insimulat; quod libellum suum hac clausulâ finierit, *hæc Ecclesiæ Catholicæ judicio subjecta sunt*, narratque *solemne esse, nomen Apostolicæ & Romanæ Ecclesiæ* superaddere; quoniam hæc sola dici possit Catholica. In cujus rei confirmationem B. B. Ambrosium & Hyeronimum laudat, Ambrosii sententiam refert Grotianus 24. quæst. 1. Can. advocavit. Verum huic redargutioni quinque oppono. Primùm, si ego sim culpandus, certè Sebastianum Barradium Theologum Jesuitarum tomo 3. Commentariorum in Evangelia, venire pariter in culpæ consortium; quippe qui librum suum ita concl-

ferit, *Omnia sancta Ecclesiæ judicio subjecta functo.* Similiter etiam Almoinum de Ecclesiæ authoritate, *protestor me semper* submissum determinationi Ecclesiæ universalis (inquit)

XX. Secundo *ex vi & ratione nominis, id verè proprièque Catholicum dici urgeo, quod ubique, quod semper, quod ab omnibus tenetur & creditur*, ut ait Vincentius Lirinensis, atque Summum Pontificem & omnes Christianos dum hunc fidei articulum profitentur. *Credo sanctam Ecclesiam Catholicam, sanctorum Communionem, remissionem peccatorum.* Id intelligere de Ecclesia Catholica ubique terrarum & gentium diffusâ, cui Dominus Sanctorum Communionem & remissionem peccatorum credidit, nequaquam verò uni & soli Romanæ Ecclesiæ; quæ particularis, & singularis est Ecclesia, ut explicitè demonstratur Canone 6. Synodi Nicænæ; in quo universitas Christiana distribuitur in certos Patriarchatus, & ita T'ò Romana Ecclesia & T'ò Catholica, opponitur sicut particulare & universale: non enim Ecclesia dicitur Catholica aut universalis propter Romanam, sed potiùs Romana Catholica indigetatur propter Ecclesiam Catholicam, cujus Primatum possidet, sicut caput meum dicitur humanum, à toto supposito cujus nobilissimam partem efficit; nam pars virtutem & denominationem à toto supposito mutuatur. Quocirca antiqui Doctores Sorbonici nunquam infallibilem facultatem decernendi sedi Romanæ, sed dumtaxat Ecclesiæ Catholicæ tribuerunt, qua in re duces & auctores habent cunctos Patres Ecclesiæ primitivæ, qui Romanam Ecclesiam pro particulari & singulari, non pro universali Ecclesia sumpserunt: si quidem *Romana Ecclesia non est universalis aut universitas sed pars universitatis* glossa dist. 99. Can. ecce § *negat se hoc esse*; si quidem B. Gregorius se negat esse universalem Episcopum; *si enim universalem me esse Papam vestra sanctitas dicit, negat se hoc esse, quod me fatetur universum, sed absit hoc, recedant verba quæ vanitatem inflant & charitatem vulnerant* mens ergo Gregorij est. *Quemadmodum non sunt in Republicâ ferendi cives, qui plus posse volunt quam tota Respublica collectim sumpta, sic in Ecclesia damnandos Prælatos aut singulares Ecclesias, quæ solam universalem Ecclesiam efficere & constituere volunt, cum omnes simul unum Corpus in Christo, alter alterius membra Roman*: 12. accedit potestatem clavium soli datam Ecclesiæ in commune, ideoque regimen esse aristocraticum, non planè Monarchicum.

Profectò Ecclesia Catholica sponsa est & thalamus Christi, quod nequaquam soli Romanæ Ecclesiæ convenit, teste Gelasio dist. 21. Can. *Quamvis universæ per orbem Catholicæ & Apostolicæ constitutæ Ecclesiæ, unus Thalamus Christi sit, tamen S. Romana Ecclesia Catholica & Apostolica nullis synodicis constitutis cæteris Ecclesiis prælata est.* &c. Fatendum igitur & lubenter concedendum S. Romanam Ecclesiam inter omnes alias Ecclesias Catholicas & Apostolicas principatum semper tenuisse, juxta Canonem 6. Nicænum, tertium Constantinopolitanum & 28 Calcedonensem. *Sed negandum strenuè ac intrepide, solam Romanam esse, aut constituere Catholicam & universalem Ecclesiam, aut id esse posse Catholicam, quod sola Ecclesia Romana secluso consensu & authoritate aliarum Ecclesiarum decreverit, & approbarit.* Ratio est, quia Monarchiam absolutam super alias Ecclesias minimè ita possidet, ut eis absolutè legem figere possit; hinc fit antiquitus, *non idem esset communione Romanæ & Catholicæ Ecclesiæ*

*privari*, ut patet ex Victoris Papæ gestis erga Ecclesias Asiæ, de quibus infra lib. 4 cap. 6. Accedit & historia Africanæ Ecclesiæ quæ quamquam Patriarchatui Romano subjecta, tamen Zozimi P.P. Conventorio pro Aristocratici regiminis libertate viriliter obstitit. Sicut lib. 1. Historiæ Conciliorum generalium probavimus. Huc & accurrunt gesta B. Ignatij Patriarchæ Constantinopolitani qui pro tuendâ dignitate sui Patriarchatus Joannis VIII. P.P. Censuris acriter repugnavit, similiter majores nostri decreta Constantiensis & Basileensis synodi, quibus magna pars politiæ Regni Franciæ hodiè nititur, mordicus propugnarunt: quamquam scirent Romanam Ecclesiam contra obniti, & excommunicatione latæ sententiæ illos innodare, qui ad Concilium de Papæ sententiâ appellarent, quas censuras tanquam juri divino naturali, & Canonico repugnantes, nihil duxerunt. Adeundus Gersonius tractatu, *quomodo & an liceat in causis fidei à summo Pontifice appellare, seu ejus judicium declinare*, item in discussione hujus assertionis, *sententia Pastoris etiam injusta est timenda*, & de examine doctrinarum parte 1. Considerat. 2. Necnon in resolutione circa materiam excommunicationum, & irregularitatum considerat. 8. XI. & XII. quocircà si ad hunc fidei articulum attendamus, *Credo Sanctam Ecclesiam Catholicam*, &c. longè aliud est de Romanâ Ecclesiâ, & de Catholicâ agere, cæterum de variis Ecclesiæ Romanæ acceptionibus iterùm agetur. lib. 4. cap. 4. & hæc de secundo notabili. Tertium verò, docet Ecclesiam universalem duobus modis, repræsentari, propriè eminenter & proximè in universali Concilio, deindè remotè, & minus propriè in primatu sedis Apostolicæ, quare ob hanc repræsentationem quæ inest Primatui, fateor Romanam Ecclesiam quia primatum possidet, impropriè & secundum quid, universalem Ecclesiam repræsentare, sicut B. Augustinus & alij Patres dicunt, Petrum qnando claves habuit à Christo. Ecclesiam significasse ac retulisse propter Primatum quem habuit in discipulis ut lib. 2. ostendetur. Item Patres Constantienses sessione 8. articulo 41. contra errores Joannis Wicleff definiunt Romanam Ecclesiam propter primatum representare Catholicam Ecclesiam, quare ad hunc sensum formulæ hæc, *Ecclesia Catholica Apostolica & Romana* contra illos videtur adinventa, qui Ecclesiæ Romanæ primatum abnegant, quâ formulâ populum edocemus, Sedem Romanam Primatum Ecclesiæ Catholicæ obtinere, & primam atque nobilissimam esse Cathedram, sedem & membrum Ecclesiæ universalis: minime vero ut id habeatur pro Catholico, quod sola Romana Ecclesia secluso omni aliarum Ecclesiarum consensu sancivit, ut jam diximus. Quarto S. Ambrosius oratione funebri pro fratre Satyro narrat, *fratrem nondum perfectioribus mysteriis initiatur vela fecisse in Orientem, cumque navis quâ vehebatur naufragium minitaretur; ne vacuus mysterij è vitâ exiret, à vectoribus, quos initiatos esse cognoverat, Sacramentum Eucharistiae petiisse, illudque orario involvisse, nec alia humana auxilia desiderasse, nec item eum deseruisse, nec opinionem fefellisse; atque omnium primum ex undis servatum & in portum appulsum Dei Ecclesiam adiisse, ut Deo ageret gratias, Praeculem recognovisse, advocasse ad se Episcopum, nec ullam veram putasse? nisi verae fidei gratiam, & percontatum ex Episcopo Utrum cum Episcopis Catholicis, hoc est Romanâ Ecclesiâ, conveniret & fortè ad id locorum in schismate regionis illius Ecclesiam fuisse: Lucifer enim Calaritanus, se à nostra tunc temporis communione diviserat: inquit Ambrosius,*

*cujus haec narratio nulla in re favet vallio:* *Nam cum* Calaritanus Episcopus, censeret Episcopos, qui Ariminiensi synodo subscripserant, quamquam pœnitentiâ ducerentur & ad Ecclesiam Catholicam redirent, nullomodo admittendos in Ecclesia, & eam ob rem schisma fecisset cum Ecclesiâ Catholicâ, quæ illos Episcopos pœnitentes recipiebat, merito quidem Satyrus frater Ambrosij communionem Luciferianorum vitandam monet, cum earum schisma nihil ab schismate novatianorum discreparet; eamque ob causam omnes Ecclesiæ Orientis & Occidentis Lucifero adversabantur. At vero ex hoc Satyri interrogatione, utrum cum Episcopo Catholico, hoc est cum Romanâ Ecclesiâ conveniret, perspicuum evadet, Ecclesiam Romanam, ideo dici Catholicam, quia cum aliis Episcopis conveniret, non contra: si quidem disertè habet Ambrosius, Lucifer se à nostra communione tum temporis dimiserat: Ideoque Satyrus petiit ab Episcopo loci, utrum cum Episcopis Catholicis conveniret; deindè propter Ecclesiæ Romanæ principatum explicat quosnam Episcopos Catholicos designet, conformiter ad ea quæ supra notabili tertio observavi, videlicet solam Romanam Ecclesiam, secundum quid, dici posse Catholicam, propter Primatum Catholicum, qui toti Ecclesiæ Catholicæ proprius & peculiaris est. Undè quamdiu Ecclesia Romana Canonice & in ordine ad regimen Aristocraticum Primatu suo utitur, certè Ecclesiam Catholicam repræsentat. Contra autem, si sola velit omnia absque aliarum Ecclesiarum authoritate monarchico & absoluto dominatu statuere, tum Ecclesiam Catholicam non repræsentat, sed sola facere vult per usurpationem, quasi oculus totum corpus constitueret, contra ea, quæ superiùs numero sexto docui, hocque viam sternit ad schisma. Quinto locus Hyeronimi causæ Vallij nullomodo patrocinatur. Cum enim Ruffinus Hyeronimum insimulatet hæreseos, & tamen scriberet se in libris Origenis Περὶ ἀρχῶν. translatis à Hironymo, nihil offendisse, quod à fide sua discreparet, inde Hyeronimus lib. 1. Apologiæ in Rusticum sic argumentatur. *Fidem suam quam vocat Rusticus; eamne, quae Romanae pollet Ecclesia an illam, quae in origenis voluminibus continetur. Si Romanam responderet, ergo Catholici sumus, quo nihil de origenis errore transtulimus; sin autem origenis, blasphemia fides illius est, dum mihi inconstantiae crimen impingit, se haereticum probat.* Ubi notandum eundem planè esse sensum hujus clausulæ Hieronymi, *si Romanam responderit, ergò Catholici sumus, atque textu Ambrosij suprà laudati, ita ut uterque sensum & fidem Catholicam denotet per Romanam Ecclesiam aliarum tanquam principem, matricem & primatem,* Certè vellem adversarij hic nobis aliquem Logicæ aut Theologiæ normam vel Canonem testimonium Patrum exhiberent, cujus ope probare vel cognoscere possem, id pro Catholico haberi opertere, quod sola Romana Ecclesia absque aliarum Ecclesiarum consensu scivit, sic enim suam absolutam infallibilem Monarchiam facile constituerent, sed cum auctore Hieronymo *Orbis major sit urbe*, Can. legimus. dist. 93. frustrà Hieronymum patronum sibi adsciscunt, de qua re infra amplius.

XXI. Duodecimo pag. XI. Elenchi arguit libellum de Ecclesiastica & politica potestate contra duorum gravissimorum Doctorum, scilicet *Gammachij atque Heberti* pœnitentiarij Ecclesiæ Parisiensis Consilium editum, illosque dixisse tineis & blattis ac muribus relinquendam. Duo hic objicis valli, Consilium & Diasyrticum Doctorum, quæ duo ad quæstionem facti spectant. Certè fateor Gammachium libelli

mei editionem dissuasisse, & per occasionem quamdam, de qua alias dicetur, evulgatum à me, scioque habitâ ratione turbarum atque factionum, quas in me concivisti propter hujus libelli editionem illos bonos, Doctores pacis amantes, tuique valdè dissimillimos, graviter tulisse publici juris factum; & vehementer conquæstos, præsertim Gammachium, de tua importunitate nimia, quod eum per te atque alios tuos emissarios identidem lacesserens, quasi auctor atque approbator libelli de Ecclesiasticâ & politicâ potestate extitisset: eique persuadere velles ut aliquid contra scriberet, aut tuos egregios fœtus approbatione sua commendaret; hæc enim & alia multa dolenter de te mihi dixit, quæ non sunt hujus loci, & hæc de prima parte objectionis, quod spectat ad Diasyrticum, quoniam ridendo dicere verum nihil vetat, quicumque libellum de Ecclesiastica & politica potestate tineis & blattis ac muribus relinquendum pronunciant, Valli, herclæ Pelletarium, Durandum. Bointium, atque alios similis farinæ scriptores & Convitiatores acriter pupugit, indicans illos qui famam Richerij, hac de causa corrodebant, tineis blattis ac muribus esse persimiles, sicut olim Æsopus fabella serpentis limam corrodentis eorum ingenium adumbravit, qui bellum apertè veritati indicebant, hoc notent libellorum famosorum artifices.

XXII. Decimo tertio pag. 4. & 5. libri de suprema potestate Papæ, ut vallius terrore Religionis pueros & ignaros percellat, objicit libellum Richerij triplici Censurâ innodatum: primo in congregatione Senonensi à Cardinali Perronio die nona Martij 1612. Deinde ab Archiepiscopo Aquensi 24. Maij 1612. Demum Romæ à S. S. D. nostro Paulo. V. Ad hæc autem rependo ex omnium Theologorum & Canonistarum doctrinâ, Censuras adversus Canones neque timendas, neque tenendas. Istas autem de quibus agit vallius, non modo Juri Canonico, verum etiam legi divinæ, & naturali penitùs adversari, Quoniam toto libello de Ecclesiastica, & politica potestate nihil quicquam quod non juri divino, naturali & canonico apprime quadret, continetur, ut priori & à posteriori infra clarissimè demonstrabitur. Tantisper Lector assensionem suspendat & semper observet, magnum esse positum discrimen inter Censuras Ecclesiæ & Curiæ Romanæ, verum quia de ejusmodi Censuris Bucherius disputat, infra de illis amplius agetur Capite 3. hujus libri. Decimo quarto pag. 24. Et sequentibus libri de suprema potestate Papæ (homo qui se Sacrorum Conciliorum authoritatem illibatam percipere supra argumento sexto obtestatus est) omnia Conciliorum genera in sacram synodum Basileensem evomuit cujus historiam alias, Deo bene propitio enarrabimus & à cavillis atque calumniis adversariorum propulsabimus. Hoc enim justum exposcit librum, ideoque de hac re plura impræsentiarum non dicam.

# CAPUT SECUNDUM.

*I. De immoderatis Cardinalis Perronii & quorundam aliorum Prælatorum studiis, ut Richerius cum libello suo indictâ causâ damnaretur.*

*II. Gersonii Opuscula de Concilii auctoritate supra Papam, tanquam dogmaticè ad normam veritatis edita, vindicantur à Cardinalis Perronii redargutione.*

*III. De tribus intolerandis erroribus, qui sæculo Gersonii circa regimen Ecclesiæ vigebant, & à Synodo Constantiensi debellati sunt.*

*IV. Librum Gersonii, de auferibilitate Papæ, plurimùm favere auctoritati Pontificis, quoniam docet statum Ecclesiæ esse invariabiliter monarchicum, & quidnam de monarchia Ecclesiæ tenendum sit.*

*V. De Cardinalis Cusani libris, pro ConcordiâCatholicâ, & cur minùs habeant auctoritatis inter Curiæ Romanæ Principes.*

*VI. Libellum Richerii, nullo modo causæ hæreticorum favere, contra quam Cardinalis Perronius persuadere voluit.*

VI. Superioribus Vallij argumentis, ea subjungam, quibus Cardinalis Perronius contra Richerium, partim inter prælatos diversarum Provinciarum quos in ædes suas Parisiis convocarat, partim in sacro Regis Consistorio usus est, quo Reginam Matrem, Regni gubernacula tenentem, perterrefaceret, eamque induceret ad permittendum, ut libellus de Ecclesiasticâ & politicâ potestate, censurâ notaretur. Primum itaquè, D. D. Cancellario & Villæregi Secretario magno, cum stomacho dixit tantumdem, de statu matrimonij Reginæ, ejusque liberorum, quantum de Pontificis authoritate, qui primum Regis Matrimonium diremerat licitum dubitare, certumque esse aliquem magnum & potentem rerum novarum studiosum, incentivo fuisse Richerio, ut tam nefarium libellum, sub ætate pupillari Regis ederet, quo de reginæ matrimonio, tanquam nullo, ad Concilium provocaretur. Quâ ex calumniâ, deliberatum est de Richerio compingendo in Bastilicum Parisiensem, ut alias amplius dicetur cum historiam mei Syndicatus referabo.

Secundo, Reginâ præsente atque audiente, objecit ex Richerij doctrinâ de electionibus sequi, à tempore Francisci primi, quo electiones abrogatæ sunt à Leone X. Omnes Ecclesiæ prælatos nullam planè vocationem aut missionem legitimam habere, & continuo Ecclesiam deperiisse, hecque fenestram patentissimam hæreticis aperire, ad Ecclesiam Romanam, oppugnandam; preтereà indè inferri, & Papam & Regem, quia hodiè beneficia absque electionibus conferrent, gravissimè

peccare, quod genus argumenti quoniam à Vallio tractatur, de illo infrà commodius disputabitur. lib 2. cap. 7.

Tertiò, narrabat quibus placitis Richerius authoritatem monarchicam Papæ convellebat, & regimen Aristocraticum ventitabat; iisdem quoque omnium Regum atque Principum Monarchias, & potestatem absolutam evertere; ac populo, ad Reges suos exauctorandos, viam certissimam sternere. Hæc autem à Cardinali Perronio, tanto cum animi motu dicebantur, in sacro Regis Consisterio, ut omni extrano se vagari, & lapides loqui putaretur; adeo quidem, ut domum reversus ingemiscendo, palam suis audientibus, à quibus hæc ipsa accepi, dixerit, hoc negotio nullum à se unquam infeliciùs susceptum aut gestum, conscientiâ testimonium perhibente: hæc autem aut non multum absimilia, Legati Eugenij IV. Coram Carolo vij, in Synodo Bituricensi quondam objecerant; quæ à Magistro Thoma de Corcellis Doctore Parisiensi & Provisore Collegij Sorbonici, hunc in modum depulsa sunt, in oratione quam habuit pro actis Synodi Basileensis, in Conventu Ecclesiæ Gallicanæ: *qui talia dicunt ( ait, manifeste authoritatem Conciliorum, & declarationem fidei, super hoc factum destruunt, non plus tribuentes authoritatis ipsi congregationi Ecclesiae, quam uni communitati saeculari. Clarè quoque negant, Concilium habere, immediatè authoritatem à Christo; cum ipsum sic comparant communitati saeculari, quae non habet authoritatem à Christo corrigendi aut puniendi Principem suum, sed benè inspiciant definitiones Concilij Constantiensis, reperient in hoc magnam differentiam. Nam ipsum Concilium Constantiense, reprobavit illum articulum xvij, inter articulos Joannis Hus contentum. Quod Principes deberent puniri ad arbitrium populi, & tamen alterum probavit, quod Concilium generale habet immediatè potestatem à Christo. &c. Et hoc etiam apparet ex sacris scripturis; cum Christus ipse assignans differentiam inter hoc & illud, dicat, Reges gentium dominantur eorum, vos autem non sic. Et B. Petrus in Canonicâ, dicit de Pastoribus, non dominantes in clero, sed forma facti gregis ex animo. Doctores quoque lucidè declarant, quomodo Papa non est Dominus rerum Ecclesiae, sed Minister. Valdè quoque extraneum est & à veritate alienum, dicere, quod non plus spiritualiter reperiatur in congregatione legitimâ Ecclesiae, quam in communitate saeculari, aut non specialiter assistentia Spiritus Sancti, de quo Christus ad ipsum dixit mittam vobis Spiritum veritatis, ut maneat vobiscum in aeternum,* Joannis 14. hactenus de Corcellis.

At verò Curiæ Romanæ Principem hæc in Richerium effudisse, nihil mirum est, cum ad absolutam Papæ Monarchiam tutandam, privato devinctus sit Sacramento. Ejus autem collectio, facto discrimine causarum essentialium, utriusque potestatis, evanescit in auras. Lege octavum axiomia apologiæ nostræ cum observationibus. Si quidem politica potestas, cum corporibus & temporalibus imperet, gladio materiali instructa est, quo absolutè cogit, quæcumque imperat.

Quamobrem omnis politica potestas, sivè regiè, sivè aristocratice, aut democratice exerceatur, naturâ suâ absoluta est; contra autem, Ecclesiastica, quoniam animis & conscientiis per actus tantum hierarchicos moderatur, idcircò eam absolutè, & per vim, aut externam coactionem, superare omnino repugnat. Nam excommunicatio, propriè loquendo, non est coactio, ut pluribus infrà disputa-

bitur. Consule xvij. axioma nostræ Apologiæ.

Quartò, contendebat Sorbonam sese civilibus turbinibus, contra Galliæ Reges perpetuò inmersisse, sicut olim quando Burgundi & Angli, in Regnum Franciæ invalerant, Doctores Sorbonici puellam Aurelianensem divinitus missam, ad Regis & Regni subsidium, sortilegij damnarunt, ita etiam Superioribus Besli civilibus, populum adversus Henricum III. armasse Editâ declaratione, quod in illum tanquam tyrannum & libertatis trium Ordinum violatorem, arma c pere liceret, tumque Temporis Richerium, cum esset Baccalaureus Theologus, Theses propugnasse, quibus Jacobum Clementem Henrici III. Parricidam, elogiis exornabat, atque libertatis Regni vindicem numcupabat. Ad hæc rependo Scholam nobilissimam, quamdiu suæ spontis ac Juris fuit, semper optimè sensisse pro, ac instituti sui ratione, ægregiam operam propugnandis Regibus, Patriæ & Ecclesiæ libertatibus navasse, sed factionibus magnatum, & vi majore, quasi torrente quodam abreptam, sæpe clavum abjecisse, ac sese totam tempestati permisisse, sicut & innumeris aliis Collegiis, magistratibus, atque decuriis supremis contigit, ejus rei nunc exempla habemus in facultate Theologicâ, quæ tota pœnsationibus D. Nuncij Apostolici, Cardinalis Perronij, Episcopi Parisiensis, & aliorum magnatum, à fundamentis concutitur, ut avita doctrina Sorbonæ, per latus Richerij confortatur. Hercle inter illos probatos Conventus habiti sunt de funditus perdendâ Sorboniâ, quo majorum doctrina unà extingueretur. Eamque ob causam Presbyteri Oratoriani impensius exculti atque ornari à Prælatis: idque ipsum Magister Andræas vallius mihi non semel confirmavit; quod tamen aliunde certo acceperam: nihil enim ab illis tam abditum aut arcanum, contra me aut Academiam gerebatur, quod non statim nescirem: cujusmodi est illos in votis habuisse dare operam, ut Berulistæ in Collegium Sorbonicum invaderent, quo eis esset loco Seminari, & famam eruditionis ac doctrinæ apud populum hac ratione consequerentur, quod essent de Sorbonâ. Quantum ab hypotesim de facto Richerij, si gratuito demus, Jacobum inclementem libertatis Regni vindicem ab illo appellatum; sanè id ei non tam vitio dari debet, quam bellis Civilibus, quæ illo tempore bacchabantur; quibus quidem omnes Regni ordines, atque optimi quique & simplices, præsertim verò juvenes, qui ut plurimum prudentiâ atque experientiâ rerum agendarum carent, zelo cæco & præcipiti abripiebantur. Quocirca istæc gesta, si aliquos ambitiosos & seditiosos demas, non tam personarum, quam temporis quam sæculi vitia fuerunt. Proculdubio non stetit per Cardinalem Perronium, quominus Richerius, quem Deus sua singulari providentiâ servavit, omnino perderetur.

Quinto; censuram propositionum fratris Joannis Sarrazin, quam Richerius ad finem libelli sub edi curavit, nullius planè esse momenti causabatur. Quippe quæ tum facta fuisset, quando Angli Lutetiam occupabant, & Puellam Aurelianensem damnabant: verum magnus persuadendi Magister Perronius, si demonstrare poterit doctrinam scholæ Pa isiensis de immediata Ecclesiæ authoritate, quæ Censura propositionum fratris Joannis Sarrazin continetur, aliquid cum Anglorum & Burgandionum factionibus habere peculiare. Profecto historiæ memorant,

Anglos & Burgundos, sicut & Gallos, Pisanum & Constansiense Concilium, cum Alexandri V. Joannis XXIII. & Martini V. electionibus comprobasse: insuper temporum ratio prædictæ censuræ inscripta declarat, tum omnia schismata penitùs exolevisse, quando illa Censura condita est, quia Martinus V. annum XIII. sui Pontificatus tum decurrebat, & paulo post mortuus est. Et si verò illis temporibus facultas Theologica Parisiensis, magna ex parte à Duce Burgundo occupata distineretur & partes Anglorum sequeretur; nihilominus, tunc permulti boni Doctores, & quidem doctrinâ & authoritate magis celebres minimè defuerunt, qui constanter pro justitiâ & veritate, etiam cum maximo vitæ suæ discrimine, adversus Anglorum & Burgundionum factiones decertarent; quos intererant, Magister Petrus Alliaco, tunc Cancellarius Parisiensis, Joannes Gersonius, Jordanus Morinus, Ægidius de Campis Dex. Sic etiam sub Henrico III. Omnes, aut major pars antiquorum Doctorum Theologiæ; pro Rege & Regni tranquillitate, contra juniores pugnabant, hoc enim quod ego vidi testor fideliter & hæc dicta sunt à Perronio in sacro Regis consistorio.

Sexto, in congregatione Prælatorum, ut eos faciliùs ad censuram faciendam intruderet, multa præfatus est de horrore schismatis, quod Ecclesiæ impendere ex libello Richerij, quem ducem hujus sceleris dicebat. Insuper Richerium, omninò presbyteros aggregare Episcopis, & docere Episcopos nihil quicquam absque presbyterorum concilio posse decernere in sua Diocesi, quæ præcipua fuit ratio, cur aliqui Episcopi Censuræ Libelli, de Ecclesiasticâ & politicâ potestate subscriberent, quo de argumento fusiùs infrà lib. 4. cap. 5. de schismate autem rependo, eos illius authores & propugnatores habendos, qui post necem Henrici magni, libros de potestate Papæ in abdicandis & occidendis Regibus ediderunt, atque ejusmodi quæstiones in Capitulo Generali Dominicanorum, calente adhuc Regio sanguine excinerant: minimè verò Richerium, qui mandato viri amplissimi; summatim complexus est principia doctrinæ Facultatis Sorbonicæ, neminique injuriam fecit, sed illatam repellere conatus est: ut cap. 1. num. 6. & 8. probavimus.

II. Septimo obtendebat, quæcumque à Gersonio aut aliis de authoritate concilij supra Papam, scripta sunt, non quidem ad Regulam veritatis, sed in odium Schismatum esse lucubrata; ac proindè vim tantum habere, quando agitur de Papa dubio, pluresque sunt Antipapæ; & librum Gersonij *de auferibilitate Papæ*, istinc sumpsisse originem. Repono ex communi paræmiâ, Jura crescere litigando, ac proindè nihil mirum esse schismata, quæ per quinquaginta annos Ecclesiam populata sunt, nobis multas Lucubrationes & decreta de Ecclesiæ & Concilij authoritate reliquisse; cum sit exploratum, Ecclesiam, præsertim in ratione doctrinæ velut auroram ex crepusculo in lucem meridianum, sensim exsplendescere: ita ut quod anteà involutè ac implicitè, quasi in principiis generalibus tenebatur, posteà explicitè & clarè credatur, quoniam ut docet Lirinensis, *Ecclesia non credit nova, sed novè.* Quocircà videmus hæresim Arij nobis decretum de filij Dei, & Macedonij de Spiritus Sancti consubstantialitate, Berengarij de transubstantiatione panis & vini in Corpus Dominicum, reliquisse: At quotus quisque ejusmodi decreta, ideò minus fidei mereri asserere audeat, quod à memoratis erroribus tanquam à causa fluxerint.

fluxerint. Hercle, si Cardinalis Perronij argumentatio obtineat, pro nunc erit Arrianis symbolum, Nicænum, & Calvinistis decretum de transubstantiatione convellere, prætexendo hæc decreta, non ad normam veritatis, sed ut opprimerentur fuisse condita.

III. Sed ut omnes fibræ hujus controversiæ funditus pateant, notare oportet, sæculo Gersonij tres intolerandos errores de potestate clavium & Ecclesiæ regimine, inveterasse: quorum primus erat Bohemorum, qui Ecclesiæ Romanæ primatum absolutè negabant, & continuò omnes Pontificum Bullas, constitutiones & decretales respuebant. Secundus quosdam Catholicos authores habebat, qui assuefacti schismatibus Antipaparum, & indè aliquot commoda metentes (sicut consuetudo est altera natura) contendebant, ad salutem hominum, aut Ecclesiæ regimen, nihil planè interesse, unus ne, an duo essent Pontifices interni, modo, unicus Papa in Cælo Christus, crederetur & coleretur, quem errorem, ex hoc principio malè intellecto, *Claves datæ sunt unitati non uni*, colligebant. Ut author est Parisiensis Cancellarius, tractatu secundo de Schismate. Tertium errorem Idem Gersonius refert in ser none de Circumcisione Domini considerat. *Quidam deliberare non dubitant, quod per inventiones humanas, etiam melius quam per legem divinam Evangelicam, regeretur Ecclesia, quasi minus sit anima quam Corpus, & Spiritualis quam Carnalis fructus, quæ assertio per meam fidem blasphema est, nedum falsa* (inquit.) Item parvo quodam opusculo inscripto. *Quatuor considerationes* de pace, considerat. 1. *alij*, inquit, *Papam prædicant impeccabilem & omnipotentem; & sine ulla exceptione, credunt, extra salutis statum esse quemlibet, suæ parti non obedientem.* &c. inquos tres errores universæ Academiæ Europæ tum temporis depugnarunt, ut illos ad auream mediocritatem revocarent: si quidem in moralibus & politicis, mediocritas est semper melior & laudabilior; Itaque magna animi contentione certatum ab Academiis ut ea secernerentur, quæ jure divino, ab iis quæ purè humano, & ex mero privilegio, Pontifici competunt. Unde cum retroactis temporibus nullum unquam synodale decretum conditum fuisset, quo explicato declararetur; Primatum esse Monarchicum vel Aristocraticum, Patres Constantienses nominatim sciverunt, Ecclesiam universalem & Concilium legitime congregatum Ecclesiam repræsentans; immediatè à Christo habere authoritatem, eique Papam in certis casibus, directivè & coactivè subjici sessione 4. & 5. Deinde sessione 8. Pontificem pollere juridicâ potestate super particulares Ecclesias disgregatas, ad Juris divini naturali, & Canonici exequutionem, nec non etiam si res postulet, ut leges condat in actu primo; & ita liquet, Papam respectu Ecclesiarum particularium, jus quoddam habere monarchicum. adi XXXI. Axioma nostræ Apologiæ, & observa Patres Constantienses cum regimen Aristocraticum recuperare vellent, sessione 39. Scivisse, ut singulis decenniis generalia concilia celebrarentur: eamque ob rem sessione 40. Octodecim sequentes articulos eum in finem concepisse, pro Ecclesiæ reformatione, in capite & in membris. Præbe audientiam Lector, *Sacrosancta generalis Synodus Constantiensis in spiritu sancto legitime congregata. &c. Statuit & decernit, quod futurus Romanus Pontifex, per Dei gratiam de proximo assumendus; cum hoc sacro Concilio, vel deputandis, per singulas nationes, debeat reformare Ecclesiam in capite & in membris, & curiam Romanam secundum æquitatem & bonum regimen Ecclesiæ, antequam*

*hoc Concilium dissolvatur super materiis articulorum per nationes in reformatorio oblatorum, qui sequuntur.*

1. *Primo de numero, qualitate & natione* D. D. *Cardinalium.*
2. *De Reservationibus sedis Apostolicæ.*
3. *De Annatis & communibus servitiis & minutis.*
4. *De Collationibus beneficiorum & gratiis expectatim;*
5. *De Confirmationibus electionum.*
6. *De Causis in Romanâ curia tractandis vel non.*
7. *De Appellationibus ad Romanam Curiam.*
8. *De Officiis Cancellariæ & pænitentiariæ.*
9. *De Executionibus & incorporationibus tempore schismatis factis.*
10. *De Commendis.*
11. *De Fructibus medij temporis.*
12. *De non alienandis bonis Romanæ Ecclesiæ.*
13. *Propter quæ & quomodo Papa possit corrigi & deponi.*
14. *De Extirpatione Simoniæ.*
15. *De Dispensationibus.*
16. *De Provisione Papæ & Cardinalium.*
17. *De Indulgentiis.*
18. *De Decimis.*

POrrò hic Articulus 13. Propter quæ & quomodo Papa possit corrigi & deponi; illos vel malitiæ, vel supinæ ignorantiæ arguit, qui perhibent Decreta Synodi Constantiensis, de authoritate Concilij supra Papam, solummodò habere locum tempore Schismatis, quando plures sunt Antipapæ: Nam certissimum est Patres Constantienses, hic absolutè & simpliciter de quocumque Papâ, etiam unico atque indubitato statuere; & quærere quibusnam de causis exauctorari valeat, Cæterum in trigesima nona & quadragesima sessionibus, ubi de modo rucuperandi regiminis Aristocratici decernitur, tres & viginti Cardinales interfuerunt, atque inter alios Cardinalis Columna, paulò post electus in Papam, vocatusque Martinus V. qui suo assensu has constitutiones comprobavit.

IV. At verò liber Gersonij de Auferibilitate Papæ, cujus Cardinalis Perronius meminit, non eo quidem fine scriptus est, quo sectarij, & quidam alij opinantur; quasi propositum fuisset Doctori Christianissimo, ostendere Primatum aut Papatum non esse divinæ institutionis, nec ullomodo necessarium. Hercle summa rationum Cancellarij Parisiensis istuc evadit, ut demonstret Primatum posse duobus modis considerari, objectivè nimirum, formaliter & in abstracto & quo ad essentiam, deindè subjectivè, materialiter in concreto quo ad existentiam, exercitium & exequtionem; atque posteriori, non priori modo, esse mutabilem & ab Ecclesia auferibilem. Cum enim omnes homines in Pontificiâ dignitate constituti, circumdati sint infirmitate, hac de causa certis legibus & Canonibus dirigi, atque in officio contineri debent. Quare Cancellarius docet, posse aliquem casum contingere, quo necesse sit Papam ab Ecclesiâ auferri, atque deponi. *Auferibilis est aut mutabilis, lege*

*stante, qualibet politia civilis Monarchica, seu regulis, ut fiat Aristocratica, & non sic de Ecclesiasticâ, quæ in uno Monar.ha supremo per universum fundata est à Christo. Posset deduci consideratio tam à priori, quam à posteriori, deducendo variationes, quæ fuerunt in aliis politiis, quia nullam aliam politiam instituit Christus immutabiliter Monarchicam & quodammodo regalem, nisi Ecclesiam; & oppositum sentientes de Ecclesia, quia scilicet fas est esse plures Papas, aut quod quilibet Episcopus est in sua Diœcesi Papa, vel Pastor supremus æqualis Papæ Romano, errant in fide & unitatem Ecclesiæ, contra articulum illum & in unam sanctam. &c. Et si pertinaces maneant, judicandi sunt heretici; sicut Marcilius de Padua & quidam aliorum: Consonat ratio; quia sicut ad unam fidem, & ad eadem sacramenta obligantur omnes Viatores; sic oportet, ut non esset schisma, reductionem finalem fieri ad unum supremum. Secùs ubi communitas regitur legibus solis naturalibus & traditionibus humanis, quæ pro varietate temporum & locorum variantur. &c.* Huc usque Gersonius considerat. 8. *in cujus operibus vix ullum alium locum gratiosiorem Papatui reperias, hoc enim necessarium erat*, ad extinguenda schismata, propter illorum errorem, qui dicebant, *nihil omnino referre, utrum duo vel plures essent Papæ in terris, modo unus Papa in Cælo coleretur*. Quâ in sententia Cancellarij, duo notanda occurrunt: prius est Deum voluisse Ecclesiasticam politiam sic esse Monarchicam, ut illam absolutè mutari repugnet impuram Aristocratam vel oligarchiam: ratio est, quia *etsi Christus claves dederit unitati, tamen voluit per unum exerceri & exequi; quæcunque ab unitate decernerentur.* Quare can. 8. Synodi Nicænæ cavetur, *ne duo sint* Episcopi in una Diœcesi aut Episcopatu. Lege xxxij. axioma nostræ Apologiæ. Posteriùs notabile est Gersonium non dicere, Politiam Ecclesiasticam esse absolutè & simpliciter Monarchicam aut regalem, sed *quodammodo*, & secundum quid, scilicet ratione unitatis fidei & Sacramentorum, necnon ad exequutionem regiminis, & ad condendos Canones in actu primo, ex quo fit, ut de potestate Ecclesiastica considerat xj. versus finem disputans, *An Concilium possit dare Episcopis licentiam exercendi Jurisdictionem absque limitatione, vel restrictione, statuat Concilium posse supplere Papalem potestatem, dum necessitas urget, vel suadet evidens utilitas, & hoc vel per unum Episcopum quasi Vicarium, vel per plures simul.* Præterea conclusione 2. *Epilogi ejusdem tractatus, de potestate Ecclesiastica, plenitudo potestatis Ecclesiæ sic propriè sumpta (ait) non potest esse de lege ordinariâ, nisi in unico summo Pontifice formaliter & subjectivè, alioquin regimen non esset Monarchicum, & habere posset multiplex caput ex æquo, quod aperte est hereticum:* sensus autem Cancellarij est, in nullo alio supposito aut subjecto singulari, potestatis Ecclesiasticæ plenitudinem, quoad executionem reperiri; quoniam Pontifex habet potestatem super particulares Ecclesias disgregatas, cum alij Episcopi tantum habent in suas Dioceses privatas. Huc & occurrit consideratio: 13. Tractatus de statu Prælatorum. *Status Episcopalis habet rationabiliter Monarchiam supremam, scilicet Papam, ratione unitatis fidei & Sacramentorum, sed hoc non ita perspicuum est esse debere ex institutione Christi, & pro utilitate universalis Ecclesiæ, respectu dispensationis bonorum temporalium, & Jurisdictionum contentiosarum, seu coercivarum, quæ diversis legibus seu decretalibus aut statutis; pro diversitate locorum & temporum, regi debent; sicut & alia mere temporalia, regalia vel imperialia. Hinc bene dictum est, quod qualibet provincia in sensu suo abundat.* Joannes Major 4. sentent dist. 24. quæst. 3. *Ocham probabile putat* (ait) quod Politia Regalis Ecclesiæ, potest *pro urgentis*

*sima causa, duobus ex aequo communicari, licet gloss. in Can. : non autem 7. quaest. 1. tenet oppositum, quia est una Catholica Ecclesia. Idem tenet Armachanus lib. 7. cap. 15 ad Armenos : sed ratio glossae est nulla : Ecclesia enim non dicitur una ab unitate capitis ministerialis, sed à Christo & unitate fidei, ut videre est post mortem Papae, ante creationem alterius.*

His vero accurate subductis, liquet Politiam Ecclesiasticam non absolute & simpliciter, sed tantum regulariter, ordinarie & secundum quid, esse Monarchiam & Pontificem non esse causam efficientem Vnitatis fidei & Sacramentorum, sed dumtaxat signuram, & Simbolum eternum, instrumentum ac ministrum Ecclesiæ. Quare Cardinalis Perronius, dum persuadere vult Petrum aut Papam *Centrum esse unitatis Ecclesiae*, multum hallucinatur, hoc enim proprie soli Christo, & unitati fidei, ac Sacerdotij Christi, est tribuendum ut infra probabitur.

V. Octavo contendebat Perronius Cardinalem Cusanum, libros suos de concordiâ Catholicâ, quos Richerius Laudabat, Scripsisse antequam esset Cardinalis; eisque omnem fidem & authoritatem derogasse epistolâ ad Rodericum de, Frenino, Oratorem Regis Castellæ in Dietâ Francofordiensi anno 1442. que quidem pariter objiciuntur à Cardinali Bellarmino, libro de scriptoribus ecclesiasticis, à me autem in historiâ Basileensis synodi, depellentur. Verum eo ipso quod cusanus libros memoratos scripserit antequam esset Cardinalis, hercle non minus authoritatis habere debent apud æquos judices. De Curiâ Romanâ, quod parum gratos habeat ejusmodi libros, non valdè est laborandum, quando nihil quicquam ad ejus palatum sapit, nisi absolutam redoleat monarchiam, nam hic est genus, Urbis Romuli spiritus, à mundanâ sapientiâ manans, cui Evangelia omnino contraria est, prioris ad Corinthios cap. 1. 2. & 3.

VI. Nono urgebat, Libellum Richerij causæ hæreticorum maxime velificari, eamque ob rem Hugonotæ illum in vulgarem linguam convertisse, ac edi curavisse. Quæ collectio tota sophistica est, frustraturque respuere Elencho accidentis & consequentis, Profecto hodie solemne est Curiæ Romanæ hominibus, si quid in eos etiam à Catholicis scribatur & forte in Angliâ aut Germaniâ à Typographis non Catholicis edatur, vel tanquam suspectum respuere, ut patet de doctissimis Wdringtonij Lucubrationibus in Anglia editis. Verum cum Romana Curia, sedulam navet operam per suos exploratores & emissarios, ne libri de necessitate reformandæ Ecclesiæ, in capite & in membris, uspiam à Catholicis Typographis imprimantur; qui de ea re scribunt, possunt quidem absque ulla religione curare, ut ab aliis quam Catholicis, modo integrè & incorruptè edantur, vellemque libros meos si fieri posset Parisiis à Catholicis Typographis imprimi, id autem quin forsitan fieri non poterit, parum quidem ad veritatem & bonitatem causæ, quam vendito, refert, utrum in Germaniâ, Angliâ; aut alibi, modo fideliter & secundum propositum meum efformentur. An aliquid libris controversiarum Bellarmini detrahit, quod Adamus Sartorius Typographus Lutheranus Ingolstadiensis illos ediderit, nihil certe? attesto Hugonotus libellum meum lingua vulgari edi curavisse? quid tum an quia sacrùm volumen Bibliorum, Baptismi & Eucharistiæ sacramenta, Apostolorum & Patrum Nicænorum symbola, atque alia ejusmodi divina mysteria, Catholicis & Hugonotis communia sunt, ideo Catholici ab illis plane abstinebunt, ut soli heretici abutantur: Nugæ pueriles, miror quoque S. Augustinum, quem tam

sepæ Calvinius ad erroris sui patrocinium adducit, etiam omni fide & auctoritate non obrogari in Ecclesia. Quam bene S. Cyprianus ad jubaianum. Quid, quia honorem Cathedræ Sacerdotalis Novatianus usurpat, num *idcirco non Cathedre renunciare debemus, aut quia novatianus Altare collocare, & sacrificia offerre contra fas nititur, ab altari & Sacrificiis cessare, nos oportet, ne paria & similia cum illis celebrare videamur prorsus, vanum & stultumest, quia novatianus extra Ecclesiam mendicat sibi veritatis Jmaginem, relinquamus Ecclesiæ veritatem?* An quia lupi vestimentis Ovium se induunt, propterea Oves vellera sua abdicabunt hercle? quidem unus quisque nostrum jure divino naturali & Canonico solum obligatur ad reddendam rationem suarum non aliarum actionum. Can. si quis § quisquis 23 quæst 4. maximè vero si nullam occasionem peccati aut scandali activi, cuiquam præbuit. Quod si quid dissidi ex evulgatione libelli Richerij exarsit, hoc Richerio injuriam patienti & propulsanti non inferenti, attribui nullo modo potest. Porrò certissimum est Anarchiam hæreticorum hujus sæculi, misterium iniquitatis Mornæi, Theatrum antichristi, atque alia convitia novatorum qui cap. 17 & 18 Apocaliptios de Romanâ Ecclesiâ interpretantur, validioribus argumentis profligari non posse, quam si inter scribendum & legendum, curiam à Romanâ Ecclesiâ secernamus, & conformiter ad doctrinam synodi constantiensis demonstremus, *Statum Ecclesiæ esse monarchicum regimine Aristocratico temperatum: ac potestatem Ecclesiasticam esse solummodo ministerialem, beneficam, suavissimam & mansuetissimam*, ac falsissimum esse, Papam aut Ecclesiam Romanam, sibi omnium aliorum Episcoporum & Prælatorum officia, jure non etiam Regum, atque principum temporalium, jura & munia usurpare, eosque de Throno regio, velle dejicere, ut passim hodiè clamitant hæretici, multique etiam Catholici, eam ob rem non sine causa lamentantur.

norum Pontificum decretalibus, & Curiæ Romanæ placitis: quæ tanti facimus, quantum juri divino, naturali, & Canonico consentiunt.

II. Secundo causatur Bucherius Stephanum Paschasium, in libris perquisitionum Regni Franciæ, docere appellationem ab abusu, sub Ludovico XII. Galliarum Rege inventam, hocque remedium hæresibus Richerij defendentis (sic enim loquitur Bucherius) contra antiquam & orthodoxam Ecclesiæ doctrinam, usui esse non posse. Advertit quoque Gersonium in tractatu secundo de schismate circa medium, has tres propositiones hæresibus accensere, videlicet, *quod plures esse possunt Summi Pontifices. 2. quod claves datæ sunt unitati; non uni. 3. quod decreta & decretales, Pontificum plus nocuerint, quam profuerint Ecclesiæ.* Aitque Bucherius, secundam propositionem manifestè defendi à Richerio. Quæ collectio duobus constat membris; quo ad primum de appellationibus ab abusu, certum est ante tempora Ludovici XII. Solemne quidem fuisse Gallis appellare ad Consilium generale de Curiæ Romanæ gravaminibus quam viam, ut Patres Constantienses expeditiorem efficerent, voluerunt singulis decenniis universale consilium celebrari, sed postquam majores nostri observarunt hoc salutare remedium frustra expectari, propterea quod Curia Romana impediret, ne Concilia haberentur, eosque excommunicatione latæ sententiæ, innodare tentaret, qui de Papæ sententiâ, ad Concilium provocarent, tandem sicut Deus & natura, novis morbis, nova parant pharmaca ita Gallis remedium appellationum ab abusu suppeditarunt. De qua re uberius deputabitur lib. 5 cap. 4. hujus defensionis. Alterum membrum, argumentum de hæresi, quam Bucherius impingit Richerio: mera calumnia est, quo autem sensu Richerius dixerit, claves datas, unitati, non uni, dictum est, responsione ad septimum argumentum Cardinalis Perronij, videlicet, *Claves datas unitati quo ad proprietatem & dominium, ut ab uno singulari Prælato exerceantur:* De quâ re sequentibus libris fuse agetur, tantisper judicium suum. lector cohibeat.

Tertio, perhibet Curiam Parlamenti, judicem esse non posse doctrinæ libelli Richeri, fateor Bucheri, sed justo Regem, & magistratum Politicum, tanquam juris divini naturalis & Canonici ultorem, jus habere statuendi in quæstione facti, quando observant aliquid contra jus & æquum geri in Ecclesia, atque innocentes opprimi: tunc enim eorum sunt partes operam dare, ut jus & æquum servetur, atque judices æqui constituantur. Hacque si Bucherius ab omni hominum memoriâ servatum in Ecclesia ignorat, certe indignus est Theologi appellatione. S. Hieronimus in cap. 21 Jeremiæ, versu 12 conjecto in corpus Canonicum 23. quæst. 5. can. *Regum officium est proprium facere judicium & Justitiam, & liberare de manu calumniatorum vi oppressos, & peregrino, pupilloque, & viduæ qui facilius opprimantur à potentibus præbere auxilium.* Adde & Canonem *administratores*, eâdem causa & quæstione ejus rei praxim legimus in Sinodo Calcedoniensi in quâ Martianus Jmperator judices constituit in quæstione facti, qui quidem ubi omnium Patrum sententias sigillatim audierunt & collegerunt, hoc vel illo modo Synodale decretum faciendum pronuntiabant, ut ex omnibus actionibus liquet. Prima autem actione ejusdem consilij, Eusebius Dorylensis, & actione 14. Savianus Paros Episcopus, cum malè accepti fuissent à Dioscoro Alexandrino Patriarcha, flagitant à Martiani Jmpera-

tore, ut eos in integrum restitui, sibique injuriarum à Dioscoro illatarum, contra Canones, rationem fieri jubeat: similiter actione 13 Eunomius Episcopus Nicomediæ expostulationem habet coram eodem Martiano, adversus Anastasium Episcopum Nicænum, qui Clericos Bassinopolitanos, sibi minimè subditos, excommunicaverat. Quare Eunomius supplex petit ab Jmperatore, velit jubeatque Nicænum Episcopum, juxta Canones cogi in ordinem. Quæ eum ita sint, quisnam jure poterit eos reprehendere, qui si ab Ecclesiasticis graventur atque opptimantur, ad Regem Franciæ confugient, petentque ab eo, velit & jubeat judicia fieri secundum Canones, & judices æquos constitui? sed de his amplius lib. 5. cap. 4. & ne tam vetera & longinqua quæramus exempla, compertum est Henricum IV. Anno 1600. se Judicem in quæstione facti de re pure Theologieâ constituisse, Fonbellaquæ, inter Cardinalem Perronium & Plessæum Mornæum. Perronius autem pridiè ejus diei, quam cum Mornæo in certamen descendetet, locos corruptos ex libro mornæi seligere, illosque eidem mittere solebat, ut Mornæus sese ad excipiendum & respondendum quæcumque vellet, pararet, quam ego sæpe exoptavi, ut his legibus cum Cardinali Perronio mihi pro libelli mei defensione, congredi liceret; utque Rex Christianissimus nobis æquos judices adscriberet, quique utrimque ex probatis authoribus dicerentur & adferrentur, servatâ libertate ad eam rem necessariâ, in acta referri juberent. Deus bone, quam magnum triumphum veritas & Canones conciliorum ex Ecclesiæ Romanæ Principe, teportassent. Proculdubio nisi cunctas libelli mei propositiones vel Sacræ scripturæ, vel consiliorum Patrum & Doctorum Catholicorum authoritate & testimonio, pænè ad verbum comprobassent, quamcumque censores vellent pœnam subire paratus eram, ego quidem viros amplissimos Nicolaum Verdunum, Augustum Tuanum, Nicolaum Fabrum, & Magistrum Antonium Fayette curionem S. Pauli, etiam atque etiam rogavi, ut hanc meam supplicationem partim ad D. Concellarium Franciæ & Villæregem, partim ad Cardinalem Perronium deferrent, quatenus in Sacro Regis consistorio, præsente Cardinali Perronio audirer: sed frustrà, quoniam mihi audientia denegata est à Cancellario. Perronius autem Fayetto respondit, & per quos aothores Richerius suum libellum propugnabit? An Cardinalis Cusani libris de concordantiâ Catholicâ, quos ille scripsit antequam esset Cardinalis?

III. Cæterum pro hujus responsionis appendiculâ, Bucheri, scito jus esse divinum Sacrâ scripturâ multisque canonibus declaratum? *Primo Papam non pollere auctoritate planè monarchicâ aut absolutâ, sed dumtaxat, canonibus consiliorum quibus est devinctus, circumscriptâ 2. Papam neque Dominum, neque usum habere gladii materialis, aut meri Jmperii directè vel indirectè: ut Papa est; 3. Supremam potestatem politicam, quocumque modo exerceatur; Regiæ nimirum auctoritate vel democraticè immediate institutam esse à Deo, ut ei omnis anima, id est, tum Clerici cum Laici, essentialiter in rebus Civilibus & politicis subessent quo ad directionem & coactionem. Roman*: 13. Quam doctrinam Galli à primis fidei Christianæ incunabilis imbiberunt, & constantissime vindicarunt. Quocirca si forsan accidat ministros Papæ, Doctores aut Ecclesiasticos, contra hæc tria notissima, juris divini & naturalis principia, aliquid directè aut indirectè moliri, & absolutam Potestatem in spiritualibus ac temporalibus Pontifici Romano arrogare,

n:,

ut hodiè magno conatu certatur, scito Bucheri, jus quidem esse Principibus Politicis suam avitam potestatem & possessionem armis tueri & vindicare; & si quæ censuræ in contrarium ferantur, eas tanquam viâ facti & attentati procedentes, nullas, atque irritas, declarare; & si res postulet, in auctores ac propugnatores ejusmodi doctrinæ ac censurarum exemplum severitate statuere. Consule Gersonium prima parte *in discussione hujus assertionis sententia Pastoris, etiam injusta, est timenda, & in resolutione circa materiam excommunicationum & irregularitatum*, parte secunda operum. Hinc disces Bucheri, licuisse Richerio ad Magistratum Politicum, velut Dei Vicarium jurisque divini naturalis & Canonici vindicem confugere, ejusque opem contra Ecclesiasticos, qui eum opprimere videbantur efflagitare.

Quarto asserit Richerium esse personam pure Ecclesiasticam, & de facto suo, coram solis Ecclesiasticis teneri respondere, sed alio vento perflari atque impelli ad faciendum schisma. Certè Bucheri, annuo personam esse Ecclesiasticam, sed nego propterea desinire esse civem & subditum Regis Christianissimi, ac proinde jure suo, tanquam membrum Reipublicæ & subditum Principis, posse à Magistratu politico, per leges Regni adversus illos defensionem petere, qui eum in Galliæ Regno contra Regni leges, injuste opprimere conantur, quoniam ut supra dictum est, *Regis officium est, liberare de vi & manu calumniantium oppressos.* At valdè erras Bucheri, si personas Ecclesiasticas, in negotio non purè Ecclesiastico, debere coram solis Ecclesiasticis respondere autumas. Quæ tua assertio ab novâ illorum, non dicam Theologiâ, sed terrena jurisprudentia oritur, qui hoc infecto sæculo docent, Ecclesiasticos non esse Regibus & principibus politicis, etiam in rebus Civilibus subditos, nec posse in crimen rebellionis incurrere, si quid in Principem aut ejus statum machinentur, quam propositionem velut jure divino & naturali plane contrariam, erroris damnandam, esse contendo, idque alias, si Deus nobis otia fecerit, demonstrabitur Porro res est Civilis, non Ecclesiasticâ, librum de Ecclesiasticâ & politicâ potestate, ex Sacrâ scripturâ, Canonibus conciliorum, Doctrina Patrum, & Doctorum Catholicorum contexere ?an non hoc etiam ab alio quam à Sacerdote fieri potest? quod autem Richerium, alio quam proprio spiritu afflari ad Schisma faciendum attexis: vide ut te contineas, nec ex tuo turbulentissimo ingenio, quod experti sumus, de aliis conjecturam facias. Profectò quamquam convitia & mendacia que passim in me effundis, me ad tua gesta eximia, quæ apprime novi & vidi, enarranda valde exstimulent, nihilominus mihi temperabo. Quid autem Richerium ad scriptionem libelli de Ecclesiasticâ & politicâ potestate impulerit, dictum est Cap. 4. numero 7. & 8.

Quinto ait authorem frustra quæritari se nec vocato nec audito, libellum suum nominatum fuisse, cum prædicto libello nomen suum minimè professus sit, contenditque Richerium, statim atque audivit Prælatos libellum suum examinandum suscepisse, debuisse Episcopum suum adire, ac sibi objectis respondere & satisfacere &c. Quæ objectio duabus clausulis constat. Quo ad primam Bucheri, & si nomen meum illi libello minime adscripserim, propterea quod in tam exiguâ lucubratiunculâ gloriam nollem aucupari, attamen quando post actionem Academiæ, adversus Jesuitas, illum vulgavi, palam & publicè me illius authorem esse, ac om-

nes propositiones illo contentas, authoritate & testimoniis Conciliorum & Doctorum Catholicorum qui ante schisma Lutheri vixissent, comprobaturum, ingenue professus sum coram amplissimo ordine Senatorio, & in Comitiis Facultatis Theologiæ prima die Februarij 1612. Quod subjicis de meo Episcopo adeundo, ego quidem D. Episcopum Bellonacensem conservatorem privilegiorum Apostolicorum universitatis, sæpè invisi, cui eadem planè dixi, quæ in Parlamento exposueram. Quarè in conventu Episcoporum, qui apud Cardinalem Perronium habebantur, idem Bellonacensis sæpissimè petiit atque contendit me in dictâ causâ damnari non debere; quod ipsum similiter D. Gusleus Archiepiscopus Turonenses fecit, sed frustrà, Cardinale Perronio reclamante, cui propositum erat, jure vel injuriâ libellum meumc ensurâ compungere, Miranio Andino Episcopo suadente, quod si ego ad aliquid excipiendum & dicendum semel admitterer, me scholiasticis distinctionibus & subtilitatibus, omnia turbaturum. Vide Bucheri, quantum Senonensis congregatio & Censura, canonibus concordet 3. *quæst.* 9. *can. Caveant judices Ecclesiæ, ne absente eo cujus causa ventilatur, sententiam proferant; quia irrita erit, imo etiam causam in Synodo pro facto dabunt. Item can. omnia quæ adversus absentes in omni negotio aut loco aguntur aut judicantur, omnino evacuentur, quoniam absentem nullus addicit, nec ulla lex damnat.*

IV. Sexto Richerium criminatur, quod callidè, in diplomate suæ appellationis dicat, se illos dumtaxat judices sui libelli approbare & admittere, qui neque favore neque odio ducantur, quique doctrinæ, libello suo contrariæ, minimè addicantur: quâ exceptione totius Ecclesiæ judicium me velle subterfugere causatur. Sed valde fallitur, quasi ego clausulam & exceptionem hanc primus excogitarim & adinvenerim, cum eam jus Divinum naturale & Canonicum omnibus gratis largiatur. 3. quæst. 5. Integra. *Quod suspecti atque inimici judices esse non debeant.* Adde & Augustinum 42. *quæst.* 1. *can. multi* § *quis enim sibi utrumque audeat assumere ut cuiquam sit accusator & judex.* Facit & Nicolai 8. P. P. Sententia Epist. 1. ad Michaelem Imperatorem post Principium, ubi demonstrat Ignatium Pathriarcam Constantinopolitanum, neque ab inimicis neque à suspectis judicibus, etiam in Synodo damnari potuisse. *Dicentes vero quod Jgnatius Synodicè fuerit condemnatus (inquit) fortasse, quia non addidistis Canonicè, divinitus actum est: congregatio enim malignantium non canon justè judicantium, illum damnationi subegerat; imò verò afflictioni & tribulationi subdiderat: etenim illi qui tunc convenerunt, contra jam dictum venerabilem virum, aut suspecti, aut ab heri & nudiustertius inimici ejus erant. Quorum omnium nullus personam legitimorum judicum habere, sine dubio poterat, vel accusatorum in omnibus dumtaxat negotiis &c. Igitur quia suspecti & inimici judices esse non debent, & ipsa ratio dictat & plurimis probatur exemplis; nam quid gratiùs & amabiliùs dare quis inimico potest, quam si ei ad impetendum commiserit, quem lædere fortè voluerit? deinde aliquanto infra, se tum canonem primæ sinodi Constantinopolitanæ, cum hoc Gelasij* P. P. *Testimonio laudat. Quare tamen ab his judicium, quod pretendunt ait Gelasius ubinam possit agitari; an apud ipsos, ut iydem sint inimici testes & judices? sed & tali judicio nec humana debent committi negotia, quanto minus divina, id est Ecclesiastica? & re vera hinc justinianus Jmperator pius legibus suis promulgasse dignoscitur, dicens, liceat ei qui suspectum judicem putat, antequam lis inchoetur, eum recusare; ut ad alium recurratur. Nam quodammodo naturale est*

*Suspectorum insidias declinare, & inimicorum Judicium semper velle refugere*, Quæ Gelasij & Nicolai P.P. Sententia authori libelli de Ecclesiasticâ & politicâ potestate, abunde patrocinatur. Dato etiam & non concesso, quod Cardinalis Perronius Synodalem conventum habuisset ut Bucherius comminiscitur; *Nam semper aliud est Synodicè aliquid peragere*; Ut nominatim observat Nicolaus P.P. Certè Flavianus Constantinopolitanus, & Eusebius Dorilensis Episcopus, item Ignatius Constantinopolitanus Synodicè sed non Canonicè damnati fuerant, tum à Dioscoro, cum à Photio. Quid memorem omnes Apologias S. Athanasij contra Eusebianos, similiter epistolam Chrisostomi ad Innocentium Papam, adversus Theophilum Alexandrinum Episcopum, de suâ abdicatione, his legis naturæ principiis firmari: quoniam disertè asserunt, *Legem Dei, inimicum, neque testem, neque judicem esse velle*. Certumque est hos Santissimos Episcopos Athanasium & Chrisostomum Synodicè, non Canonicè damnatos. Verum quando omnibus perspectum est, Cardinalem Perronium propter Gelerum suum singulari Sacramento absolutæ monarchiæ Papæ tuendæ esse devinctum, eamque ob causam nullum genus fabricæ atque artificij prætermisisse, quo Richerium perderet, ut cap. præcedenti probavimus, certe hinc apparet, contra omnes juris divini & naturalis regulas, Censuræ libelli de Ecclesiasticâ & politicâ potestate faciendæ Principem constituisse, idemque est de Episcopo Parisiensi judicium; qui multis de causis est Richerio infensissimus, maximè propterea quod Richerius obstitit, quominus sederet Judex in controversiâ subortâ inter magistrum Andream Vallium & Facultatem Theologicam Parisiensem, ob Censuram Apologiæ contra Anticotonum, qua de re amplius in historiâ mei Syndicatus.

V. Septimo urget, Congregationem Senonensem esse Synodalem, quamquam Prælati convenissent ad audiendas rationes Castilij Quæstoris Olerij, contenditque nihil opus esse regiis literis, ut prælati Synodicè congregentur ad damnandum aliquem errorem doctrinalem; cum exploratum sit, Sorbonicos Doctores quotidiè suos habere conventus absque Regis Literis, subjungitque nihil opus fuisse Clerum ad eam rem convocare, contra quem Richerius in diplomate appellationis suæ ab abusu obtendit. Quæ objectio duobus constat membris; quo ad primum, nescit Bucherius quid sit congregatio Synodalis, cum hanc de quâ agitur, talem prædicat: & si enim can. V. Synodi Nicænæ, cautum legamus, ut in annos singulos provinciales Synodi bis habeantur; attamen id absque indictione aut permissu Principis, numquam factum legitur; quam in rem ego testes profero cunctas Synodos Gallicanas & Hispanicas, quæ primò & secundo Tomo consiliorum leguntur; ubi statim initio illorum habetur mentio permissionis factæ à Principibus Politicis, ad cogendas Synodos, & sæpè in fine earundem Synodorum edicta principum legimus, quibus Canones confirmantur, hoc est mittuntur in rem judicatam, quæ conditiones conventui Cardinalis Perronij desunt: illas autem nunquam vocatas in ambiguum compertum est, nisi ab eo tempore, quo absolutæ monarchiæ opinio cæpit increbessere, & homines obnoxij persuadere voluerunt, Ecclesiasticos uni & soli Papæ subditos esse in temporalibus. Proculdubio Bucheri, Principi ex officio nativo incumbit videre, quid turbarum in Republicâ edatur à quoquam, & ne tumultus & seditiones à Sacerdotibus conserantur, sicut Sub. Henrico III. Optimo &

maximè Catholico Principe factum esse, tu te optimus es testis, ne dicam Author, atque incensor. Hercle ipsa Cleri Gallicani Commentoria Anno 1606. Ab Joanne Richerio Typographo Ecclesiasticorum, permissu Cleri gallicani Parisiis edita, testantur Clerum numquam solitum habere conventus absque Regis permissu. Cum ergo Cardinalis Perronius Senonensis Archiepiscopus absque mandato & literis Regis suæ Provinciæ suffraganeos congregarit, atque ejusmodi conventus, sub Rege pupillo, ad alium finem & propositum, quam quod eis permissum erat à Rege, habuerit inimicum, ut absolutam Papæ monarchiam stabiliret, in eumque scopum Reginam matrem, miris fabricis perterrefecerit, ut capite superiori demonstravimus: sanè ejusmodi congregatio, titulum & appellationem Synodi, nequaquam meretur. Prætereà quis unquam audivit Synodos haberi absque Cleri Provinciæ convocatione? equidem ipsemet Perronius nunquam istum suum conventum nomine Synodi, aut Synodalis, sed dumtaxat *Provincialis congregationis* donavit, idemque pariter fecit Archiepiscopus Aquensis.

VI. Et tamen Authores qui in libellum Richerij scripturierunt banbantur libellum de Ecclesiasticâ & politicâ potestate damnatum in Synodo Provinciali sic enim se facilius invidiam hæreseos Richerio creaturos putarunt & ita quidem Peletarius, ita Petrus Coronus actione fictitia, quam sub nomine Magistri Jacobi Montolonei edidit, contra M. Petrum Martilerium, ita quoque Joannes Galterus Jesuita in suâ chronologiâ Gallicâ & latinâ, ubi de Ecclesiæ conciliis disputat, ad Annum 1612. Sed dato & non concesso, quod Synodi habitæ fuissent ad libellum Richerij damnandum, id causam illorum nihilo meliorem efficit, quia ut jam dixi ex Nicolao 1. *Aliud est Synodiè, & aliud Canonicè damnari.* Utque libellus Canonicè damnaretur, authorem audire, libellum accuratè examinare, atque locos erroneos seligere & notare oportebat. Quod nec factum est, nec fieri potuit. Quantum ad locos erroneos, quia nulli sunt, ut tota hac defensione probabitur. Alterum membrum redarguitionis est, Sorbonam quotidiè libros Censurâ notare absque literis aut permissu Regis, sed rependo, disparem esse causam utriusque, primum quoniam Collegium Theologorum id in suis congregationibus menstruis ordinariè peragit, secundo, quia nullâ est jurisdictione præditum neque ullum habet populum sibi subditum, & censuras tantum doctrinales facere consuevit, quæ absque Principis Politici & Episcoporum authoritate, nullomodo in rem judicatam mitti possunt. Contra autem, Episcopi quando & jurisdictionem & Populum sibi commissum habent cui possunt imperare, atque hodiernâ die magno certetur conatu ab Ecclesiasticis, ut articuli Bullæ cœnæ Domini de exemptione Clericorum à jurisdictione temporali Regum & Principum, exequutioni mandentur: Profectò Politici Magistratus diligenter cavere debent, præsertim sub ætate pupillari Regis ne quid Regia authoritas capiat detrimenti: Proh dolor, quotusquisque bonus Civis Patriæ & tranquilitatis Publicæ amans, quæ tranquilitas ab Regia authoritate pendet, immoderata D. Nuncij Apostolici, Cardinalis, Perronij & Surdij Episcopi Parisiensis, Andegavensis, atque aliorum permultorum sub infima Regis ætate studia & prensationes vidit, & non vehementer ingemuit ac indoluit. Proculdubio fidelis ejus narratio ipsis pensationum Magistris, ne dum aliis,

magnum stuporem ingereret. Certè hæc prima est ultio sceleris alicujus contracti, quod aurhoribus displiceat ; adeo ut nemo sit tam perfrictæ frontis , qui absque magno conscientiæ motu & pudore , eorum narrationem audire possit , quæ contra jus & æquum parravit.

Octavo contendit Bucherius , falsum esse quod Richerius in diplomate suæ appellationis memorat ,scilicet post Arestum Curiæ Parlamenri , die prima Februarij 1612 datum , quo Sorbonicis Doctoribus est interdictum , ne de libro Richerij cognoscerent ; omnes qui jus Censuræ in eundem librum habebant , debuisse à Censurâ faciendâ propter illud Arrestum abstinere. Nam ( inquit )Bucherius hæc Parlamenti prohibitio solos doctores Sorbonicos non Episcopos tangit,quibus Episcopis , Parlamentum non potuit cognitionem libelli de Ecclesiasticâ & Politicâ potestate interdicere. Adnectit etiam , congregationem Senonensem damnando librum Richerij , nihil contra Regis aut Parlamenti authoritatem fecisse. Duo opponis Bucherij : Primum respondeo , ex legibus & consuetudine Regni Franciæ , Parlamentum magnâ authoritate præditum esse , & tunc sicut per Leges Prætor curam pupillorum habere consuevit , ita Patres conscriptos debere esse pervigiles in Regis potestate quam omnes factiosi imminutam & conculcatam cupiunt , acerrimè vindicandâ & retinendâ. Secundo urgeo Arrestum Parlamenti quamquam explicitè ad solos doctores Sorbonicos extendatur , tamen implicitè atque interpretativè extendi ad omnes ambitu tractûs Parlamenti contentos , & proindè etiam ad Senonensis Provinciæ Episcopos , qui sunt subditi Regis & finibus Parlamenti continentur. Unde etiam quo ad directionem & coactionem , Regni legibus subjiciuntur. Tertiò pro appendice , insto quod Deus voluerit Ecclesiam & politicam potestatem mutuæ obligationis & benevolentiæ vinculo sic inter se colligari , ut æternas amicitias exercerent , ac sibi invicem mutuo auxilio præsto essent. *Dist.* 10. *can. Quoniam, & dist. 96. can. Duo sunt & 24. quæst. can. Principes.* Quocircà , ubi Prælati acceperunt Parlamentum prohibuisse , nequid in libellum Richerij ageretur, non tantum ex Charitate atque ætatis pupillaris Regis ac status Regni commiseratione , verum etiam ex proprio officio , tanquam naturales subditi Regis & membra Reipublicæ , debebant amicè & concorditer cum Parlamento de capitibus , quæ in libello Richerij digna reprehensione censebant , conferre , dareque operam , ut Richerius evocaretur , & Canonicè audiretur sic enim etiam canonicè damnatus fuisset , nisi propositiones libri sui doctrinæ Patrum & conciliorum conformes esse docuisset. At verò longe alia mens erat Cardinali Perronio , ut capite præcedenti ostendimus. Volebat enim sub Rege pupillo captare opportunam occasionem altissimè potestatem absolutam Papæ defigendi , atque exemplo Richerij oppressi omnes alios in posterum perterrefacere , ne quis doctrinam Majorum scholæ Parisiensis de authoritate consilij supra Papam , deinceps propugnare auderet. Omisso insuper quæ ab Ecclesiasticis in conventu trium ordinum Regni Anno 1615 , contra Articulum tertij ordinis gesta sunt [ hæc enim tanquam appendix quædam censuræ Senonensis fuerunt ] quandoquidem Cardinalis Perronius odium quod adversus Richerium coquebat , redivivum ibidem excitavit , asserendo Richerium articuli tertij ordinis authorem & suasorem extitisse. Undè quamquam in censurâ Senonensis Provinciæ , jura Regis & Regni cum Ecclesiæ Gallicanæ libertatibus in-

tacita esse voluerint, nihilominus ex iis quæ deinceps in conventu trium ordinum Regni gesserunt Ecclesiastici palam, quanti & Regis & Parlamenti authoritatem facerent ostenderunt, qua de re pluribus alias.

Nono pugnat Bucherius Frustra Richerium de Censurâ Senonensis Provinciæ, tanquam vagâ, incertâ & generali conqueri, hocque vim, pondus & authoritatem censuræ, nullomodo minuere, cum nihil ineptius sit lege cum prologo, quoniam leges suâpte vi, non propter rationem adjunctam, robur habent. Subinfert quoque Parlamentum Vagè & generatim, adversus librum Cardinalis Bellarmini, contra Bardaium & similiter Sorbonam in ministerium iniquitatis Mornæi decrevisse: & satis esse quod Magister Andræas Vallius errores Richerij Elenco suo sigillatim notavit. Quæ redargutio quinque capita notabilia, & primo quidem cavillatur Bucherius, dum Richerium censuram Senonensis Provinciæ, tanquam vagam incertam & indefinitam reprehendere dictitat; hæc enim causa est pro non causa; ratio verò cur illam nullitatis arguam, est quia pugnantia manifestè loquitur, propter adjunctam exceptionem ea ipsâ approbando quæ damnat, & damnando quæ approbat. Hæc enim clausulâ censuræ, *Pluribus tamen tam Regis quam Ecclesiæ Gallicanæ ejusque immunitatibus & libertatibus per nos non factis*, Cum vaga & indefinita sit, certè illa ipsa excipit quæ compungit, sicque nullam prorsus censuram efficit. Enimvero toto in libello Richerij ne quidem unus apex exstat, qui vel ad Ecclesiæ Gallicanæ libertates aut regimen Aristocraticum Ecclesiæ Catholicæ, vel ad jura Regis & Regni non pertineant. Sicut hoc totâ defensione claressit. Quæque duo vera esse, Joannes Galterus Cronographus Jesuitarum optimè novit. Quocirca in suis Chronicis Gallicis & latinis, ubi in mentionem Censuræ Senonensis incidit consulto memoratam clausulam & exceptionem silentio premit Quam integram leges apud Vallium initio libri de supremâ potestate Papæ.

VII. Secundo quod nihil ineptius esse lege cum prologo, & censuras vim legis & præcepti obtinere contendit. &c. Annuo quidem si modo Juri-Divino naturali & Canonico congruunt: alias absolutè nego posse ullam vim habere legis aut præcepti. Adverto amplius propter discrimen politiæ & Ecclesiasticæ potestatis, magnam positam esse differentiam, inter præcepta Regum & Prælatorum, quia illi absolutè cogunt, quæcumque imperant, hi verò cum solâ potestate ministeriali spirituali præditi sint, solummodo debent regere homines per actus Hierarchicos, illuminando per verbi Divini prædicationem, purgando per pœnitentiam, & perficiendo sacramentorum aliorum administratione, &c. Quarè Matthæi & Marci ultimo, Christus vult gentes ad se adduci per verbi divini prædicationem. *Ite docete omnes Gentes & Luc. 22. Dominatum omnem & absolutum Imperium prohibet ad morem Secularis potestatis. Reges Gentium dominantur eorum vos autem non sic. &c. Glossa expolicans caput 17 deuteronomij si difficile & ambiguum judicium esse perspexeris &c. Sacerdotes Ecclesiæ Dei instituit (inquit) ut judicia Ecclesiastica secundum potestatem sibi à Deo datam reverenter agant, & juste decernant, non ad libitum suum, sed secundum legis decretum, ne suscipiendo personam mutent sententiam; deinde ad hæc verba, veniesque ad Sacerdotes Levitici generis, & facies quodcumque dixerint & docuerint te, juxta legem ejus &c.* Nota (inquit) *non dicatur tibi ut obedias, nisi iuxta legem docuerint, unde supra Cathedram moy's sede-*

*sunt Scribæ & Pharisæi*, hercle quidem *Lex omnis justa, honesta, possibilis necessaria utilis secundum naturam & Patria consuetudinem, loco temporique debet consentire. dist. 4. can. erit.* Quibus conditionibus si Prælati Senonensis Provinciæ ostendere potuerint censuram suam esse conformem, nihil causæ dico quin ad eorum arbitrium vapulem. Ut ergo censuræ doctrinales & juridicæ quæ in libros Catholicorum conduntur, legitimæ & validæ sint, operæ pretium est aliquas propositiones ex illis libris excerpere, & ostendere, Juri-Divino naturali & Canonico contrarios atque repugnantes esse, tum ut Populus cum etiam ut is contra quem censuræ cuduntur erudiatur, quia finis ejusmodi Censurarum, est conditio & confirmatio Ecclesiæ. Quocirca ejusmodi Censuræ luce meridiana clariores esse, nullisque ambagibus, Cavillis aut æquivocationibus obtegi, neque etiam propositiones, quæ notantur & expunguntur dolo malo truncari, & hiulce proponi debent, sicut quandoque factum de industriâ, novi: quique ita faciunt contra præceptum Domini, lapidem pro Ovo, & serpentem pro pisce porrigunt. Matthæi 7. proculdubio in antiquis consiliis, quorum acta habemus integra, Patres in notandis erroribus primorum hæreticorum hoc ordine semper processerunt, ut ante omnia Sacrarum scripturarum authoritates, deindè verò Patrum testimonia, qui ab Apostolorum temporibus ad suam usque ætatem vixerant, semper exhiberent, atque errori quem debellandum suscipiebant, contraria esse demonstrarent. Consule acta primæ Ephesinæ Synodi, Chalcedonensis, quinti & sexti Concilij Generalis. Itaque censuræ, quæ tanquam Leges atque edicta Regia, ab absoluto denominatu & Imperio manant, eoque potissimum tendunt, ut Curiæ Romanæ potentatum asserant, & Regimen Aristocraticum Ecclesiæ opprimant, neque timendæ, neque ullo modo tenendæ sunt? quia Juri-Divino naturali & Canonico planè adversantur: sicque ab Ezechiele carpuntur. *Væ Pastoribus qui pascebant semetipsos &c. Quod infirmum fuit non consolidastis & quod ægrotum non sanastis, quod confractum est non alligastis, & quod abjectum est non reduxistis, sed cum austeritate imperabatis & cum potentiâ & dispersa sunt Oves meæ. &c. Ubi enim advertis Prophetam pro causâ dispertionis Ovium & Schismatis, assignare quod Pastores cum austeritate & absoluto Imperio dominentur.* & hæc de Censuris quæ in libros Catholicorum eduntur: Quantum ad Hæreticos qui nondum cogniti & damnati sunt ab Ecclesiâ quamprimum libros erroneos emittunt in lucem, oportet etiam ex illis quasdam propositiones colligere & notare, Juri divino naturali & Canonico repugnantes easque ut loquuntur in scholis, Canonicè, *Semotâ omni ambiguitate & æquivocatione* qualificare, sicut à majoribus nostris factum video. Statimatque Lutherus Melancton Calvinus & alii homines suspecti, libros suos evulgarunt. Quod si ejusmodi authores in suo errore Canonicè declarato & damnato continuent, aliosque libros & opera in eundem finem lucubrent, habita ratione, quod ejusmodi authores contra censuras legitimè factas universo mundo cognitas obdurescunt, meo Judicio illa opera quæ ad erroris sui confirmationem iteratò vulgant, possunt generatim & indefinitè censurâ notari, sicut ab aliquot annis factum video contra Plesseum Mornæum, qui crambem à Calvino & aliis identidem recoctam, de integro adornabant ut exponerent. Et quoniam librorum Censoribus ex nativo incumbit officio demonstrare propositiones quas notare volunt Juri Divino naturali & Canonico esse con-

trarias. Profectò necesse est omnia diligenter expendant & moderentur ad normam scripturæ , consiliorum & consensus Catholici Patrum , Doctorum & consuetudines receptas in Ecclesiâ , teste Augustino can. omnia dist. 12. Legendus Gersonius tractatu de *Veritatibus credendis ad salutem & de examine doctrinarum* Prima parte operum Gersonij : amplius etiam adeo censuras aliquando non simpliciter & absolutè , sed respectu circumstantiarum temporis , locorum & personarum fieri, verbi causa, hæc propositio. *Omnes Apostoli honore potestate & authoritate pares fuerunt* , Legitur apud S. Cyprianum , & alios Patres antiquos in bono quidem & Catholico sensu , propterà quod illi Primatum S. Petri juris esse Divini, hancque æqualitatem potestatis nihil derogare primatui agnoverunt , ut etiam fatetur Bellarminus libr. 4. de Rom. Pontifice cap. 23. & intrà ostendetur. Contra autem eadem propositio non est hodiè ferenda in secturais , quia Ecclesiæ Romanæ primatum juris esse tantum humani perhibent : quocircà nascente Lutheranismo ejusmodi propositionem Censurâ notatam à Facultate Parisiensi in quibusdam propositionibus quæ Melanctoni adscribuntur , observavi nam valdè refert rescire , quoquisque proposito loquatur. Tertio Bucherius errat quidem in Principiis , dum potestatem Ecclesiasticam quæ purè ministerialis spiritualis est , cum politicâ potestate Parlamenti comparat , quæ absolutè cogit quod imperat, de quâ re pluribus alias. Insuper Parlamenti Senatus consultum in librum Bellarmini nihil excepit , sed absolutè & simpliciter librum tanquam legibus Regni & authoritati Regiæ infestum , prohibuit , vide suprà responsionem ad tertium argumentum Bucherij. Quarto de Censurâ Sorbonæ adversus misterium iniquitatis Mornæi , Consule quæ in hoc ipso nono argumento paulò antè observavi de recta ratione Censurarum faciendarum. Quinto quod ait , Vallium sigillatim errores libri mei notasse , spero me hac defensione probaturum Clenchistam magno conatu & cæco impetu , magnas nugas & cavillationes cæcas sparcisse , ac potiùs convitia quam veritatem quæsivisse , ut ignatas percelleret , atque absoluto dominatu Curiæ Romanæ collegam suum innocentissimum opprimeret.

Decimo causatur frustrà Richerium ostendere quinque Episcopos Senonensis Provinciæ , examini libri de Ecclesiasticâ & politicâ potestate non interfuisse ; cum certum sit illos Episcopos libellum illum privatim legere & examinare potuisse. Quod Bucherius confirmat exemplo Censuræ Sorbonicæ in Plessæum ; nam ( inquit ) data est Provincia viris selectis ex ordine Theologico , examinandi mysterium iniquitatis Mornæi , deindè omnes & singuli Magistri , postquam audierant relationem virorum Selectorum , censuerunt illum librum , quàmquam à se non lectum , esse damnandum. Hic dupliciter illudis Bucheri , primo quia nullam differentiam inter libros hæreticorum & Catholicorum statuis. Secundo , quia Ordinem à facultate Parisiensi servatum in Censurâ Mysterij iniquitatis , non refert. Enim verò postquam viri selecti à Facultate permulta capita ejusdem libri delecta habuerunt , eaque ad Facultatem duobus diversis comitiis , sigillatim retulerunt , exposuerunt & perlegerunt , sicut in Judiciis à causæ cognitione ( quem vulgo Relatorem nominant ) fieri consuetum est , tandem omnes & singuli Magistri Theologiæ , ubi capita illa iterum atque iterum referri & recognosci viderunt ac audierant , eaque ipsimet maturè pon-

ponderarunt, suam super eâ re sententiam liberè dicendo, tùm notâ quidem Censoria lib rum Mornæi inusserunt, secus quam in Senonensi congregatione evenit, ubi libellus de Ecclesiasticâ & politicâ potestate, ne quidem lectus est, & si lectus fuisset, major pars Episcoporum Senonensis Provinciæ, numquam illum potuisset intelligere: Nemo enim id potest qui non Theologiæ studuerit & historiam Ecclesiasticam, præsertim Conciliorum apprimè calluerit, à quâ scientiâ quantum plerique illorum alieni sint, pauci qui illos norunt ignorant, vix enim prima Grammaticæ elementa major pars illorum ita imbibit, ut quæ latinè scribuntur, intelligere possint, etiam in suo Breviario, quorum nomini lubens parco.

Undecimo prætexit, Richerium eo ipso ab Parlamento Parisiensi cum suo libro tacitè damnatum, quæ in ipsa Camera Cancellariæ diploma suæ provocationis ab abusu repudiatum, nec ullus libellorum supplicum, magister aut secretarius repertus fuit, qui diploma illud vellet obsignare. Attexit, quoque, libellum supplicem quem Richerius Curiæ Parlamenti obtulit, repudiatum fuisse, & de prima februarij 1612. Senatum richerio imperavisse, ut quæcumque haberet exempla libelli sui, ea in Parlamenti tabularium deferret; Cavillaris, ut assoles Bucheri, hæc enim sunt argumenta legum Regni oppressarum & factionum quæ sub Rege pupillo Bacchabantur. Ab Henrico IV. Superstite hæc potuisse contingere existimas? nam cum D. Nuncius Apostolicus, Cardinalis Perronius atque alij Prælati magnas turbas in sacro Regis Consistorio adversus Richerium edidissent, & nuncius se confestim Lutetiâ Romam discessurum, insalutato Rege & Regina minitaretur, nisi Richerius Sindicatu abdicaretur. D. Concellarius Franciæ monuit omnes libellorum supplicum magistros & secretarios Regis, ut caverent diligenter ne diploma appellationis Richerij suis Syngraphis authorarent. Jdemque primo Præsidi etiam mandatum ex parte Regis & Reginæ, ut ille mihi ipsi dolenter dixit: quæ omnia ad quæstionem facti pertinent.

Decimo ubi Bucherius hæc argumenta contra Richerij appellationem in aciem explicavit, transit ad examen quarumdam propositionum libelli mei, quæ propositiones quoniam à Vallio fusius exagitantur, illas infra cum Vallij & aliorum conviciatorum argumentis depellemus.

VIII. Proculdubio nulla unquam anteactis temporibus edita est Lucubratio, quæ tantis animorum motibus, factionibus, convitiorum calumniarum & Sycophantiarum plaustris oppugnata fuerit, quam libellus Richerij: hocque Divinâ Providentiâ effectum arbitror, ut eo ipso tempore quo jactabatur, absolutam Papæ monarchiam libris Bellarmini & Annalibus Baronij ad summum perductam, atque antiquam Sorbonæ doctrinam funditus extirpatam, evulgatione exigui libelli triginta paginarum, sic enim conviciatores nominant, revivisceret adeo: ut per multi Doctores Theologi, aliique viri docti & pii, hac de causâ exstimulati fuerint, ad illius doctrinæ Veritatem ex monimentis conciliorum, historiæ Ecclesiasticæ, & libris Patrum antiquorum eruendam ac divulgandam, sic enim Deus humana & terrena consilia, sæpe in bonum finem dirigit, quia solus ex malo bonum potest elicere: ita Tertulianus in Apologetico memorat, olim exquisitiorem crudelitatem Ethnicorum in Christianos, majorem fuisse illecebram, quâ homi-

nes ad Evangelium incenderentur. *Illa ipsa obstinatio, quam exprobratis Christianis magistra est ( inquit ) quis enim non contemplatione ejus concutitur ad requirendum , quid intus in re sit , quis non ubi requisivit accedit.* Hercle , si quievissent adversarij , Richerius qui sibi tantum & musis studuerat , nec quicquam amplius de hac controversiâ scribere decreverat , etiam à scribendo supersedisset. Idemque etiam vir ornatissimus Simeo Vigorius, atque alij permulti qui postea sequentur , fecissent: siquidem maximo, naturæ & veritatis privilegio uno contrariorum in rerum natura existente , statim & aliud pariter contrarium exurgere oportet, ut docent Philosophi. Quamobrem sibi convitiatores hoc imputent , & discant si possunt , uti moderatione , cum præsertim in eâ versentur causâ , quam dumtaxat solâ potestate absolutâ & viâ facti valide defendere queunt. Unde tam crebro metus carceris , exilij , delationis Romam , & periculum mortis injectum est Richerio. Quem Deus sua singulari gratiâ tanquam pupillam oculi conservavit , & si placet , utque sperat conservare continuabit Amen.

*Finis Libri Primi.*

# LIBER SECUNDUS.

## CAPUT PRIMUM.

*I. De methodo quâ Richerius libellum suum conscripsit.*

*II. Ecclesiam aut Regnum Christi, aliquando sumi pro omnibus fidelibus, aliquando pro solo ordine hierarchico, cui Dominus facultatem regendæ Ecclesiæ contulit.*

*III. Duo axiomata posita in fronte libelli, de ecclesiasticâ & politicâ potestate explicantur.*

*IV. Deus creando humanum genus, eidem collectivè atque individuè naturalem potestatem sui tuendi, & consequenter omnem jurisdictionem ad id necessariam ingeneravit.*

*V. Naturam sui amantissimam, dotes sibi ingenitas quantùm maximè potest congerere; in aliquod æternum atque invariabile principium, cujusmodi est totum, respectu suarum partium.*

*VI. Quatuor causis essentialibus Ecclesiæ à priori demonstratur, Christum quoad intentionem & exequutionem priùs atque essentialiùs toti Ecclesiæ quàm uni Petro, claves detulisse, & Ecclesiam velut corpus connaturale Christi, ab eodem essentialiter informari & regi.*

*VII. Christum, ut Sacerdos est in æternum secundum ordinem Melchisedech, legislator atque hominum redemptor, esse causam primariam efficientem Ecclesiæ.*

*VIII. Ordinem hierarchicum, ut Sacerdotio Christi donatum, esse causam efficientem secundariam Ecclesiæ, totamque jurisdictionem & potestatem clavium, à Christi Sacerdotio efficienter manare.*

*IX. Cardinalem Bellarminum docere potestatem jurisdictionis priùs toti supposito Ecclesiæ, quàm uni & soli Petro convenire.*

*X. Cùm Dominus per Spiritum sanctum totam Ecclesiam velut corpus sibi connaturale, non aliquod privatum membrum, distributivè & seorsim informet, idem esse dicere Papam eminere supra Concilium, quàm supra Christum.*

*XI. Scholam Parisiensem, quoties de Ecclesia comparatè ad Papam disserit, semper capere Ecclesiam pro Synodo generali legitimè congregata, quatenùs totum quoddam perfectum informatum à Christo constituit.*

*XII. De oculi similitudine quâ officium Pastorum Ecclesiæ adumbratur.*

*XIII. Hoc axioma, Deus & natura priùs in totum quàm in partem influit, solummodò intelligi de iis quæ dumtaxat naturam partis aut instrumenti habent; nequaquam verò de partibus quæ naturam totius potentialis aut motualis retinent.*

*XIV. Argumenta Vallii contra primum caput libelli de ecclesiastica & politica potestate, ejusque infantia, dum hominem denominativè tantùm videre perhibet.*

*XV. Quod natura inter exequendum & designandum æquè in totum & in perfectum intendat, & propter materiæ, atque aliarum circumstantiarum impedimenta, sæpè à proposito avocetur, cogaturque à partibus, non à toto ordinari.*

*XVI. Causam efficientem & finalem sæpè in eum coincidere.*

*XVII. In rebus moralibus essentiam intendi atque remiti, & magis ac minùs frequenter suscipere.*

*XVIII. Vallium syllogismum quatuor terminorum falsò adscribere Richerio.*

*XIX. Contraque omnem speciem veritatis asserere Richerium, & Vigerium docere claves datas à Christo Laïcis, bajulis & cerdonibus.*

*XX. Utrum si Christus non elegisset Petrum in primatem, Ecclesia eundem potuisset cooptare primatem, ut placet Almaino.*

1. Libellus de Ecclesiasticâ & politicâ potestate, in octodecim sectiones aut numeros, distribuitur, quos in hac defensione, capita vocabimus. Sic autem inter se cohærent, ut à primo capite, secundum à secundo, tertium, quartum à tertio, & ita consequenter, dependeant. Cæterum hoc libro secundo, duo priora capita memorati libelli, accuratissimè explicabuntur. Quoniam ab aliis, tanquam à primis causis, & principiis essentialibus hujus controversiæ reliqua omnia capita procedunt. Cum enim Richerius observasset quartâ & quintâ sessione Constantiensis Concilij, Patres anteomnia certissimo & evidentissimo fundamento, rerum à se gerendarum, hoc præstituisse principium,

videlicet, *Ecclesiam immediatè habere authoritatem à Christo, & Concilium generale legitimè congregatum, Ecclesiam universalem, propriè & perfectè repræsentare consequenterque, Papam directivo & coactivo Ecclesiæ & Concilij universalis judicio, subjici.* Deinde vero, scholam Parisiensem, in Censurâ octo propositionum fratris Joannis Sarrazin, eandem velut certissimam & potentissimam methodum tenuisse, idem pariter in libello de Ecclesiasticâ & Politicâ potestate, sibi faciendum duxit. Quocirca, primum de toto Ecclesiæ supposito generatim & collectivè sumpto, ejusque dotibus & proprietatibus; tum denique, de partibus ac ministris ejusdem suppositi, seorsim & distributivè captis, & ad totum suppositum, cujus sunt partes, organa & instrumenta relatis, summatim & compendiosè disseruit; propterea quod ei tum animus esset, cuidem viro amplissimo, & nonnullis Theologis amicis suis demonstrare, quænam essent principia doctrinæ majorum scholæ Parisiensis.

II. Ut autem ad futuram disputationem iter nobis explanemus, initio lectorem præmonitum velim, diligenter observet sicut Regum Poloniæ, verbi causâ (hinc enim lubentius exempla capio, quoniam hujus Regni sicut & Ecclesiæ principatus electivus est, non hereditarius) duobus modis potest considerari; primum pro Rege & omnibus hominibus ambitu totius Regni Poloniæ contentis, deindè pro ipso Rege & solis magistratibus, qui Regnum proportionatum gubernant. Similiter in Sacris Scripturis, Ecclesiam, quæ est Regnum Dei, plerumque pro universo cœtu fidelium Clericis & Laïcis conjunctim capi, & aliquando pro uno & solo ordine hierarchico, cui soli Christus fecit potestatem regendæ Ecclesiæ. Prioris notionis exemplum, occurrit Lucæ 22. *Ego dispono vobis sicut disposuit mihi Pater meus Regnum &c. Item cap. 1. & 5. Apocalypseos, & fecisti nos Regnum & Sacerdotes Deo & regnabimus super terram &c.* Ubi tò Regnum generatim de omnibus Christianis, Clericis & Laïcis, intelligitur, qui Ecclesiam Christi constituunt. Item actorum 20. *Attendite vobis & universo gregi, in quo vos Spiritus S. posuit Episcopos regere Ecclesiam Dei.* Ait enim tò, Ecclesiam Dei; pro totâ Ecclesiâ Catholicâ sumitur. Contra autem Matthæi 18. *Dic Ecclesiæ, quæ Ecclesiam non audierit, sit tibi sicut Ethnicus & publicanus. Amen dico vobis, quæcumque alligaveritis super terram &c.* Nomine Ecclesiæ solus ordo Hierarchicus, cui Dominus facultatem ligandi & solvendi tribuit, significatur. Idem matth. 20. *Iterum dico vobis quia auferetur à vobis Regnum Dei. per Regnum Dei.* Visibile Regimen Ecclesiæ, quod proprium est Sacerdotibus, & ablatum est Judæis, designatur, teste S. Hieronymo cap. 31 commentariorum in Job. Porro juxta hanc duplicem Regni & Ecclesiæ Christi acceptionem, id est, sive pro omnibus fidelibus, sive pro solis Clericis, usurpetur. *Omnes quidem sumus unum corpus, in Christo, alter alterius membra Roman. 12.* De nobis invicem proportionatim solliciti, ne sit Schisma in corpore 1. Corinth. 12. hæc autem præmittenda censui, quia passim in hac defensione nobis futura est disputatio de Ecclesiâ, tanquam de toto. Profecto secundum utramque acceptionem, regnum Dei, quod animatur & vivificatur à Christo, capite essentiali & visibili Ecclesiæ. Hic ergo, mere geometrarum sua Theoremota sibi concedi postulantium, lectorem rogo, mihi quoque mea præcepta tanquam certa, conceedat. Atque tantisper suum judicium suspendat, quo ad illa propriis locis commodius explicavero; ne hic maligni obtrectatores in pro-

positionibus hiulcis & semiexplicatis hæreant, suaque solemnia, Hæreticus, Schismaticus, impostor, calumniator, &c. Occinant. Certè ut eorum quærelis occurrerem, sæpè in meis Lucubrationibus, aliqua cum fastidio, contra Logicæ regulas, quæ de unâ & eâdem re simul & semel agi volunt, iterare cogor.

III. Prima caput libri de Ecclesiasticâ & Politicâ potestate, duo continent axiomata & unam similitudinem ductam ab oculi natura, de quibus privatim dicendum est. Primum axioma est, *Deum & naturam, quæ sunt causa universalissima, priùs atque immediatius toti supposito; quam alicui parti suppositi, quanquam nobilissima, suam perfectionem essentialiter largiri.* Hic autem nomine suppositi, totum quodcumque suis absolutum numeris, intelligo, eique suam perfectionem essentialiter, priusquam partibus conferri demonstro; quia planè externum & accidentarium est causis universalibus, ut à singulis partibus, priusquam à toto ordinantur, hoc enim accidit propter materiæ, & aliarum causarum secundarum imbecillitatem, ut fusius in depullione argumentorum Vallij ostendetur. Et hæc de primo axiomate, quod ab ipsâ naturâ ducitur, & ab illo secundum axioma, tanquam species à genere, manat, ac jure Divino innotescit, sicque concipitur. *Christus Dominus fundando Ecclesiam Sacerdotalem aut Hierarchicum ordinem, priùs atque immediatius ac essentialius, Claves aut jurisdictionem Ecclesiasticam, toti Hierarchico ordini collectim & in commune, quam uni & soli Petro contulit: nam potentia agendi, principalius est in toto, quam in partibus, quæ sunt instrumenta totius, principalius enim homo dicitur videre quam oculus. Quare cum Ecclesia incluso etiam Papâ, sit quoddam totum, & Papa sit pars quadam atque instrumentum hujus totius; sequitur principalius convenire ipsi Ecclesiæ summam potestatem Ecclesiasticam, quam Papæ.* Notandumque in hoc axiomate; Ecclesiam capi pro Hierarchico ordine, totum quoddam perfectum constituente, quod totum Apostoli referebant, & ideo nomine totius ordinis Hierarchici; individuè, collectim & in commune, Claves habuerunt à Christo. Exquo fit, ut ordo hierarchicus, sivè Ecclesia Sacerdotalis, Claves possideat Architextonicè quoad Dominium & proprietatem. Petrus autem; Paulus; Joannes, Andreas & alii Apostoli aut Episcopi, sigillatim & distributivè sumpti; quoad usum dumtaxat, exercitium, exequutionem & ministerium. Unde exurgit regimen Ecclesiæ, & constitutionem Canonum, esse Aristocraticum: contra verò exequutionem regiminis, Monarchicam, eoquod ejusmodi executio, singularibus Prælatis proportionatim & respectivè competat. Si quidem Claves datæ sunt individuè & conjunctim toti Ecclesiæ sacerdotali, ut ab uno singulari Sacerdote exerceantur & exequutioni mendentur. En epitoma totius libelli de Ecclesiasticâ & Politicâ potestate. Primum (inquam) axioma lege naturali, secundum jure Divino, demonstratur. Deus enim ex æquo naturæ quam gratiæ author, est, & jus naturale, nos quasi manu ad Legis Divinæ cognitionem deducit: idque adeo, ut quoties Sacra Scriptura præter aut supra jus naturale nihil præcipit, ad juris naturalis normam intrepidè confugere, eamque sequi debeamus. Joannes Major cap. 18. in Matthæum, *Quilibet sequi tenetur modum, qui est lumini naturali conformior, nisi de opposito doceatur per Legem Divinam (inquit)* Quocirca sicut jure naturali omnis perfecta societas, priùs, immediatus ac essentialiter, potestatem habet se ipsam gubernandi habitu & in actu signato, antequam aliqui homines & magi-

ſtratus eam habeant poteſtatem Monarchicè, Ariſtocraticè aut Democraticè in actu exercito: pariter etiam Eccleſia aut Regnum Chriſti, pro ordine Hierarchico ſumptum, prius immediatius ac eſſentialius, habet à Chriſto facultatem ſeſe regendi, radicaliter; originaliter & in actu ſignato, quam ullus Prælatus ſingularis, ejuſmodi poteſtatem habeat in actu exercito. Itaque ſicut à Regno Poloniæ, verbi cauſa, efficienter, originaliter, radicaliter, virtualiter ac per dominium, poteſtas ſupremâ in Regem electum transfunditur, & Rex eſt membrum atque inſtrumentum totius Regni Poloniæ (hic enim de ſtatu electivo agitur) ita etiam Eccleſia Sacerdotalis collectim ſumpta, authoritatem in Papam & alios ſingulares Prælatos, quos deligit & ordinat, tranſmittit.

IV. Almainus cap. 1. & 7. de Eccleſiæ authoritate. *Sicut Deus creando humanum genus, indidit ei naturalem poteſtatem juriſdictionis ad finem naturalem, & non alicui ſuppoſito ſingulari, regulariter (hæc enim poteſtas communicata eſt particularibus ſuppoſitis à communitate, qua ſunt velut communitatis miniſtri in exercitio illius poteſtatis) ita Chriſtus, regenerando Eccleſiam ad finem ſupernaturalem, ei illam poteſtatem poſitivam, ad illum finem communicavit, quam poſſet & etiam teneretur (cum non ſemper poſſit eſſe congregata) alicui ſuppoſito communicare, qui, ut miniſter Eccleſiæ, hanc poteſtatem Eccleſia exercere: & ſicut communitatem aliquando Deus prævenit, communicans alicui ſuppoſito civilem poteſtatem, ut Moyſi ſuper Populum Iſraël & Chriſtus Eccleſiam prævenit, communicando Eccleſiaſticam poteſtatem poſitivam Petro, ut vice Eccleſiæ eam exerceret, quam Eccleſia ei potuiſſet communicare, cum prius eſſet à Chriſto inſtituta, & Eccleſiæ collata.* Hæc Almainus, qui poteſtatem Eccleſiaſticam vocat poſitivam, quoniam nominatim & explicatè, ponitur & aſſeritur in ſcripturis Matthæi 18. dic Eccleſiæ. *Quicumque Eccleſiam non audierit, ſit tibi ſicut Ethnicus & Publicanus. Amen dico vobis quæcumque alligaveritis, &c.*

V. Horum autem axiomatum, hæc certa, evidens & neceſſaria, poteſt aſſignari ratio, nimirum, quod natura, ſui & æternitatis amantiſſima, ut ſe ipſam faciliùs & accuratiùs conſervet, tueatur & propaget, illas quantum fieri poteſt, in aliquod principium, maxime commune, generale, abſolutum, æternum & invariabile, congerat & recondat, ut dum neceſſe eſt, propagetur, & ex illo ac æterno principio, velut promo condo hauriatur, ac ſingularibus ſuppoſitis, quoad uſum & executionem communicetur. Porrò totum ad ſuas partes collatum, vim & rationem habere abſoluti, æterni atque invariabilis principij, nemo ambiget, qui ſciverit quamcumque partem nullomodo poſſe vigere & conſervari, niſi in toto & per totum, cujus eſt pars; adeo ut quælibet pars, ſuum eſſe, ſuam perfectionem & durationem, à toto mutuetur: quod eſt præſertim de toto politico intelligendum: quia non ita interitui obnoxium, ſicut partes ſigillatim & diviſim ſumptæ. D. Thomas. 22. quæſt. 64. art. 2. *Omnis pars ordinatur ad totum, ut imperfectum ad perfectum, & ideo omnis pars, eſt naturaliter propter totum.*

VI. Sed ut veritas hujus Doctrinæ ſolidiùs roboretur, duo illa axiomata, ex collatione cauſarum eſſentialium poteſtatis Eccleſiaſticæ confirmabimus; ut omnibus etiam pueris innoteſcat, quam partem S. Petrus & Pontifices Romani, in ejuſmodi cauſis, ſuper alios Epiſcopos & Sacerdotes, habere poſſint. Hic autem ſemper de Regno Chriſti & Eccleſiâ Sermonem habeo, tanquam de toto quodam pefrecto ſuiſque numeris abſoluto, juxta duplicem totius acceptionem ſuprà expli-

catam, similitudine Regni Poloniæ. Neque opus est omnia de causis essentialibus Ecclesiæ recensere, quæ axiomate XIV. Apologiæ disputavi. Solummodo dicam, causam finalem, esse unitatem Ecclesiæ, & communicationem Sanctorum in vitam æternam, ope boni Regiminis Ecclesiæ Joan. 17. *hæc est vita æterna, ut cognoscant te solum Deum verum, & quem misisti Jesum Christum &c. Rogo ut omnes unum sint, sicut tu pater in me, & sint consummati in unum &c. Quam ad unitatem & communionem Sanctorum omnes Christianos Episcopos & Sacerdotes, ex æquo non unum Petrum aut Papam vocari, etiam fœmina norunt.* Materialis autem causa Ecclesiæ, omnes Christiani universim & collectivè sumpti, quatenus unum Corpus mysticum & politicum efficiunt in Christo; nam multi unum corpus sumus in Christo, singuli autem alter alterius membra. Quare in genere causæ materialis, cuncti Christiani, ex æquo sunt membra in Christo, & commembra inter se, neque hac notione, Petrus aut Papa, rationem aut naturam capitis, sed membri dumtaxat, & commembri corporis Ecclesiæ, sub Christo potest obtinere, ita ut Christus ex æquo sit caput omnium Christianorum, & in hoc genere causæ, priùs ad esse Christianum, quam ad esse Papale, Episcopale aut Presbyterale, sese determinet ac definiat: unde nemo potest esse Papa, Episcopus aut Presbyter, nisi baptisatus. Causa formalis, est ipsemet Christus, Deus homo, natura sua visibilis, quamquam actu non videatur, quia hæc actualis visibilitas Christi, nihil ad essentiale & internum regimen Ecclesiæ necessaria est. Nam Ecclesia Christo, tanquam capiti suo essentiali, visibili & connaturali; per gratiam & naturæ conformitatem, conjungitur; unde ab illo per Spiritum Sanctum animatur, vivificatur, informatur ac dirigitur, sicut anima rationalis, totum corpus organicum pro varietate ac proportione organorum diversorum, informat. Itaque quemadmodum anima, videt oculis, auribus auscultat, lingua loquitur, cerebro ratiocinatur, *Pariter in Ecclesiâ divisiones gratiarum sunt, idem autem Spiritus; & divisiones ministrationum sunt, idem autem Dominus & divisiones operationum sunt, idem vero Deus, qui operatur omnia in omnibus. Hæc autem omnia operatur unus atque idem Spiritus dividens singulis prout vult 1. corinth. 12. & 4. ad Ephesios, veritatem autem facientes, in Charitate crescamus in illo per omnia qui est Caput Christus, ex quo totum corpus compactum & connexum per omnem juncturam subministrationis, secundum operationem in mensuram uniuscujusque membri, augmentum corporis facit, in ædificationem sui in charitate.* Quem ad locum Chrysosthomus. *sicut Spiritus qui descendit à cerebro sentiendi facultatem, quæ est per nervos, non absolutè dat omnibus, sed pro convenientiâ & proportione uniuscuiusque membri, ei quidem quod plus potest suscipere amplius, minus autem ei, quod minus, hoc autem est radix nempe Spiritus, sic etiam Christus, animabus enim, tanquam membris ei appensis, ejus providentiæ & Chrismatum suppeditatio, congruenter proportioni & convenientiæ, in mensurâ incrementum facit unius cujusque membri.* Cæterum ego post S. Thomam & Guillelmum Estium cap. 1. ad Ephesios, in hæc verba; *& ipsum dedit caput supra omnem Ecclesiam,* Item cap. 1. ad Colossentes, *& ipse est caput corporis Ecclesiæ qui est principium primogenitus ex mortuis, ut sit in omnibus ipse primatum tenens.* Dixi Ecclesiam esse tanquam corpus connaturale Christi, quoniam Ecclesia per naturæ conformitatem Christo conjungitur, ut notatum est. In hoc genere causæ formalis, nullus quidem locus, Petro aut Papæ tanquam capiti essentiali Ecclesiæ proportionatim informa-

tur, animatur & vivificatur à Christo per spiritum sanctum Ecclesiæ rectorem, qui omnia in omnibus operatur, dividens singulis prout vult, quandoquidem *neque qui plantat, Neque qui regat sed qui incrementum dat Deus 1. corinth. cap. 3.* Hoc autem etiam, in ratione Regiminis Ecclesiæ, debere intelligi certum est: quia Ecclesia Sacerdotalis, etiam unum corpus efficit in Christo, cujus omnes Apostoli & discipuli, atque etiam Episcopi & presbyteri, qui Apostolis & Discipulis successerunt, sicut proportionatim membra de se invicem sollicita, ne sit Schisma in corpore, unde cum in ratione gubernationis, Dominus sit caput essentiale ideo etiam omnia membra, non unicum & solum Papam informat, vivificat & dirigit. Ratio est, quoniam cuncta membra Charitate & necessitudine mutua, non absoluto dominatu, inter sese colligari voluit, ne unum alteri dicere posset, quod corpori Ecclesiæ non esset necessarium. 1. Corint. 12. Item ne reliquis membris, ullam occasionem torpendi, aut sese negligendi, atque ipsi Papæ causam superbiendi, & alia membra opprimendi per Tyrannidem, præberet. Valeant igitur qui persuadere volunt, Papam tanquam caput essentiale Ecclesiæ aliquid in Ecclesiam influere, & Concilium legitimè congregatum, ut Constantiense & Basileense, verbi causa, propter Papæ absentiam, cui interesse noluit, esse Achephalum. Hercle quidem, Pontifex Romanus, secundum omnia genera causarum essentialium, potest dumtaxat habere rationem membri, non capitis Ecclesiæ, quod est apprimè notandum.

VII. Jam de causâ efficiente videamus, quæ duplex est primaria nimirum, interna ac essentialis Christus Dominus, & secundaria æterna, ministerialis atque instrumentalis, Ordo Hierarchicus. notandumque, Christum ut Sacerdotem in æternum secundum ordinem Melchisedech, esse causam primariam efficientem Ecclesiæ, quam fundavit & proprio sanguine acquisivit. 5. ad Ephesios versu. 25. & cap. 5. & 10. item 1. ad Colossenses 18. Verum, si Ecclesiam consideremus pro toto actu fidelium, aut pro solo ordine hierarchico, juxta duplicem notionem Regni Christi, superius positam, nemini dubium esse potest, quin Christus, ut causa efficiens Ecclesiæ, prius & immediatius in omnes fideles vel in totum Ordinem hierarchicum, collectim sumptum agat, quam in aliquam partem, puta in S. Petrum aut Papam: Nam quotusquisque non videt, Christum prius, immediatius pro tota Ecclesia sponsa, quam pro uno & singulari homine, passum fuisse? An non quicquid Dominus singularibus largitur, & illis per & propter Ecclesiam sponsam impartiri solet? Exquo fit, ut ipsemet Papa dum Missam celebrat, Sacramenta ministrat, censuras in aliquem distringit, indulgentias fundit &c. nihil quicquam rati & firmi gerat, nisi nomine, authoritate, virtute atque intentione Ecclesiæ cui Christus Claves Architectonicè per Dominium & proprietatem contulit: & ideo Papa est filius, membrum atque Minister Ecclesiæ à quâ etiam Sacerdotium Christi, una cum potestate Clavium mutuatur: quam ob causam, ab illâ, tanquam à parente, peccatorum suorum remissionem, cæteraque Sacramenta petere & more aliorum hominum, hunc articulum fidei profiteri tenetur. *Credo Sanctam Ecclesiam Catholicam, Sanctorum Communionem, Remissionem peccatorum &c.*

VIII. Verum causa efficiens secundaria, instrumentalis & ministerialis Ecclesiæ,

est Ordo Hierarchicus collectivè sumptus, quem Dominus instituit communicatione sui Sacerdotij æterni. Cum enim authore Apostolo Hebræ 7. Posito vel translato Sacerdotio ponatur quoque vel transferatur legum transferendarum authoritas; insurgit à Sacerdotio Christi, communicato Ecclesiæ, velut à causâ efficiente phisica, fonte & radice, totam jurisdictionem Ecclesiasticam & potestatem Clavium atque omnem internum atque externum influxum Regiminis, Ecclesiæ dimanare, ut amplius capite sequenti probatur. Cum ergo Dominus Noster Sacerdotium suum toti Ecclesiæ Sacerdotali, quam Apostoli referebant, immediatè individuè & collectim, non autem uni & soli Petro seorsim contulerit, atque amplius eidem Sacerdotio omnes Christianos nomine dempto, absolutè subdi voluerit, axiomate XVI. Apologiæ nostræ, statuendum est Jurisdictionem Ecclesiasticam, etiam externam & supremam, immediatius atque essentialius toti Hierarchico Ordini collectim sumpto, quam uni & soli Papæ inesse, continuoque Petrum & Papam, toti Ecclesiæ Sacerdotali esse subditos. Quidni enim, pars toti, & membrum corpori, atque effectus causæ suæ subjiceretur. Si quidem Papa, si ad totam Ecclesiam, collectim sumptam referatur est tanquam pars, membrum atque effectus, quia Claves & Sacerdotium Christi, habet ab Ecclesiâ matre suâ.

IX. Proculdubio Bellarminus lib. 2. de Conciliorum authoritate cap. 19. ubi hæc argumenta Gersonij diluere conatur, scilicet, *Totum virtute & mole, majus esse sua parte, & propter quodque tale, & illud magis.* Collectionem hanc, jam alias à Francisco victoria propositam, relectione 2, de Potestate Ecclesiæ, sectione prima, solvere nititur. *At contra instant, ait, semper potentia agendi, principalius est in toto, quam in partibus, quæ sunt instrumenta totius, principalius enim dicitur homo videre, quam oculus, quare cum Ecclesia, incluso etiam Papâ sit quoddam totum, & Papa sit pars quædam & instrumentum hujus totius, sequitur principalius convenire ipsi Ecclesiæ summam potestatem Ecclesiasticam, quam Papæ. Hanc vero collectionem, Bellarminus duplici responsione frustra solvere tentat. Respondeo ait, aliud esse judicium de corpore Ecclesiæ, & de corporibus naturalibus. Nam in corporibus naturalibus, virtus procedit ab essentiâ ad potentias; ideo principalius dicitur totum agere, quam ulla pars seu potentia; at in corpore Ecclesiæ, virtus non procedit ab essentia ad potentias seu partes, sed ab extrinseco. Papa enim, qui est caput Ecclesiæ, non habet ab Ecclesiâ, sed à Deo authoritatem, & ideo principale agens, non est Ecclesia, sed Deus.* En prima responsio Bellarmini quæ non probat, sed Sophisticè supponit, Papam non habere ab Ecclesiâ virtutem & potestatem, quod est falsum: quoniam tota jurisdictio Ecclesiastica, efficienter & quasi Physicè à Christi Sacerdotio communicato Ecclesiæ, ut propagaretur, ad posteros, maneat. Ex quo insurgit, Papam qui ab Ecclesiâ & Sacerdos & Episcopos ordinatur, unà etiam jurisdictionem ab Ecclesiâ dirivare, & quamquam prima authoritatis Ecclesiasticæ institutio & communicatio Christi Sacerdotij, sit à Christo fundatore Ecclesiæ, tamen dispensatio & propagatio ejusdem, est ab Ecclesiâ: deindè quæstionis est, an Christus dici possit extrinsecus aut externus Ecclesiæ, ut persuadere vult Bellarminus asserens potestatem Ecclesiasticam venire ab extrinseco. Certè Christus caput internum ac essentiale Ecclesiæ, neque in genere causæ formalis, neque etiam in genere causæ efficientis ( quæ Philosophis externa dicitur in rebus

naturalibus) potest ullomodo dici extrinsecus Ecclesiæ, cum polliceatur se perpetuo atque intrinsecè, Ecclesiæ sponsæ, non uni & soli Petro, aut Papæ, adfuturum. Matthæi. 18. *Ubicumque duo vel tres congregati fuerint in nomine meo, ibi sum in medio eorum, & cap. ultimo. ecce ego vob scum sum omnibus diebus usque ad consummationem sæculi.* Profectò Bellarminus imbecillitatis suæ prioris responsionis sibi conscius, alteram profert, quâ argumentum quod labefactandum sumpsit, omnino roborat: secundo dici potest (inquit) *Principale agens, in quolibet corpore, semper esse ipsum suppositum; quod sustentat & movet omnia membra porro suppositum corporis Ecclesiæ est Christus, ut enim, cum dicimus, hoc est corpus Petri vel Pauli, illud Petri vel Pauli sonat suppositum, ita cum dicimus Ecclesia est corpus Christi, illud Christi, sonat suppositum & hocmodo concedimus, Papam esse instrumentum corporis Ecclesiæ, & quoddammodo ipso toto, ut nimirum in toto Christum ipsum, ut suppositum includimus.*

X. Hic observas Lector, Bellarminum tandem fateri Papam esse instrumentum seu Ministrum Ecclesiæ, quatenus Christus, ut Ecclesiæ suppositum, in toto Ecclesiæ corpore includitur: Quo sensu, Ecclesiam & Concilium Generale legitimè congregatum, esse suprà Papam contendit, sicque herbam victus porrigit, quoniam inductione factâ per omnia genera causarum essentialium Ecclesiæ, demonstravimus Christum sese priùs, immediatiùs & essensialiùs toti Ecclesiæ Collectim sumptæ, quam parti addixisse; propterea quod Ecclesia est corpus connaturale Christi, & consequenter à Christo informatur & vivificatur: sicut Corpus organicum ab anima rationali, partes vero hujus corporis, per & propter totum animantur. Quare Matthæ. 18. *Unitati, non uni*, gratiam infallibilem pollicetur, *ubicumque fuerint duo vel tres congregati in nomine meo, ibi sum in medio eorum* quâ formulâ omnem singularitatem Monarchicam excludit. Itaque sicut tò rationale, quia est de hominis essentia, ne quidem per animi actionem potest ab homine abstrahi; similiter stante lege Evangelicâ, impossibile est Christum non informare & vivificare Ecclesiam sponsam, alioqui corpori suo connaturali deesset. Contra autem, eâdem lege Evangelicâ stante, possibile est Christum, non informare & vivificare Petrum aut Papam, tam in ratione gratiæ sanctificantis, quam in ratione regiminis Ecclesiæ; hinc fit *ut Paulus Petrum reprehenderit, quod non rectè ambularet ad veritatem* Evangelij; & Marcellinus Idolis Thurificaverit, Liberius Arrianismo subscribserit, & Honorius Monothelismum docuerit. Si quidem Petrus & Prælati, *seorsim* & distributivè sumpti, sunt inadæquatum & partiale, universa autem Ecclesia collectim sumpta, est adæquatum & totale subjectum charismatum Christi: undè Doctor Christianissimus de potestate Ecclesiasticâ considerat 7. asserit, *Quærere an Papalis authoritas, est major quam Ecclesia vel è converso redire in idem ac si peteretur, nonne totum est majus suâ parte, vel pars major suo toto*; & Joannes Quintinus ad Calcem Commentarij in caput *Novit de Judiciis*: ex hac Gerson conclusione, dogmaticè infert, *Idem planè disputare, utrum Papa sit suprà Concilium, an verò sit supra Christum*; ratio, & quidem certissima atque evidentissima hujus rei est, quod fide Catholicâ tenere debeamus, Christum caput essentiale Ecclesiæ, totam Ecclesiam, ut Corpus sibi per naturæ conformitatem adæquatè & totaliter unitum, gratiâ atque omnibus donis cælestibus, ad implendum numerum electorum necessariis, animare, vivificare & gubernare. Deindè Concilium universale legitimè congregatum, propriè

eminenter & Architectonicè, Catholicam Ecclesiam repræsentare, axiomate xxj. Apologiæ, habereque rationem totius & perfecti, atque per internum ac essentialem influxum Spiritus Sancti, dirigi & gubernari. Quare sive Papa ad totam Ecclesiam, quæ numquam potest in unum conventum congregari, sive ad Concilium generale legitimè congregatum, referatur, est solummodo pars, membrum, instrumentum, minister & caput ministeriale.

XI. Proculdubio Doctores Parisienses cum de Ecclesiâ, comparatè ad Papam disputant, semper Ecclesiam capiunt pro toto suis absoluto numeris, quod à Christo capite informatur & dirigitur, juxta hoc Domini Oraculum, nunquam sat is laudatum, ubicumque fuerint *duo vel tres congregati in nomine meo, ibi sum in medio eorum.* Matth. 18. Consule axioma xvj. xviij. & xix. Apologiæ nostræ, & apud te statuito; Christum in Ecclesiæ corpore, ut suppositum & caput essentiale, semper includi; atque Ordinem hierarchicum, collectivè sumptum, quoniam est totale & adæquatum subjectum Sacerdotij Christi, causam efficientem, secundariam Ecclesiæ constituere: id enim toto hoc libro dogmaticè & analiticè demonstrabitur.

XII. Explicatis duobus axiomatibus, superest de similitudine oculi disputemus, quam ad memorata axiomata illustranda & confirmanda, usurpavimus. Certè Pontificis & Episcoporum Officium, nullâ re aliâ accuratiùs, quam oculi simulachro, potest adumbrari, quia Prælati & præpositi omnes, instar oculorum, qui perpetes agunt excubias, primi omnium membrorum corporis exsurgunt, atque ultimi quiescunt, continuas Vigilias pro salute gregis, agere debent; in cujus rei hieroglyphicum, majores nostri, cum prælatos sui Officij communefacere vellent, sapienter in pinnaculis & crepidinibus templorum, volubile Galli Gallinacei simulachrum, effigi voluerunt. Quandoquidem enim Episcopi sunt *Lux Mundi*; *Matth.* 5. diligenter videre debent, *ne quod in eis Lumen est tenebræ fiant*, Luc. xj. hinc enim teste Chrysostomo hom. 43. in Matthæum. *Accidit, ut Clerici quando mali sint, non tam facile quam Laici delinquentes, emendentur.*

Proculdubio antiqui Patres passim Episcopos & oculo & Lucernæ comparant. Gregorius Nazianzenus Epist. 30. inter S. Basilij Epistolas, & Hilarius in Psal. 130. Itaque *Apostoli*, ait *qui Ecclesiæ, id est Corporis Christi oculi sunt, Lucidi & simplices esse jubentur, corpore toto lucido his simplicibus mansuro.* Item can. Oves 6. quæst. 1. *Episcopi oculi Ecclesiæ nominantur.* Denique Anastasius Bibliothecarius, in Præfatione Synodi Octavæ, in æditione Romanâ Conciliorum generalium quinque sedes Patriarchales, quinque sedibus humani corporis, & sedem Romanam oculo comparat, *deindè ait; quia cum Christus in corpore suo, quod est Ecclesia, tot Patriarchales, quot in cujusque mortali corpore sensus locaverit. Profectò nihil generalitati deest mortai corporis, si omnes quinque sensus integræ communisque fuerint sanitatis: integras videlicet sedes, quia Romana precellit, non immerito visui comparatur qui profectò cunctis sensibus præminet, acutiorque illis existens & communionem sicut nullus eorum, cum omnibus habens. Hæc ille, cui & Vallius planè consentit pag. 2. Elenchi, summus Pontifex ait, est in Ecclesiâ, quod in homine oculus, unde oculus nunquam nisi cum evidenti periculo contrectatur. Item pag. 4. Quod in mundo sol & in corpore oculus, hoc in Ecclesia supremus Pontifex.* Eadem & Cajetanus memo-

rat, cap, 5. & 17. Apologiæ *de comparata authoritate Papa & consilij*: Sed uterque toto errat Cælo, dum fingunt, sicut homo non videt nisi per oculum, ita Ecclesiam non habere lumen & jurisdictionem spiritualem, nisi per Papam: nam Ordo Hierarchicus totus quantus oculus est, totus lumen & sol mundi, quia est adæquatum & totale subjectum Sacerdotij Christi, cui Papa tanquam partiale subjectum subjicitur. Quare dum Cajetanus perhibet, Ecclesiam per Papam, velut per oculum illuminari, ludit æquivocatione vocis Ecclesia; si enim de Ecclesiâ, solum pro Laicis sumpta loquatur, vera dicit, si unà sacerdotalem Ecclesiam collectim sumptam intelligit, falsum atque erroneum est, cum potius Papa à toto dirigi & illuminari debeat, & de facto illuminetur per Socerdotij Christi collationem quod ei confertur ab Ecclesia.

XIII. Cæterum dato, quod prius, immediatiùs ac essentialiùs, Claves toti supposito Ecclesiæ, quam ulli parti Ecclesiæ datæ sint à Deo, permagnus error inde sequi videtur, scilicet Claves & potestatem Ecclesiasticam, priùs, immediatiùs ac essentialibus toti supposito Ecclesiæ, quam uni Christo, qui tamen eas tanquam caput essentiale & forma Ecclesiæ, sponsæ largitur, competere, idque hæresim redolet. Sed respondeo illa duo axiomata superius explicata, capi oportere de supposito cujus partes suppositum constituuntes, habent tantummodo naturam & rationem partis atque instrumenti, & non totius virtualis ac potentialis, quia partes quæ totius potentialis & virtualis naturam obtinent, non modo eminenter, continet dotes, facultates & potentias ad agendum necessarias; verum etiam illas efficiunt & constituunt. Sic anima rationalis est tanquam totum potentiale quod facultatem intelligendi, ratiocinandi, volendi & reminiscendi continet atque efficit. Similiter Pater familias, respectu familiæ: quare sicut tota familia, esse, virtutem, motum atque operationem à Patre familias mutuatur: *Ita totum Ecclesia corpus, vitam atque augmentum capit à Christo, secundum operationem in mensuram uniuscujusque membri 5. ad Ephesios.* Quoniam Christus *omnia in omnibus operatur*, & ut ait Augustinus libro de unitate Ecclesiæ, cap. 4. *Totus Christus & Caput & corpus est*: Aut ut supra ait Bellarminus, *Est suppositum Ecclesia.* Unde quamquam dicatur caput Ecclesiæ, non tamen pars aut membrum dici potest, sicut caput naturale corporis alicujus. Legendus est de Turrecremata lib. 2, de Ecclesia cap, 42. At vero Papa, sive ad totam Ecclesiam sumptam pro omnibus Christianis, sive ad ordinem Hierarchicum collectim sumptum comparetur, est solummodo pars, membrum, instrumentum minister & caput ministeriale; suamque virtutem & authoritatem habet à toto supposito, idque post hac, fusius declarabitur.

XIV. Transeo ad argumenta Vallij, contra primum caput libelli de Ecclesiasticâ & Politicâ potestate. Certe in Elencho suo & lib. De suprema potestate Papæ, absque arte & judicio, quicquid in Buccam venit effutit (quæque habet tolerabiliora, suo certe Bellarmino accepta debet. Nihilominus ut famam eruditionis & alicujus lectionis inter homines ignaros mereatur, ingratus discipulus, numquam Bellarminum, perquem in hoc genere profecit & scribit, laudat. Ut igitur ad rem veniamus: primo pag. 12. Elenchi obtendit, ineptè dictum à me *Oculum esse per hominem, quia (inquit) simul sunt oculus & homo: neque unus est altero prior aut poste-*

*rior : imò cum oculus sit pars hominis , & partes totum ipsum , saltem ordine naturæ præcedant , potiùs homo erit per oculum & alias partes , quam ipse per hominem.* Deinde pag. 17. *Addit solum oculum essentialiter & immediatè : hominem verò tantum denominative & mediantè , oculo videre.* Quæ redarguitio planè insulsa atque indigna est professoris, Theologiæ : nam si de hac controversia judicandum esset , quia oculus & homo simul sunt , neque unus altero prior aut posterior est : à pari liceret inferre , substantiam quæ sine quantitate & aliis accidentibus non subsistit , natura priorem non esse accidentibus. Deinde quod venditat , partes ordine naturæ totum præcedere, consequenter hominem potius esse per oculum & alias partes , quam contra &c. Lectorem frustratur æquivocatione vocis tò ordine naturæ.

XV. Et si enim Ordo naturæ duobus modis consideretur apud Philosophos, nempe quoad intentionem & quoad exequutionem naturæ ; attamen rectè Philosophantibus compertum est , priorem modum strictè loquendo , mereri appellationem ordinis materiæ : quoniam est internus , essentialis per se & à nullis accidentibus aut circumstantiis naturæ , temporis , vel aliis ejusmodi externis impedimentis ac defectibus dependet , hacque viâ , certissimum est totum tanquam perfectum & suis numeris absolutum , partes suas antecedere , imo etiam eas constituere , ut docet Philosophus primo de Cælo cap. 2. & 1. Politic. cap. 2. affirmans *Perfectum natura , priùs esse imperfecto , ut civitatem domo & familia.* Posterior modus cum sit externus , & à defectu atque imbecillitate materiæ aliarumque circumstantiarum & concausarum dependeat , non mirum est, naturam generando pedetentim progredi, ac more ursorum , fœtus suos lambentium , partes sigillatim efformare atque exequi , ac hominem , verbi causa , primum ex spermate coagulato fingere , deinde ex infantia in adolescentiam , tum ab adolescentia in ætatem virilem , quasi perreptando sensim deducere, quæ ratio procedendi , omnino accidentaria est & præter intentionem ac propositum naturæ. profecto vulgare Axioma *Frustra fit per plura , quod potest fieri per pauciora , & æque bene* judicat naturam. Si inter exequendum & generandum, sicut inter propositum suum designandum & concipiendum , æque libera suique juris esset : totum ipsum simul & semel perfectum absolutumque eo modo producturam , quo illud intendit , & unica notione concipit. Preterea quod Vallius argutatur , oculum essentialiter , & hominem accidentaliter videre; id demonstrat illum aut nescire , aut dissimulare vim hujus Prononciati Philosophorum , actiones sunt suppositorum ; nisi forte & Ægyptiorum consuetudine , nobis Ideam quamdam oculi separatim existentem adumbrat. Sanè animalia propriè & essentialiter , sed oculorum organo vident , sicut homo essentialiter , sed plectro linguæ loquitur. Item pedibus quasi admirabili Machinâ progreditur &c. Unde corruptis externis organis, semper in homine cæco , muto & claudo , internum ac essentiale principium à quo facultas videndi , loquendi & ambulandi oritur , ideò remanet , quod hæc facultas interna sit , & ab anima rationali , tanquam à causa essentiali scaturiat , quare liberè & voluntariè exercetur. Ecquis obsecro , oculos linguam , & aures , ab hoc vel illo objecto & pedes ab hac aut illa progressione arcet , nisi homo ? Consule Redargutor scholam medicorum , & te docebit oculum voluntariè claudi & aperiri at ( inquis ) homo denominativè videt , quid tum,

etiam denominativè vult, intelligit, ratiocinatur? an propterea voluntas & ratiocinatio à causâ formali & interno principio, minus profluit; an Theologiæ professor Regius ignorat, actiones quæ ab internis facultatibus manant, duobus modis posse considerari? primum ut à principiis essentialibus fluunt, quomodo sunt essentiales supposito, secundo quatenus ab organis corruptibilibus exercentur; & ita quidem homo denominativè dicitur intelligens, volens, ratiocinans, reminiscens sicut & videns, loquens, ambulans, audiens. Quibus bene ponderatis, facilè est judicare de essentialis ac ministerialis regiminis Ecclesiæ differentia. Cæterum Redargutori non gravatè ferre debes Richerium humano oculo, Papam comparasse, cum tu ipse, non semel hac similitudine usus sis, ut paulò antè monui, & tamen tu magnam indè sodali suo, apud imperitos, invidiam conflare voluisti, eo quod Pontificem oculo, non capiti, compararet, cum tamen in libello de Ecclesiastica & Politica potestate, Papam caput ministeriale Ecclesiæ, sæpe appellari non ignorares.

XVI. Secundo pag. 12. Elenchi ait, efficientem & finalem causam, si Deum excipiamus, nunquam in unum coire, itane Magister? At in Physicis, subjectum est efficiens & finalis causa proprietatis, facultas volendi & intelligendi, per & propter animam rationalem, familia per & propter Patrem Familias, Rex Poloniæ, qui Electione creatur per & propter Regnum, sicut Papa per & propter Ecclesiam existit.

Tertio pag. 12. authorem criminatur, quasi nomen capitis ei in Pontifice Romano displiceret. Quam calumniam, Petrus Cotonus in actione quam Montoloneo, adversus Martilerium tribuit. pag. 488. ejusdem actionis recoxit mihique dat improperio, sed jam paulo ante, responsione ad primam redargutionem ostendi authorem passim docere, Papam esse caput ministeriale Ecclesiæ, de qua re uberius lib. 4. cap. 1.

XVII. Quarto pag. 14. Cavillatur authorem suis abuti vocibus, *essentialiùs & immediatiùs*; quoniam, ut ait, essentiæ similes sunt numeris, qui magis & minus respuunt. O væ grande Professoris Theologiæ acumen, qui nescit magnum esse discrimen positum, inter res naturales, Metaphysicas, & morales, quarum hæ non illæ, magis & minus suscipiunt, ut etiam pueris Philosophiæ studentibus exploratum est.

Porrò his vocibus ego de industria usus sum, ut omnem ausam convitiandi adversariis præriperem, ne forsan dicere possent, Richerium negare, Papam claves possidere essentialiter. His enim formulis *essentialiùs & immediatiùs*, ostendere volui, dato quod Papa immediatè ac essentialiter claves habeat, semper sequi esse immediatiùs atque essentialiùs, in toto Ecclesiæ supposito; quoniam Ecclesia Papæ, sicut Regnum Poloniæ Regi, quem cooptat, authoritatem confert. Itaque claves sunt Architectonicè per dominium & potestatem in Ecclesia, in Papa verò quoad usum, exequutionem & ministerium dumtaxat.

XVIII. Quinto eâdem paginâ Authori imperitiam logices exprobrat, quasi syllogismum quatuor constantem terminis ita texuisset, *Deus & natura priùs, immediatiùs & essentialiùs ad totam quam ad partem intendunt; sed Ecclesia est totum*, Pontifex,

*verò pars, ergo priùs Ecclesiæ, quam Pontifici, claves datæ sunt à Deo.* Hercle, in meo libello principia quidem, nusquam verò facies syllogismi apparet; neque ego collectionem quatuor constantem terminis, unquam texui; ut suggillat adversarius, & si mihi propositum fuisset, sylogismum integrum condere, sic ego instruxissem. *Quicquid naturâ suâ inter designandum & exequendum priùs ad totum quam ad partem intendit, priùs quoque toti quam parti dotes conferre solet, sed Christus in designandâ & fundandâ Ecclesiâ, priùs ad totum suppositum, quam ad ullam partem suppositi intendit, ergo Christus in designandâ & fundandâ Ecclesiâ, priùs toti Ecclesiæ, quam ulli parti dotes contulit.* Hic terminus, *totum* connotativè interpretativè, atque implicitè, pro Ecclesiâ collectim sumptâ ponitur. Deindè hic alius terminus *pars*, designat Papam & alios Prælatos sigillatim atque distributim Sumptas. Verum major & minor propositio hujus sillogismi, ex disputatione superius habita de causis essentialibus potestatis Ecclesiasticæ abundè confirmantur: infra autem amplius partim scripturæ, partim antiquorum Patrum & Doctorum Catholicorum testimoniis, id est consensu Catholico totius Ecclesiæ demonstrabuntur. sexto pag. 15. sic odium Richerio conciliare nititur, *Regnum Galliæ est totum, Rex vero pars, eaque nobelissima, ergo prius, immediatius & essentialius, potestas data est Regno quam Regi.* Hinc enim Elenchistes futurum sperabat, Magistratus Regios in Richerium commotum iri, sicut hac aliâ cavillatione, Episcopos facile incenderat; *Deus & natura priùs ad totam diœcesim quam ad partem, nempe ad Episcopum intendunt, ergo priùs & immediatius jurisdictio defertur diœcesi quam Episcopo.* Quibus argumentis Cardinalis Perronius etiam usus est, partim in sacro Regis Consistorio, ut periculum capitis crearet Richerio, partim inter Episcopos, ut eos ad Censuram libri de Ecclesiasticâ & politicâ potestate, inflammaret. Verum hoc tertium argumentum coceruat Vallius; *Civitas est totum, Judex verò pars: ergo Rex priùs Civitati quam Judici, confert jurisdictionem.* Ad primum respondeo, adversarium mutare statum quæstionis, quia ut nominatim docui axiomate & viij & xj. Apologiæ, regnum temporale à spirituali, & dominium à ministerio; item electivus principatus, ab hereditario maximè discrepat. Ad secundum & tertium æquivocatione laborant; si enim Redargutor per Diœcesim totum Clerum, vel ordinem Ecclesiasticum & per Civitatem statum aliquem democraticum vel Aristocraticum intelligit, cui princeps aliquis potestatem fecerit sibi creandi Judices & Magistratus, certum quidem est jurisdictionem priùs toti Civitati quam Judici convenire. Idemque est judicium de Clero totius Diœcesis, qui Episcopum deligit, eique per electionem titulum Diœcesi materiam & jurisdictionem actualem confert.

Septimo dicendo tacenda loquitur pag. 17. & 18. *partes Corporis Mystici, qualis est Ecclesia (inquit) sunt supposita per se subsistentia quæ per se agere videmus, igitur propriè & per se, claves sunt habituræ*, hoc autem perinde est, ac si quispiam à divisis ad conjuncta sic cavillaretur. Omnes Proreges & Magistratus Regni Franciæ sunt supposita per se subsistentia, quos per se agere videmus; igitur propriâ, non Regiâ authoritate jus dicunt? quis tales ineptias in Regio Professore Theologiæ non demiretur.

XIX. Octavo pag. 19. & 39. Elenchi, necnon libri de supremâ potestate Romani Pontificis quæst. 3. cum nauseâ inculcat, *doctrinam Richerij & Vigerij propendere in Lutheranismum & Anglicanum dogma, contenditque illas asserere, Claves datas Bajulis, Laniis Cerdo-*

*Cerdonibus* Mulieribus & Laïcis omnibus, quæ ſicophantia tam craſſa atque ſupina, eſt, ut cum aliquando mirabundus in os Vallij obijcerem, hæc niſi cum ſumma malitiâ aut imperitia, ſcribi à quoquam hominum potuiſſe, quando lectione libelli mei contrarium manifeſtè pateret, ille mihi reſponderit, quod ſcripſerat, ex his verbis cap. libelli mei collegiſſe; *quandoquidem tota juriſdictio Eccleſiaſtica, primario propriè & eſſentialiter Eccleſiæ convenit, Romano autem Pontifici atque aliis Epiſcopis, inſtrumentaliter, miniſterialiter, & quoad exequutionem tantum, ſicut facultas videndi oculo.* Contra primum oppoſui, me ſcripſiſſe normam Synodi Conſtantienſis ſeſſione 4. & 5. ubi Eccleſia collectim conſideratur & confertur cum Papa; & aliis prælatis ſeorſim & diſtributim captis. Secundo dixi; de more eſſe omnibus ſcriptoribus, ut priora poſterius evolvant atque explicent, meque ita feciſſe, ut cap. 2. clauſulam hanc interpretatum fuiſſe, ita ut nomine Eccleſiæ, Ordinem hierarchicum ſumptum, & nomine Papæ atque Epiſcoporum, ipſum Pontificem & Epiſcopos ſigillatim & diſtributivè ſumptos, atque ad totam Eccleſiam comparatos deſignem; idque vallio demonſtravi; tum quia in argumento capitis ſecundi libelli de Eccleſiaſtica & Politica poteſtate, hæc ad verbum leguntur. *Chriſtus immediatè & per ſe, Claves, ſive juriſdictionem Ordini Hierarchico contulit, per immediatam miſſionem omnium Apoſtolorum & diſcipulorum. Deinde in contextu ejuſdem capitis ſecundi. Enim verò cum Dominus noſter cap. 16 Matthæi verbo futuri temporis, Claves nomine totius Eccleſiæ B. Petro ſic deſpondiſſet, ego tibi dabo Claves &c. tum demum eas ordini Hierarchico confert. Primum Matthæi 18. ubi Eccleſiam ſibi ſuffi.ient.m & architectonicam, ita conſtituit. Dic Eccleſiæ &c. Secundo per realem miſſionem &c. Quando igitur miſſio vera & realis eſt, collatio juriſdictionis Authore Apoſtolo 10. ad Romanos, quomodo prædicabunt niſi mittantur. Chriſtus autem omnes Apoſtolos atque diſcipulos, qui Epiſcopalem & Presbyteralem ordinem referebant, immediatè, individuè & collectivè miſit, ſicut à Patre ſuo, id eſt, cum iuſta & ſpirituali authoritate ad Eccleſiam gubernandam neceſſaria miſſus fuerat: conſurgit totum ordinem hierarchicum, Epiſcopali & Sacerdotali ordine conſtantem, immediatè proportionatè tamen atque ſubordinatè ſuam poteſtatem & juriſdictionem, hoc eſt facultatem regendi Eccleſiam, à Chriſto derivari. Quemadmodum in Galliis, inferiores magiſtratus, quanquam ſubditi Parlamentis, æque tamen immediatè authoritatem ſuam à Rege Chriſtianiſſimo mutuantur, quam ipſa Parlamenta.* Hæc ibi ad quæ adverſarius nihil aliud mihi reſpondit, quam librum meum non ſatis amplè explicatum fuiſſe, ſed continuò ſubjeci, me valdè mirari hominem, qui quotidiano ſermone, præter exercitia ſpiritualia nihil aliud compararet, omneſque alios ad illa facienda invitaret, imò impelleret, tam manifeſtè contra primam regulam exercitorum Ignatij, quæ ad hunc modum concipitur peccare. *In primis ut per huiuſmodi exercitia, tam qui ea tradit, quam qui accipit juvari queat. Supponendum eſt Chriſtianum unumquemque pium, debere promptiore animo ſententiam, ſeu propoſitionem obſcuram alterius, in bonam trahere partem, quam damnare, ſi vero nulla eam ratione tutari poſſit, exquirat dicentis mentem, & ſi minus rectè ſentiat vel intelligat, concipiat benignè, hoc niſi ſufficiat, vias omnes opportunas tentet, quibus illum ſanum intellectu, ac ſecurum reddat ab errore.* Hæc Ignatius, piè quidem ac verè, cujus ſententiam auream, omnibus meis convitiatoribus, & præſertim Sirmundo, atque aliis ejuſdem ſodalibus æſtimandam, ut par eſt, relinquo. Pro

K

dubio quamquam Richerius de Ecclesiâ loquutus fuisset, nullâ omnino factâ mentione ordinis Hierarchici, tamen nihilo magis culpandus, quam aut Patres constantienses 4. & 5. sessione, *Dum statuunt Ecclesiam immediatè habere authoritatem à Christo*, aut facultas Theologiæ Parisiensis cum in articulis contra Lutherum decernit, *Ecclesiam in fide & moribus errare non posse, & potestatem excommunicandi esse de jure divino immediatè à Christo Ecclesiæ concessam.* Amabo Valli dic ingenuè, an Doctores Sorbonici, nomine Ecclesiæ, Bajulos, Lanios, Cerdones & mulieres intellexerint? certè vel hinc planum redditur te non veritatem, sed verborum portenta, convitia & calumnias quæsivisse, ut sodalem tuum Sorbonicum, opibus potentiarum, sub ætate pupullari Regis opprimeret. Quod autem pag. 20. Elenchi ex Sancto Bernardo falsò mihi affingis, tam Germanè tibi congruit, ut aqua aquæ, & ovum non, tam simile, quam hæc Vallio graphicè conveniant. *In Francia habemus novum de veteri Magistro Theologum, qui ab ineunte ætate, in arte dialecticâ lusit*, & nunc in Scripturis Sanctis insanit, *olim damnata & sopita dogmata*, suscitare *conatur: insuper & nova addit.* Hæc tua sunt verba Vallij quibus te vicissim munerari lubet, quoniam Disciplinam Apostolicam, jus commune & Regimen Aristocraticum, octo primis generalibus Conciliis consecratum, ac Synodo constantiensi & Basileensi, jure post Piminij recuperatum. Schismatis & Hæreseos damnat, nihilque præter argutias & Elenchos Sophisticos, convitia & calumnias effundis, atque uno verbo dicam, *emulationem Dei habes, sed non secundum scientiam. Roman.* 10. Etenim numquam tibi absre tuâ & comitatibus quibus quodam animi morbo semper impensissimè favisti, tantum fuit otij, ut illuserio lectori antiquorum Patrum & conciliorum Ecclesiæ, in quibus planè hospes & infans es, impenderes. Quamobrem more Andabatarum passim cæco impetu sine arte & acumine irruis, & quoties tibi bona & solida ratio hæret, ad solemne carmen confugis *Schismaticus, Hæreticus, perduellis, monarchomacus, & alia ejusmodi verborum monstra*, qui bus imperitis disciplinæ Canonum Religionem facessis, ut eos proclivius terrefacias & in Richerium armes.

XX. Nono in Elencho & libro de supremâ potestate Papæ. quæst. 5. sub finem, petit, quisnam Almaino Theologo Parisiensi revelarit, Ecclesiam D. Petrum electurum, si Christus illum non elegisset, atque Ecclesiam prævenisset; quæ disputatio explicabitur lib. 3. cap. 3. adversus Cajetanum, qui occasionem Almaino hoc asserendi prebuit, dum affirmat, *Reliquos Apostolos, Claves habituros à Petro, nisi Christus eis dedisset, Petrum præveniendo.* Contra autem, Almainus argumento ad hominem probat, S. Petrum habiturum Primatum ab Apostolis, qui Ecclesiam repræsentabant, nisi Christus Apostolos in B. Petri Electione prævenisset, idque dogmaticè colligit ex lege naturali, divinâ & praxi Ecclesiæ. Nam lege naturali constat, in statu electivo, prius datum communitati, ut seipsum gubernet, quam alicui privatò & singulari homini, ut communitatem regat, quod satis confirmatum est superius, explicatione duorum axiomatum Richerij. Lex autem Divina nos edocet, Christum hac formulâ, *dic Ecclesiæ &c.* Ecclesiam constituisse sibi ipsi Architectonicem, ac ei facultatem deligendi Summum Pontificem concessisse, antequam Petrum actu Primatum constitueret, Joannis ultimo. Hic & accedit usus & praxis Ecclesiæ quia Vacante Sede, Ecclesia illum Pontificem ejusdem authoritatis cum Petro deligit eique Primatum unà cum Sacerdotio Christi defert, ut infra amplius dicetur.

# CAPUT SECUNDUM.

*I. Novem Regulæ dogmaticæ ad benè & accuratè judicandum de omni doctrina. Prima est, omnia præcepta, dicta & facta Christi, cum declarationibus & gestis Apostolorum, Evangelio contentis, nobis voluntatem Dei & jus divinum certissimè exhibere : ita ut nemini præter aut contra, aliquid excipere, opponere, aut fingere liceat.*

*II. Omnem legem, potestatem, doctrinam, Censuram, Bullas, humanaque instituta, nullam planè vim habere obligandi, aut aliquid legitimè efficiendi, nisi primæ causæ & voluntati divinæ omninò concordent, & de via ac ratione cognoscendi, utrùm nec ne concordent.*

*III. Adversarios contra Dei legem & voluntatem fingere & imaginari absolutam monarchiam ab analogia Monarchiarum sæcularium, & spirituale ac ministeriale regnum Christi, in dominatum quemdam absolutum transformare.*

*IV. Secunda regula duplex esse jus divinum, primarium scilicet, quod solâ lectione scripturarum, absque ulla ratiocinatione intelligitur; & secundarium, quod ratiocinando innotescit.*

*V. Jus divinum secundarium in simplex & complexum dividitur.*

*VI. Complexum omnes capit tropos, metaphoras, parabolas &c. quæ tantò minùs habent juris divini, quantò plùs exigunt ratiocinationis, ut sensus genuinus eliciatur.*

*VII. Inter argumentandum & in dogmaticis, semper jus divinum primarium secundario, & secundarium simplex præponi debere complexo.*

*VIII. Tertia regula est Christum triplici cumulatum esse potestate, nimirùm authoritatis, excellentiæ, & puri ministerii, solamque potestatem spiritualem, ministerialem, nudam omni dominatu & potestate absolutè cogendi, reliquisse Ecclesiæ.*

*IX. Explicatio dogmatica hujus loci,* Reges Gentium dominantur *eorum, vos autem non sic, &c.*

*X. Omnes textus Scripturæ ad jus clavium & potestatem Petro delatam spectantes, necessariò redigi oportere, ad solam potestatem spiritualem ministerialem, & qua de causa Christus sola potestate ministeriali Ecclesiam instruxerit,*

*XI. Argumenta adversariorum ducta à proportione Monarchiarum aut regnorum temporalium, omninò naturæ & essentiæ potestatis spiritualis ministerialis repugnare.*

*XII. Quarta Regula, in unoquoque genere unum dari, quod est causa atque exemplar cæterorum; Christi autem Sacerdotium id esse, ad quod velut ad causam efficientem physicam, potestas clavium & universa jurisdictio ecclesiastica, sicut effectus ad causam, & proprietates ad subjectum referuntur.*

*XIII. Jurisdictionem Ecclesiasticam formaliter & in actu signato unà cum Sacerdotio Christi conferri, & ab eo esse inseparabile, quoad habitum, ex eoque accidere ut nunquam primatus possit deficere in Ecclesia.*

*XIV. Error intolerandus Cardinalis de Turrecremota; asserentis Christum non esse Sacerdotem nisi æquivocè.*

*XV. Quinta Regula, Christum in Evangelio his sex loquendi formulis, potestatem aut jurisdictionem ecclesiasticam designasse & contulisse, nimirùm immediatâ missione, facultate clavium ligandi & solvendi communicatione sui Sacerdotii, potestate remittendi & retinendi peccata, ac pascendi oves.*

*XVI. Christum antequàm Petro aliquid privatim conferret, priùs individuè & in commune jurisdictionem ecclesiasticam omnibus Apostolis, quàm Petro detulisse.*

*XVII. Quæcumque pluribus individuè & in commune dantur, ea in solidum & ex æquo, ab omnibus possideri, ita ut unus tantumdem habeat quantùm alius; idque nullo modo Primatui derogare.*

*XVIII. Potestatem ecclesiasticam intensivè & formaliter consideratam, in indivisibili consistere.*

*XIX. Bellarminus fateri cogitur, æqualem fuisse in omnibus Apostolis potestatem & jurisdictionem.*

*XX. Commentum recentiorum de ordinaria potestate in Petro, & delegata in cæteris Apostolis exploditur, quoniam potestas ecclesiastica collata Apostolis quanta quanta ordinaria, & in solidum transmissa est ad posteros, ut hodierna Ecclesia ejusdem esset naturæ, virtutis atque effectûs in Episcopis quàm in Apostolis.*

*XXI. Omnes Episcopos hodiernos individuè, in commune & in solidum succedere Apostolis, eorumque potestati ecclesiasticæ, eamque ob causam Parisiensem Episcopum æquè esse Petri quàm Andreæ, Pauli aut Joannis successorem, idque non incommodare Primatui.*

*XXII. De Apostolatûs & Episcopatûs differentia, atque diœceses*

*constituta , & limitibus certis distinctas , Episcopos fuisse œcumenicos & universales*

*XXIII. Jure divino omnes Apostolos , sicut etiam hodie omnes Episcopos , honore , dignitate & potestate æquales esse inter se , idque non tollere Primatum Petri.*

*XXIV. Sexta Regula , quamquàm potestas ecclesiastica* ***per actus*** *& objecta , in potestatem ordinis & jurisdictionis , atque etiam* ***in potestatem*** *fori interni & externi distinguatur , attamen* ***certissimum est utramque*** *potestatem formaliter & in actu signato , unà cum ordine* ***conferri ,*** *& ad actum reduci , per tituli & materiæ collationem.*

*XXV. Septima regula , inter legendum semper oportere* ***dogmatica ab*** *OEconomicis & Oratoriis diligenter secernere , & quâ* ***methodo id consequi*** *valeamus.*

*XXVI. Octava , quando aliquis Scripturæ locus plures sensus differentes admittit , illum potiorem habendum qui magis* ***dogmaticus est ,*** *& à pluribus omni exceptione majoribus approbatur.*

*XXVII. Nona regula , quoties in Conciliis discors* ***invenitur sententia*** *, semper antiquioris Concilii majorem esse authoritatem.*

I. QUando veritas , ut ait Tertullianus , nihil timet ne non cognoscatur , ne (more Adversariorum ) meas probationes, Sophisticis Elenchis tegere & involvere videar , hic ego initio disputationis , certas evidentes ac indubitatas regulas defigere constitui , quarum magnam partem , conjeci in axiomata Apologiæ pro Ecclesiæ & concilij Authoritate. Porrò illarum ope omnibus pronum erit , de controversiâ quam tractamus judicare. Si enim turpe est Jurisconsulto , sine lege loqui , quanto magis Theologo absque Sacræ scripturæ Conciliorum & Patrum authoritate. Prima autem regula est , Dominum in Evangelio suis præceptis, dictis, factis nec non etiam gestis Apostolorum quæ sunt Certissimæ juris & voluntatis Divinæ declarationes , nobis suam voluntatem & legem divinam consecrasse ac indicasse, ita ut præter aut contra ejusmodi præcepta , dicta , facta & gesta , nemini cuiquam aliquid opponere causari aut excipere , & pro jure Divino venditare liceat.

II. Enimverò sicut absque motu atque influxu primæ & universalissimæ causæ efficientis , Dei nimirum , omnia alia entia , in nihilum abeunt , nullique sunt usui ; similrer omnis potestas , lex , doctrina , censuræ , humana instituta , constitutiones , Bullæ , Decretales Pontificum &c. Nullam planè vim obtinent obligatoriam , nisi voluntari , potestati , legi , doctrinæ , & institutis divinis , usquequaque conconvenianr. Legendus Augustinus *can. ego solis Scripturis dist. 9. & can. omnia talia dist. 12.* Ubi demonstrat omnia quæ legi divinæ non quadrant , esse re jicienda ;

Quarè Gersonius, libello articulorum Theologicè compositorum, adversùs Petrum de Luna. lib. 2. in probatione tertiæ conclusionis : Respondet *,quod Jura Pontificum ,suntre-*

*erenter glossanda & interpretanda. Conformiter ad invariabilem legem Christi; aut si quis vult illa tenere in suis terminis protervè & rigidè, nos cum omni libertate talia scripta negabimus esse vera, & per consequens, nec Jura Canonica; quoniam nullum jus est censendum, quod Divinæ legi convincitur contraire.* Gersonio pariter assentitur Major Commentariis in cap. 28. Matthæi. Cæterum, via & ratio certissima indagandi, utrum leges, instituta, Censuræ & aliæ constitutiones humanæ, legi & voluntati divinæ consentiant, petenda est à legis divinæ & naturalis cognitione; quarum Deus author est immediatus; ideoque percrebuit inter Theologos, gratiam nunquam destruere sed perficere naturam.

III. Videat igitur lector, ne in ratione Regiminis Ecclesiæ & proportionis Clavium, quicquam adferatur, quod institutis divinis, gestis Apostolorum, & praxi Ecclesiæ Apostolicæ pugnet: ejusmodi sunt imaginationes & commenta recentiorum, ducta & conficta à proportione Monarchiarum secularinm. Quandoquidem Adversarij ex Regno spirituali & ministeriali Christi, ad formam Regorum temporalium quemdam absolutum dominatum aut principatum effingere moliantur; quasi Ecclesia potestatem haberet à Christo, cogendi quæ imperat; certè pro omni responsione, hoc edictum Apostoli adversariis possumus opponere. *Quod stultum est Dei, sapientius est hominibus & quod infirmum est Dei, certius est hominibus: animalis homo non percipit ea quæ sunt Spiritus Dei, stultitia est illi & non potest intelligere, quia spiritualiter examinatur. 1. Corinth. 1. & 3. O homo! tu quis es qui respondeas Deo? numquid dicit figmentum ei qui se finxit, quid me fecisti sic? Roman. 9.* Hercle omnia validiora argumenta Curialium, præsertim ab epistolis Clementis, Anacleti & aliorum Pontificum qui ante Synodum Nicænam vixerunt, aut etiam à Decretalibus & constitutionibus Romanorum Pontificum, quæ blandiente Cathedrâ, in propriâ causâ contra Canones & disciplinam Apostolicam factæ, ac sepè in rem judicatam, viâ facti missæ sunt, hauriuntur: ideoque apud æquos Judices nullius ponderis esse possunt.

IV. Secunda Regula est, duplex esse jus Divinum, primarium scilicet & secundarium, illud etiam jus Divinum, positivum à Theologis nominatur: propterea quod in Sacris Scripturis tam clarè & explicatè ponitur & asseritur, ut solâ lectione cognitione terminorum quibus concipitur, absque ullâ ratiocinatione intelligi possit, Hoc verò nominant jus Divinum secundarium, aut etiam jus Divinum naturale, quia ex jure Divino positivo & primario, per ratiocinationem & lumen naturale, tanquam conclusio, necessitudine consequentiæ, ex principiis necessariis deducitur. Sed quoniam conclusio debiliorem partem perpetuo sequitur, pro rato & indubitato habere debemus, conclusionem ex Sacris promptam litteris, tanto plus aut minus juris Divini esse participem, quando etiam plus aut minus, ratiocinatione indiget, ut exprimatur & cognoscatur.

V. Quamobrem ad profectam hujus rei notitiam, jus Divinum secundarium bipartito, in simplex & complexum secabimus. Illud est, quod unica & simplici ratiocinatione, necessittate consequentiæ colligitur, complexum autem, quod ut eliciatur, variam & multiplicem animi cogitationem desiderat, unde multo minus juris Divini, quam jus Divinum secundarium possidet.

VI. Atque omnes metaphoras, allegorias, parabolas, comparationes, sensum Mysticum Scripturæ, atque alia ejusmodi complectitur. Ex quibus conclusio, aut

clarus & evidens sensus, absque varia, multiplici & forti concertatione mentis, erui non potest: idque Patres & Doctores Ecclesiæ, atque amplius ejusmodi textus, minus esse dogmatibus constituendis idoneos, docent. Augustinus lib. de unitate Ecclesiæ cap. 5. adversus Donatistas. *Hic & illa interim separanda sunt, quæ obscurè sunt posita, & figurarum velaminibus involuta, & secundum nos, & secundum illos, possunt interpretari. Est quidem acutorum hominum dijudicare atque discernere, quis ea probabilius interpretetur, sed nolumus in has ingeniorum contentiones, in ea causâ quam populus tenet, nostram disputationem committere &c. Sed apertè veritas, clamet & luceat, in obturatas aures irrumpat, dissimulantium oculos feriat: nemo in eis latebris quærat falsæ suæ sententiæ locum omnem conatum contradicendi confundat, omnem vontem impudentis elidat.* Quo testimonio claret, figuratis & parabolicis loquutionibus, dogmata constitui non posse. At Tract. 80. in Joan. ad hæc verba. *Ego sum vitis vera & vos palmites.* Demonstrat sensum germanum, *ex parabolis elici non posse.* Valida ratiocinatione. *Ego sum vitis vera, secundum hoc dicit quod est caput Ecclesiæ nosque membra ejus, mediator Dei & hominum homo Christus Jesus; unius quippe naturæ sunt vitis & palmites: propterea quod cum esset Deus cujus natura non sumus, factus est homo; ut in illo esset vitis humana natura, cujus & nos palmites esse possemus &c. Sic enim dicitur vitis per similitudinem non per proprietatem, quemadmodum dicitur Ovis, agnus, leo, Petra lapis Angularis.* S. Etiam Thomas 1. parte quæst. 1. articulo 9. & 10 disputans, *utrum Sacra Scriptura debeat uti metaphoris, & utrum sub una litera, habeat plures sensus*; indicat sensum spiritualem Scripturæ, qui est secundarius, colligi ex sensu literali per ratiocinationem, & ideò literalem sensum, esse primarium. *Author Scripturæ Sacræ est Deus (inquit) in cujus potestate est, ut non solum voces ad significationem accommodet; sed etiam res ipsas: illa ergo prima significatio qua voces significant res, pertinet ad primum sensum, qui est sensus historicus vel literalis; illa verò significitio, quâ res significata per voces, iterum res alias significant, dicitur sensus spiritualis, qui super literam fundatur & eam supponit.* Parisiensis Cancellarius 1. Parte operum de examine doctrinarum considerat. 6. Theologi docent (ait) *quod nec fidei, nec sensui literali scripturæ, subesse potest falsum, alioqui nihil authoritatis ad credendum nihil roboris ad persuadendum sibi subsisteret. Est autem sensus literalis. Verum ille quem Spiritus Sanctus principaliter intendit, qui ex circumstantiis literæ, cum causis dicendi & modis exponendi, magis patet. Undè generaliter in parabolicis loquutionibus sensus literalis, non qui per verba sed per res & facta designatur, ut de lignis constituentibus sibi Regem.* Quæ gersonij sententia nobis certam Regulam parat, qua sensum literalem scripturæ cognoscamus; monetque, non modo ad sensum grammaticum, qui sola notione vocum, vel ad logicum qui ratiocinando colligitur: sed etiam ad omnes antecedentes, & consequentes circumstantias, diligenter attendi oportere, atque sensum parabolicum, non tam ex verbis, quam ex rebus atque effectis, multiplici & forti ratiocinatione iniri: ex quo insurgit, ejusmodi parabolas, ad jus Divinum secundarium complexum, necessario revocari: & consequenter, multò minùs juris Divini obtinere, quam si unicâ & simplici cogitatione animi sensus germanus illarum eliceretur. Consule VI. Axioma Apologiæ nostræ cum observationibus.

VII. Et hac tota defensione observa, utrùm textus scripturæ, quos ego vel alij ad suam sententiam constituendam usurpabunt, ad jus divinum positivum & prima-

rium, an verò ad jus divinum complexum pertineant, quia hoc totius disputationis opere prætium est: ut enim jus Divinum positivum, juri Divino simplici, ita & jus Divinum simplex, juri divino complexo, constanter ac intrepidè præponi debet.

VIII. Tertia Regula est, & sacras scripturas, & Patres utque Doctores Catholicos, Christum sub triplici notione nobis exhibere. Primum enim de illo ut Deo, deinde ut de Christo Deo & homine, tertio ut de puro homine, verba faciunt. Prima & secunda notio, sunt velut duo extrema, quæ per Mysterium Incarnationis, in unum Christum Deum atque hominem, coaluerunt: huic autem triplici notioni, triplex quoque genus potestatis aut actionis respondet. Prima vocatur potestas authoritatis, secunda excellentiæ; tertia puri ministerij, de hac triplici potestate Theologi velitantur. 3. parte B. Thomæ quæst. 63. Art. 3. & Turrecomata lib. 2. de Ecclesia cap. 9. ad septimam conclusionem; notandumque duas priores species potestatis, ita esse Christo proprias ac essentiales, ut de facto omnibus creaturis incommunicabiles sint, atque illarum intuitu, universas creaturas absolutè, seu obedientiali potestate, Christo, tanquam Deo & generis humani redemptore, subjici. Quandoquidem ratione potestatis excellentiæ, Christus ut Sacerdos in æternum secundum Ordinem Melchisedech, omnem habet in cælo & in terrâ potestatem. est que legislator gratiæ & Sacramentorum author, animarum nostrarum redemptor, & causa primaria efficiens Ecclesiæ. cap. 5. ad Ephesios. *Viri diligite uxores vestras sicut Christus dilexit Ecclesiam, & semetipsum tradidit pro eâ, ut illam sanctificaret, mundans eam lavacro aquæ in verbo vitæ, ut exhiberet ipse sibi gloriosam Ecclesiam, non habentem maculam aut rugam, aut aliquid ejusmodi: sed ut sit sancta & immaculata.* Item 1. ad Colost. *& ipse est caput Corporis Ecclesiæ*, &c. *Quia in ipso complacuit omnem plenitudinem divinitatis inhabitare, & per eum reconciliari omnia: in ipso pacificans per sanguinem Crucis ejus, sive quæ in terris, sive quæ in Cælis sunt.* & cap. 5. ad Hebræos *& consummatus factus est omnibus obtemperantibus sibi causa salutis æternæ, appellatus à Deo Pontifex juxta Ordinem Melchisedech.* Quibus ex locis colligimus, Christum velut Sacerdotem in æternum, sibi Ecclesiam proprio sanguine desponsasse ac redemisse, & proindè clavem supremæ authoritatis possidere, ita ut si velit absque ministerio Sacramentornm, per absolutam potestatem, homines salvare possit. Secus autem res habet, si ad potestatem ministerialem, hoc est ad statum humilitatis Christi attendamus; quem ultrò & sponte Dominus assumpsit, ut summam suam charitatem erga humanum genus ostenderet, ac sese in amorem nostrum altiùs insinuaret. Deindè fastum, superbiam & sapientiam mundi conculcaret; nobisque exemplum relinqueret ut illum imitaremur; Corinthi. 1. hercle quidem, cum Dominus in vim potestatis ministerialis homines saluti suæ cum metu atque tremore cooperari vellet. cap. 2. ad Philippenses, nobiscum tanquam ex pacto & syngraphâ agit, hasque solemnes formulas, in contractibus usurpari solitus, edicit, *hoc fac & vives, facio ut facias &c.*

IX. Porrò si ad naturam & essentiam, hujus potestatis ministerialis attendamus, ab omni fastu, mundanâ sapientiâ, vi externâ, coactione temporali, à sævis & sanguine, absolutoque imperio abhorret. Undè Lucæ 22. suborta inter Christi discipulos contentione, quis eorum videretur major, dixit eis, *Reges gentium dominantur eorum, vos autem non sic; & qui præcessor est, sicut ministrator, ego autem in medio vestrum sum, sicut qui*

*qui ministrat*, quo in sensu hæ tres voces, *dominantur*, *precessor*, *& ministrator*, planè atque apertè declarant, quidnam de potestate Ecclesiastica sit tenendum, omnemque dubitandi occasionem, præsertim Theologis, qui aliis debent prælucere, adimunt: Nam sicut jam alias observavi, quemadmodum Dominatus & dominatio, absolutum & planè Monarchicum Imperium cum potestate vitæ & necis importat (si quidem dominari, est absolutè per vim externam cogere, ut Reges & politici Magistratus assolent, ita nomen Præcessoris, solum primatum; & ministratoris, unam & solam potestatem ministerialem, nudam omni dominatu & facultate cogendi ac irrogandi pænas temporales significat. Certè ut alias dixi, excommunicatio, si ut Theologos oportet, propriè loqui velimus, non est coactio & positiva, sed exclusiva & negativa pœna. Argumentum autem certissimum, quod Ecclesia potestate, irrogandi, pœnas temporales careat, est quod eas nativis viribus, id est per potestatem quam habet à Christo cogere) & in rem judicatam, absque brachio sæculari mittere nequeat, scitamque est Galliæ Episcopos, ut D. Jonvilleus memorato olim petiisse à S. Ludovico, vellet juberetque sententias excommunicationis latas ab Ecclesiâ, exequutioni mandari à politicis Magistratibus. Quibus accuratè ponderatis, facilè est videre, quamobrem Apostoli functionem & potestatem sibi à Christo creditam, passim nomine ministerij designent. Actorum 1. *& orantes dixerunt. Tu Domine qui corda nosti omnium, ostende quem elegeris ex his duobus, unum accipere locum ministerij ejus.* & cap. 6. *nos verò orationi & ministerio verbi instantes erimus.* Item Ephes. 4. *& ipse dedit quosdam quidem Apostolos, quosdam autem Prophetas, alios verò Evangelistas, alios autem Pastores & Doctores ad consummationem sanctorum in opus ministerij, in ædificationem Corporis Christi.*

X. Itaque omnes textus Scripturæ, ad jus clavium & Ecclesiasticam jurisdictionem spectantes, dogmaticè & necessario ad unam & solam potestatem ministerialem spiritualem redigi debent, quæ potestas aut principatus ministerialis Ecclesiæ, in animâ, tanquam in subjecto genuino versatur, ut eam per actus hierarchicos, in Christi obsequium suaviter captivet. Undè Sanctus Chrysostomus Homilia. 1. in Epistolam ad Titum, negat potestatem Ecclesiasticam, verè dici posse principatum & Episcopum Principem, docetque quantum intersit *lege & canone* id est more sæculi & Episcoporum regere; *omittam, ait, interim dicere possibile non esse hujusmodi dici veraciter Principem, cui obsecro? quia in potestate subjectorum positum est obedire vel non. At si quis rei veritatem diligenter exploret, non ad principatum promovetur Episcopus, verum potius ad serviendum innumeris Dominis, qui contraria captant semper & dicunt. Item hom. 2. Nam is qui exteriore ac mundana potestate subnixus est, cum lege imperet ac necessario illi obtemperetur, merito sæpius contra subjectorum voluntatem atque sententiam, dominatur. Porrò is qui volentibus atque hortantibus & gratias agentibus, præesse vult, si ex lege præsumit, ut consilio proprio tantum omnia faciat, quasi nemini rationem redditurus, Tyrannicè potius quam populariter hujusmodi exercet officium.* Proculdubio causis essentialibus legis gratiæ, & potestatis Ecclesiasticæ, penitus repugnat, Ecclesiæ unitatem, Catholicum consensum & Sanctorum Communionem, quæ finis est Regiminis Ecclesiæ, absoluto & puræ Monarchico Imperio cogi, *Quoniam animi hominum, à solo interno principio efficaciter moventur, nequaquam vi externa coguntur.* Verum inter plurimas causas cur Deus solâ potestate ministeriali Spirituali, non absoluto & Monarchio dominatu,

Ecclesiam donarit; hæc videtur esse præcipua, quod soli volentes, consentientes & saluti suæ cooperantes, salvari possint; & timendum est, ne si fortè Pontifex humana infirmitate circumdatus in errorem laberetur, totam Ecclesiam suo errore contaminaret, ut S. Gregorius scribit de universali Episcopo: Et enim quæcumque morum mutationes in Principibus extiterunt, continuò etiam in populis sequutæ sunt. Et quales illi in Republicâ sunt, talis & populus esse consuevit: adeo ut qui mali sunt, tantis quidem obsint, quantis præsunt. Hinc usu evenit, ut hodiè cuncti Prælati Ecclesiæ, ad Romanæ Curiæ infulas, splendorem & purpuram tantopere gestiant, omniaque illis posthabeant.

XI. Et ita confirmatum relinquitur regimen Ecclesiæ esse Aristocraticum, non purè & absolutè Monarchicum, quia potestas planè Monarchica & absoluta, potestati ministeriali spirituali, sicut Dominium & ministerium essentialiter repugnat: ex quo insurgit omnia argumenta adversariorum, ducta à comparatione & proportione Monarchiarum temporalium, quæ absolutè cogunt, quæ imperant, nullius omninò esse momenti, quia voluntati & legi divinæ adversantur, contra primam Regulam.

XII. Quarta Regula in uno quoque genere rerum unum dari primum, quod est causa efficiens, exemplar & principium reliquorum omnium, quæ sunt ejusdem generis: & in lege Evangelicâ nihil occurrere, prius, præstantiùs, aut eminentiùs, æterno Christi Sacerdotio, ad quod velut ad causam efficientem physicam, omnes dotes, facultates & proprietates, ad potestatem clavium & jurisdictionem Ecclesiasticam spectantes, referre possimus. Etenim posito vel translato Sacerdotio, necesse est quoque & legis ac potestatis translationem vel constitutionem fieri. Hebræorum 7. Quocircà sicut Dominus noster Sacerdos in æternum secundum Ordinem Melchisedech, est fons radix, origo & causa totius Jurisdictionis, Ecclesiasticæ atque omnium Charismatum & Sacramentorum, pariter ejusdem Sacerdotium, Ordini Hierarchico individuè & in communa creditum, est causa secundaria efficiens totius Jurisdictionis Ecclesiasticæ.

XIII. Adeo quidem, ut omnia ad Regimen Ecclesiæ spectantia, ad Christi sacerdotium & Episcopatum Sacerdotali Ecclesiæ communicatum, haud aliter referre debeamus, quam effectus ad causam, proprietates ad subjectum, potentia intelligendi volendi & reminiscendi ad animum rationalem. Ex quo sequitur, ejusmodi dotes & proprietates, nullo modo separabiles esse à Christi sacerdotio, saltem formaliter quoad habitum & in actu signato; ac proindè facultatem prædicandi Evangelium, claudendi & aperiendi Cœlum, ligandi & solvendi, remittendi & retinendi peccata, pascendi Oves Christi atque omnia alia exercendi, quæ ad actus Hierarchicos & Regimen Ecclesiæ spectant, deferri Papæ, Episcopis & Presbyteris, unà cum Episcopali & Presbytorali Ordine saltem formaliter, quo ad habitum & in actu signato, quæ potestas habitualis, tunc reducitur ad actum atque exercitium, quando materia, titulus & populus regendus, Pontifici, Episcopo & Presbyteris attribuitur. Et ita datur intelligi potestatem Ecclesiasticam, etiam supremam, quam Papalem vocant, numquam posse in Ecclesiâ deficere, propterea quod formaliter eminenter & architectonicè, est in Christi Socerdotio credito Ecclesiæ Sacerdotali.

XIV. Verum quando Lex Mosaica est umbra futurorum bonorum & legis gratiæ

atque omnes Levitæ & ipsemet Pontifex maximus cum omnibus Sacrificiis & ritibus veteris Testamenti, erant dumtaxat Symbolum & figura Sacerdotij, Episcopatus, Pontificatus & Sacrificij Christi; valdè miror Cardinalem de Turrecremata hujus proloquij Philosophorum adeò immemorem, *propter quod unum quodque tale*, & illud magis, ut dicere auderet, *Christum tanquam æquivocè fuisse Sacerdotem & Episcopum* lib. 2. de Ecclesia cap. 30. quod certè absque magnâ impietate dici nequit.

XV. Quinta Regula duobus constat membris, priùs est Christum sex loquendi formulis, potestatem aut jurisdictionem Ecclesiasticam, in sacris scripturis designasse & contulisse, puta facultate claudendi & aperiendi Cœlum Matthæi 16. ligandi & solvendi. cap. 18 Immediatâ missione Apostolorum atque discipulorum (quæ Matthæi, & Lucæ 10. inchoatur, deindè Joannis 17. & 20. necnon Matthæi & Marci ultimo, cumulatè perficitur) communicatione Sacerdotij, Lucæ 22. *hoc facite in meam commemorationem*, item potestate remittendi atque retinendi peccata, Joannis 20. & pascendi Oves Christi cap. ultimo.

XVI. Posteriùs membrum est, Dominum antè & post resurrectionem suam, illam potestatem individuè & in commune prius atque immediatiùs semper toti Ecclesiæ Sacerdotali, quam uni Petro contulisset, si caput ultimum Joannis excipias, qua de re capite sequenti disputabitur.

XVII. Cæterum. quæcumque pluribus individuè & in commune dantur, illa in solidum & ex æquo omnibus conveniunt; ita ut tantumdem unus, quantum alter & postremus, quam primus habeat, sicut verbi gratia, patet ex Doctoratu Theologiæ & Jure Societatis Sorbonicæ, si quidem omnes in solidum & ex æquo, sunt Theologiæ Doctores & Socij Sorbonici, idque non tollit aut imminuit jus & prerogativam Decani Theologiæ, vel Prioris aut senioris domus Sorbonicæ. Idemque pariter Judicandum de Apostolis, respectu Petri, & de Episcopis intuitu Papæ, quia omnes ex æquo & in solidum, jure Divino, Socerdotij Christi & potestatis Clavium, participes sunt.

XVIII. Quandoquidem Sacerdotium Christi & potestas Clavium, si formaliter & intensivè considerentur, consistunt in indivisibili, quæ duo clarè confirmantur à Bellarmino lib. 4. de Rom. Pontific. cap. 23. ubi textum Cypriani relatum in decreta. can. loquitur 24. quæst. 1. ita interpretatur. *Vides (inquit) idem dari Apostolis per illa verba ego*

XIX. *Mitto vos Joannis 20. quod Petro fuerat promissum per illud, tibi dabo Claves & posteà exhibitum, per illud, pasce oves, meas, constat autem per illa tibi dabo Claves & per illud pasce oves intelligi jurisdictionem plenissimam, etiam exteriorem, quomodo hæc non impediunt primatum, alibi satis ostendimus.*

XX. O magna vis veritatis, quam qui non sequuntur, aliis tamen clarè demonstrant, neque enim aliter possunt eludere, quam facto discrimine extraordinariæ & quasi delegatæ potestatis in aliis Apostolis, & ordinariæ in solo Petro, quod purum & novum est commentum Turrecremotæ, Cajetani & Bellarmini, quoniam potestas collata Ecclesiæ in Apostolis, qui ordinem Hierarchicum referebant, quanta quanta ordinaria & ad Episcopos Apostolorum successores, transmissa est in solidum.

XXI. Exquo fit ut hodiernâ die potestas Ecclesiastica, ejusdem planè sit naturæ, speciei, virtutis atque effectus in Episcopis, sicut anteà in Apostolis, quia omnes

Episcopi, ex æquo Sacerdotij & Episcopatus Christi ac potestatis Ecclesiasticæ, sicut Apostoli, quibus individuè in commune & in solidum successerunt, participes sunt.

XXII. Hoc tantum discrepant, quod Apostoli testes sint oculati gestorum Christi, à quo immediatè facti Episcopi, missi sunt in mundum Joannis 20. Matthæi & Marci ultimo. Item quod potestate condendorum librorum Canonicorum, & patrandorum miraculorum, donati fuerint à Christo. Contra autem Episcopi, creati, & missi fuerint ab Apostolis & Ecclesiâ. Quod autem aliqui addunt Apostolos missos cum potestate in universam Ecclesiam, Episcopos verò ad privatam Diœcesim regendam, aut fallunt, aut falluntur, quia si formaliter potestas Episcopalis consideretur, est quidem Oecumenica & generalis, certumque est temporibus Apostolorum Episcopos missos cum potestate universali & Oecumenica. Actorum 20. *Attendite vobis & universo gregi, in quo vos Spiritus Sanctus posuit Episcopos, regere Ecclesiam Dei, quam acquisivit Sanguine Suo.* Quibus verbis Apostolus gregem universum, Episcopis commendat. Nam tunc temporis Episcopi erant Oecumenici, non autem certæ & particulari Ecclesiæ addicti, ut hodiè, propterea quod limites ac fines Episcopatuum nondum erant constituti, propter necessitatem publicandi Evangelij ubique terrarum: quocircà Canonistæ 7. *quest.* 5. *can. novatianus, docent, initio nascentis, Ecclesiæ, unicum duntaxat fuisse Episcopatum qui post prædicatum Evangelium, in diversas Diœceses distributus ac divisus est.* Quæ distributio Juris videtur naturalis, quatenus Populi uniuscujusque Provinciæ, sibi tum demum peculiarem Episcopum ac Pastorem delegerunt, à quo gubernarentur. Quod vero hic aut ille sit Parisiensis, Meldensis aut Senonensis Episcopus, verbi causâ, hæc juri purè humano debet adscribi, jure autem Divino, potestas Episcopalis formaliter & quo ad habitum, natura sua est Oecumenica atque illimitata: & tamen jure naturali, ut dixi, materialiter ad hanc aut illam diœcesim, propter variarum diœceseum institutionem & distributionem, definita est. Hinc illa vox Innocentij III. *Ad esse Episcopi, aut ad potestatem Episcopalem nihil quicquam locum & diœcesim conferre cap. inter corporalia* §. cum quis Episcopus de translatione.

XXIII. Quibus cogitatè consideratis, dignoscimus omnes Apostolos, solo primatu excepto, *esse jure divino, inter se honore & potestate omnino æquales, idemque pariter tenendum de Papa & aliis Episcopis*, qui omnes individuè atque in solidum, potestati Apostolorum successerunt. Quarè Parisiensis Meldensis aut Senonensis Episcopus, verbi causâ, æque & in solidum, est Petri quam Pauli, Andreæ aut Joannis successor: Propterea quod Episcopi individuè [ inquam ] in commune & in solidum potestati Apostolorum successerunt; idque nullomodo derogat Primatui, cujus solius respectu, Papa sigillatim & privatim succedit B. Petro. hercle; S. Paulus 2. corinth. XI. V. 5. nominatim ait, *se nihil minus habere aut nulla re inferiorem esse, valde magnis & excellentibus Apostolis.* Nam Græca ita sonant, sicque à Chrisostomo interpretantur, homil. 25. in epistolam secundam ad Corinthios, ubi communis versio habet, *existimo nihil me minus fecisse magnis Apostolis*, quorum nomine, *Petrum Jacobum & Joannem intelligit, quos Galatarum 2. Columnas vocat,*

XXIV. Sexta Regula, & si omnium Theologorum consensu certum sit, pote-

ſtatem Eccleſiaſticam formaliter, objectivè & natura ſua, diſtingui in poteſtatem ordinis, & juriſdictionis, ſicut potentiæ apud Philoſophos per proprios actus, & objecta diſtinguuntur, attamen ex doctrinâ omnium Patrum Antiquorum, & plurium recentiorum, quos hoc lib. 2. enumerabimus comprobatur unà cum ordine Epiſcopali & Preſbyterali, poteſtatem utriuſque internæ atque externæ iuriſdictonis, ſcilicet, quoad habitum, formaliter & in actu ſignato conferri, eamque ob cauſam, ſi quis Epiſcopus aut præsbyter, vagè & abſolutè, abſque certo titulo diœceſi aut parœciæ ordinetur, nihil quicquam illis deeſt, ad formalem & habitalem juriſdictionem exercendam. Cujus rei, hæc certiſſima atque evidentiſſima poteſt reddi ratio, quod Chriſti Sacerdotio communicato Eccleſiæ, tota juriſdictio Eccleſiaſtica, etiam poteſtas Papalis, efficienter cauſaliter, ac eminenter inſit, quemadmodum probatum eſt ſuprà quartâ regula. Cæterum communis eſt doctrina Theologorum, poteſtatem ordinis ut vocant, occupari circa verum Chriſti Corpus, & poteſtatem juriſdictionis circa Corpus Chriſti myſticum, id eſt Eccleſiam, atque duplicem eſſe poteſtatem juriſdictionis, unam, quæ forum internum conſcientiæ aut pœnitentiæ, alterum quæ forum externum ratione Peccatorum externorum & publicorum reſpicit. Experientiâ autem conſtat, ejuſmodi poteſtates ordinis & duplicis juriſdictionis, ſeparatim & de facto exerceri.

XXV. Septima Regula in legendis Partum & Doctorum ſcriptis, diligenter & conſideratè, debemus dogmatica ab Oeconomicis, vel oratoriis diſtinguere ac ſecernere, dogmatica verò, quæ cauſis eſſentialibus atque internis principiis, rerum quæ tractantur omninò congruunt. Oeconomica verò & oratoria, quæ locis, temporibus, perſonis atque aliis circumſtantiis accummodantur; ut ſæpè fit in concionibus, ſermonibus, orationibus atque aliis ejuſmodi tractatibus habitis coram populo, ubi Patres & Doctores figuratè, Oratoriè ad captum & gratiam Vulgi, per auxeſim, Hiperbolem & Mioſim loquuntur atque aliis ſimilibus Schematibus utuntur, quo hominum animos proclivius flectant, placent & impellant, perterreſaciant, & cauſæ quam manibus habent, inſerviant. Exquo accidit, ut hæc exiguam, aut non tantum fidem mereantur, quantum dogmatica, quæ ad normam veritatis rigidè conduntur. Certa autem ratio dogmatica ab Oratoriis ſecernendi eſt, ut diligenter attendamus, utrum quæ dicuntur, ſtrictè & propriè, ad aliquod principium & cauſam eſſentialem rei, qua de agitur, redigi valeant, ſic enim pro dogmaticis habenda ſunt; cavendumque maximè, ne in ejuſmodi analyſis effectum & proprietatem pro cauſa, & Symbolum aut figuram pro re ipſa, & non cauſam, pro cauſa uſurpemus: exempli gratiâ, Chriſtus ratione poteſtatis excellentiæ, eſt fundator Eccleſiæ & Sacramentorum, caput, petra & fundamentum eſſentiale; Eccleſia verò, quæ eſt ejus corpus connaturale totale, adæquatum ob Communicationem Sacerdotij, quod à Chriſto habuit, ut illud propagaret & communicaret ſingularibus Prælatis, eſt cauſa ſecundaria effectus, ad quem omnes dotes & Cariſmata, poſt Chriſtum referenda ſunt. Quocircà Petrus, Apoſtolus, Joannes & alij Apoſtoli aut Epiſcopi, ſigillatim & diſtributivè ſumpti, & ad totum Eccleſiæ Corpus collati, cum ſint tantum partes & membrum corporis Eccleſiæ, & ſubjectum partiale & inadæquatum Clavium & Sacerdotij Dominis, ſequitur poſſe dum-

taxat habere rationem partis, *& continuo*, secundum Thæologiæ Dogmaticæ regulas Ecclesia collectim sumpta, habet rationem totius & perfecti; cui omnia Carismata, & dotes, quæ sigillatim Petro & aliis Apostolis dantur, priùs, immediatiùs & architextonicè conveniunt.

XXVI. Octava Regula, quoties de uno & eodem loco scripturæ, multi sensus & differentes occurrunt, & dubitatur uter magis germanus & verus sit, illum sensum perpetuò debemus Præponere aliis, qui magis est Dogmaticus, & à pluribus viris & Doctoribus, omni exceptione majoribus tenetur & approbatur, ut observat Joannes Major 4. sentent. dist. 24. quæst. 3. post initium. Legendus Augustinus dist. 13. cum omnia talia & dist. 19. can. in Canonicis, ubi ostendit, ea quæ consensum Catholicum & Sanctorum Communiouem vindicant, esse constanter amplectenda ac retinenda.

XXVII. Nona & ultima. Quoties in gestis Conciliorum discors sententia invenitur, semper illius concilij sententiam potius tenere debemus, cujus antiquior & potior extat authoritas *dist.* 5. *can.* 28. *Domino* §. in fine autem & 33. *quæst.* 2. *can. hoc ipsum* §. *in fine. Porrò Cardinalis* Cusanus lib. 2. *de concordantia cap.* 3. rectè colligit *ex Can. Conquestus* 9. *quæst.* 3. *& Can. hoc tantum* 18. & quæst. 2. neminem teneri obedire Prælatis, nisi in consessu à Canone, quoniam Ecclesia Canone, non absolutâ potestate regitur, & hæc sunt novem regulæ Dogmaticæ certissimæ ac evidentissimæ *per quas, & judicari & simul judicare volumus*, ut verbis Leonis IV. P. P. utamur dist. 20. can. de libellis.

# CAPUT TERTIUM

*I. Dogmatica explicatio locorum Scripturæ, quibus jurisdictio ecclesiastica immediatè & in commune ordini hierarchico defertur à Christo, & primùm hoc textu,* dic Ecclesiæ, *quo supremum tribunal erigitur in Ecclesia, cui quidem omnes Christiani nemine dempto subjiciuntur.*

*II. Immediatam missionem Apostolorum & Discipulorum factam à Christo, ex more & consuetudine Regum atque Principum, Oratores, Legatos & Proreges suos, cum justa & necessaria potestate mittentium.*

*III. De discrimine missionis antè Passionem & post Passionem Christi.*

*IV. Sacerdotium Christi communicatum Ecclesiæ, esse velut animam, quæ Ecclesiam militantem illuminat, vel integrat & propagat, eamque ob causam Christum Sacerdotes sol terræ & lumen mundi appellat.*

*V. Quamquam Sacerdotium Christi intensivè & formaliter & quoad habitum, totum sit in toto ordine hierarchico, & totum in qualibet parte ordinis hierarchici, scilicet in Papa, Episcopis & Præsbyteris, nihilominùs per actus & objecta suæ administrationis, exercitii & exequutionis distinguitur.*

*VI. De genuino sensu hujus textûs :* Attendite vobis & universo gregi, in quo vos Spiritus sanctus posuit Episcopos, &c. *act.* 20.

*VII. Dogmaticè à Cypriano dictum, unum esse Episcopatum vel Sacerdotium in Ecclesia, cujus à singulis in solidum pars tenetur, & ab Hieronymo omnes Episcopos ejusdem esse meriti atque Sacerdotii.*

*VIII. D. Hieronymum æqualitatem Episcoporum indè ducere, quod sint ejusdem Sacerdotii participes, atque omnes individuè successerint Apostolis.*

*IX. Papalem, Episcopalem & Præsbyteralem dignitatem ac jurisdictionem eminenter & quoad habitum, in esse Christi Sacerdotio, atque unicuique actum & exercitium hujus potestatis proportionatim deferri, per sacri ordinis & tituli collationem.*

*X. De facultate remittendi atque retinendi peccata Joan.* 20. *quâ ea demplanè potestas confertur Apostolis, quàm Petro Joannis ultimo ut author est Bellarminus.*

*XI. An Christus, Joan.* 20. *lxxii. discipulos, qui tum præsentes, erant, ordinavit Sacerdotes.*

*XII. Quando omnia sacræ Scripturæ testimonia, quibus potestas Ecclesiastica individuè & in commune delata est Apostolis atque discipulis, nullis troporum aut figurarum integumentis involvitur, juris quidem esse divini primarii.*

*XIII. De locis Scripturæ, quibus Primatus Petro delatus est, & cur ad hanc Domini vocem :* Quem dicunt homines esse filium hominis, *plurimi discipulorum responderint; ad hanc verò interrogationem :* Vos autem quem me esse dicitis? *unus & solus Petrus responderit.*

*XIV. Petrum tanquam designatum Primatem & natu majorem, pro omnibus sociis Fidem Catholicam professum.*

*XV. Fidei professionem factam à discipulis, Mathæi 14. esse synonymè cum illa quam Petrus profitetur, Mathæi 16.*

*XVI. Cum germanus sensus, imò etiam Primatus Petri ex cap 16. Mathæi, absque varia, multiplici & forti ratiocinatione elici nequeat, id argumento est certissimo, hunc sensum parum esse validum, ut dogma Catholicum de absoluta Papæ monarchia constituatur.*

*XVII. Dogmatica hujus loci explicatio,* Pasce oves meas, *& de natura Pastoralis Officii à Christo instituti, conformiter ad potestatem ministerialem spiritualem Ecclesiæ creditam.*

*XVIII. Omnes Scripturæ locos, quibus primatus Petro defertur, secundùm omnes Theologiæ & dialecticæ regulas quantumvis moliatas, nihil aliud probare, quàm Primatum esse juris divini quoad institutionem & essentiam; naturam verò atque usum primatûs ab antiquis Ecclesiæ Patribus, non ab hujus ævi obnoxiis scriptoribus, esse repetendam.*

*XIX. Quinque de causis Dominum jurisdictionem ecclesiasticam toti credidisse Ecclesiæ collectim sumptæ, non uni & soli Petro, primum ut causa secunda efficiens Ecclesiæ, suo etiam modo æterna esset atque invariabilis; secundò ut omnes Episcopi & Præsbyteri, immediatè suam derivarent authoritatem à Deo, non ab homine : tertiò ut Evangelium esset sine sumptu, fastu, magnoque labore, atque omnibus aliis gentibus, æquè quàm Romanis pateret; quartò ad evitandam tyrannidem & absolutam monarchiam; quintò ne potestas ligandi & solvendi, unis & solis bonis ac sanctis Sacerdotibus credita putaretur.*

IAm nobis est disputandum de scripturæ locis, quibus Ecclesiastica jurisdictio significatur, & Apostolis atque discipulis Sacerdotalem Ecclesiam repræsentantibus, individuè & in commune defertur à Christo exordia que à cap. 16. Matthæi, ubi Dominus cum verbo futuri temporis, Petro figuram Ecclesiæ gerenti, Claves ita promisisset, *tibi dabo Claves &c.* Aliquanto post. Matth.

18. eandem Petrum rescire cupientem quoties fratri suo peccanti Indulgeret, sic per anticipationem præoccupat,instruit ac supernum Ecclesiæ tribunal, ad quod homines, cum necessitas exigeret recurrerent, erigit: *si peccaverit in te frater tuus, vade & corripe eum, inter te & ipsum solum, si te audierit, lucratus eris fratrem tuum, si autem te non audierit, adhibe tecum unum vel duos, ut in ore duorum vel trium testium stet omne verbum. Quod si non audierit eos, dic Ecclesiæ, si autem Ecclesiam non audierit, sit tibi sicut Ethnicus & publicanus. Amen dico vobis, quæcumque alligaveritis super terram, erunt ligata & in Cœlo, & quæcumque solveritis super terram, erunt soluta & in Cœlo; iterum dico vobis, quia si duo ex vobis consenserint super terram, de omni re quamcumque petierint, fiet illis à Patre meo qui in Cœlis est, ubi enim sunt duo vel tres congregati in nomine meo, ibi sum in medio eorum &c.* Quo in textu, Christus Sacerdotalem alloquitur Ecclesiam, cui facultatem ligandi & solvendi, leges statuendi, atque omnia necessaria obeundi, quæ ad Ecclesiæ regimen pertinent, suo quidem tempore, hoc est statim post Resurrectionem & Ascensionem exercendæ confert: hæc enim solummodo effectum sortita sunt post Pentecosten, quando Apostoli ad Evangelij promulgationem se accinxerunt. Verum sicut notà supremæ authoritatis cujuscumque Reipublicæ temporalis, in eo versatur, ut aliquos possit jure civitatis donare & privare, etiam per jus vitæ & necis, similiter suprema & ultima Ecclesiæ Catholicæ authoritas, in eo consistit, ut virtute Sacerdotij Christi bonos & Nefarios, jure Communionis Ecclesiasticæ donare aut excludere valeat. Quamobrem excommunicatio, est tanquam spirituale exilium, quo Pervicaces, Ecclesiam audire nolentes plectuntur, ideoque omnes Patres & Doctores, qui locum hunc Matthæi explicant, docent Christum hoc edicto, *dic Ecclesiæ &c.* Ultimum atque supremum Tribunal Ecclesiasticum, & Ecclesiam sibi Architectonicem ac sufficientem instituisse. Ita S. Augustinus, Gersonius Tostatus, Almainus, Major & ipse Maldonatus, quos infra explicabimus. Qui ergo Papam ab hac lege Catholicâ *dic Ecclesiæ &c.* eximere conantur. Perinde faciunt, ac si illum Sacerdotio Christi minimè subditum, esse contenderent. Cætera quæ spectant ad dogmaticam explicationem hujus oraculi, lector mutuabitur ab axiomate XVI. & XVII. Apologiæ nostræ: ubi notavimus Patres octavi concilij generalis actione I. versus finem; in literis Thomæ Metropolitæ Tyri, quas literas suo consensu comprobant, docere Apostolos effectos, à Christo Sacerdotes, Math. 18. his verbis, quæcumque alligaveritis. &c.

II. At immediata missio Apostolorum & discipulorum, facta quidem est à Domino, ex Regum & principum more ac institutis, qui dum legatos, oratores, proreges aut procuratores suos, quopiam ablegant, semper justâ & necessariâ potestate, illos ad sua negotia perfectè & cum honore tractanda & conficienda, muniant. *Quod enim dat esse, unà etiam dat consequentia adesse*; & nisi ita Reges facerent, hercle, illos quos ad munus aliquod obeundum mitterent, ridendos quidem & contemnendos, omnibus propinarent. Hincque fit, ut Oratores & legati, suas facultates ante omnia, iis apud quos versabuntur probandas tradant. Profectò nomen Apostolatus in suâ notione essentiali, vim hujus divinæ & authoritativæ missionis involvit, designaturque à S. Paulo cap. 10. ad Romanos. *Quomodo prædicabunt nisi mittantur?* id est necessaria authoritate & potestate non muniantur? quapropter statuendum est,

Christum sapientissimum legislatorem, & Apostolos ac Patres Ecclesiæ Primitivæ Christi imitatores, numquam aliquos ad prædicandum Evangelium misisse, abique justâ & necessariâ jurisdictione, quæ eminenter inest Christi Sacerdotio. Quod autem Apostolus Roman. 10. solius prædicationis mentionem facit, nemo mirari debet, quoniam in Ecclesiâ primitivâ munus prædicandi Evangelium, tanquam omnium supremum & maximum, præsertim Apostolis & Episcopis, id est Principibus Sacerdotum, reservabatur. Unde Apostoli duces & Ministri Verbi; Actorum 6. nominantur. *Nos verò orationi & ministerio verbi instantes erimus* & cap. 14. v. 12. Paulus, quia magnus erat prædicator, Mercurius vocatur à gentilibus & cap. 1. I. ad Corinthios ait, *se missum ad prædicandum & Evangelizandum, non ad baptisandum*: tum enim munus administrandorum Sacramentorum, presbyteris & diaconis relinquebatur.

III. Potrò missionis factæ à Domino, hæc occurrunt testimonia, Matth. 10. *hos duodecim misit Jesus, præcipiens eis & dicens &c. euntes autem prædicate &c.* Item Luc. 10. *designavit Dominus & alios septuaginta duos, & misit illos binos ante faciem suam in omnem Civitatem & locum quo erat ipse venturus.* & Joan. 17, *sicut tu me misisti in mundum, ita & ego eos misi in mundum, & pro eis sanctifico meipsum &c.* quæ omnes missiones passionem Domini præcesserant, & facultatem aut potestatem habitualem, non actum atque exercitium plenarium potestatis conferunt, hoc enim post assentionem Christi, solummodo Apostoli consequuti sunt his verbis; *pax vobis, sicut misit me pater & ego mitto vos Joannis* 20. Item Matthæi & Marci ultimo. *Euntes in mundum universum docete omnes gentes, prædicate Evangelium omni creaturæ.* Itaque ejusmodi missiones, ante Passionem inchoatæ, & post resurrectionem completæ & perfectæ sunt: hæcque omnia, *sicut misit me pater & ego mitto vos &c. ite docete omnes gentes &c.* Quamquam verbis, ab hac formulâ, *pasce Oves meas* discrepent, tamen reipsâ atque effectu, idem planè significant, ut paulò antè demonstravi ex Bellarmino, cap. præcedenti regulâ quintâ. Certè Lyranus in hæc verba Matthæi ultimo. *Data est mihi* omnis potestas in Cœlo & in terra, &c. ait *Christum, licet ab instanti suæ Conceptionis, haberet potestatem in Cœlo & in terra, authoritativè; tamen exequutivè non habuisse ante resurrectionem suam; eamque exequutionem Apostolis & discipulis conferre*, juxta discrimen superius regulâ quartâ, inter potestatem essentialem Christo tanquam Deo atque homini, & potestatem purè ministerialem assignatam.

IV. Venio ad communicationem Sacerdotij Christi, à quo tanqnam à primo principio causâ & fonte, tota jurisdictio Ecclæsiastica, omnisque influxus externus & visibilis Ecclesiæ scaturit. Ut autem quanta vis & energia sit hujus divini mysterij, hic nobis conglutinandæ sunt narrationes Evangelistarum, præsertim Joannis & Lucæ, quia certissimum est historiam quam B. Joannes cap. 17. recenset, gestam à Christo statim atque Apostolos ordinavit Sacerdotes; ratio est: quia idem S. Joannes cap. 13. memorat, Judam proditorem, quamprimum ablutio pedum facta est, & Buccellam à Christo accepit, confestim ad Judæos secessisse, ut cum illis de Jesu conjiciendo in vincula, consilium iniret. Itaque omnes sermones quos Joannes cap. 14. 15. 16. & 17. confert sunt velut appendix hujus historiæ de qua S. Lucas cap. 22. hæc narrat. *Desiderio desideravi hoc Pascha manducare vobiscum antequam patiar, &c. hoc est Corpus meum quod pro vobis tradetur; hoc facite in meam commemorationem &c. Reges gentium*

*dominantur eorum, vos autem non sic, sed qui major est in vobis, fiat sicut minor, & qui præcessor est, sicut ministrator: & ego dispono vobis sicut disposuit mihi pater meus regnum, ut edatis & bibatis super mensam meam in regno meo &c.* Cui narrationi, hæc alia ex cap. 17. Joannis, quoniam genuinos effectus Sacerdotij Christi nobis declarat, adsuenda est. *Sanctifica eos in veritate sermo tuus veritas est, sicut me misisti in mundum, ita & ego misi eos in mundum, & pro eis sanctifico me ipsum, ut sint & ipsi sanctificati in veritate: non pro eis rogo tantum, sed pro eis qui credituri sunt per verbum eorum in me, ut omnes unum sint, sicut tu pater in me, & ego in te, & ipsi in nobis unum sint, ut credat mundus, quia tu me misisti, & ego claritatem, quam tu dedisti mihi, dedi eis, ut sint unum, sicut & nos unum sumus. Ego in eis & tu in me, ut sint consummati in unum. &c.* Porrò ex hac Evangeliorum concordantia, duo potissimum colligimus. Primo Christum communicatione sui Sacerdotij Apostolos velut preroges, legatos, Occonomos, ministros, Procuratores, & Vicarios suos effecisse; *& ego dispono vobis, sicut disposuit mihi pater meus Regnum, &c.* Lucæ 22. & 2. Corinth. 5. pro Christo legatione *fungimur tanquam Deo exhortante per nos &c.*: Quæ legatio iis concordat, quæ paulò antè observavimus de immediata missione Apostolorum & discipulorum, cum justâ & necessariâ potestate regendi Ecclesiam. Alterum collectaneum est, Sacerdotium Christi esse velut animam & spiritum vivificantem Ecclesiam visibilem, ita ut *sanctificatio in veritate, clarificatio intima atque indissollubilis unio Ecclesiæ cum Christo sponso, sanctorum communio & unitas huc referenda sit. Rogo ( inquit Dominus ) ut sint ipsi sanctificati in veritate, ut omnes unum sint, &c. Hæc autem sunt effectus Sacerdotij Christi, quo Pater Filium & vicissim Filius, Apostolos & Episcopos clarificari voluit: & ego claritatem quam tu dedisti mihi, dedi eis, ut sint unum, sicut & nos unum &c.*

Unde etiam Matthæi 5. *Christi discipuli Lumen & sal mundi appellatur.* Certè Christi Sacerdotium in dies singulos, Ecclesiam militantem illuminat, vivificat, redintegrat & propagat. Cardinalis Cusanus lib. 2. de concordantia cap. 10. Sacerdotium est, ut anima una in uno corpore fidelium, *Quæ membris communicat vivificationem, vegetationem & sensationem, & juxta graduationem membrorum quibus præsidet, gradum in præsidentia Sacerdotali sortitur.* Item lib. 3. cap. 41. *consideret Romanus Pontifex, si Sacerdotium est ut anima una, quæ est tota in toto, & in qualibet ejus parte, quod tunc exequutiones potestatum quo ad decretam provinciam, secundum plus & minus, quam ab extrinseco dependeant, non diminuunt spiritualem potestatem in se: unde sicut ipsa anima in pede hominis, non est major vel minor propter vitam quam pedi præstat, ipsamet anima, quæ in capite vel in corde residet; sic ipse Papatus se habet ut anima in capite, & Patriarchatus ut anima in auribus vel oculis, & Archiepiscopalis dignitas, ut anima in brachiis & Episcopalis ut in digitis, & sic de singulis usque ad pedes; qui in Republicâ plures designant: unde anima eis vitam præstans, Curatum rectè figurat; una est ergo à Deo omnium ligandi & solvendi ac vivificandi potestas, licet illa ex parte membrorum, alia & alia major videatur.*

V. Quæ collectio Cusani, nos docet Sacerdotium Christi, quod in indivisibili consistit, esse velut animam Ecclesiæ, totum in toto ordine Hierarchico, & totum in quolibet Sacerdote vel Episcopo, intensivè quidem, formaliter & quo ad habitum: nihilominus quoad actum, exercitium, administrationem & exequutionem

differenter à Summo Pontifice, Episcopis & Presbyteris administrari; sicut experimur animam rationalem pro diversitate organorum, diversas specie & natura obire actiones in humano corpore: quæ actiones non se mutuo impediunt vel turbant, sed potius juvant atque excitant. Cæterum dominus ad diversas operas Sacerdotij sui perficiendas, varietatem organizationis instituit, partim erectione primatus B. Petri, partim distinctione ordinis Hierarchici in Episcopos & Præsbyteros; quorum illi Apostolis, hi vero lxxij discipulis, jure Divino successerunt, ut proprio dicetur loco; itaque in Christi Sacerdotio, sicut in animâ rationali diversæ potentiæ & facultates ut Primatus, Episcopatus & Presbyteratus, per diversos actus atque objecta suæ administrationis & varij exercitij, cognoscuntur & distinguuntur.

VI. Qui ergo ad hæc cogitatè attenderit, proclivè judicabit, quarè in ordine Romano de Confessoribus & Pontificibus dicatur, *tu es Sacerdos in æternum secundum ordinem Melchisedech.* Item cur Apostolus actor. 20. hæc enunciatit, *attendite vobis & universo gregi in quo vos Spiritus Sanctus posuit Episcopos regere Ecclesiam Dei; quam acquisivit Sanguine suo.* Sensus enim est, Episcopos immediatè suam ducere authoritatem à Deo, quia cum ordine Sacerdotali; consortes Sacerdotij & Episcopatus Christi efficiuntur.

VII. Hinc pariter innotescit, rectè & dogmaticè dictum à S. Cypriano *unum esse Episcopatum vel sacerdotium in totâ Ecclesiâ, cujus à singulis in solidum pars tenetur* can: loquitur dist. 95. Jam enim ostendi, Episcopatum aut Sacerdotium Christi in indivisibili consistere, ac totum esse in toto ordine Hierarchico; & totum in quolibet Episcopo atque præsbytero, formaliter & intensivè, materialiter autem; quoad exercitium & administrationem, solummodo distingui. Istinc etiam magna lux Hieronimo accedit, asserenti omnes Episcopos ejusdem esse meriti & Sacerdotij dist. 93. can. legimus §. *ubicumque fuerat Episcopus, sive Romæ, sive Eugubij sive Constantinopoli sive Rhegij, sive Alexandriæ, sive Tanis, ejusdem est meriti, ejusdem est Sacerdotij, potentia divitiarum aut paupertatis humilitas, vel sublimiorem vel inferiorem Episcopum, non facit. Cæterum omnes Apostolorum successores sunt.*

VIII. Qui locus tria notatu digna continet, primum omnes Episcopos ejusdem esse meriti & ejusdem Sacerdotij, quasi diceret, omnes Episcopos Iure Divino ejusdem esse meriti, potestatis, & jurisdictionis, quia ex æquo intensivè & in solidum sunt participes Cathedræ, Episcopatus & Sacerdotij Christi. Quam ob causam Cyprianus infra explicandus, omnes Apostolos *honore & potestate pares & æquales docet.* Alterum notabile est Hieronimum tres præcipuas & potentissimas sedes Patriarchales, Romanam, Constantinopolitanam & Alexandrinam cum tribus Episcopis oppidorum obscurissimorum Italiæ, Græciæ atque Ægypti comparare, si quidem Eugubium urbs est Italiæ ignobilissima Rhegium Thraciæ juxta Constantinopolim & Tanis Ægipti. Tertio pro alterâ causâ æqualitatis Episcoporum, Hieronimus observat Episcopos successisse Apostolis. Cæterum (ait) *omnes Apostolorum successores sunt.* Quocircà Eugubinus Episcopus, verbi causâ, si ad naturam & potestatem Episcopalem attendas, æque & insolidum est Petri successor quam Papa, idque nihil derogat Primatui, ut capite præcedenti monuimus. Quæ cum ita sint, claret, quo sensu Guilielmus Altissiodorensis lib 4. sentent. quæst. 1. sub finem,

tractans de Sacramento ordinis dixerit, *Quod si non essent in mundo nisi tres simplices Sacerdotes, oporteret quod aliquis illorum consecraret alium in Episcopum & alium in Archiepiscopum*: item planum evadit, cur omnes Theologi doceant in presbyteris & Episcopis, unum atque eundem esse specie & natura ordinem & caracterem, ac solâ tantum extensione & ampliatione administrationis, id est accidentariè non essentialiter, extensivè non intensivè distingui: Magister sententiarum lib. 4. dist. 24. §. L. S, Thomas in supplemento quæst. 40. articulo 5. Gersonius de Potestate Ecclesiastica considerat. 3. Certè hoc evidentissimo Principio bene constituto, multa illustrantur, quæ Curiæ Romanæ scriptores atramento suo, instar sepiarum obscurare moliuntur: cujusmodi est illa quæstio, quam Bellarminus post Cardinalem de Turrecremota involvit, scilicet *utrum solus Petrus à Christo ordinatus fuerit Episcopus, cæteri autem Apostoli à Petro*; de quâ amplius lib. 3. cap. 5. quæst. 2. item *an omnes Episcopi æque & in solidum sint gratia Dei Episcopi quam Papa.* Præterea hinc claret, rectè dictum ab Almaino, dato quod Christus Petrum Primatem non delegisset, Ecclesiam illum potuisse deligere: ratio est, quoniam Christi Sacerdotio credito Ecclesiæ Primatum, Episcopatum, atque Presbyteratum formaliter ac eminenter inesse, docuimus: ita ut quoties necessitas exigit propagari queat.

IX. Hinc quoque non dicam probabile, sed certum arbitror, postquam B. Petrus Joannis 1. v. 42. & Matth. 16. Primas ac princeps Apostolorum designatus est à Christo, tantumdem potestatis adeptum sola consequutione Sacerdotij Christi, quam si eidem Christus loquutus non fuisset, Joannis ultimo *Pasce oves meas*. Jam enim non semel dixi, Papalem, Episcopalem, & Presbyteralem dignitatem, eminenter & quoad habitum inesse Christi Sacerdotio, & pro ratione organizationis ac dispositionis, actus atque exercitium unicuique proportionatim & respectivè, per Sacri ordinis collationem & electionem ad Papatum, Episcopatum, aut Curioratum regendum deferri, nam divisiones gratiarum sunt, idem autem spiritus qui omnia operatur in omnibus, dividens singulis prout vult. cap. 12. ad Roman. & Prioris ad Corinthios. Hisque de causis, omnes Patres antiquos quos cap. ultimo in Joannem, Maldonatus sigillatim recenset, docere opinor, Christum ter interrogando Petrum, eique imperando ut suas pasceret Oves, nihil aliud demonstrare voluisse quam labem trinæ abnegationis B. Petri delatam, & illum ad pristinam dignitatem, unde excidisse videbatur restitui. Sed te obsecro lector, ad textus Cypriani & Hieronymi supra laudatos attende, & considera quantum adversarij pœnarum de nobis caperent, si quid ejusmodi pro suæ monarchiæ confirmatione, ex monimentis Patrum promere valerent.

X. Sed pergamus, ad facultatem remittendi atque retinendi peccata collectim & individuè hierarchico ordini collatam 1. Joan 20. *pax vobis, sicut misit me pater & ego mitto vos*; *hac cum dixisset insufflavit & dixit eis, accipite spiritum Sanctum, quorum remiseritis peccata, remittuntur eis, & quorum retinueritis, retenta sunt*, quæ cum à Christo prolata fuerunt, S. Thomas Dydimus aberat, ut claret Evangelio Joannis: Itaque cum authore Bellarmino, Christus supremam jurisdictionem Apostolis contulerit Ioannis 20. hac formulâ *sicut misit me pater & ego mitto vos*, sequitur B. Thomam, quia tunc aberat, non fuisse Apostolum, quod est hæreticum. Quocircà verum est

quod dixi superius, Apostolos cum adeptione Sacerdotij Christi, unà jurisdictionem gubernandæ Ecclesiæ necessariam, formaliter & quoad habitum consequutos fuisse atque omnes dotes clavium ad Christi Sacerdotium, velut ad causam referri, & Ioannis 20 & Matthæi ac Marci ultimo habitualem potestatem mitti in rem; judicatam, eoquod proximè post Ascensionem exercenda foret. Porrò Christus Ioannis 20. *sicut misit me Pater & ego mitto vos*, non tantum Apostolos, verum etiam discipulos alloquitur, ut facile inimus, & cap. 24. Lucæ. v. 33. cum enim duo discipuli *qui cognoverunt Dominum in fractione panis, confestim ab Castello Emmaus Hierosolymam redissent, atque undecim & eos qui cum illis erant, congregatos invenissent, dicentes quod surrexit Dominus vere & apparuit Simoni, & ipsi narrarent quæ gesta erant in via & quomodo cognovissent eum in fractione panis. Dum autem hæc loquerentur stetit Iesus in medio eorum & dixit pax vobis, ego sum nolite timere &c. quæ clausula Evangelij Lucæ, huic alij respondet & concordat : Pax vobis sicut misit me* Pater & ego mitto vos Ioan. 20. ex quo relinquitur, omnes discipulos, qui tunc erant præsentes, respectivè & proportionatim in hujus potestatis consortium venisse. De quâ sic Bellarminus, jam suprà laudatus ex lib. 4. de Rom. Pontifice cap. 4. *vides*, ait, *idem dari Apostolis per illa verba ego mitto vos; Joan. 20. quod Petro fuerat promissum per illud, tibi dabo claves: & posteà exhibitum per illud, pasce Oves meas. Constat autem per illa, tibi dabo claves, & per illud, pasce oves, intelligi jurisdictionem plenissimam etiam exteriorem, quomodo autem hæc non impediant Primatum Petri alibi satis ostendimus.* hæc ille.

XI. Verum potest hic non inutilis excogitari quæstio, an Dominus insufflando in discipulos qui aderant, eisque conferendo Spiritum Sanctum cum potestate remittendi & retinendi peccata, Joan. 20. illos Episcopos & Sacerdotes ordinarit: quoniam certum est lxxij non interfuisse cænæ Domini cum Apostolis ut Sacerdotio donarentur, lucæ 22. Quæ disputatio non vana ac superflua (inquam) si enim Patres primitivæ Ecclesiæ, sola missione atque manuum impositione, absque, alio ritu, Sacerdotes & Principes consecrabant ut infrà probabitur, & Patres octavi concilij docent Christum Matthæi. 18. instituisse Apostolos Sacerdotes, his verbis, *quæcumque alligaveritis, &c.* ut suprà notavimus, verissimè puto, Christum ritu missionis, insufflationis collationis Spiritus Sancti Ioan. 20. discipulos, qui tunc intererant, effecisse Sacerdotij & Episcopatus sui participes, ita ut ordinatione nihil opus fuerit. Quæ à me dicuntur absque probabilioris sententiæ præjudicio, quam lubenter amplectar, undequaque affulserit, & hactenus de testimoniis scripturæ, quibus potestas ordinis & jurisdictionis individuè & collatim data est Apostolis à Christo, antequam aliquid seorsim & privatim Petro conferretur.

XII. Quæ testimonia cum nullis figuris, methaphoris, allegoriis, parabolis aut sensu mystico & implicato involvantur, sed clarissima sint, adeo ut solâ lectione, absque ulla aut saltem cum exiguâ admodum & levi inductione, animi sensus illorum omnibus innotescat, profectò ad jus divinum primarium positivum spectant, juxta secundam regulam capite præcedenti explicatam.

XIII. Ventum est ad locos qui uni & soli Petro qualificari creduntur, cum autem Dominus Matth. 16. Universos Apostolos & discipulos, qui ordinem Hierar-

chicum erant aliquando conflaturi, individuè & collectim, sic percontaretur. *Quem dicunt homines esse filium hominis*, atque discipuli, variè variorum hominum de Christo judicia & responsa audivissent, quid quisque accepisset, sigillatim declarat: alius enim dicit, quosdam dicere Christum esse Eliam, alius Jeremiam, alius Joannem Baptistam &c. Ex quo apparet hic evidentem & necessariam causam fuisse, cur plures ex discipulis ad hanc primam Christi interrogationem responderent: quoquoniam diversas hominum opiniones, quas ex variorum sermonibus hauserant, Christo id petenti fideliter exponere tenebatur: quare unus unam, alius aliam opinionem refert: deindè verò Christus tanquam bonus & diligens magister, cum experiri vellet, quantum discipuli in doctrinâ Evangelica, quam illos edocuerat, profecissent, sic eos affatur *at vos quem me esse dicitis*? quarè hic certa & manifesta est ratio, cur unus tantum loquatur? nimirum, quia unica tantum est fides & sententia Catholica de Christo, quam omnes discipuli identidem à Domino audierant.

XIV. Deindè quia ordo positus à Christo in sua familia, honorque & reverentia Patris familias debita, minimè patiebatur ut omnes discipuli promiscuè & conturbatè unà loquerentur, ideò Petrus tanquam major natu, & jam aliorum princeps & caput, Joannis 1. v. 42. designatus pro omnibus condiscipulis & collegis, fidem Ecclesiæ, quam unà à Christo acceperant sic profitetur; *tu es Christus filius Dei vivi*: quandoquidem Petrus Ecclesiam *repræsentabat propter Primatum.*

XV. Certumque est alios discipulos eandem fidem professuros, nisi Petrus pro omnibus loquutus fuisset, eosque suo ardore & zelo antevertisset, sicut Maldonatus post omnes antiquos Patres asserit, Matth. 14. v. 33. ubi rectè observat, fidei confessionem à Petro editam, Matthæi 16. ejusdem esse prorsus naturæ cùm eâ quam discipuli profitentur Matth. 14. idque fusiùs infrà probabitur. At auditâ Petri confessiones, *Iesus respondens, dixit Petro. Beatus es Simon Barjona, quia caro & sanguis non revelavit tibi, sed Pater meus qui est in Cœlis; & ego dico tibi, quia tu es Petrus, & super hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam, & portæ inferi non prævalebunt adversus eam, & tibi dabo claves Regni Cœlorum; & quodcumque ligaveris super terram, erit ligatum in Cœlis, & quodcumque solveris super terram, erit solutum & in Cœlis.*

XVI. Quo ex textu, ut genuinum sensum & Petri privatum dogmaticè colligamus, novem animi inductiones ad minus facere, sicque ratiocinari necesse est. Primo enim quærendum, an Petrus suam unius, au totius Ecclesiæ Catholicæ fidem, nomine ejusdem Ecclesiæ, hic profiteatur, quia certissimum est Christum in hac fide totam Ecclesiam sæpe informasse, cum hæc fuerit summa & scopus totius œconomicæ incarnationis Domini, nimirum ut *mundus universus Patrem cognosceret & Jesum Christum filium, quem Pater misit in mundum*, Joann. 7. adeo ut Petrus primus omnium hanc fidem non audierit aut perceperit à Christo, ut axiomate xiij apologiæ demonstravi. Secundo disputandum, an Dominus dixerit, tu es Petrus an Petra. Tertio quidnam imponendo nomen Petri aut Petræ filio Barjonæ, designare voluerit, hocque ut pateat, analogia & proprietas petræ, est considerate indaganda; & cum Petri gestis diligenter conferenda, ut liqueat quo titulo soliditas, firmitas & robur fundamenti aut Petræ, possit Petro competere. Quarto quia Christus

est Petra, fundamentum & caput essentiale Ecclesiæ, hinc colligi illum per quamdam metaphoram, & analogiam voluisse hæc nomina Petro attribuere, ita ut hic esset Petra secundaria, fundamentum & caput Symbolicum Ecclesiæ, sicut Christus est caput essentiale & Primaria Petra lapisque Angularis Ecclesiæ. Quinto utrum hæc verba, & *super hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam*, capi debeant de Christo Petra genuina & de Primaria, aut de Personâ Petri singulariter aut etiam de fide quam Petrus confessus est, nam de hac re, inter Patres & doctores controvertitur. Sexto an solus Petrus sit Petra & fundamentum Ecclesiæ, vel utrum hæc proprietas reliquis etiam Apostolis ex æquo conveniat, quoniam Ephes. 2. & Apocalyp. 21. fundamenta noncupantur. Septimo videndum, quarè Dominus dixerit, *ædificabo Ecclesiam meam* & non, ædificabo Ecclesiam meam aut tuam? & si enim notionem atque appellationem petræ ac fundamenti, Petro adscribat, nihilominus sibi soli potestatem ædificandi, ideò reservat, quod ut ait Apostolus 1. Corinth. cap. 3. neque qui plantat est aliquid, neque qui regat, sed qui incrementum dat Deus. Octavo cur etiam dictum sit à Christo, *portas inferi numquam prævalituras adversus Ecclesiam*; minimè vero non prævalituras adversus Petrum: certe hic septimus & octavus articulus claré indicant, Petrum sola potestate ministeriali Præditum, ac legibus à Christo positis strictissimè obligari; & multo potiorem ac validiorem esse Ecclesiæ, quam unius Petri aut Papæ authoritatem, firmitatem, ac infallibilitatem, continuoque invictum & adamantinum robur ac soliditatem Petræ & fundamenti, potius Ecclesiæ Catholicæ, quam Papæ convenire: si quidem Christus explicatè ait, se *Ecclesiam ædificaturum* & portas inferi non prævalituras contra illam, nec mirum certè, quando ei tam intimè atque individuè unitur usque ad consummationem seculi, Mathæi ultimo. Unde cap. 3. prioris ad Timotheum, *Ecclesia est columna & firmamentum veritatis sine maculâ, & rugâ*, 5. ad Ephesios quod certè de Papa aut alio quocumque privato homine, dici non potest, scitumque est *Petrum à Paulo reprehensum, quod non rectè ambularet* ad veritatem Evangelij galat. 2. Nono disputandum quidnam hæc sibi velint, *tibi dabo claves regni Cælorum*; quænam sit proprietas atque effectus clavium; an cæteri Apostoli habeant claves sicut Petrus, & utrum clavis Petri, ab aliorum Apostolorum clavibus distinguatur, ut Cajetano, Maldonato, atque aliis recentioribus placet. Cum igitur de his novem articulis, magna sit inter antiquos Patres & Doctores Catholicos contentio, atque ipsimet adversarij violentis interpretationibus, quas in hoc caput 18. Matthæi congerunt, id plus satis declarent: hercle, id certissimo est argumento, memoratum caput 16. Matthæi, parum esse validum ad dogma Catholicum efficiendum, qualem eum Curiales comminiscuntur. Quandoquidem hic textus planè metaphoricus & allogoricus est; atque ostendi, germanus sensus indè extendi non potest, absque multis exactissimis & sæpissimè iteratis animi cogitationibus. Dicunt igitur homines obnoxij, quâ Logicæ aut Theologiæ normâ, sua placita, quasi fide Catholica tenenda, cum potestate abdicandorum Regum illinc exsculpere queant, & quâ confidentiâ, in Capite omnium controversiarum, quæ de Religione Catholica scribuntur absoluta infallibilis Monarchia Papæ, tanquam totius operis prætium designent. Cum nullus sit mortalium, qui pôst variam atque anxiam ratiocinationem quicquam aliud præter Petri Primatum,

cx

ex cap. 16. Mathæi exprimere valeat. Hercle; diversæ ac differentes adversariorum ipsorum opiniones, de quibus propriis locis dicetur, manifestè omnes illorum cavillationes produnt, & validè debellant, cùm ipsi inter sese non semper cohæreant : quâ igitur fronte hæc ad fidei dogmata constituenda abstrahunt?

XVII. Idem pariter & de hoc alio textu judicium, *Simon Joannis diligis me plus his? pasce agnos meos, pasce oves meas, Joan.* 21. Relictâ autem quæstione, cur Dominus ter Petrum interrogat : primò ex his verbis, *pasce oves meas*, colligitur Christum esse Dominum absolutum gregis, quem sanguinis sui pretio redemit : secundò, Petrum Opilionem, Pastorem secundarium, Vicarium & Ministrum ac OEconomum Christi constitui : tertiò, videndum an officium pascendi oves Christi etiam ad alios Apostolos ex æquo pertineat, ut omnes Patres volunt : ( quod non tollit Primatum ) etsi non ex æquo, ut placet Curialibus, qua in re Petrus in pascendi munere validè animi inductiones & comparationes tenendæ & retexendæ sunt : quia docendum est hæc alia verba, sicut, *misit me Pater & ego mitto vos* : item, *euntes in mundum universum docete omnes gentes, &c.* non eamdem vim habere cum hac clausula, *pasce oves meas*, contra quam statuit Bellarminus lib. 4. de Rom. Pontifice cap. 23. de quo capite præcedenti dictum est numero 18. quartò cùm Evangelium sit lex gratiæ & perfectæ libertatis ac mansuetudinis, nemoque invitus salvari possit, & sola potestas ministerialis spiritualis concessa sit Ecclesiæ ; indè colligitur hæc verba, *pasce oves meas*, nullo modo posse conducere ad absolutam monarchiam Papæ roborandam ; & contrarium esse legi divinæ & naturali, ut oves rationales Christi, tanquàm bruta animalia absoluto & planè monarchico imperio gubernentur. Isaiæ 40. sicut, *Pastor gregem suum pascet, in brachio suo congregabit agnos, & in sinu suo levabit, fœtas ipse portabit, quæ bis* aliis congruunt Joan. 20. *Ego sum Pastor bonus, & cognosco oves meas, & cognoscunt me meæ, &c.* Undè posterioris ad Corinthios primo, non dominamur fidei vestræ, sed adjutores sumus gaudii vestri, ubi glossa, fides non patitur dominium, cùm sit voluntatis, non necessitatis. Enim verò hominum animi solummodò moventur efficaciter à principio interno ; utque voluntas captivetur in Christi obsequium, priùs intellectum illuminare oportet. Quamobrem totâ viâ errat Bellarminus 1. de Rom. Pontifice cap. 15. dum Pastoribus Ecclesiæ virgam ferream arrogat, & in librorum suorum recognitione recensens cap. 16. libri 4. de Rom. Pontifice ( §. *tertius locus* ) *auctoritatem imperandi regio more, colligit* ex his verbis, *pasce oves meas.* Jam enim observavi, atque iterùm inculco, Scripturæ textus qui uni & soli Petro privatim favere putantur, secundùm omnes Logicæ & Theologiæ regulas, etiam juxtà Juris normam, *quæ favores ampliare vult* ; dumtaxat ostendere Primatum juris esse divini quoad essentiam & institutionem, unà cum iis quæ necessitate consequentiæ sequuntur Primatum ; cujus naturam & potestatem, non ex obnoxiis Scriptoribus hujus ævi, sed ex Ecclesiæ primitivæ Patribus & actis octo primorum Conciliorum Generalium haurire oportet. Constat autem ex memoratis Conciliis Episcopum Romanum pro Primate atque Principe Episcoporum ab omnibus agnitum.

XVIII. Deinde progressu temporis, in vim & consequentiam Primatus, multa collegisse & præscripsisse privilegia, & tandem scholasticos qui de omnibus rebus

probabiliter secundùm Logicæ regulas disputant; atque inter alios B. Thomam cum asseclis, *nomen & titulum Monarchia & capitis visibilis Ecclesia invenisse, habitâ præsertim ratione usus & praxis regiminis Ecclesia, quod post Gregorium VII. invaluit : hac autem absoluta Monarchiae placita, cum nimium quantum in totius Ecclesia ruinam atque oppressionem latè excrescerent, illa Patres Constantienses ad bonum & tolerabilem usum ac sensum anno 1415. redegerunt.* Vide axioma XXXI. Apologiæ nostræ, & constanter retine Christum his oraculis, *tibi dabo Claves*, Math. 16. *pasce oves meas*, Joannis ultimo, contulisse Petro ejusque successoribus auctoritatem exequendi jus divinum, naturale & canonicum, cum facultate condendi leges & Canones in actu primo, de qua re infra lib. 4. cap. 7. Quod attinet ad locum hunc : *Ego rogavi pro te, Petre, ut non deficiat fides tua, tu autem conversus, confirma fratres tuos*, *Luca* 22. infra lib. 4. cap. 5. dogmaticè explicabitur.

XIX. Conclusio hujus capitis est, Dominum quatuor de causis suum Sacerdotium aut jurisdictionem Ecclesiasticam, toti ordini hierarchico collectim & individuè sumpto, non uni & soli Petro seorsim contulisse. Primò, ut causa secunda efficiens Ecclesiæ aut potestatis Ecclesiasticæ, suo etiam modo æterna, universalis, invariabilis & infallibilis esset sicut & prima causa, quæ dotes, æternitatem dico, universalitatem, infallibilitatem, &c. nullo modo cadere possunt in B. Petrum aut alium hominem singularem : Petrus enim more aliorum est mortalis, & post Pentecosten etiam errori obnoxius fuit, ut hæc verba Apostoli Galat. 2. declarant : *In faciem ei restiti, quia reprehensibilis erat, quòd non rectè ambularet ad veritatem Evangelii* : quo de loco infra lib. 4. cap. 5. Cùm igitur natura æternitatis amantissima, sui conservationem supra modum desideret, ut cap. 1. hujus libri probavimus, totus autem ordo hierarchicus collectim sumptus, numquam moriatur aut pereat, ideò Christus, qui naturam perficit, non destruit, priùs toti Ecclesiæ sacerdotali, quàm alicui homini singulari, supremam jurisdictionem Ecclesiasticam cum sacerdotii sui dipensatione credidit, & hæc de prima causa.

Secunda est, quia Dominus voluit omnes Episcopos & Presbyteros in solidum, ex æquo & proportionatim suas regere Ecclesias, atque suam auctoritatem & jurisdictionem immediatè à Deo derivare; ita ut æquè essent Episcopi gratiâ Dei, quàm ipsemet Papa; atque etiam immediatâ Dei auctoritate, non potestate sibi delegatâ à Pontifice Romano, ligarent & solverent peccata, censuras & leges Ecclesiasticas conderent, omniaque alia munia Ecclesiastica obirent, ut jam superiùs notavi.

Tertia causa, quoniam Deus voluit Evangelium esse sine sumptu, sine fastu, & magno labore, atque doctrinam Evangelicam, quæ à bonis præsertim pastoribus pendet, universis Gentibus, Judæis, Græcis, Gallis, Germanis, Hispanis, &c. æquè facilem & expeditam esse, quàm Italis aut Romanis; ita ut cunctæ nationes, nullâ factâ peregrinatione aut terrarum externarum circumcursatione, sibi Pastores necessarios suæ linguæ & nationis, quibus accuratiùs & faciliùs edocerentur, quoties opus esset, deligerent : sicut non ita pridem in Galliis fiebat antè concordata Bononiensia. Hercle quidem quando Sacerdotium Christi est in toto ordine hierarchico, & in singulis partibus ordinis hierarchici, sicut anima ra-

tionalis in toto corpore organico, & in qualibet parte corporis organici, atque Papalis, Episcopalis & Presbyteralis dignitas, eodem Sacerdotio eminenter ac formaliter continetur, & unà cum ordine Sacerdotali & Episcopali, quoad habitum defertur, ut supra probavimus, necessariò insurgit, cæteras nationes, Gallos, Hispanos, Germanos, &c. tantumdem habere juris in Sacerdotio Christi, illudque ex æquo & in solidum possidere, quàm Italos & Romanos, quia, ut docet Cyprianus, *Cathedra & Episcopatus Christi unus est, cujus à singulis in solidum pars tenetur. dist. 95. can. loquitur.* Itaque Gentes universæ jure divino & naturali Episcopos atque alios Pastores necessarios sibi cooptare possunt, conformiter ad quartum & sextum Canonem Nicænum; quæ autem in contrarium à novis Doctoribus dicuntur, mera sunt commenta, quibus ignaris Historiæ Ecclesiasticæ & Theologiæ illudunt.

Quarta fuit ad evitandam tyrannidem & absolutam Monarchiam, & ne forsan absolutus Monarcha suo errore, totam ad se pertraheret Ecclesiam, ut supra observavimus.

Quinta causa est, ne quis diceret potestatem ligandi & solvendi, solis Sanctis & bonis Sacerdotibus datam esse: quam rationem Guillelmus Parisiensis libro de Sacramento Ordinis fusè tractat.

# CAPUT QUARTUM.

*I. Quâ viâ & ratione Patres antiqui catholicum consensum in doctrina aliqua enucleanda indagarent, & de Patribus qui docuerunt Ecclesiam fundari super Confessionem fidei Petri, & Christum priùs atque immediatiùs claves dedisse unitati quàm uni.*

*II. Origenem secundum esse magistrum post Apostolos & censere quæcumque Petro seorsim dicta sunt à Christo, Mathæi 16. omnibus Apostolis esse communia.*

*III. Origeni non tantùm Apostoli, verùm etiam omnes perfecti & fideles, sunt petra atque fundamentum super quod constituitur Ecclesia, quæ sententia bonum habet sensum, frustraque à Bellarmino impugnatur, tanquàm unius Erasmi propria.*

*IV. Turrecromatam, Cajetanum & alios recentiores, frustra laudare Origenem, eo quòd dixerit Petrum accepisse claves omnium Cælorum; reliquos autem Apostolos unius tantùm cæli, cùm hæc opinio planè erronea sit.*

*V. Tertulliano omnes Apostoli, non solus Petrus est fundamentum Ecclesiæ.*

*VI. Cypriano, Ecclesia non modo super Petrum & Apostolos fundatur, verum etiam, super Episcopos tanquàm Sacerdotij Christi consortes, & Petri aliorumque Episcoporum successores.*

*VII. Ecclesiam in Episcopo & Clero atque omnibus stantibus, constitutam esse : adeo ut qui cum Episcopo non hæret, in Ecclesia non sit.*

*VIII. Petrum pro omnibus loqui, atque Ecclesiæ nomine respondere, Math. 16.*

*IX. Cypriani testimonia pro Aristocratico regimine, ejusque textus insignis*, neque aliundè hæreses obortæ sunt, aut nata schismata, &c. *analyticè explicatur, & à Cavillis Bellarmini, atque aliorum recentiorum vindicatur; tantùm enim abest ut Cornelio P. P. faveat, cùm potiùs eum perstringat, & quasi violandæ disciplinæ insimulet : at illo textu demonstrat Cyprianus omnes Episcopos canonicè electos & præsidentes, suas debere in solidum Ecclesias gubernare.*

*X. Analysis textus Cypriani de unitate Ecclesiæ, quem Gratianus in*

*decretum suum conjecit*, can. loquitur. 29. quæst. 1. *quo docetur Christum primario, deindè Ecclesiam post Christum esse causam efficientem unitatis fidei & Sacramentorum, Petrum autem esse dumtaxat symbolum & figuram hujus unitatis.*

*XI. Quare Christus à Petro fecerit principium communicandarum clavium, & primatum atque unicum Episcopatum & Cathedram constituerit.*

*XII. Quidnam sit Ecclesiam super Petrum origine & ratione unitatis fundari apud Cyprianum.*

*XIII. Quo sensu Anacletus dixerit post Christum à Petro sacerdotalem ordinem cœpisse, & Innocentius I. à Sede Apostolica ipsum Episcopatum, totamque auctoritatem nominis hujus emersisse, & Nicolaus I. per Petrum Apostolatus & Episcopatus in Christo cœpisse exordium.*

*XIV. Omnes Apostolos hoc fuisse, quod Petrus, pari consortio honoris & potestatis præditos: ita ut auctoritate & jurisdictione æquales essent, quod non tollit Primatum.*

*XV. Cyprianum nomine unius Cathedræ, quam Christus in tota Ecclesia Catholica constituit, ostendere unicam esse ubique & individuam doctrinam Evangelicam & Apostolicam, huic fidei Petri respondentem:* Tu es Christus Filius Dei vivi.

*XVI. Quid sit Cypriano esse ubique unum Episcopatum & Sacerdotium, cujus à singulis in solidum pars tenetur, & de Cavillationibus Bellarmini, hunc textum corrumpentis, quasi Cyprianus doceret Episcopatum hunc non ubique similem esse corpori homogeneo, sed heterogeneo.*

*XVII. Cur Ecclesia, non Papa, soli, fonti, radici & capiti comparetur à Cypriano, quem Bellarminus etiam hac in parte à genuino sensu violenter abducit.*

*XVIII. Patres Synodi Basileensis vindicati ab injuriosa reprehensione Turrecrematæ illos tanquàm deliros arguentis, quòd ad hunc articulum Symboli Nicæni,* Credo unam Sanctam, Catholicam & Apostolicam Ecclesiam, *genuflecterent.*

*XIX. Qui Ecclesiæ adhæret errare non potest, secùs autem qui se fidei Papæ subjicit, quoniam illa, non hic, est infallibilis.*

*XX. Quartum, quintum & sextum Canonem Nicænum praxim regiminis Aristocratici Ecclesiæ demonstrare, sicut & secundum atque tertium Canonem Synodi Constantinopolitanæ, & octavum Ephesini Concilii.*

*XXI. Auctore B. Hilario, Petri confessio est petra & fundamentum Ecclesiæ, tantaque in se sustinet argumenta veritatis, quantas error, hæresis & infidelitas possunt contra excire quæstiones: cæterisque Aposto-*

*lis cum Petro communis est; unde ob illius fidei meritum, claves regni cælorum adepti sunt.*

*XXII. An B. Petri fides Math. 16. alterius sit naturæ & qualitatis à fide aliorum Apostolorum & Discipulorum, eamque ob causam ille donatus fuerit Primatu à Christo, ut quidam arbitrantur.*

*XXIII. Basilio Christus est petra & fundamentum propriè, Petrus autem tantùm metaphoricè & propter Christum, idque testimonio est, locum hunc indigere ratiocinatione, ut intelligatur.*

*XXIV. Gregorius Nazianzenus & Nyssenus confessionem Petri, petram & fundamentum Ecclesiæ vocant.*

*XXV. Hieronymus linguæ Syriacæ peritissimus, nominatim docet Christum esse petram & fundamentum super quod Ecclesia ædificatur, & à quo Petrus nomen sortitus est; insuper etiam Petrum nomine omnium Apostolorum & discipulorum Fidem catholicam professum Math. 16. eique nomen petræ & fundamenti metaphoricè dumtaxat & impropriè convenire, & consequenter Ecclesiam metaphoricè aedificari super Petrum.*

*XXVI. Solum Christum habere clavem absolutae auctorita s, Ecclesiam verò puri ministerii.*

*XXVII. Omnes Apostolos ex aequo esse petram, fundamentum & fortitudinem super quam fundatur Ecclesia. Petrum autem deligi caput & principem illorum, ut omnis tollatur occasio schismatis.*

*XXVIII. A quibusnam primum nomen Capitis tributum sit Petro, & quidnam significet.*

*XXIX. Utrùm Petrus omnes Apostolos, atque ipsum B. Andræam ætate superarit.*

*XXX. Quo sensu Hieronymus asseruerit, Petrum Apostolorum esse Principem, sicut Platonem Philosophorum.*

*XXXI. Ambrosio fidei confessio à Petro edita, est petra & fundamentum Ecclesiæ, & quam ob causam Petrus dicatur primus omnium, gentibus fidei fundamenta posuisse.*

*XXXII. Ambrosius Petro tribuit primatum confessionis & fidei, non honoris atque ordinis; aitque illum per & pro cæteris Apostolis fidem edidisse, & quod Petro dicitur à Christo, omnibus dici.*

*XXXIII. Julius I. P. P. nominatim asserit communi Apostolorum consensu, Petrum electum in Primatem Can. dudum. 3. quæst. 6. idque etiam Hieronymus & Chrysostomus confirmant, & quando & unde nomen Monarchiæ atque Monarchæ tributum sit Pontifici.*

*XXXIV. Auctore Chrysostomo, Petrus tanquàm os, vertex & Coryphæus Apostolorum, fidem edidit pro omnibus Apostolis, & super hanc*

*fidei confessionem, id est supra Christum, aedificatur Ecclesia.*

XXXV. *Quid sit Chrysostomo dic Ecclesiae, & sedere super Cathedram* Christi.

XXXVI. *Explicatur locus* Chrysostomi *pro absoluta monarchia, decerptus ex homilia B. Ignatii Antiocheni Episcopi.*

XXXVII. *Isidoro Pelusiotæ, confessio fidei à Petro edita est, nunquàm basis & fundamentum in quod Christus Ecclesiam suam exstruxit.*

XXXVIII. *Ex omnibus Patribus Ecclesiæ nullum magis accuratè & dogmaticè de Clavium potestate disseruisse Augustino; summam autem illius doctrinæ ad hæc capita redire.* 1. *Quòd Petri confessio sit petra & fundamentum in quod ædificatur Ecclesia.* 2. *Quòd propter hanc fidei confessionem Petrus nominatus sit petra à Christo, qui est petra & fundamentum essentiale Ecclesiae, sicut à Christo Christiani nuncupantur.* 3. *Quòd priùs, immediatiùs atque essentialiùs nomen & ratio petræ, firmitatis atque soliditatis fidei Ecclesiæ, quàm Petro conveniat; quoniam illa tanquàm Sponsa Christi, columna & firmamentum veritatis, omnia Charismata & dotes divinas post Christum Sponsum possidet; quas dotes Petrus & alii Praelati singulariter & distributivè sumpti, solummodò per & propter Ecclesiam adipiscuntur.* 4. *Quòd Petrus claves acceperit à* Christo, *quatenùs universalem Ecclesiam referebat.* 5. *Quòd Dominus priùs atque immediatiùs claves unitati, quàm uni Petro crediderit.* 6. *Quòd* Christus *Joan.* 20. *claves omnibus Apostolis contulerit.* 7. *Quòd Math.* 18. *his verbis*, dic Ecclesiæ, &c. *omnes Christianos atque ipsummet* Petrum *alloquatur, eumque supremo Ecclesiae tribunali subjecerit.*

XXXIX. *Augustinum immeritò reprehendi à Bellarmino, Maldonato, & aliis recentioribus tanquàm linguae Syriacae imperitum, eo quod dixerit Ecclesiam fundari supra petram* Christum; *cùm D. Hieronymus linguae Syriacae peritissimus, idem sentiat cum Augustino.*

XL. *Quae dotes in Scripturis tribuuntur* Petro, *non habere illustrem intellectum, nisi ad Ecclesiam referantur, quam* Petrus *propter primatum suum repraesentabat.*

XLI. Canon *quodcumque* 24. *quaest.* 1. *explicatur, & contra Vallium atque* Cajetanum *docetur, Ecclesiam non tantùm finaliter, verùm etiam formaliter & per excellentiam habere claves.*

XLII. *Augustinus facultatem retinendorum & remittendorum peccatorum rectè Sacramentum Ecclesiae nominat.*

XLIII. Petrum *ratione sui* Primatûs, *figuratâ generalitate, Ecclesiam* Catholicam, *etiam laïcis comprehensis, repraesentasse, hocque nomine claves habuisse à* Christo; *undè ordo hierarchicus, activè & for-*

*maliter claves habet ut regat; laici vero fideles, passivè & materialiter, ut regantur. Vide numerum xlv.*

*XLIV. Quæ sit mens Augustini, dum ait Ecclesiam id esse in Christo per proprietatem, quod est Petrus in petra Christo per significationem, & quod natura, ratio & nomen Petræ, fundamenti & soliditatis, prius Ecclesiæ, quàm uni Petra conveniat.*

*XLV. Item quando ait: Christus petra, Petrus, populus Christianus, judicat Petrum materialiter & formaliter Ecclesiam Catholicam repræsentasse.*

*XLVI. Homilia Augustini, quæ tempore Synodi Basileensis, in Octava festi S. S. Apostolorum Petri & Pauli cantabatur, ex Breviario Romano abrasa est.*

*XLVII. Ecclesiam traditione à majoribus accepisse, Christum Math. 18. Sic loquutum Petro,* Dic Ecclesiæ, &c. *hocque Augustinum confirmare, & eam ob causam, in Evangelium feriæ tertiae, hebdomadis tertiæ Quadragesimæ, hanc clausulam ab omni hominum memoria insertam,* Respiciens Jesus in discipulos suos dixit Simoni Petro, si peccaverit in te frater tuus, &c. *tandem à Breviariorum Reformatoribus expunctam fuisse.*

*XLVIII. D. Augustinus cum aliis Patribus Africanis, jus commune & regimen Aristocraticum adversùs Zozimi Papæ commonitorium vindicant.*

*XLIX. Cyrillus Alexandrinus, Emissenus & Cassianus asserunt reliquos Apostolos in uno Petro, qui ordine major erat ac cæteris præerat, respondisse, fidem edidisse, columnas & robur veritatis fuisse, ac immediatè suum auctoritatem à Christo derivare.*

*L. Theodoretus hæc verba Apostoli;* Superædificati super fundamentum Apostolorum, &c. *de doctrina Evangelica quam Apostoli prædicabant, interpretatur.*

*LI. Primasio Ecclesia in uno Petro, generali significatione, accepit potestatem ligandi soluta, & solvendi ligata, &c.*

*LII. Leo magnus perhibet in fidei firmitate edita à Petro ædificari Ecclesiam; & contra hanc confessionem portas inferi non prævalituras, atque vim potestatis clavium etiam transmissam in alios Apostolos, & de praxi regiminis Aristocratici in* Chalcedonensi Concilio.

*LIII. Felix III. & Gelasius Papa disertè docent Ecclesiam aedificatam supra confessionem Petri, & contra illam portas inferi numquàm praevalituras. Sacerdotes autem vicarii sunt* Christi *Auctore Hormisdâ.*

*LIV. Fidem*

*LIV. Fidem à Petro editam esse omnium Apostolorum, Doctorum & Episcoporum, qui per ordinum vices Apostolis & Discipulis Domini successerunt, continuòque æternum esse fundamentum Ecclesiæ.*

*LV. Pelagius II. & Gregorius Magnus, dum superbam Episcopi universalis appellationem detrectant, clarè indicant claves, non uni & soli Petro velut Monarchæ, sed omnibus Apostolis immediatè datas à Christo.*

*LVI. De Episcopi universalis appellatione, undè & à quibus manârit, quòd numquàm synodicè decreta aut comprobata fuerit, & contra eam S. Gregorius se servum servorum Dei appellârit, atque omnem singularitatem monarchicam, ab Ecclesia excluserit.*

*LVII. Dato quòd Petrus fuerit constitutus Ecclesiæ Monarcha, solusque habuerit claves tanquàm Episcopus universalis, sequitur mortuo aut errante Papâ, totam Ecclesiam errare, aut à statu suo corruere.*

*LVIII. Argumenta Bellarmini & Cajetani in contrarium disturbantur.*

*LIX. Bellarminus fatetur electiones esse juris divini.*

*LX. Dictum S. Thomæ Aquinatis & sequacium examinatur, scilicet Papam ideò dici posse universalem Episcopum, quia plenam & immediatam habet auctoritatem in qualibet Ecclesia.*

*LXI. Auctore B. Gregorio, quamdiu Episcopi rectè & canonicè funguntur munere, Papam nihil juris habere in illos, & repugnari Canonibus Nicænis, Papam vocari universalem Episcopum.*

*LXII. Vallii argumenta de Episcopi & Patriarchæ universalis appellatione, deque influxu Papæ in Ecclesiam, & Leonem Magnum omnium primum hoc titulo usum, quem ejus successores jure repudiârunt.*

*LXIII. Quo sensu hodiè Papam canonicè Episcopum universalem nuncupare possimus.*

*LXIV. S. Gregorium explicatè docere potestatem Ecclesiasticam purè ministerialem esse, non absolutam aut monarchicam, atque insuper cæcam obedientiam damnare.*

*LXV. Vigerius à Vallii redargutione vindicatus, quòd dixerit Regem habere jus vitæ & necis in homines, ut absolutè possit cogere.*

*LXVI. Gregorius Petri confessionem, vocat petram Ecclesiæ.*

*LXVII. Isidorus Hispalensis, Beda venerabilis, Adrianus I. & Nicolaus PP. verbum de verbo Augustini sententiam sequuntur, quòd Christus sit petra in qua fundatur Ecclesia, quòd Petrus nomine omnium discipulorum fidei confessionem ediderit, super quam ædificatur Ecclesia, idemque etiam canit ordo Romanus in Collecta.*

*LXVIII. De praxi Juris communis & Aristocratici regiminis continuata usque ad novum sæculum post Christi Incarnationem.*

I. QUando ipsa vis ratioque nominis declarat id esse Catholicum, quod ubique, quod semper, quod ab omnibus creditur, ut ait Vincentius Lirinensis: estque in confesso apud omnes Ecclesiam primitivam duobus modis Sanctorum Communionem & Catholicam consensionem in doctrina pervestigasse. Primò quidem in Ecclesia synodicè congregata: deindè in Patrum atque Doctorum libris retrò ab Apostolorum temporibus ad sæculum usque in quo vivebant succenturiandis. Nos hâc regiâ viâ probare decrevimus, *Christum prius atque immediatius unitati quàm uni claves dedisse, seu quod eodem redit, claves unitati dedisse, ut per unum ministerialiter & in ordine ad regimen Aristocraticum exercerentur*, juxta explicationem locorum Scripturæ capite præcedenti expositam.

II. Initium verò demonstrandi faciam ab Origene, quem Hieronymus cap. 7. in proverbia, meritò secundum Magistrum Ecclesiarum post Apostolos nominat. „ Ille ergò commentariis in cap. 16. Mathæi: " Petra est, quisquis Christi dis-„ cipulus est, [ *inquit* ] *ex quo biberunt* de spirituali consequente petra, & super „ talem petram constituitur omnis ecclesiastica doctrina, & secundùm hanc vitæ „ institutionem: in uno enim quoque perfecto habente congregationem eorum qui „ complent beatitudinem verborum, factorum & sensuum, estque à Deo, ædifi-„ catur Ecclesia; quòd si super unum illum Petrum tantùm existimas ædificari to-„ tam Ecclesiam, quid dicturus es de Joanne filio tonitrui & Apostolorum uno-„ quoque, quin alioqui non audebimus dicere quòd adversùs Petrum unum non „ prævalituræ sint portæ inferorum, adversùs cæteros autem Apostolos ac perfec-„ tos prævalituræ sint, ac non potiùs in omnibus ac singulis eorum, de quibus „ dictum est, fit illud quod dictum est, & portæ inferorum non prævalebunt „ adversùs eam? Item illud, super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, an „ verò soli Petro dantur à Christo claves regni Cælorum, nec alius Beatorum „ quisquam eas accepturus? Quod si dictum hoc, tibi dabo claves regni Cælorum, „ cæteris quoque commune est, cur non simul & quæ priùs dicta sunt omnium „ communia? Nam hoc & illud velut ad Petrum videtur dictum: quæcumque „ ligaveris super terram, erunt ligata & in cælis, & quæ sequuntur. Cæterùm, „ in Evangelio Joannis, Servator dans Spiritum sanctum Discipulis, per institu-„ tionem ait: Accipite Spiritum sanctum, &c. Proindè multi dicunt Servatori, „ tu es Christus Filius Dei vivi.

III. Hic textus Origenis sex capita notabilia. Primùm, omnes discipulos Christi sicut & Petrum, imò etiam omnes Fideles perfectos, esse petram atque fundamentum, super quod Ecclesia construitur, tùm ratione doctrinæ, tùm ratione bonorum morum ad beatitudinem necessariorum: nam Ecclesia est Congregatio Fidelium, quæ unum efficit corpus in Christo, ampliaturque & constringitur, quatenùs Fidelium & perfectorum numerus augetur vel minuitur; quarè Ecclesia, ut docet Cyprianus, est in Episcopo & Clero, omnibusque stantibus. Quæ Origenis explicatio bonum & catholicum habet sensum; undè frustra à Bellarmino, quasi unius Erasmi esset propria excogitatur. Etsi enim Petrus & Apostoli cum Episcopis, qui Apostolis successerunt, peculiari modo petra & fundamentum Ecclesiæ nuncupentur, quia sunt lux & sal mundi, tamen hoc non impedit, quominùs etiam in bono

sensu, omnes Fideles perfecti fundamentum Ecclesiæ pariter dicuntur. Secundò observat Origenes Christum non dicere, quòd portæ inferorum non sint prævaliture adversùs unum Petrum: sed hoc etiam intelligi de omnibus Apostolis & perfectis, hoc est de tota Ecclesia Catholica collectim, non de singularibus distributivè sumptis: & ita Origeni infallibilitas toti Ecclesiæ, non singularibus competit: *Nunc autem audebimus dicere, quod adversus unum Petrum non prævalituræ sint portæ inferorum, adversus cæteros autem Apostolos ac perfectos, prævalituræ sint, ac non potius in omnibus ac singulis eorum, de quibus dictum est, fit illud quod dictum est, & portæ inferi non prævalebunt adversus eam?* Tertiò, probat similiter hanc clausulam, *& super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam*, ad omnes Apostolos pertinere, & consequenter etiam nomen petiæ ac fundamenti omnibus Apostolis, non soli Petro competere. Quartò, præterea non uni Petro, sed omnibus Apostolis dari claves regni Cælorum: *An verò soli Petro dantur à Christo claves regni Cælorum, nec alius Beatorum quisquam eas accepturus?* Quintò, quasi ex notiori ignotum probat, demonstratque eo ipso quod notum est, omnes Apostolos claves accepisse, atque hoc Christi effatum, *tibi dabo claves*, ad omnes Apostolos pertinere, sequi cætera omnia quæ Mathæi 16. uni Petio promitti aut dici videntur, omnibus quoque Apostolis esse communia, sicut ministerium clavium, *quod si dictum hoc, tibi dabo claves regni Cælorum, cæteris quoque commune est, cur non simul, & quae prius dicta sunt, & quae sequuntur, velut ad Petrum dicta, sunt omnium communia?* Quasi diceret reliquos Apostolos sicut & Petrum aperire & claudere Cælum, ligare & solvere in Cælo & in terra: item esse petram atque fundamentum Ecclesiæ, & Beatos esse sicut & Petrum; hæc enim communis est doctrina omnium Patrum, eoque ipso probatur à priori, quòd omnes Apostoli individuè & collectim sumpti, pertineant ad causam efficientem secundariam Ecclesiæ, propter Christi Sacerdotium illis ex æquo communicatum. Sextò, probat hanc fidei confessionem, *Tu es Christus Filius Dei vivi*, omnibus Apostolis esse communem, quia edocti sunt à Christo per illuminationem Spiritus sancti, ac proindè multos dicere Salvatori, tu es Christus Filius Dei vivi.

IV. Verùm Cardinalis de Turrecromata lib. 2. de Ecclesia Origenem tractatu sexto in Mathæum docere, *quod Petro* quidem datæ sint claves, non unius Cæli, sed multorum Cælorum, Math. 16. ut quæcumque ligarent super terram, essent *ligata, non tantum in uno Caelo, sed in omnibus Caelis; ad eos autem qui multi sunt ligatores & solutores in terra, Christum Math. 18. dixisse ut solverent & alligarent, non in Caelis sicut Petrus, sed in uno Caelo; quia non tunc in tanta perfectione sicut Petrus, ut alligent & solvant in omnibus Caelis.* Respondeo frustra hanc Origenis opinionem obtrudi, cùm neque dogmaticis, neque oratoriis & œconomicis regulis ullo modo consentiat: ita ut qui illam pervicaciter defendere vellet, hæreticus haberetur. Cujus rei Maldonatum testem fero, quamquàm alioqui omnem animi dianoeam in absoluta Papæ monarchia tutanda impendat; siquidem cap. 16. in Mathæum, benè quidem sentit Origenes, dum ait, *plus Petro quàm cæteris Apostolis concessum fuisse, sed veram solidamque sententiam nimis subtiliter probando perdidit, asserendo Petrum in omnibus Calis, alios verò Apostolos in uno tantum Cælo solvendi potestatem accepisse*: hæc Maldonatus, vide infra caput v. hujus libri numero 35. ampliùs sub-

O 2

jungo istud Origenis figmentum, iis quæ paulò antè verè & dogmaticè docuit planè contradicere: nam clarè & nominatim ostendit potestatem ligandi & solvendi, claudendi atque aperiendi Cælum, aliaque omnia Petro dicta & collata, etiam reliquis Apostolis esse communia. Intereà monendus Lector, qui ad Origenis lectionem animum appulerit, debere hujus proverbii antiquorum de Origene meminisse: ubi benè, nemo meliùs; ubi malè, nemo pejus Origene.

V. Tertullianus lib. 4. adversùs Marcionem de Apostolis loquens: *Lapides sunt*, ait, *& fundamentum super quos nos ædificamur, exstructi secundum Paulum super fundamentum Apostolorum, &c.* Quarè Ecclesias Asiæ à S. Joanne ædificatas observat, & ita relinquitur cunctos Apostolos, non solum Petrum esse fundamenta Ecclesiæ. Idem in Scorpineo cap. 10. perhibet *Dominum Petro, & per Petrum Ecclesiæ claves reliquisse.* Quod autem lib. de pudicitia cap. 21. memorat Christum soli Petro, & non Ecclesiæ claves dedisse, infra lib. 3. cap. 1. explicabitur.

VI. Cyprianus Tertulliano, sicut discipulus Magistro, succedet; nam in illius præsertim epistolis multa quidem certissima & evidentissima regiminis Aristocratici & veteris disciplinæ extruit monimenta, in quibus recensendis ego sequar Pamelii editionem & numeros. Primùm epist. 27. ad lapsos, qui pacem sibi à Paulo Martyre oblatam, inconsulto Cypriano, usurparent, nominatim declarat quæ Petro dicta sunt à Christo, Math. 16. etiam ad omnes Episcopos pertinere, tanquàm ad Successores Apostolorum: adeò quidem ut super illos Ecclesia fundetur & constitua-
„ tur. " Dominus noster, *ait*, cujus præcepta metuere & observare debemus,
„ Episcopi honorem & Ecclesiæ suæ rationem disponens, in Evangelio loquitur,
„ & dicit Petro, Ego dico tibi, quia tu es Petrus & super istam petram ædificabo
„ Ecclesiam meam, & portæ inferorum non vincent eam, & tibi dabo claves re-
„ gni Cælorum, & quæ ligaveris super terram, erunt ligata & in Cælo, &c.
„ Inde per temporum & successionum vices, Episcoporum ordinatio & Ecclesiæ
„ ratio decurrit, ut Ecclesia super Episcopos fundetur & constituatur, & omnis
„ actus Ecclesiæ per eosdem Præpositos gubernetur. Cùm hoc itaque divinâ lege
„ fundatum sit, miror quosdam audaci temeritate sic mihi scribere voluisse, quan-
„ do Ecclesia in Episcopo & Clero & in omnibus stantibus sit constituta. Qui locus Cypriani multa scitu digna habet. Et primò quidem nos manu ducit ad cognoscendum dogmaticè quidnam sit fundamentum, & petram in quam Christus ædificat Ecclesiam. Cùm enim Dominus, tanquàm Sacerdos in æternum secundùm ordinem Melchisedech, sit Caput essentiale & causa primaria efficiens Ecclesiæ; atque Sacerdotii sui communicatione hierarchicum ordinem, quem Apostoli referebant, velut causam efficientem secundariam Ecclesiæ constituerit, ut cap. 1. 2. & 3. hujus libri probavimus, insurgit necessariò omnes Apostolos, qui claritatem, firmitatem & unitatem habent à Christi Sacerdotio ex æquo inter sese, esse petram & fundamentum secundarium Ecclesiæ post Christum; & consequenter etiam Episcopos qui Apostolis successerunt, vim atque rationem fundamenti obtinere. Quod Cyprianus sic docet: *Dominus Episcopi honorem & Ecclesiæ suæ rationem disponens in Evangelio loquitur, & dicit Petro, ego dico tibi, quia tu es Petrus, &c. & tibi dabo claves regni Cælorum, & quæ ligaveris super terram, &c. & indè per temporum*

*& successionum vices, Episcoporum ordinatio & Ecclesiæ ratio decurrit ut Ecclesia super Episcopos fundetur & constituatur, & omnis actus Ecclesiæ per eosdem præpositos gubernetur.*

VII. Hic audis ordinationem Episcoporum & Ecclesiæ rationem atque naturam decurrere & repeti ab illis promissis Domini factis Petro, *tu es Petrus*, & super hanc petram tibi dabo claves regni Cælorum, & quæ ligaveris super terram, &c. hæc enim sunt effectus & dotes Sacerdotii Christi Ecclesiæ crediti, ac proinde Episcopi sicut & Apostoli ex vi & naturâ suæ ordinationis, sunt petra atque fundamentum Ecclesiæ. Nam (inquit Cyprianus) Ecclesia super Episcopos fundatur *& constituitur, & omnis actus Ecclesiæ per eosdem præpositos gubernatur; adeò ut Ecclesia in Episcopo & Clero & omnibus stantibus constituta sit.* Quem ad locum facit pariter epist. 69. ad Florentinum Pupianum hominem Laycum, qui Cypriano obsequebatur, seque ab illius communione secreverat.

VIII. *Loquitur Petrus super quem aedificata fuerat Ecclesia, Ecclesia nomine docens & ostendens, quia etsi contumax ac superba obaudirent nolentium multitudo discedat, Ecclesia tamen à Christo non recedit; & illi sunt Ecclesia, plebs Sacerdoti adunata, & Pastori grex adhærens: unde scire debes Episcopum in Ecclesia esse; & si quis cum Episcopo non sit, in Ecclesia non esse.* Hinc igitur liquet Ecclesiam fundari super Petrum, aliosque Apostolos & Episcopos qui Apostolis successerunt, nihil aliud esse quàm Evangelicæ doctrinæ quam prædicant, & actibus hierarchicis quos excercent tanquàm à Christi Sacerdotio scaturientibus firmiter, intimè, atque indissolubiliter adhærescere: quia per illos Christo capiti & fundamento primario ac essentiali unimur, clarificamur & in unum consummamur. Hi enim sunt nativi effectus divinæ hujus promissionis, Joan. 17.: *Non pro eis rogo tantum, sed pro eis qui credituri sunt per verbum eorum in me, ut omnes unum sint, sicut tu Pater in me & ego in te, ut & ipsi in nobis unum sint, ut credat mundus, quia tu me misisti, & ego claritatem quam tu dedisti mihi, dedi eis, ut sint consummati in unum, &c.* Quibus illustrandis faciunt quæ Prosper Aquitanicus lib. 2. cap. 2. de vita contemplativa narrat de Sacerdotum vel Episcoporum officio: " Quos vocat Ecclesiarum Christi, post Apostolos fundatores, fidelis populi duces, veritatis assertores, pravæ doctrinæ hostes, omnibus bonis amabiles, & malè sibi consciis etiam ipso visu terribiles, vindices oppressorum, patres in Fide Catholica regeneratorum, prædicatores cælestium præmiorum, exempla bonorum operum, documenta virtutum & formam Fidelium: ipsi sunt Ecclesiæ decus in quibus ampliùs fulget Ecclesia, ipsi columnæ firmissimæ, quibus in Christo fundatis, innititur omnis multitudo credentium, ipsi Januæ Civitatis æternæ, per quas omnes qui credunt, ingrediuntur ad Christum; ipsi Janitores, quibus claves datæ sunt regni Cælorum, ipsi etiam dispensatores regiæ domus, quorum arbitrio in aula Regis æterni dividuntur gradus & officia singulorum, &c. "

IX. Porrò alterum quod in verbis Cypriani dignum observatione occurrit, est *Ecclesiam in Episcopo & Clero & omnibus stantibus constitutam.* Quæ clausula quadrat omninò sententiæ Origenis docentis Ecclesiam fundari super omnes Fideles & perfectos. Si quidem activè fundatur super Episcopos & orthodoxam doctrinam quam Episcopi evangelisant, passivè autem super populum & Fideles Laycos, qui doc-

trinâ illâ salutari imbuuntur, eamque suo etiam modo propugnant. *Nam sicut Sacerdos debitor est ut veritatem quam audivit à Deo liberè prædicet, sic Laycus debitor est ut veritatem quam audivit quidem à Sacerdotibus, probatam in Scripturis, fiducialiter defendat, xi. quæst. 3. can. 86. nolite §. nam sicut.* Tertium notabile dicitur ab hac periodo epistolæ ad Papianum, puta *Episcopum esse in Ecclesia, & Ecclesiam in Episcopo, & si qui* cum Episcopo non sint, in Ecclesia non esse. Quæ verba indicant quonam sensu Cyprianus dicat epistolâ 55. ad Cornelium: *Non aliundè hæreses oboriri aut nasci schismata, quàm inde quòd Sacerdoti Dei non obtemperetur, &c.* de qua re infra ampliùs.

Verùm epist. 3. Præsbyterorum & Diaconorum Rom. Ecclesiæ ad Cyprianum, hoc regiminis Aristocratici monimentum nobis exhibet, nempè firmum esse non posse decretum, quod non plurimorum videtur habuisse consensum, epist. autem 46. Cornelii ad Cyprianum: *Omni igitur actu de me perlato, placuit contrahi Præsbiterium*, ait Cornelius; adfuerunt etiam Episcopi quinque, qui hodie præsentes fuerunt, &c. His ita gestis in Præsbyterium venerunt, Maximus, Urbanus, Sidonius, &c. Quem ad locum, nomine Præsbyterii, Pamelius intelligit Collegium, sive, ut loquitur Hieronymus epist. ad Rusticum, Senatum Cleri Romani, utpotè sine quorum consilio arduum nihil solebat agere Romanus Pontifex, &c. idque Aristocraticum regimen asserit.

Item epist. 55. ad Cornelium nominatim docet, unum Petrum pro omnibus Collegis suis loquutum, & non tam suâ unius privatâ, quàm communis Ecclesiæ voce respondisse. *Petrus ait, super quem ædificata ab eodem Domino fuerat Ecclesia, unus pro omnibus loquens, & Ecclesiæ* voce respondens, ait, Domine, ad quem ibimus, &c.

Deindè ibidem, & jus commune & regimen Aristocraticum sæpè vendicat, dum identidem *Collegium Sacerdotum, consensum Episcoporum, & florentissimum Clerum Romanæ Ecclesiæ, cum Cornelio præsidere docet*, propria sunt verba, quæ infallibilem Monarchiam funditùs extirpant. Porrò Bellarminus lib. 2. de Rom. Pontifice cap. 16. ut istam Monarchiam ferruminet, clausulam hujus epistolæ Cypriani ad Cornelium, clarè & affirmatè scriptam de omnibus Episcopis, canonicè à Clero & populo institutis & gubernantibus, uni & soli Cornelio, violenter & contra mentem Cypriani addicit, contenditque Cyprianum his vocibus: *Neque aliundè hæreses obortae sunt aut natæ schismata, &c.* de Cornelio capi oportere, & *Cyprianum hac dixisse propter schisma Novatianorum qui non agnoscebant Cornelium.* Quæ si alius à Bellarmino dixisset, profectò malè ab illo aut ejus sodalibus acciperetur: quasi nunquàm legisset Cyprianum, exque aliorum Commentariis saperet. Enim verò Cyprianus de Novatianis ibi nequaquàm agit, sed de Fortunato Pseudo-Episcopo in schismate electo, & Felicissimo Præsbytero, quorum ille Synodo Provinciali Africæ, hic verò à proprio Episcopo damnatus, post sententiam Episcopi synodicè & canonicè comprobatam, ad Cornelium Papam secesserant, ut ad ejus communionem reciperentur; quod ne fieret à Cornelio Cyprianus cavet, hincque obiter captat occasionem demonstrandi cunctas hæreses & schismata non aliundè nasci, quàm quòd secessio fiat ab Episcopis legitimè & canonicè præsidentibus, quos su-

pra docuit esse *petram & fundamentum Ecclesiæ post Apostolos, & Episcopum esse in Ecclesia, & Ecclesiam in Episcopo, & si quis cum Episcopo non sit, in Ecclesia non esse, quia Ecclesia est Clerus & plebs Episcopo adunata : neque enim aliunde hæreses obortæ sunt aut natæ schismata* ( ait Cyprianus ) *quàm inde quòd Sacerdoti Dei non obtemperetur : nec unus in Ecclesia ad tempus Sacerdos & ad tempus Judex vice Christi cogitatur, cui si secundùm Magisteria divina obtemperaret fraternitas universa, nemo adversum Sacerdotum Collegium quicquam moveret, nemo post divinum judicium, post populi suffragium, post* Coepiscoporum *consensum, judicem se jam non Episcopi, sed Dei faceret, nemo dissidio unitatis Christi Ecclesiam scinderet.* Et aliquanto post, *nam cum statutum omnibus nobis & æquum sit pariter ac justum, ut uniuscujusque causa illic audiatur, ubi est crimen admissum & singulis Pastoribus portio gregis sit adscripta, quam regat unusquisque & gubernet, rationem sui actus Domino redditurus : oportet utique eos quibus præsumus non circumcursare, nec Episcoporum concordiam cohærentem, suâ subdolâ & fallaci temeritate collidere, sed agere illic causam suam, ubi & accusatores habere, & testes sui criminis possint : nisi si paucis desperatis & perditis, minor videtur esse auctoritas Episcoporum in Africa constitutorum, qui jam de illis judicaverunt, &c.* Quo ex textu tria colligimus. Primùm, hæreses & schismata indè nasci, quòd uni Sacerdoti & Episcopo ad tempus in Ecclesia constituto, ut nec vice Christi secundùm Magisteria, id est, præcepta divina judicet, non obtemperaretur. Qui locus de omnibus ( inquam ) Episcopis legitimè electis, suasque Ecclesias canonicè moderantibus, non de solo Cornelio intelligitur, ut solâ lectione epistolæ Cypriani liquet, ampliùsque confirmatur, aliâ simili periodo in epistola 69. ad Pupianum hominem Laïcum, qui à Cypriani communione abstinebat; *Inde enim schismata & hæreses obortæ sunt & oriuntur* ( inquit ) *dum Episcopus qui unus est, & Ecclesiæ præest, superbâ quorumdam præsumptione contemnitur, & homo dignatione Dei honoratus, indignus hominibus judicatur* : & aliquanto infra; *Unde scire debes, Pupiane, Episcopum in Ecclesia esse & Ecclesiam in Episcopo. & si quis cum Episcopo non sit, in Ecclesia non esse.* Secundò, elicimus Episcopos vice Dei & Christi constitutos, & consequenter nihil esse absurdi; *Quod Dei & Christi Vicarii, aut etiam vice Dei nominentur in potestate ministeriali spirituali*, ut aliàs probavimus : sunt enim in solidum & ex æquo Sacerdotii Domini participes, *omnis namque Pontifex ex hominibus assumptus pro hominibus constituitur in iis quæ sunt ad Deum.* Hebræor 5. Undè Math. 18. *Ubicumque fuerint duo vel tres congregati in nomine meo, ibi sum in medio eorum; & Lucæ 10. : Qui vos audit, me audit; & qui vos spernit, me spernit, spernit eum qui me misit.* Quod est intelligendum, si Prælati conformiter ad Magisteria, id est, præcepta divina præsint & præcipiant, ut docet Cyprianus. Tertium consectarium ex antecedentibus derivatur, puta Judicium Synodale adversùs Fortunatum & Felicem, latum in Africa, retractari non posse, & continuò istos audiri non debere Romæ, quia omnes Episcopi in solidum sunt participes Sacerdotii Christi, & proindè suas Ecclesias in solidum regunt : quod capi debet de disciplina & politia, non de rebus ad Fidem spectantibus, quæ Catholica & communis est omnibus Ecclesiis, undè Catholico consensu sanciri debent; contra autem negotia Provinciæ Synodus Provinciæ gubernat & definit can. 5. Nicæno & 2. Constantinopolitano. *Nemo post divinum Judicium*, dicit Cyprianus, *post populi suffragium, post*

*Coepis-*

*Coepiscoporum consensum, judicem se jam non Episcopi, sed Dei faceret: nemo desidio unitatis Christi Ecclesiam scinderet: nam cum statutum sit omnibus nobis, & aequum sit pariter & justum, ut unius cujusque causa illic audiatur, ubi est crimen admissum; & singulis Pastoribus portio gregis sit adscripta, quam regat unusquisque & gubernet, rationem sui actus Domino redditurus: oportet eos, quibus praesumus, non circumcursare, nec Episcoporum concordiam cohaerentem, suâ subdolâ & fallaci temeritate collidere, sed agere illic causam suam, ubi accusatores habere & testes sui criminis possint.* Observas sententiam canonicè latam in Felicem & Fortunatum vocari à Cypriano, *Dei Judicium*, juxta pollicitationem Domini Math. 18. & Lucae 10. & consequenter probat illos qui contra facerent, etiam Romae, *non Episcopi, sed Dei se facere Judices.* Quò spectant querelae Patrum Africanorum in causâ Apiarii de qua lib. 1. Historiae nostrae Conciliorum Generalium. Procul dubio caecos esse oportet, qui hanc Cypriani Epistolam 55. ad Cornelium, Monarchiae Romanae constituendae inservire putant. An rogo quicquam potest tam infestum & contrarium dominatui, quàm jus commune & regimen Aristocraticum, quod hic vindicatur à Cypriano.

X. At Bellarminus lib. 2. de Rom. Pontifice cap. 6. post Pamelium, ostendit hunc locum, *neque enim aliundè hareses obortae sunt, aut natae schismata, &c.* Primatum manifestè munire & lucem capere ex lib. de unitate Ecclesiae Cypriani, cujus meminit Gratianus 24. *quaest.* 1. *can. loquitur.* Oppono nihilo magis Episcopi Primatum canonicè electo & praesidente disputat, in libro autem de unitate Ecclesiae sic habet: „ Loquitur Dominus ad Petrum, ego dico tibi, quia tu es Petrus, & super illam „ petram aedificabo Ecclesiam meam, & portae inferi non vincent eam, & tibi „ dabo claves regni caelorum, & quae ligaveris super terram erunt ligata & in cae- „ lis, & quaecumque solveris super terram, erunt soluta & in caelis; & iterùm „ eidem post resurrectionem suam dicit, pasce oves meas (super illum unum ae- „ dificat Ecclesiam suam, & illi pascendas mandat oves) & quamvis Apostolis „ omnibus post resurrectionem suam, parem potestatem tribuat, & dicat, sicut mi- „ sit me pater, & ego mitto vos; accipite Spiritum sanctum; si cui remiseritis „ peccata, remittentur illi; si cui tenueritis, tenebuntur: tamen ut unitatem „ manifestaret, unam Cathedram constituit, & unitatis ejusdem originem ab uno „ incipientem, suâ auctoritate disposuit: hoc erant utique caeteri Apostoli quod „ fuit Petrus, pari consortio praediti & honoris & potestatis; sed exordium ab uni- „ tate proficiscitur: Primatus verò Petro datur, ut una Christi Ecclesia & Cathe- „ dra una monstretur, & Pastores sunt omnes, sed grex unus ostenditur, qui ab „ Apostolis omnibus unanimi consensione pascatur. Quam unam Ecclesiam, etiam „ in Cantico Canticorum Spiritus sanctus ex persona Domini designat, & dicit, „ una est columba mea, una est matri suae electa genitrici suae, hanc Ecclesiae uni- „ tatem qui non tenet, tenere se fidem credit? Qui Ecclesiae renititur & resistit, „ qui Cathedram Petri super quam fundata est Ecclesia deserit, in Ecclesia se esse „ confidit? Quando & D. Apostolus Paulus hoc idem doceat, & Sacramentum „ unitatis ostendat, *dicens*: Unum Corpus & unus Spiritus, una Spes, unum „ Baptisma, unus Deus. Quam unitatem firmiter tenere & vindicare debemus, „ maximè Episcopi qui in Ecclesia praesidemus, ut Episcopatum quoque ipsum

unum,

unum, atque indivisum probemus. Nemo fraternitatem mendacio fallat, nemo "
fidei veritatem perfidâ prævaricatione corrumpat; Episcopatus unus est, cujus à "
singulis in solidum pars tenetur; Ecclesia quoque una est, quæ in multitudinem "
latiùs incremento fœcunditatis extenditur. Quando solis multi radii, sed lumen "
unum; & rami arboris multi, sed robur unum teneri radice fundatum; & cum "
de uno, rivi plurimi defluunt, numerositas licèt diffusa videatur exundantis copiæ "
largitate, unitas tamen servatur in origine. Avelle radium solis à corpore, di- "
visionem lucis unitas non capit; ab arbore frange ramum, fructus germinare "
non poterit; à fonte præcide rivum, præcisus arescit: sic & Ecclesia Domini "
luce perfusâ per orbem totum radios suos porrigit, unum tamen lumen est, "
quod ubique diffunditur, nec unitas corporis separatur; ramos suos in univer- "
sam terram copiâ ubertatis diffundit, unum tamen caput est & origo una, & una "
mater fœcunditatis successibus copiosa, illius fœtu nascimur, illius lacte nutri- "
mur, spiritu ejus animamur. Adulterari non potest Sponsa Christi, incorrupta "
est & pudica; unam domum novit, unius cubiculi sanctitatem casto pudore cu- "
stodit. Hæc nos Deo servat, hæc filios regno quos generavit, assignat. Quis- "
quis ab Ecclesia segregatus adulteræ jungitur, à promissis Ecclesiæ separatur. Nec "
perveniet ad Christi præmia, qui relinquit Ecclesiam Christi, alienus est, pro- "
fanus est, hostis est; habere jam non potest Deum patrem, qui Ecclesiam non "
habet matrem, &c. " Ex quo textu multa occurrunt animadvertenda, quorum analysim ad quinque articulos redigemus. Primùm, S. Martyr ex communi Aphorismo Medicorum, contraria contrariis curantur, ut proposito suo & libri sui œconomiæ serviret, ac schismati Novitianorum mederetur, qui post Cornelium Romæ electum, Novatum Episcopum adulterum, ut loquitur Cyprianus elegerant; ostendit Deum omnia in unitatem, tanquàm matricem & radicem Ecclesiæ Catholicæ conclusisse, hocque Sacramentum unitatis vocat, quoniam genuina est nota, quâ dignoscatur à conventiculis Sathanæ, utque mundus credat Christum missum esse à Patre, Joan. 17. v. 20. quam in rem infra adversùs Bellarminum disputabimus. lib. 3. cap. 5. numero 13. His ergò de causis Cyprianus demonstrat *unum esse Deum, unum Dominum nostrum Jesum-Christum, unam Fidem, unum Baptisma, unam Cathedram, unicum Episcopatum & unicum Primatum in Ecclesia: Nam*, ut ait epist. 52. ad Antonianum, *quisquis post Episcopum canonicè electum, jam alium fieri voluerit, foris fiat necesse est, nec habeat Ecclesiasticam Ordinationem, qui Ecclesiæ non tenet unitatem, & cum post primum secundus esse non possit, quisquis post unum, qui solus esse debet, factus est, non jam secundus ille, sed nullus est.* Secundò indicat Cyprianus longè aliud haberi causam esse efficientem, & esse symbolum aut figuram unitatis, quia priùs uni & soli Christo per excellentiam; deindè secundario post Christum Sacerdotali Ecclesiæ, sivè ordini hierarchico, ob Sacerdotium Christi ei adæquatè & totaliter collatum competit. Petro autem & singularibus Episcopis, distributim sumptis solummodo competit, ut sint figura & symbolum hujus intimæ unitatis: Papæ quidem respectu totius Ecclesiæ universalis, propter suum Primatum, Episcopis verò singularibus intuitu suæ privatæ diœcesis. Nam quòd Papa est toti Ecclesiæ propter Primatum, id ipsum est Episcopus Parisiensis suæ Ecclesiæ & diœcesi, verbi

causâ, & ob eam rem Patres Nicæni vetant plures uno Episcopo esse in unaquaque Ecclesia, can. 8. Et quemadmodum B. Hieronymus lib. 1. contra Jovinianum perhibet, *inter duodecim Petrum electum esse, ut capite constituto, schismatis tolleretur occasio*, sic epist. 85. ad Evagrium contexta in decretum, Gratiani dist. 95. can. legimus, *docet unum Episcopum electum esse, qui cæteris præponeretur Presbyteris in schismatis remedium, ne unusquisque ad se Christi Ecclesiam trahens eam rumperet, &c.*

XI. Profectò Cyprianus explicatè ait Christum ideò ab uno Petro fecisse principium communicandarum clavium, & unam Cathedram, unicum Episcopatum constituisse, ac Primatum Petro detulisse, ut demonstraret unicam esse Ecclesiam, & unicum gregem, qui ab omnibus Apostolis unanimi consensione pasceretur. Undè insurgit Petrum fuisse symbolum, figuram & hieroglyphicum, non centrum aut causam efficientem unitatis Ecclesiæ, quæ Catholico Ecclesiarum consensu aut Aristocratico regimine, non absoluto & purè monarchico dominatu sanciri debet. Attende ad verba Cypriani obsecro. *Primatus verò Petro datur, ut una Christi Ecclesia & Cathedra una monstretur, & Pastores sunt omnes, sed grex unus ostenditur qui ab Apostolis omnibus unanimi consensu pascatur.* Hic observas Primatum demonstrare, non efficere unam Ecclesiam aut Cathedram. Item ostendere gregem unicum ab Apostolis omnibus unanimi consensu pascendum; hic autem consensus synodicè iniri solitus erat, ut Acta Apostolorum & octo primorum Conciliorum Generalium declarant. Quocircà quæcumque à Cypriano pro unitate Ecclesiæ adversùs schismata scribuntur, hâc notione capi debent, ut omnia synodicè constituantur, quod passim omnibus ejus epistolis probatur. De hac unitate etiam agit epist. 40. ad plebem universam contra turbas Felicissimi. *Deus unus est & Christus unus est, & una Ecclesia, & Cathedra una, super Petrum Domini voce fundata; aliud altare constitui, aut Sacerdotium novum fieri, præter unum altare & unum Sacerdotium non potest, quisquis alibi collegerit, spargit.* Item epist. 46. Cornelii ad Cyprianum, ubi narrat postquàm Novatus ab urbe discessit, illos qui à schismate Novati, ad unitatem Ecclesiæ redibant, hâc usos formulâ: *Nec ignoramus Deum unum esse, unum Spiritum sanctum, unum Episcopum in Catholica Ecclesia esse debere.* Certè Ecclesia Catholica regulariter in una diœcesi duos non capit Episcopos, ut ex Concilio Nicæno jam ostendimus. Item epist. 70. ad Januarium, *unum Baptisma, unus Spiritus sanctus, una Ecclesia à Christo Domino super Petrum origine & ratione unitatis fundata*, & 55. ad Cornelium asserit *à Petri Cathedra & Ecclesia* principali unitatem Sacerdotalem exortam.

XII. Cæterùm Ecclesiam super Petrum origine & ratione unitatis fundari, aut à Petri Cathedra & Ecclesia principali unitatem Sacerdotalem exortam, allusio est ad Christi institutum, qui in conferendis clavibus & potestate ecclesiastica, originem & principium eas promittendi fecit à Petro Math. 16. *tibi dabo claves regni Cælorum, &c.* ut indicaret se potiùs unitati, quàm uni, atque in finem unitatis & Communionis Sanctorum claves dedisse, quemadmodum S. Augustinus cum permultis Patribus passim interpretantur. Communis certè est Theologorum sententia, finem omnium actuum hierarchicorum esse charitatem, pacem & unionem Ecclesiæ. Quapropter si extra & contra unitatem ac pacem Ecclesiæ, potestas clavium usurpetur & exerceatur, ut Cyprianus de Novatianis probat, suo effectu ac fine legitimo & Ca-

nonico orbatur, ut hæc verba ostendunt : *Quamvis Apostolis omnibus post resurrectionem suam parem potestatem tribuat, & dicat, sicut misit me Pater, & ego mitto vos, accipite Spiritum sanctum, si cui remiseritis peccata, &c. tamen ut unitatem manifestaret, unam Cathedram constituit, & unitatis ejusdem originem ab uno incipientem, suâ auctoritate disposuit. Hoc erant utique Apostoli, quod Petrus, pari consortio praditi honoris & potestatis; sed exordium ab unitate proficiscitur, Primatus verò Petro datur, ut una Christi Ecclesia, & Cathedra una monstretur, & Pastores sunt omnes, sed grex unus ostenditur, qui ab Apostolis omnibus unanimi consensione pascatur.*

XII. Quem ad sensum capienda quæ leguntur in epistola quam Anacleto tribuunt, conjecta in corpus Canonicum *can. novo dist. 21.* ubi dicitur, *post Christum Dominum à Petro Sacerdotalem cœpisse Ordinem.* Quæ clausula alludit ad hæc verba Cypriani, *à Petri Cathedra & Ecclesia principali unitatem Sacerdotalem exortam.* His pariter concordat Innocentius I. epist. 91. inter Augustini epistolas, dum ait, *à Sede Apostolica ipsum Episcopatum & totam auctoritatem nominis hujus emersisse.* Item epist. ejusdem Innocentii 93. *quoties Fidei ratio ventilatur, arbitror omnes fratres & Episcopos nostros nonnisi ad Petrum, id est sui nominis & honoris auctorem referre debere.* Auctor autem nominis & honoris Petri est ipse Christus; undè hic locus parùm juvat causam adversariorum. Item Nicolaus I. epist. 40. ad Carolum Calvum, & 42. ad Galliæ Episcopos, ad textum Cypriani respexit, dum asserit, *per Petrum Apostolatus & Episcopatus in Christo cœpisse exordium.* Qui omnes & consimiles loci Pontificum in sua causa, nisi de symbolo & figura unitatis Fidei, doctrinæ Evangelicæ, Sacerdotii & Episcopatus Christi, atque etiam de unitate quæ est finis potestatis clavium, strictè capiantur, nullo modo consistere queant, quia sacris Scripturis planè contradicunt; quibus edocemur Christum individuè & in commune omnes misisse Apostolos, eosque Sacerdotio suo effecisse participes, Lucæ 22. *Hoc facite in meam commemorationem.* Item pervagatissimum est alios Apostolos à Petro, habuisse à Domino potestatem instituendi Episcopos, sicut & Petrum. Quarè B. Paulus Timotheum ordinavit : quâ igitur ratione à Petro post Christum Ordo Sacerdotalis cœpit, ut testatur Anacletus? aut per Petrum Apostolatus & Episcopatus in Christo cœpit exordium, ut Nicolaus perhibet. Herclè, quando omnes Apostoli, excepto Primatu, & honore & potestate sunt pares, & ex æquò fundamenta Ecclesiæ, falsum est super unum Petrum ædificatam Ecclesiam : & iis planè repugnat, quæ ipsemet Cyprianus paulò antè docuit numero 7. videlicet, *Ecclesiam fundari super Episcopos qui Apostolis successerunt.* Sanè antiquiores editiones operum Cypriani, ut Morellii, Item codices manuscripti, hâc carent formulâ, *super illum unum ædificat Ecclesiam suam, &c.* quâ sublata, aut parenthesi inclusa, sensus Cypriani integer & concinnus remanet, multique arbitrantur esse glossema Gratiani, apud quem omnium primo repertum est, & dehinc in contextum Cypriani irrepsit. Certum est autem Gratianum innumeros locos Patrum & sententias antiquorum Canonum interpolasse, ut eos ad suam privatam opinionem perverteret, maximè verò ad absolutam Papæ Monarchiam roborandam, propter quam suum decretum inscripsit, *Concordantia discordantium Canonum*; nemoque nescit, mandato Gregorii XIII. Gratiani collectionem recognitam, multasque illius farragines suo genuino nitori fuisse

reftitutas. Ut ut fit, ego libenter assentior Pamelio, & memoratam clausulam, ut nativam Cypriani amplector, *super illum unum ædificat Ecclesiam*, planè allegoricus est, de quo secundùm omnes Theologiæ & Logicæ regulas, nihil quicquam præter Primatum Petri dogmaticè colligi potest, de quo Catholici nullam Curiæ Romanæ litem movent; imò verò laborant ut sartas tectas tanquam unitati & ordini constituendo pernecessarias retineatur. Adi Cardinalem Cusanum lib. 2. de concordantia cap. 16. de quo agetur capite sequenti.

XIV. Tertius articulus Analyseos Cypriani est, *cæteros Apostolos hoc fuisse quod Petrus, pari consortio praditos honoris & potestatis, qua clausula fermè verbum de verbo extat in Epistola Anacleti, & dist. 21. can. in novo §. cæteri verò Apostoli.* De hoc autem Cypriani testimonio Bellarminus jam alias laudatus a me lib. 4. de Rom. Pontifice cap. 23. *Vides*, ait, *idem dari Apostolis per illa verba ; ego mitto vos quod Petro fuerat promissum per illud dabo tibi claves, & postea exhibitum per illud pasce oves meas : constat autem per illa tibi dabo claves, & per illud pasce oves meas, intelligi jurisdictionem plenissimam etiam exteriorem, quomodò autem hæc non impediant Primatum Petri alibi satis ostensum est.* Hæc Bellarminus cui ut concedo par consortium honoris & potestatis delatum Apostolis, non derogare Primatui ; ita contendo absolutam monarchiam penitùs abrogare, atque regimen aristocraticum & jus commune asserere. De Primatu disseruimus axiomate XXXI. apologiæ, & infra hoc libro cap. 6.

XV. Quartus articulus Analyseos, Christum in totâ Ecclesiâ Catholicâ unicam cathedram & unicum indivisum instituisse sacerdotium aut episcopatum. Porrò nomine cathedræ Patres, Chrysostomus, Hieronymus, Beda Anselmus &c. super caput 23. Mathæi Evangelicam doctrinam intelligunt, ut infra ostendetur. Certe sicut hæc fides Ecclesiæ *tu es Christus Filius Dei vivi*; una et individua est ubique, sic & doctrina Evangelica, cujus unicæ doctrinæ, Petri Cathedra est symbolum & figura, ut paulo ante de Primatu dicebamus. Hujus autem unicæ doctrinæ Cathedræ & sacerdotii; aut Episcopatus Christi, Cyprianus demonstrat novatianos nullo modò esse participes, quia totus orbis Christianus ab illis ut doctrinæ, vitæ consortio, sic Episcopatu sejunctus est. Per Episcopatum verò Ecclesiasticam potestatem significat, quæ ubique inter Catholicos una & individua ejusdem virtutis est. *Nemo fraternitatem mendacio fallat, nemo fidei veritatem perfida prævaricatione corrumpat, Episcopatus unus est, cujus à singulis in solidum pars tenetur, Ecclesia quoque una est &c.* ait Cyprianus. Quandoquidem Episcopatus aut sacerdotium Christi est tanquam anima vivificans Ecclesiam, totum in toto ordine hierarchico & totum in uno quoque Episcopo & Presbytero.

XVI. Ad hæc Bellarminus lib. 2. de Rom. Pontifice cap. 16. Episcopatus (inquit) " unus est eo modo quo multi arboris rami sunt una arbor, multi rivi una
" aqua, & multi radii una lux, ut ibidem Cyprianus dicit : sicut ergo in ramis,
" rivis & radiis unitas est, ratione capitis, id est radicis, fontis, solis, licet rami
" ipsi, rivi & radii multiplicentur : ita etiam Ecclesia est una, & Episcopatus unus
" in radice & capite, quamvis multæ sint particulares Ecclesiæ, multique parti-
" culares Episcopatus unius igitur magni Episcopatus ab Episcopis singulis in soli-
" dum pars tenetur : Sed non æqualis, neque eodem modo, nam Petrus & ejus

succeſſores tenent eam partem quæ eſt veluti caput & radix & fons : Cæteri te- "
nent alias partes quæ ſunt veluti rami & rivi : eſt enim ipſe Epiſcopatus ſimilis "
corpori heterogeneo, nemo homogeneo : ex quo ſequitur ut non eodem modo "
ſinguli Epiſcopi teneant partem hujus Epiſcopatus : Nam ſicut radix licet ſit pars, "
ut etiam eſt ramus, tamen ſuſtentat & regit ramos, & omnia quæ ſunt in ramis "
ſunt etiam virtualiter in radice, non è contrario, ita etiam licet Eccleſia Romana "
& Epiſcopatus Romanus ſit pars Eccleſiæ univerſæ, & Epiſcopatus univerſalis, "
ſicut eſt Eccleſia Tuſculana, & ejus Epiſcopatus, tamen Eccleſia Romana regit "
Tuſculanam, non contra. Itaque ex Sententia Cypriani rectè colligitur non eſſe "
Papam Romanum Solum Epiſcopum omnium Eccleſiarum, ſunt enim alii veri "
Epiſcopi, qui partem ſuam regendam ſuſceperunt Eccleſiæ univerſalis. Non tamen "
rectè colligitur non eſſe Romanum Pontificem caput & Paſtorem Epiſcoporum "
omnium; & proinde etiam Eccleſiæ univerſæ, quandoquidem pars, quæ ipſi "
regenda commiſſa eſt, eum locum habet in Eccleſia quem habet radix in arbore, "
caput in corpore & fons in aquarum rivulis. " Quæ collectio Bellarmini tot penè Cavellationibus quot verbis refertur, totaque ad præſentem Curiæ Romanæ Dominatum, non ad doctrinam Evangelicam compoſita eſt. Quandoquidem fingit Papam id eſſe in Eccleſia, quod eſt radix in arbore, fons in rivulis, ſol in radiis, idque non tantùm contra mentem Cypriani, Verùm etiam contra veritatem. De Cypriano poſtea, jam de veritate inquiramus. Procul dubio Eccleſia Socerdotali collectim ſumpta poſt Chriſtum ideo cauſa eſt efficiens Eccleſiæ, quia Sacerdotium Chriſti Architectonice poſſidet, illudque tribuit & confert Papæ, Epiſcopis & Presbyteris, atque unà etiam poteſtatem & juriſdictionem Eccleſiaſticam ad Chriſtianos regendos neceſſariam. Ex quo fit ut S. Hieronymus diſt. 95. can. legimus de quo ſupra cap. 3. clarè doceat *omnes Epiſcopos æquales eſſe quia ex æquo ſunt ejuſdem Sacerdotii Chriſti participes*; *adeo ut poteſtas* Eugubini *æqualis ſit poteſtatis*, *Romani Epiſcopi jure divino*, *quod non tollit aut imminuit* Primatum. Quo circa valde fallit Bellarminus dum perſuadere vult hunc unicum Epiſcopatum aut Sacerdotium, cujus meminit Cyprianus non eſſe ſimilem homogeneo ſed heterogeneo corpori, imo verò ſi formaliter, quoad habitum & in actu ſignato conſideretur, idem eſt ſynomine in omnibus Epiſcopis & Sacerdotibus, diſtinguitur autem quoad actum, exercitium & adminiſtrationem juxta varietatem atque differentiam organizationis ut de animâ rationali corpus organizatum informante dictum eſt ſupra, quæ tota eſt in toto & tota in qualibet parte corporis humani : idque quia neceſſarium ſæpius inculcandum eſt.

XVII. Quintus articulus Analyſeos declarat ſenſum Cypriani contra effugia Bellarmini, ſcilicet Eccleſiam collectim ſumptam, non unum Papam, ſoli, radici arboris, fonti, & capiti comparari, quia Secundum Chriſtum Eccleſia eſt cauſa efficiens omnium chariſmatum propter Sacerdotium Chriſti, quod inquam architectonicè poſſidet, ut illud diſpenſet & conferat quibus opus eſt ad vivificandam & propagandam Eccleſiam per actus Hierarchicos : *Epiſcopatus unus eſt*, ait Cyprianus, *cujus à ſingulis in ſolidum pars tenetur*, *Eccleſia quoque una eſt*, *quæ in multitudinem latius incremento fæcunditatis extenditur*. *Quomodo ſolis multi radii*, *ſed lumen unum*, *& rami arboris multi*, *Sed robur unum tenaci radice fundatum &c. Sic & Eccleſia Domini perfuſa*

*per totum orbem, radios suos porrigit, unum tamen lumen est, quod ubique diffunditur, nec unitas corporis separatur, ramos suos in universam terram copia ubertatis extendit, profluentes largiter rivos latius expandit, unum tamen caput est & origo una, & una mater fecunditatis successibus copiosa, illius fœtu nascimur, illius lacte nutrimur, spiritu ejus animamur &c.* Audis Lector Ecclesiam sponsam Christi atque omnium fidelium matrem nos procreare in vitam, nos suo lacte nutrire & spiritu animare, ac vivificare, quæ quidem dotes nequaquam Pontifici Romano possunt competere, cum ille ab Ecclesia matre sua & spiritum & animam hauriat ejus que spiritu animetur lacte nutriatur, peccatorum remissionem & sacramenta capiat &c. Quare hunc articulum fidei more aliorum hominum profitetur : Credo sanctam Ecclesiam Catholicam, sanctorum communionem, remissionem peccatorum &c. Quid ergo Bellarminus hic comminiscitur Papam Soli, Fonti, & radici arboris conferri? quem pariter in scopum allisit 4. de Rom. Pontifice cap. 24. *Quatuor similitudines quibus utitur S. Cyprianus de unitate Ecclesiæ probant Episcopos omnes a Papa jurisdictionem accipere, quia sedem Petri comparat capiti, radici, fonti, soli, nam in omni corpore virtus membrorum derivatur à capite, in omnibus arboribus virtus ramorum oritur à radice*, in omnibus rivis aqua fluit ex fonte, omnium denique radiorum solarium lux est à sole.

XVIII. Hæc Bellarminus quem Vallius clausis oculis sequitur, in quem disputavimus lib. 1. cap. 1. ad quartum argumentum, & quoniam in Ecclesiæ Sponsæ Christi dotibus versamur, tacitus hic non possum Cardinalis Turrecrematæ audaciam præterire, qui quidem lib. 1. cap. 20. de Ecclesia Patres Basileenses tanquam deliros redarguit, quod genufecterent ad hujus clausulæ Symboli Nicæni pronunciationem. *Credo unam Sanctam Catholicam & Apostolicam Ecclesiam. Quod si Reges & Imperatores coram Pontificibus æquissimis procumbunt ad pedum oscula illosque propter potestatem Ecclesiasticam formaliter consideratam qua donati, sunt a Deo, cultu dulia absque ulla adulatione aut errore venerantur*, ut docet Gersonius de potestate Ecclesiastica considerat. XI. quis nos jure reprehendat, si ad Ecclesiæ Catholicæ commemorationem quæ tota pulchra est, sine maculâ & rugâ, quæque omnium nostrum est communis parens, cujus spiritu animamur, lacte nutrimur & à peccatis absolvimur, genuflectamus. Certè propter quod unum quodque tale & illud magis. Jam non semel docui placuisse Christo nobis omnia charismata per & propter Ecclesiam sponsam erogare, idque adeo ut quæ Papa facit vim & robur tantum habeant si modò juxta propositum & intentionem Ecclesiæ Canonibus consecratam peraguntur. Lege Almainum lib. de Ecclesiæ auctoritate cap. 7. ante medium.

XIX. Equidem Antonius de Rozellis lib. 3. Monarchiæ cap. 1. versus finem notat, " quod si aliquis opinaretur quidpiam hæreticum motus naturali ratione, „ talem non esse hæreticum, si hoc ipsum non defenderet, sed determinationi Ec„ clesiæ universalis subjiceret, ut Innocentius notat de Summa Trinitate cap. 2. in „ fine. Ratio est (inquit) quia errare Ecclesia non potest, secus autem si credu„ litati Papæ vel ejus opinioni incertæ subjiceret, quia tunc non defenderetur ab „ hæresi; ratio quia Papa homo est & peccare potest, & ejus sententia non est cer„ ta sed Ecclesiæ universalis bonorum fidelium sententia semper est vera : & ideo „ talis hæreticus non foret.

XX. Hic ego aliquot Nicæni Concilii Canones formam Aristocratici regiminis Ecclesiæ Apostolicæ continentes exscribam. Et quidem Patres Nicæni ejusmodi Canonibus disciplinam ab Apostolorum temporibus ad sua usque tempora servatam complexi sunt. Canon. IV. ad viam & rationem eligendorum Episcoporum spectat, atque ostendit *statum Ecclesiæ electivum non hereditarium*, præbe aures Lector. *Episcopum oportet maxime quidem ab omnibus qui sunt in Provincia constitui, si autem hoc sit difficile vel propter urgentem necessitatem, vel viæ longitudinem tres omnino eundem in locum congregatos, absentibus quoque suffragium ferentibus, scriptisque assentientibus, tunc electionem fieri; eorum autem quæ fiunt confirmationem in una quaque Provincia à Metropolitano fieri*; hicque notabis Lector jus eligendi esse argumentum certissimum regiminis Aristocratici Ecclesiæ; de electionibus infra cap. 7. can. v. sic habet: « De iis « qui à communione segregati sunt, sive Clericorum, sive Laïcorum sint ordinis, « ab Episcopis qui sunt in unaquaque Provincia valeat sententia secundùm Cano- « nem, qui pronunciat eos qui ab aliis ejecti sunt, non esse ab aliis admittendos. « Examinetur autem numquid vel pusillanimitate, vel contentione, vel aliquâ « ejusmodi Episcopi acerbitate, Congregatione pulsi sint; ut ergò convenientem « examinationem accipiat, rectè habere visum est, ut singulis annis in unaquaque « Provincia Episcopi in eundem locum communiter conveniant, ejusmodi quæstio- « nes examinentur: Et sic quos Episcopum offendisse constiterit, justè esse à Con- « gregatione separatos, apud omnes videantur, donec Episcoporum Congregatio- « ni videatur pro iis humaniorem proferre sententiam. Synodi autem fiant una « quidem antè Quadragesimam, ut omnibus animi sordibus sublatis purum mu- « nus Deo offeratur: secunda autem Autumni tempore. « Quo Canone jus commune asseritur, ita ut unusquisque suo stet & cadat Episcopo, atque Provinciali Synodo, ut aliàs ampliùs probabitur.

Canon VI. « Antiqui mores serventur, qui sunt in Ægypto, Lydia & Pen- « tapoli, ut Alexandrinus Episcopus horum omnium habeat potestatem quandoqui- « dem & Episcopo Romano hoc est consuetum. Similiter & in Antiochia, & in « aliis Provinciis sua privilegia ac suæ dignitates & authoritates Ecclesiis serventur. « Illud autem est omninò manifestum, quòd si quis absque Metropolitani sententia « factus sit Episcopus, eum magna Synodus definivit non esse Episcopum; quòd « si quidem communi omnium electioni, quæ & rationi consentanea & ex regula « Ecclesiastica facta est, duo vel tres propter suam, quâ delectantur contentionem « contradicant, vincant plurium suffragia. « At quinam sit sensus & praxis horum Canonum Nicænorum repetes ex lib. 1. Historiæ nostræ Conciliorum Generalium, nec non *ex dist. 65. can. mos antiquus*, ubi glossa docet nominatim *Patriarcham Alexandrinum pari jure & modo Ægyptum, Lybiam & Pentapolim gubernasse, quo Papa Ecclesias Occidentis suo Patriarchatui subditas*: & ita de Aliis Patriarchis. Ex quo relinquitur illis sæculis absolutam Monarchiam Curialium incognitam fuisse, & Romanam Ecclesiam sumptam pro Ecclesia particulari, non universali ut hodiè.

Huc pariter accurrunt Canones Synodi Constantinopolitanæ sub Damaso Papa. Nam can. 2. ita legit: « Episcopi ad Ecclesias, quæ sunt ultra suam diœce- « sim suosque limites ne accedant, nec Ecclesias confundant; sed secundùm Cano- «

„ nes Alexandriæ Episcepi Orientem solum administrent, servatis privilegiis ac
„ præeminentiis quæ sunt in Nicæni Concilii Canonibus, Antiochenæ Ecclesiæ tri-
„ buta, & Asianæ diœcesis Episcopi, quæ sunt in sola Asiana administrent, &
„ Thraciæ Episcopi, &c. Thraciam tantùm regant & Pontanæ Pontanam, non
„ vocati autem Episcopi ultra diœcesim non transeant ad ordinationem, vel
„ aliquam aliam administrationem Ecclesiasticam: servato autem præscripto de
„ diœcesibus Canone, clarum est quod unamquamque Provinciam Provinciæ Sy-
„ nodus administrabit, secundum ea quæ fuerint Nicææ definita: Quæ autem in
„ barbaris sunt gentibus, Dei Ecclesias administrare oportet, secundùm Patrum
„ quæ servata est consuetudinem." Quæ regula Patrum Constantinopolitanorum lata est pro explicatione quinti & sexti Canonis Nicæni. At tertius Canon ita concipitur.: *Constantinopolitanus Episcopus habeat priores honoris partes post Romanum Episcopum, eo quòd sit ipsa nova Roma*, de quo Canone & 28. Canone Synodi Chalcedonensis lege librum Historiæ nostræ Conciliorum Generalium.

Adgregandus est octavus Canon primæ Synodi Ephesinæ relatus in Nomocanonem Photii à Gentiano Herveto translatum, quo quidem Canone illi coguntur in ordinem, qui contra regulas in aliorum Episcoporum jura involant, at-
„ que usitatam consuetudinem, quæ vim habet Canonis, violant: " Rem præ-
„ ter leges Ecclesiasticas & sanctorum Patrum Canones innovatam, & omnium
„ libertatem affingentem, renunciavit nobis imprimis Pius Episcopus Rhegi-
„ nus, & qui cum eo sunt Cypriorum Provinciæ Episcopi religiosissimi Zeno
„ & Evagrius. Quamobrem quoniam communes morbi majori medicinâ opus
„ habent, ut qui majus etiam damnum afferant, & maxime si neque antiqua con-
„ suetudo consequuta est, ut Antiochenæ Civitatis Episcopus in Cypro ordinationes
„ faciat, quemadmodum & libellis & propriis viribus nos docuerunt viri religio-
„ sissimi, qui ad Sanctam Synodum accesserunt; iis qui sacrosanctis Cypri Eccle-
„ siis præsunt, fraudi & probro non erit, nec ulla vis aut impedimentum eis affe-
„ retur, si secundum Sanctorum Patrum Canones & antiquam consuetudinem per
„ se Religiosissimorum Episcoporum electiones fiant. Idem autem & in aliis diœ-
„ cesibus, & quæ sunt ubique provinciis servabitur, ut nullos Religiosissimorum
„ Episcoporum Provinciam aliam, quæ non multis retro annis, & ab initio sub
„ sua vel eorum, qui illum præcesserunt manu fuerit, invadat. Sed & si quis in-
„ vaserit, & sibi per vim submiserit, eam reddat, ne Sanctorum Patrum Cano-
„ nes transiliantur; ne sub Sacerdotalis muneris prætexta, sæcularis potestatis fa-
„ stus subeat, nec libertatem paulatim imprudentes amittamus, quam nobis proprio
„ sanguine dedit Dominus Jesus omnium hominum liberator. Sanctæ ergo & uni-
„ versali Synodo visum est, ut unicuique Provinciæ & inviolata serventur jura,
„ quæ ab initio & multis retrò annis habet secundùm consuetudinem, quæ jam
„ olim servata est, potestatem habente unoquoque Metropolitano actorum exem-
„ plaria ad suam securitatem accipere; si quis autem Constitutionem aliquam iis
„ quæ nunc definita sunt repugnantem attulerit, eam quoque esse irritam visum
„ est toti sanctæ & universali Synodo." S. Athanasius in quæstionibus sacræ Scripturæ quæst. 44. *Homo quidam domum suam ædificavit super petram: quis ille homo?*

*Sanctus*

*Sanctus Petrus* , *Petra Christus* , *Domus Fides* , *ventus Diabolus* , *&c.*

XXI. D. Hilarius lib. 2. de Trinitate post medium de professione fidei à Petro edita , in hunc modum disputat : *Unum igitur hoc est immobile fundamentum* , *una hac est felix fidei petra* , *Petri ore confessa* ; *tu es Filius Dei viri* , *tanta in se sustinens argumenta veritatis* , *quanta perversitatum quaestiones & infidelitatis calumnia movebuntur.* Item lib. 6. de Trinitate versùs finem : *Super hanc igitur confessionis petram Ecclesia adificatio est* ; *&c. hac fides Ecclesia fundamentum est* , *per hanc fidem infirma adversùs eam sunt porta inferorum* , *hac fides regni caelestis habet claves* , *hac fides qua in terris solverit aut ligaverit* , *& ligata sunt in caelis & soluta.* Observas; Lector, fidem à Petro editam, esse fundamentum & petram super quam Ecclesia constituitur ; eamque ob rem Christum dixisse, portas inferorum numquàm praevalituras adversùs Ecclesiam , propter illam fidem quae tanta in se sustinet argumenta veritatis , quantas haeresis aut infidelitas possunt in contrarium excire quaestiones , quas omnes dissipat , idque ipsum est , quod Dominus Math. 7. perhibet : *Omnis qui audit verba mea & facit ea* , *assimilabitur viro sapienti* , *qui adificavit domum suam supra petram* , *& descendit pluvia* , *& venerunt flumina* , *& flaverunt venti* , *& irruerunt in domum illam* , *& non cecidit* , *fundata enim erat super petram* , *&c.* Hinc ergò conspicuum redditur , Petrum non aliam ob causam dici petram & fundamentum Ecclesiae , quàm quòd ejusmodi fidem ediderit & publicârit ; quae petra est , contra quam portae inferi non sunt praevaliturae. Quam fidei professionem caeteris Apostolis cum Petro esse communem , idem Episcopus Pictaviensis docet eodem lib. de Trinitate paulò antè clausulam quam exscripsimus ; sic enim de Apostolis in commune loquitur : Vos , ô Sancti & beati viri , *ob fidei vestra meritum* , *claves regni Caelorum sortiti* , *& ligandi atque solvendi in caelo & in terra jus adepti* , *gesta per Dominum nostrum Jesum-Christum Dei Filium videratis.* Item, *Hac fides regni celestis habet claves* , *hac fides qua in terris solverit aut ligaverit* , *& ligata sunt in Caelis & soluta.* Quae omnia, excepto Primatu , ex aequo pertinent ad omnes Apostolos , qui propter fidei suae meritum claves regni Caelorum habuerunt à Christo.

XXII. Sed causantur adversarii eundem Hilarium Canone 14. in Mathaeum ; perhibere *S. Petrum Fide Catholicâ antetrisse ceteros Apostolos* , *atque ignorantibus aliis* , *primum respondisse* , *tu es Christus Filius Dei vivi.* In quam pariter opinionem Chrysostomus abiit enarratione in cap. 16. Mathaei & homil. 55. in Mathaeum, cum Euthymio , quos Jansenius aemulatur cap. 66. concordantiae in Evangelia, ubi contendit fidem à Petro editam Math. 16. eminentioris fuisse fidei, quàm fidem Nathanael & B. Andraeae Joan. 1. aut aliorum discipulorum , Math. 14. v. 33. Nam putat Jansenius caeteros Christi discipulos solummodò Christum pro Messia & filio adoptivo agnovisse , non autem ejusdem naturae & substantiae cum patre , neque aliam hujusce assertionis causam assignat, quàm quòd Christus Math. 14. hanc confessionem discipulorum, *verè filius Dei es* , nullo praemio donarit ; hoc enim Petro reservatum putat, ob fidei suae excellentiam. At praeter illa quae Axiomate xiij. Apologiae observavi, ampliandum arbitror , Dominum millies docuisse discipulos, se filium esse Dei, quia hic summa & scopus erat Incarnationis Dominicae. Unde Joan. 3. v. 16. & cap. 5. v. 26. *sicut enim Pater habet vitam in semetipso* , *sic dedit*

*& Filio habere vitam in semetipso.* Equidem Testatus de quo infra, rectè memorat Dominum *aliorum discipulorum corda retinuisse, quando Petrus solus respondit, tu es Christus Filius Dei vivi.* Et Maldonatus in caput 1. Joannis & 14. Mathæi perhibet, Petrum pro omnibus respondisse, cæterosque Apostolos eandem fidem Synonimos professuros, nisi Petrus pro toto Collegio eam edidisset. Cæterùm rationes quæ Jansenium, post Hilarium movent, nullius sunt momenti Axiomate xiij. Apologiæ docui, illique hic Canon Augustini opponendus, dist. 9. can. *Ego solis eis scriptorum qui jam Canonici appellantur didici, hunc timorem honoremque deferre, ut nullum eorum scribendo errasse audeam credere, ac si aliquid in eis ostendero, quod videatur contrarium veritati, nihil aliud quàm mendosum esse codicem, vel interpretem non assequutum esse quod dictum est, vel me minime intellexisse non ambigam. Alios autem ita lego, ut quantalibet sanctitate doctrinàque polleant, non ideo verum putem, quia ipsi ita senserunt, sed quia mihi per alios authores, vel Canonicas, vel probabiles rationes, quod à vero non abhorreant persuadere potuerunt.* Sensus ergo est, tantùm fidei habendum Testimonio Hilarii, Chrysostomi &c. quantùm conformes sunt scripturæ & probabilibus rationibus. Superaddi potest Hilarium dogmaticè congruenterque ad scripturas & Catholico sensu Patrum docere, *claves datas omnibus Apostolis propter suæ fidei meritum.* Ergo quæ habet Canone 14. in Mathæum, non tam dogmaticè, quam oratoriè & per auxesim capienda sunt. Nam ibidem in laudes & zelum Petri excurrit, atque inter alia memorat, quòd à passione & morte subeunda, Christum avocare voluerit, & gladium in eos distrinxerit, qui manus volebant injicere in Dominum, &c. Idem etiam est de Chrysostomo indictum, qui passim in suis operibus multa oratoriè, ut concionatoribus mos est, amplificat aut extenuat. Quare hi & similes textus ad normam regulæ 2. capitis 2. hujus libri intelligendi sunt.

XXIII. D. Basilius de pœnitentiâ, *Petrus dixerat jam antea & beatus pronunciatus fuerat. Dixerat, tu es Filius Dei excelsi, & vicissim audierat se esse petram, non tamen erat petra, ut Christus, ut Petrus erat petra, nam Christus vere est immobilis petra, Petrus vero propter petram; Axiomata namque sua, Jesus largitur aliis, largitur autem ea non evacuatus, sed nihilominus habens, lux est, vos estis lux mundi, Petra est & petram fecit, quæ sua sunt largitur suis servis.* Quæ sententia convincit ex hujusmodi metaphoris, *tu es Petrus & super hanc petram*, nativum sensum absque multiplici collectione animi non posse dici; & continuo Petrum analogicè tantùm & metaphoricè, dici Petrum aut petram; ac proindè hæc nullo modo posse conducere, ut absolutè infallibilis Monarchia inter fidei dogmata asseratur, juxta regulas cap. 2. explicatas.

XXIV. Gregorius Nazianzenus de moderatione servandâ in disputationibus, *Petrus petra vocatur, atque Ecclesiæ fundamenta fidei suæ credita habet.* Gregorius Nyssenus *disputans quonammodo Christus sit vita petra, & quare lapis, petra quidem vita ait tanquam fons & radix & principium & causa, & exitii expers & æternus; Petra vero fidei tanquam fundamentum, ut ipse Dominus ait ad Principem Apostolorum, tu es Petrus & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, super confessionem videlicet Christi, quia dixerat tu es Christus Filius Dei viventis.* Hîc ergo observas & Gregorium Nazianzenum & Nicænum, docere confessionem Petri esse & appellari fundamentum Ecclesiæ.

XXV. S. Hieronymus lib. 1. Commentariorum in Mathæum cap. 7. explicans hæc verba, " Omnis qui audit verba mea hæc, & facit ea, assimilabitur viro sapienti qui ædificavit domum suam supra petram &c. Super hanc petram Dominus " fundavit Ecclesiam : Ab hac petra, Apostolus Petrus sortitus est nomen; Super " hujusmodi petram non inveniuntur serpentis vestigia, de hac & propheta loquitur " confidenter. Statuit supra petram pedes meos Psal. 39. fundamentum quod Apo- " stolus Architectus posuit, unus est Dominus noster Jesus-Christus; super hoc fun- " damentum stabile & firmum & per se robustâ mole fundatum, ædificatur Chri- " sti Ecclesia, &c. " Quibus planè conformia sunt, quæ idem habet Hierony- " mus cap. 1. in Abdiam. Et ita patet Christum velut causam primariam efficientem, esse petram super quam ædificatur & fundatur Ecclesia, ac proindè Maldonatum, Bellarminum, atque alios nuperos Interpretes, falli aut fallere maximè, quando persuadere volunt S. Augustinum linguæ Syriacæ & Hebraicæ imperitiâ hunc textum, *& super hanc petram aedificabo Ecclesiam meam*, interpretatum de Christo primaria petra : Cùm B. Hieronymus linguæ Syriacæ & Hebraicæ peritissimus, idem doceat cum Augustino, de quo statim disputabimus. Idem Hieronymus 3. lib. Commentariorum in Mathæum cap. 16. *Cum dixisset Dominus, quem dicunt homines esse Filium Hominis? vos autem quem me esse dicitis? illis quia homines sunt, humana opinantibus, vos qui estis dii, quem me esse existimatis? Petrus ex persona omnium Apostolorum profitetur, tu es Filius Dei vivi.* Et aliquantò post : *sicut ipse lumen Apostolis donavit, ut lumen mundi appellarentur, caeteraque ex Domino sortiti sunt vocabula. Ita & Simoni, quia credebat in petram Christum, Petri largitus est nomen, ac secundum metaphoram petrae, rectè dicitur, aedificabo Ecclesiam meam super te.* Item aliquantò post, *aedificabo* (inquit) *super te Ecclesiam meam, & portae inferi non praevalebunt adversus eam, & tibi dabo claves regni caelorum, omnia de futuro, quae si statim dedisset ei, nunquam in eo pravae confessionis error invenisset locum.* Porrò in hoc textu quinque veniunt observanda. Imprimis S. Petrum nomine omnium Apostolorum & discipulorum, qui totum ordinem hierarchicum referebant, Fidem Catholicam profiteri; ita enim hæc verba declarant : *vos qui estis dii, quem me esse existimatis? Petrus in persona omnium Apostolorum profitetur*, &c. quocircà hæc non est unius Petri, sed publica & communis totius Ecclesiæ confessio. Præterea notat Hieronymus, nomen petræ impropriè, metaphoricè & secundariò post & propter Christum, Petro attribui. *Nam & Simoni qui credebat in petram Christum, Petri largitus est nomen, ac secundum metaphoram petrae, rectè dicitur, aedificabo Ecclesiam meam super te.* Ait tertiò juxta eandem metaphram, Petrum dici fundamentum & petram Ecclesiæ, ac Ecclesiam super illum, tanquàm super primum & Principem eorum qui crediderunt in petram Christum, consequenterque etiam Ecclesiam ædificari super Petrum, ratione hujus fidei editæ; hæc enim ratiocinando colligimus. Quarè lib. 1. contra Jovinianum docet, Ecclesiam *ex aequo fundari super omnes Apostolos*, id est, super fidem & doctrinam quam prædicabant & profitebantur; quo de loco amplius infra. Quartò subjungit Hironymus, Christum verbis de futuro, & claves & Primatum Petro spondere, nam illas posteà actu contulit Joan 20. *Sicut misit me Pater, & ego mitto vos, &c.* Item Mathæi & Marci ultimo, *Euntes in mundum univer-*

*sum prædicate Evangelium omni creaturæ, & Joan. 21. pasce agnos meos, pasce oves meas*
Quintò quod infert, si Math. 16. Dominus his verbis de præsenti detulisset claves Petro, eum nusquam in pravæ confessionis errorem lapsurum, meo judicio non ita verum, ut de eo non possit meritò ambigi, cùm præsertim doceamur Christum juxta viam ordinariam, soli Ecclesiæ Sponsæ collectim & indivisim, non autem privatis hominibus, gratiam & donum infallibilitatis contulisse, & S. Petrum post acceptas verbis de præsenti claves, atque effusionem Spiritus sancti in omnes Apostolos die S. Pentecostes, nihilominùs à B. Paulo reprehensum, quòd non rectè ambularet ad veritatem Evangelii.

„ XXVI. Eodem commentario Hieronymi in Mathæum ait hæc verba: " Et „ tibi dabo claves regni Cælorum, &c. istum locum Episcopi & Presbyteri non „ intelligentes, aliquid sibi de Pharisæorum assumunt supercilio, ut vel damnent „ innocentes, vel solvere se noxios arbitrentur. Cùm apud Deum non sententia „ Sacerdotum, sed reorum vita quæratur. Legimus in Levitico de leprosis, ubi „ jubentur ut ostendant se Sacerdotibus, & si lepram habuerint, tum à Sacerdote „ immundi fiant, non quo habeant notitiam leprosi & non leprosi, & possint dis„ cernere qui mundus, quive immundus sit, quomodò ergò ibi leprosum Sacer„ dos mundum vel immundum facit, sic & hìc alligat vel solvit Episcopus & Pres„ byter, non eos qui insontes sunt vel noxii, sed pro officio suo, cùm peccatorum „ audierit varietates, scit qui ligandus sit, quive solvendus. " Quem locum habes apud Gratianum *xi. quæst. 3. can. quomodo*, probatque unum & solum Christum habere claves authoritatis (ut in scholis loquimur) quia solus claudit & nemo aperit, aperit & nemo claudit, Apocalyps. 3. Ecclesiam verò donatam solummodò clavibus puri ministerii; ita ut solvat aut liget, posito quòd aliquis sit noxius & pœnitens. Profectò in manuali Ecclesiæ Parisiensis, quo præscribitur forma & ritus administrandæ Extremæ-Unctionis, hæc solemnis extat Oratio: *Dominus Jesus-Christus, qui dixit discipulis suis, quæcumque ligaveritis super terram, erunt ligata & in cælis, de quorum numero, quamvis indignos nos esse voluit, ipse te absolvat per ministerium nostrum ab omnibus peccatis tuis, quæcumque cogitatione, loquutione, operatione negligenter egisti, &c.* Equidem qui ad naturam potestatis ministerialis Ecclesiasticæ, quam Hieronymus accuratè exprimit, attenderit, non dubium est quin Prælatorum hodiernorum confidentiam demiretur, quasi enim haberent clavem absoluti dominii in homines, suâ potestate abutuntur; cujus rei exemplum in me statutum est, quoniam ipse Parisiensis Episcopus unus ex libelli mei censoribus (*ac proindè in causa non Judex*) cum me vellet percellere, & ad libelli mei ejurationem invitare anno 1619. quibusdam ignaris præsbyteris Collegii nostri Cardinalitii interdixit, ne me audirent de confessione & absolverent, prætextu quòd libellum de Ecclesiastica & politica potestate nollem explicare: hic enim color, interdicto huic statuendo, affectus est. Verùm postquàm dixi me paratissimum esse omnes & singulas propositiones memorati libelli in bonum & Catholicum sensum interpretari, hoc mihi pernegatum est. Quam ob causam ego Magistro Rolando Hebert Parisiensis Ecclesiæ Pœnitentiario, die duodecimâ Martii 1620. coram Magistro Philippo Gamachio dixi, quando esset de Parisiensis Episcopi consilio hunc debere monere, ut suâ

potestate secundùm Canones uteretur, & si me etiam in extrema vitæ periodo, per absolutum dominatum, Sacramentis Ecclesiæ privaret, non tamen re Sacramenti, quæ à Deo solo confertur, privare posse, hoc me semper fuisse, esse, ac perpetuo fore animo, ut tanquàm Ecclesiæ Catholicæ, Apostolicæ & Romanæ filius, animam efflarem, atque permultos vitæ innocenter peractæ, ut Christianum & Catholicum oportet, Christo benè juvante atque propitio, testes habiturum.

XXVII. Sed revertor ad Hieronymum lib. *contra Jovinianum circa medium*; *at dicis, supra Petrum fundatur Ecclesia, licet id ipsum in alio loco super omnes Apostolos fiat, & cuncti claves regni cælorum accipiant, & ex æquo super eos Ecclesia fortitudo solidetur, tamen propterea inter duodecim unus eligitur, ut capite constituto, schismatis tollatur occasio, sed cur non Joannes electus est virgo, ætati delatum est, quia Petrus senior erat, ne adhuc adolescens & penè puer, progressæ ætatis hominibus præferretur &c.* Hæc autem nos quatuor docent primum, omnes Apostolos ex æquo & in solidum esse fundamenta Ecclesiæ, *licèt, ait Hieronymus, id ipsum in alio loco super omnes Apostolos fiat, & ex æquo super eos Ecclesia fortitudo solidetur, alludit verò ad 2. caput epistolæ ad Ephesios, superædificati super fundamentum Apostolorum & Prophetarum ipso summo angulari lapide Christo Jesu, nec non ad caput 12. Apocalypſ. & murus civitatis habens fundamenta duodecim, & in ipsis duodecim, nomina duodecim Apostolorum Agni :* Quocircà quæst. 8. ad Hebidiam asserit, *Prophetas à petrâ Christo, cum Apostolis petræ vocabulum accepisse.* Verùm quod Hieronymus perhibet, ex æquo super Apostolos Ecclesiæ fortitudinem solidari, id æquipollet huic clausulæ Cypriani, *hoc erant utique cæteri Apostoli, quod fuit Petrus, pari consortio præditi honoris, & potestatis.* Quæ omnia clarè ostendunt, Patres antiquos in eâ fuisse sententiâ, ut tenerent Petrum, excepto Primatu, nihil jure divino habuisse super alios Apostolos, quod etiam de Episcopis & Papâ hodie similiter tenendum; cum enim omnes Apostoli ex æquo fuerint vicarii atque proreges Christi; Petrus autem tantùm fuerit Decanus, non ut Dominus Collegii Apostolici, insurgit regimen inter illos fuisse Aristocraticum. Unde Ecclesia canit in præfatione missæ S. S. Apostolorum. *Te Domine suppliciter exorare, ut gregem tuum Pastor æterne non deseras, sed per beatos Apostolos tuos continuâ protectione custodias, quos operis tui Vicarios eidem contulisti præesse Pastores :* Secundò Hieronymus perhibet cunctos Apostolos claves regni Cælorum accepisse cum Petro his verbis, *licet cuncti claves regni Cælorum accipiant.* Tertiò notat Petrum caput & Primatem aliorum electum, quoniam Apostoli sæpè inter se de Primatu velitati erant, ideoque inter illos capite constituto, omnis occasio schismatis sublata est.

XXVIII. Porrò observatione dignum, nomen capitis Petro & Episcopis Romanis primò tributum à S. Basilio, Optato & Hieronymo, nihilque aliud significare, quàm *primum & antesignanum, os, verticem & Coryphæum Collegii Apostolorum,* minime verò, quòd aliquid jurisdictionis & authoritatis in alios influat, ut novi doctores fabulantur. Unde etiam persuadere volunt, *Papam esse caput visibile, essentiale* & absolutam Monarchiam Ecclesiæ. Quod est falsum atque erroneum, quia omnes Apostoli ex æquo & in solidum sunt consortes sacerdotii & Episcopatus Christi, & ex æquo super illos fortitudo atque firmitas Ecclesiæ solidatur. Lege axioma xv. & xxxi. Apologiæ nostræ: verùm ad hanc Petri electionem, cujus meminit

Hieronymus, ea quoque faciunt, quæ idem refert lib. contra Luciferianos circà medium de dignitate Episcopali disputans, *Ecclesiae salus ( ait ) in summi Sacerdotis dignitate pendet, cui si non exors quadam & ab hominibus eminens detur potestas, tot in Ecclesiis efficientur schismata, quot Sacerdotes; inde venit, ut sine Chrismate & Episcopi jussione, neque Presbyter, neque Diaconus, jus habeat baptisandi, quod frequenter, si tamen necessitas cogit, scimus etiam Laicis licere.* Quo testimonio edocemur, undenam potestatis differentia, inter Episcopos hodie usitata emerserit, ita ut alii aliis majores sint, quoniam jure divino & ratione Sacerdotii, Christi cujus sunt in solidum consortes, penitùs inter se æquales sunt, sicut erant Apostoli.

XXIX. Quartò observat unam ex causis propter quas S. Petrus in caput & Primatem aliorum electus sit, fuisse, quòd ætate alios antecelleret; non me fugit B. Epiphanium perhibere S. Andræam majorem natu fuisse Petro; credamus, imò verò opinor magis auscultandum Hieronymo tanquàm antiquiori, &c. Verùm nihil causæ video, quarè potiùs Epiphanio quàm Hieronymo tanquàm antiquiori, & maximo polyhistori quem nihil eorum latuit, quæ fas est mortalibus scire, præsertim in iis quæ ad notitiam antiquitatis Ecclesiasticæ spectant, nam doctus erat ad miraculum.

XXX. At verò congruenter ad antecedentia, & hoc aliud testimonium Hieronymi ex priore dialogo contra Pelagianos, capi oportere. Certum est, ut Plato, inquit, *Princeps Philosophorum, ita Petrus Apostolorum fuit, super quem Ecclesia Domini stabili mole fundata est.* Certè nemo absque hæresi dicere potest Petrum alios Apostolos edocuisse Evangelium, sicut Plato Aristotelem, permultosque alios in Philosophia erudivit, cùm Fide Catholicâ tenendum sit cunctos Apostolos immediatè institutos & edoctos à Domino, ut testes essent oculati gestorum Christi, Actorum 1. *Accipietis virtutem supervenientis Spiritus sancti in vos, & eritis mihi testes in Hierusalem, & in omni Iudaea & Samaria usque ad ultimum terrae.* An non etiam hæresis esset dicere, Paulum aliquid accepisse à Petro, cùm ipse disertè asserat, *se à Petro aut ab iis qui columnae videbantur, nihil didicisse?* Galat. 2. Sensus ergò Hieronymi est, sicut Plato non Monarcha inter Philosophos, sed primus Philosophorum extitit; ita & Petrum antesignanum atque verticem fuisse Apostolorum. At quâ ratione in Petrum stabili mole fundata sit Ecclesia sciatis liquet ex eodem Hieronymo supra, ubi asserit Petrum Apostolorum fidem professum, & responsa etiam atque promissa, à Christo nomine omnium collegarum habuisse.

XXXI. D. Ambrosius cap. 2. Commentariorum in epistolam ad Ephesios explicans hunc textum, superædificati supra fundamentum Apostolorum, &c. *Propheta* ( inquit ) *disposuerunt, Apostoli fundamenta jecerunt. Unde dicit Dominus ad Petrum, super istam petram ædificabo Ecclesiam meam, hoc est in Catholica Fidei confessione, statuo Fideles ad vitam.* Observa fidem Catholicam à Petro editam, vocari petram & fundamentum Ecclesiæ, & Apostolos venire in consortium hujus nominis, propter doctrinam Evangelicam quam professi sunt, de qua similiter Prophetæ multa prædixerunt. Huc & accurrit ejusdem Ambrosii sententia sermone 47. quæ legitur dist. 50. can. fidelior §. *Petra enim dicitur, eo quòd primus in nationibus fidei fundamenta posuerit, & tanquam saxum immobile totius corporis Christianitatis compagem molemque contineat.*

Hinc verò elucescit quod jam multocies dixi, locum hunc, *tu es Petrus*, & super hanc petram, &c. anxiâ animi cogitatione indigere ut nativus eruatur, Petrus verò propterea quod Cornelium Centurionem Evangelium edocuit, Actor. 10. primus omnium dicitur in nationibus fidei fundamenta posuisse.

XXXII. Idem lib. de Incarnationis Dominicæ Sacramento. *Petrus ubi audivit, vos autem quem me esse dicitis, statim loci non immemor sui Primatum egit. Primatum confessionis, utique non honoris; Primatum fidei, non ordinis, &c. hic est Petrus, qui respondit pro caeteris Apostolis, imo pro caeteris, & ideo fundamentum dicitur, quia novit non solum proprium, sed etiam commune servare.* Patet igitur Petrum nomine omnium Apostolorum Fidem Catholicam professum tanquam Primatem, & propter hanc fidei professionem, petram & fundamentum nuncupari. Idem commentar. in Psalmum 28. sub finem: " Dominus quod antè erat Judicii sui dedit Apostolis " peccata remittendi æquitatem, ne citò solvenda, diu ligata manerent; denique " audi dicentem, tibi dabo claves regni Cælorum, & quodcumque ligaveris super terram erit ligatum & in cælis. Hoc Novatianus non audivit, sed Ecclesia Dei " audivit, ideò ille in lapsu, nos in remissione, ille in pœnitentia, nos in gratia quod " Petro dicitur, Apostolis dicitur: non potestatem usurpamus, sed servimus " imperio. " Hinc ergò claret in Petro omnes Apostolos claves accepisse.

XXXIII. Julius I. P. P. " Canone dudum 3. quæst. 6. 5. quoniam asserit " Apostolos eorumque successores, voluisse sanctam Romanam Ecclesiam Primatem omnium Ecclesiarum. *Quem ad locum glossa*, ergò Concilia dederunt Primatum Romanæ Ecclesiæ, quod verum est secundariò, sed ipse Christus principaliter. " Hæc ibi: ratio autem hujus sententiæ indè ducitur, quòd Christus Petrum Principem Apostolorum instituerit, ne tamen contra legem naturæ, invitis Episcopum & Primatem dedisse videretur, illum quoque ab aliis Apostolis cooptari voluit, *can. in novo dist.* 21. §. *Caeteri vero Apostoli cum eodem pari consortio honorem & potestatem acceperunt, ipsumque Principem eorum esse voluerunt.* Item can. *sacrosancta dist.* 22. §. *Et licet omnes essent Apostoli, Petro tamen à Domino concessum est, & ipsi inter se voluerunt idipsum, ut reliquis omnibus praeesset Apostolis.* Quibus & concordat Hieronymus supra laudatus, contra Jovinianum lib. 1. *Inter duodecim unus eligitur, ut capite constituto, schismatis tollatur occasio.* Accedit & Chrysostomus homil. 51. in Mathæum: *Ubique Primatum Petro praebent, & in concionibus eum anteponunt, quamvis caeteris rudior videretur.* Quæ Patrum testimonia clarissimè Petri Primatum vendicant. Dehinc verò nomen Monarchiæ ad analogiam Monarchiarum temporalium, est inventum à Scholasticis.

XXXIV. D. Chrysostomus homil. 2. in Psalmum 50. Audi *quid Christus dicat Petro columnæ* [*inquam*] *illi & basi, ac propterea Petro appellato, saxea quia fide praeditus erat.* Item homil. 55. in Mathæum. *Petrus omnium Apostolorum os, vertex consortii totius*, cùm omnes interrogati essent, ipse solus respondet, & aliquantò post, in hæc verba; *& ego dico tibi quia tu es Petrus & super hanc petram adificabo Ecclesiam meam, id est fidem & confessionem, aut super fidem confessionis.* Eadem pariter memorat in enarratione capitis 16. in Mathæum & in caput 1. epistolæ ad Galatas. *Itaque cùm Petro dixisset, beatus es Simon Barjona, promisissetque futurum ut Ecclesiae fundamenta super illius*

*professionem jaceret, haud multò post dicit eidem, vade post me satana, &c.* Item sermone de Pentecoste in fine tomi 3. ubi de Apostolis verba facit. *Etenim Vinitores erant & Piscatores, & Turres, & Columnæ, & Medici, & Duces, & Doctores, & Portus & Gubernatores, & Pastores, & Athletæ, & Pugnatores, & Coronas gestantes. Columnæ quidem quia virtute suâ Ecclesiæ robur sunt. Fundamentum autem, quia in confessione ipsorum fundata est Ecclesia, dicente domino, tu es Petrus & super hanc petram fundabo Ecclesiam meam, & portæ inferi non prævalebunt adversùs eam; super hanc petram, non dixit super Petrum, non enim super hominem, sed super fidem ædificavit Ecclesiam suam. Quid autem erat fides? Tu es Christus* Filius *Dei vivi. Petram vocavit Ecclesiam fluctus suscipientem & non titubantem, etenim Ecclesia tot suscipit tentationes, non tamen vincitur. Quid est super petram? hoc est super confessionem, super sermones pietatis, &c. confessionem autem pietatis, neque dæmones, neque ulla creatura vincere potest. Testantur Martyres quorum latera videbantur, sed fides non frangebatur.* Hîc vides Chrysostomum nominatim dicere, Ecclesiam non fundari super Petrum hominem, sed super ejus confessionem, *tu es Christus Filius Dei vivi, atque Ecclesiam vocari petram fluctus dissipantem, &c.* Quandoquidem communis est omnium Patrum, præsertim Hieronymi atque Augustini sententia dogmatica quidem: quâ igitur fide, imò quâ fronte, Bellarminus & Maldonatus eam ut Lutheri & Calvini peculiarem suggillant?

Idem Chrysostomus homil. 61. in caput 18. Mathæi, exponens hæc verba, *Si autem eos non audierit, dic Ecclesiæ præsulibus, scilicet & Præsidentibus.* Item cap. 18. enarrationis in Mathæum, *dic Ecclesiæ, hoc est, pluribus.* Cæterùm, quinam hi sunt Præsules atque præsidentes, aut plures quibus peccatum fratris denunciari oportet, praxis Ecclesiæ demonstrat v. Can. Nicæno, ubi præcipitur, bis annuatim haberi Synodos Provinciales ad universas Ecclesiæ controversias dirimendas, idque Aristocraticum Ecclesiæ tegimen comprobat, ut jam monui. Et ne tam vetera repetamus, lege Gabrielem Biel, lectione 75. in Canonem Missæ ad Calcem, ubi explicat quodnam sit, *dic Ecclesiæ.*

XXXV. Idem homil. 86. ex cap. 20. in Joannem. *Sicut misit me pater, & ego mitto vos, quarè hoc dicit? eorum animos erigit, & suam proponit auctoritatem, si quidem suum eis erat relicturus ministerium; quemadmodum enim Rex mittens præfectos, ut in carcerem reos intrudant, & ut liberent, potestatem præbet; ita Jesus discipulos dimittens, hâc munit auctoritate. Et aliquantò inferiùs, super Cathedram Mosis sederunt Scribæ & Pharisæi, omnia quæcumque dixerint vobis ut faciatis, facite, nunc non est dicendum super Cathedram Mosis, sed super Cathedram Christi sederunt sacerdotes, ejus enim acceperunt doctrinam. Quare* Paulus *inquit, pro Christo legatione fungimur. Tanquàm Christo exhortante per nos;* qui locus Chrisostomi duo nos docet, alterum est, Christum Joan. 20. omnibus Apostolis claves, aut potestatem Ecclesiasticam omnibus indivisim & in commune contulisse, illos mittendo more Principum politicorum, qui Magistratus & Proreges cum auctoritate necessariâ mittunt, ut alios sontium carcere liberent, alios verò in exilium & vincula detrudant, &c. Secundò narrat cunctos Apostolos qui domini doctrinam acceperunt, sedere, non quidem in Petri, sed in Christi Cathedra, quæ sicut Episcopatus & Sacerdotium Domini, una & indivisa ubique est; nomine autem Cathedræ, Evangelicam doctrinam, sicut per Cathedram Mosis, doctrinam legis

legis Mosaicæ intelligit, quemadmodùm & Hieronymus supra, quem Beda & Anselmus in capite 23. Mathæi sequuntur. Hinc discimus Cathedram legis gratiæ, in tribunal absolutum præcipiendi & statuendi quæcumque voluerint sacerdotes minimè mutandam esse: cùm hi conformiter ad legem Dei, docere & non austerè imperare debeant. Jansenius cap. 120. concordantiæ suæ. *Non est illis obediendum quando contra Cathedram aliquid vel præcipiunt, vel docent: Nam non dicit Dominus omnia quæcumque docuerint vos, sed quæcumque dixerint, sive scilicet docendo ex ipsa lege, sive jubendo.* Maldonatus cap. 23 in Mathæum v. 3. *Cùm jubet servare ac facere quæ Scribæ & Pharisæi, dum in Cathedra Mosis sedent, dicunt, non de ipsorum, sed de legis ac Mosis doctrina loquitur, perindè enim est ac si dicat, omnia quæ lex & Moses vobis dixerint.* Consule cap. 5. libri 3. numero 24.

XXXVI. Verùm idem Chrysostomus tom. 5. operum elegantissimam homiliam de S. Ignatii Patriarchæ Antiocheni laudibus concinnit, atque amplificationibus Rhetoricis exundantem exhibet, in qua narrat, *B. Petrum totius orbis Doctorem præfectum, eique Christum claves Cælorum dedisse, atque ejus societati & arbitrio cuncta permisisse.* *Contextus Græcus* ῷ πάντα ἄλλειν καὶ φέρειν ἐπέτρεψε *idque speciem quamdam* proverbii habet, quod latinè reddemus, *ut omnia pro suo arbitratu & absoluto imperio statueret.* Quo ex proverbiali loco *Antonius Lavalæus*, Custos & Capitaneus Castelli atque nemoris Gergobinensis pag. 236. libri cujusdam gallici, quem *Iter regium veræ Ecclesiæ inscripsit*, occasionem captavit me tùm impugnandi, cùm omnes passim in me certatim calumnias effutirent, eo quòd scripsissem *Ecclesiæ regimen esse Aristocraticum.* Contendit autem Lavalæus ex hac Chrysostomi clausula, *Petri potestatem in spiritualibus esse omninò monarchicam, sicut Franciæ Regis in temporalibus*, verbi gratiâ: Sed procul dubio homo venustulus qui Gallicè scripturiendo Theologiam ediscere laborat, hoc adagio ulciscendus est, *ne sutor ultra crepidam*; quandoquidem legendo Chrysostomum, dogmatica ab oratoriis ideò secernere nequivit, quia per captum ingenii in causas essentiales potestatis Ecclesiasticæ penetrare, atque usum regiminis Ecclesiæ primitivæ, cognoscere non posset. Quòd si cuncta B. Petro examinis sui arbitrio sciscere licuit, ut homo militaris eruditionis ariolatur: certè B. Paulus graviter contra jus divinum peccavit, dum S. Petro ob unicum Canonem Concilii Hierosolymitani de legalium observatione perperàm acceptum, in facie totius Ecclesiæ restitit, eumque ad veritatem Evangelii minùs rectè ambulare pronunciavit. Galat. 2. Quòd si Apostolus ibidem demonstrat minimè licitum Petro Canones Conciliorum pro suo arbitratu laxare aut interpretari; quantò minùs eidem fas est, quæcumque vult statuere, ut homo audaculus, ex Chrysostomo perperàm intellecto, persuadere vult.

XXXVII. B. Isidorus Pelusiota lib. 1. epist. 235. ad Serenum: « Non ea « de causa Christus qui pectus ipsum penetrat, discipulos suos percontatur, quem « me dicunt homines esse? quòd variam hominum de se opinionem ignoraret: sed « hâc ratione certam omnibus confessionem traderet, quem ab eo inspiratus Petrus, « tanquam basim ac fundamentum fecit, super quo Dominus Ecclesiam suam ex- « truxit. « Hìc attende Isidorum perhibere confessionem fidei à Petro editam, « esse velut basim & fundamentum in quod Ecclesia ædificatur à Christo.

XXXVIII. Verùm S. Augustinus inter omnes antiquos, plus operæ atque olei

in hac enodanda controversia impendit; quia inter Ecclesiæ primitivæ Doctores, omnium maximè Theologus habetur, eumque locum inter Patres, quem S. Joannes inter Evangelistas, obtinet, quandoquidem evolvendis & constituendis dogmaticis quæstionibus, & acutissimus & solertissimus est. Porrò duplicem tradit expositionem hujus loci; *tu es Petrus & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam*: quarum unam alteri posthabuit, lib. 1. Retractationum cap. 1. tom. 1. operum: *Dixi in quodam loco de Apostolo Petro*, ait, *quòd in illo, tanquàm in petra, fundata sit Ecclesia, qui sensus etiam cantatur ore multorum in versibus Beatissimi Ambrosii, ubi de gallo gallinaceo ait, hac ipsa petra Ecclesiæ canente culpam diluit, sed scio me posteà sic exposuisse, quod à Domino dictum est, tu es Petrus & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, ut super hunc intelligeretur, quem confessus est Petrus, dicens, tu es Christus Filius Dei vivi, ac si Petrus ab hac petra appellatus, personam Ecclesiæ figuraret; quæ suprà hanc petram ædificatur & accepit claves regni cælorum: non enim dictum est illi, tu es petra, sed tu es Petrus; petra autem erat Christus quem confessus est Simon, sicut eum tota Ecclesia confitetur*. Harum autem duarum sententiarum, quæ sit probabilior eligat Lector.

XXXIX. Tametsi autem Augustinus liberum permittat Lectori, ut alterutram illarum opinionum amplectatur, nihilominùs priorem, de qua semel quodam in loco se mentionem fecisse narrat, velut minùs dogmaticam retractat; quâ de causâ Augustinum immeritò reprehendunt Jansenius, Maldonatus, Bellarminus & alii recentiores, cavillantes Ecclesiæ Africanæ lumen, ex linguæ Syriacæ & Chaldaïcæ imperitiâ hæc dixisse; suprà enim ostendi Hieronymum linguarum Orientalium peritissimum, cum Augustino sentire, & Chrysostomum aliosque Patres, per petram Christum interpretari, ac utramque sententiam passim amplecti, eam verò, quam Augustinus hîc præponit, planè dogmaticam esse; ideò liquet, quòd nullo negotio ad causam primariam efficientem Ecclesiæ, nempè ad Christum ipsum, aut ad confessionem de Christo, petra, vel etiam ad causam secundariam efficientem, id est, ad ordinem hierarchicum Sacerdotio Christi donatum, referri valeat: Nam, ut supra docuimus, Sacerdotium Christi est tanquam anima quæ Ecclesiam informat, vivificat & propagat; contra autem alia opinio de persona Petri, pro petra & fundamento Ecclesiæ, effectum quidem pro causa, & symbolum pro veritate nobis obtrudit: ac si Petrus esset caput & petra essentialis Ecclesiæ. Profectò cùm hæc verba, *tu es Cephas aut petra, & super hanc Cepham aut petram allegorica sint*, nullus inde quicquam aliud elicere potest, quàm Petrum esse velut primum fundamentum metaphoricum Ecclesiæ, & Decanum Collegii Apostolorum, nam de fide est illos omnes in ratione potestatis clavium, quæ à participatione Sacerdotii Christi profluit, æquales esse, ut suprà ex Bellarmino, & deinceps Catholico omnium Patrum consensu probavimus. Quamobrem concludendum est *Tò tu es petra & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam*: si de persona Petri seorsim, & non de confessione fidei, quam Petrus emisit, reduplicativè capiantur, allegoricè quidem & & oratoriè, non dogmaticè capi debere, & consequenter nulli usui esse ad constituendum dogma Catholicum.

XL. Idem Augustinus commentariis in psalmum 108. *Sicut enim quadam dicuntur quæ ad Apostolum Petrum pertinere videntur, nec tamen illustrem habent intellectum, nisi*

*cùm referuntur ad Ecclesiam, cujus ille agnoscitur in figura gestasse personam, propter primatum quem in discipulis habuit, sicut est, tibi dabo claves regni cælorum.* Audis Augustinum liquidò demonstrare favores Petro delatos à Christo, suo genuino atque illustri carere intellectu, nisi ad totum ordinem Hierarchicum referantur, cujus ordinis Petrus personam & figuram sustinebat, *propter primatum quem habuit in discipulis,* inquit Augustinus. Quam clausulam velim Lector, cum his magnificis inscriptionibus Librorum Vallii conferre, minimè gravetur: *Elenchus pro supremâ Romani Pontificis in Ecclesiam auctoritate.* Quòd si Redargutor Augustinum non legerat, saltem eum pudere debebat tam peregrinum esse in propria patria, ut nesciret Facultatem Parisiensem, cui nomen dedit, retroactis ante sæculis semper tenuisse Papam Ecclesiæ universali subjici, & totum majus esse suâ parte, ac proinde aliud esse, Petrum habere primatum in Ecclesia, & in Ecclesiam; sicque memini olim antiquiores scholæ nostræ Doctores dixisse, *solum Christum esse caput Ecclesiæ, Petrum verò caput in Ecclesia*, de qua infrà. Idem tractatu 7. in caput. 1. Joannis ad hunc locum, tu vocaberis Cephas, quod interpretatur Petrus; magnum (inquit) quia mutavit nomen, & fecit de Simone Petrum, Petrus autem petra, petra verò Ecclesia, ergo in Petri nomine figurata est Ecclesia, & quis securus, nisi qui ædificat super Ecclesiam?

XLI. Idem tractatu 7. in caput. 6. Joannis, ubi de Petri responsione differit, *respondet Petrus pro omnibus, unus pro multis, unitas pro universis.* Quibus adde & caput 17. & 18. lib. 2. de Baptismo contra Donatistas. Item tractatu 50. super caput 12. Joannis. “ Si in Petro non esset Ecclesiæ Sacramentum, non ei diceret Dominus, tibi dabo claves regni cælorum, quæcumque solveris in terra, soluta erunt in cælo. Si hoc Petro tantùm dictum est, non facit hoc Ecclesia, si autem in Ecclesia fit, ut quæ in terra ligantur, in cælo ligentur, & quæ solvuntur in terra, solvantur in cælo, quia cùm excommunicat Ecclesia, in cælo ligatur excommunicatus; cùm reconciliatur ab Ecclesia, in cælo solvitur reconciliatus; si hoc ergo in Ecclesia fit, Petrus quando claves accepit, Ecclesiam sanctam significavit. “ Quam Augustini collectionem Gratianus per compendium conjecit in suum decretum 24. *quæst.* 1. *can. quodcumque*, estque à me hic Canon laudatus cap. 2. libelli de Ecclesiastica & politica potestate, impugnaturque à Vallio pag. 26. Elenchi, & libro de suprema potestate parte 1. quæst. 3. circa medium, sed tam invenerandè, ut nihil suprà. Enim verò fingit Richerium nomine Ecclesiæ Laicos fideles, non ordinem Hierarchicum intelligere, ampliùsque contendit Augustinum, quando asserit claves datas Ecclesiæ, innuere solummodò *claves esse propter Ecclesiam, vel solùm intrà Ecclesiam*, quam cavillationem mutuatur à Cajetano, in quem Almaïnus Doctor Parisiensis sic agit lib. de Ecclesiæ auctoritate cap. 7. “ Nam dicere claves datas propter Ecclesiam finaliter, & non ei datas esse formaliter & manifestè, est contra Augustinum dicentem in eodem capite, si hoc tantùm Petro dictum est, puta, quodcumque ligaveris, &c. non hoc facit Ecclesia, ubi pro inconvenienti Augustinus infert, quòd Ecclesia non ligat & non solvit, dato quòd uni & soli Petro collatæ fuerint claves. “ Hæc Almaïnus, qui pro Corollario & appendice hujus suæ conclusionis asserit, Papam nulla in Ecclesiâ obire munia aut mysteria, nisi nomine, auctoritate & intentione Ecclesiæ, quam repræsentat. Ut cùm solvit aut ligat à

peccatis, excommunicat, Missam celebrat, beneficia confert, &c. Idque argumento est certissimo claves architectonicè, hoc est per dominium & proprietatem, inesse Ecclesiæ Sacerdotali collectim sumptæ, Petro autem & singularibus Prælatis, ministerialiter tantùm quoad exequutionem, usum & exercitium, regendum ac definiendum per Ecclesiam. Cæterùm & Cajetanus & Vallius hic lectorem æquivocatione nominis Ecclesiæ ludificantur, quasi de Ecclesia pro cœtu Laïcorum Fidelium, & non pro ordine hierarchico ageretur; an non hæresis est dicere Ecclesiam Sacerdotalem carere potestate ligandi & solvendi?

XLII. Verùm notatione dignum occurrit, Augustinum hîc facultatem remittendorum & retinendorum peccatorum, appellare Sacramentum Ecclesiæ, appositè quidem, quia Christus mortalitatem nostram induit, ut Ecclesiam hoc mysterio, quo Angelos ipsos superamus, locupletaret: hic enim est finis Evangelii vel boni nuncii, hoc quidem fidei articulo consecrati. *Credo sanctam Ecclesiam Catholicam, Sanctorum Communionem, remissionem peccatorum.* Quo Mysterio nihil majus aut augustius est in Ecclesia post Eucharistiæ Sacramentum. Undè Dominus, quando sic Paralyticum affatur: *Confide, fili, remittuntur tibi peccata tua*, Pharisæi ringebant Math. 9. Verùm inductione à majori ad minus, infert Augustinus potestatem remittendi atque retinendi peccata esse in Ecclesia, quoniam Petrus peccata remittit. *Si in Petro non esset Ecclesiæ Sacramentum, non ei diceret Dominus, tibi dabo claves regni Cælorum, &c. Nam propter quod unumquodque tale, & illud magis*, quasi diceret, ideò Petrus peccata remittit, quia Ecclesia ligat & solvit. *Si hoc ergò in Ecclesia fit, Petrus quando claves accepit, Ecclesiam sanctam significavit.* Certè quæcumque Petrus à Christo, illa tanquàm symbolum, figura & Minister Ecclesiæ obtinuit. Quandoquidem partes & organa virtute totius suppositi agunt; manus, verbi gratiâ, vel oculus virtutute ac impulsu hominis, quia actiones sunt suppositorum. Supra autem cap. 1. hujus libri docuimus Ecclesiam Sacerdotalem collectim sumptam, esse totum respectu Petri & aliorum Apostolorum ac Episcoporum sigillatim sumptorum. Quarè paulò antè Augustinus dicebat, dotes quæ tribuuntur Petro, suo carere illustri intellectu, nisi priùs ad Ecclesiam referantur.

Item tractatu 118. in caput 19. Joannis, æmulatione Cypriani lib. de unitate Ecclesiæ, hieroglyphico vestis inconsutilis, sic Ecclesiæ unitatem commendat. " Inconsutilis, autem, ait, ne aliquando dissuatur, & ad unum pervenit, quia in unum omnes colligit, sicut in Apostolis, cùm esset etiam ipse numerus duodenarius, id est, quadripartitus in ternos, & omnes essent interrogati, solus Petrus respondit, tu es Christus Filius Dei vivi; & ei dicitur, dabo tibi claves regni Cælorum, tanquàm ligandi & solvendi solus acceperit potestatem, cùm & illud unus pro omnibus dixerit, & hoc cum omnibus tanquàm personam gerens ipsius unitatis acceperit, ideò unus pro omnibus, quia unitas est in omnibus. " Observas Augustinum ostendere, quamquàm claves in commune omnibus Apostolis competerent, tamen uni & soli Petro omnium personam gerenti collatas à Domino, ut doceret extra unitatem Ecclesiæ & Sanctorum Communionem benè concordem, claves suo fine atque effectu genuino carere, quoniam institutæ sunt ad pacem & unionem sanciendam, non ad turbas & discordias, aut bella serenda Math. 18. Amen

dico vobis, quæcumque alligaveritis, &c. Iterùm dico vobis, quia si duo ex vobis consenserint, &c. Ubi enim sunt duo vel tres in nomine meo, &c. Consule xvi. axioma Apologiæ nostræ.

Idem tractatu 124. de cap. 21. Joannis. " Petrus Apostolus propter Apostolatûs sui Primatum, gerebat, figuratâ generalitate, personam Ecclesiæ. Quod enim ad ipsum propriè pertinet, naturâ unus homo erat, gratia unus idemque primus Apostolorum; sed quando ei dictum est, tibi dabo claves regni Cælorum, & quodcumque ligaveris super terram erit ligatum & in Cælis, &c. Universam significabat Ecclesiam, quæ in hoc sæculo diversis tentationibus velut imbribus, fluminibus & tempestatibus quatitur, & non cadit, quoniam fundata est supra petram, unde Petrus nomen accepit, non enim à Petro petra, sed Petrus à petra, sicut non Christus à Christiano, sed Christianus à Christo vocatur; ideò quippe, ait Dominus, super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam; petra enim erat Christus, super quod fundamentum etiam ipse ædificatus est Petrus. Fundamentum aliud nemo potest ponere præter id quod positum est, quòd est Christus Jesus. Ecclesia ergo, quæ fundatur in Christo, claves ab eo regni cælorum accepit in Petro, id est, potestatem ligandi solvendique peccata. Quod enim est per proprietatem in Christo Ecclesia, hoc est per significationem Petrus in petra, quâ significatione intelligitur Christus petra, Petrus Ecclesia. Hæc igitur Ecclesia, quam significabat Petrus, quamdiu degit in malis, amando & sequendo Christum liberatur à malo, magis autem sequitur in eis qui certant pro veritate usque ad mortem. "

XLIII. Profectò nihil certius magisque dogmaticum hâc sententiâ Augustini, quam tamen Neoterici Doctores impugnare, & Augustinum Chaldaicæ & Syriacæ linguæ imperitiâ postulare audent. Veritas autem ex Analysi magis explendescet. *Primò asserit Petrum figuratâ generalitate personam Ecclesiæ figurasse, propter Primatum scilicet quem gerebat in discipulis.* Notandumque nomine Ecclesiæ, non tantùm Clericos, verùm etiam omnes fideles Laicos complecti, ita ut sensus sit, Hierarchicum ordinem, quem Apostoli referebant, activè & formaliter habuisse claves à Christo, ut regant Ecclesiam, Laicos verò materialiter & passivè dumtaxat ut regantur, & ligentur aut absolvantur à peccatis: quâ in Ecclesiæ acceptione permulti alii Patres cum Augustino consentiunt, quos propriis locis exhibebimus. Cardinalis Cusanus hoc illustrat similitudine animæ rationalis quæ secundum motivam & sensitivam partem educitur de potentiâ materiæ, & juxtà partem rationalem à Deo originem capit. Secundò alludere videtur Augustinus ad parabolam Domini Math. 7. *Omnis qui audit verba mea hæc & facit ea, assimilabitur viro sapienti, qui ædificavit domum suam suprà petram, & descendit pluvia, & venerunt flumina, & flaverunt venti, &c. Ait enim Ecclesiam, quæ in hoc sæculo diversis tentationibus velut imbribus, fluminibus & tempestatibus quatitur, non cadere, quoniam fundata est supra petram, unde Petrus nomen accepit, &c.* Tertiò, demonstrat Petrum nomen à petra Christo, super quem ædificatur Ecclesia, traxisse. *Ideò quippè, ait Dominus, super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, petra enim erat Christus, super quod fundamentum etiam ipse ædificatus est Petrus: fundamentum aliud nemo potest ponere præter id quod positum est, quod est Christus Jesus.* Jam aliàs monui, hanc clausulam, *tu es petra & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam*, si dogmaticè capiantur, necessariò per reduplicationem de cau-

sa primaria vel secundaria efficiente Ecclesiæ, hoc est, vel de Christo ipso, vel de fide Ecclesiæ Catholicæ quam Petrus edidit, capi debere, & alioqui locum esse oratorium & allegoricum dogmatibus figendis planè ineptum. Quartò notat Ecclesiam sponsam Christi, quæ in Christo petra & fundamento essentiali ædificatur, claves regni Cælorum ab eodem Christo accepisse in persona Petri, quando ei dictum est, tibi dabo claves, quodcumque solveris, &c.

XLIV. Ex quo inducit Augustinus Tò tibi dabo claves, ex æquo ad omnes Apostolos pertinere, rationem subjungit, quia Petrus, id est in Christo per significationem & repræsentationem solùm, quod ipsa Ecclesia Sponsa est in eodem Christo per eminentiam & proprietatem, *quod enim per proprietatem Ecclesia in Christo est, per significationem Petrus in petra Christo.* Quasi diceret, Ecclesiam architectonicè & per proprietatem, Sacerdotium Domini cum omnibus dotibus inde manantibus possidere, Petrum verò quatenùs minister est, membrum & filius Ecclesiæ, idque solummodò per & propter Ecclesiam, quia ut dictum est, complacuit Christo singulis dare quidquid confert per & propter Ecclesiam Sponsam charissimam. Vide quæ de causis essentialibus Ecclesiæ supra cap. 1. & intra cap. 5. libri V. disputavimus. *Quomodo Petrus per & propter Ecclesiam existat*; quocirca sicut Ecclesia primariò & architectonicè claves possidet secundùm Christum; Petrus autem ministerialiter quoad exercitium, ac per & propter Ecclesiam; ita vis atque effectus & nomen petræ; id est firmitatis, soliditatis & infallibilitatis priùs atque essentialiùs Ecclesiæ, quàm Petro convenit, quia Petrus his dotibus fruitur tantummodò ut membrum, minister & Ecclesiæ filius: unde Math. 16. *Portæ inferi non prævalebunt adversùs Ecclesiam.* Et Joan. 17. Christus seipsum pro tota Ecclesia collectim sumpta sanctificavit, ut omnes sanctificati essent in veritate & clarificarentur omnes, unumque essent & consummarentur in unum. Quare cap. 3. prioris ad Timothæum, *Ecclesia est columna & firmamentum veritatis*: cujus fides numquam deficit, eamque ob causam, omnes Christiani, atque adeò ipse B. Petrus more aliorum hunc fidei articulum profitebatur. *Credo sanctam Ecclesiam Catholicam, Sanctorum communionem, remissionem peccatorum.* Quintò Augustinus eos consolatur, qui pro veritate certant usque ad mortem, *aitque magis sequi Christum & liberatum iri à malis.* O bone Jesu, qui es prima veritas mundo revelata, & propter quam venisti in mundum, da nobis, obsecro, ut sine odio vel gratia cujusquam, pro Catholica veritate regiminis Aristocratici, Ecclesiæ & disciplinæ Apostolicæ, quam novi Theologi schismatis atque hæreseos damnare non horrent, usque ad mortem constanter decertemus, nec ullis minis, periculis & terroribus mortis, sæpiùs nobis injectis commoveamur; effice insuper Domine, ne in tentationem inducamur, & à malo jugiter liberemur.

XLV. Idem Augustinus tomo 10. sermone 13. de verbis Domini, *interrogante & dicente Domino, vos autem quem me esse dicitis? Respondit Petrus, tu es Christus Filius Dei vivi, unus pro multis dedit responsum, unitas in multis, tum ei dominus ait, Beatus es Simon Barjona, quia non revelavit tibi caro & sanguis, sed Pater meus qui est in Cælis, deinde addidit, & ego dico tibi, tanquàm diceret, quia tu dixisti mihi, tu es Christus Filius Dei vivi, & ego dico tibi, tu es Petrus. Hoc autem nomen ei, ut Petrus appellaretur à Domino impositum est, & hoc ut eâ figurâ significaret Ecclesiam, quia enim Christus petra, Petrus po-*

*pulus Christianus, petra enim principale nomen est, ideò Petrus à petra, non petra à Petro; quomodo non à Christiano Christus, sed à Christo Christianus vocatur : tu es ergo (inquit) Petrus & super hanc petram quam confessus es, super hanc petram quam cognovisti, dicens, tu es Christus Filius Dei vivi, ædificabo Ecclesiam meam; super me ædificabo te, non me super te.*

Hic locus sex continet notabilia : primùm, claves datas unitati in Petro, idque est testimonium, fidem editam à Petro non esse unius Petri, sed totius Ecclesiæ Catholicæ; nam cùm Dominus cunctos discipulos interrogasset, Petrus, qui figuram Ecclesiæ gerebat, pro omnibus respondit, *unus pro multis, unitas in multis*; *sic supra, ideò unus pro omnibus, quia unitas est in omnibus.* Hæc maligni Sycophantæ audiant, qui me culpare hæreseos ausi sunt, quòd dixerim *claves priùs unitati, quàm uni collatas.* Secundò demonstrat, quoniam Petrus dixerat Domino, *tu es Christus Filius Dei vivi*, Christum vicissim allusione factâ ad Petri responsionem, eum voluisse præmio afficere, servatâ quodammodò eâdem formulâ responsionis Petri; quia, inquit Augustinus, *tu dixisti mihi : tu es Christus Filius Dei vivi, & ego dico tibi, tu es Petrus, & super hanc petram, &c.* Tertiò notat Petri agnomen, ideò Simoni inditum, quia esset symbolum & figura Ecclesiæ, sicut vicissim Ecclesia est figura & corpus Christi: Nam, ut supra docuit, *Ecclesia est per proprietatem & veritatem in Christo, quod Petrus est solummodò per repræsentationem.* Quartò, Christum esse petram essentialem à qua Petrus nomen trahit, & Petrum populum Christianum, hoc est, totam Ecclesiam Catholicam significare & repræsentare. Enim verò cùm firmitas hujus confessionis factæ à Petro, *tu es Christus Filius Dei vivi, &c.* magis propria & intima sit toti Ecclesiæ, quàm uni Petro, hicque illam nomine Ecclesiæ Catholicæ ediderit, eamque ob rem nomen petræ sortitus sit, insurgit nomen petræ, id est, robur, infallibilitatem atque firmitatem fidei potiùs Ecclesiæ quàm Petro deberi, cùm Ecclesiæ insit per proprietatem, Petro autem per solam Ecclesiæ repræsentationem; qua de causa Ecclesia est petra post Christum, & Simon petra quatenùs Ecclesiam repræsentat, sicque à primo ad ultimum innotescit, quarè Augustinus dicat, Petrum populum Christianum, id est, totam Ecclesiam Catholicam significare; supra enim ex eodem observavimus claves à Christo toti delatas Ecclesiæ, Laicis etiam comprehensis; & ita quidem ut ordo hierarchicus eas formaliter & activè possideat, Laici autem passivè & materialiter. Quamobrem Petrus formaliter & materialiter hîc ab Augustino sumitur pro Ecclesia. Quintò, docet vocabulum petræ genuinum ac proprium esse Christo, neque in hac significatione primaria cuiquam alteri posse competere. Nam sicut à Christo Christianus, sic à Petra Christo Petrus nuncupatur. Sextò, concludit Ecclesiam ædificari super Petrum, nihil aliud esse, quàm super confessionem à Petro editam fundari : Tu es (inquit) Petrus & super hanc Petram quam cognovisti, dicens, *tu es Christus Filius Dei vivi*, ædificabo Ecclesiam meam, super me ædificabo, &c.

XLVI. Antonius de Rozellis in sua Monarchia parte 2. cap. 1. docet hanc Augustini homiliam, suo tempore legi solitam in Ecclesia, in Octavis S. S. Petri & Pauli, ex quo inimus homines obnoxios, ut faciliùs suam imaginariam Monarchiam fulcirent, sermonem hunc Augustini ex officio abrasisse, quia decretis & actis Synodalibus Basileensis Concilii favebat; illo enim tempore de Rozellis opus suum lu-

cubravit : sed amabo, quidnam hâc Augustini sententiâ verius, certius, magis dogmaticum & Catholicum? communi enim Patrum consensu roboratur, & tamen hodierni Doctores, eam velut hæreticam atque unius Calvini peculiarem vexant. Quòd si reprehendenda, quia Calvinus eam post innumeros Patres amplectitur, pari argumento efficiemus Catholicos sese communi aëre, luce solis, & aquâ sequanæ, quâ Calvinistæ nobiscum fruuntur, privare : & quoniam illi per vias publicas incedunt, nos per tecta, tegulas atque ædificiorum stillicidia, more felium ac simiarum, debere perreptare. Vide cap. 2. libri num. 8. Hercle satis est conscientiæ nostræ, si ea, in quibus sectarii pravè sentiunt, despuamus; & cætera, quibus nobiscum tanquàm Ecclesiæ Catholicæ propria utuntur, illis tanquàm injustis possessoribus è manibus extorqueamus, eaque in libertatem Catholicam asseramus. Cujusmodi hæc est omnium antiquorum vox, Petrum dici fundamentum & petram Ecclesiæ, propter confessionem fidei, quam nomine totius Ecclesiæ professus est.

Idem sermone 108. de diversis, in Festo SS. Apostolorum Petri & Pauli, quasi per compendium ea refert quæcumque alibi de Primatu & potestate clavium sparsim disseruit. Quare hic locus nobis instar aliorum omnium esse potest. Ausculta, „ Lector : " Super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, super hoc quod dixisti, „ tu es Christus Filius Dei vivi, ædificabo Ecclesiam meam, tu enim Petrus à petra, „ non à Petro petra, sed à petra Petrus : quomodò à Christo Christianus; vis nosse „ de qua petra Petrus dicatur? Paulum audi, Nolo enim vos ignorare fratres, quia „ Patres nostri omnes sub nube fuerunt, & omnes per mare transierunt, & omnes „ in Moyse baptisati sunt in nube & in mari; & omnes eundem cibum spiritua- „ lem manducaverunt, & omnes eundem potum spiritualem biberunt, bibebant enim „ de spiritali sequente eos petra, petra autem erat Christus. Ecce unde Petrus. „ Dominus Jesus discipulos suos ante passionem suam, sicut nostis, elegit, quos Apo- „ stolos appellavit; inter hos penè ubique solus Petrus totius Ecclesiæ meruit gestare „ personam, propter ipsam personam, quam totius Ecclesiæ solus gestabat, audire me- „ ruit, tibi dabo claves regni cælorum; has enim claves non homo unus, sed unitas „ accepit Ecclesiæ. Hinc ergò Petri excellentia prædicatur; quia ipsius universita- „ tis & unitatis Ecclesiæ figuram gessit, quando ei dictum est, tibi trado claves re- „ gni Cælorum; Audite in alio loco quid dicat Dominus omnibus Apostolis suis, „ Accipite Spiritum sanctum, & continuò, si cui dimiseritis peccata, dimittentur „ ei; si cui tenueritis, tenebuntur, hoc ad claves petinet, de quibus dictum est, „ quæ solveritis in terrâ, soluta erunt in Cælo, &c. Sed hoc Petro dixit, ut „ sciatis, quia Petrus universæ Ecclesiæ personam tunc gerebat; audi quid ipsi di- „ catur, quid omnibus Fidelibus Sanctis, si peccaverit in te frater tuus, corripe illum „ inter te & ipsum solum; si te non audierit, adhibe tecum unum vel duos, &c. " Quamquàm hic textus Augustini lucem capiat ab antecedentibus, verumtamen illius analysim, ne cuiquam aqua hæreat, contexam. Primùm, nos docet confessionem fidei à Petro editam, *tu es Christus Filius Dei vivi*, esse petram & fundamentum super quod ædificatur Ecclesia, *super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam*; super hoc quod dixisti, tu es Christus filius Dei vivi, &c. Secundò, claret ejusmodi confessionem esse petram Ecclesiæ, à quâ Petrus suam mutuatur appellationem, sicut à

Christo

Christo Christianus nuncupatur, undè cùm Ecclesia priùs ac intimiùs sit petra, quàm Petrus, certè analogia & similitudo petræ, id est robur atque firmitas fidei & infallibilitas, priùs atque essentialiùs toti Ecclesiæ Catholicæ, quàm uni Petro compotit. Tertiò, monet Christum veram, essentialem & primariam esse petram, & fundamentum Ecclesiæ, quod verbis Apostoli cap. 10. prioris ad Corinthios comprobat, *petra autem* erat Christus, &c. Quartò, Petrum claves accepisse ut personam universalis Ecclesiæ referebat, ac proindè universitatem, totumque populum Christianum repræsentativè in Petro extitisse. *Dominus elegit discipulos ante passionem suam quos Apostolos appellavit: Inter hos penè ubique solus Petrus totius Ecclesiæ meruit gestare personam, &c.* Enimverò Petrus materialiter ut Christianus opus habens sanctificari Ecclesiæ Sacramentis, omnes Laicos fideles repræsentat. Deinde formaliter consideratus ut Pastor Ecclesiæ, totum ordinem hierarchicum refert. Quintò, perhibet claves priùs atque immediatiùs unitati, quàm uni & soli Petro conferri. *Has enim claves non homo unus, sed unitas accepit* Ecclesia, *hinc ergò Petri excellentia prædicatur, quia ipsius universitatis & unitatis Ecclesiæ figuram gessit, quando ei dictum est, tibi trado quod omnibus traditum est, &c.* Sextò, Joannis 20. claves traditas toti ordini hierarchico, *audite quod Dominus dicat omnibus Apostolis suis, accipite spiritum sanctum: si cui dimiseritis peccata, dimittentur ei, &c. Hoc* (inquit Augustinus) *ad claves pertinet, de quibus dictum est, quæ solveritis* in terra, &c. Septimò, notat hoc Christi effatum, *si peccaverit in te frater tuus, dic Ecclesiæ*, &c. Math. 18. etiam de Petro atque omnibus fidelibus universim nemine dempto dici; ratio est, quia Petrus etiam ut Pastor salutem & sanctificationem quærere debet in Christi Sacerdotio. Consule axioma XVI. apologiæ nostræ; sed hoc Petro dixit, ut sciatis (inquit Augustinus) *quia Petrus universæ Ecclesiæ personam tunc gerebat, audi quid ipsi dicatur, quid omnibus fidelibus sanctis; si peccaverit in te frater tuus, corripe illum inter te & ipsum solum, si te non audierit, adhibe tecum unum vel duo, &c.* Et ita patet Augustinum non revocasse in dubium, quin Episcopus Romanus more aliorum fidelium, censuris Ecclesiæ esset obnoxius, à quibus Neoterici obnoxii, Papam, id est, absolutum Monarcham Ecclesiæ, contra jus divinum & naturale liberum asserunt.

XLVII. Procul dubio series contextus capitis 18. Mathæi liquidò confirmat, Dominum Petro tanquàm figuram Ecclesiæ gerenti loquutum, eamque constantem fuisse totius Ecclesiæ traditionem, Evangelium tertiæ feriæ hebdomadis tertiæ quadragesimæ docet, cujus Evangelii tale est exordium, *Respiciens Jesus in discipulos suos, dixit Simoni Petro: si peccaverit in te frater tuus, vade & corripe eum inter te & ipsum solum, &c.* Sic enim ante nuperam Breviariorum & Missalium reformationem à Jesuitis procuratam legebatur, etiam in ipso Ordine Romano, & nunc hodie Parisiensi, aliisque Diœcesibus, quæ Romanum Ordinem integrum non servant, extat. Porrò emendatores Breviarii Romani, qui illam avitam & catholicam traditionem expunxerunt, illud Evangelium quadragesimale sic interpolarunt, ut, cùm persuadere vellent Christum orationem suam nequaquàm ad Petrum velut figuram Ecclesiæ gestantem, & fraternæ correctioni ac censuris Ecclesiasticis subjectum direxisse, solœcismum commiserint, quoniam à sermone plurali ad singularem sic Evangelium detorquent. *In illo tempore dixit Jesus discipulis suis, si peccaverit in te frater tuus, vade & corripe eum inter te, &c.* Quòd si quis objiciat hæc verba: *Respiciens Jesus in discipulos suos, dixit Simoni Petro,*

nequaquàm reperiri in Evangelio, fatebor id quidem, ſed contendam illa verba ſicut & multa alia quotidianis Evangeliis, imò etiam Canoni Miſſæ inſerta, pertinere ad Harmoniam & expoſitionem Evangelii, atque retroactis ſæculis hæc velut Apoſtolicam traditionem recepta, ut claret ex ſuperiori teſtimonio Auguſtini jam laudati, necnon ex epiſtola 118. ad Januarium relata in corpus Canonicum diſt. 22. can. *Illa autem quæ non ſcripta ſed tradita cuſtodimus, quæ quidem toto orbe terrarum obſervantur, datur intelligi vel ab ipſis Apoſtolis, vel plenariis Conciliis commendata atque ſtatuta retineri.* Procul dubio hinc, necnon ex Antonii de Rozellis teſtimonio ſupra memorato colligimus, Reformatores Breviarii multis in rebus, quæ ſua ſunt, non quæ Jeſu-Chriſti quæſiviſſe, quod pariter confirmari poteſt fabellâ Lepræ Conſtantini & balnei ex Puerorum Innocentium ſanguine, cujus extat mentio in Officio S. Silveſtri ultimâ Decembris. At verò ad Auguſtinum redeo ſermone 15. de Sanctis, ſi modò hæc concio non eſt Ambroſii, quia Ambroſius eadem planè habet 47. ſermone de fide Petri, laudaturque *can. fidelior, diſt. 50. Petrus petra dicitur, eo quòd primus Nationibus Fidei fundamenta poſuerit, & tanquàm ſaxum immobile totius operis Chriſtiani compagem molemque contineat, petra ergò pro devotione Petrus dicitur, & petra pro virtute Dominus nuncupatur: ſicut ait Apoſtolus, bibebant autem de ſpiritali conſequente eos petra, petra autem erat Chriſtus. Rectè conſortium meretur nominis, qui conſortium meretur & operis. In eadem domo enim Petrus fundamentum ponit, Petrus plantat, Dominus incrementat, Dominus irriguum ſubminiſtrat.*

Idem Auguſtinus ſermone 20. de Sanctis: *Amen dico tibi, quia tu es Petrus, & ſuper hanc petram ædificabo Eccleſiam meam. Dignus certè, ait, qui ædificandis in Domo Dei lapis eſt ad fundamentum, columna ad ſuſtentandum, clavis ad regnum.* Qui textus minùs eſt dogmaticus, & illa ipſa eſt opinio quam Auguſtinus in libris retractationum recantat, ut ſupra monui.

Idem lib. 7. de Baptiſmo cap. 51. citaturque 24. quæſt. 1. can. *Omnibus conſideratis, puto me non temerè dicere, alios ita eſſe in domo Dei, ut ipſi etiam ſint eadem domus Dei quæ dicitur ædificari ſuper petram, quæ unica columba appellatur, quæ Sponſa pulchra, ſine macula & ruga, &c. Quæ domus etiam claves accepit, ac poteſtatem ſolvendi & ligandi; hanc domum ſi quis corripientem corrigentemque contempſerit, ſit tibi ſicut Ethnicus & Publicanus.* Vides Auguſtinum appellatione domus ſignificare Eccleſiam, quod verò ait *alios eſſe ita in domo Dei, ut ipſi etiam ſint eadem domus Dei*, intelligit ordinem hierarchicum ſuper quem ædificatur Eccleſia, & cui datæ ſunt claves à Chriſto. Quarè ſupra ex Cypriano dicebamus, *Eccleſiam ſuper Epiſcopum conſtitui*, & nihil aliud eſſe Eccleſiam, *quàm populum Chriſtianum Epiſcopo ſuo adunatum, &c.*

XLVIII. Idem Auguſtinus cum tota Eccleſia Africana in ſexta Synodo Carthaginenſi, illuſtre ac perenne monimentum pro Ariſtocratici regiminis libertate, & juris communis vindiciis, adversùs Zozimi P. P. commonitorium erexerunt. De quo vide quæ axiomate xxx. Apologiæ & lib. priore Hiſtoriæ noſtræ Conciliorum Generalium diſſeruimus.

XLIX. D. Cyrillus Alexandrinus lib. 4. commentar. in Joannem cap. 28. de Petri reſponſione, *per unum qui præerat, omnes reſpondent: ſanctam profectò sanctiſque congruentem diſciplinam optimè conſervantes, & poſterioribus prudentiæ atque modeſtiæ laudabi-*

*lia prabentes exempla. Decet enim non omnes confusè, nec prosilientes imprudenter, quasi raptata in oratione, sed cedere iis, qui & consilio & ordine prapositi sunt. Propterea Paulus quoque ait* : Propheta *duo aut tres & vicissim loquentur : opus igitur erat divinitùs comprobata prudentia soli responsionem committere illi qui ordine major erat.* Idem lib. 12. cap. 64. *& quando Salvator discipulos interrogavit, dicens : quem me dicunt homines esse, quum iterùm post responsionem ab iis quaereretur ; vos autem quem me esse dicitis, ut Princeps, Caputque caeterorum, primus exclamavit, tu es Christus Filius Dei vivi.* Ex his duobus testimoniis duo colligimus. Primò, Petrum tanquàm os, verticem, principem & caput aliorum, nomine omnium confessionem fidei emisisse, & continuò hanc fidem esse Ecclesiæ, non solius Petri ; siquidem disertè Cyrillus notat indecens valdè fuisse omnes discipulos simul & conturbatè loqui, eamque ob rem Petrum tanquàm Principem familiæ respondisse, per unum qui præerat, omnes respondent, (inquit) quocircà Cyrilli sicut & Augustini, omniumque aliorum Patrum, hac in parte, eadem est sententia. Alterum collectaneum est, *responsionem illi commissam, qui ordine major erat* : cui non absimile est Ambrosii dictum supra, scilicet, *Petrum habuisse primatum confessionis, non honoris inter Apostolos* : Nam, ut supra ex Cypriano notavi, *omnes erant honore & potestate pares, atque ex aequo fundamenta Ecclesia Hieronymo*, quod non derogat primatui. Idem Cyrillus lib. 12. in Joanem cap. 55. explicatè asserit, Ecclesiam immediatè suam à Christo auctoritatem derivare, *Sicus misit me Pater, & ego mitto vos ; ordinavit his verbis orbis Doctores ( inquit ) & divinorum Mysteriorum Ministros, quos ut luminaria ad illustrationem non Judaeorum regionis solummodò misit, sed universum terrarum orbem illuminare jussit. Columna enim & robur veritatis discipuli sunt, quos ita dicit mittere, sicut à Patre missus est, ut etiam Apostolatûs dignitatem ostenderet, & magnitudinem potestatis eorum aperiret, & simul monstraret, quam viam in studiis suis, vitaque sua sequi eos oporteret. Ut hinc intelligant vocandos esse peccatores ad poenitentiam, curandos corpore simul atque spiritu malè habentes, & dispensatione rerum, non suam, sed ejus qui misit voluntatem faciendam, mundumque praedicationibus & doctrinâ Fidei salvandum.* Hîc duo præsertim nos edocet : Alterum, Apostolos esse columnas, fundamenta, lumina & Doctores Ecclesiæ post Christum, qui eosdem misit, sicut à Patre suo missus fuerat, quod est dogmaticè & necessariò intelligendum de potestate ministeriali, ut supra disputavimus. Alterum est, Prælatos meminisse debere, se ideò missos à Christo, non ut suam, sed Christi voluntatem implerent ; quemadmodùm Christus non propriam, sed Patris voluntatem perfecit. A quo proposito, quàm Curiales Episcopi aberrent, cæcis etiam notum est ; & hinc tot schismata atque hæreses, quas illi ferro & igne exscindere, non medicamine suavissimo Legis Evangelicæ sanare perperàm moliuntur. Quòd si aliquis objiciat, Cyrillum 4. de Trinitate statim *docere Petrum per agnominationem vocari petram à Christo, hocque nihil aliud quàm inconcussam & firmissimam discipuli fidem judicare, in qua Christi Ecclesia fundata est & fundata esset, ut non laberetur, & esset inexpugnabilis inferorum portis in perpetuum manens.* Respondebis hæc ipsa capi oportere juxta superiorem ejusdem Cyrilli sententiam, quòd Petrus pro omnibus Collegis suis responderit, atque in eorum fide ex æquo fundata sit Ecclesia, conformiter ad sententiam omnium Patrum, unde Christus nequaquàm dicit portas inferorum non prævalituras contra fidem unius Petri, sed con-

tra Ecclesiam collectivè sumptam, *id est, contra fidem totius Ecclesiæ Catholicæ, quam Apostoli repræsentabant.* Hæc enim verba Cyrilli nisi ad hunc sensum capiantur, suo genuino intellectu privabuntur, eruntque oratoriè, non dogmaticè explicanda.

Inter ejusdem Cyrilli opera, aliquot extant Pauli Emisseni homiliæ, in quarum una hæc de Petri confessione leguntur. Quem me esse dicitis? *Confestim Petrus Coriphæus & os Apostolorum, tu es* (inquit) *filius Dei viventis*, & ita relinquitur Petrum pro omnibus Apostolis fidem professum, quoniam ejus ore omnes fidem profiterentur, erat enim aliorum os, Coriphæus, dux & princeps. Cassianus lib. 3. de Incarnatione, *interroganti Domino Jesu Christo, quem eum crederent, quem confiterentur esse discipuli, respondet primus Apostolorum Petrus, unus utique pro omnibus, idem enim unius habuit responsio, quod habebat omnium fides; sed primum docuit respondere, ut idem esset ordo responsionis qui erat honoris; & ipse antecederet confessione, qui antecedebat ætate*; nihil clarius hâc Cassiani sententiâ, quæ D. Petro tribuit primatum honoris atque ætatis, sicut Hieronymus, eamque ob causam fidem pro aliis omnibus emisisse narrat.

L. Theodoretus cap. 2. ad Ephesios, hunc explicans locum, *superædificati super fundamentum Apostolorum & Prophetarum præposuit Apostolos Prophetis, quoniam prædicationem per illos accepimus* (inquit.) Et ita patet Tò fundamentum Apostolorum, intelligi de doctrina Evangelica quam Apostoli prædicarunt & professi sunt. Et continuò rectè dictum à Cypriano Ecclesiam fundari supra Episcopos, qui successerunt Apostolis.

LI. Primasius D. Augustini discipulus lib. 3. in Apocalypsim, *In Ecclesia sanctam novimus victoriâ Christi salutem, postquàm cognitam etiam accepit potestatem ligandi soluta, & solvendi ligata, cum in uno Petro generali significatione omnes audiunt, quæ ligaveris super terram, erunt ligata in Cælis, & quæ solveris, soluta.*

LII. S. Leo Magnus sermone 2. in natali Apostolorum Petri & Pauli, cujus habes compendium in Romano Breviario, homiliâ Festi Cathedræ S. Petri Antiochiæ xxij Februarii. *Sicut pater meus tibi manifestavit divinitatem meam* (*inquit*) *ita & ego notam tibi facio excellentiam tuam, quia tu es Petrus, id est, cùm ego sim inviolabilis petra, ego lapis angularis qui facio utraque unum, tamen tu quoque petra, quia meâ virtute solidaris, ut quæ mihi potestate sunt propria, sint tibi mecum participatione communia, supra hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, &c. super hanc* (*inquit*) *fortitudinem æternum exstruam Templum, & Ecclesiæ meæ Cælo inferenda sublimitas, in hujus fidei firmitate consurget, hanc confessionem portæ inferi non tenebunt, mortis vincula non ligabunt, vox enim ista vox vitæ est. Et sicut Confessores suos in Ecclesia provehit, ita negatores ad inferna demergit. Propter quod dicitur B. Petro Apostolo, tibi dabo claves regni Cælorum, &c. Transivit quidem in Apostolos alios vis istius potestatis, sed non frustra uni commendatur, quod omnibus intimatur. Petro enim singulariter hoc creditur, quia cunctis Ecclesiæ Rectoribus Petri forma proponitur. Manet ergo Petri privilegium, ubicumque ex ipsius æquitate fertur judicium*: Idem sermone 3. in Anniversario die suæ assumptionis ad Pontificatum. *Transivit quidem etiam in alios Apostolos vis potestatis illius, & ad omnes Ecclesiæ Principes decreti hujus constitutio commeavit, sed non frustra uni commendatur quod omnibus intimatur. Petro enim ideò hoc singulariter creditur, quia cunctis Ecclesiæ Rectoribus Petri forma proponitur. Manet ergo Petri privilegium, ubi ex ipsius æquitate fertur judicium.* Audis Leonem Magnum, permulta hic oratoriè dicere, nihilominùs hæc dogmaticè asserere, primò confessionem

Petri, atque ejuſdem confeſſionis firmitatem, eſſe petram & fundamentum Eccleſiæ; *Super hanc fortitudinem æternum exſtruam Templum, & Eccleſia mea cælo inferenda ſublimitas, in hujus fidei firmitate conſurget: hanc confeſſionem portæ inferi non* tenebunt, mortis vincula non ligabunt, &c. Secundò, docet, *propter hanc confeſſionem* Petrum *habuiſſe claves, propter quod dicitur B. Petro Apoſtolo, tibi dabo claves regni cælorum, &c.* Tertiò, claves omnibus datas Apoſtolis, *tranſivit quidem in Apoſtolos alios vis iſtius poteſtatis, ſed non fruſtra uni commendatur, quod omnibus intimatur, &c.* Cæterum non me latet Leonem multos alios habere textus, quos blandiente Cathedrâ effudit; ex quibus Turrecremata atque alii recentiores, ſuam abſolutam monarchiam ridiculè conglutinant, de quibus lib. 3. agetur ex profeſſo.

LIII. Felix P. P. III. epiſt. 3. ad Zenonem Auguſtum, *Petrus*, ait, *immutabilem & immaculatam fidem in Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum Dei Filium unigenitum primus exponens, à Salvatore ipſo Beatus eſt dictus, nam cùm ipſe dixiſſet ad Dominum, tu es Chriſtus Filius Dei vivi, ab ipſo audire meruit, Beatus es Simon Barjona, quia caro & ſanguis non revelavit tibi, ſed Pater meus qui eſt in cælis, & ſuper iſta confeſſione ædificabo Eccleſiam meam, & portæ inferi non prævalebunt adverſùs eam*: Hæc audiant novi Theologi, hancque ſententiam Luthero adſcribere deſinant, cùm Leoni Magno, Felici III. permultiſque aliis Pontificibus propria ſit. Gelaſius P. P. in commonitorio ad Fauſtum magiſtrum, *cogitantes Chriſti vocem non eſſe ſuperfluam, quæ confeſſioni B. Petri Apoſtoli inferni portas numquàm prævalituras aſſerit.* Quam clauſulam ad verbum quoque epiſt. 1. ad Euphemianum iterat.

Hormiſda epiſt. 25. ad Epiſcopos per Hiſpaniam conſtitutos, *in Sacerdotibus ordinandis, quæ ſunt à patribus præſcripta & definita cogitetis: quia ſicut eſt caput Eccleſiæ Chriſtus, Chriſti autem Vicarii Sacerdotes, ſic & in eligendis his curam oportet eſſe perſpicuam.* Nota Chriſtum eſſe caput Eccleſiæ, & Sacerdotes Vicarios Chriſti.

LIV. In fine tomi 2. epiſtolarum Pontificum Romæ editarum, extat deprecatio & ſupplicatio Clericorum Hieroſolymitanorum, Antiochenorum & ſecundæ Syriæ ad Juſtinianum Cæſarem, quâ deprecatione ſtatim initio demonſtrant: " Beatos Apoſtolos, & eorum qui per ordinem fuerunt diſcipulos & ſapientes, Eccleſiæ Doctores, ſalutarem aquam fidei haurientes, omnem ſanctam Dei Eccleſiam irrigâſſe, quæ in petra ſummi Apoſtolorum ſubnixa, rectam & inflexibilem confeſſionem cuſtodiens, fiducialiter cum eo ad unigenitum Filium Dei exclamat omni tempore, dicens: tu es Chriſtus Filius Dei vivi, hancque ſalutarem confeſſionem à ſanctis quatuor ſynodis ſuſceptam, &c. " Obſervas hanc fidei confeſſionem, *tu es Chriſtus Filius Dei vivi*, à Petro editam, eſſe fidem omnium Apoſtolorum & eorum qui per ordinum vices, diſcipuli Apoſtolorum atque Doctores Eccleſiæ extiterant, continuòque ſempiternum eſſe fundamentum Eccleſiæ, contra quod portæ inferi & artes diaboli nunquàm prævalebunt.

LV. Pelagius II. P. P. *diſt. 99. can. Nullus* eo ipſo quòd nomen Epiſcopi univerſalis animoſè repudiat, monarchiam damnat, " Nullus Patriarcharum univerſitatis vocabulo unquàm utatur, quia ſi unus Patriarcha univerſalis dicitur, Patriarcharum nomen cæteris derogatur. Sed abſit hoc, abſit à fidelis cujuſquam mente hoc ſibi velle quempiam accipere, undè honorem fratrum ſuorum imminuere ex quantulacumque parte videatur.

At S. Gregorius hoc ipsum nomen ambitiosum & fastuosum, multò ardentiùs & animosiùs diversis in locis condemnat. Primùm lib. 4. epist. 32. ad Mauritium „ Imperatorem, " Universa ergo Ecclesia, quod absit, à statu suo corruit, quando „ is qui appellatur Universalis cadit; sed absit à cordibus Christianorum nomen il- „ lud blasphemiæ, in quo omnium Sacerdotum honor adimitur, dum ab uno sibi „ dementer arrogatur. Certè pro B. Petri Apostolorum Principis honore per vene- „ randam Chalcedonensem synodum, Romano oblatum est, sed nullus eorum un- „ quàm hoc singularitatis vocabulum assumpsit, nec uti consensit, &c "

„ Item lib. eodem 4. epist. 34. ad Constantiam Augustam, " Triste tamen valdè „ est, ut patienter feratur, quatenùs despectis omnibus, prædictus frater & Coëpis- „ copus meus, solus conetur appellari Episcopus; sed in hac ejus superbia, quid „ aliud nisi propinqua jam Antichristi esse tempora designatur, quia illum videlicet imi- „ tatur, qui spretis in sociali gaudio Angelorum legionibus, ad culmen conatus est „ singularitatis erumpere, " de Joanne Patriarcha Constantinopolitano agit, qui se œcumenicum aut universalem Episcopum vocitabat.

„ Ibidem epist. 36. ad Eulogium Alexandrinum Episcopum, " Sicut veneranda ve- „ stra Sanctitas novit, mihi per sanctam Chalcedonensem Synodum Pontifici sedis „ Apostolicæ, cui Deo disponente deservio, hoc universitatis nomen oblatum est, „ sed nullus unquam decessorum meorum, hoc tam prophano vocabulo uti consen- „ sit, quia videlicet, si unus Patriarcha universalis dicitur, Patriarcharum nomen „ cæteris derogatur, sed hoc absit à Christiana mente, id sibi quempiam arripere, „ undè fratrum suorum honorem imminuere ex quantulacumque parte videatur. „ *Addit sub finem epistolæ*; Episcopus Constantinopolitanus jactantiam sumpsit, ita „ ut universa sibi tentet adscribere, & omnia quæ soli uni capiti cohærent, videlicet „ Christo, per elationem pompatici sermonis, ejusdem Christi sibi studeat membra „ subjugare. *Et aliquanto post*; Favente Domino omnibus viribus concurrendum at- „ que providendum, ne unius veneno sermonis, viventia in Christi corpore mem- „ bra moriantur. Si enim hoc dici licenter permittitur, honor Patriarcharum om- „ nium negatur, & cùm fortassè is in errore perit, qui universalis dicitur, nullus „ jam Episcopus remansisse in statu veritatis invenitur. Oportet ergo ut constanter „ ac sine præjudicio servetis, sicut accepistis Ecclesias, & nihil sibi in nobis hæc ten- „ tatio diabolicæ usurpationis adscribat. Stare fortes, state securi, scripta cum uni- „ versalis nominis falsitate, nec dare unquàm, nec recipere præsumatis. "

„ Eodem lib. 4. epist. 38. ad Joannem Constantinopolitanum Episcopum. " Cer- „ tè Petrus Apostolus primum membrum sanctæ & universalis Ecclesiæ est, Paulus, „ Andræas, Joannes, quid aliud quàm singularum sunt plebium capita, & tamen „ sub uno capite omnes membra sunt Ecclesiæ, atque, ut cuncta brevi cingulo lo- „ quutionis astringam, sancti antè legem, sancti sub lege, sancti sub gratia omnes „ hi perficientes Corpus Christi in membris sunt Ecclesiæ constituti, ut nemo se un- „ quàm universalem vocare voluit, &c. Num quidnam sicut vestra æternitas soler- „ ter invigilet, ne se eorum verbis fallendum præbeat; tantò enim majores hostes „ credendi sunt, quantò magis laudibus adulantur. " Et aliquantò post, ostendit hæc superba vocabula ab adulatoribus excogitata, ut eos, quibuscum versantur,

corrumpant. *Rex superbiae propè est, (inquit) & quod dici nefas est, Sacerdotum ei praeparatur exercitus; quia cervici militant elationis, qui positi fuerant ut ebicatum praeberent humilitatis.* Sic enim legitur in prima editione epistolarum Gregorii, quam Lazarus Soardus edidit Venetiis anno 1505. cum privilegio Julii II. P. P. & Ducis Venetiarum; anteà enim epistolae Gregorii Magni numquàm typis efformatae fuerant. Quam lectionem plures codices manuscripti quos vidi, & ipsemet Bellarminus confirmant lib. 3. de Rom. Pontifice cap. 13. quodque S. Gregorius Sacerdotum exercitum Antichristo praeparari memorat. Hoc Bellarminus perhibet intelligi oportere ex Sacerdotibus malis & superbis. Verùm pro hac genuina lectione omnes editiones quae deinceps, post Soardi editionem, ubique terrarum factae sunt, *ita legunt, quod dici nefas est sacerdotum ei praeparatus exitus.* Sed nullo germano sensu, si ad B. Gregorii mentem ostendamus, ut hinc discamus quanti referat antiquiores editiones librorum, novis editionibus anteferre, & eas cum codicibus manuscriptis comparare.

Idem lib. 6. epist. 24. ad Anastasium Antiochenum Episcopum, de Synodica epistola Cyriaci Constantinopolitani Patriarchae, qui Joanni, de quo anteà successerat, hanc narrationem instruit: « Et quidem in suscipienda fratris & consacerdotis nostri Cyriaci Synodica epistola, dignum non fuit ut pro causâ prophani vocabuli « moras facerem, &c. & ut de honoris vestri injuria taceam, si unus Episcopus vocatur universalis, universa Ecclesia corruit, si unus universus cadit. « Item epist. 30. ejusdem libri ad Mauritium Caesarem, qui S. Gregorio scripserat, ob frivolum & inane nomen non debere scandalum & dissidium generari inter Romanam & Constantinopolitanam Sedem. « Ego autem fidenter dico, ait Gregorius, quia quisquis se universalem Sacerdotem vocat, vel vocari desiderat, in elatione sua Antichristum praecurrit; quâ superbiendo se caeteris praeponit, nec dispari superbiâ « ad errorem ducitur; quia sicut perversus ille Deus videri vult super omnes homines, ita quisquis iste est, qui solus Sacerdos appellari appetit, super caeteros « Sacerdotes se extollit, &c. «

Idem lib. 7. epist. 30. ad Eulogium Alexandrinum, qui S. Gregorium OEcumenici Episcopi titulo donârat. « Ego non verbis quaero prosperari, sed moribus; « nec honorem esse deputo, in quo fratres meos honorem suum perdere cognosco. « Meus namque honor, honor est universalis Ecclesiae. Meus honor est fratrum meorum solidus vigor. Tunc ergò verè honoratus sum, cùm singulis quibusque honor debitus non negatur; si enim universalem me Papam Vestra Sanctitas dicit, « negat se hoc esse quod me fatetur universalem. « Qui textus Gregorii legitur dist. 99. can. *Ecce.*

LVI. Porrò ut sensus harum collectionum, quas ex Gregorii Magni epistolis collegimus, planus evadat, quatuor observanda sunt. Primùm, aliquot Presbyteros & Diaconos Alexandrinae Ecclesiae, quos Dioscorus Alexandrinus Episcopus malè & contra Canones acceperat, petiisse à Leone Magno & Patribus Synodi Chalcedonensis, sibi injuriarum illatarum rationem fieri adversùs Dioscorum, eamque ob causam, literas scripsisse ad Leonem Magnum, quae actione tertiâ Synodi Chalcedonensis leguntur, quibus in literis vocant Leonem Archiepiscopum OEcumenicum

aut universalem. Itaque hoc nomen ambitiosum, primùm ab illis inventum, & B. Leoni tributum, nequaquàm verò à Patribus deliberantibus, aut aliquid synodicè statuentibus usurpatum, vel cuiquam tributum est. Lege librum historiæ nostræ Conciliorum generalium. Secundò, notandum Episcopos Constantinopolitanos, nescio quâ vanitate & ambitione, hanc superbam appellationem sibi omnium primos arrogare ausos, atque Imperatores Constantinopolitanos hanc fovisse & propugnasse ambitionem, ut ex epistolis Gregorii Magni ad Mauricium Cæsarem ejusque conjugem liquet. Quam superbam appellationem, non satis fuit S. Gregorio scriptis impugnare, nisi etiam ipso facto & titulo planè contrario damnaret. Hinc enim occasionem captavit se in epistolis suis decretalibus inscribendi & nuncupandi servum servorum Dei, quem titulum ejus posteri, quamvis plerique ab humilitate S. Gregorii longè abessent, mordicùs retinuerunt: plerosque dico sanctitatem Gregorii non æmulatos, & inter alios Sabinianum ejus Successorem, qui gesta S. Gregorii adeò exosa habuit, ut parùm abfuerit, quin omnes illius libros igne aboleri jusserit, teste Platinâ. Quod autem nonnulli dicunt, Damasum P. P. inventorem hujus formulæ *servus servorum Dei*, id nullo auctore probo & locupleti; sed scriptis Apocryphis probare queunt. Tertiò, etiam atque etiam Lectorem interpello ad sequentia verba Gregorii attendat, atque si potest, cum absolutæ monarchiæ placitis concordet, *sed nullus meorum decessorum unquam hoc singularitatis vocabulum assumpsit.* Item *quid aliud nisi jam propinqua Antichristi esse tempora designatur, quia illum imitatur, qui spretis in sociali gaudio Angelorum legionibus, ad culmen conatus est singularitatis erumpere, quisquis se universalem Sacerdotem vocat, vel vocari desiderat, in elatione sua Antichristum præcurrit, quia superbiendo se cæteris præponit, nec dispari superbiâ ad errorem ducitur, &c.* Deus bone, si sanctissimus Pontifex *nomina singularitatis* ab Ecclesia quæ charitatem, multorum collectionem & communionem Sanctorum suavissimè initam essentialiter significat, penitùs exturbanda & velut Antichristo propria, ideò damnanda censet, quia humilitati & potestati ministeriali spirituali, quam Christus assumpsit, planè adversantur: quâ fronte novi doctores suam absolutam infallibilem monarchiam, ut jure divino constitutam, venditant? *Quid enim tam unicum, singulare & privatum, quàm iste potentatus atque absoluta infallibilis monarchia dominatus, qui omnem charitatem, pacem & dilectionem legis Evangelicæ extinguit.* Quamobrem vel hinc claret, Gregorium repudiando nomen Patriarchæ atque Episcopi universalis, eo quòd singularitatem in Ecclesiam inveheret, unà ostendisse se Monarcham non esse, ac funditus absolutæ monarchiæ dogmata, tanquam legi gratiæ infestissima, damnasse.

LVII. Quartò, ut B. Thomas, Turrecremata, Cajetanus, Bellarminus, & alii recentiores perhibent, tota jurisdictio Ecclesiastica à Papa in omnes Episcopos profluit, quemadmodum unguentum effusum in caput Aaronis, in ejusdem barbam atque oram vestimenti ejus descendit, aut sicut politica potestas à Rege Franciæ in suos Proreges & Magistratus proportionatim manat: certè necesse est, Papâ absoluto Monarchâ & capite essentiali mortuo, universam Ecclesiam à suo statu corruere, nec non etiam, dato quòd Pontifex labatur in aliquem errorem, totam Ecclesiam labi; *universa ergo Ecclesia, quod absit,* (inquit Gregorius) *à suo statu corruit, quando is qui appellatur universalis cadit.* Item, *& cùm fortasse in errore perit qui universalis dicitur,*

*citur, nullus jam Episcopus remansisse in statu veritatis invenitur.* Quod argumentum Patres Basileenses epistolâ Synodicâ, cujus initium est, *Cogitanti huic sacra Synodo, &c.* sic urgent. *Si Papa esset majoris auctoritatis quàm tota Ecclesia*, errante *Pontifice*, *sicut sæpè contingit & contingere potest, tota errasset Ecclesia.* Quibus duobus incommodis de morte atque errore absoluti infallibilis Monarchæ, Bellarminus obviàm ire conatur, lib. 4. de Rom. Pontifice à primo capite ad quartum, ubi fingit *Papam ut Papam, quatenùs docet aut respondet ex* Cathedræ, *esse infallibilem.* Deindè cap. 6. ejusdem libri contendit *piè* credi posse summum Pontificem etiam ut particularem personam errare non posse; quæ mera sunt commenta, quibus ignaris Theologiæ & Historiæ Scholasticæ illuditur. Nam si Hilarius scripsit Anathematismos adversùs Liberium P. P. velut Arrianum, & Hieronymus in continuatione Chronici Eusebii nominatim docet, *Liberium P. P. victum tadio exilii, heretica pravitati Arrianorum subscripsisse.* Quod etiam B. Athanasius comprobat. Omitto insuper Anathema dictum Honorio tanquàm Monothelitæ in sexta, septima & octava Synodo generali; neque argumenta, quæ pro Honorio profert Bellarminus, ullius sunt ponderis, ut lib. priore Historiæ Conciliorum generalium demonstravimus.

LVIII. Quod verò ad incommoda, quæ ex morte absoluti Monarchæ emergunt, idem Bellarminus lib. 1. de Rom. Pontifice cap. 12. circa medium narrat post Cajetanum, scilicet, *quòd, mortuo Pontifice, claves aut suprema jurisdictio non pereat, nec tamen formaliter in Ecclesia remaneat, nisi quatenùs communicata sunt inferioribus ministris Christi; & in electione Pontificis dari à Christo, non novâ traditione, sed antiquâ institutione; quemadmodum si Rex aliquis, cum Proregem Provincia imponit, simul ediceret placere sibi, ut eo mortuo populus Provincia alium eligeret, qui eâdem potestate, quâ prior, frueretur.* Hæc Bellarminus Elencho à petitione Principis, quasi uni & soli Petro collatæ essent claves à Christo, ut deinceps aliis communicarentur, sicut potestas politica communicatur à Rege suis Proregibus atque Officiatiis. Quod est falsum & erroneum: quoniam, ut sæpè dicendum est, Sacerdotio Christi communicato Ecclesiæ, potestas Papalis, Episcopalis & Sacerdotalis eminenter & formaliter inest, atque habitu & in actu signato defertur per ordinis Episcopalis atque Presbyteralis collationem; deindè in actum & exercitium atque exequutionem mittitur per materiæ & tituli collationem, quando aliquis deligitur ad Papatum, Episcopatum & Presbyteratum exercendum. Undè impossibile est, quin claves & suprema jurisdictio semper integra remaneat in Ecclesia; quamdiu Sacerdotalis ordo esset remanebit, adeò ut si ex hypothesi unicus tantùm esset Episcopus vel Sacerdos in mundo, ille revera ordinem hierarchicum referret; posletque Papatum, Episcopalem & Sacerdotalem ordinem propagare absque novo miraculo. Causa est, quoniam Sacerdotium Christi formaliter totum & totaliter est in toto ordine hierarchico, & totum & totaliter in quolibet Sacerdote & Episcopo, diversasque obit actiones ratione dispositionis vel organizationis Primatûs, Episcopatûs & Presbyteratûs. Quocircà omnes Episcopi jure divino sunt potestate æquales & Successores Apostolorum, ut supra docuimus. Prætereà meminisse debuerat Bellarminus hæc ipsa quæ narrat cum iis pugnare, quæ lib. 4. cap. 23. de Rom. Pontifice asserit. Scilicet; *eandem datam Apostolis potestatem his verbis*, sicut misit me pater, & ego mitto vos, *Joan.* 20. quàm Petro his aliis verbis, *tibi dabo claves regni Cælorum*, & pasce oves meas, Joan. 21.

Accedit Primatum nihil aliud dicere, quàm primum gradum Sacerdotii Christi, atque exercitium Primatûs deferri per electionem, aut consensum Ecclesiæ, dum aliquem cooptat in Sedem & locum Petri. Tertiò, quidnam est, *claves, mortuo Pontifice, non perire, & tamen non remanere formaliter in Ecclesia*, ut ait Bellarminus? An non hæc pugnantia sunt? nam, dato quòd Ecclesia duos, tres aut plures annos, sicut interdùm accidit, vacaret Pontifice, tamdiu Ecclesia à suo statu corrueret, ut ait S. Gregorius; neque toto illo tempore possent creari Episcopi, si, ut fingunt adulatores, Episcopalis Jurisdictio solùm conferretur à Papa. Hæc enim necessariò insurgunt, posito quòd Papa sit Caput essentiale & Monarcha absolutus Ecclesiæ, ut Vallius post suos Magistros Jesuitas fabulatur. Quartò, quod ait Bellarminus, claves tantùm remanere quatenùs sunt communicatæ inferioribus Ministris, puta Episcopis & Presbyteris, merum est commentum, quia, ut dixi, Sacerdotium Christi & potestas clavium ejusdem est speciei & naturæ atque effectus formaliter & quoad exercitium, administrationem & exequutionem. Quintò, dicere claves manere in manibus Christi, & non reverà ac formaliter esse in Ecclesia, atque unà cum ordine Episcopali & Sacerdotali minimè conferri; hoc quidem est multiplicare miracula absque necessitate, quod tam puerile & ridiculum est in Theologia, quàm qui entia nova fingeret in Philosophia; quæ omnia ab hoc falso, imaginario atque erroneo principio scatutiunt, puta *Christum constituisse Petrum Monarcham Ecclesiæ, eique uni & soli supremam jurisdictionem contulisse*. Quod commentum qui planè negârit adversariis, eos penitùs exarmârit: ita ut longiùs progredi non possint: numquàm enim ex his locis allegoricis, tu es Petrus & super hanc petram, &c. pasce oves meas, &c. suam Monarchiam Mathematicam & imaginariam exstruent.

LIX. Sextò, dum Bellarminus perhibet *claves in electione Pontificis dari à Christo, non novâ traditione, sed antiquâ institutione*, confirmat quidem electiones juris esse divini, hinc enim sequitur institutas esse à Christo, tanquàm medium necessarium ad obtinendas claves à Deo, & consequenter non debuisse tantas tragœdias in Richerium excitari, quòd asseruisset sacras electiones juris esse divini. Septimò, comparatio Bellarmini de Rege aliquo Proregem alicui Provinciæ imponente, &c. plùs nocet illius causæ, quàm favet: quia hoc argumento est Proregem, mediante populo eligente, suam auctoritatem mutuari à Rege, cùm Prorex nullas à Rege, sed à populo tantùm literas de sua coöptatione accipiat. Sed valeant argumenta parabolica, quando in Theologia dogmatica nullius sunt ponderis. Cæterùm, ut ad Analysim nostram nos referamus, ambitio Episcoporum Constantinopolitanorum, fulta patrocinio Imperatorum, in causa fuit, ut sibi contra Canones nomen Episcopi Œcumenici atrogarent: idque tum demùm salivam movit Romanis Pontificibus qui B. Gregorio successerunt, ut ea quæ ante non audebant assumerent.

LX. Turrecremata in opusculo, quo placita S. Thomæ de absoluta Papæ monarchia colligit, quæst. 5. memorat eumdem Thomam tractatu contra impugnantes religionem, docere B. Gregorium *non ideò prohibuisse se nominari universalem Pontificem, quòd non habeat auctoritatem immediatam & plenam in qualicumque Ecclesia, sed quia non præficitur cuilibet particulari Ecclesiæ ut proprius & specialis Rector & Episcopus illius Ecclesiæ, quia sic cessarent omnium aliorum Pontificum potestates.* Quam responsionem Bel-

larminus & recentiores passim sequuntur : sed mera est argutia, quæ ad veritatem & sententiam Gregorii collata, nullo modo potest subsistere, quoniam Patriarchæ Constantinopolitani non eo sensu, neque eâ intentione se OEcumenicos vocabant, quòd præficerentur cuilibet Ecclesiæ particulari, neque etiam S. Gregorius dicit eo sensu titulum universalis Episcopi oblatum Leoni Magno à Synodo Chalcedonensi; igitur alio sensu, quàm cavillantur, *istum superbum titulum singularitatis* respuit Magnus Gregorius. Profectò veritas est, cunctos Episcopos intensivè, formaliter & quoad habitum esse universales & potestate æquales jure divino, materialiter autem quoad exercitium & ratione hujus vel illius tituli Diœcesis & administrationis, unum alio esse majorem, prout Diœcesis est amplior vel angustior. Quæ Diœcesium distributio & definitio juris est positivi, ut supra docuimus cap. 2. num. 22. & hinc fit ut secundùm jus divinum omnes Episcopi in solidum suas regant Ecclesias, adeò ut, quamdiu benè suo munere funguntur, Episcopus Romanus nihil supra illos habeat juris.

LXI. D. Gregorius lib. 7. epist. 64. Indict. 2. *Cùm culpa non exigit, omnes secundùm rationem humilitatis aquales sunt, ratio est, quia, ut idem docet lib. 1. epist. 24. Prælati vitiis, non personis dominantur. Æquales enim vobis sumus in quo vos stare cognoscimus; quasi Prælatum se Paulus esse fratribus nesciebat, cùm diceret, nos autem servos vestros per Christum, sed cùm culpam, quæ corrigi debuisset, invenit, illicò se Magistrum esse recoluit, &c.* Igitur secundùm jus divinum, & quamdiù Episcopi volunt de se humiliter, ut par est ministros Christi, sentire, æquales sunt potestate; at ubi aliquid emendandum occurrit, tum in sese invicem jus habent admonitionis & correctionis in Synodo, ex quinto Canone Concilii Nicæni. Deindè Episcopus Romanus ratione Primatûs, universos Christianos ad juris divini, naturalis & Canonici observationem cogere potest, de qua re aliàs. Jam de sententia Gregorii videamus. Cùm enim ejus sæculo cæteri Patriarchæ plenariè & in solidum suas gubernarent Ecclesias, sicut Romanus Patriarcha suam regebat, nec alter in alterius fines falcem injicere auderet, ut lectione sexti Canonis Nicænæ Synodi patet, ex eo colligimus nullum Episcopum aut Patriarcham potuisse appellari Universalem secundùm Canones; Canones autem numquàm juri divino derogant, & si derogarent, non regulæ, sed corruptelæ haberentur. Quo igitur jure *Papa habet auctoritatem immediatam & plenam in qualicumque Ecclesia*, ut Turrecremata atque alii ex S. Thoma persuadere nituntur? vel quâ ratione *Ordinarius Ordinariorum dici potest*, cùm hoc juri divino & Canonico planè repugnet? Id autem ex falso manat principio, nimirùm Papam esse absolutum Ecclesiæ Monarcham.

LXII. Vallius lib. de suprema potestate parte 1. quæst. 7. post medium asserit, *Nomen Patriarchæ universalis proprium esse quarto modo Pontifici, quatenùs, remanentibus aliis partibus Ecclesiæ integris, ipse cæteris supereminet, & in eas pro directione & regimine influit. Nam (inquit) cura universalis gregis ei ex commissione & institutione Christi incumbit.* Hocque sensu nomen universalis Episcopi usurpatum esse putat à Sixto I. Papa Martyre, & à Victore, quem Tertullianus vocat Episcopum Episcoporum, & à Leone I. epist. 54. ad Martianum subjungit *nomen universalis non ita usurpandum, quasi reliqui totius orbis Episcopi sint Romani Pontificis Vicarii, aut ad nutum ejus suas Ec-*

*clesias regant, hoc enim sensu nomen universalis Episcopi nulli nequidem Pontifici convenit; quippè cùm non obstante illius in universam Ecclesiam potestate, alii Episcopi semper sint Optimates, & in solidum suas Ecclesias teneant; & nomen universalis hoc sensu usurpatum carpit D. Gregorius tanquàm fastum & superbiam præ se ferens* : hæc ille. Undè liquet quantùm adversarii sint districti in vindicandis titulis imaginariis, quæ Romano Pontifici contra Canones arrogare volunt. Primùm, quòd Redargutor ostendit, *Papam in Ecclesias pro regimine & directione influere, &c. fallit æquivocatione vocis influere*, quoniam influxus uni & soli Christo capiti essentiali competit, ut disputatum est axiomate xv. apologiæ nostræ. Quòd si Vallius per influxum, ministerium externum intelligat, ei concedimus hoc modo, id est, impropriè & æquivocè, Papam influere : & quando Ecclesiæ regimen est Aristocraticum, cæteros etiam Episcopos suo modo posse in Papam influere, eumque errantem corrigere, juxta disciplinam quinto Canone Nicæno præscriptam, & factum B. Pauli erga B. Petrum Galat. 2. Prætereà, quòd Vallius memorat Sixtum I. P. P. & Martyrem nomen Episcopi universalis usurpâsse : ei repono epistolam, quæ Sixto tribuitur, non esse Sixti; aliàs enim ostendetur epistolas, quæ Pontificibus tribuuntur antè Synodum Nicænam, esse adulterinas. Procul dubio hæc epistola utitur versione communi Bibliorum, quam omnes Hieronymo adscribunt, qui centum circiter annis post Sixtum vixit. Tertiò, Tertullianus quidem Victorem P. P. Episcopum Episcoporum nominat, sed fallitur Vallius, dum putat Tertullianum verba hæc ex Victoris P. P. edicto contra Montanistas referre; est enim inventum Tertulliani iratissimi contra Victorem & Romanam Ecclesiam, quia Montanistas damnârat : ille enim librum de pudicitia scripsit, cùm esset hæresi Montanistarum inquinatus, utque persuaderet injuriâ & per superbiam Montanistas damnari, ideò Victorem Episcopum Episcoporum quasi fastuosè indigetat. Quartò, fateor Leonem Magnum primum omnium hoc usum vocabulo, quod S. Gregorius velut profanum & scandalosum damnat. Sed adnecto facta dictaque Pontificum in sua causa, ad normam Legis divinæ, naturalis & Canonicæ examinari oportere; & quamquàm B. Leo hoc nomen usurpârit, tamen ejus Successores hoc titulo jure uti noluisse, ut patet ex Pelagio & Gregorio Magno, atque aliis ejusdem Successoribus.

LXIII. Quòd si quispiam objiciat, ex mente D. Gregorii nullo modo cuiquam licere sibi Episcopi universalis nomen adscribere, Respondebis ita quidem esse ad sensum quem damnat Gregorius, quasi Papa absolutus esset infallibilis Monarcha Ecclesiæ; *hoc enim est elatione pompatici sermonis universa Christi membra sibi velle subjugare*, ut vir sanctissimus loquitur. Id autem quis non videt fieri, dato quòd omnes Episcopi suam jurisdictionem à Papa, non ab Ecclesia derivent, ut adulatores hodierni persuadere conantur? At verò dum Patres Constantienses decernunt Papam habere potestatem super Ecclesias particulares, & tamen judicio directivo & coactivo Concilii Generalis subjici; liquidò demonstrat quâ ratione possit canonicè dici & haberi universalis Episcopus, nimirùm ut jus divinum, naturale & Canonicum erga omnes particulares Ecclesias mandet exequutioni : atque, si res postulat, Canones aut leges condat in actu primo, hâc enim ratione jus commune & regimen Aristocraticum sartum-tectum semper retinetur, atque absoluta Monar-

chia profligatur. Porrò quod S. Gregorius supra dixit, *Paulum*, *Andream*, *Joannem*, *&c. esse singularium plebium capita*, *& Petrum primum membrum sanctæ universalis Ecclesiæ*, in eam partem capitur à Baronio, ut indè suam Monarchiam figere annitatur; quarè de illo loco infra lib. 3. necnon etiam quid sit Papam esse caput fidei.

LXIV. Neque hîc est premendum silentio S. Gregorium homiliâ 26. in Evangelia, quam Gratianus conjicit in suam collectionem xi. quæst. 3. can. ipse ligandi, explicatè docere, Ecclesiasticam potestatem ministerialem esse, non absolutam aut purè monarchicam. Sæpè (inquit) *in ligandis ac solvendis subditis Pastor suæ voluntatis motus, non autem causarum merita sequitur, undè fit ut ipse hâc ligandi & solvendi potestate se privet, qui hanc pro suis voluntatibus exercet; undè rectè per Prophetam dicitur, Ezechielis* 13. *Mortificabant animas quæ non moriuntur, & vivificabant animas quæ non vivunt.* His agglutinandus Canon admonendi ex eodem Gregorio eâdem causâ xi. quæst. 7. *Admonendi sunt subditi, ne plus quàm expedit sint subditi, ne cùm student plus quàm necesse est hominibus subjici, compellantur vitia eorum venerari.* Quas præceptiones nemo cum cæca aut despotica obedientia recentiorum maritare potest, qui quidem homines instar baculi aut rei sensus expertis, à suis Prælatis tegi atque moneri debere perhibent. Sanè omnia imperata juri divino & naturali debent concordare, alioqui pro injustis habenda sunt. Hîc fortè opponet aliquis, Severum Sulpitium in dialogis de *virtutibus Monachorum Orientalium referre Monachis ejusmodi summum jus esse, sub Abbatis imperio vivere, nihil arbitrio suo agere, per omnia ad nutum illius potestatemque pendere; ac præcipuam ibi virtutem & primam esse obedientiam, & Abbatem quemdam cuidam Monacho initiando præcepisse ut sese in fornacem ignis ardentis dederet præcipitem, idque Monachum fecisse, atque obedientiam superâsse naturam ignis.* Item alii Monacho imperavisse, *ut virgulam aridam tamdiu irrigaret, quoad viresceret, & virgulam post tertium annum floruisse*: atque alia ejusmodi. Respondeo aliud esse genus obedientiæ illorum, qui se voto alicui præposito obstrinxerunt, & Christianorum erga Papam aut Prælatos suos. Secundò, genus vitæ Monachorum, de quibus agit Sulpitius, eorumque gesta prorsùs miraculosa & angelica, ac privato impulsu & monitu Dei facta esse: & continuo indè regulam constitui non posse, nisi ab illis qui hoc vitæ genus imitarentur. A quo quidem longissimè illi aberrant, qui tantopetè cæcam obedientiam indè inculcant. Nam Monachi Thebaïdis non quæ sua sunt, sed quæ Christi unicè quærebant. At hodierni cææ obedientiæ inculcatores eam commendant atque inculcant omnibus, ut suum mundanum dominatum super Christianos altiùs & faciliùs erigant, nemoque ad eorum politica mysteria attendere audeat. Eamque ob causam non modò cæcos, sed & elingues nos facere conantur; idque in tanta luce meridiana qui non vident, planè cæci sunt. Certè Benedictus Arrias Montanus vir doctissimus & piissimus, primo crepusculo quo ejusmodi Mysteria micare cœperunt, illa quidem apprimè cognovit, & ita detexit in disputatione *de varia Hebraicorum librorum lectione*, quam præmisit versioni Bibliorum Xantis Paguini. *Horum autem* (inquit) *nos vel artes fallunt, nec gregem prolere, aut cognomen indicare juvat. Utuntur quidem illi magno & incredibili ad suas agendas res mysterio: sed quod facilè iis, qui simpliciùs apertiùsque agere volunt, pelluceat*,

*quod non post multos annos tandem aperiendum est virtute illius, qui illustrabit abscondita cordis & occulta tenebrarum, tunc laus erit unicuique secundùm opera sua.*

LXV. Sed ad rem revertamur. Cùm vir Ornatissimus Vigorius locum de potestate ministeriali Ecclesiæ tractaret, diceretque Regem habere potestatem absolutam vitæ & necis in subditos, Papam verò nequaquàm potestate absolutâ vitæ & necis spiritualis in Christianos pollere, Vallius lib. de supremâ potestate Papæ parte 1. quæst. 2. versùs finem, magnas inde turbas contra Vigorium concitavit, *tanquàm regibus injuriosum, & vera ac perfectioris monarchiæ hostem, quique Reges heriliter subditis imperare, ac dominari, & vitæ ac necis potestatem in subditos habere ausus sit affirmare.* Sed illudit aut illuditur, nec ad discrimen aut naturam utriusque potestatis attendit: duobus enim modis utraque considerari debet: nimirum & in ordine ad Deum & in ordine ad populum: priori modo utraque exerceri debet conformiter ad jus divinum & naturale, ut vim, robur & meritum suum sortiatur apud Deum, quam in rem lege III. & V. axioma apologiæ nostræ, cum observationibus: at posteriori modo longè dispar est ratio politicæ & Ecclesiasticæ potestatis. Siquidem Princeps politicus, quoniam temporalibus & corporibus imperat, vimque externam cohibet, & sontes atque insontes revera exilio & vitâ multare potest, ideoque absolutum vitæ & necis in homines imperium habere dicitur, quia in vitæ civilis commercio utplurimùm subitanei ac repentini motus excitantur, quibus est omninò impossibile mederi absque potestate absoluta, secus autem res se habet in potestate Ecclesiastica; cùm enim ejus finis sit communio sanctorum in vitam æternam, & animas hominum habeat pro subjecto & materia, animæ autem ab interno principio dumtaxat moveantur, non absoluto & purè monarchico imperio cogantur, relinquitur necessariò, neque Papam, neque Ecclesiam posse ullum Christianum communione vel societate Ecclesiasticâ absoluto imperio donare, aut privare: quia potestas Ecclesiastica purè ministerialis est, omni dominatu & absoluto imperio expers. Vide axioma XIV. apologiæ nostræ.

LXVI. Sed redeo ad S. Gregorium lib. 3. epist. 33. ad Reginam Longobardorum; *in vera fide persistite*, ait, & vitam vestram *in petra Ecclesiæ, hoc est, in confessione B. Petri Apostolorum Principis solidate.* Item lib. 28. cap. 6. exponens caput 38. Job. *Cùm in sacro eloquio non fundamenta, sed singulari numero fundamentum dicitur, nullus alius nisi ipse Dominus designatur, per cujus divinitatis potentiam nutantia infirmitatis nostra corda solidantur. De quo & Paulus ait, fundamentum aliud nemo potest ponere præter id quod positum est, Christus Jesus ipse quippe fundamentum fundamentorum est, quia & origo est inchoantium, & constantia robustorum.* Hîc observas confessionem à Petro editam, esse petram & fundamentum genuinum Ecclesiæ.

LXVII. Isidorus Hispalensis lib. 7. originum cap. de Apostolis eadem prorsus narrat, quæ suprà ex Augustino excerpsimus. *Petrus à petra nomen accepit, hoc est, à Christo (inquit) super quem fundata est Ecclesia; non enim à Petro petra, sed Petrus à petra nomen sortitus est: sicut non Christus à Christiano, sed Christianus à Christo; ideòque ait Dominus, tu es* Petrus *& super hanc petram, &c. quia dixeras* Petrus, *tu es Christus filius Dei vivi. Deinde Dominus, super hanc petram quam confessus es, adificabo* Ecclesiam *meam; petra enim erat Christus, super quod fundamentum etiam ipse adificatus est Petrus.*

*Cephas dicitur, eo quòd in capite sit constitutus Apostolorum, κεφαλὴ enim Græcè caput dicitur, & ipsum nomen in Petro Syrum est. Hæc Isidorus.* Verùm Cephas nomen est Syriacum non Græcum, ac petram aut saxum significat, ut est auctor Hieronymus 2. ad Galathas.

Beda commentariis in cap. 16. Mathæi : *Metaphoricè Petro dicitur, super hanc petram, id est salvatorem, quem confessus es, ædificatur Ecclesia, qui fideli confessori sui nominis participium donavit.* Et aliquantò post ad hæc verba, *quodcumque ligaveris, &c. hæc potestas sine dubio cunctis datur Apostolis, quibus ab eo post resurrectionem dicitur generaliter, accipite Spiritum sanctum; necnon Episcopis & Presbyteris, & omni Ecclesiæ idem officium committitur.* Item cap. 18. in Mathæum ad hæc verba, *quæcumque alligaveritis, &c. potestatem tribuit Apostolis, ut sciant qui à talibus condemnantur, humanam sententiam divinâ roborari.* Præterea commentariis in cap. 21. Joannis verbum de verbo ea refert, quæ suprà ex tractatu 124. Augustini in Joannem exscripsi. Deindè homiliâ in Vigilia S. Andreæ explicans hunc textum " Tu vocaberis Cephas; " vocatur autem Petrus ob firmitatem fidei, vocatur Petrus ob invincibile robur " mentis : vocatur Petrus, quia illi solidissimæ petræ, de qua Apostolus ait, Petra " autem erat Christus, unicâ devotione adhæsit; hinc est enim quòd eadem Petra, " videlicet Christus, cum interrogaret discipulos suos quem eum dicerent esse, ac " Petrus responderet dicens, tu es Christus filius Dei vivi, continuò puram ejus " confessionem, juxta utriusque nominis significantiam, dignâ remuneratione donavit, " &c. Tu es (inquit) Petrus & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam; tu " es Petrus & super hanc petram, à qua tu nomen accepisti, hoc est, super meipsum, " ædificabo Ecclesiam meam ; super hanc fidei professionem, quam tu confessus " es, ædificabo Ecclesiam meam: à cujus societate confessionis quisque deviaverit, " quamvis sibi magna videatur agere, ad ædificium Ecclesiæ meæ non pertinet. " Petrus igitur à firma Petra, videlicet Christo, quem ardenter amavit, nomen accepit, &c. " Hæc Bedæ sententia clarior est, quàm ut Analysi explicari mereatur. Verùm commentariis in cap. 21. Apocalypseos in hæc verba, *habens fundamenta duodecim, & ipsis nomina duodecim Apostolorum Agni &c. Notandum, ait, fundamenta, cùm pluraliter dicuntur, doctores vel virtutes Ecclesiæ, cùm verò singulariter, ipsum significare Dominum, qui est fundamentum fundamentorum.* Quæ omnia planè consentiunt doctrinæ Augustini & Gregorii Magni in caput 18. Job. supra laudatum.

Adrianus I. P. P. epist. 1. ad Constantinum & Irenem Augustos, statim post initium, *Petro collata sunt claves regni cælorum, isto itaque tam præcelso prælatus honore, promeruit confiteri fidem, supra quam fundatur Ecclesia Christi : beatam confessionem, beatitudo sequuta est præmiorum.* Idem epist. 4. ad Præsidentes Ecclesiis Galliciæ & Hispaniarum aliquantò post exordium. Quid enim " stabilius, quidve clarius & omni religione devotius, quàm B. Petri primi Pastoris Ecclesiæ, felici confessione prolatæ " fidei tenere fundamentum : fundamentum (inquit Magister gentium) aliud nemo potest ponere præter id quod positum est, quod est Christus Jesus : hujus " nimirum fundamenti immobilis soliditatem, B. Petrus, non carne & sanguine, " sed Patre revelante de cælo, confitendum declaravit; cùm refutatis quorumdam " opinionibus, quid in discipulorum animis fides operaretur cunctorum, cognitor. "

„ exploraret, solus pro se & pro omnibus & pro unitate testimonium fidei perhi-
„ buit,„ dicens : Tu es Christus filius Dei vivi, qui mox confessionis præmium nul-
„ lâ interveniente morâ adeptus, & cæli janitor, & ligandi solvendique arbiter
„ factus est animarum, statimque Dominus, & ego dico tibi, quia tu es Petrus &
„ super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, super hanc (inquit) petram, quam
„ confessus es, & aquâ vocabuli, sortitus es dignitatem, super hanc soliditatem
„ fidei Ecclesiam meam ædificabo; & idcircò portæ inferi, id est hæretici, non præ-
„ valebunt adversùs eam, &c. O quàm benè fidei ejus immobiliter persistente muro,
„ omnium hæreticorum fluxa sunt machinamenta destructa ! Num quidnam dixit
„ Petrus, tu es Christus, qui propter nos factus es filius hominis & per adoptio-
„ nem factus es filius Dei? absit hoc, nec Petrus confessus est, nec sancta Eccle-
„ sia super firmam fundata petram, id est fidei fundamentum, quod Christus est,
„ confitetur : quam Christus protegit & defendit : & Petrus Christi auxilio fultus
„ gubernat; sed unâ voce cum Petro Christum Dei Filium confitetur : quia unus
„ est Christus Dei hominisque Filius, non per gratiam adoptionis, sed propriâ filii
„ dignitate.

Quæ Adriani P. P. doctrina clara & omnibus antiquis Patribus communis est, quatuorque potissimùm docet. Primò, Christum esse petram & fundamentum essentiale, in quod Ecclesia ædificatur cap. 3. prioris ad Corinthios, *nemo potest aliud fundamentum ponere præter id quod positum est, quod est Christus, &c.* Secundò, unum Petrum pro se & pro omnibus hanc fidem professum, *tu es Christus filius Dei vivi*; ex quo habemus esse totius Ecclesiæ, non unius Petri fidem. Tertiò, confessionem hanc esse petram & fundamentum, super quod secundariò ædificatur Ecclesia, *super hanc petram, ait, quam confessus es, &c.* Quartò, Petrum hoc nomen sortitum ob firmitatem & soliditatem æternam hujus confessionis, contra quam portæ inferi, id est hæretici, non prævalebunt, &c. Reliqua ex se satis perspicua sunt.

Nicolaus I. P. P. epistolâ 2. ad Imperatorem Michaëlem initio. *Petrus denique à firmitate petræ, quæ Christus est, structuram universalis Ecclesiæ inconcussam & Fidei robore solidatam, ita precibus suis munire non cessat.* Item epistolâ 6. in principio. *Deus verus homo ligandi atque solvendi in cælo & in terra potestatem tribuit B. Petro, & januas regni cælestis reserandas concessit, supra soliditatem fidei suam sanctam dignatus est stabilire Ecclesiam, &c.* His concordat ordo Romanus in collecta pervigilii Festi S. S. Apostolorum Petri & Pauli die 27. Julii : *Præsta quæsumus, omnipotens Deus, ut nullis nos permittas perturbationibus concuti, quos in Apostolicæ confessionis petra solidâsti, &c.* Ubi vides confessionem de Christo Petra, appellari fundamentum, in quod solidantur atque ædificantur Fideles seu Ecclesia.

Verùm locus est percelebris de potestate ministeriali clavium in Epistola Niconis ad Enclistium, quæ legitur sub finem nomo-canonis Photii in hæc verba : *Vide* (inquit) *quid facis, ô sacerdos, quæ inferiùs ligas, ea esse superiùs in rationes referenda existima; non est à ratione reddenda liberum vinculum; si injustè ligaveris, in judicio Angelorum ostensurus es, nam irâ & animi perturbatione vinculum intuleris; num ut teipsum ulcisceris. Deus enim eum, qui injustè alligatus est, defendit, & ulciscitur; qui itaque Dei gregrem sincerè pascit, os Dei vocatus est; dicit enim, si quod est pretiosum, ab eo quod est nullius pretii, separaveris, eris ut os meum.*

LXVIII. Quod

LXVIII. Quoad praxim regiminis Aristocratici Ecclesiæ, sine ulla aut cum exigua offensione per octingentos ampliùs annos continuatam, Lector eam ex historia Conciliorum Generalium repetet : & quoniam supra mentionem fecimus quatuor primorum, Nicæni videlicèt, Constantinopolitani, Ephesini & Chalcedonensis Conciliorum ; adeat gesta quintæ, sextæ, septimæ & Octavæ Synodi universalis, lib. 1. Historiæ nostræ Conciliorum Generalium. Hoc autem erit exitus Capitis quarti hujus libri, quo felicia Ecclesiæ tempora continentur, in quibus jus commune & Canonica Ecclesiæ libertas viguit, estque partim Generalibus, partim Provincialibus Synodis liberrimè definita & constituta, quia tunc nomen Monarchiæ nondum in Ecclesia introductum fuerat.

# CAPUT QUINTUM.

*I. De Catholico Patrum & Doctorum consensu ab anno millesimo post Christum incarnatum ad hodierna tempora, & Theophilactum perhibere confessionem Petri esse fundamentum credentium, ejusque claves omnibus datas Apostolis à Christo.*

*II. Omnes Apostolos immediatè factos Episcopos à Domino, & de commento Turrecrematæ persuadere valentis solum Petrum ordinatum Episcopum à Christo, deindè Petrum alios Apostolos consecrasse Episcopos.*

*III. Donum clavium etiam fuisse cæterorum Apostolorum, teste Eutymio.*

*IV. Anselmus Cantuariensis Episcopus magnâ parte sequitur Augustinum, docetque cæteros Apostolos exarsisse etiam desiderio respondendi ad interrogationem Domini: sed unum Petrum confessionem edidisse pro omnibus, ut ostenderetur claves extra unitatem debito usu carere.*

*V. Tria esse necessaria ad usum canonicum clavium, potestatem discernendi per scientiam, quam soli docti & prudentes habent, auctoritatem decernendi & definiendi potestativè; quæ solis inest prælatis, & ut hæc omnia fiant in Ecclesiæ unitate atque in finem unitatis.*

*VI. Gratianus asserit claves omnibus Apostolis in commune datas, & Petrum pro omnibus & præ omnibus eas accepisse, illosque qui ab unitate sunt alieni, posse quidem execrari; non consecrare: glossa de solo Christo hæc verba interpretatur.* Et super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam.

*VII. S. Bernardum docere Dominium & Ministerium tanquàm contraria inter sese opponi: atque solam potestatem ministerialem spiritualem Ecclesiæ relictam à Christo; consequenterque absolutam damnare monarchiam.*

*VIII. Magister sententiarum & Innocentius III. P. P. explicatè ostendunt, claves concessas omnibus Apostolis, & Episcopis illorum successoribus.*

*IX. Glossa ordinaria interlinearis & Lyranus, magnâ parte Augustini & Anselmi sententiam exscribunt.*

*X. S. Thomas Aquinas in caput. 2. ad Ephesios duplex esse fundamentum Ecclesiæ asserit, primarium & essentiale, Christum Lapidem angula-*

*ſtarem; ſecundarium & à primo dependens, omnes Apoſtolos vel doctrinam Evangelicam, quam prædicabant Apoſtoli: quarè ſi Petrus ſumatur pro petrâ & fundamento Eccleſiæ, ſemper reduplicativè de Chriſto primo fundamento capi debet.*

*XI. Idem Thomas in catenâ perhibet in Petro datam omnibus Apoſtolis, necnon Epiſcopis atque Presbyteris poteſtatem clavium.*

*XII. Magiſter Joannes de Pariſiis nominatim ait, omnes Apoſtolos & honore & poteſtate æquales; ac immediatè ſuam auctoritatem derivare à Chriſto; atque Epiſcopos jure divino naturali tantùm habere poteſtatis in ſua Diœceſi, quantùm Papam ſuper omnes Eccleſias ubique diſperſas, & ſimplices Presbyteros ex hoc Chriſti oraculo,* dic Eccleſiæ, &c. *perfectam obtinere poteſtatem hierarchiſandi & corrigendi in foro exteriori, poteſtatem verò Eccleſiaſticam eſſe dumtaxat miniſterialem non abſolutam,*

*XIII. Durandus à S. Portiano contendit omnes Presbyteros ex vi ordinis habere poteſtatem utendi clavibus, aut juriſdictione neceſſariâ ad ligandum & ſolvendum, eoque jure divino uti poſſe, in quemlibet, ſed jure Eccleſiaſtico hanc vagam & habitualem poteſtatem redigi ad certas parochias & Diœceſes. Item Joan. 20. datas omnibus claves in commune, & Petrum eas pro omnibus accepiſſe, & fidem edidiſſe.*

*XIV. In primo Concilio Piſano ſecundùm omnes cauſas eſſentiales poteſtatis Eccleſiaſticæ, declarari Eccleſiam eſſe ſupra Papam: & de cenſurâ ſcholæ Pariſienſis contra fratrem Joannem de Porello.*

*XV. Conſtantienſi & Baſileenſi Concilio definiri, Eccleſiam immediatè habere auctoritatem à Chriſto, & Concilium generale legitimè congregatum, propriè Eccleſiam Catholicam repræſentare, eique Papam in certis caſibus directivè & coactivè ſubeſſe.*

*XVI. Octo propoſitionibus cenſuræ adversùs Joannem Sarrazin Dominicanum, demonſtratur, quanam ſit ſcholæ Pariſienſis doctrina de clavium, Papæ, Epiſcoporum, atque Presbyterorum auctoritate conformiter ad ſententiam Patrum Eccleſiæ primitivæ.*

*XVII. Cardinali Alliaceno Epiſcopi & Presbyteri immediatè auctoritatem ſuam hauriunt à Chriſto; atque poteſtas Eccleſiaſtica ſicut & bona Eccleſiis collata per dominium & proprietatem communitati, non privatis aut ſingularibus hominibus credita eſt; ex quo inſurgit poteſtatem Eccleſiaſticam multò eſſe eminentiùs in Eccleſia collectivè ſumpta, quàm in Papa. Vide numerum 26. infra.*

*XVIII. Cardinalis Turrecrematæ futiles argutiæ contra Alliacenum propulſantur.*

*XIX. Eccleſiam internè, eſſentialiter & abſolutè Chriſto ſubordinari:*

*Papam autem secundùm quid externè, accidentario & ministerialiter tantùm.*

*XX. Gersonio Christus supremum Ecclesiæ tribunal Math.* 18. *his verbis,* dic Ecclesiæ, *erexit, cui quidem Papam quoad directionem & correctionem submisit, priùsque atque immediatiùs Ecclesiæ quàm Petro, unitati quàm uni, claves contulit. Quarè plenitudo potestatis intensivè & extensivè major est in Ecclesia quàm in Papa.*

*XXI. Potestatem Ecclesiasticam radicaliter fundari in potestate ordinis Sacerdotalis, quoniam inest Sacerdotio Christi, tanquàm causæ efficienti physicæ: siquidem necessariò potestas sequitur Sacerdotium, unde translato Sacerdotio, fit quoque legis translatio.*

*XXII. Si aliquis non Sacerdos deligatur in Papam, quamvis ex electione aliquid videatur habere jurisdictionis, tamen antequàm fuerit Sacerdos & Episcopus, non habet plenitudinem Ecclesiasticæ potestatis, tàm ordinis, quàm jurisdictionis.*

*XXIII. Idem penitùs esse, uti clavibus in ædificationem, & eas in finem unitatis impendere; Ecclesiam verò illas multò eminentiùs atque ampliùs possidere, quàm Papam: cùm eas non modò conferat, verùm etiam eidem & collegio Cardinalium (quod datum est Pontifici pro consilio aristocratico) medium virtutis ideò præscribat, quod nulli errori sit obnoxia, quapropter resolutionem omnium dubiorum & controversiarum debere fieri in Concilio generali, in quo est infallibilis sapientia.*

*XXIV. Curatos jure divino ex statu ordinario, pollere auctoritate actus hierarchicos primariò & essentialiter obeundi: & Ecclesiam claves radicaliter possidere; Papam verò quoad exequutionem & exercitium.*

*XXV. Quisnam sit sensus horum verborum Gersonii, potestatem Ecclesiasticam esse in Papa tanquàm in fonte, & fontalem habere potestatem, ac de Thomæ Valdensis sententia.*

*XXVI. Tostato Abulensi Episcopo potestas Ecclesiastica habitu, originaliter, virtualiter, radicaliter & per proprietatem, inest Ecclesiæ collectim sumptæ, Prælatis verò singularibus, ut eam ab Ecclesiæ communitate derivent, & ministerialiter exerceant, atque dispensent, quarè hi claves tantummodò possident quoad usum, ministerium & exercitium.*

*XXVII. Petrum & alios Apostolos non speciatim & privato, sed totius Ecclesiæ nomine claves possidere, exercere & dispensare, eamque ob causam, singulares Prælatos non posse sibi canonicè successores deligere, quia hoc ad totam Ecclesiam, cujus sunt claves, pertinet.*

*XXVIII. Claves ideò numquàm posse in Ecclesia deficere, quia hæc illas originaliter & radicaliter possidet.*

*XXIX. Sede Episcopali vacante totam jurisdictionem Episcopalem residere in capitulo, quod illam confert Episcopo quem deligit.*

*XXX. Cardinales nomine totius Ecclesiæ cooptare Papam, eique actu & reverà claves aut jurisdictionem conferre, si modo canonicè illum deligant; aliàs, non.*

*XXXI. Christum ideò voluisse fidem toti Ecclesiæ communem ab uno Petro profiteri, quod unitatem fidei commendaret, & quæ promittuntur Petro, omnibus Apostolis esse communia.*

*XXXII. Quâ notione caput, petra & fundamentum Ecclesiæ appelletur; & quidnam sit ædificare Ecclesiam. Item de duplici fide Petri, quarum una in passione Christi defecit, altera verò nunquam deliquium passa est, neque patietur.*

*XXXIII. Tostatus perhibet claves aut jurisdictionem Ecclesiasticam, habitu & in actu signato, unà cum ordine conferri; exercitium verò aut jurisdictionem actualem, quando datur materia Presbytero.*

*XXXIV. De variis acceptationibus hujus formulæ,* dic Ecclesiæ, *& peccatum Papæ denunciari oportere universali, non particulari Ecclesiæ.*

*XXXV. Quomodò jurisdictio Ecclesiastica conferatur, & Papam formaliter & materialiter illam à totâ Ecclesiâ Catholicâ, id est à clero & populo accipere.*

*XXXVI. Christum hâc voce,* dic Ecclesiæ, *erexisse universale Concilium tanquàm supremum Ecclesiæ tribunal, cui Papa jure divino subjectus est.*

*XXXVII. Cardinali Cusano Sacerdotium Christi est tanquàm anima Ecclesiæ, eandem Ecclesiam informans, vivificans & propagans, totum quidem in toto ordine hierarchico, & totum in quolibet Presbytero atque Episcopo formaliter, intensivè & quoad habitum. Verumtamen extensivè, materialiter, quoad exercitium, administrationem & exequutionem differt in Papa, Episcopis & Presbyteris, & undenam hæc differentia oriatur, & quomodò Papæ, Episcopis atque Presbyteris differenter conferatur jurisdictio.*

*XXXVIII. Censura scholæ Parisiensis quâ jus commune vindicatur contra articulos fratris Joannis Angeli Franciscani.*

*XXXIX. Contumeliosa Suaris in scholam Parisiensem accusatio depellitur.*

*XL. Schola Parisiensis Vallii opinionem scandali, blasphemiæ & hæreseos damnat, quâ perhibet Papam totum jus Canonicum vel partem juris Canonici abrogare.*

*XLI. Teste Almaino claves datæ sunt Ecclesiæ in commune Math. 18.* Dic Ecclesiæ, &c. *hicque Ecclesia non significat aliquod suppositum singulare aut individuum, sed suppositum juris, cui non tantùm finaliter, sed reverà formaliter atque efficienter claves priùs & immediatiùs datæ sunt quàm ulli supposito singulari.*

*XLII. Addit Papam obligari ad præceptum confitendi peccata die S. Paschæ, atque omnes Sacerdotes vi ordinationis & consecrationis suæ præditos esse potestate absolvendi quēlibet, idem quoque sentit Joannes major cum Almaino.*

*XLIII. Schola Parisiensis in articulis contra Lutherum qui à singulis Baccalaureis obsignantur, definit Ecclesiam immediatè suam colligere auctoritatem à Christo, & Concilium generale legitimè congregatum universalem Ecclesiam repræsentare, atque in fidei & morum determinatione nullo modo errare posse.*

*XLIV. Joannes Echius tenet cum Augustino claves unitati, non uni datas, & Petrum, quando illas accepit, personam Ecclesiæ sustinuisse, sicut Imperator gerit personam Germaniæ.*

*XLV. Franciscus à victoria Dominicanus perhibet omnes Apostolos honoris & potestatis plenitudine æquales fuisse, & ob eam causam glossatorem juris Canonici reprehendit, quòd textum Cypriani ad solam ordinis & consecrationis dignitatem detorserit, unde efficit Apostolos potuisse ubique locorum & gentium constituere Episcopos, qui non essent habituri suam potestatem à Petro aut à Papa, atque omnes Episcopos pollere auctoritate condendi leges pro regimine suæ Provinciæ. Concilium in fide atque moribus errare non posse, quam in rem hunc textum laudat.* Ego rogavi pro te Petre, ut non deficiat fides tua. *Attexit Concilium generale posse congregari sine Papa & contra Papam: & etiam Patres congregatos posse decretum irritans ad coërcendam potestatem Papæ condere, & Papam ejusmodi decretum transgredi non posse absque peccato.*

*XLVI. Periculosa quidem* Victoriani *opinio, dum tempora nascentis & fundandæ Ecclesiæ, non distinguit à temporibus Ecclesiæ jam fundatæ, putatque unumquemque Episcopum sibi posse legitimè successorem cooptare, & quando & quo in casu licitum sit.*

*XLVII. Joannes Vignerius Dominicanus asserit fidem particularem Papæ posse deficere; Ecclesiam verò esse infallibilem; conformiter ad hanc vocem Christi;* ego rogavi pro te Petre, ut non deficiat fides tua, *& Concilium esse supra Papam.*

*XLVIII. Alphonsus Castrensis Franciscanus docet unà cum ordine sacerdotali & Episcopali jurisdictionem formaliter & quoad habitum conferri.*

*XLIX. Jurisdictionem Ecclesiasticam duobus modis posse considerari activè nimirum & passivè, formaliter & materialiter, in actu signato & exercito.*

*L. Judicium interpretandi scripturas & definiendi controversias, esse penes Ecclesiam Catholicam, & Concilium generale Ecclesiam repræsentans.*

*LI. Apud Navarrum cum potestate ordinis, etiam habitu & formaliter confertur potestas jurisdictionis, & suprema potestas Ecclesiastica, his verbis instituitur à Domino,* dic Ecclesiæ, quæcumque alligaveritis.

*LII. Navarrum tenuisse Concilium esse supra Papam, contra quam*

*glossator quidam Navarri persuadere vult.*

*LIII Guillando & Arboreo confessionem fidei à Petro omnium Apostolorum nomine editam, esse petram atque fundamentum super quod Ecclesia ædificatur ; & claves datas toti Ecclesiæ in commune & de genuino sensu horum verborum*, dic Ecclesiæ.

*LIV. Gropperus docet, claves in Petro datas omnibus Apostolis & toti Ecclesiæ, atque Isidorus, Clarius & Pererius, Ecclesiam ædificari super petram Christum & soliditatem fidei quam Petrus edidit.*

*LV. Jansenio Apostoli his verbis :* sicut misit me Pater & ego mitto vos, *pares & Vicarii Christi effecti sunt ; idemque docet Toletus.*

*LVI. Christus testimonio Maldonati supremum Ecclesiæ tribunal construxit, Math.* 18. dic Ecclesiæ.

*LVII. Bellarminus nominatim asserit Joan.* 20. *eandem planè potestatem conferri Apostolis quàm quæ Petro promissa est, Math.* 16. *& collata his verbis. Pasce oves meas. Joannis ultimo.*

*LVIII. Gabriel Vasquesius tenet Episcopos immediatè suam jurisdictionem derivare à Christo, non à Papa, idemque pariter sentit Becanus.*

*LIX. Petrus Ramon Dominicanus Hispanus, docet Petrum ratione Primatus ei ad unitatem retinendam concessi, dici secundarium Ecclesiæ fundamentum post Christum, atque omnes Apostolos ex æquo habuisse claves tanquàm potestate & jurisdictione pares, atque locum hunc,* ego rogavi pro te Petre, *intelligi non de fide privatâ Petri aut Pontificum, sed de fide Catholicâ quæ infallibilis est, non autem Papa.*

I. Quamquàm ab anno circiter millesimo post Christum natum regimen Aristocraticum sensim contabuerit, & absoluta Monarchia coperit increbrescere, nihilominùs etiam inter privilegiatos atque homines Curiæ Romanæ addictissimos (adeò magnum est veritatis privilegium) numquàm Doctores Catholici defuerunt, qui Apostolicam doctrinam de potestate ministeriali spirituali Ecclesiæ toti Hierarchico ordini individuè & collectim attributa, assererent. In hoc autem capite consensum Catholicum Ecclesiæ ab anno millesimo ad sexcentesimum atque millesimum annum, ut suprà exhibebimus : Principium ducam à Theophylacto perpetuo Chrysostomi imitatore commentariis in caput 16. Mathæi. *Remuneratur Petrum Dominus, mercedem illi dans magnam, quòd super eum ædificavit Ecclesiam. Quia enim confessus erat eum Dei filium Petrus, dixit, quòd hæc confessio quam confessus est, fundamentum erit futurum credentium, ita ut omnis homo extructurus fidei domum, hoc jacturus sit fundamentum. Nam licèt innumeras condamus virtutes, non habeamus autem fundamentum rectam confessionem, inutiliter ædificamus.* Item aliquantò post. *Habent enim (Apostoli) potestatem remittendi & ligandi, qui sicut Petrus Episcopatus gratiam assecuti sunt : quando? cum dixit, quorumcumque remiseritis peccata, remittuntur. Etenim cùm dixit : Dabo, futurum tempus signat, hoc est post resurrectionem.* In his duobus lo-

cis Theophylactus tria notanda excurrunt, primò, confessionem à Petro editam, esse futurum fundamentum, & petram in quam ædificanda erat Ecclesia, secundò, omnes Apostolos accepisse claves à Christo, vel potestatem ligandi & solvendi peccata.

II. Tertiò, omnes etiam sicut Petrum creatos; immediatè Episcopos à Christo Joan. 20. quod est notandum contra Turrecrematam, qui lib. 2. de Ecclesiâ cap. 32. laborat persuadere solum Petrum immediatè factum Episcopum à Domino, cæteros verò Apostolos mediante Petro, quod gratis & ridiculè dicitur. Vera autem sententia est, Christi Sacerdotio Papalem, Episcopalem & Presbyteralem dignitatem inesse, atque unà cum ordine conferri formaliter & quoad habitum. Undè B. Thomas, & Judas cum aliis Apostolis in cœnâ Domini facti sunt Episcopi per adoptionem Sacerdotii Christi; ideòque Actorum 1. Petrus narrationem habet coram totâ Ecclesiâ de aliquo in Judæ locum sufficiendo. Quod autem narrat Theophylactus Joannis 20. Apostolos creatos fuisse Episcopos, hoc est intelligendum sicut cap. 3. docuimus, videlicet Christum post suam resurrectionem omnia Charismata & dotes, quas antè dederat aut pollicitus fuerat, confirmasse, ut è vestigio transirent in exercitium & actum: Anteà enim dederat potestatem Apostolis, sed non actum atque exercitium plenarium, hoc enim solummodò obtinuerunt post resurrectionem Domini.

III. Theophylacto Euthymium tanquàm alterum Chrysostomi æmulum subjiciam, cap. autem 16. in Mathæum, *dabo tibi claves regni cælorum, videlicet* (inquit) *ut ad illud introducas, siquidem clavigeri est introducere: atqui donum hoc cæterorum etiam fuit Apostolorum; sed primùm huic datum est, quia primus hic filium Dei legitimum esse Christum fassus est.*

IV. D. Anselmus Cantuariensis Archiepiscopus in cap. 16. Mathæi. " Respondens Jesus. Quamvis eadem voluntas esset omnium Apostolorum, tamen Petrus pro omnibus respondit, tu es Christus filius Dei vivi, &c. deindè tu vocaberis Cephas, quod interpretatur Petrus, possumus dicere hoc nomen tùm ei esse promissum Joan. 1. modò autem esse completum; & ideò tunc dictum est tu vocaberis Cephas, modò autem, tu es Petrus ob fortitudinem fidei & tuæ confessionis. Petrus dico dictus à me Petra, & super hanc petram, id est super me, ædificabo Ecclesiam meam, quasi dicat, sic es Petrus à me petra, ut tamen mihi reservetur fundamenti dignitas, sed tu cui ego ut amatori & confessori meo participium mei nominis dedi, super me fundamentum mundos lapides ordinabis, & reprobos removebis, &c. claves autem regni cælorum, ipsam discernendi scientiam & potentiam nominat; potentiam quâ liget vel solvat, discretionem quâ dignos vel indignos discernat. Qui enim aliquid indignè solvit vel ligat, ut ait Gregorius, propriâ potestate se privat; si scientiam discernendi habet, nec tamen potentiam suscepit ligandi atque solvendi, neminem ligat vel solvit; si autem potestatem accepit, nec tamen benè discernit, si quem ligat vel solvit, quamvis in conspectu hominum, tamen in conspectu Dei, qui ligatur immeritò vel solvitur, nec ligatus nec solutus habetur; & ideò quod sequitur ita exponendum est, quodcumque ligaveris, subaudi, his clavibus, id est ex potentiâ & discretione

cretione super terram, erit ligatum & in cælis &c. Notandum est, quòd hæc " potestas non solùm Petro data est, sed sicut Petrus unus pro omnibus respondit, " sic in Petro omnibus hanc potestatem dedit, undè post passionem dictum est, " quorum remiseritis peccata &c. nec solis Apostolis, sed etiam omnibus Episcopis " & Presbyteris hæc potestas concessa est. Sed ideò quasi uni Petro eam concessit, " specialiter ut ad unitatem nos invitaret: ideò enim eum Principem Apostolo- " rum instituit, ut Ecclesia quasi unum principalem Vicarium Christi haberet, ad " quem diversa Ecclesiæ membra recurrerent, si fortè inter se dissentirent; quo- " niam si diversa essent capita in Ecclesia, unitatis vinculum rumperetur per diver- " sa schismata. „ Hic locus Anselmi conformis est doctrinæ Patrum, & maximè Augustini & Bedæ. Primò docet Petrum pro omnibus respondisse, & ob fortitudinem fidei, quam edidit, petram aut Petrum agnominatum, secundò petram supra quam ædificatur Ecclesia esse Christum ipsum, *& super hanc petram, id est, super me ædificabo Ecclesiam meam, quasi dicat, sic es Petrus à me petra, ut tamen mihi reservetur fundamenti dignitas.* Quo igitur ore hæc sententiæ Calvini propria esse criminantur? An Anselmus cum omnibus Patribus antiquis Calvinista?

V. Tertiò notat potestatem clavium duo dicere, scientiam vel potestatem discernendi, & potestatem decernendi aut definiendi, quod alii *Judicium discretionis & definitionis appellant*, quorum prius est tanquàm dux & regula posterioris; ita ut potestas definiendi nulla & irrita sit absque justa & canonica potestate discernendi prævia: *Si potestatem quis accipit, nec tamen benè discernit, si quem ligat vel solvit, quamvis in conspectu hominum, tamen in conspectu Dei, qui ligatur immeritò vel solvitur, nec ligatus nec solutus habetur. Et ideò quod sequitur ita exponendum est, quodcumque ligaveris, subaudi, his clavibus, id est, ex potentia & discretione super terram, erit ligatum & in cælis, &c.* Adeundus Gratianus dist. 20. cap. 1. §. sed aliud est causis *terminum imponere.* Quartò, observat hanc fidem, *tu es Christus Filius Dei vivi*, editam à Petro nomine omnium Apostolorum, quia unus Petrus pro omnibus respondit. Quintò, potestatem clavium omnibus Apostolis communem esse, & in Petro omnibus datam: ideòque eam confirmari post Christi resurrectionem. Joan. 20. *Quorum remiseritis peccata, &c.* Sextò, non solis Apostolis, sed etiam omnibus Episcopis & Presbyteris collatam. Septimò, Christum *quasi uni Petro eam concessisse specialiter, ut ad unitatem nos invitaret; & ad Petrum tanquàm principalem Vicarium Christi Ecclesiæ membra recurrerent, si fortè inter se dissentirent.* Sensusque est Petrum esse figuram unitatis. Idem Anselmus in cap. 18. Mathæi: *Si peccaverit in te frater tuus, &c. dic toti Ecclesiæ, ut majorem erubescentiam patiatur. Post hæc omnia sequitur excommunicatio; quæ tantùm fieri debet per os Ecclesiæ, id est, per Sacerdotem, Sacerdote enim excommunicante, totum Corpus Ecclesiæ operatur. Propterea confirmat sententiam excommunicationis, dicens: quæcumque alligaveritis, &c. & non solùm de excommunicatione, sed etiam de omni petitione quæ fiet à consentientibus in unitate Ecclesiæ, dat confirmationem, dicens: iterùm dico vobis, quia si duo ex vobis consenserint super terram, vel pœnitentem recipiendo, vel superbum abjiciendo, vel de alia re quam petierint, quæ non sit contraria unitati Ecclesiæ, fiet illis à patre meo qui in cælis est: ubi enim sunt duo, &c. quasi dicat, ideò rata est sententia consentientium, quia Deus habitat cum eis.* Hæc ille. Anteà quidem duo

notavit esse necessaria ad exercitium & exequutionem potestatis Ecclesiasticæ ; *potestatem discernendi & decernendi.* Nunc tertiam addit conditionem, nimirùm, *ut duæ illæ priores conditiones fiant in Ecclesiæ unitate & in finem unitatis*: ex quo inimus Communionem Sanctorum vel unitatem Ecclesiæ esse finem potestatis Ecclesiasticæ, eâque seclusâ nihil oportere fieri in Ecclesia. Rectè quidem, quoniam Ecclesia in sua notione essentiali multorum communionem, unitatem & collectionem significat.

VI. Quarè Gratianus 24. quæst. 1. in notis ad Canonem Audivimus §. *Undè cùm omnibus discipulis parem ligandi atque solvendi potestatem Dominus daret Petro pro omnibus & præ omnibus, claves regni Cælorum se daturum promisit, dicens : tibi dabo claves regni cælorum. Quicumque ergo ab unitate Ecclesia, quæ per Petrum intelligitur, fuerit alienus execrari potest, consecrare non valet.* Hìc obiter me veritas effari cogit, multos esse qui clavium auctoritatem non modò absque scientia & discretione, verùm etiam contra unitatem explicant, ac divisiones ferunt, ut faciliùs imperent, & voti sui compotes efficiantur : idque est, ut Gratiani verbis utar, execrari non consecrare. Verùm absolutæ Monarchiæ Pattonos etiam atque etiam rogo, ostendant absoluta Gregorii VII. imperia, quibus totam Ecclesiam cæde & populationibus deformavit, his legibus de unitate & pace Ecclesiæ servanda concordare ; de qua re aliàs. Sed me ad Anselmum refero, qui cap. 2. ad Ephesios in hunc locum: *Superædificati super fundamentum Apostolorum, id est, super fidem Christi super quam primò fundati sunt Apostoli & Prophetæ. Christus enim fundamentum est totius divini Templi vel divinæ Civitatis ; quia ex eo vel ex ejus fide & gratia inchoant omnia bona & ipse totum spiritale portat ædificium : ipse est ergo fundamentum Apostolorum & Prophetarum, quia super illum incumbunt & firmi permanent Apostoli & Prophetæ, qui totam deindè fabricam sancti ædificii portant: ipse est fundamentum, id est, fides ejus est prima firmitas & initium ac subtentaculum omnis ædificii virtutum, ac bonorum, super quam fidei firmitatem innitentes, superædificati estis in bonis operibus &c.* Hinc ergo datur intelligi Christum ipsum esse genuinum fundamentum Ecclesiæ, atque Apostolos & Prophetas fundamenta Ecclesiæ Metaphoricè appellari, quatenus fidem in Christum habuerunt, eamque primi mundo prædicarunt.

VII. D. Bernardus libris de consideratione ad Eugenium, sicut Primatum Ecclesiæ Romanæ corroborat, sic absolutam monarchiam quæ suo sæculo potissimùm sub Gregorio VII. altas egerat radices, manifestè damnat ; ut autem aculeatas reprehensiones, quas adversùm ambitionem Curiæ Romanæ instruebat, emolliret, multa quidem per schematismum disputat, schematismus autem figura est, quâ oratores aut viri prudentes ad instruendam veritatem & reprehendendos magnates, uti consuevetunt, cùm minimè licitum est apertè virtutem profiteri. Certè S. Bernardus ut more remigum averso vultu quò intendit perveniat, faciliùsque persuadeat, fingit se multa concedere quæ tamen Pontifici planè denegat, cujusmodi ea sunt, quæ absolutum præ se ferunt imperium. Hoc autem in libris de consideratione, qui non observant, hanc eruditissimam lucubrationem ad Eugenium tanquàm ad aliquem religiosum D. Bernardi, & non ad Pontificem maximum scriptam comminiscuntur, parum oculati sunt. Quæ autem collectaneâ hîc exscribam, ea ex Gerardi Vossii recensione Romæ & Coloniæ Agrippinæ editâ expro-

mam : in qua sectiones hujus operis discrepant ab vulgari distinctione capitum, quæ in D. Bernardi operibus legitur. Itaque lib. 2. ut demonstret solam potestatem ministerialem Apostolis creditam, sic cap. 4. & 5. disserit. " Factum te superiorem dissimulare nequimus : sed enim adquid omnimodis attendendum, " non enim ad dominandum opinor. Nam & Propheta cùm similiter levaretur " audivit ; ut evellas & destruas & dissipes & ædifices & plantes. Quid horum " factum sonat? Rusticani magis sudoris schemate quodam labor spiritualis expressus est, & nos igitur ut multum sentiamus de nobis vel vobis impositum senserimus ministerium, non dominium datum. Deindè sequitur : si sapis eris contentus mensurâ quam tibi mensus est Deus : Nam quod amplius est, à malo " est. Disce exemplo Prophetico præsidere non tam ad imperitandum quàm ad " factitandum quod tempus requirit. Disce sarculo tibi opus esse, non sceptro, " ut opus facias Prophetæ : & quidem ille non regnaturus ascendit, sed extirpaturus. Item paulò post. Blanditur Cathedra? specula est. Indè denique superintendis, sonans tibi Episcopi nomine, non dominium sed officium. Nec locus " est otio, ubi sedula urget sollicitudo omnium Ecclesiarum. Nam quid tibi " aliud dimisit sanctus Apostolus? quod habeo (inquit) hoc tibi do, &c. nec " enim tibi ille dare quod non habuit, potuit : quod habuit, hoc dedit, sollicitudinem, ut dixi, super omnes Ecclesias, numquid dominationem? audi ipsum " non dominantem in clero, sed formâ facti gregis. Et ne dictum solâ humilitate " putes, non etiam veritate, vox Domini est in Evangelio. Reges gentium dominantur " eorum &c. & infert vos autem non sic. Planum est Apostolis interdicitur dominatus. I. ergo & tu & tibi usurpare aude, aut dominans Apostolatum, aut Apostolicus " dominatum. Planè ab alterutro prohiberis, si utrumque simul habere prohiberis. " Si utrumque simul habere voles, perdes utrumque, alioquin non te exceptum illorum numero putes, de quibus queritur Deus, ipsi regnaverunt & non ex me, principes extiterunt, ergo non cognovi. Jam si regnare sine Deo juvat, habes gloriam sed non apud Deum. Qui major est vestrûm, fiat sicut junior, & qui " præcessor est, sicut qui ministrat. Forma Apostolica hîc est, Dominatus interdicitur, indicitur ministratio : quæ & commendatur ipsius exemplo legislatoris : ego autem in medio vestrûm sum tanquàm qui ministrat. „ Hæc si S. Bernardus de potestate ministeriali Ecclesiæ, quæ ab omni absolutâ aut planè monarchicâ authoritate essentialiter abhorret, *præsidetque non tam ad imperitandum quàm ad factitandum quod tempus requirit* : quasi diceret nullam planè habere facultatem cogendi quod præcipit, quia ut aliàs dixi, excommunicatio gladius Ecclesiæ non cogit, sed tantùm hominem pervicacem Ecclesiasticâ communione excludit : Nam coactio ab externo principio, quod soli politicæ potestati proprium est, manat. Quàm vellem fautores absolutæ monarchiæ ad hoc Bernardi diasyrticum ut par est attenderent : *ipsi regnaverunt sed non ex me, Principes extiterunt & ego non cognovi eos*, jam si regnare sine Deo juvat, habes gloriam, sed non apud Deum. Certè qui contra jus divinum, naturale & canonicum regnat, sine Deo quidem regnat. Verùm toto hoc opere demonstrabitur absolutam infallibilem monarchiam recentiorum esse ejusmodi; intereadum Lector consulat nostram apologiam.

„ Idem Bernardus lib. 3. de consideratione cap. 3. " Murmur loquor & querimoniam Ecclesiarum, truncari se clamitant ac demembrari, vel nullæ vel paucæ admodùm sunt quæ plagam istam aut non doleant, aut timeant. Quæris quam? Subtrahuntur Abbates Episcopis, Episcopi Archiepiscopis, Archiepiscopi Patriarchis seu Primatibus : bonane species hæc? Nimirùm si excusari queat vel opus, sic factitando probatis vos habere plenitudinem potestatis, sed justitiæ non ita. Facitis hoc quia potestis, sed utrùm & debeatis quæstio est. Honorum ac dignitatum gradus & ordines quibuscumque suos servare positi estis, non invidere, ut quidam vestrorum ait. Cui honorem, honorem, &c. At quomodò non indecens tibi voluntate pro lege uti : & quia non est ad quem appelleris, potestatem exercere, negligere rationem? Tune major Domino tuo, qui ait, non veni facere voluntatem meam, & non veni legem solvere, sed adimplere. Item cap. 14. Erras, si ut summam, ita & solam institutam à Deo vestram Apostolicam potestatem existimas. Si hoc sentis, dissentis ab eo qui ait : non est potestas nisi à Deo. Proindè quod sequitur, qui potestati resistit, Dei ordinationi resistit, & si principaliter pro te facit, non tamen singulariter. Denique idem ait : omnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit; non ait sublimiori tanquàm in uno, sed sublimioribus tanquàm in multis. Non ergò tua sola potestas à Domino; sunt & mediocres, sunt & inferiores; & quomodò quos Deus conjunxit non sunt separandi, sic nec quos subjunxit, comparandi. Monstrum facis, si manui submovens digitum facis dependere de capite, superiorem manui brachio collateralem, &c.

Gratianus 24. *quæst.* 1. *can. audivimus* §. *sin autem*, multa dicit ad Aristocratiæ commendationem : puta, " quòd Christus nisi congregatis in unum dixerit, accipite Spiritum sanctum, quòd dicturus quæcumque petieritis in nomine meo præmiserit, si duo ex vobis consenserint. Item quòd omnibus Apostolis parem ligandi atque solvendi potestatem dederit, Petro pro omnibus & præ omnibus, &c. Glossa dist. 19. can. ita Dominus §. & super hanc petram, per hanc dictionem non credo Dominum aliud demonstrâsse quàm hæc verba, quæ Petrus respondit Domino, cùm dixit : tu es Christus Filius Dei vivi, quia super illo articulo fidei fundata est Ecclesia, ergo super seipso Deus fundavit Ecclesiam.

VIII. Magister Sententiarum lib. 4. dist. 19. §. c. *Quòd verò hanc potestatem habeant omnes Sacerdotes Hieronymus testatur super illum locum Evangelii, dabo tibi claves regni Cælorum, habent enim judiciariam potestatem alii Apostoli, habet & omnis Ecclesia in Episcopis & Presbyteris, sed ideò Petrus eam specialiter accepit, ut omnes intelligant quòd quicumque ab unitate fidei & societate Ecclesiæ se separaverint, nec à peccatis solvi, nec Cælum possunt ingredi.* Quem locum Magister perperàm Hieronymo tribuit, cùm potiùs conglutinatus videatur ex Bedæ atque Anselmi sententia. Idem Magister commentariis in caput 2. ad Ephesios, ad hæc verba, *superædificati super fundamentum Apostolorum*, eadem penè habet cum S. Thoma Aquinate in eumdem locum, cujus sententiam paulò post exhibebimus.

Innocentius in cap. 1. Synodi Lateranensis, ubi de Eucharistiæ Sacramento decernit. *Et hoc utique Sacramentum nemo potest conficere, ait, nisi Sacerdos qui fuerit ri-*

*tè ordinatus secundùm claves Ecclesia, quas ipse concessit Apostolis & eorum successoribus Jesus Christus.* Extravagante *de summa Trinitate cap. firmiter §. una verò.* Undè Joannes Andræas Glossator concludit *claves concessas omnibus Apostolis.*

IX. Glossa ordinaria in cap. 16. Mathæi. *Tu es Petrus ob fortitudinem fidei & confessionis constantiam, Petrus à me petra, ita tamen ut mihi retineam dignitatem fundamenti; tu super me ordinabis lapides mundos & abjicies leprosos, sicut lumen & cætera nomina, ut vos estis sal terra, à Domino sortiti sunt Apostoli, sic Simoni à se nomen* Petri *dedit, & tibi dabo claves. Qui pro cæteris confessus est, pro cæteris donatur clavibus. Claves sunt discernendi scientia & potentia, quâ dignos recipere, indignos excludere debet à regno.* Hæc Glossa magna ex parte ex Anselmo, deindè hæc alia ex Magistro Sententiarum, *quodcumque ligaveris.* Hieronymus, *habent quidem eandem judiciariam potestatem alii Apostoli, quibus post resurrectionem ait: accipite Spiritum sanctum, &c. Habet etiam omnis Ecclesia in Presbyteris & Episcopis, sed ideò Petrus:* cætera repete ex Petro Lombardo supra. Glossa interlinearis, *vos autem quem me esse dicitis, sciunt Apostoli, sed* Petrus *respondet pro omnibus: Tu es Christus Filius Dei vivi. Respondens autem Jesus, in* Petro *omnibus respondit, &c. Tu es Petrus & super hanc petram, id est, Christum in quem credis, ædificabo Ecclesiam meam.*

Lyranus ibidem: *Respondens Petrus tanquàm principalis inter alios pro se & pro aliis dedit responsum, tu es Christus, &c. & ego dico tibi pro te & pro sociis tuis, quia tu es Petrus, id est, confessor petræ veræ, quæ Christus est, factus; & super hanc petram, quam confessus es, id est, super Christum, ædificabo Ecclesiam meam, &c. & tibi dabo non solùm pro te, sed etiam pro aliis. Sicut enim confessio Petri erat confessio aliorum, ita & potestas hæc data Petro, intelligitur dari aliis, licèt Petro principaliùs, in quantum erat aliorum Capitaneus. Claves regni Cælorum non sunt materiales, sed potestas spiritualis duplex, una est discernendi peccatum à non peccato, quæ scientia, licèt non sit clavis, tamen necessariò præexigitur ad debitum usum hujus clavis; alia clavis est potestas admittendi ad regnum vel excludendi secundùm verum judicium præhabitum; quia debent excludi indigni, & digni recipi; & quodcumque ligaveris, &c. quia supposito hic in terra debito usu clavis, Deus illud approbat in Cælis, aliter non.*

Glossa in caput 18. Mathæi. *Amen dico vobis, quæcumque alligaveritis, &c. potestatem tribuit Apostolis, ut sciant, qui à talibus damnantur, humanam sententiam divinâ sententiâ corroborari. Lyranus; Dic Ecclesiæ,* id est, Prælato per denunciationem publicam, &c.

Glossa interlinearis in caput 2. ad Ephesios. *Superædificati super fundamentum Apostolorum, &c. Christum vel doctrinam, id est, super vetus & novum Testamentum, quia quod Apostoli prædicaverunt, Prophetæ prædixerunt.* Lyranus *super doctrinam novi ac veteris testamenti*, & ita liquet quodnam sit Ecclesiæ fundamentum, nempè fides & Apostolorum doctrina.

Glossa in caput 21. Apocalypseos. *Murus Civitatis habens fundamenta duodecim, murus, id est fides Christi, quæ munit ipsam Civitatem; habet duodecim Patriarchas per quos fundatur, quia illi primi hanc fidem tenuerunt: & in illis innituntur, quicumque ad fidem accedunt. Quam fidem Apostoli tenent, illi venturam intellexerunt.* Glossa interlinearis, *Super fidem Patriarcharum fuit fundata fides & doctrina Aposto-*

*lorum.* Lyranus ibidem. *Dicuntur autem nomina Apostolorum in ipsis fundamentis scripta, quia primò publicaverunt Fidem Christi prædicando & pro ipsa moriendo.* Hinc ergò datur intelligi ad perfectam rationem fundamenti Ecclesiæ non satis esse fidem & doctrinam Evangelicam prædicare, nisi etiam sicut Christus & Apostoli pro ea moriantur.

X. D. Thomas commentar. in cap. 2. ad Ephesios. *Superædificati super fundamentum Apostolorum, &c.* Post Magistrum Sententiarum, *fundamentum autem ponit duplex, unum secundarium, & aliud principale; secundarium fundamentum sunt Apostoli & Prophetæ, & quantùm ad hoc dicit eos non esse hospites, sed cives: quia jam pertinent ad ædificium spirituale, utpotè ædificati supra fundamentum Apostolorum & Prophetarum, id est, qui sunt Apostoli & Prophetæ, id est, super doctrinam eorum, vel aliter supra fundamentum Apostolorum & Prophetarum, quasi diceret, in eodem fundamento superædificati estis, in quo Apostoli & Prophetæ sunt ædificati, qui ex Judæis fuerunt. Hæ autem expositiones duæ tantùm quoad verba differunt, sed prima convenientior est: quia si alia convenientior esset, tunc pro nihilo adjungeret ipso summo Angulari lapide Christo Jesu, cùm ipse Jesus sit summum fundamentum. Secundùm ergo primum modum magis consonat, ita tamen quòd præcipuus lapis & summum fundamentum sit Christus. Quantùm verò ad sententiam nihil differunt: quia idem est dicere Christum esse fundamentum & doctrinam Apostolorum & Prophetarum: cùm Christum tantùm, non seipsos prædicaverint, undè accipere eorum doctrinam, est accipere Christum crucifixum 1. Corinth. 1. nos autem prædicamus Christum crucifixum. Notandum est, quòd Apostoli dicuntur fundamenta expressè Apocalyps. 21. murus civitatis habens fundamenta: & in ipsis nomina duodecim Apostolorum, qui in tantum dicuntur fundamenta, in quantum eorum doctrina est necessaria ad salutem &c. Nam quod Prophetæ prædixerunt futurum, Apostoli prædicaverunt factum &c. principale verò fundamentum, tantùm est Christus Jesus, & quantum ad hoc dicit: Summo Angulari lapide.* Attendis Lector B. Thomam nominatim docere duplex esse fundamentum, in quod Ecclesia id est fideles ædificantur, fiuntque *cives sanctorum & domestici Dei.* Alterum quod vocat *principale, summum lapidem Angularem, id est* Christum Dominum: alterum secundarium, id est Apostolos & Prophetas vel eorum doctrinam, quæ doctrina est ipsemet Christus quem Prophetæ venturum, Apostoli verò jam venisse prædicabant. Ex quo datur intelligi quomodò hæc capienda sint apud Mathæum. *Tu es Petrus & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam*; ita ut Christus Petra & lapis Angularis sit primarium & essentiale fundamentum, Petrus autem cum Apostolis secundarium, quatenùs hanc fidem, tu es Christus Filius Dei vivi, prædicant & profitentur. Certè nihil clarius, magisque dogmaticum, & continuò falsum atque erroneum est hanc sententiam omnibus antiquis Patribus communem, uni Calvino ascribere, ut novi Theologi faciunt.

XI. Idem B. Thomas in catenâ super cap. 16. ex Rabano, *Hæc ligandi atque solvendi potestas (ait) quamvis soli Petro data videatur à Domino, tamen & cæteris Apostolis datur, necnon etiam in Episcopis & Presbyteris omni Ecclesiæ; sed ideo Petrus specialiter claves regni Cælorum & Principatum judiciariæ potestatis accepit, ut omnes per orbem credentes intelligant, quia quicumque ab unitate fidei vel societatis illius quo-*

*libet modo seipsos segregant, tales nec à vinculis peccatorum absolvi, nec januam possunt regni cælestis ingredi.* Quæ sententia Rabani ab iis quæ supra ex Anselmo prompsimus, nihil aut parum discrepat. Excepto, quòd hîc asseritur *Petrum accepisse Principatum judiciariæ potestatis.* Quæ verba si sunt Rabani, laborant æquivocatione, cùm enim regimen Ecclesiæ sit Aristocraticum, ut patet Can. 5. Nicæno, & ex superioribus, deindè 6. Canone Nicæno cæteri Patriarchæ suas regunt Ecclesias in solidum, sicut Patriarcha Romanus suam moderatur Ecclesiam, necessum est hæc verba, *Principatum judiciariæ potestatis*, intelligere de executione juris divini, naturalis & Canonici, ut aliàs docuimus. Cæterùm quæ sit propria D. Thomæ & asseclarum de hac controversia opinio libro sequenti aperietur.

XII. Magister Joannes Surdus vulgò de Parisiis Dominicanus Doctorque Parisiensis *libro de potestate Regiâ & Papali*, de jure atque authoritate clavium, non quidem ad normam placitorum Scholæ S. Thomæ & cæterorum privilegiatorum, sed juxta communem sententiam Patrum Ecclesiæ primitivæ accuratè disserit, & veritatem strenuè propugnat: Quod mirabile & valdè laudabile est; quoniam paucos admodum reperias, qui non sua privata commoda publicæ utilitati & veritati anteponant, & hinc tanta saburra & congeries scriptorum obnoxiorum de *absolutâ infallibili Papæ monarchiâ*: quotquot enim aliquâ sunt necessitudine devincti Curiæ Romanæ, toto conatu ejus commodis velificari annituntur. Contra Joannes Parisiensis ordinis Prædicatorum libertate Gallicanâ scripsit; capite autem 10. ostendit Petrum non omnem potestatem habuisse quam Christus, etiam ut homo, possidebat; *Eandem potestatem acceperunt omnes Apostoli cum Petro Math.* 18. (inquit) & habetur 21. distinct. *in novo, ubi dicitur quòd ligandi solvendique potestatem Petrus primus accepit, cæteri verò cum eodem pari consortio honorem & potestatem acceperunt: in collatione hujusmodi Christus non posuit aliquam restrictionem respectu aliorum à Petro, licèt ex modo loquendi appareat, quod vellet Petrum Ecclesiæ principaliorem & caput facere Ecclesiæ, & hoc propter unitatem conservandam: & sic intelligendum est sic se habere, quòd sicut in Apostolis tunc quidquid potuit unus, sicut Petrus, potuit & alius. Ita nunc de jure communi, quidquid potest Papa, potest quilibet Episcopus, nisi quòd Papa potest ubique, alii verò in suis diœcesibus tantùm.* Idem doctor cap. 13. observat ex Evangelio colligi Christum contulisse Apostolis sex species potestatis, quæ ad successores transierunt. *Prima est potestas consecrationis, quæ dicitur Character vel potestas ordinis quam contulit Dominus in cœnâ, quando dixit, hoc facite in meam commemorationem. Secunda est potestas administrationis Sacramentorùm & præcipuè Sacramenti pœnitentiæ, quæ est potestas clavium, vèl spiritualis jurisdictionis in foro conscientiæ, & consistit in authoritate discernendi lepram & non lepram, & in potentiâ absolvendi à culpa, & commutandi reatum pœnæ æternæ in reatum pœnæ temporalis, & hæc potestas in spirituali foro promissa fuit omnibus, cùm dicitur, quæcumque ligaveritis &c. collata verò fuit cùm dictum est eis Joan. 20. sicut misit me pater & ego mitto vos &c. & hæc potestas secundùm aliquos cum potestate consecrationis est una secundùm essentiam potestatis, differunt secundùm diversos actus corporis mystici, & est complementum Sacerdotalis dignitatis vel potestatis. Undè in ordinatione simplicium Sacerdotum & ordinatione Episcoporum, qui sunt magni Sa-*

*cerdotes, eadem verba proferuntur : scilicet accipite spiritum Sanctum &c. Tertia potestas est Apostolatus sive prædicationis, quam tradidit eis Dominus dicens Mathæi ultimo : Euntes prædicate &c. Quarta potestas est judicium potestatis, scilicet correctionis in foro exteriori, per quam timore pœnæ peccata solvuntur, præcipuè quæ sunt in scandalo Ecclesiæ, & hæc potestas data est Mathæi 18. ubi dicitur : Si peccaverit in te frater tuus &c. & est signanter considerandum, quòd in istis tribus actibus, nimirum in facultate prædicandi, administrandi Sacramenta & corrigendi in foro exteriori, Sacerdotes habent perfectam potestatem hierarchisandi populum fidelem, scilicet illuminandi per doctrinam, purgandi per correctionem & perficiendi per administrationem Sacramentorum. Potestas quinta est dispositionis ministrorum secundùm quosdam, quoad determinationem jurisdictionis Ecclesiasticæ, ut videtur confusio : & hæc collata est Petro & successoribus ejus Joannis 21. ubi dictum est, pasce oves meas; potestas enim clavium & jurisdictionis collata erat omnibus æqualiter, & sine determinatione; & poterat quilibet uti eâ in quemlibet peccatorem cum effectu &c. Sexta potestas est facultas accipiendi necessaria ad congruentem sustentationem ab iis quibus spiritualia ministrantur.*

Hæc collectanea Joannis de Parisiis sex præsertim capiunt notabilia. Primum, omnes Apostolos & honore & potestate æquales fuisse Petro : ita ut quidquid Petrus potuit & alii quoque potuerint: *nam* (inquit Parisiensis) *in collatione potestatis Christus non posuit aliquam restrictionem respectu aliorum à Petro: & quidquid potuit unus, potuit & alius*, idque non imminuit Primatum, ut aliàs docuimus. Secundò observat secundùm jus commune, quidquid potest Papa jure divino, etiam quemlibet Episcopum posse, hocque discrimen solum intercedere, quòd Papa ubique, Episcopi solummodò in suâ diœcesi authoritate polleant : quâ in sententiâ etiam est Bellarminus lib. 5. de Rom. Pontifice cap. 3. quem locum immeritò retractavit postquàm est factus Cardinalis, ut patet ex recognitione suorum librorum. Tertiò cunctos Apostolos, qui ordinem hierarchicum referebant, immediatè à Christo claves aut potestatem habere, ac primum de potestate ordinis liquet, quia omnibus dictum est, hoc facite in meam commemorationem. De potestate autem jurisdictionis, tametsi uni Petro dicatur, *tibi dabo* claves Mathæi 16. nihilominus Math. 18. omnibus dicitur, *quæcumque alligaveritis* : & Joannis 20. *Sicut misit me pater & ego mitto vos.* Quartò quod ait potestatem collatam Joan. 20. *sicut misit me pater &c. secundùm aliquos eandem esse cum potestate consecrandi Sacerdotes*, id est, complecti Episcopalem potestatem, id exploratissimum est; siquidem ex omnium Patrum consensu Christus Joannis 20. Apostolis complementum atque exercitium potestatis Ecclesiasticæ defert, quod etiam ipse de Parisiis fatetur, qui hæc verba *secundùm aliquos* propterea expressit, qui sciret nonnullos & potissimùm privilegiatos, ut suas confirment immunitates & privilegia, docere Christum, Joan. 20. solam detulisse potestatem remittendi peccata in foro interiori pœnitentiæ, & Joannis ultimò soli Petro jurisdictionem amplissimam in foro exteriori his verbis concessisse, *pasce oves meas.* Ex quo illi efficiunt Papam esse *Ordinarium Ordinariorum & Curatum Curatorum*, quæ mera sunt commenta ab ipsomet Bellarmino planè confutata, dum asserit Joan. 20. jurisdictionem etiam plenissimam conferri Apostolis & planè eandem esse cum eâ quæ Petro defertur, Joannis ultimo. Quintò dicit signanter

notandum

notandum, quòd Presbyteri aut Sacerdotes simplices habeant perfectam potestatem hierarchisandi ex cap. 18. Mathæi. *Amen dico vobis quæcumque alligaveritis &c.* idque extendi ad potestatem corrigendi in foro exteriori per excommunicationem scilicet, hæc enim correctio est externa, quam Christus Ecclesiæ credidit. Quæ sententia Parisiensis probatur à priori ex iis quæ docuimus suprà cap. 3. nimirum Christi Sacerdotium intensivè, formaliter & quoad habitum esse ejusdem naturæ, speciei & virtutis in Presbyteris atque Episcopis, & solummodò distingui extensivè & quoad exercitium. Sextò narrat hoc oraculo *pasce oves meas*, Christum aliquid peculiariter contulisse Petro ejusque successoribus, puta determinationem jurisdictionis Ecclesiasticæ ut vitetur confusio: secundùm aliquos (inquit) quibus verbis demonstrat non esse communem, sed quorumdam & recentiorum sententiam, omnes enim Patres antiqui constanter tenent, cunctos Apostolos & honore & potestate pares esse; & quæcumque credita sunt Petro, his verbis *pasce oves meas &c.* etiam aliis collata esse ut cap. sequenti probabitur: & confirmat Bellarminus aliàs jam sæpè laudatus. Accedit contra hanc opinionem de jurisdictionis determinatione limites diœcesibus Episcoporum constitutos tacitâ consuetudine, secundùm formam jurisdictionis politicæ aut etiam consensu Aristocratico Apostolorum vel Patrum in Synodis sedentium, ut alibi disputavimus, lege historiam Concilii Nicæni & Chalcedonensis.

Idem de Parisiis cap. 15. docet potestatem Ecclesiasticam esse purè ministerialem, *nec ullum habere effectum clave errante*, citatque Hieronymum suprà laudatum *de Pharisæorum supercilio, qui se damnare innocentes vel solvere noxios arbitrabantur; cùm apud Deum non sententia Sacerdotum sed reorum vita quæratur, & Richardum de S. Victore lib. de remissione peccatorum cap. 8. non dicit dominus, quodcumque volueris solvere & ligare, sed quodcumque ligaveris & solveris*: ligat autem & solvit Sacerdos sententiâ justâ non injustâ, inquit.

XIII. Durandus à S. Portiano Dominicanus 4. Sentent. dist. 19. quæst. 1. *Quærit utrùm soli Sacerdotes novi Testamenti habeant claves, concluditque affirmativè, ratio est (inquit) quia illud quod datur per consecrationem non habetur nisi à consecratis, sed potestas clavium datur per consecrationem Sacerdotibus, ut patet ex verbis Episcopi, qui dicit in impositione manuum, accipite Spiritum Sanctum, quorum remiseritis peccata &c. quæ verba important directè usum clavium, ergo illa potestas non est nisi in habentibus consecrationem Sacerdotalem.* Hæc ille, undè à pari sequitur etiam Episcopis unà cum ordine Episcopali jurisdictionem Episcopalem formaliter & quoad habitum dari, & continuò falsas esse imaginationes recentiorum, qui persuadere volunt collatione ordinis solam potestatem in corpus Christi verum & in foro interno conscientiæ aut pœnitentiæ; à Papa autem jurisdictionem conferri exteriorem, quod à Bellarmino abundè confutari, jam suprà observavi. Porrò omnes Theologi ejusdem sunt cum Durando sententiæ, quos frustra unus Suarez impugnare tentat. De qua re libro sequenti.

Idem Durandus eodem libro & distinctione quæst. 2. differit *utrùm quilibet Sacerdos possit uti clave in quemlibet. Potestas clavium, ait, dependet ab illo verbo quod dixit Christus discipulis suis Joan. 20. quorum remiseritis peccata &c. sed in illis verbis*

*non fit limitatio de personis nec de culpa; ergo videtur quòd quilibet Sacerdos possit quemlibet Sacerdotem absolvere & de quolibet peccato. Quam propositionem sic explicat. Respondeo; duplex est potestas clavium, una est clavium ordinis qua solùm respicit forum conscientiæ vel pœnitentiæ, alia est potestas jurisdictionis quæ respicit forum contentiosum in litigando per excommunicationem, vel absolvendo ab ea. Prima potestas clavium, quæ respicit absolutionem à peccatis, promissa fuit Petro & Apostolis Math. 16. ubi dicit Christus Petro, tibi dabo claves regni cælorum, & quodcumque ligaveris super terram erit ligatum & in cælis &c. quamvis enim hoc dictum fuerit soli Petro, non est tamen sibi dictum pro ipso solo, sed pro omnibus Apostolis. Sicut enim dicit B. Ambrosius exponens illum passum, licèt cæteri Apostoli siluerint, tamen Petrus respondit pro se & cæteris, tu es Christus: & sicut respondit pro se & cæteris, ita prædictum verbum est pro se & cæteris. Quod etiam apparet per illud quod dixit Dominus omnibus Apostolis indifferenter Joan. 20. quorum remiseritis peccata, remittuntur eis, & quorum retinueritis, retenta sunt. Potestatem etiam clavis jurisdictionis videtur dedisse omnibus Apostolis: Nam sicut legitur Math. 18. postquàm dixerat, si Ecclesiam non audierit, sit tibi sicut Ethnicus & publicanus (ex quo verbo habet ortum sententia excommunicationis) subjunxit dicens, quæcumque ligaveritis super terram erunt ligata & in cælis &c. Verumtamen, quantùm ad utramque potestatem, Dominus videtur dedisse Petro quandam prærogativam: quia sibi soli commisit regimen universalis Ecclesiæ, quando dixit ei, ut legitur Joannis ultimo, pasce oves meas, & pasce agnos meos, &c. ad perfectam enim curam & perfectum regnum Ecclesiæ, utraque potestas est necessaria, & ideò sicut in regimine Ecclesiæ Petrus prælatus est cæteris, sic prærogativam habuit in usu utriusque potestatis. His suppositis dicendum est; quòd loquendo absolutè de Sacramento pœnitentiæ, circumscribendo omnem ordinationem Ecclesiæ, quilibet Sacerdos potest quemlibet peccatorem de quolibet peccato absolvere. Secundò tenendum est, quòd per ordinationem Ecclesiæ factum est, quòd non quilibet possit quemlibet absolvere, nec de quolibet peccato. Tertiò, quòd Ecclesia hoc faciendo nihil mutat eorum quæ sunt essentialia Sacramento.*

Ego hanc Durandi sententiam exhibere volui, ut intelligeretur quantâ arte & quibus distinctionibus Privilegiati (omnibus enim hæc opinio communis est) suas missiones & immunitates tueantur. Verùm hæc collectio sex notanda continet: Primò, sicut certissimum est objectivè, formaliter & realiter potestatem ordinis & jurisdictionis in utroque foro distingui inter sese; ita falsissimum est separatim promissas vel collatas à Christo. Equidem, ut Jurisconsulti loquuntur, *ubi lex non distinguit, neque nos debemus distinguere, frustraque fit per plura, quod potest fieri per pauciora & æquè benè.* Accedit omnes Patres antiquos ejusmodi distinctiones non cognovisse, & Bellarminum ipsum lib. 4. de Romano Pontifice cap. 23. explicatè docere supremam potestatem Ecclesiasticam promitti Petro Math. 16. & reverà conferri omnibus Apostolis Joan. 20. Sicut misit me Pater, & ego mitto vos, &c. undè continuò insurgit Joan 20. non agi de sola potestate jurisdictionis in foro interiori conscientiæ vel pœnitentiæ. Cæterùm, hæc distincta & separata collatio potestatis, ordinis, atque duplicis jurisdictionis, est à Privilegiatis excogitata, *ut faciliùs suas missiones & privilegia* contra jus commune & regimen Aristocraticum introducta propugnarent, atque ignaris Theologiæ & praxeos regiminis Ecclesiæ pri-

mitivæ persuaderent, Ecclesiam conferendo Ordinem Sacerdotalem aut Episcopalem conferre dumtaxat potestatem in foro interno pœnitentiæ; jurisdictionem verò in foro externo dari solùm mediante Papâ Monarchâ Ecclesiæ; quod est falsissimum, imò etiam erroneum. Secundò, Durandus rectè observat Petrum pro omnibus Apostolis hanc fidem professum, tu es Christus Filius Dei vivi, & consequenter etiam pro omnibus hoc accepisse promissum, *tibi dabo claves Ecclesiæ, &c.* Tertiò, benè etiam notat Christum Joan. 20. indifferenter omnes alloqui, eisque potestatem conferre his verbis, sicut misit me Pater, quorum remiseritis, &c. hæc enim omnia congruunt doctrinæ antiquorum Patrum. Sed fallit aut fallitur Durandus, dum hæc ipsa ad jurisdictionem internam fori conscientiæ restringit: quia absolutè capi debent de omni jurisdictione ad Ecclesiam gubernandam necessaria, tum in interno, tum in exteriori foro. Quartò, hæc similiter consentiunt doctrinæ Patrum, scilicet, Christum Math. 18. *Amen dico vobis, quæcumque alligaveritis, &c.* dedisse potestatem jurisdictionis externæ per excommunicationem omnibus Apostolis, quæ est suprema potestas quam Ecclesia habet à Deo. Quintò, prærogativa quam Petrus habet super alios Apostolos, est Primatus in ordine ad regimen Aristocraticum, non regnum aut aliqua jurisdictio absolutè Monarchica, hæcque prærogativa solummodò extenditur ad exequutionem juris divini, naturalis & Canonici, utque Papa leges condat in actu primo, sicut aliàs docuimus. Sextò, verum est quemlibet Sacerdotem ex vi sui Ordinis jure divino posse quemlibet peccatorem à quacumque culpa absolvere, & continuò reservationes casuum & determinationem illius vagæ atque indefinitæ potestatis Sacerdotalis, esse juris merè positivi Ecclesiastici, quia, ut sæpè dixi, Christi Sacerdotium est ejusdem naturæ atque effectus in omnibus Sacerdotibus & Episcopis formaliter & quoad habitum; differt autem materialiter quoad executionem & exercitium in Papa, Episcopis atque Presbyteris.

XIV. Ventum est ad tempora quibus post diuturnum schisma quinquaginta annorum, Ecclesia Catholica frequenti celebratione Conciliorum, regimen Aristocraticum & jus commune, ac pristinam libertatem Ecclesiarum penitùs oppressam recuperare conata est, quam ob causam Primum Pisanum, Constantiense & Basileense Concilia celebrata sunt. Et quidem anno 1410. in Pisana sessione 13. *Magister Petrus Plaoul ascendit pulpitum & proposuit verbum Dei, videlicet: Congregabuntur filii Juda & filii Israel pariter, & ponent sibimet caput unum, Oseæ primo in fine; & deduxit pulchrè exaltando Ecclesiam, & asserendo eam esse supra Papam: quod deduxit pluribus rationibus, tam ex parte materiæ, scilicet animarum, quàm ex parte formæ, quæ est Spiritus sanctus, quàm etiam ex parte finis, quæ est ipse Deus in Ecclesia triumphante, &c.* Quæ Patrum Pisanorum Sententia hoc Richerii effatum planè comprobat, *Deus & natura priùs atque immediatiùs in totum suppositum, quàm in partem suppositi intendunt*; quo de proloquio supra cap. 1. hujus libri.

Tempore Pisani Concilii Facultas Parisiensis censuram in Fratrem Joannem de Gorello Franciscanum pro vindicando jure communi edidit, quam hîc verbum de verbo referam. In nomine Domini Amen. *Universis publicum instrumentum inspecturis, pateat evidenter ex anno ejusdem Domini millesimo quadringentesimo octavo, more Gallicano indictione secundâ mensis Januarii die secundâ ab electione Petri de Luna ultimo in Pa*

*pam electi, qui dudùm Benedictus decimus tertius nuncupatur, anno decimo quinto, in congregatione venerabilium & circumspectorum virorum Dominorum & Magistrorum sacræ Facultatis Theologiæ studii Parisiensis in aula Collegii Theologorum de Navarra, multùm solemniter congregatorum, & more solito dictæ Facultatis Theologiæ congregationem ibidem celebrantium de mandato Reverendi Patris Domini Cancellarii Parisiensis, tàm regentium quàm non regentium, & religiosorum ac secularium ad infrascripta ibidem vocatorum specialiter, propter hoc personaliter constitutus præfatus Dominus Cancellarius Parisiensis, dicens & proponens, quòd frater Joannes de Gorello ordinis Fratrum Minorum, licentiatus in Theologia, post vesperias suas, fuerat delatus ad ipsum, & consequenter apud dictam Facultatem Theologiæ, tanquàm dixisset ea quæ sequuntur, sicut etiam scripta sua exhibita de propria manu sonare videbantur formam quæ sequitur continentia.*

*Primò, quòd Sacramentum pœnitentiæ nihil agit in habente gratiam virtute Sacramenti, fundatur, quia Sacramentum pœnitentiæ non respicit principaliter nisi expulsionem culpæ.*

*Secundò, quòd debitè confessus non possit obligari ut iterùm confiteatur eadem peccata, & hoc ex radice præcedentis dicti.*

*Tertiò, Curatis non competit ut tales sunt prædicare, confessare, extremam-unctionem dare, sepulturas dare, decimas recipere, fundatur in hoc quòd Curati non sunt de institutione Christi & Ecclesiæ primaria, sed per Dyonisium Papam fuerunt ordinati. Item quia stat Curatos esse qui non erant Sacerdotes. Item quia locus Parochialis non est ille quem eligit Dominus, & cæteri secundùm figuram antiquæ Legis, alioquin deberet illic comedi, &c.*

*Quartò, fratribus competit principaliùs vel essentialiùs prædicare & confessiones audire quàm Curatis. Fundatur; quia fratribus competit ex regula, & hoc est principalius vel essentialius, quàm ex statuto Dyonisii. Item quia stat quòd non sint, item quia hæc auctoritas, agnosce vultum pecoris tui, non intelligitur de confessione.*

*Quintò, Curatis habentibus sufficienter aliundè, non licet recipere decimas ad usum proprium, imò sacrilegium committerent.*

*Quæ propositiones seu dicta pluries per deputatos ejusdem Facultatis diligenter examinata judicabantur esse reparanda, præsertim cùm Dominus Rector & multi de Universitate talem reparationem requisiissent in presentia dictæ facultatis. Tandem Præfatus Dominus Cancellarius ex maturâ & diligenti ac concordi deliberatione Magistrorum dictæ Facultatis, tàm Regentium, quàm non Regentium, & tàm Secularium, quàm Religiosorum præhabitâ, conclusit, quòd prædictus frater Joannes de Gorello ordinis Fratrum Minorum, qui tunc & aliàs auditus fuerat ad longum, & cujus intentio scita fuerat, qui etiam submiserat se dictæ Facultati Theologiæ, diceret in die aulæ suæ ante receptionem Bireti sub hac forma.*

***Ex vesperiis meis quidam fuerunt scandalisati, sicut mihi significatum est per matrem meam Facultatem Theologiæ, tanquàm intellexerint, quòd voluerim inter alia detrahere statui Dominorum Curatorum, & quorumdam aliorum Ecclesiasticorum, propterea volens quantùm in me est tollere omne scandalum & esse filius obedientiæ & pacis, & assertor veritatis, dico nunc ex ordinatione ejusdem matris meæ, & ultroneâ voluntate veritates quæ sequuntur.***

*Prima, Domini Curati sunt in Ecclesia minores Prelati & Hierarche ex primaria institutione Christi, quibus competit ex statu jus prædicandi, jus confessiones audiendi, jus Sacramenta Ecclesiastica secundùm exigentiam sui status & Parochianorum ministrandi, jus sepulturas dandi, jus insuper decimas & alia jura Parochialia recipiendi &c. Item quòd jus prædicandi & jus confitendi competunt Prælatis & Curatis principaliter & essentialiter, & mendicantibus de per accidens ex privilegio, quoniam sunt introducti vel admissi ex commissione & beneplacito Dominorum Prælatorum.*

*Tertia, Item quòd eadem peccata possunt licitè & meritoriè pluries confiteri in multis casibus, & quòd virtute sancti Sacramenti poterit eis prodesse qualibet talis reiterata confessio.*

*Quarta, quòd ista authoritas, agnosce vultum pecoris tui, benè & aptè intelligitur de cognitione in foro pœnitentiæ.*

*Quinta, quòd locus Parochialis est congruus & ordinarius ut Sacramenta Ecclesiastica recipiantur in eo.*

*Sexta, dum posui quòd Curatis habentibus sufficienter, undè viverent aliundè quàm de decimis, non licet accipere decimas ad usum proprium, imò sacrilegium committerent, volui per hoc dare occasionem Laicis vel aliis quominus decimas solverent, sed volui condemnari abusus, & non juri Dominorum Curatorum detrahere super receptione & usu licito decimarum, sicut arbitror sanctos Doctores, quos allegavi, intelligere voluisse.*

*Denique, si aliqua protulerim vel scripserim quæ videantur prædictis contraria, vel quæ aliter accepta sunt, nolo in eis stare, sed volo & supplico haberi pro non dictis vel scriptis, & alia quæcumque, quæ videntur præbere occasionem scandali vel erroris.*

*De & super qua conclusione per dictum Dominum Cancellarium facta & per dictum Fratrem Joannem de Gorello licentiatum acceptata idem Dominus Cancellarius petiit à me Notario publico subscripto sibi fieri & confici publicum instrumentum, unum vel plura, præsentibus ad hæc venerabilibus & circumspectis viris Dominis & Magistris, Petro Ubart, Gauffrido Latache, Guillelmo de Bevilla, Joanne d'Acheri, Joanne Mathée, Mathæo Boedes, Jordano Morin, & Joanne de Vaumes, necnon venerabilibus & religiosis viris Dominis & Magistris, Arnulpho de Fonte ordinis Fratrum Minorum, & Guillelmo de Sanctis, ordinis Fratrum Eremitarum S. Augustini, & Jacobo de Lisfodio ejusdem ordinis, omnibus sacræ Theologiæ Professoribus, testibus ad præmissa vocatis specialiter & rogatis. Et ego Joannes Mancyon Parisiensis publicus authoritate Apostolicâ Notarius, principalisque Bidellus Facultatis Theologiæ studii Parisiensis, quia præmissæ conclusioni sic per Reverendum Patrem Dominum Cancellarium Parisiensem factæ, ac omnibus aliis & singulis, dum ut suprà scribuntur agerentur & fierent, unà cum prænominatis testibus præsens interfui, eaque sic fieri vidi & audivi; idcircò huic præsenti publico instrumenta manu meâ scripto signum meum solitum apposui in testimonium veritatis præmissorum requisitus.*

In hac censura Facultatis Parisiensis plurima se offerunt notabilia. Primùm factam fuisse, Rectore Academiæ Parisiensis & plurimis aliis quærentibus, authore Cancellario Parisiensi Gersonio videlicet, tunc enim officio Cancellariatus fungebatur. Secundò observandum Fratrem Joannem de Gorello hîc argumenta re-

fricare, quæ solent à Privilegiatis in aciem pro suis immunitatibus contra jus commune explicari & venditari: de quibus, ne sim longior, vide cap. 3. libri 4. hujus defensionis Num. 64. Tertiò quod Gorellus in sua quarta collectione asserit hanc Sapientis authoritatem, *agnosce vultum pecoris*, non intelligi de confessione, infrà explicabitur. Quartò, ex prima propositione hujus palinodiæ liquet, Curatos esse Hierarchas, contra quam Vallius allucinarur, de quo infra. Quintò, Gersonius meminit hujus Censuræ lib. de potestate Ecclesiasticâ considerat. XII. sub finem, extatque in Registro Facultatis Parisiensis, quo antiquæ conclusiones, ut Joannis Sarrazin, Joannis Angeli &c. conscriptæ sunt in pergamenum. Cujus Censuræ ampliorem explicationem reperes ex eodem Gersonio, Sermone quem habuit contra Bullam mendicantium.

XV. Constantiense Concilium anno 1415. celebratum sessione 4. & 5. explicatè decrevit, Synodum generalem legitimè congregatam eo ipso immediatè habere authoritatem à Christo, quòd Ecclesiam Catholicam propriè & primariò repræsentaret. *Ipsa Synodus in Spiritu Sancto legitimè congregata generale Concilium faciens, Ecclesiam Catholicam militantem repræsentans, potestatem à Christo immediatè habet, cui quilibet, cujuscumque status vel dignitatis, etiamsi Papalis, existat, obedire tenetur in iis quæ pertinent ad fidem, extirpationem dicti schismatis, & reformationem generalem Ecclesiæ Dei in capite & in membris.* Quæ decreta anno 1432. sæpè renovata sunt in Concilio Basileensi, atque ab ipso Eugenio IV. Sessione 16. comprobata fuerunt. Cæterùm communionem Sanctorum & fidem Ecclesiæ Catholicæ nobis consignant; quique illa non probari Romanis Pontificibus asserunt, præterquàm in Elenchum à petitione principii impingunt, supponendo Papam esse absolutum Ecclesiæ Monarcham, insuper perinde faciunt, ac si dicerent Papam Sacerdotio Christi & Catholico consensui Ecclesiæ, huicque articulo fidei minimè teneri. *Credo Sanctam Ecclesiam Catholicam, Sanctorum communionem.* Vide librum 5. historiæ nostræ Conciliorum generalium.

XVI. Schola Parisiensis anno 1429. vivente Martino V. celeberrimam edidit censuram pro vindiciis decretorum Synodi Constantiensis de immediata Ecclesiæ & Concilii auctoritate supra Papam.. quam censuram hîc verbum de verbo exscribam: *In nomine Domini Amen. Per hoc præsens publicum instrumentum cunctis pateat evidenter & sit notum, quòd anno ejusdem Domini millesimo quadringentesimo vigesimo nono more Gallicano, indictione octavâ mensis Martii die trigesimâ & penultimâ Pontificatûs S. S. in Christo Patris & Domini nostri Domini Martini, divinâ Providentiâ Papæ V. anno xiij. in Congregatione Venerabilium & Circumspectorum Virorum Dominorum & Magistrorum sacræ Theologiæ Facultatis Studii Parisiensis in sancto Mathurino multùm solemniter congregatorum & more solito dictæ Facultatis Theologiæ Congregationem ibidem celebrantium: De Mandato Venerabilis & Circumspecti Viri Magistri Petri de Dierrio, dictæ Facultatis Decani, tam Regentium, quàm non Regentium, & Religiosorum ac Sæcularium ad infrascripta ibidem vocatorum specialiter; propter hoc personaliter constitutus præfatus Dominus Decanus dicens & proponens, quod Frater Joannes Sarrazin Ordinis Fratrum Prædicatorum, Licentiatus in Theologia, post Vesperias suas fuerat delatus apud ipsum, & consequenter apud dictam Facultatem, tanquam dixisset ea quæ*

*sequantur, sicut etiam scripta exhibita de propria manu sonare videbantur, formam quæ sequitur continentia.*

*Primò, omnes potestates jurisdictionis Ecclesiæ, aliæ à Papali potestate sunt ab ipso Papa, quantùm ad institutionem & collationem.*

*Secundò, hujusmodi potestates non sunt de jure divino, nec immediatè instituta à Deo.*

*Tertiò, non invenitur Christum tales potestates, scilicet alias à Papali expressisse, sed tantùm supremam cui commisit Ecclesiæ fundationem.*

*Quartò, quandocumque in aliquo Concilio aliqua instituuntur, tota auctoritas dans vigorem statutis in solo summo residet Pontificio.*

*Quintò, ex textu Evangelii non habetur expressè alicui Apostolorum, nisi Petro, auctoritatem jurisdictionis fuisse collatam.*

*Sextò, dicere inferiorum Prælatorum potestatem jurisdictionis, sivè sint Episcopi, sivè Curati, esse immediatè à Deo, sicut potestatem Papæ, veritati quodammodo repugnat.*

*Septimò, sicut nullus flos & nulla pullulatio, nec etiam omnes flores & pullulationes simul possunt aliquid in arborem, quia hæc omnia sunt propter arborem instituta & ab arbore derivata, sic omnes aliæ potestates nihil de jure possunt contra summum Sacerdotium. Infra dicitur quòd spiritualis potestas est summus Pontifex, ut recitatur Hugonem de S. Victore dixisse secundò de Sacramentis. Ex quo potest videri quòd hic per summum Pontificium, summus Pontifex intelligatur.*

*Octavò, summus Pontifex Canonicam simoniam à jure positivo prohibitam non potest committere.*

*Quæ propositiones seu dicta pluries per Deputatos ejusdem Facultatis diligenter examinanda judicabamus esse reparanda, præsertim cùm Dominus Rector & multi de Universitate talem reparationem requisiissent in præsentia dictæ Facultatis, tandem præfatus Dominus Decanus ex matura & diligenti & concordi deliberatione Magistrorum dictæ Facultatis, tam Regentium, quàm non Regentium, & tam Sæcularium, quàm Religiosorum prahabitâ, concludit quòd prædictus Joannes Sarrazin Ordinis Fratrum Prædicatorum, qui tunc & aliàs auditus fuit ad longum, & cujus intentio scita fuit, & qui etiam se submiserat dictæ Facultati Theologiæ, diceret in dictâ congregatione, & deindè in aula Fratris Gerardi de Salinis Ordinis Fratrum Minorum, post primam quæstionem expectatoriam sub hac forma.*

*Ex vesperiis meis quidam fuerunt scandalisati, sicut mihi significatum est per matrem meam Facultatem Theologiæ, tanquàm intellexerint, quod voluerim inter alia detrahere potestati & Ecclesiæ & Prælatorum aliorum à summo Pontifice, tam majorum, quàm minorum, & quorumdam aliorum Ecclesiasticorum, & specialiter occasione quarumdam propositionum per me & in eisdem vesperiis meis dictarum, volens propterea quantum in me est tollere omne scandalum, & esse filius obedientiæ & pacis, & assertor veritatis, dico nunc ex ordinatione ejusdem matris meæ Facultatis Theologiæ, cujus ordinationi, dispositioni & omnimodæ determinationi me submisi & submitto, ac etiam ultroneâ voluntate veritates quæ sequuntur.*

*Prima. Omnes potestates jurisdictionis Ecclesiæ aliæ à Papali potestate, sunt ab ipso*

*Christo quantum ad institutionem & collationem primariam, à Papa autem & ab Ecclesia quantùm ad limitationem & dispensationem ministerialem.*

*Secunda, hujusmodi potestates sunt de jure divino & immediatè instituta à Deo.*

*Tertia, invenitur in sacra Scriptura Christum Ecclesiam fundâsse, & potestates alias à Papali expressè ordinâsse.*

*Quarta veritas, quandocumque in aliquo Concilio aliqua instituuntur, tota auctoritas dans vigorem statutis residet non in solo summo Pontifice, sed principaliter in Spiritu sancto & Ecclesia Catholica.*

*Quinta, ex textu Evangelii & doctrina Apostolorum habetur expressè Apostolis & Discipulis à Christo missis auctoritatem jurisdictionis fuisse collatam.*

*Sexta, dicere inferiorum Prælatorum potestatem jurisdictionis, sive sint Episcopi, sivè sint Curati, esse immediatè à Deo, Evangelicæ & Apostolicæ consonat veritati.*

*Septima, aliqua potestas, scilicet potestas Ecclesiæ de jure potest aliquid & in certis casibus contra summum Pontificem.*

*Octava veritas, quicumque purus viator, habens usum rationis, cujuscumque dignitatis, auctoritatis aut præeminentiæ, etiamsi Papalis, existat, simoniam potest committere.*

*Denique si aliqua protulerim vel scripserim quæ videantur prædictis contraria, vel quæ aliter scripta sint, nolo in eis stare, sed volo & supplico haberi pro non dictis vel scriptis; & alia quæcumque, quæ videntur præbere occasionem scandali vel erroris.*

*Qui quidem Frater Joannes Sarrazin modo & formâ prædictis, omnia & singula fecit, dixit & protulit. Primò videlicet in dicta Congregatione in Capitulo S. Mathurini Parisius ut præfertur celebrata, præsentibus ibidem venerabilibus & circumspectis viris Domino Decano prænominato, ac Magistro Joanne de Trecis, Guillelmo de Boüillon, Guillelmo de Sella, Emerico de Brusseriis, Rolando de Bargneral, Guillelmo Bontitot, Ioanne de Veronne, Remondo de Altoponte, Philippo Bavet, Dyonisio de Sabrevois, Ioanne le Gallois, Girardo Gerron, Martino Billery, Ioanne Pulchripatris, Ioanne de Gondiviller, Thomâ Monachi, Rogerio de Gaillon, Ioanne Soqueti, Guillelmo Adelie, Ioanne Tripier, Ioanne Gravaistain, Gauffredo Coclearis, Michaële l'Anglois, Georgio de Valesponsa, Roberto de Porta, & Ioanne de Quesneio Magistris in Theologia tam Sæcularibus quàm Religiosis, ac Ioanne Vacherio principali Bidello ejusdem Facultatis. Item eisdem anno, indictione, mense, die, & Pontificatu prædictis, dictus Frater Ioannes Sarrazin dictas propositiones legit & reparavit modo & formâ supradictis in aula Reverendi Patris Domini Episcopi Parisiensis post primam quæstionem Magistri Fratris Gerardi de Salinis supradicti, præsentibus dicto Reverendo in Christo Patre Domino Episcopo Parisiensi, ac venerabilibus & circumspectis viris Magistris, Petro de Dierrio Decano ejusdem Facultatis, Guillelmo Everardi Rectore Universitatis Parisiensis, Hugone Majoris Vicegerente Cancellarii Ecclesiæ Parisiensis, Guillelmo de Sella, Ioanne Pulchripatris, Rogerio de Gaillon, Ioanne Soqueti, Gauffredo Coclearis, Magistris in Theologia, Laurentio Callot, Petro de la Hasardiere, Guillelmo Hugueti, & Guillelmo Candelli, Magistris in artibus, cum pluribus aliis tam Magistris, quàm Doctoribus Scholaribus, Baccalariis & Sæcularibus ibidem existentibus, de & supra quibus præmissis omnibus & singulis, dicti Domini Decanus & Rector, & quilibet ipsorum petierunt & petiit à me Notario publico sibi fieri & confici publicum instrumentum unum vel plura. Acta fuerunt hæc anno, indictione, die, Pontificatu & locis prædictis, præsentibus prænominatis testibus ad præmissa rogatis specialiter & vocatis.*

*& vocatis : & ego Laurentius Pontrelli Presbyter Curatus Parochialis Ecclesiæ de Annovilla Rothomagensis Diœcesis , publicus Apostolicâ & Imperiali auctoritatibus Notarius, præmissis omnibus & singulis , dum sic , ut superiùs scripta sunt , fierent & agerentur , unà cum prænominatis testibus præsens fui, eaque sic fieri vidi & audivi. Idcircò huic præsenti publico instrumento alienâ manu fideliter scripto , me aliis occupato negotiis, signum meum publicum apposui consuetum ; hic me propriâ manu subscribendo requisitus & rogatus in testimonium veritatis præmissorum : signatum*, PONTRELLI.

Hæc Censura Facultatis Theologiæ Parisiensis extat in duobus antiquis codicibus prædictæ Facultatis ; quorum altero papyraceo , exemplaria originalia quæ à Gallis vocantur , *Minutes* ; altero denique pergameneo literis majusculis accuratiùs exscripto illa continentur , quæ vulgò nuncupantur *Les grosses*. Verùm octo propositiones Joannis Sarrazin undequaque prodierint, consulto magnoque artificio excogitatæ videntur , ad labefactandum sanctiones Synodi Constantiensis , *de immediata Ecclesiæ & Concilii auctoritate supra Papam*. Nam ex prima propositione , quæ Papam absolutum & infallibilem Ecclesiæ Monarcham constituit , omnes aliæ necessitate consequentiæ colliguntur. Sed quo artificio memoratæ propositiones contextæ & assertæ fuerunt ab Joanne Sarrazin , eodem ac totidem penè verbis damnantur à Schola Parisiensi, ut patet earum lectione. Procul dubio hæc censura paucis complectitur Orthodoxam Patrum Ecclesiæ primitivæ doctrinam de potestate Ecclesiastica , cujusmodi est : *Omnes potestates jurisdictionis Ecclesiasticæ , Papalem nimirùm , Episcopalem & Presbyteralem esse ab ipso Christo quantùm ad institutionem & collationem primariam ; deindè quantùm ad limitationem & dispensationem ministerialem , pendere à Papa & Ecclesia. Siquidem cùm Christus Apostolis atque discipulis vagam illimitationem & universalem potestatem contulisset ad prædicandum ubique terrarum Evangelium , & fundandam Ecclesiam* , posteà Diœceses sacris Canonibus juxta typum & formam Metropolium imperii definitæ , limitatæ , & Episcopis collatæ sunt , ut patet can. 4. & 6. Nicæni Concilii & aliis Canonibus. Quocircà potestas Episcopalis & Presbyteralis , si formaliter , objectivè & quoad habitum in hoc aut illo Episcopo vel Presbytero abstrahendo à titulo Episcopali vel Presbyterali consideretur , est quidem universalis , vaga & illimitata , definitur autem & limitatur per tituli , Diœcesis atque Parochiæ collationem , ut cap. 3. docuimus, & hæc de prima propositione censuræ. Secunda & tertia nihil habent difficultatis , quarta docet vim & robur Conciliorum potissimùm pendere à Spiritu sancto & Ecclesiâ Catholicâ , non à solo summo Pontifice , conformiter ad hoc Christi oraculum , Math. 18. *Ubicumque fuerint duo vel tres congregati in nomine meo , ibi sum in medio eorum :* quam in rem ex instituto disputabimus lib. 4. cap. 4.

In quinta propositione hoc dignum observatione occurrit, quòd Schola Parisiensis ita auctoritatem Apostolorum & discipulorum ex immediata Christi missione demonstret, *ex textu Evangelii & doctrina Apostolorum habetur expressè Apostolis & discipulis à Christo missis auctoritatem jurisdictionis fuisse collatam*. At de missione , vide quæ observavi supra cap. 3. Sexta propositio satis ex se clara est. Septima nititur decretis quartæ & quintæ sessionis Concilii Constantiensis , sicut & octava ; positâ enim Concilii auctoritate supra Papam, hunc Canonibus Conciliorum Gene-

ralium teneri oportet. Neque silendum arbitror, Rectorem Parisiensis Academiæ cum pluribus Academicis postulâsse à Theologica Facultate, ut M. Joannes Sarrazin ad palinodiam adigeretur. Hocque convincit doctrinam hanc non duorum esse vel trium ad summum, ut cavillatur Vallius, sed totius Academiæ & Facultatis Parisiensis, imò & Ecclesiæ Gallicanæ, quando Episcopus Parisiensis huic recantationi interfuit, quod hodierni Episcopi minimè facerent.

XVII. Transeamus ad Doctores qui sæculo illo floruerunt, & Synodo etiam Constantiensi interfuerunt. Cardinalis Alliacenus libellum scripsit in Constantiensi Concilio adversùs Joannem Patriarcham Antiochenum de Ecclesiæ auctoritate, ubi primâ parte cap. 1. eadem ad verbum retulit de sex speciebus potestatis Ecclesiasticæ, quæ paulò antè ex Magistro Joanne de Parisiis prompsimus, tandem hæc subjicit. *Tertia conclusio sequitur ex prædictis, quod sicut Apostoli & discipuli, sic Episcopi & Presbyteri Ecclesiæ Ministri, à Christo immediatè potestatem Ecclesiasticam susceperunt, tanquàm ab eo qui solus est, & propriè & maximè Caput Ecclesiæ; tamen nihilominùs Petrus & quilibet ejus Vicarius Pontifex summus potuit dici Caput Ecclesiæ, in quantum principalis est inter Ministros, à quo tamen, tanquàm à principali Hierarcha & Architecto, aliquo modo dependet totus Ministrorum Ecclesiasticus Ordo.* Hîc audis Alliacenum docere Apostolos atque discipulos, necnon pariter Episcopos & Presbyteros, qui illis successerunt, suam auctoritatem immediatè habere à Christo Capite essentiali & Fundatore Ecclesiæ: *Nam Christus solus est, & propriè & maximè Caput Ecclesiæ, & tamen Petrus & quilibet ejus Vicarius Pontifex summus potest dici Caput Ecclesiæ, in quantum est principalis inter Ministros, &c.* Ex quo datur intelligi nomen Capitis impropriè & metaphoricè tribui Papæ, nihilque aliud significare quàm primum præcipuumque Ministrorum Christi, & Ducem Chori Ecclesiastici, ut Lyranus supra laudatus loquitur, *Capitaneum*, ac consequenter nihil quicquam in Corpus Ecclesiæ influere, quia hoc proprium est Christi Capitis essentialis. Monendus prætereà Lector, Alliacenum vocare Papam *Petri Vicarium* post multos antiquos Patres, de quibus aliàs, & docere à Petro aut Papa, velut à principali Hierarcha, totum ordinem Ministrorum Ecclesiæ aliquo modo dependere; quod non inficiamur congruenter ad decreta Synodi Constantiensis, quæ voluit Papam habere potestatem super particulares Ecclesias, ut eas regat secundùm Jus divinum naturale, & regulas Aristocratici regiminis, minimè verò per absolutum & purè Monarchicum imperium, quod Ecclesia non agnoscit, nisi in Christo.

Idem Alliacenus parte 2. statim initio, egregiâ similitudine illustrat, quæ paulò antè de immediata Ecclesiæ auctoritate dixerat: *Ad confirmandum ea quæ de origine & ordine Ecclesiasticæ potestatis prædicta sunt, inquit, aliqua convenit subjungere de origine juris quod habent Clerici qui Ecclesiastici dicuntur, in bonis quæ Ecclesiastica, ut Ecclesiastica sunt, fuerunt collata communitatibus, & non solùm personæ singulari. Unde Fundatores Ecclesiarum intenderunt dominium & proprietatem bonorum quæ dabant, transferre primò & directè in communitatem Collegii, scilicet talis Ecclesiæ, ad usum Deo servientium, & non in aliquam personam singularem, ut xij. quæst. 3. can. Pontifices, & ita intelliguntur esse oblata Christo, id est, communitati Fidelium, quæ est Corpus Christi xij. quæst. 2. Can. nulli. Ex quo sequitur manifestè quod communitas ipsa sola*

*habet immediatum & verum dominium in ejusmodi bonis, & non Prælatus aliquis aut quævis persona singularis.* Attende, Lector, similitudine bonorum Ecclesiasticorum, quæ toti communitati Ecclesiasticæ, & non privatim alicui personæ singulari conferuntur, ostendi Ecclesiam claves aut jurisdictionem Ecclesiasticam possidere per dominium & proprietatem, singulares autem Prælatos atque ipsummet Papam ministerialiter tantùm, quoad usum & exercitium, sicut experimur *Procuratores constitutos ab Ecclesiastica communitate* habere dumtaxat dispensationem & administrationem Canonicam bonorum Ecclesiasticorum; quæ à Tostato Abulensi Episcopo pluribus explicantur infra. Cæterùm hinc datur cognosci Papam non esse Dominum, sed fidelem Dispensatorem & Ministrum bonorum Ecclesiasticorum, quod est apprimè notandum contra placita adulatorum, maximè Canonistarum quorundam, & Petri Paludani asserentis, Papam, *si Prælatum destituat magis bonum sine causa, & loco ejus ponat minùs bonum, licèt peccet, tamen institutionem tenere; si autem minùs bonum destituat, ut ponat magis bonum, tenere institutionem & non peccare.* Quam opinionem Almaïnus tanquàm igne dignam meritò reprehendit in quæstione resumptiva, quoniam Pontifici despoticum tribuit imperium in Ecclesiam, quod est tyrannicum & legi divinæ ac naturali contrarium; Papa enim Canonibus tenetur, & solâ potestate ministeriali præditus est.

Idem Alliacenus tertiâ parte cap. 1. ejusdem libri. *Primò*, ait, *plenitudo potestatis est in Papa tanquàm in subjecto ipsam recipiente, & ministerialiter exercente. Secundò, in universali Ecclesia tanquam in objecto ipsam causaliter & finaliter continente. Tertiò, est in Generali Concilio tanquàm in exemplo ipsam repræsentante & regulariter dirigente, ut res ipsa dicitur esse in speculo, & aliqua doctrina in libro, quia ibi est repræsentativè. Primum patet ex immediatè dictis, quòd Papa, propriè loquendo, est Minister hanc potestatem subjectivè recipiens, & administrativè dispensans, juxta illud Lucæ: Qui præcessor est in vobis; fiat sicut Ministrator. Secundum patet, quia plenitudo potestatis non est causaliter propter Papam, sed Papa & ejus potestas propter Ecclesiam, & ad eam ordinatur sicut ad finem, id est, in ejus ædificationem, quia hanc potestatem dedit Dominus ad ædificationem Ecclesiæ & non in destructionem 2. ad Corinthios 10. Tertium patet ex eodem verbo Apostoli, quia si Papa uteretur hâc potestate ad destructionem Ecclesiæ, Generale Concilium est exemplum vel speculum dictam universalem Ecclesiam repræsentans, & ejus vice & nomine abusus hujusmodi plenitudinis potestatis coercens, regulans & dirigens. Et hæc omnia pleniùs patebunt ex dicendis in ultimo capitulo hujus præsentis operis*, ait. Hic textus tria nos præsertim docet, primò, plenitudinem potestatis Ecclesiasticæ esse in Papa tanquàm in subjecto & supposito singulari eam ministerialiter exercente ad juris divini, naturalis & Canonici exequutionem; undè colligitur Papam esse ministrum Ecclesiæ. Secundò, eandem plenitudinem potestatis esse in Ecclesia universali tanquàm in objecto, supposito juris, & causâ efficiente ac finali, ratio est, quoniam ubi hæc potestas semel est à Christo instituta, eam credidit toti Ecclesiæ Catholicæ ad eam conservandam & propagandam ad posteros, estque dignum observatione, Alliacenum hîc nomine Ecclesiæ universalis intelligere cœtum omnium Fidelium, propter quem finaliter instituta est potestas Ecclesiastica. Aliàs docui ex Augustino claves formaliter & activè in ordine

hierarchico, in Laïcis verò qui reguntur passivè & materialiter residere. Itaque potestas Ecclesiastica est in tota Ecclesia Catholica architectonicè & per modum causæ efficientis, ut ampliùs probat Alliacenus cap. ulrimo : & statim dicetur.

Tertiò, observat eandem potestatem Ecclesiasticam esse in Concilio Generali tanquàm in exemplo & speculo illam propriè & proximè repræsentante, & regulariter dirigente ; quam in rem adi 21. axioma apologiæ nostræ.

XVIII. At verò Turrecremata lib. 2. cap. 70. de Ecclesia, hanc Alliaceni sententiam arguit imperitiæ, quasi pugnantia implicaret. *Primùm* (inquit) *potestas quæcumque propriùs & principaliùs dicitur esse ubi est subjectivè & administrativè, sivè dispensativè : quemadmodum in artifice, duce exercitus, aut magistro operis, quàm sit in objecto, sive exemplo, sicut potestas medicandi propriùs & principaliùs habet esse in medico, quàm in corpore infirmo, & ars ædificandi in artifice, quàm in domo quæ ædificatur.* Respondeo Alliacenum non dicere potestatem Ecclesiasticam esse in tota Ecclesia dumtaxat per modum finalis, sed etiam efficientis causæ ; quoniam cap. ultimo libri sui, quo Lectorem rejicit, discrtè docet, Ecclesiam multiplicem habere potestatem tam ordinis, quàm jurisdictionis, quæ non dependet à Papa, imò verò Ecclesia eam confert Papæ, dum illum Episcopum consecrat & Pontificem cooptat : undè cùm potestas Ecclesiastica sit architectonicè per dominium & proprietatem, ac per modum causæ efficientis in tota Ecclesia, in Papa verò subjectivè quoad exercitium, exequutionem & ministerium dumtaxat, consurgit esse perfectiori modo in Ecclesia quàm in Papa, ut confirmari potest exemplo Regni Poloniæ regem deligentis. Verùm exempla architecti & medici sunt extra propositum, quia medicus & latomus à se-ipsis, & proprio labore sibi medicinæ & architecturæ artes compararunt, neque eas habent à communitate aliquâ, aut supposito juris artes illas per dominium & proprietatem possidentibus. Præterea architectus est causa efficiens domus, & medicus sanitatis, non ita Papa totius Ecclesiæ, sed potiùs tota Ecclesia causa est efficiens Papæ, cui Sacerdotium Christi & Papatum impartitur in ordine ad regimen Aristocraticum, quemadmodum si exercitus deligeret imperatorem, eâ lege, ut nihil gereret inconsulto exercitu : Secundò, quòd Turrecremata perhibet *falsum videri plenitudinem potestatis esse in Concilio sicut in exemplo & speculo : cùm hoc potiùs dicendum sit de lege Evangelicâ, secundùm quam tota Ecclesia est regulanda, juxta illud Psalmistæ, lucerna pedibus meis verbum tuum & lumen semitis meis :* ipsemet fallitur, quoniam genuina scripturæ interpretatio est petenda à Sanctorum communione & consensu Catholico Ecclesiæ, qui perfectissimè initur atque eminet in generalibus Conciliis : & hâc ratione hæreses omnes sunt damnatæ, & disciplina Ecclesiastica Canonibus Conciliorum constituta, ut praxis Ecclesiæ declarat, de qua aliàs. Ratio est, quia regimen Ecclesiæ est Aristocraticum, & potestas Ecclesiæ est eminentior potestate Papæ, cùm hic eam ministerialiter tantùm, Ecclesia verò architectonicè possideat, & ita omnibus argumentis Turrecrematæ fiet satis, etiam illis-ipsis quibus argumenta Patrum Basileensium ibidem oppugnare nititur ; eo quòd statuerent verè quidem potestatem Ecclesiasticam residere in tota Ecclesia, sicut in subjecto & supposito juris eam administrante & exercente : quoniam quæcumque dicta sunt Petro, priùs, immediatiùs atque essentialiùs toti Ecclesiæ conveniunt, ut superiùs demonstravimus. Quæque in contrarium opponit Turrecremata meræ sunt ar-

gutiæ & petitiones principii, ſcilicet *principatum Eccleſiæ eſſe purè monarchicum, & pluralitatem principantium non eſſe bonam cap. 71. lib. 2. de Eccleſia, de quibus infra lib. 3.*

XIX. Sed revertor ad Alliacenum cap. ultimo libri memorati circa medium. *Ex his ſextò infertur, ait, quòd quamvis Papa concedatur eſſe Caput Eccleſiæ, tamen hoc eſt ſub principali & eſſentiali Capite Chriſto; & ideò ſubordinatio Corporis Eccleſiæ ad Papam eſt ſolùm accidentalis, ſed eſſentialis ad Chriſtum à quo immediatè habet auctoritatem, & illud privilegium non habet à Papa; & ideò licèt auctoritas Papæ in illis quibus non errat, ſit à jure divino immediatè; tamen ex hoc non ſequitur, ſicut alij volunt concludere, quòd reliqua auctoritas & tota poteſtas Eccleſiæ ſit à Papa immediatè, nam hoc poteſt multiplicem pati calumniam. Primò, quia auctoritas Sacerdotalis, quæ quantùm ad poteſtatem Ordinis Sacramentalis major eſt in Eccleſia, non immediatè derivatur à* Papa, *cùm conſtet aliquem eſſe* Papam *& non Sacerdotem, & per conſequens tunc non poſſet conferre Ordinem Sacerdotalem. Secundò, & magis ad propoſitum, quia in illo etiam exiſtente* Papâ, *habet etiam Eccleſia multiplicem poteſtatem, tam ordinis quàm juriſdictionis: quæ tunc non dependet nec derivatur à* Papa. *Tertiò, hanc auctoritatem habet univerſalis Eccleſia, ut dictum eſt, quòd in fide errare non poteſt; & hoc non mediatè nec immediatè à Papa dependet, quia id non habet: ex quibus omnibus ſequitur, quod poteſtas ſeu auctoritas Eccleſiæ immediatè eſt à Chriſto, & non à* Petro; *& hoc nota in verbo Chriſti, quia non dixit, tu es Petrus, & ſuper hanc petram ædificabis Eccleſiam meam, ſed ædificabo; nec dixit Eccleſiam tuam, ſed meam. Adjecit de agone Chriſtiano Auguſtinum ſupra laudatum docere, quòd claves regni Cælorum omnibus datæ ſunt, cùm* Petro *datæ ſunt; & quod* Petro *dicitur, omnibus dici Apoſtolis.*

Hæc ſententia Alliaceni quinque continet notabilia. Primò, Chriſtum tanquàm gratiæ & Sacramentorum auctorem ac fundatorem Eccleſiæ eſſe caput eſſentiale: quia Eccleſia eſt ejus corpus connaturale, ut ſupra docui ex B. Thoma; quocircà Eccleſia internè ac eſſentialiter ſubordinatur Chriſto, Papæ autem externè, accidentariò & miniſterialiter tantùm, quoniam immediatè ac eſſentialiter Eccleſia auctoritatem habet à Chriſto, non à Papa. Secundò, licèt auctoritas Papæ formaliter & quoad inſtitutionem ſit immediatè à Deo, tamen non inde ſequitur, quòd auctoritas Eccleſiæ ſit immediatè à Papa tanquàm abſoluto Monarcha. Hoc enim poteſt multiplicem pati calumniam (inquit Alliacenus) id eſt, multis de cauſis poteſt argui falſitatis: tum quia poteſtas Sacerdotalis & Epiſcopalis eſt in Eccleſia non in Papa, & dato quòd aliquis eligatur qui non ſit Sacerdos, ille ab Eccleſia ſacros recipit ordines, quos non poteſt conferre, antequàm eos ab Eccleſia acceperit. Tertiò, dato etiam quòd aliquis eligeretur in Papam qui eſſet Sacerdos vel Epiſcopus, tamen experientia docet, Eccleſiam multiplicem habere poteſtatem & ordinis & juriſdictionis ſuprà illum, quæque à Papa nullo modo dependet: Nam, exempli causâ, Pontifex ab Eccleſia matre ſua petere remiſſionem peccatorum, & in Eccleſiæ Sacramentis ſalutem ſuam operari, huncque fidei articulum more aliorum quotidie profiteri tenetur; *Credo Sanctam Eccleſiam Catholicam, Sanctorum communionem, remiſſionem peccatorum.* Quartò, propter gratiam, quâ immediatè, internè & eſſentialiter Eccleſia animatur & vivificatur à Chriſto ſponſo, id habet privilegii, quòd divortium facere cum Chriſto, aut in fide errare non poſſit: hoc autem Papa Eccleſiæ conferre nequit, quando id non habet, juxtà communem regulam, *nemo dat quod non ha-*

bet. Quintò, ex verbis Christi apertè Colligi, Ecclesiam ejusmodi dotes habere à Christo, non Petro; quoniam Dominus Math. 16. disertè ait Petro, *tu es Petrus & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, minimè verò ædificabis Ecclesiam tuam.* Item Christus dicit, *& portæ inferi non prævalebunt adversus Ecclesiam, minimè verò autem prævalebunt adversum te.* Ex quo insurgit multò potiorem esse Ecclesiæ quàm Petri auctoritatem.

XX. Gersonius Ecclesiæ Parisiensis Cancellarius varia lucubravit opuscula de potestate clavium, inter quæ doctissimus liber de Ecclesiasticâ potestate, quem scripsit Constantiæ, atque etiam coram Patribus Synodi Constantiensis recitavit, principatum obtinet. Quartâ autem consideratione hæc quasi pro fundamento totius operis defigit, *hanc potestatem contulit Christus Math. 18. dum dixit Petro vice omnium, si peccaverit in te frater tuus, vade & corripe eum* &c. *sequitur, quòd si te non audierit, dic Ecclesiæ, quòd si Ecclesiam non audierit, sit tibi sicut Ethnicus & Publicanus. Quo in loco fundatur juridica potestas excommunicandi vel interdicendi ab Ecclesiasticis Sacramentis & Communione Fidelium rebelles & inobedientes Ecclesiæ, sicut usus est Apostolus, & idem hortatus est ad Titum 3. scribens, hæreticum hominem post primam & secundam correptionem devita, &c. Fundatur rursus absque calumnia possibili in hoc textu, plenitudo potestatis gladij spiritualis & executio ejus in Ecclesia super quemlibet Christianum qui est frater noster, etiamsi Papa fuerit : nec accipiendum est hic, dic Ecclesiæ, id est, Papæ; quoniam Christus Petro loquebatur, qui non dixisset sibi ipsi. Item, quia subjunctum est pluraliter, quæcumque alligaveritis super terram, &c. Denique, si non haberet Ecclesia talem potestatem & exequutionem, frustrà dixisset Christus, dic Ecclesiæ, quia potuisset impune non audiri, contra illud quod sequitur, si Ecclesiam non audierit, sit tibi, &c. Fundatur etiam in hoc textu nedum potestas definiendi, determinandi, statuendi, decernendi, constituendi præcepta, leges & Canones procedendi denique contra non obedientes usque ad sententiam excommunicationis inclusive, imò secundùm Canones nunc institutos usque ad invocationem brachij sæcularis.* ( Decreta quartæ & quintæ sessionis Constantiensis intelligit ) *quia dicitur in textu, quòd si Ecclesiam non audierit, &c. Audire igitur debet Ecclesiam quilibet frater noster qui dicit ad Deum : Pater noster; sicut explicat alibi Christus, qui vos audit, me audit. Confirmant hanc sententiam statuta & practicata in hoc sacro Constantiensi Concilio.* ( Hîc integra decreta quartæ & quintæ sessionis Constantiensis subjicit, ac demùm sic continuat. ) *Fundatur prædicta potestas Ecclesiastica jurisdictionis in unitate vel unione tali, quemadmodùm notâsse videtur elevatus Augustinus, quòd claves Ecclesiæ datæ sunt unitati. Verumtamen hoc non impedit quin datæ sint Petro tanquàm Monarchæ legitimisque successoribus suis, principaliùs tamen Ecclesiæ. Primò, ratione indeviabilitatis, quia portæ inferi non prævalebunt adversùs eam, nec deficiet fides ejus, non sic de Papa. Secundò, ratione regulabilitatis, quoniam habet regulare usum potestatis Papalis, non sic è converso. Tertiò, ratione multiplicitatis, quoniam Ecclesia continet potestatem quamlibet Ecclesiasticam etiam Papalem, non sic Papa, præsertim in extensione. Quartò, ratione obligabilitatis, quoniam Ecclesia potest condere leges obligantes & regulantes etiam ipsum Papam tam quoad personam, quàm respectu usus potestatis. Non sic è contra potest Papa judicare totam Ecclesiam vel usum suæ potestatis limitare; imò*

*si Papa condat leges & Canones, videtur observandum quod sententialiter dixit Augustinus: leges instituuntur, cùm promulgantur; firmantur autem, cùm moribus utentium approbantur. Hoc enim dicitur ad reprimendum præsumptionem quorundam summorum Pontificum vel eis adulantium, qui videntur voluisse debere servari pro regula immutabili de Papa respectu cujuslibet Provinciæ vel totius Ecclesiæ; quod placuit Principi legis habet vigorem, quasi nullum superesset examen supremum.*

Pergamus ad Analysim hujus textus. Primùm, Cancellarius docet Christum Math. 18. his verbis. *Si peccaverit in te frater tuus &c.* alloquutum fuisse Petrum vice omnium discipulorum, quæ est sententia Augustini capite præcedenti num. 38. Secundò, his verbis, *dic Ecclesiæ, quòd si Ecclesiam non audierit, sit tibi sicut Ethnicus & Publicanus*, fundari supremam potestatem Ecclesiasticam in foro exteriore, quâ homines communione catholicâ excluduntur, &c. Hoc autem Apostoli auctoritate comprobat, qui incestuosum Corinthium excommunicavit, ac hominem hæreticum post primam & secundam correptionem vitari oportere mandavit. Tertiò plenitudinem potestatis gladii spiritualis cùm exequutione ejusdem erga quemcumque Christianum, ne quidem Papâ dempto, clarè atque indubitatè stabiliri hoc textu, *dic Ecclesiæ &c.* Idque probat tribus rationibus. Primùm, quia hæc formula *dic Ecclesiæ* non potest intelligi de Papa, cum Dominus hîc petrum tanquàm futurum Papam alloquatur, & numero multitudinis dicat, *quæcumque alligaveritis super terram, erunt ligata & in Cælis, &c.* Altera ratio, quoniam Papa est frater noster filius Ecclesiæ, cùmque more aliorum hominum sit peccatis obnoxius, & nobiscum dicere cogatur, *Pater noster qui es in Cælis, dimitte nobis debita nostra sicut & nos dimittimus debitoribus nostris*, certum est peccatorum suorum remissionem non posse aliundè quàm à Christi Sacerdotio & Sacramentis Ecclesiæ matris expectare; quocircà si sit pervicax & contra disciplinam obdurescat, censuris Ecclesiæ subjicitur, juxtà hanc Legem Catholicam. *Qui Ecclesiam non audierit, sit tibi sicut Ethnicus & Publicanus.* Adi XVI. axioma apologiæ nostræ. Tertia ratio à praxi Ecclesiæ ducitur, quoniam in Constantiensi Synodo sessione 4. & 5. decretum est, Papam directioni & correctioni Ecclesiæ subesse in certis casibus. Quæ decreta missa sunt in rem judicatam contra Joannem XXIII. quem Patres Constantienses abdicarunt, quamquàm eum pro vero, legitimo atque indubitato Pontifice haberent, quippe qui eum elegissent, aut ejusdem electionem constanter approbassent.

Quartum caput Analyseos est, dato quòd Christus non eam dedisset potestatem Ecclesiæ, ut Papam pervicacem in ordinem cogeret sequi hanc legem Catholicam, *dic Ecclesiæ, quicumque Ecclesiam non audierit*, &c. frustra positam à Christo; proptereà quòd Papa impunè omnia monita Ecclesiæ contemneret; neque hæc lex Catholica, *qui Ecclesiam non audierit, sit tibi sicut Ethnicus & Publicanus*, ullum posset habere locum erga Pontificem incorrigibilem. Quis ergo nisi planè judicii expers credat, priori parte hujus legis de denuntiando homine pervicaci ad Ecclesiam omnes atque ipsummet Papam teneri; *si peccaverit in te frater tuus dic Ecclesiæ* &c. hâc verò posteriori, *qui Ecclesiam non audierit, sit tibi sicut Ethnicus & Publicanus*, nequaquàm obligari? & hoc commentum Vallii 4. parte suæ farraginis de supremâ potestate Papæ quæst. 8. depellitur. Quandoquidem disputans utrùm Concilium sit su-

prà Papam, statuit Pontificem posse quidem pro criminibus scandalosis accusari in Concilio, sed non excommunicari aut deponi, nisi in casu hæreseos. Quintò, Gersonius observat *potestatem Ecclesiasticam jurisdictionis in unitate vel unione tali fundari, quòd claves Ecclesiæ datæ sint unitati, verumtamen hoc non impedit, quin datæ sint Petro tanquàm Monarchæ, legitimisque successoribus suis, principaliùs tamen Ecclesiæ, ait,* de qua re iterum disputat considerat. xj. *loquutur Augustinus cum aliis quibusdam, quòd claves Ecclesiæ datæ sint non uni, sed unitati, & quòd datæ sint Ecclesiæ.* Item Sermone pro viagio Regis Romanorum 3. parte *de via morum, in Concilio Papalis potestas includitur, quamvis aliter sit hæc potestas in Papa, aliter in Concilio, sicut aliter claves Petro traditæ sunt, aliter Ecclesiæ. Undè Concilium in multis, quæ Papam respiciunt, habet auctoritatem conciliativam & dictativam, Papa exercitativam & exequutivam*; quibus locis dignoscitur quo sensu Papa dicatur Monarcha Ecclesiæ, *scilicet quoad exercitium & exequutionem juris divini, naturalis & Canonici erga particulares Ecclesias*, & ad hunc sensum omnes loci intelligendi sunt, quibus docet Gersonius Papam esse Monarcham Ecclesiæ, & in eo jurisdictionem Ecclesiasticam tanquàm in fonte residere, *& ad unum supremum reductionem finalem oportere* fieri : tractatu de auferibilitate considerat. 8. quem tractatum antè Concilium Constantiense lucubravit, ut claret ex ultima consideratione. Sextò, priùs, principaliùs atque eminentiùs claves datas Ecclesiæ quàm Petro, quatuor certissimis argumentis demonstrat. Primum, quòd Ecclesia sit indeviabilis & infallibilis, *quia portæ inferi non prævalebunt adversùs eam.* Quare nunquam Ecclesiæ fides labascet; quod de Papa asseri nequit. Secundum, quoniam Ecclesia est regula Papæ non contra, idque probatur non modò decretis quartæ & quintæ sessionis Concilii Constantiensis, verùm etiam Can. V. Synodi Nicænæ, quo decernitur sententiam omnium, nemine dempto, in Synodo provinciali examinari, approbari vel improbari, dato quòd aliquis de illa sententia quæreretur, vide historiam nostram Conciliorum generalium. Hæc ampliùs confirmantur eo quòd, ut aliàs jam observavi, Papa, dum Sacramenta administrat, censuras in aliquem vibrat, beneficia confert, &c. propositum & intentionem Ecclesiæ matris tanquàm regulam infallibilem sequi debet; alioqui certè omnes illius conatus vani atque irriti forent. Omitto quod aliàs sæpè dixi Pontificem obligari hunc fidei articulum profiteri : *Credo Sanctam Ecclesiam &c.* Tertium argumentum est, potestatem Ecclesiasticam intensivè & extensivè majorem esse potestate Papæ; quia illa quamcumque potestatem spiritualem, etiam Papalem complectitur, non contra, præsertim extensivè, enimverò Ecclesia confert Papæ, quem deligit, potestatem ordinis & jurisdictionis, ut paulò ante explicavimus in Analysi sententiæ Alliaceni. Quartò, ratione facultatis obligandi, potestas Ecclesiæ est multò amplior potestate Papæ, verum etiam usum potestatis Papalis. Contra autem Papa non potest invitam, inconsultam aut dissentientem Ecclesiam universalem, imò etiam aliquam particularem provinciam obligare, ait Gersonius. Causa est, quia leges Papæ non obligant nisi recipiantur. Verùm quòd Ecclesia & personam & usum potestatis Pontificiæ possit obligare, constat ex Synodo constantiensi, quam si adversarii improbent, ut improbant, opponam legem dictam Romano Episcopo in Synodo Nicæna Can. 5. & 6. eamque

que multò strictiorem decretis Synodi Constantiensis, & repudiato Concilio Constantiensi, liberum cuique manere ut de Primatu sentiat juxta Canones Nicænos, quia nulla alia decreta Ecclesiæ habemus, quibus obligemur.

XXI. Idem considerat. V. *advertendum* (inquit) *quòd potestas jurisdictionis quæ radicaliter fundatur in potestate ordinis Sacerdotalis & Episcopalis, dum in sua generalitate consideratur, respicit multipliciter corpus Christi mysticum, quod est fidelium Ecclesia, quos fideles oportet secundùm tres actus hierarchicos regere, qui sunt, secundùm Dyonisium, purgare, illuminare, & perficere.* Idem adcalcem hujus considerationis *asserit, potestatem Ecclesiasticam promissam fuisse Petro Math. 16. & post resurrectionem collatam omnibus Apostolis in commune Joan. 20. & sigillatim Petro Joannis ultimo, denique Mathæi ultimo hæc verba, euntes in mundum universum prædicate Evangelium omni creaturæ, pertinere ad efficacem exequutionem potestatis antea promissæ & collatæ.* Quâ in consideratione hoc notandum occurrit, scilicet *potestatem jurisdictionis radicaliter fundari in potestate ordinis Sacerdotalis & Episcopalis.* Quod idem est, atque jurisdictionem formaliter, quoad habitum & in actu signato conferri per ordinis collationem, ita ut ordo sit radix & causa efficiens jurisdictionis Ecclesiasticæ. Cætera sunt ex se perspicua.

Idem considerat. 6. docet *potestatem Ecclesiasticam duobus modis posse considerari, formaliter & absolutè sine respectu ad eos, qui eam exercent; deindè materialiter, subjectivè aut respectivè prout ad hanc aut illam personam Canonicè applicatur aut confertur, idque communiter fieri per consecrationem & electionem, quibus ministri Ecclesiæ instituuntur activè & passivè.* Quibus verbis modum, quo confertur jurisdictio Ecclesiastica personis eam exercentibus, designat, atque esse consecrationem & electionem; consecratio pertinet ad Sacros ordines, quibus, ut anteà diximus, jurisdictio quoad habitum datur: electio verò spectat ad tituli & materiæ, vel diœcesis & Parochiæ collationem, quæ sunt tanquàm subjectum necessarium ad jurisdictionem exercendam & mandandam exequutioni.

Consideratione. 9. disputat *utrùm potestas Ecclesiastica sit immediatè à Deo vel mediatè ab hominibus, concludit fuisse impossibile homines sibi instituere Sacerdotium, nec Papatum, sicut habet Ecclesia, nec mutare, quia sunt juris divini, nec mutari posse, nisi per Sacerdotis translationem, juxta dictum Apostoli Hebræor. 7. quòd translato Sacerdotio necesse est ut legis translatio fiat; si verò potestas Ecclesiastica consideretur. secundo modo, id est utrum sit à Deo mediatè vel ab hominibus, certum est quòd fuit & est immediatè à Deo homine Christo: quia in principio nascentis Ecclesiæ collata est immediatè à Deo, tam Petro quàm Apostolis & discipulis, quibus immediatè Christus contulit Sacerdotium super corpus suum verum & mysticum.* Qua in consideratione docet potestatem Ecclesiasticam sequi necessariò Sacerdotium Christi, ac proindè nisi à solo Deo institui non potuisse, cùm teste Apostolo Hebræor. 7. translato Sacerdotio veteris legis, unà quoque legis atque potestatis translatio facta sit. Quamobrem Dominus suum conferendo Sacerdotium Petro, Apostolis & discipulis, unà etiam illis immediatè auctoritatem necessariam gubernandæ Ecclesiæ contulit, tum super corpus suum verum, cùm super corpus suum mysticum, quod est Ecclesia. *Quare si deligatur Papa qui non sit Sacerdos aut Episcopus, neque potest, neque debet appellari summus Pontifex nisi antea fuerit in Sacerdotem & Episcopum consecratus, teste Gersonio.* Causa est, quia, ut aliàs observavi,

à Christi Sacerdotio tanquam à causa efficiente physica potestas Ecclesiastica scaturit.

XXII. Consideratione 10. *potestas Ecclesiastica in sua plenitudine est formaliter & subjectivè in solo Romano Pontifice, supponitur primò, quòd licèt aliquis possit eligi in Papam non Sacerdos, sicut eligitur aliquis in Episcopum, ipse nihilominus appellari non potest aut debet summus Pontifex, nisi fuerit in Sacerdotem & Episcopum consecratus; & quamvis ex electione posset aliquid jurisdictionis habere, non tamen habet antè consecrationem in Episcopum plenitudinem Ecclesiasticæ potestatis tam ordinis, quàm jurisdictionis utriusque, quod perspicuum est ex terminis.* Hæc consideratio pendet à præcedenti, duoque notabilia exhibet. Primò, plenitudinem potestatis Ecclesiasticæ formaliter & subjectivè in Papa tanquàm in subjecto individuo, & supposito singulari, ut eam conformiter ad regulas ab Ecclesia præscriptas mandet exequutioni; quandoquidem suprà considerat. 4. docuit esse primariò, principaliùs atque eminentiùs in Ecclesia tanquàm in supposito juris. Secundò, observat hanc potestatis plenitudinem sic radicaliter ac efficienter ab ordine Episcopali pendere, ut si aliquis cooptetur in Pontificem, nec debeat, nec possit dici Papa & summus Pontifex completè & perfectè antequàm consecretur: & ita confirmatum remanet, quod velut absolutè necessarium est sæpissimè inculcandum, videlicet Sacerdotium aut Episcopatum Christi esse causam jurisdictionis Ecclesiasticæ, ac formaliter & eminenter Papalem, Episcopalem & Presbyteralem dignitatem complecti.

XXIII. Idem considerat. 11. *potestas Ecclesiastica in sua plenitudine est in Ecclesia sicut in fine, & sicut in regulante applicationem & usum hujusmodi plenitudinis Ecclesiasticæ potestatis per seipsam & per generale Concilium ipsam sufficienter & legitimè repræsentans. Constat utique datam fuisse Petro plenitudinem Ecclesiasticæ potestatis à Christo ad ædificationem Ecclesiæ suæ, sicut conformiter ad Apostolum ponit descriptio. Propterea loquitur Augustinus cum aliis quibusdam, quòd claves Ecclesiæ datæ sunt non uni, sed unitati; & quòd datæ sunt Ecclesiæ: & hoc convenienter potest intelligi modus quos explicat consideratio: quoniam claves datæ sunt propter Ecclesiam & unitatem ejus, tanquàm propter finem. Potest etiam dici in Ecclesia vel in Concilio hæc plenitudo Ecclesiasticæ potestatis nedum in se finaliter, sed aliis duobus modis, videlicèt quoad applicationem ad hanc vel illam personam, & quoad usum regulandum, si fortassis in abusum verti quæreretur &c. Cùm igitur summus Pontifex habens eam subjectivè sit peccabilis, & possit hanc potestatem in destructionem velle convertere, similiter Sacrum Collegium, quod ei datum est, & consistit quasi communitas Aristocratica, non est in gratia vel side confirmatum, superest ut aliqua sit relicta inobliquabilis & indeviabilis regula ab optimo Legislatore Christo, secundùm quam possit abusus hujusmodi potestatis reprimi, dirigi atque moderari. Hæc autem regula est vel Ecclesia vel generale Concilium. Undè cùm medium virtutis aliter non habeatur, nisi prout sapiens judicabit, finalis resolutio ad hanc sapientiam fiet ad Ecclesiam, ubi est sapientia indeviabilis, vel generale Concilium. Hîc fundantur ea multa, quæ per hoc Sacrum Concilium Constantiense & constituta & prædicata sunt: ut quòd Papa judicari potest & deponi per Concilium, quia eidem in regulatione suæ potestatis quoad usum subjicitur.* Item aliquanto post, *generale Concilium in sua ratione formali includit de necessitate Papalem auctoritatem, sive Papa sit, sive*

*non sit, quia si Papa est, & vult facere debitum suum de convocando Concilium, certè debet auctorisari per ipsum : si verò pertinaciter renuit in destructionem Ecclesiæ, jam tunc agendum est ac si non esset, & remanet in Ecclesia potestas seipsam congregandi & sibi providendi, ac ordinandi de potestate Papali, quoad applicationem & usum, sicut de Capitulo & Decano, vel de universitate & Rectore suo modo diceretur.* Demum in fine considerationis subjicit, *hanc potestatem formaliter & in se consideratam nemo potest judicare, neque Augustus, neque, populus, neque totus clerus, imò nec universalis Ecclesia, secus in alio duplici modo, (videlicèt quoad usum & applicationem in hoc vel illo Papa) addis ratione hujus potestatis formaliter considerata, & propter privilegia divinitus concessa Ecclesiæ sponsæ Christi, Imperatores & Reges Christianos meritò osculari pedes summi Pontificis Ecclesiam repræsentantis, & absque ullo mendacio vel adulatione Papam etiam nequissimum posse appellari sanctissimum, imò & adorari cultu duliæ usque ad oscula pedum.* Quoniam ejusmodi honores illi deferuntur velut Ecclesiam formaliter & in abstracto repræsentanti : siquidem Ecclesia est sponsa Christi, sine macula & ruga, quod de Papa aut alio quocumque homine dici non potest.

Hæc consideratio multa capit observatione digna ; primo, plenitudinem potestatis Ecclesiasticæ habitare in Ecclesia & in Concilio Generali finaliter, regulativè quoad applicationem & usum Canonicum, eamque ob rem, Augustinum docere, claves à Christo *datas unitati, non uni*, quod jam superiùs notavit Cancellarius considerat. 4. Claves autem dari in finem unitatis Ecclesiæ, quid sit supra in explicatione sententiæ Cypriani atque Anselmi declaravimus, idque hîc à Gersonio comprobatur, dum ex Apostolo perhibet idem penitùs esse in ædificationem & in finem unitatis potestatem impendere aut exercere; ita ut ille destructor sit, qui adversùs pacem, concordiam, charitatem & unitatem Ecclesiæ aliquid molitur. Quæ unitas, pax & concordia non pro arbitrio Prælatorum, sed secundùm Canones regi debet. Secundò, demonstrat Ecclesiam & Concilium Generale potestatem habere applicandi & conferendi potestatem Ecclesiasticam huic aut illi viro; idque testimonio est, collatam Ecclesiæ quoad proprietatem & dominium, ut multoties notavi ; enimverò singularibus Prælatis defertur solummodò quoad usum, exercitium, exequutionem & administrationem. Tertiò, dicit inesse Ecclesiæ & Concilio architectonicè & per modum regulæ infallibilis ac indeviabilis. Contra autem Papa & quilibet homo, atque etiam Collegium Cardinalium & falli & fallere potest. Quarè regulà infallibili indiget, quæ alia esse non potest, quàm Ecclesia, cùm à Spiritu sancto gubernetur, sicut & Concilium Generale, cujus partes sunt medium virtutis indicare ; id est, Canones condere & præscribere, in cujus rei fidem decreta Synodi Constantiensis de auctoritate Concilii supra Papam profert. Si enim moralia definiuntur ad viri prudentis arbitrium, hercle nulla melior, certiorque & accuratior regula definiendi haberi potest, quàm Concilium Generale in nomine Christi congregatum. Quarè cæcos omninò, ne dicam dementes, esse oportet, qui uni homini innumeris obnoxio infirmitatibus plusquàm Generali Concilio tribuunt. Quartò, appositè monet Collegium Cardinalium esse Concilium ordinarium, Aristocraticum Pontificis; si enim, ut necesse est, Cardinales proportionatim ex omnibus Provinciis Christianitatis, non ex unà aut alterà tantùm natione Italica assu-

mantur, certè Epitomam & Breviarium Generalis Concilii nobis exhibent, à quamoderatione & temperamento hodiernâ die longissimè aberrant, quia per omnia & in omnibus Curia Romana suum dominatum tam altè in Ecclesiam impegit, ut vix Ecclesiæ liceat emergere, atque liberum spiritum ducere: quod tres posteriores libri Historiæ nostræ Conciliorum Generalium indicabunt. Quintò, *notat Generale Concilium in sua formali ratione Papalem auctoritatem includere, sive Papa adsit, sivè absit. Nam si Papa vult facere debitum suum (inquit Doctor Christianissimus) Concilium debet auctorisari per ipsum : si verò pertinaciter renuit in destructionem Ecclesiæ, jam tunc agendum est ac si non esset Papa, & tunc remanet in Ecclesia potestas seipsam congregandi*, &c. Reliqua plus satis clara sunt.

XXIV. Considerat. XII. versùs finem perhibet *Curatis ex statu & ordinario jure convenire tres actus hierarchicos primariò, essentialiter & immediatè à Christo, qui sunt, purgare per correctionem, illuminare per doctrinam & prædicationem, & perficere per Sacramentorum ministrationem. Fundatur hæc sententia Mathæi 18. ubi postquàm Christus dixerat, dic Ecclesiæ, subjunxit, de quibus loquebatur dum ait, quodcumque solveritis super terram, &c. Constat autem, quòd nedum Apostolis sed & Discipulis loquebatur. Juxtà Glossas Doctorum in hoc loco, & Mathæi 10. & Lucæ 10. ubi fit sermo de missione septuaginta duorum Discipulorum, & Mathæi 16. ubi Christus dixit Petro pro omnibus, quodcumque ligaveris, &c. Et iterùm, super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam; & portæ inferorum non prævalebunt adversùs eam. Concordant Augustinus, Hieronymus, Isidorus, Beda, Magister sententiarum, ubi priùs & expressè multum Damasus* Papa. *Non ampliùs (inquit) quàm duos ordines inter Discipulos Domini cognoscimus, id est, duodecim Apostolorum & septuaginta duorum Discipulorum. Undè iste processerit ignoramus, & quod ratione caret extirpare necesse est, loquitur contra Chorepiscopos.* Quæ ex collectione Gersonii inimus, Dominum toti Ecclesiæ Sacerdotali, quam Apostoli & septuaginta duo Discipuli repræsentabant, dedisse claves in commune. Ab hac eadem consideratione XII. paulò ante collectionem superiorem, *potestas universalis Ecclesiæ, vel Generalis Concilii legitimè congregati, dici potest major in amplitudine vel in extensione, major in infallibili directione, major in morum reformatione, in capite & in membris; major in causarum fidei difficilium ultimatâ decisione, major denique quia copiosior; complectitur enim saltem virtualiter omnem potestatem, & omne politicum regimen Papale, Imperiale & Regale, Aristocraticum & Democraticum*, &c. Quæ clausula, quoad primam partem de amplitudine potestatis Concilii supra regimen Papale, satis clara est antecedentibus, & præsertim consideratione 4. Quod verò infert amplecti etiam regimen Imperiale, Regale, Aristocraticum & Democraticum, non debet intelligi juxta definitionem Concilii Generalis, quam ibidem tradit, *quòd sit Congregatio legitima ex omni statu hierarchico totius Ecclesiæ Catholicæ, nullâ fideli personâ quæ audiri vellet exclusâ*; undè etiam Imperatores, Reges, Principes & Respublicæ Christianæ audiuntur, & sedent in Synodis Generalibus; de qua re fusiùs aliàs.

Verùm primâ parte operum in propositione factâ coram Anglis euntibus ad Pisanum Concilium 4. consideratione, docet *claves datas Petro auctoritativè, exercitativè & in actu secundo, sed toti Ecclesiæ universaliter, directivè & in actu primo*.

Sic enim emendandum & legendum est, non susceptivè; ita ut sensus sit claves esse totaliter in Ecclesia tanquam in subjecto adæquato, quæ leges scissit, quibus Papa & omnes Prælati distributivè capti diriguntur; undè supra ait, Concilium Generale ostendere medium virtutis. Item in sermone pro Viagio Regis, Romanorum 3. parte, quam inscribit de via morum & virtutum. *In Concilio*, ait, *Papalis potestas includitur, quamvis aliter sit hac potestas in Papa, aliter in Concilio, sicut aliter claves Petro traditæ sunt, aliter Ecclesiæ; unde Concilium in multis, quæ Papam respiciunt, habet auctoritatem dictativam, Papa exercitativam & exequutivam: non enim posset Concilium per seipsum vel absolvere in foro conscientiæ, vel Presbyteros ordinare*, &c. ubi notandum nihil aliud esse, *Ecclesiam & Concilium habere auctoritatem conciliativam & dictativam*, quàm pollere auctoritate ad synodicè & conciliariter Canones sanciendos, quibus ipse Papa subjicitur, ut supra docuit Cancellarius consideratione 4. libri de Ecclesiastica potestate.

XXV. Sed forsan objiciet aliquis Gersonium parte 2. operum dialogo de potestate ligandi & solvendi perhibere, *potestatem solius ordinis quæ respicit Corpus Christi verum, æqualem esse apud omnes; potestatem verò juridicialem seu jurisdictionis respicere Corpus Christi mysticum, hujusque potestatis plenitudinem residere penes summum Pontificem, & esse in ipso totam potestativè; cæteris verò per partes derivari, juxta determinationem legitimam istius fontalis & primæ potestatis: & hoc ne sit confusio in Ecclesiastica politia, sed sit figurata ad exemplar Civitatis Hierusalem*, &c. Item de statu Prælatorum considerat. 6. *Status Episcopalis habet ex se & Christi institutione primaria potestatem conficiendi Corpus Christi, & ministrandi Sacramenta omnia, jus insuper prædicandi, jus stipendia temporalia sumendi, jus excommunicandi, jus prælatos minores, scilicèt curatos, instituendi, jus Ecclesias consecrandi: jus beneficium Ecclesiasticum vel stipendium temporale conferendi, vel facere conferri ministrantibus sub se spiritualia, jus indulgentias dandi, & ita de reliquis multis quæ summo Pontifici competunt, ut in fonte. Quæ verba nimirum plenitudinem potestatis residere penes summum Pontificem, & esse in ipso totam potestativè & velut in fonte, aliaque similia* absolutæ Monarchiæ faciem, quam aliàs sæpè damnavit Gersonius, præferre videntur. Accedit & lib. de auferibilitate Papæ considerat. 8. *docere politiam Ecclesiasticam esse immutabiliter monarchicam, & quodammodo regalem, quod aliàs de solo exercitio & exequutione juris divini, naturalis & Canonici interpretatur*, sicut claret ex Analysi quartæ considerationis libri de Ecclesiastica & politica potestate, quinto notabili, necnon ex Sermone pro viagio Regis Romanorum. Quid ergò his postremis clausulis sibi vult? An pugnantia loquitur Concellarius? minimè gentium, quod ut pateat, primò distinguenda sunt tempora, quibus hos lucubravit tractatus; quoniam aliter atque aliter quandoque de potestate Papæ ante & post tempora Concilii Constantiensis scripsit; antè quidem plerumque congruenter ad praxim quæ tum vigebat: juxta quam Episcopatus atque alia beneficia contra jus commune conferebantur à Pontificibus, quem abusum Patres Constantienses emendari voluerunt sessione 40. ubi præscribunt articulos pro Ecclesiæ reformatione in capite & in membris: atque usum ipsius monarchiæ Papalis ad solas Ecclesias particulares disgregatas reduxerunt, ut aliàs docuimus. Vide sessionem 8. articulo 4. errorum Joannis

Wicleff. Certè post Constantiensis Concilii decreta multò magis resolutoriè & strictè Gersonius scripsit de potestate Papæ, quàm in illis tribus memoratis opusculis quæ antè Synodum Constantiensem ediderat. Undè cùm passim in libro de potestate Ecclesiastica, & alibi sæpè decreta quartæ & quintæ sessionis Constantiensis tanquàm fide Catholicà tenenda venditet, quæcumque alibi statuit de Papæ monarchia, intelligenda sunt in ordine ad regimen Aristocraticum, quod Synodus Constantiensis in integrum restituit. Secundò, notandum est in ejusmodi opusculis, Gersonium considerate potestatem Ecclesiasticam ratione diversorum subjectorum quibus inest. Primùm enim, ut in tota Ecclesia Sacerdotali collectim sumpta, aut in Concilio generali habitat, sic ordo Hierarchicus generatim sumptus eam architectonicè & per dominium possidet. Secundò autem, ut inest Prælatis seorsim & distributivè sumptis, quatenùs eam proportionatim & respectivè exercent; sic quidem eminentiori modo & quasi in fonte dicitur habitare in Papa, comparatione factâ ad alios Episcopos, quorum potestas atque administratio ad suas privatas diœceses tantùm redigitur: contra verò potestas Papæ ad omnes particulares Ecclesias, quæ per totum orbem Christianum diffunduntur.

Thomas Valdensis de Sacramento Pœnitentiæ 145. sub finem disputans, quòd claves Ecclesiæ sint scientia & potestas habens auctoritatem dimittendi peccata vice Christi; *Ego dico Episcopum in persona Ecclesiæ, ait, non quia sanctus est vitâ, aut eâ distortus, sed quia pro universa Ecclesia in suis aptis ministris hunc Petrus suscepit; non igitur Petrus accepit illas claves propter suum meritum personale, non enim tunc essent ex gratia, quia si ex gratia non ex operibus, alioquin gratia jam non est gratia Roman. 11. nec tunc personam Petri Dominus attendit, sed in una massa totam Ecclesiam, quantò magis non meritum* Petri, *sed nec suppositum; undè cùm, Augustini sermone 115. Dominus Jesus Discipulos suos antè passionem sicut nostis elegit, &c. inter hos penè ubique Petrus solus totius Ecclesiæ meruit gestare personam, &c.* Item aliquantò post, *sed fides Ecclesiæ resonans per os Petri, & in hac fide Petri recompensationem accipit universalis Ecclesia clavium potestatem, &c. Quibus in verbis quatuor se offerunt notabilia. Primùm Hussitas, in quos Valdensis disputat, docuisse Prelatos in peccato mortali existentes non ligare nec solvere posse peccata, contra quos urget Valdensis*, Episcopum non suo, sed Ecclesiæ merito, & in massa & corpore habuisse claves, & hâc vi & virtute ligare & solvere, ut successor Apostolorum, &c. Secundò observat, Christum conferendo claves Petro, neque ad ejus meritum, neque ad ejus suppositum, aut personam particularem; sed ad Ecclesiæ massam, quam repræsentabat, attendisse, atque nomine Ecclesiæ claves eidem contulisse; quod probat auctoritate Augustini, de quo supra capite præcedenti. Tertiò, Petrum non suam unius, sed totius Ecclesiæ fidem professum. Quartò, etiam totius Ecclesiæ præmium clavium aut potestatis Ecclesiasticæ accepisse.

XXVI. Alphonsus Tostatus Abulensis Episcopus vir sæculi sui doctissimus, commentariis in caput xv. Numerorum quæst. 47. disputans utrùm solus Moses, cum LXXII. judicibus & populo Israëlitico hominem, qui ligna die festo colligebat, judicaret, per digressionem hanc excivit disputationem quæst. 48. *An communitas seu Ecclesia possit habere exercitium jurisdictionis, & an Christus dederit claves soli Petro, vel toti Ecclesiæ, & quomodo transfertur auctoritas clavium de uno Prælato in alium*, statuit autem, quando dicitur hominem, qui ligna colligebat, inclusum fuisse carcere, hoc

in eam partem capi non debere, quòd populus aut tota multitudo eum incluserit: *quia (inquit) ipsa multitudo non habebat jurisdictionem, cùm jurisdictio secundùm actum non possit cadere in communitatem, sed in personam determinatam, quia jurisdictio requirit actus, ut, judicare & imperare; communitas autem, cùm non sit aliquid unum propriè sed per accidens, ut acervus lapidum, non potest exercere actus aliquos, imò impossibile est in communitate esse jurisdictionem secundùm actum; est tamen jurisdictio secundùm originem in communitate, & secundùm virtutem, quia omnes personæ accipientes jurisdictionem ex virtute communitatis accipiunt: quia ipsa possunt per se judicare; communitas autem non. Ita autem videtur de clavibus Ecclesiæ, quia illa data sunt à Christo toti Ecclesiæ; quia tamen non poterat tota Ecclesia dispensare illas, cùm non esset aliqua persona, tradidit eas Petro nomine Ecclesiæ. Si tamen intelligeretur claves traditas esse Petro specialiter, non solùm sequeretur inconveniens commune, quod inducitur, scilicet, quòd alii Apostoli non habuissent aliquam auctoritatem clavium, quod falsum est; quia illis data est potestas remittendi peccata, ut patet Joannis 20. cap. scilicet accipite Spiritum sanctum, & quorum remiseritis peccata, remissa erunt, & quorum retinueritis, retenta erunt.*

XXVII. *Ista tamen est sola potestas clavis. Ergo alii Apostoli susceperunt claves. Sed aliud inconveniens majus erat, scilicet, quòd, defuncto Petro, non mansissent claves, quod necesse erat, si soli Petro data fuissent, & non solùm si ipsi soli, sed etiam si omnibus Apostolis data fuissent claves specialiter tanquam determinatis personis, defunctis illis, non mansissent claves in Ecclesia, quia isti non habebant potestatem dandi aliis claves, faciendo eos successores suos; cùm nemo posset Prælatum successorem sibi facere; & tamen omnes successores B. Petri & aliorum Episcoporum habent claves, sicut habuit Petrus & alii Apostoli, ergo non fuerunt datæ claves illis, tanquàm determinatis personis, sed tanquàm ministris Ecclesiæ, & tunc magis dabantur claves Ecclesiæ, cùm Ecclesia, quæ habet ipsas radicaliter, nunquam moriatur.*

XXVIII. *Tunc leviter apparet quomodò mortuo Petro succederent alii summi Pontifices in æquali potestate, quia illa potestas clavium erat in Ecclesia; & quia non poterat Ecclesia eam dispensare, cùm non esset una persona, tradita est jurisdictio clavium Petro tanquàm personæ electæ ad usum illius jurisdictionis; & quia, mortuo B. Petro, adhuc Ecclesia semper habet claves, potest enim eligere successorem, & eligendo confert eandem potestatem, quam habuit Petrus, nec oportet quòd in morte B. Petri Christus iterùm conferret claves successori ejus, quod tamen necesse erat, si Petro data fuissent claves singulariter, vel aliis Apostolis singulariter, & non Ecclesiæ. Hoc idem patet in communitatibus. Si enim aliqua communitas vel collegium est, ibi erit jurisdictio, & quia non potest administrari per totam communitatem, administratur per unum de communitate, non est tamen jurisdictio in illo, ita quòd non sit in communitate; sed est magis in communitate, quia ille, antequam constituatur in judicem vel rectorem, nullam habet jurisdictionem; cum verò communitas illum elegerit vel præfecerit, habet jurisdictionem, illo autem mortuo, vel cedente jurisdictionem, non penitùs exspirat jurisdictio, quia potest alius præfici in rectorem vel in judicem; non tamen posset hoc fieri, si non maneret jurisdictio in communitate, ergo ipsa communitas habet magis jurisdictionem.*

XXIX. *Adhuc patet hoc, quia Sede vacante Capitulum habet omnia quæ pertinent ad jurisdictionem Prælati, licèt non ea quæ sunt ordinis; si tamen potestas illa esset*

*determinata in persona, mortuo Prælato exspiraret. Ergo videtur quòd jurisdictio illa radicaliùs erat in Ecclesia, quàm in Prælato; non tamen haberet eam Ecclesia, nisi in principio ei tradita fuisset; quia jurisdictio clavium non est talis, quales sunt jurisdictiones, quas constituunt sibi communitates per leges. Quia cùm ista jurisdictio sit in remittendo peccata, & ligando, non possunt eam homines sibi fingere, sed à Deo solùm est, cùm ipse solus remittat peccata; in Ecclesia autem est ista jurisdictio, ergò oportet quòd eam aliquando acceperit, & hoc non fuit, nisi cùm primò tradita sunt claves à Christo, & hoc modo, cùm aliquis eligitur in Prælatum, confertur sibi per electionem jurisdictio, quia Ecclesia habebat jurisdictionem illam, & non poterat exercere eam, quia non erat una persona; ideò tribuit uni viro.*

XXX. *Et tunc cùm summus Pontifex eligitur à Cardinalibus, à tota Ecclesia eligitur, cùm illi nomine totius Ecclesiæ eligant, quia non potest tota Ecclesia convenire ad quamlibet electionem; & sicut electio totius Ecclesiæ tribueret jurisdictionem, ita electio Cardinalium, si fiat secundùm voluntatem Ecclesiæ expressam per decreta sua & constitutiones; si autem aliter, nihil confert jurisdictionis, nec erit Pontifex qui est assumptus.*

Idem Tostatus quæst. 49. disserit: *An Ecclesia aliquando habeat potestatem ligandi & solvendi; sed tunc dicet aliquis (ait) quòd si potestas clavium, quæ est in summo Pontifice, est in Ecclesia, aliquando habebit Ecclesia potestatem ligandi & solvendi, quod non est conveniens. Respondendum est, quòd Ecclesia suscipit claves à Christo, & & Apostoli tanquàm ministri Ecclesiæ, & nunc Ecclesia illas habet, & Prælati etiam, sed aliter Ecclesia quam Prælati; nam Ecclesia habet secundùm originem & virtutem, Prælati autem habent secundùm usum earum. Dicitur Ecclesia habere secundùm virtutem claves, quia potest illas conferre Prælato per electionem; Ecclesia enim quæ ipsum eligit, tribuit ei jurisdictionem illam: Ecclesia autem à nullo suscipit postquàm semel à Christo suscepit, ideò illas per originem & virtutem habet: & quando confert eas Prælato, non confert eas eo modo, quo habet, scilicet quantum ad originem & virtutem, sed quantùm ad usum; in utroque tamen integræ sunt claves. Exemplum hujus patet in domino rei: habet usum rei & confert illum usum alteri: sed non eodem modo quo habet: quia sibi reservat usum ut proprietario, alteri concedit ut usuario, vel usufructuario, & in hoc confert Dominus quod non habet, quia Dominus rei non est usufructuarius vel usuarius. Conformiter in Ecclesia, ipsa enim non habet claves quantùm ad usum, omnia autem ista descendunt ex hoc, quòd Ecclesia non est aliquid unum per se potens habere administrationem clavium, ideò illas alteri commendat; si autem posset per se administrare, non committeret alicui Prælato. Ita autem fuit hic quod jurisdictio erat in populo Judaico, tamen non administrabat totus populus, sed solùm Judices constituti, & isti jusserunt puniri hominem in carcere.*

Hæc disputatio Tostati in propriis terminis, ut Scholastici loquuntur, explicationem primi & secundi capitis libelli de Ecclesiastica & politica potestate continet; verùm summa eorum, quæ Tostatus docet, ad tredecim articulos reduci posset. Primus est, communitatem aut corpus politicum, quia est tanquàm ens aut aggregatum per accidens, non posse actum jurisdictionis exercere; ratio est, quoniam juxta commune proloquium Philosophorum, *Actiones sunt suppositorum & personarum*

*rum singularium*; *non suppositorum juris*; Suppositum vel individuum juris voco Collegia; Communitates, Sodalitia, &c. Quæ Tostati assertio, nisi de communitate disgregata intelligatur, cujusmodi est Ecclesia per mundum dispersa, non est absolutè vera, cùm exploratum sit quasdam esse Communitates, Societates, Collegia & Conventus præditos jurisdictione; nam in politicis Conventus Imperii Germanici, Ordines Regni Poloniæ, Parlamenta atque aliæ Decuriæ Regni Franciæ auctoritate juridicâ pollent; in Ecclesiasticis verò Concilium per sese cunctos actus jurisdictionis exercere potest, solâ Verbi divini prædicatione, & Sacramentorum administratione exceptâ; quia ejusmodi actus ab unico tantum Prælato obiri possunt. Legendus Gersonius de potestate Ecclesiastica consideratione xi. & Almaïnus de Ecclesiæ auctoritate cap. 6. Item Synodus Nicæna can. 5. At profectò, cùm vita & civilis Societas jure divino, naturali coalescat, immeritò & impropriè Tostatus eam acervo lapidum comparat. Secundò, monet jurisdictionem habitu, originaliter, virtualiter, radicaliter per proprietatem ac dominium populo inesse, & personas singulares eam à communitate tanquàm à causa, fonte, origine derivare, ut ministerialiter quoad actum & exequutionem capessant. Ratio est, quia ex naturæ instituto omnes homines nascuntur æquales; jure autem gentium unus est alio major. Tertiò, cùm perhibet Christum claves Ecclesiæ collectim sumptæ contulisse, nomine quidem Ecclesiæ universos Fideles, tum Ecclesiasticos, cùm Laïcos cum Augustino & aliis Patribus intelligit; de quibus supra. Quartò, docet claves non quidem Petro concessas privatim & sigillatim, sed quatenùs Ecclesiam repræsentabat. Nam si Petro datæ fuissent specialiter ut singulari personæ, duo insurgerent incommoda. Alterum, quòd cæteri Apostoli non habuissent claves à Christo, quod falsum est, quia Joannis 20. omnibus Apostolis dicitur in commune: *Accipite Spiritum sanctum*, *quorum remiseritis peccata*, &c. Alterum incommodum & majus quidem, quoniam, Petro vitâ functo, claves non ampliùs in Ecclesia remansissent, quod etiam falsum est. Quintò, ait nequaquàm pariter claves Apostolis suo etiam privato & proprio, sed Ecclesiæ nomine creditas; alioquin, Apostolis vitâ functis, claves non ampliùs mansissent in Ecclesia, sed novo miraculo propagandæ fuissent. Quocircà præcedenti capite in analysi sententiæ B. Gregorii dicebamus, dato quòd soli Petro claves collatæ fuissent, sequi Ecclesiam toties à statu suo corruere, quoties Papa moreretur. Item, posito quòd Papa non canonicè eligeretur, ut potest contingere, Ecclesia Catholica à suo statu decideret. Quem nodum adversarii argutiis potiùs involvunt & implicant, quàm solvunt. Sextò, observat neque Petrum, neque Apostolos potestatem habuisse sibi deligendi Successores proprio & privato, sed totius Ecclesiæ nomine, quam repræsentabant; quandoquidem si jurisdictio clavium fuisset aliquod privatum Apostolorum, non totius Ecclesiæ privilegium, Apostoli nunquàm illud ad posteros transmittere potuissent, quia personale privilegium cum eo extinguitur, qui illud possidet. Quamobrem videmus sacris Canonibus caveri, ne quis sibi privatim successorem adoptet, propterea quòd toti Ecclesiæ claves creditæ sunt causaliter, architectonicè, per dominium & proprietatem. Undè antiquitùs *nemo Prælatorum eligebatur*, *nisi à toto Clero & populo*, *quorum sunt claves*. Itaque

regulariter unus & singularis Prælatus, cùm totam Ecclesiam sufficienter & adæquatè non repræsentet, nisi fortè ex hypothesi daretur unicum superesse Episcopum aut Sacerdotem in mundo, aut in aliqua remotissima provincia, non potest sibi successorem deligere; ex quo accidit ut omnes resignationes in favorem Simoniacæ habeantur; ideòque lomento plenitudinis Papæ indigeant, quo hæc macula, ut vulgò Pragmatici loquuntur, eluatur. Hinc etiam datur intelligi quàm periculosa sit Francisci à Victoria opinio perhibentis, unumquemque Episcopum sibi posse successorem in æquali potestate ordinaria deligere. Debuit enim vir doctus tempora nascentis & jam constitutæ Ecclesiæ distinguere, ut infra pluribus disputabitur. Septimo, monet eo ipso quòd claves datæ sint toti Ecclesiæ in commune, & non singularibus personis, nunquàm perire aut deficere posse in Ecclesia; quarè cap. 1. & 3. hujus libri dixi esse immutabiliter, adæquatè, ac per modum æterni atque invariabilis principii in Ecclesia: in Petro autem, Paulo, atque aliis Prælatis singulariter & distributim sumptis, ministerialiter dumtaxat, inadæquatè & per modum transeuntis. Octavo, ait hinc esse proclive cognoscere, quomodo, Petro vitâ functo, alii summi Pontifices succedant Petro in æquali potestate: quoniam Ecclesia originaliter & causaliter claves possidet, easque tradit & transmittit ad Pontificem canonicè electum, & sic de aliis Prælatis. Quam assertionem similitudine Collegii aut Communitatis alicujus illustrat, quæ sibi procuratorem ad sua gerenda negotia cooptat, cui potestatem defert ad id necessariam; quarè illo Procuratore mortuo, aut provinciam sibi creditam ejurante, Communitas alium potest legere Procuratorem, eique parem & æqualem tribuere potestatem. Nono, perhibet, Sede Episcopali vacante, totam jurisdictionem Episcopalem residere in Capitulo, & Capitulum eam sacris electionibus ei quem delegit, conferre, non tamen Ordinem Episcopalem, quem non habet Capitulum; nemo enim dat quod non habet. Decimo, Cardinales tanquàm universales Ecclesiæ Procuratores summum deligere Pontificem, eique actu, reverà & formaliter potestatem clavium aut jurisdictionem nomine totius Ecclesiæ, cujus personam & procurationem capessunt, hac in parte concedere. Undecimo, Papam reverà habere claves, modò canonicè eligatur, aliàs non esse Papam, nec ullam habere jurisdictionem; quod apprimè notandum venit. Hercle jam suo tempore S. Bernardus querebatur, *nullum totâ urbe maximè Eugenium recepisse* in Papam, nisi pretio seu spe interveniente, lib. 4. de considerat. cap. 2. ex Vossii recensione: quòd si quispiam hodie talia in vulgus efferret, ut putas exciperetur? Vide Bullam Julii 2. sessione Lateranensis Synodi adversùs simoniacam electionem Papæ. Duodecimo, potestatem collatam Ecclesiæ à Christo, hoc ipso à potestate Prælatorum sigillatim & distributivè sumptorum distingui, quòd Ecclesia collectim sumpta claves causaliter per proprietatem & dominium possideat, Prælati verò seorsim & distributim capti, quoad usum, exercitium & ministerium, ita ut tanquàm usuarii aut usufructuarii habeantur, quorum privilegia sunt personalia & cum morte extinguuntur: ex quo relinquitur his verbis, tibi dabo claves, &c. Pasce oves meas, &c. solum usum atque exequutionem regiminis & jurisdictionis credidisse Petro, & consequenter Papam non posse esse absolutum Monarcham Ecclesiæ. Hæc est summa quæstionis 49. Tostati in caput 15. numerorum. Decimo tertio, concludit

jurisdictionem originaliter, virtualiter, radicaliter & per proprietatem in populo Israëlitico resedisse, in Mose autem & LXXII. senioribus quoad usum, actum, exercitium & ministerium, & idcircò, Mose & Josue vitâ functis, populum alios sibi Judices in æquali potestate constituisse, & ita relinquitur Almaïnum lib. de auctoritate Ecclesiæ cap. 7. circa medium rectè dixisse Deum, quando Mosem principem populi Israël delegit, prævenisse quidem populum Israëliticum, atque idem penitùs esse judicium de Petri electione in Primatem; quem Ecclesia eligere potuisset, nisi eum Christus adoptâsset, ut cap. 1. hujus libri notavimus.

XXXI. Idem Tostatus commentariis in caput 16. Mathæi quæst. 56. ubi de confessione fidei à Petro edita mentionem facit, *Fortè (inquit) Christus tenuit corda discipulorum cæterorum ne responderent, quia fides Catholica una est, ubicumque & apud quacumque sit. Ideò conveniens fuit confessionem ejus per unum fieri, licèt esset illa fides multorum. Item quæst. 58. videtur quòd illud, quod nunc confessus fuit Petrus, non fuit nunc noviter revelatum, sed antè hìc credebant illud discipuli.* Item quæst. 60. *Potest dici quòd cæteri Apostoli meruerunt credendo sicut & Petrus, & præmium eis redditur, quia tamen solus hic Petrus loquutus est, respondit & soli Christus, dirigendo verba ad eum, & tamen verba quæ Petro dantur pro hac fide, dantur etiam aliis, cùm eadem sit fides omnium, & potissimè, quia quædam hic dicuntur, quæ non debuerunt dici à principio in persona multorum, scilicet collatio clavium, sed in unius persona, ad significandam unitatem, in qua solùm clavium usus debitus est.* Hîc attendis, Tostatum cum omnibus antiquis Patribus asserere professionem fidei à Petro editam esse totius Ecclesiæ, non unius & solius Petri, eamque ob causam dici Fidem Catholicam, quia si formaliter consideretur, sensum & fidem multorum essentialiter includit: adeò ut tantùm repugnet Catholicam esse unius & solius Petri fidem, quantùm unitatem, quæ est principium numeri, esse numerum aut contra. Secundò, Abulensis perhibet hanc fidem pridem antè omnibus discipulis revelatam, & ab omnibus creditam; sed Christum voluisse solum Petrum confessionem edere, ut ostenderet claves magis datas unitati, quàm uni, & extra unitatem debito & Canonico usu carere, quia, ut sæpè dixi, communio Sanctorum & unitas est finis clavium & potestatis Ecclesiasticæ. Undè miror Barradium lib. 10. cap. 23. suæ harmoniæ, asserere Abulensem sentire, Petrum non pro omnibus Apostolis, sed pro se dumtaxat fidem professum, cùm hîc disertè contrarium appareat. Certè Barradius locum Abulensis non citat, quod facere debebat, si fidem sibi haberi volebat. Tertiò, subnectit Tostatus quæ in speciem Christus uni Petro pollicetur, reverà omnibus Apostolis convenire, & continuò esse fundamenta Ecclesiæ, & claves habere cum Petro, quæ doctrina est omnium Patrum.

XXXII. Idem quæst. 67. in hæc verba: *Et super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam. Dicendum est, ait, quòd accipiendo propriè fundari vel ædificari Ecclesiam, non est verum quòd super Petrum sit ædificata; nam id super quod ædificatur, est fundamentum, prima Corinth. 3. scilicet, fundamentum enim aliud nemo potest ponere præter id quod positum est, quod est Christus, etiam ipse solus est Caput Ecclesiæ, nos autem omnes sumus membra prima Corinth. 12. & 4. ad Ephesios. Petrus ergo membrum est, & non Caput Ecclesiæ, nec fundamentum. Secundò patet, quia cùm Eccle-*

*stus, & ista fides manebit semper in Ecclesia, & super eam fundatur Ecclesia, quia fundamentum venientium ad Ecclesiam est fides; & inde est fundamentum & principium totius boni operis, quia sine fide impossibile est placere Deo, Hebraeorum xj.*

Compendium hujus Collectionis redit ad sex capita. Primùm *tò fundari vel ædificari Ecclesiam*, esse vocabula æquivoca, quæ si propriè & dogmaticè capiantur, unum & solum Christum esse fundamentum, architectum & caput Ecclesiæ 3. cap. prioris ad Corinthios. *Fundamentum aliud nemo potest ponere*, &c. Petrus ergo membrum est & non caput aut fundamentum Ecclesiæ, nisi æquivocè & impropriè, quatenùs primus est & princeps ministrorum Christi. Secundò, observat fundamentum Ecclesiæ esse æternum, immortale atque immutabile, & hanc ob causam Dominum dixisse, portas inferi non prævalituras adversùs Ecclesiam; porrò dotem hanc æternitatis & immutabilitatis neque Petro, neque ulli successorum suorum competere, quando possunt in fide deficere; nam fides personalis Petri, sicut defecit in passione, ita etiam multi successores illius prolapsi sunt in errorem atque hæresim. Marcellinus quidem thus adolevit idolis, Liberius Arrianismo subscripsit, teste Hieronymo & Hilario; deindè Honorius fuit Monothelita. Certè Papam posse in hæresim cadere confirmatur *dist. 40. Can. si Papa*, quod est argumento Papam non esse infallibilem. Cùm igitur, ait Tostatus, Ecclesia errare non possit, & Papa erret, sequitur Papam esse non posse fundamentum Ecclesiæ; sed contra, Ecclesiam esse fundamentum & regulam Papæ quando eum corrigit, & punit *dicto Can. si Papa*. Hîc de Papâ Canonicè electo disputat, & continuò relinquitur, Tostatum non habuisse hunc articulum 23. dictatum Gregorii VII. pro Evangelio, quòd *summus Pontifex, si canonicè fuerit ordinatus, meritis B. Petri indubitanter efficitur Sanctus.*

Verùm quæ à Bellarmino aut Baronio pro infallibilitate Pontificum commemorantur, mera sunt verba & cavillationes. Tertiò, notat duplicem in Petro fidem distingui oportere, alteram personalem quæ in passione Domini defecit, sicut & aliorum Apostolorum, juxta Christi sententiam; *omnes vos scandalum patiemini in me in ista nocte*, quod scandalum dicit fuisse in corde, undè consequenter efficitur, juxta Abulensem, fidem personalem defecisse in Apostolis & Petro ipso etiam quoad habitum, & non solùm quoad actum exteriorem; altera fides est Ecclesiæ Catholicæ, contra quam portæ inferi non prævalebunt, & de hac, non de personali fide Petri verba Christi intelligi debere ait, ego rogavi pro te ut non deficiat fides tua, hoc est, quam nomine Ecclesiæ professus es, siquidem hæc fides nunquam in B. Virgine defecit; quod etiam tenendum arbitror de B. Joanne & Lazaro, quem paulò antè passionem Christus suscitarat à mortuis. Quartò, perhibet petram, suprà quam fundatur Ecclesia, esse Christum, quem Petrus confessus est filium Dei, quandoquidem super Christum petram ædificatur Ecclesia; *Petrus autem non erat petra, sed Petrus* (ait Abulensis) id est, dominationem trahebat à petra Christo, quæ sententia est Augustini supra cap. 4. Quintò, narrat his verbis, *& super hanc petram ædificabo*, &c. petram non capi pro Petro, nec pro Christo, sed pro confessione edita à Petro, quoniam hæc fides, *tu es Christus filius Dei vivi*, *vocatur petra, quia solidà manet, & ista fides semper manebit in Ecclesia, estque fundamentum accedentium ad Ecclesiam*

*& principium omnium bonorum operum. Nam sine fide impossibile est placere Deo, & accedentem ad Deum credere oportet, quia est, & inquirentibus se remuneratur.* Hebræor. 11. Sextò concludit, si quis velit capere petram & fundamentum largè pro aliqua eminentia Petri super alios Apostolos & Patres Ecclesiæ, hoc modo posse dici fundamentum, id est, habere primatum super alios. Quæ omnia, si dogmaticè considerentur, verissima sunt, atque demonstrant, quòd sæpè jam inculcavimus ex his verbis Domini, *tu es Petrus aut petra, & super hanc petram*, &c. planum & certum sensum erui non posse absque anxia & multiplici ratiocinatione; ac proindè hunc locum nullo modo posse velificari patronis absolutæ monarchiæ, qui nimiùm extendendo & detorquendo Christi oracula, *tu es Petrus*, &c. *pasce oves meas*, ipsum primatum funditus pessumdant, efficiuntque, ut nulla eis etiam vera dicentibus fides habeatur; quoniam nimis altercando veritas amittitur; & qui in mendacio aut cavillatione affectata semel deprehenditur, omni fide decidit.

XXXIII. Idem Tostatus quæst. 74. in caput 16. Mathæi. *Clavis* (inquit) *quod est potestas spiritualis, in ordine datur, jurisdictio autem non datur in ordine, sed tunc quando datur materia, id est plebs subdita &c. Antequam autem habeat Sacerdos materiam subditam, claves quidem habet, sed non potest illas exercere; quia non habet materiam, & ita est Sacerdos simplex, & talis non vocatur Judex Ecclesiasticus.* Ut hic locus benè intelligatur, operæ pretium est notare jurisdictionem Ecclesiasticam duobus modis posse considerari, formaliter quoad potentiam & habitum, & materialiter quoad actum vel exercitium, atque Tostatum fateri quidom claves & potestatem spiritualem dari quidem cum ordine quoad potentiam atque habitum scilicet, non tamen quoad actum & exercitium. Hæc enim solùm dantur quando titulus, diœcesis, materia & populus regendus Episcopo aut Presbytero permittitur. Nam (inquit) *antequam Sacerdos habeat materiam subditam, claves quidem habet, sed non potest illas exercere quia non habet materiam*: sensus ergo est, Episcopum vel Sacerdotem ordinatum absque titulo, id est, certâ diœcesi & parœciâ, habere quidem claves aut jurisdictionem habitu & in actu signato, verumtamen eas non posse in actum deducere, sicut videmus Aurifabrum defectu materiæ, aurea vel argentea vasa cælare aut cudere non posse.

XXXIV. Idem Abulensis Episcopus in caput 18. Mathæi quæst. 18. exponens hoc oraculum Domini, *dic Ecclesiæ*, notat *tò Ecclesia*, *quinque habere notiones in scripturis, & primò quamlibet significare congregationem. Secundò ipsum Prælatum spiritualem, qui præest multitudini. Tertiò spiritualem multitudinem. Quartò locum in quem populus congregatur. Quinto Ecclesiam universalem clericis & Laicis constantem.* Quibus ita præmissis, ait apud D. Mathæum *tò dic Ecclesiæ* sumi posse secundùm omnes illas acceptiones, quartâ demptâ, *quia* (inquit) *quædam personæ sunt, quarum delicta non sufficit denunciari alicui Ecclesiæ particulari, ideo nulla particularis Ecclesia potest judicare de eo, etiam quantùm ad heresim, sed necesse est recurri ad Ecclesiam universalem, cujus Papa est filius, licet sit præcipuus filiorum; nam in ea regnat, & in Sacramentis, quòd intra ipsam sunt, justificatur & proficit, & non solum in crimine hæreseos, sed etiam in spectantibus ad mores denunciatur crimen in Concilio generali, tanquàm Ecclesiæ universali; & admonet Papam cessare à peccato.* Hoc col-

lectaneum Tostati declarat peccatum Papæ denunciari non posse Ecclesiæ particulari, quoniam Papa potestatem habet suprà Ecclesias particulares, nequaquam verò in Ecclesiam universalem congregatam in Concilium, sicut est statutum in Synodo Constantiensi: verumtamen id secus habebat in primitiva Ecclesia; ut testis est Synodus Sinuessana particularis, non generalis, in qua tamen Marcellinus P. P. est postulatus Idololatriæ; Item Canon. 5. Synodi Nicænæ docet sententiam Episcoporum, nemine dempto, subjectam fuisse provinciali Synodo, quod argumento certissimo est Papam jure divino non esse absolutum Monarcham Ecclesiæ: adeat Lector librum 1. historiæ nostræ Conciliorum generalium.

Præterea quæst. 115. disputans quid causæ fuerit, ut Christus Mathæi 18. iteratò de potestate clavium ageret, cùm eam cap. 16. stabilivisset. *Dicendum est* (ait) *quòd licèt Christus Mathæi 16. potestatem aut dederit, aut dandam invenerit omnibus Apostolis & ministris Ecclesiæ, litera tamen de solo Petro loquitur, & ita aliqui putarent solo Petro datam; hîc autem cap. 18. ostendit consequenter communiter omnibus datam, cùm dicat, quæcumque alligaveritis; & hoc fuit valdè conveniens, ut videatur quòd claves sunt in Ecclesia, & non in solo Petro, & suprà cap. 16. quando ad solum Petrum loquutus est, non dedit ei soli claves, sed ut ostenderet quòd usus clavium ab illis rectè tenetur, qui intrà Ecclesiæ unitatem manent, uni scilicet* Petro *loquutus est, ut ad Ecclesiæ unitatem loqui intelligeretur.* Et aliquantò post. *Non fuit data potestas illa clavium soli Petro ibi Mathæi 16. sed omnibus data est; & tamen loquutus fuit Christus specialiter ad Petrum; propter causas expressas suprà cap. 16. & maximè ad ostendendam unitatem Ecclesiæ, & ideò quod hîc dicitur, non solùm dictum est ad alios, sed ad Petrum:* Et paulò inferiùs, *secundò verba posita cap.* 18. & 16. *Mathæi, ostendunt eandem esse potestatem jurisdictionis in omnibus Apostolis; nam potestas est ad actum & cognoscitur per actum, & tamen idem actus ponitur hîc & ibi, cùm Mathæi 16. dicatur, quodcumque solveris & quodcumque ligaveris, & 18. etiam ponatur ligare & solvere, ideò est eadem potestas hîc & ibi; &c. Quod autem dicitur esse perfectiores claves Petri, falsum est. Nam etiamsi non data essent claves Petro, quando aliis, non essent perfectiores claves Petri quàm aliorum: quia si perfectiores essent, hoc deberet constare ex litera: & tamen non apparet; quia quod dicitur ibi, erit solutum in Cælis, & hîc, solutum in Cælo, non est alia & alia sententia; quia per hoc nihil importatur nisi sententia quæ datur hîc à Prælato Ecclesiæ, approbatur à Deo, qui in cælo est; & ideo sive in Cælis dicatur, nihil omninò differt; quia cujuscumque rectè utentis clave Deus sententiam approbat, habet autem ortum iste error ex quodam dicto Origenis super locum istum Mathæi; ait enim, non dixit Christus in Cælis sicut Petro, sed in Cælo uno, quia non sunt tantæ perfectionis sicut Petrus, &c.* Summa hujus quæstionis Tostati hæc est. *Sunt ergo eadem claves Petri & aliorum; & eodem tempore omnibus data, sive data fuerint nunc, sivè priùs, sivè post, & eadem sunt claves de quibus agitur hîc & suprà decimo sexto Capitulo; & etiam Joannis vigesimo, licèt ipsi magis ad claves Sacramentales referatur; licèt possit extendi etiam ad claves jurisdictionis.* Hæc collectio Tostati satis claret ex terminis, scilicet claves in Petro & aliis Apostolis ejusdem esse omninò auctoritatis, virtutis & potestatis, hocque primatui nihil derogat. Quod autem ait, aliquos locum Joannis 20. extendere ad clavim Sacramenti pœnitentiæ, non ad clavim externæ jurisdictionis; commentum est recentiorum absolutæ monarchiæ Pontificis servire volentium, ut suprà ostendimus.

XXXV. Idem Abulensis secundâ parte defensorii trium conclusionum cap. 63. disserens de potestate fori interni atque externi, *Solet dici, ait, quòd confertur à Deo mediatè, vel ab ordinatore, vel ab Ecclesia immediatè: quod à Deo conferatur manifestum est; quia tota jurisdictio Ecclesiastica tam fori contentiosi, quàm conscientia, venit fundamentaliter ex illo verbo, quodcumque solveris Mathei 16. & ex illo, quacumque solveritis Mathei 18. & ex illo, accipite Spiritum sanctum, quorum remiseritis Joannis 20. & similibus de quibus supersedeo.* Hîc attendis, jurisdictionem Ecclesiasticam mediatè derivari à Deo per ministerium Episcopi ordines conferentis, ac proindè ab Ecclesia immediatè procedere, & ita confirmatur quod paulò antè diximus, jurisdictionem cum ordine Sacerdotali & Episcopali conferri quidem formaliter & quoad habitum, vel in actu signato, materialiter verò & quoad actum aut exercitium dari, quando materia & titulus confertur.

Idem cap. 64. 2. partis defensorii: *Ipse Papa accipit potestatem immediatè ab ipso Deo, vel accipit eam à matre sua Ecclesia, cujus filius & membrum est, in qua est plenitudo totius potestatis concessa sibi à Christo; non dico quòd à Cardinalibus, vel ab Electoribus, aut à consecratione accipiat, aut ab aliquo alio homine, aut à toto Clero, vel à multis hominibus, sed à matre sua Ecclesia, quæ major est quàm ipse, cum sit filius ejus & membrum.* Tostatus in hac collectione agit de jurisdictione Papali, non tantùm formaliter & quoad habitum, verùm etiam quoad actum & exercitium: rectè autem docet à tota Ecclesia Catholica, id est, à Clero & populo universo collectim sumpto manare, juxtà solemnem consuetudinem Ecclesiæ primitivæ, quæ populum Christianum regendum passivè & materialiter admittebat ad electiones tanquàm subjectum & materiam, quæ se vel Episcopo vel Pontifici regendo submitteret: undè hac in re consensus populi exigebatur. Quod omnium accuratissimè explicat Cardinalis Cusanus, de quo proximè.

XXXVI. Idem Tostatus eodem loco cap. 69. perhibet Christum hoc oraculo, *dic Ecclesia*, *instituisse Concilium Generale tanquam supremum Ecclesia tribunal, quia, ut ait cap. 70. Synodus universalis Ecclesiam Catholicam sufficienter repræsentat; Christus constituit supremum tribunal in Ecclesia in sacro Concilio, etiam supra Papam, & non solùm in pertinentibus ad fidem, sed etiam quantùm ad actiones. Quæ omnia patent manifestissimè ex illo verbo Domini Math. 18. si peccaverit in te frater tuus, corripe eum inter te & ipsum solum: quòd si non audierit, dic Ecclesia; & si non audierit Ecclesiam, sit tibi quasi Ethnicus & Publicanus.* Videndum cap. 70. & 75. ubi accuratè & dogmaticè hanc divinam formulam *dic Ecclesia* interpretatur, docetque eidem multò plus habendum fidei, quàm omnibus epistolis summorum Pontificum, qui efficere nituntur Papam dumtaxat subjici Concilio in iis quæ sunt fidei, non quæ ad mores & reformationem Ecclesiæ pertinent. En summa sententiæ Tostati de epistolis decretalibus Pontificum, quæ testimonio Gersonii quadrat, scilicet tantùm habendum fidei sententiæ Pontificum in sua causa, quantùm juri divino, naturali & Canonico concordant.

XXXVII. Cardinalis Cusanus lib. 1. de concordantia cap. 11. *Considerandum est quòd verba Christi ad Apostolos trahi debent ad Ecclesiam; & in hoc adverti debet quòd aliquando Christus voluit Ecclesia aperire mysteria tanquàm Ecclesia unita, aliquando tanquàm dispersa. Et quoniam Petrus senior erat inter Apostolos, quem ideò ad vitandum schisma, & pacem conservandam Apostolis prætulit, ut dicit Hieronymus lib. 1. contra Jovinianum, tunc*

Christus

*Christus Petrum præpositum Apostolorum sæpè alloquitur ut Principem in unitate totam Ecclesiam sibi commissam figurantem & repræsentantem. Nam non dubium, Ecclesia universalis claves habet ligandi & solvendi dum unita est, & non reperitur quòd alibi Christus ipsi tradiderit, nisi ad Petrum loquendo, tibi dabo claves, & quæcumque ligaveris. Hoc Augustinus in capitulo 30. de Agone Christiano prosequitur similiter illud dictum Christi: Petre, rogavi pro te ut non deficiat fides tua, & ibi portæ inferi non prævalebunt adversùs eam; undè quia, ut dicit Ambrosius dist. 5. fideliter, Petrus pro soliditate Ecclesiæ petra dictus est, ex eo petra, quia ipse est qui primus in Nationibus Fidei fundamentum posuit, & tanquàm immobile saxum totius operis Christiani compagem molemque continet; ideò Christus de Ecclesia loqui volens, ad eum tanquàm ipsam figurantem loquitur, ideò Ecclesiæ privilegia solidè ex iis, quæ Christus tradidit & promisit & loquutus est Petro, haurire debemus.* Istinc ergo tria colligimus: Primò, Christum aliquando sua mysteria toti Ecclesiæ individuè & in commune aperire, omnesque Apostolos atque discipulos alloqui, quemadmodùm dum eos individuè & in commune mittit, sicut misit me pater, & ego mitto vos, &c. Joan. 20. Amen dico vobis, quæcumque alligaveritis, Mathæi 18. &c. Secundò, Dominum aliquando Ecclesiam affari tanquàm unitatem in persona Petri, propter primatum quem habuit in discipulos, quia Petrus figura esset Ecclesiæ, *tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam*, Math. 16. Item Lucæ 22. *Ego rogavi pro te, Petre, ut non deficiat fides tua*, &c. Ex quo insurgit claves magis propriè convenire unitati, quàm uni; adeò ut extra unitatem sint in statu violento contraque usum Canonicum. Verùm Cusanus post Hieronymum multosque alios Patres, notat Christum seorsim alloquutum Petrum tanquàm natu majorem, & continuò, super alios Apostolos primatum honoris atque ætatis obtinere, de jurisdictione atque administrationis plenitudine infra. Tertiò, concludit omnia Ecclesiæ privilegia solidè peti oportere ex iis, quæ Christus promisit & contulit Petro, quia *propter quod unumquodque tale & illud magis*. Quamvis enim Dominus Petro seorsim, tamen id capiendum est in eam partem, ut ei pro tota Ecclesia loqueretur, quod probat Augustini & Ambrosii testimonio, undè lib. 12. de concordia cap. 23. sub finem. *Prælati etiam omnes habentes ligandi & solvendi potestatem, quòd missi sunt à Christo sicut Christus à Patre, manifestum est ex verbis Christi, Joannis 20. Sicut misit me Pater, ubi apparet quòd sicut Christus fuit Filius Dei verus, ita Ecclesia ejus Corpus mysticum habet missionem similem à Christo. Quarè Ecclesia, sicut Christus, habet auctoritatem mittendi. Resideo itaque in hac conclusione, quòd principatus Ecclesiasticus ob unitatem Ecclesiæ, & ad ejus servitium & ministerium à Deo ordinatus, in realitate sua à Christo per Ecclesiam constituitur.*

Hæc igitur mens Cusani, nimirùm facultatem remittendi eminentiùs & architectonicè convenire toti Ecclesiæ, atque primatum institutum à Christo ad servitium & ministerium Ecclesiæ; quâ de causa Apostoli, tanquàm potestatem eminentiæ habentes, mittunt Petrum & Joannem in Samariam, Actor. 8. & teste Eusebio in Chronico, Petrus missus est Romam, ab Ecclesia scilicet. Item Apostoli illum Primatem elegerunt, eamque ob causam notat Principatum Papæ, & Episcopum à Christo per Ecclesiam constitui, ut pluribus confirmat infra.

Item sæpè alius demonstrat jurisdictionem Ecclesiasticam formaliter & quoad habitum conferri unà cum Sacerdotio Christi, lib. 1. de concordantia cap. 6. *Sacerdotio convenit virtus regitiva, vivificativa, & illuminativa, quoniam Sacerdotes sunt lux mundi & sal terræ.* Videtur autem alludere ad hos actus Hierarchicos, illuminare per doctrinam, purgare per pœnitentiam & censuras, & perficere aliorum Sacramentorum ministerio. Ibidem cap. 10. *Sacerdotium est ut anima una in uno corpore Fidelium, quæ membris communicat vivificationem, vegetationem & sensationem, & juxta graduationem membrorum quibus præsidet, gradum in præsidentia Cathedrali sortitur: & hic est tenendum animo, quod sicut anima residens in capite æquiparatur Pontifici Romanæ civitatis, cujus respublica supremum locum mundi obtinet; ita anima residens pariformiter gradatim in aliis membris, alios Pontifices repræsentat juxta graduationem,* &c. Verùm hæc non sunt ad rigorem literæ capienda, ut velit Cusanus Papam influere jurisdictionem in totam Ecclesiam, sicut caput aut anima, quæ est in capite, in totum corpus humanum influit; sed hoc moraliter intelligi debet, scilicet, Papam propter primatum quem habet à Christo, necnon etiam propter electiones, & dignitatem urbis Romæ, quæ est caput mundi, exercere functiones Ecclesiasticas eminentiores. Quod ipsum diffusiùs cap. 3. libri 2. ad hunc modum illustrat.
„ Sed pro investiganda veritate illius, an scilicet de jure positivo omnes Prælati inferiores Papæ, derivativè, scilicet ab ipso Papa, jurisdictionem habeant, ut notant Doctores in caput, quæ ad Ecclesiarum præsertim Dominus Fr...... oportet primò, si hoc verum foret, Petrum aliquid à Christo singularitatis recepisse, & Papam in hoc successorem esse: sed scimus, quòd Petrus nihil plus potestatis à Christo accepit aliis Apostolis 21. dist. in novo 24. quæst. loquitur; nihil enim dictum est ad Petrum, quod etiam aliis dictum non sit. Nonnè sicut Petro dictum est, quodcumque ligaveris super terram; ita & aliis, quæcumque ligaveritis? & quamquàm Petro dictum est, tu es petrus, & super hanc petram, tamen per petram, Christum, quem confessus est, intelligimus: & si Petrus per petram tanquàm lapis fundamenti Ecclesiæ intelligi deberet, tunc secundùm sanctum Hieronymum, ita similiter alii Apostoli fuerunt lapides fundamenti Ecclesiæ, de quibus habetur Apocalypseos penultimo, ubi per duodecim lapides fundamenti Civitatis Jerusalem sanctæ Ecclesiæ nemo dubitat Apostolos intelligi debere, etsi Petro dictum est, pasce oves, tamen manifestum est quòd illa pascentia est verbo & exemplo. Ita etiam, secundùm S. Augustinum in glossa super eodem verbo, omnibus idem præceptum est ibi: Euntes in universum mundum, Mathæi & Marci ultimo, nihil reperitur Petro aliud dictum, quod potestatem importet aliquam; ideò rectè dicimus, omnes Apostolos in potestate cum Petro æquales. Insuper est ad memoriam reducendum, quòd in principio Ecclesiæ fuit unus tantùm Episcopatus generalis distinctione diœcesum per orbem diffusus 7. quæst. 1. Novatianus, versu Item Episcopus. Et propter hoc notatur in cap. 2. de translatione, quòd ad esse Episcopi non requiritur, quòd sit illius vel illius loci Episcopus, sed sufficit quòd sit generalis Ecclesiæ, sicut Paulus & Barnabas, qui dum mitterentur, generaliter missi sunt 75. dist. quod die Dominico, ut hoc notat Ostiensis in summa de translat. de quo etiam

superiùs aliquo loco latiùs dictum reperitur. Undè, cùm potestas ligandi & sol- «
vendi, in qua fundatur omnis Ecclesiastica jurisdictio, sit immediatè à Christo, «
ut notat Joannes in cap. de renunciatione lib. 6. de pœnitent. dist. 1. verbum ad «
similibus; & quia ab illa potestate ligandi & solvendi est divinæ jurisdictionis po- «
testas, patet omnes Episcopos, & fortè etiam Presbyteros, æqualis potestatis «
esse quoad jurisdictionem, licèt non exequutionis: quandoquidem exercitium «
exequutivum sub certis positivis terminis clauditur & restringitur propter melius «
& causam cum majori parte perducendi omnes homines ad finem suum, scilicet «
Deum: ob quem finem finaliter omnis potestas & jurisdictio & statuta humana «
per media proportionata tempori & loco tendere debent. Undè cessante causâ «
statuti illius, quæ habet distinctionem terminorum, & quòd nullus alterius ter- «
minos ingrediatur, puta vel ob negligentiam inferiorum vel necessitatem; tunc «
cessant illa politica jura, & hoc videmus dum sumus extra humana politica ju- «
ra, in naturali scilicet jure, tempore necessitatis, quando tunc omnis Sacerdos «
à quocumque delicto, etiam à Papa excommunicatum, & qualemcumque absol- «
vit. Undè administratio necessariò partim erit de jure positivo, quoad gradus ma- «
joritatis & minoritatis: quòd enim diœceses sint distinctæ, & unus Episcopus super «
Presbyteros ad unitatem conferendam constitutus, hoc est de positivo jure, Deo ta- «
men inspirante 93. legimus & 95. dist. olim: quare dicimus secundùm Ostiensem «
in summa de Majoritate & obedientia, quòd omnes Episcopi unius sunt pote- «
statis & dignitatis, quæ supra sunt, scilicet Archiepiscopalis, Patriarchalis & Pa- «
palis sunt administrationes, ut est glossa in allegato c. n. in novo & 2. quæst. 7. «
puto. Majoritas autem administrationis (quæ quidem administratio à jurisdi- «
ctione dependet) ex consensu subjectionali partim constituitur, sicut dicimus e- «
lectum in eligentes, ex eo quia habet administrationem, ordinariam habere ju- «
risdictionem. Ita notatur in cap. de renunciatione lib. 6. Cardinales nomine «
universalis Ecclesiæ Papam eligere, & per hoc quòd se per illam electionem uni- «
versalis Ecclesia subjicit electo, administratio illa in ipso cum illa translata juris- «
dictione in eum per electionem facit eum Papam. Non nego tamen divinam po- «
testatem concurrere auctorisantem & confirmantem; ut ubi notatum & certo loco «
inferius, præsertim in fine partis tangitur. Ex quibus patet jurisdictionem in «
Romano Pontifice, ita constitui ex divino privilegio & electione, sicut in aliis «
administrationem Ecclesiasticam habentibus, & sicut gradualis majoritatis princi- «
patus etiam eodem modo constituitur ex divina ordinatione & electione sine con- «
sensu subjectorum, ut dicit textus in novo allegatus, Petrum Apostolis volenti- «
bus à Christo principem constitutum: sic & in aliis administrationem habentibus, «
quæ quidem administratio per Ecclesiam distributa & ordinata legitur, ut notat «
Ostiensis, &c. Quare hoc solum singularitatis in Petro invenimus, quòd ipse fuit «
major in administratione ad quam volentibus Apostolis est electus, quia senior «
erat ut vult S. Hieronymus contra Jovinianum lib. 1. Verùm licèt Romanus «
Pontifex principaliter successor sit S. Petri, tamen non possumus negare omnes «
Episcopos esse ejusdem successores. Petrus primò Pontificatum super Apostolos «
accepit, ut in prææallegato Canone in novo. Cùm autem Episcopatus sit princi- «

„ patus super Sacerdotium, ut præhabitum est, quare dicere habemus principatum
„ Ecclesiasticum successione quâdam à primo principe scilicèt Petro dependere. Et
„ sicut principatus Petri à legatione Christi dependebat, ita & omnium Episco-
„ porum, ut dicit Anacletus in eodem Can. in novo. Quare qui eos audit, Chri-
„ stum audit, & non dicit, qui eos audit, Papam audit; imò Apostolicum præce-
„ ptum habent omnes Episcopi regendi se & gregem, in quo Spiritus Sanctus eos
„ posuit ad regendam Ecclesiam, & ex illo judicium synodi ipsis creditum est, quia
„ principes sunt & Rectores Ecclesiæ." Deindè caput concludit conformiter ad
quintum Nicænum & secundum Canonem Constantinopolitanum, " quòd unam-
„ quamque provinciam provinciæ synodus administrabit, etsi omnes mundi pro-
„ vinciæ convenirent, sicut tunc quælibet potest sibi providere: & mirum est di-
„ cere non posse omnes congregatas cum plena auctoritate legatorum, cùm quili-
„ bet per se posset: quilibet autem per se sine Papa non dubium sibi providere
„ potest. Ergo & omnes, eo regulariter non spreto, nolenti & potenti interesse Ro-
„ mano Pontifice, ac alio ad synodum spectante, cùm tamen majoris sit auctoritatis
„ synodus plurium provinciarum quàm unius, & dum hanc partem defendimus
„ quòd Papa non est universalis Episcopus, sed super alios primus, & sacrorum Con-
„ ciliorum non in Papa sed in consensu omnium vigorem fundamus, tunc quia
„ veritatem defendimus & unicuique suum honorem reservamus, rectè Papam
„ honoramus 99. dist. Ecce.

Compendium collectionis horum trium capitum Cusani quindecim continet notabilia, quæ nos manuducunt in cognitionem potestatis Ecclesiasticæ, propagationis ejusdem, necnon auctoritatis Papæ. Primò, docet Sacerdotium Christi communicatum Ecclesiæ esse causam efficientem totius jurisdictionis Ecclesiasticæ, de qua re ampliùs agetur infra. Secundò, notat quosdam Canonistas cap. *de Ecclesiis*, ut arbitror, nullum enim extat cap. ab Ecclesiarum, perhibere omnes Episcopos & Curatos, quos appellat inferiores Prælatos, suam derivare jurisdictionem à Papa, quam opinionem ut falsam rejicit, & sequentibus rationibus profligat. Tertiò, quia oporteret Petrum aliquid singularitatis privatim accepisse à Christo, quod non datum etiam esset cæteris Apostolis, hoc autem, inductione factâ eorum omnium quæ Petro dicta sunt, falsitatis convincit. Nam sicut Petro dictum est, quodcumque ligaveris, Math. 16. ita omnibus Apostolis, quæcumque alligaveritis, Math. 18. Deindè, dato quòd Petrus sit petra & fundamentum Ecclesiæ, hoc illi cum reliquis Apostolis commune est: qui quidem sunt pariter petræ & fundamenta Ecclesiæ, Apocalypseos 21. & supra probatum est Hieronymi auctoritate. Item quæ dicuntur Petro Joannis ultimo: *Pasce oves meas*, omnibus aliis dicuntur, quia pascere nihil aliud est quàm populum docere & regere per actus Hierarchicos, quod cunctis Apostolis ex æquo convenit; hæcque verba, *pasce oves meas*, reipsa idem sunt & significant cum his aliis quæ individuè & in commune omnibus dicuntur, Mathæi & Marci ultimo: *Euntes in mundum universum docete omnes gentes, prædicate Evangelium omni creaturæ.* Undè 1. Petri 5. omnibus Episcopis & Presbyteris dicitur, pascite qui in vobis est gregem Dei, &c. Quartò, observat in principio nascentis Ecclesiæ unicum dumtaxat fuisse Episcopatum

absque ulla distinctione diœcesеum vel parœciarum, adeò ut omnes Apostoli æquè essent œcumenici, & universales Episcopi sicut Petrus. De qua re supra cap. 2. hujus libri. Quintò Canonistas notare ad esse Episcopi aut ad potestatem Episcopalem, locum & diœcesim nihil quicquam conferre cap. *inter corporalia* §. *Cum quis Episcopus de Translatione : sed satis esse quòd aliquis donatus sit ordine & charactere Episcopali*; ita ut in quemlibet possit Ecclesiasticam potestatem formaliter exercere, sicut Sacerdos formaliter potest quemcumque peccatorem à quocumque casu etiam reservato Pontifici necessitate occurrente absolvere, idque clarum est ex Episcopis quos titularios vocamus. Undè relinquitur Episcopos formaliter sumptos & abstrahendo ab diœcesi esse illimitatos & universales; diœcesеum autem traditio & limitatio est juris merè positivi pro charactere & ad vitanda schismata instituta. Undè in casu necessitatis hæc jura positiva cessant, juxta regulam S. Bernardi de præcepto & dispensatione. Sextò, ait omnem jurisdictionem Ecclesiasticam fundari in potestate ligandi & solvendi, hancque potestatem omnes Episcopos & Presbyteros æquè immediatè habere à Christo, ex quo infert hoc problema, *utrùm propter hanc potestatem ligandi & solvendi, id est, Sacerdotium Christi omnibus Episcopis & Presbyteris ex æquo communicatum, Ecclesiastica jurisdictio intensivè, formaliter & quoad habitum sit æqualis in Episcopis & Presbyteris, quamquàm ratione materiæ, exercitii, existentiæ, exequutionis & administrationis differat in utrisque; quia major datur administratio Papæ, quàm Episcopis; & Episcopis, quàm Presbyteris.* Quod potest illustrari parabolâ Christi, varia talenta variis hominibus distribuentis; adeò quidem ut alii haberent unius talenti, alii duorum, alii trium administrationem, &c. & tamen omnes idipsum immediatè à Patrefamilias acceperant, tam ille qui unicum, quàm qui decem acceperat. Septimò, indicat hanc varietatem exequutionis & administrationis non esse juris divini, quia distinctio & limitatio diœcesеum, Parœciarum, & Patriarchatuum à quibus administratio atque exercitium Ecclesiasticæ potestatis dependet & variatur, esse juris positivi; quam varietatem notat in bonum Ecclesiæ factam, ut homines faciliùs in suum finem, Deum videlicèt & vitam æternam perducerentur: deindè subjicit, in casu necessitatis hanc distinctionem & limitationem administrationis & diœcesеum cessare; quoniam simplex Sacerdos in casu necessitatis quemcumque à quocumque casu etiam Papæ reservato absolvit, tum enim cessant positiva jura: undè vulgò perhibetur necessitati legem imponi non posse, maximè in rebus moralibus & politicis, quæ sunt naturâ suâ mutationi obnoxia. Octavò, probat Episcopatum quemdam esse principatum super simplices Presbyteros jure positivo per sacras electiones ad unitatem conservandam & vitanda schismata introductum *dist. 93. Can. legimus & dist. 95. Can. olim*; idque ait factum Deo inspirante, & ita liquet Cusanum sententiam amplecti quam plerique B. Hieronymo tribuunt, *Can. olim.* Hoc autem quam in partem capi oporteat infrà docebimus. Simili etiam ratione ad vitanda schismata idem Hieronymus S. Petrum ab aliis Apostolis electum in Primatem perhibet, lib. 1. adversùs Jovinianum. Nonò, contendit juxta Ostiensem in summa cunctos Episcopos ejusdem esse dignitatis & potestatis; distingui autem secundùm majorem aut minorem administrationem vel exercitium Patriarchatus scilicèt, Papatus, Archiepiscopatus & Episcopatus: quo-

niam diversa est illorum administratio atque exercitium; sicque omnes Episcopi formaliter & intensivè æquales sunt in ordine, potestate ac jurisdictione: sed Papa major in administratione atque exercitio, ut glossa nominatim docet super Can. in novo dist. 21. Neque mirum videri debet potestatem intensivè, formaliter, & quoad habitum, esse æqualem in omnibus Episcopis, & tamen materialiter & quoad usum atque exequutionem differre, id enim ab hac quæstione pendet: *An aliqua potestas esse possit sine exercitio adæquato suæ facultati.* Certè Lyranus ad hæc verba. *Data est mihi omnis potestas in cælo & in terra, Mathæi ultimo, respondet Christum ab instanti suæ conceptionis hanc habuisse potestatem auctoritativè, non tamen exequutive ante resurrectionem.* Decimò, narrat exercitium, & administrationem hanc pendere à jurisdictione, & jurisdictionem proficisci à consensu subjectionali eorum, qui aliquem in Papam aut Episcopum deligunt, ac eligendo populum illis subjiciunt. Quamobrem eo ipso quòd Cardinales, velut Ecclesiæ universalis procuratores, Papam cooptant, ait Ecclesiam universalem subjicere administrationi Papæ; atque, unà eidem jurisdictionem conferre in universalem Ecclesiam: idemque penitus esse judicium de Patriarchis, Episcopis, &c. quibus per electiones amplior aut strictior defertur administratio, & ita antecellunt Presbyteris simplicibus, quibus angustissima defertur administratio; quæ omnia doctrinæ Tostati superiùs positæ concordant, quoniam de jurisdictione Ecclesiastica differens, eam capit materialiter, & quoad actum sivè exercitium; non autem formaliter, & quoad habitum ratione clavium & potestatis, quæ cum ordine Episcopali aut Presbyterali confertur. Verùm de ordine paulò post Cusanus agit. Undecimò, iterum declarat Petrum ætatis atque honoris primatum obtinuisse super alios Apostolos, atque primatum jurisdictionis per Apostolorum electionem consequutum; deindè hodierna die eandem esse rationem jurisdictionis Papæ super Ecclesias particulares Christianitatis, quoniam eam per Canonicam electionem Cardinalium assequitur; hi enim, velut Ecclesiæ universalis procuratores, plenitudinem administrationis pro exequutione juris divini, naturalis & Canonici, Papæ deferunt; & hac administratione per electiones delatâ Papæ, ait hunc majorem & superiorem esse aliis Episcopis, & Episcopos simplicibus Presbyteris. Cujus sententiæ hæc summa est; quamquam Dominus primatum instituerit, & ob ætatem, quâ Petrus alios anteibat, Petro detulerit, nihilominus voluisse Petrum communibus Apostolorum suffragiis legi: ut hoc communi consensu, titulus, auctoritas, & jurisdictio Primatui debita secundùm legem divinam, naturalem constitueretur, & confirmaretur. *Non nego tamen*, ait Cusanus, *divinam potestatem concurrere auctorisantem & confirmantem ejusmodi electionem, atque jurisdictionem in Romano Pontifice constitui, & divino privilegio & electione, sicut in aliis administrationem Ecclesiasticam habentibus, ut dicit textus in novo allegatus, Petrum, Apostolis volentibus, à Christo principem constitutum. Hinc ergo inducit Petrum, quoad auctoritatem & jurisdictionem*, majorem fuisse reliquis Apostolis ratione electionis, quâ eum Apostoli principem sibi effecerant, memorato *Can. in novo dist.* 21. Ex quo insurgit, ad retinendam auctoritatem Primatus, necessum esse fateri, sacras electiones juris esse divini naturalis. Duodecimò, perhibet omnes Episcopos esse successores Petri, sicut & Romanum Pontificem; quia sicut cuncti Apostoli indivisim,

in commune & in solidum effecti sunt legati, proreges, vicarii & ministri Christi per ejus Sacerdotii adeptionem, similiter & Episcopi etiam individuè, in commune & in solidum huic legationi & missioni Apostolorum, ad Sacerdotium Domini exercendum, succedunt jure divino; quoniam jure divino Ecclesia ad posteros propagatur. Undè Christus omnibus dicit, *qui vos audit, me audit*, non autem Papam audit: nam omnes Episcopi ex præcepto domini Actor. 20. & seipsos & gregem in solidum pascere tenentur; *attendite vobis & universo gregi, in quo vos Spiritus Sanctus posuit, Episcopos regere Ecclesiam Dei.* Quapropter Theologi docent, universos Episcopos & Sacerdotes, non delegatâ potestate Papæ, sed immediatè à Christo proportionatam auctoritatem habere regendi Ecclesiam, leges ferendi, excommunicandi, &c. sunt enim veri atque legitimi Ecclesiæ judices & rectores, non simplices Papæ assessores aut consiliarii. Decimò Tertiò à minori ad majus concludit, generalem synodum, absente Papâ, aut etiam si nolit adesse, posse omnia, quæ erunt necessaria ad Ecclesiæ regimen, statuere. Cùm enim Nicænis & Constantinopolitanis quinto & secundo Canonibus decretum sit, omnia provinciæ negotia synodo provinciæ definiri oportere, quantò magis Synodus generalis hoc ipsum pro negotiis Ecclesiæ universalis præstare potest, si Pontifex officio suo fungi recusset. Decimò quartò, monet Papam non esse Episcopum universalem, sed duntaxat primum Episcoporum, adnectit robur atque vigorem omnium Conciliorum & Canonum, non à Papa, sed à consensu universali, & communione sanctorum manare. Quod lib. 4. infra demonstrabitur. Decimò quintò, perhibet hanc suam doctrinam unicuique ordini Ecclesiastico suum jus, honorem & dignitatem servare, congruenter ad mentem S. Gregorii dist. 99. Can. Ecce.

Item eodem lib. 2. de concordantia cap. 19. *Si jura ac dicta Sanctorum Patrum, quæ loquuntur nullum ad præsidentialem curam ordinari debere, nisi electum ab iis quibus præsidere debet, servarentur, ut sua præsidentia originem ab iis se habere cognoscat quibus præest, & sic absque superbia in amore pascat; tunc videremus quomodo ex ordinatis gradualibus electionibus ad hoc rectè devenitur, quod superiùs per S. Augustinum dictum est; scilicet, quòd de petra, id est, Ecclesia Fidelium, Petrus oritur. Non quòd potestas præsidentialis, quod in Præsidentibus inest, à populo totaliter ortum capiat, sed sicut prahabitum est superiùs; tunc Sacerdotium, quod est ut anima in Ecclesia militante, anima autem, secundùm motivam ejus & sensitivam partem considerata, educitur de potentia materiæ, secundùm autem rationalem ejus partem considerata, à Deo est; sic Sacerdotium capit ab inferiori populo Fidelium illam præsidentialem, motivam, vegetativam & sensitivam potestatem, quæ potestas erit de potentia materiæ subditorum per voluntariam subjectionem: à Deo autem per Sacramenta capit potestatem rationalis animæ, quæ desursum venit, ut sic possit in dulci concordantia supernâ potestate per medium elicita & tradita potestatis influere in corpus subjectorum, quæ ad salutarem unionem cum Christo capite perficiuntur.* Item aliquantò inferiùs. *Pulchra est hæc speculatio, quomodò in populo omnes potestates tàm spirituales in potentia latent, quàm etiam temporales & corporales; licèt ad hoc, quòd ipsa præsidentialis potestas in actu constituatur, necessariò desuper concurrere debeat radius formativus, qui hanc constituat in esse; quoniam omnis potestas desursum est, & loquor de ordinata potestate.* Item lib.

3. cap. 41. versùs finem : *tota ista nostra Ecclesia ex corpore & anima juxtà præfata constituitur, divino Spiritu eandem Ecclesiam per concordiam inhabitante & inspirante, ut sic ex Spiritu divino, anima Sacerdotali & corpore Fidelium, una omnium Fidelium Christi Ecclesia concorditer subsistat, ruptâ vero harmoniâ, ac naturaliter concordante proportione, ut notissimum est, in quolibet vivente; segregatur anima à corpore, præcedente mortali febri, & incurabili infirmitate. Non se Romanus Pontifex exaltet inter cunctos Domini Sacerdotes, existimans alios nihil in exequutoriali administratione, nisi quantum ipse concesserit, posse : sed recordetur pluries longo tempore Papatum vacasse, sicut post Marcellinum septem annis, & aliis temporibus, aliquando duobus, & tamen non erat inefficax Sacerdotium; & cogitet suam proprietatem divinâ dispositione, pro cunctorum ordinata graduatione, & Ecclesiæ inconfusa pacis tranquillitate servanda, quoad spiritualem potestatem, quæ solùm à Christo esse potest, illi nihil conferre propter quod se meritò exaltet. Consideret, etiamsi Sacerdotium est ut anima una, quæ est tota in toto & in qualibet ejus parte, quòd tunc exequutiones potestatum, quoad decretam provinciam secundùm plus & minus quam ab extrinseco dependeant, non diminuunt spiritualem potestatem in se : undè, sicut ipsa anima in pede hominis non est major nec minor, propter vitam quam pedi præstat ipsa anima, quæ in capite vel corde residet, sic ipse Papatus se habet, ut anima in capite, & Patriarchatus, ut anima in auribus vel in oculis, & Archiepiscopalis dignitas, ut anima in brachiis, & Episcopalis, ut in digitis, & sic de singulis usque ad pedes, qui in republica plures designant : undè anima eis vitam præstans Curatum rectè figurat : una est ergo à Deo omnium ligandi & solvendi ac vivificandi potestas, licèt illa ex parte membrorum, alia & alia & major & minor videatur.*

Summa hujus collectionis ad tria redit capita. Primùm, si jura, Canones, dicta & monita SS. Patrum servarentur, quæ vetant quemquam ad Episcopatum promoveri nisi Canonicè, id est, ab illis ipsis electum, quibus debet præsidere; omnes quidem Prælati originem suæ præsidentiæ & auctoritatis acceptam referrent illis ipsis, qui eos elegissent : neque austerè, coactè & superbè imperarent, sed conformiter ad Præceptum Petri *secundùm Deum pascerent voluntariè & spontaneè, non ut dominantes in Cleris, sed ut exemplum facti gregis ex animo*, 1. Petri 5. Hinc ergo Cusanus captat occasionem interpretandi, quod supra ex Augustino proposuimus, *Petram esse Ecclesiam, & Petrum populum Christianum*, id est, Papam Petri successorem effici, & constitui Petrum per sacras electiones; supra enim ostendit auctoritatem, & jurisdictionem, quam habet Papa super totam Ecclesiam, ei sacris electionibus conferri, & Papam solâ administratione, quam habet per electionem Cardinalium, esse majorem & superiorem auctoritate cæteris Episcopis. Quæ sententia demonstrat quidnam de primatu tenendum sit, quantumque à veritate aberrent monarchiæ absolutæ propugnatores; item quarè Curia Romana tantum operæ atque studii posuerit in abrogandis electionibus, nimirùm, ut à solo Papa tanquàm à monarcha omnis jurisdictio Episcoporum fluere & pendere videretur. Secundò, asserit auctoritatem & jurisdictionem Prælatorum non totaliter pendere à populo, sed quod anteà observavit, in memoriam revocandum; puta Sacerdotium Christi communicatum toti Ecclesiæ in commune, esse causam efficientem jurisdictionis Ecclesiasticæ, & velut animam Ecclesiæ, totum in toto ordine hierarchico, & totum in qualibet

libet

libet parte ordinis hierarchici, scilicet in singulis Episcopis, & Presbyteris intensivè, & quoad habitum. Verumtamen extensivè, quoad existentiam, actum, exercitium, exequutionem & administrationem differenter à Presbyteris, Episcopis, Archiepiscopis, Patriarchis & summo Pontifice possideri; sicut compertum est, animam rationalem diversis fungi operationibus, pro diversitate organizationis atque dispositionis membrorum, capitis, oculorum, brachiorum, pedum, &c. Curatos autem pedibus comparat, Episcopos digitis, Archiepiscopos brachiis, &c. In quibus anima & Sacerdotium Christi ejusdem est prorsus naturæ, virtutis & efficaciæ. Ex quo concludit neque Papam, neque alios Prælatos ullam habere causam superbiendi aut sese efferendi supra simplices Presbyteros, cùm in omnibus intensivè & formaliter eadem sit potestas, differat tantùm extrinsecè & materialiter; & hoc ipsum est quod docet Apostolus 1. Corinth. 12. *Corpus non est unum membrum, sed multa; si totum corpus oculus, ubi auditus? si totum auditus, ubi odoratus? sed Deus temperavit corpus ei cui deerat, abundantiorem tribuendo honorem, ut non sit schisma in corpore, sed in idipsum pro se invicem solicita sint membra.* Et ita statuit Cusanus, omnium eandem esse ligandi, pascendi & vivificandi potestatem, licèt alia atque alia pro varietate membrorum existat. Tertiò, egregiâ similitudine hanc suam doctrinam illustrat; ut enim anima rationalis, quantùm ad vim & naturam rationalem, originem suam de Cælo repetit, & quantùm ad facultatem vegetativam, sensitivam atque motivam educitur de potentia materiæ, similiter adeptione Sacramenti ordinis, formaliter & quoad habitum, jurisdictionem necessariam Prælatis unà cum ipso ordine conferri perhibet; actum verò, exercitium, exequutionem, administrationem & praxim illius jurisdictionis habitualis elici de potentia materiæ, hoc est, per consensum & subjectionem voluntariam subditorum Prælatos eligentium; quandoquidem potestas Ecclesiastica verè aut interpretativè, explicitè aut implicitè libera est in personas, circa quas exercetur, nec potest ferri in invitum, ut docent Theologi. Sæpè jam monui communem esse Patrum doctrinam, Clerum formaliter & activè claves possidere ut regat, at Laïcos materialiter & passivè ut regantur, & ob eam rem antiquitus electiones nunquàm fieri solitas absque vero aut interpretativo populi consensu; de qua re ampliùs cap. 7.

Cæterum in his collectionibus Cusani extremam manum imponam, si veræ & probabiles sunt, quod ego lectori judicandum relinquo, sequitur, ut jam multoties dixi, & sæpius inculcandum est, sensum germanum hujus textus, *tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam*, &c. *pasce oves meas*, &c. exprimi non posse absque varia & multiplici ratiocinatione, atque historiæ Ecclesiasticæ, & praxeos regiminis Ecclesiæ primitivæ notitiâ; quæ omnia nobis facem præferunt ad veram interpretationem hujusmodi locorum. Profectò cùm ego hæc ipsa capita cum permultis aliis, quæ Cusanus refert, legerem, antequàm versatus essem in lectione Conciliorum & Patrum antiquorum, magno quidem timore æstuabam: sed tum demum me scientia & cognitio antiquitatis Ecclesiasticæ ex vano illo timore confirmavit, docuitque absolutam infallibilem Monarchiam recentiorum, quam solùm impugno, rem esse planè fictitiam, ac pestem charitatis, omnisque disciplinæ atque ordinis à Christo instituti, & ab Apostolis propagati; nullâque aliâ viâ

D d

defendi posse, quàm absoluto & temporali imperio, ut docet experientia, atque ego expertus sum.

XXXVIII. Redeo ad Facultatem Theologicam Parisiensem, cujus hîc censuram nobilissimam pro juris communis vindiciis, atque ordinis Hierarchici defensione adversùs Bullam, quam Sixtus IV. Franciscanis concesserat, exscribam. " In nomine Domini, Amen. Hujus præsentis publici instrumenti tenore cunctis pateat „ evidenter, quòd cùm apud almam Theologorum Facultatem Parisiis ex parte „ venerabilis Capituli insignis Ecclesiæ Tornacensis delatæ & præsentatæ exstitissent „ quatuordecim propositiones, tanquàm erroneæ aut in Fide malè sonantes, in „ quodam papyri folio redactæ & scriptæ, quas asserebat dictum Capitulum fuisse „ in Civitate Tornacensi, publicè in diversis prædicationibus ad populum per „ quemdam Fratrem Joannem Angeli Ordinis Fratrum Minorum prædicatas & assertas, ut constare dicebant, per quandam informationem auctoritate justitiæ „ factam prædictæ Facultati ex parte ipsius Capituli cum dictis propositionibus præsentatam, & super illarum propositionum qualificatione nonnulli egregii præfatæ Facultatis Doctores & Magistri, unà cum Decano prædictæ Facultatis, ad ipsas propositiones examinandas, & eorum veritatem judicandam, per ipsam almam Facultatem electi & deputati fuissent, diversisque diebus & reïteratis vicibus, tam in domo Domini Decani præfatæ Facultatis, quàm alibi prædicti Doctores & Magistri deputati cum multis variis argumentationibus, discussionibus „ super examine præfatarum propositionum & earum qualificatione, dictæque informationis visitatione congregati extitissent, materiâque prædictâ in multis „ congregationibus prædictæ Facultatis agitatâ tandem anno Domini M. CCCC. LXXXII. „ more Gallicano computando, indictione primâ, mensis verò Februarii die quintâ, Pontificatûs S. S. in Christo Patris & Domini nostri Domini Sixti divinâ Providentiâ Papæ IV. anno duodecimo, in mei Notarii publici præfatæ Facultatis „ Scribæ, testiumque infrascriptorum ad hæc vocatorum præsentia, præfata alma „ Theologorum Facultas apud S. Mathurinum Parisiis in loco solito per egregium „ & doctissimum virum Magistrum Joannem Hué sacræ Theologiæ Professorem, „ Ecclesiæ Parisiensis Pœnitentiarium, ac præfatæ Facultatis Decanum solemniter, „ & per juramentum, ad qualificandum præfatas quatuordecim propositiones convocata & congregata, omnibusque Magistris magno numero, tam Sæcularibus, „ quàm Religiosis in præfata Congregatione existentibus, unus post alium ad longum auditis: Præfata alma Theologorum Facultas, post omnium & singulorum „ Magistrorum præfatorum maturam deliberationem per organum prænominati „ Magistri Joannis Hué Decani, nemine opponente, prædictas quatuordecim propositiones, modo & formâ, & prout continetur in quodam papyri folio de verbo ad verbum in prædicta Congregatione pluriès lecto, & mihi Notario publico tradito qualificavit, cujus papyri folii dictas propositiones, & earum qualificationem continentis tenor de verbo ad verbum sequitur, & est talis.

*Frater Joannes Angeli Regiosus Fratrum Minorum in quadragesima novissima publicè prædicavit articulos seu propositiones sequentes, tam in Ecclesia Tornacensi, quàm in Parochialibus Ecclesiis S. S. Petri & Quintini Tornacensis capitulo præfatæ Ecclesiæ Torna-*

*censis subditis, cui Fratres Minores conventus civitatis Tornacensis favorem vel assistentiam ommimodam præbuerunt.*

*Primus articulus. Fratres Minores præsentati Episcopo, & admissi, sunt proprii Sacerdotes & veri curati, & meliùs quam Presbyteri Parochiales, quia facultatem suam habent a summo Pontifice, & dicti Presbyteri ab ipso Episcopo dumtaxat. Quidquid sit de prima parte propter æquivocationem ipsius termini proprii, dicit tamen Facultas, quòd propositio & quoad omnes reliquas partes & probationem utriusque in qua dicitur ab Episcopo, dumtaxat est scandalosa, in Fide erronea, Hierarchici ordinis destructiva, & pro conservatione ejusdem ordinis publicè revocanda.*

*Secundus articulus. Parochianus confessus dictis Fratribus satisfecit decretali omnis utriusque sexûs de Pœnitentiis & remissionibus, nec tenetur confiteri proprio suo Curato semel in anno, nec ab eo petere licentiam. Hæc propositio, ut jacet, est scandalosa & juri communi contraria, & pro subditorum ad Prælatos debita obedientia observantia publicè revocanda.*

*Tertius articulus. Si Curatus recuset Sacramentum Eucharistiæ ministrare Parochiano eisdem fratribus sic confesso, veniat ille Parochianus ad fratrem qui eum audivit, & ipse sibi administrabit. Hæc propositio, in forma in qua jacet, est falsa & de hæresi vehementer suspecta, juri communi contraria, & publicè revocanda.*

*Quartus articulus. Curatus Parochialis nihil debet recipere à Parochianis suis pro confessione & Sacramentorum administratione, secus est de Mendicantibus. Hæc propositio est contra dispositionem juris naturalis & divini expressam, ideò falsa & notoriè hæretica.*

*Quintus articulus. Curatus asserens Parochianos suos obligari ut sibi confiteantur semel in anno, sub pœnâ peccati mortalis, est excommunicatus, & si celebret, irregularitatem incurrit. Hæc propositio est falsa & injuriosa.*

*Sextus articulus. Faciens celebrare missam per sacerdotem tenentem secum mulierem suspectam, seu aliàs mali regiminis, peccat mortaliter. Hæc propositio, quia indeterminatè loquitur, est dubia, temeraria, & nullo modo prædicanda.*

*Septimus articulus. Fratres prædicti non tenentur ad solutionem quartæ, de qua in Clementina dudum de sepulturis. Hæc propositio est juri communi contraria.*

*Octavus articulus. Papa potest totum jus Canonicum destruere, & novum constituere. Hæc propositio est scandalosa, blasphematoria, notoriè hæretica & erronea.*

*Nonus articulus. Aliqui sancti sunt furiosi;* gallicè enragez. *Hæc propositio est scandalosa & blasphematoria, & piarum aurium offensiva.*

*Decimus articulus. Animæ in Purgatorio existentes sunt de jurisdictione Papæ, & si vellet, posset totum purgatorium evacuare. Hæc propositio ipse est dubia, & ad mentem asserentis per modum jurisdictionis & ordinariæ potestatis de falsitate suspecta, scandalosa, & nullatenus populo prædicanda.*

*Undecimus articulus. Papa posset ab uno Ecclesiastico tollere medietatem redituum beneficiorum suorum, & uni alteri dare non exprimendo causam. Hæc propositio est periculosa & nullo modo prædicanda, ut jacet.*

*Duodecimus articulus. Quicumque contradicit voluntati Papæ, paganisat, & sententiam excommunicationis incurrit ipso facto, & à nullo Papa reprehendi potest, nisi*

*in materia heresis. Hæc propositio est falsa, scandalosa, & sapiens heresim manifestam.*

*Decimus Tertius articulus. Bulla per Papam modernum eisdem fratribus concessa fuit, Parisiis prædicata, & per Universitatem Parisiensem approbata, & qui eidem contradicit, sententiam excommunicationis incurrit ipso facto. Hæc propositio est falsa, & manifestum mendacium continens.*

*Decimus quartus articulus. Dictus Frater Joannes Angeli omnes & singulos articulos supradictos pluries asserit fore veros, & eosdem sustinere velle Parisiis, & ubique terrarum usque ad ignem, & illos nunquam revocare, dicens se non esse de numero prædicatorum; qui se revocant. Hoc dictum est hominis protervi & pertinacis, & sufficiens ad procedendum contra eum judicialiter, tanquàm contra vehementer de heresi suspectum.*

*Declarat etiam præfata alma Facultas Theologorum, quòd prædictorum articulorum qualificatio nullo modo derogat, nec prajudicat clementinæ dudum de sepulturis; de qua quidem qualificatione, omnibusque præmissis, egregii & doctissimi viri magistri Joannes Roerii Sacræ Theologiæ professor, Canonicus prædictæ Ecclesiæ Tornacensis tam suo, quàm præfati Capituli nominibus, nonnullique etiam Doctores & Magistri in dicta congregatione existentes, petierunt sibi & eorum cuilibet fieri, atque tradi publicum instrumentum, seu publica instrumenta, unum aut plura per me Notarium publicum subscriptum. Acta fuerunt hæc Parisiis in loco supradicto S. Mathurini sub anno, indictione, die, mense & Pontificatu supradictis; præsentibus ad hæc egregiis & doctissimis viris magistris Antonio Ursi, Joanne de Hallis, Laurentio de Colonia, Guillelmo de Houpelande, Jacobo L'huillier, Reverendo in Christo Patre Domino Joanne Abbate Cariloci ordinis Cisterciensis, Stephano Gervasi, Joanne de Tongnes, Joanne Quentin Sacræ Theologiæ Professoribus, necnon quamplurimis aliis in magno numero, tam sæcularibus quàm Religiosis, etiam sacræ Theologiæ Professoribus, testibus ad præmissa vocatis specialiter & rogatis. Et ego Henricus Alexandri Presbyter in jure Canonico Baccalaureus publicus Apostolicâ & Imperiali auctoritatibus, ac venerandæ Curiæ conservationis privilegiorum famosissimi studii Parisiensis juratus Notarius, prædictæque almæ Theologiæ Facultatis scriba, quia prædictorum articulorum & informationis pro parte Capituli Tornacensis supradictæ almæ Theologiæ Facultatis præsentationi, & exhibitioni prædictorum articulorum, & qualificationi, cæterisque præmissis omnibus & singulis, dum sic, ut supra scribuntur, & per præfatos Decanum & Facultatem agerentur & fierent, unà cum prænominatis testibus præsens interfui, eaque sic fieri vidi, & audivi: Idcircò huic instrumento publico alterius manu fideliter scripto signum meum publicum consuetum apposui, in fidem & testimonium præmissorum requisitus & rogatus. Sic signatum H. Alexandri.*

Hæc censura multa continet digna animadversione. Primus articulus versatur in æquivocatione vocis, *proprius Sacerdos*; certum autem est ex doctrina Evangelica & sacris Canonibus Conciliorum, quamdiu regimen Aristocraticum Ecclesiæ viguit, nomine *proprii Sacerdotis* designatos Episcopos, atque Presbyteros curam habentes animarum, qui Apostolis & LXXII. discipulis successerunt; hi enim propriè & essentialiter pertinent ad ordinem hierarchicum à Christo institutum; neque hac de re mille atque ampliùs annorum spatio ulla extitit controversia in Ecclesia, sed

ab eo dumtaxat tempore, quo absoluta Monarchia malas egit radices, quas Privilegiati, ut suas exemptiones & immunitates contra jus commune propugnarent, diligentissimè irrigarunt & propagarunt; adeo ut jam nulla amplius facies juris communis & disciplinæ Apostolicæ eluceat. Causam huic controversiæ præbuit illud celebre & famosum caput Innocentii III. in Synodo Lateranensi; *Omnis utriusque sexus de pœnitentiis & remissionibus, quo jubetur unumquemque fidelem semel in anno sua peccata confiteri proprio Sacerdoti ad diem Pascha.* Porrò secundùm jus commune & Ecclesiæ primitivæ disciplinam, quâ quidem post institutas diœceses & parœcias proprii Sacerdotes de proximo sumebantur, atque ordinabantur, dubium esse non potest, quin proprius atque immediatus Sacerdos esset ordinarius, nimirum Episcopus & Curatus. His enim proximè atque immediatè cura animarum suæ diœcesis & parœciæ proportionatim & respectivè incumbit, quam ob causam olim à clero & populo eligebantur; nam jure divino & naturali, omnes populi habere voluerunt proprios & propinquos Sacerdotes, qui quocumque tempore, & periculo instante, noctu atque interdiu, etiam pestilentiâ sæviente, gregi succurrerent. Quod certè de Papa longissimè remoto vel etiam de illis, quibus extraordinaria privilegia indulget, dici non potest, potiùs enim communes & generales quàm proprii & peculiares Sacerdotes appellandi sunt, ut infra pluribus disputabitur; quocircà secundùm jus commune & Apostolicam disciplinam Papa efficere non potest, quominùs Curati & Episcopi non sint, & non habeantur proprii atque ordinarii Sacerdotes. Accedit quoque missiones Privilegiatorum, quas extraordinariè Papa facit, nullum posse habere locum, secluso consensu, permissione ac tolerantiâ ordinariorum & immediatorum Pastorum, atque etiam excepto casu subveniendi necessitati & negligentiæ ordinariorum. Quapropter Privilegiati debent præsentari & approbari ab Episcopo, quidquid Clementina *dudum* post Bonifacium VIII. monarchicè in contrarium statuat. Idemque est judicium de Curatis respectu Episcoporum, quoniam neque Papæ auctoritas ad Episcopos, neque Episcoporum ad Curatos despotica aut absolutè monarchica est; cuncti enim intensivè, ex æquo, & in solidum sunt Sacerdotii Domini consortes: quamvis administratio, exercitium, & exequutio varia & differens sit in Papa, Episcopo & Curato. Quotus ergo quisque non demiretur, hodie Privilegiatos contra naturæ & Dei ordinem plus habere auctoritatis in populum sibi non immediatè & propriè, sed communiter & precario subditum, quàm proprios, nativos, immediatos, atque ordinarios Prælatos, quod idem est (inquit Gersonius) ac si quispiam plus haberet intimæ familiaritatis & consuetudinis cum alterius conjuge, quàm proprius maritus. His quidem temporibus obtenditur causa succurrendæ necessitati, at revera id fit, ut absoluta Monarchia ubique stabiliatur, atque animus populi avertatur, ne ad abusus, artes & voluptates Curiæ Romanæ & prælatorum attendat, & desiderio reformandæ Ecclesiæ aliquid moliatur. Profectò ejusmodi missiones fiunt, ubi nulla planè est necessitas, verbi gratiâ Parisiis, at homines agrestes remotissimi in aliis Provinciis, puta in Aquitaniâ, Occitaniâ &c. avidissimè petunt panem, & non est qui frangat eis. Verùm, qui ad superiora cogitatè animum adjunxerit, nullo negotio quæstioni, quam B. Thomas libro contra impugnantes religionem excitat, satisfaciet. Quærit enim,

*utrum Papa sit proprius Sacerdos dicendus aliquo modo cujuslibet Parochiæ*, utque quæstionem ad causæ suæ præjudicium abducat, Episcopum diœcesanum, dequo nulla est controversia, cum Papa connectit, quo utrumque proprium esse Sacerdotem convincat; sed de his plura lib. 4. cap. 3.

Alter articulus est, an posito præcepto *omnis utriusque sexus*, illi qui Privilegiatos non proprios adeunt Sacerdotes, satisfaciant decretali, quæ jubet proprium adire Sacerdotem, & ita Joannes Angeli statuit, quoniam articulo primo asseruit, Privilegiatos esse proprios Sacerdotes conformiter ad extravagantem Joannis XXII. *vas electionis.* Supra docuimus secundùm juris communis regulas, & secluso casu necessitatis, cùm est subveniendum gregi, neque Papam absoluto imperio, juri & potestati Episcoporum, neque vicissim Episcopos ordinario, atque immediato juri Curatorum posse derogare. Hercle ejusmodi missiones locum dumtaxat habent ex consensu & tolerantia Ecclesiæ, quæ ut pacem à Curia Romana redimat, multa etiam magna cum injuria, perferre & erogare cogitur. An non maxima est injuria, ordinem à Christo positum, & ab Apostolis atque Ecclesiæ primitivæ Patribus servatum & propagatum, ob unius Curiæ Romanæ dominatum evertere? Evertitur autem, dum Privilegiatis in subsidium ordinariorum missis ex juris humani gratia aut indulgentia multò plus auctoritatis conceditur, quàm ordinariis relinquitur, qui tamen jure divino tantum habent potestatis in gregem sibi commissum, quàm ipse Pontifex; undè in solidum suas Ecclesias regere debent, ut est supra probatum Cypriani auctoritate. Procul dubio eò res videmus devenisse, *ut apud homines nuperos majoris sit momenti potestatem habere mediante Papâ, quàm immediatè à Deo & natura.* Idque non est jus divinum interpretari, sed penitus evertere. Quamobrem Schola Parisiensis meritò declarat secundam propositionem Joannis Angeli, *ut jacet, esse scandalosam & juri communi contrariam, ac pro subditorum ad Prælatos reverentia debita publicè revocandam.* Ne tamen aliquis putaret hâc censurâ pacem Ecclesiæ convelli, & Scholam Sorbonicam tenere, peccata confessa Privilegiatis iterum confiteri oportere proprio Sacerdoti, tandem in extrema clausula hujus censuræ additur, quòd non obstante hâc censurâ Facultas Parisiensis salvam atque incolumem cupit *Clementinam dudum de sepulturis.* Ex quo datur intelligi, Doctores Parisienses, licèt jus commune & Apostolicam disciplinam sartam-tectam velint retinere; nihilominus prudenter juri moderno recepto ob pacem Ecclesiæ obtemperare. Procul dubio regula Gersonii lectione quartâ corollario decimo de vitâ spirituali animæ jure sibi locum in hac parte vendicat; *Poterit fieri, ait, ut absque peccato mortali, imò cum merito magno sit aliquis Theologus vel alius prudens qui dissentiat corde ab humanis determinationibus aut traditionibus, qui tamen obligatur propter evitationem scandali vel aliter non repugnare exteriùs. Nam potest aliquarum publicatio veritatum prohiberi, & aliquarum falsitatum dogmatisatio permitti.*

XXXIX. Quæ cùm ita sint, occurritur objectioni Suaris tomo 4. in 3. partem D. Thomæ disput. 26. sectione 2. versùs finem, ubi falsò Parisiensem Facultatem erroris accusat, quasi revera teneret, *Privilegia de facto non valere ad absolvendum absolutè fideles à peccatis, itaut non liberentur ab obligatione confitendi etiam peccata semel in anno suo Parocho, si absque ejusdem licentia confessi fuissent fratribus vel Sacer-*

*dotibus habentibus similia privilegia, qui fuit error Joannis de Poliaco, ut refertur in extravagante, vas electionis de hæreticis* (inquit Suares.) Verùm si Papa tantam habet potestatem, quantam absolutæ Monarchiæ Patroni comminiscuntur, mirum est quarè Damasus Papa non obstiterit Nectario Constantinopolitano Patriarchæ, quando Sacerdotem publicum Pœnitentiarium abrogavit, & alios Sacerdotes in Græciam qui Confessiones audirent non miserit, ut ab aliquot sæculis facit per Europam? Vide librum V. Historiæ Socratis cap. 19. Tum enim Ecclesia Canonibus, non absolutâ potestate vel prætensionibus Monarchiæ absolutæ gubernabatur.

XL. Porrò quando Magister Andræas Vallius tam temerarius est, ut auderet asserere *Papam jus Canonicum totum vel in partem posse abrogare lib. de suprema potestate Papæ parte 1. quæst. 2.* & Schola Parisiensis hunc octavum articulum Joannis Angeli, *Papa posset totum jus Canonicum destruere & novum constituere*, ita condemnavit: *Hæc propositio est scandalosa, blasphematoria, notoriè hæretica & erronea.* Equidem Vallius debet quærere argumenta, quibus probet in protestationes à se initio sui Elenchi factas *de non obsistendo decretis Facultatis Parisiensis*, nequaquàm impingere, & Scholæ transfugam non esse. Quod spectat ad reliquos articulos hujus censuræ, satis ex se perspicui sunt, neque operam nostram desiderant. Hîc obiter dicam Joannem Rocrium Tornacensis Ecclesiæ Canonicum, cujus celebris extat mentio in memorata censura, fuisse socium Sorbonicum, atque testamento suo magnam summam pecuniæ Collegio Sorbonico ad ædificandam Sacristiam legâsse.

XLI. Jacobus Almaïnus cap. 5. de auctoritate Ecclesiæ, postquàm demonstravit supremam potestatem Ecclesiasticam collatam Petro his conceptis vocibus, Joanne ultimo, pasce oves meas, &c. hæc alia continuò subnectit. *Secunda propositio, Christus hanc potestatem immediatè contulit Ecclesiæ, capiendo Ecclesiam pro collectione omnium Prælatorum majorum & minorum qui succedunt Apostolis & discipulis, sive pro Concilio Generali Ecclesiam repræsentante, probatur per illud Christi Mathæi 18. Si peccaverit in te frater tuus, &c. ubi præcipit Christus nolentem corrigi ad fraternam correctionem, denuntiari Ecclesiæ, & si Ecclesiæ monitioni non obtemperet, excommunicandum. Et dat Ecclesiæ auctoritatem excommunicandi, dicens, quæcumque alligaveritis, &c. & quòd de Ecclesia, prout est plurium collectio, intelligatur; patet ex eo quòd postquàm dixit, dic Ecclesiæ; & si non audierit Ecclesiam, sit tibi sicut Ethnicus & Publicanus, statim subjunxit pluraliter, quæcumque alligaveritis super terram, &c. ergo non capit ibi Ecclesiam pro unico supposito, sed pro pluribus.*

Item cap. 7. ejusdem loci circa medium. *Quartò arguitur; contulit Dominus claves Petro summo Pontifici ut signo & figuræ Ecclesiæ, ergo per amplius & magis contulit Ecclesiæ. Probatur antecedens per Augustinum super Joannem & ponitur 24. quæst. 1. can. quodcumque. Petrus quando claves accepit, Ecclesiam sanctam significavit; nec valet dicere, sicut dicit Thomas de Vio, quòd hoc est intelligendum ad istum sensum, quòd non solùm personæ Petri, sed & officio suo in æternum duraturo collata sunt claves; & quia officium Petri est officium Capitis quod habet influere in corpus reliquum; ideò officio capitali data, toti corpori data dicuntur, & sunt. Probo enim quòd non ad illum sensum dicat Augustinus claves datas esse Ecclesiæ; quia hoc modo claves esse datas Ecclesiæ, esset eas datas esse propter Ecclesiam finaliter, & non ei datas esse formaliter, quod manifestè est contra Augustinum dicentem inco-*

*dem capitulo, si hoc tantùm Petro dictum est, puta quodcumque ligaveris, &c. non hoc facit Ecclesia, ubi pro inconvenienti infert istud consequens, quòd Ecclesia non ligat & quòd non solvit. Item idem Augustinus super Ioannem, super illo verbo, tu vocaberis Cephas, mutavit ei nomen, & fecit de Simone Petrum. Petrus autem à Petro, petra autem* Ecclesia. *Etiam ad istum sensum Petrus & quilibet ejus Successor utitur clavibus vice Ecclesiæ universalis quam significat, sicut Rex quilibet vice communitatis exercet jurisdictionis actus: ita quòd summus Pontifex excommunicat, confert beneficia, similiter & indulgentias, & sic de aliis actibus Ecclesiasticæ potestatis auctoritate totius Ecclesiæ. Et istud rationabile est ex eo quòd suffragia, quibus privatur excommunicatus, sunt Ecclesiæ, & non summi Pontificis. Hinc Prelati dicuntur nomine Ecclesiæ & non proprio illa auferre. Erit igitur totius Ecclesiæ aliquem illorum participatione privare, &c. & ita concedendum est. Quemadmodum Deus condens humanum genus, indidit ei naturalem potestatem jurisdictionis ad finem naturalem, & non alicui supposito regulariter (hac enim potestas communicata est particularibus suppositis à communitate, qui sunt velut communitatis ministri in exercitio illius jurisdictionis) ita Christus regenerans Ecclesiam ad finem supernaturalem, ei istam potestatem positivam ad illum finem communicavit, quam posset & etiam teneretur (cùm non semper possit esse congregata) alicui supposito communicare: qui ut minister Ecclesiæ hanc potestatem exerceret, & sicut communitatem aliquando Deus prævenit, alicui supposito civilem potestatem communicans ut Mosi super populum Israël, ita & Christus Ecclesiam prævenit communicando Ecclesiasticam potestatem Petro, ut vice Ecclesiæ eam exerceret, quam Ecclesia ei potuisset communicare, cùm priùs esset à Christo instituta & Ecclesiæ collata, &c.* Quocirca ibidem ad calcem capitis probat, Ecclesiasticam potestatem priùs fuisse in Ecclesia, quàm fuerit in aliquo summo Pontifice; *Etenim cùm potestas electiva Papæ fuerit in Ecclesia, mortuo Petro, & non à Petro (inquit) ergo à Christo, sed non potest reperiri quando fuerit à Christo collata Ecclesiæ, nisi Mathæi 18. nam cùm dictum est* Petro, *pasce oves meas, nihil Ecclesiæ, sed soli Petro collatum est. Ergo in Ecclesia fuit potestas electiva* Papæ *antequàm Petrus fuerit Papa, & sic cum majori apparentia dicetur Christum, cùm fecit Petrum summum Pontificem, prævenisse* Ecclesiam, *& id ex gratia Petro contulisse, quòd Ecclesia potuisset ordinare ex Christi institutione, quàm quòd prævenerit Petrum dando Apostolis ordinis potestatem, juxtà phantasiam fratris Thomæ de Vio in tertio Capitulo,* hæc igitur Almaïnus argumento ad hominem adversùs Cajetanum qui cæteros Apostolos fingit habituros potestatem jurisdictionis à Petro, nisi Christus Petrum prævenisset, quâ de re ex instituto infra lib. 3. Cæterum idem Almaïnus de potestate Ecclesiastica & Laïca quæst. 1. cap. 15. docet Concilium Generale, ut Ecclesiam universalem repræsentans, immediatè auctoritatem habere à Christo. *Potestas Ecclesiastica jurisdictionis, ait, saltem quæ respicit forum publicum, est toti Ecclesiæ à Christo immediatè communicata, quod patet Mathæi* 18. *si peccaverit in te frater tuus, statim dic Ecclesiæ.* Et hinc probat Concilium Generale, quia Ecclesiam repræsentat, omnes posse exercere actus jurisdictionis Ecclesiasticæ, solâ Sacramentorum administratione & verbi divini prædicatione exceptâ, quæ tantùm ab uno singulari homine exerceri possunt.

XLII. Idem 4. sententiarum dist. 17. quæst. 1. ante finem disserens, utrùm summus Pontifex teneatur ad confitendum peccata conformiter ad caput Synodi Lateranensis, *Omnis utriusque sexus. Aliqui, ait, dicerent quòd Papa non obligatur ad illud præceptum, tamen*

*men tenendo partem veram, quòd summus Pontifex obligatur per statuta Conciliorum (& qui diceret oppositum saltem in Francia, reputaretur hereticus) obligatur vi praecepti humani, & tenetur semel in anno sumere Eucharistiam, &c.* Item libro eodem sententiarum dist. 18. articulo 4. docet, unà cum ordine Sacerdotali tradi clavem potestatis, ita ut quilibet Sacerdos possit quemlibet absolvere, quae est communis Theologorum sententia jam supra posita in explicatione sententiae Durandi, Gersonii, Tostati, Cusani, &c.

Joannes Major etiam Doctor Parisiensis commentariis in Evangelium Mathaei ex Typographia Joannis Gravion Bibliopolae Parisiensis anno M. D. XVIII. scholiis in caput 16. Mathaei ad haec verba, *quem dicunt homines esse filium hominis, &c. Vos autem quem me esse dicitis? Si alii errent de me quis sum, quae est opinio vestra de me? quia vos fuistis mecum ab initio miraculorum meorum, & longè ultra vulgus sentitis, respondit Simon Petrus, tu es Filius Dei vivi. Quaestio movebatur omnibus Apostolis: Respondit Petrus pro omnibus; ubi interlinearis omnia complexus est, & divinitatem & humanitatem in ipso posuit, ac si diceret: nos omnes judicamus te filium naturalem, &c. Quando quaesivi opinionem vulgi, multi vel omnes responderunt, quia litera dicit, at illi dixerunt, quando quaesivi quid sentirent Apostoli, Petrus pro omnibus respondit, quia Apostolorum erat praecipuus. Respondens autem Jesus dixit ei, Beatus es, haec tam alta confessio te ad beatitudinem deducit Simon Barjona, &c. Et ego dico tibi, quia tu es Petrus, & super hanc petram, quam confessus es, aedificabo Ecclesiam meam, hoc pronomen (hanc) non demonstrat Petrum, sed prima Corinth. 10.* hic Joannes Major citat Augustinum in libro retractationum, & subjungit; *petra autem erat Christus, quem confessus est Simon, sicut tota Ecclesia confitetur*, & Glossa marginalis idem tenet: *& tibi dabo claves regni Caelorum, non solùm pro te, sed & pro aliis, claves sunt scientia discernendi inter lepram & lepram, &c.*

Idem Joannes Major 4. sententiarum dist. 18. quaest. 1. sub finem. *In consecratione Sacerdotali* (inquit) *traditur clavis potestatis quae est facultas ligandi & solvendi in foro interiore: habet ergo jurisdictionem specialem Sacerdos, si materiam haberet; qui enim facultatem dat subdito vel Sacerdoti, solùm monstrat ei materiam in quam agat, quam ante non habebat: & aliter patet, Curatus non Sacerdos dat Vicarium in confessione audienda tradendo materiam.*

Idem eodem lib. 4. sentent. dist. 24. quaest. 3. post initium explicans hunc locum, *tu es Petrus & super hanc petram aedificabo Ecclesiam meam*, &c. ad verbum sequitur Augustini sententiam, puta quòd per Petrum intelligenda sit petra essentialis Christus, & confessio haec Petri, *tu es Christus filius Dei vivi*; concluditque assertionem suam hâc conclusione. *Quando sunt multi sensus scripturae, & dubitatur in quo sensu scriptura intelligatur, ille sensus est indubitatus, qui à viris omni exceptione majoribus colligitur, & sic est in proposito* (inquit) quasi diceret, multos Patres atque Doctores, omni exceptione majores pedibus ivisse in sententiam Augustini, ut superiùs demonstratum est: ibidem ad finem quaestionis. *Praeterea reliquos Apostolos Episcopos factos à Christo diximus post resurrectionem, & per consequens tam Episcopi quam Curati sunt de jure divino, quemadmodum Romanus Pontifex, nec aliquis purus homo potest illud jus & illas potestates tollere ab Ecclesia, plusquam summum Pontificatum, licet Petrus*

*Paludanus & Turrecremata teneant oppositum; sed hoc quod ipsi tenent, censuit in fide hæresim Facultas nostra.*

Idem Major Commentariis in caput 18. Mathæi statim initio. *Papa est deterioris conditionis quàm alii Christiani, ait, si non potest per Ecclesiam corrigi: insuper per illa verba dic Ecclesiæ, datur potestas toti Ecclesiæ, capiendo Ecclesiam pro Prælatis majoribus & minoribus, sivè pro Concilio Generali totam Ecclesiam repræsentante, quia pluraliter subjungitur: quæcumque alligaveritis super terram, ligata erunt & in Cælis. Non est illic sermo de ligatione & absolutione in foro interiore & pœnitentiali, quia nunquam aliquis defert Ecclesiæ peccatum alterius in illo foro. Secundò, arguitur ad idem: claves non datæ sunt Petro nisi nomine Ecclesiæ, quia propter quod unumquodcumque tale & illud magis, &c.* In cujus rei confirmationem expromit Hieronymi, Augustini & Rabani auctoritatem capite præcedenti laudatam. Item aliquantò post. *Undecimò arguitur, perpetua plenitudo potestatis residet in Ecclesia, juxta verba Christi Mathæi ultimo: Ecce ego vobiscum sum usque ad consummationem sæculi: sed si illa plenitudo esset in Papa, esset mortalis & corruptibilis ad mortem Papæ: non in Concilio & in Ecclesia.* Quod argumentum quadrat sententiæ B. Gregorii, quam cap. 4. notavimus, scilicet Ecclesiam à statu suo corruere, Episcopo & Monarcha universali pereunte, aut in errorem labente.

XLIII. Superioribus testimoniis Doctorum Parisiensium adjungam sex conclusiones desumptas ex articulis scholæ Parisiensis contra Lutherum, in quos articulos omnes Baccalaurei Facultatis Theologiæ, priusquàm missionem è schola obtineant, jurare, eisque subscribere consueverunt.

Articulus XVIII. *Tenetur & quilibet Christianus firmiter credere unam esse in terris universalem Ecclesiam visibilem, quæ in fide & moribus errare non potest, cui omnes fideles in his quæ sunt fidei & morum, obedire adstringuntur.*

XIX.

*Quòd si quid in scripturis sacris controversiæ aut dubii oriatur, ad præfatam Ecclesiam definire & determinare spectat.*

XX.

*Est & certum, multa esse credenda quæ non sunt expressè & speciatim tradita in scripturis sacris, quæ tamen per traditionem Ecclesiæ sunt necessariò recipienda.*

XXI.

*Eodem veritatis firmamento recipiendum, potestatem communicandi esse de jure divino immediatè à Christo Ecclesiæ concessam, & ob id magnoperè timendas esse censuras Ecclesiasticas.*

XXII.

*Certum est, Concilium Generale legitimè congregatum, universalem repræsentans Ecclesiam, in fidei & morum determinationibus errare non posse.*

XXIII.

*Nec minùs certum, unum esse de jure divino summum in Ecclesia Christi militante Pontificem, cui omnes Christiani parêre tenentur; qui quidem potestatem habet & indulgentias conferendi.*

XLIV. Joannes Eckius cap. 3. Enchiridii, ubi de Primatu Petri disputat. *Fa-*

*temur*, ait, *cum Augustino, claves datas Ecclesiæ, tamen in persona Petri; id est, claves finaliter dedit Christus Petro ad utilitatem Ecclesiæ, dedit claves non uni, sed unitati: ita Petrus gessit personam Ecclesiæ, sicut Imperator Germaniæ; ita certa personæ habent claves, quia aliàs nullus esset illarum usus.* Attende autem, quando Eckius dicit *claves datas finaliter Ecclesiæ*, loqui de Ecclesia sumpta pro cœtu Fidelium, non pro ordine hierarchico. Vide supra Augustini sententiam cap. 4.

XLV. Franciscus à Victoria Dominicanus Hispanus Doctor Parisiensis, quamquàm sententiæ B. Thomæ addictus, eamque ob causam relectiones de potestate Papæ supra Concilium Lucubrarit; nihilominùs longè est verecundior Cardinalibus de Turrecremata & Cajetano hac in parte; quia licèt à veritate recedat, eam tamen plerumque ingenuè cognoscit, & enunciat, non sophisticis Elenchis contaminatam involvit. Et primò quidem relectione secundâ de potestate Ecclesiæ, explicans textum Cypriani canonizatum 24. quæst. 1. can. loquimur, " contendit Apostolos " & honore & potestate, vel jurisdictione, pares aut æquales fuisse Petro, eam- " que ob causam Glossatoris argutias reprehendit, nec (inquit) audienda est glossa " dicens, hoc debere intelligi in ordine & dignitate considerationis, non in potestatis " plenitudine, ut patere potest ipsam epistolam Cypriani legenti. Secundò, ad " calcem ejusdem relectionis propositione secundâ, quilibet aliorum Apostolorum " à petro potuit relinquere successorem, licèt non universalem, saltem in quacum- " que Provincia voluisset, qui esset verus Episcopus illius provinciæ. Hanc pro- " positionem, ait, scio non placituram omnibus Doctoribus tum Theologis, tum " Jurisconsultis, quæ nec ipsis Cardinalibus Turrecrematæ & Cajetano placeret. " Omnes enim illa persuasio simul invasit, omnem potestatem jurisdictionis ita de- " pendere à Romano Pontifice, ut nullus possit habere vel minimam quidem spiri- " tualem potestatem, nisi ex mandato vel lege ipsius, post Apostolos quidem, " qui ex singulari privilegio habuerunt à Christo, quod nullus alius potest habere " nisi à Petro. Sed probo primò hanc propositionem apertè. Quilibet Apostolo- " rum potuit vivens creare Episcopum in quacumque Provincia, & ille non amit- " teret potestatem defuncto Apostolo; ergo potuit relinquere successorem. Ante- " cedens est notum, quia Paulus constituit Titum & Timotheum, & idem juris " habuerunt alii Apostoli, & in hoc sensu proposito, à nemine negari potest, &c. " Tertia propositio. Non solùm Apostoli hoc potuerunt, sed quilibet successorum " similiter potuit relinquere sibi successorem. Hæc probatur apertè ex secunda: " nam potuit Titus & Timotheus nominare sibi successorem, inconsulto etiam suc- " cessore petri, & simile de omnibus aliis Episcopis. Probatur, quia Episcopus " est Pastor & Gubernator Provinciæ jure divino, ergo si majore potestate non im- " peditur, potest facere omnia quæ expediunt ad salutem suæ Provinciæ, &c. Et " confirmatur, quia certè non solùm videbatur possibile & conveniens, sed omni- " nò eo tempore necessarium. Quomodò enim, defuncto in ultima India Episco- " po, potuissent expectare mandatum Petri ad sufficiendum novum Episcopum? " Et hæc omnia dicta sunt quantùm ad potestatem jurisdictionis: nam quoad po- " testatem ordinis, si Episcopatus dicit ordinem vel potestatem distinctam à Presby- " teratu & à jurisdictione, sicut video placere penè omnibus, oportuit præter elec- "

„ tionem concurrere aliquam, tam ad institutionem Papæ quàm Episcoporum, sed
„ illam potuit facere quilibet Episcopus vivens sacrando successorem, vel etiam
„ uno defuncto Episcopus alterius Provinciæ potuit ordinare successorem priùs ele-
„ ctum & nominatum. Ultima propositio. Quilibet Episcopus in sua provinciæ
„ potuit condere legem, ut Presbyteri eligerent Episcopum, vel aliam formam in-
„ stitutionis dare, etiam inconsultâ sede Petri : hæc sequitur ex aliis. Nam potuit
„ leges convenientes Provinciæ facere de hac re, sicut de aliis. " Ecce rationem quomodo auctoritas & dignitas Episcopalis potuit derivare successivè ab uno in alterum usque ad nos, & per Episcopos omnis alia potestas inferior.

Tertiò, Idem à Victoria relectione 4. de potestate Papæ & Concilii aliquantò post initium : *Si Concilium declarat aliquid esse de Fide, aut de Jure divino, Papa in hoc nihil potest aliter declarare aut immutare; maximè si tale jus spectet ad Fidem, vel ad mores Ecclesiæ universalis, probatur quia in illis Concilium errare non potest; juxtà promissum Lucæ 22. Ego rogavi pro te* &c. *& Matthæi 18. Ubi fuerint duo vel tres congregati* &c. : *Et non minùs est Spiritus sanctus in quocumque Concilio generali, quam in Concilio Apostolorum, ubi Spiritus sanctus assistebat, Actorum 15. Visum est Spiritui sancto* &c. *Confirmatur, quia si in illis Concilium errare posset, Papa errare posset; & si utrumque errare posset, standum esset potiùs Concilio; sicut ergo, postquam determinatum fuit in Concilio Apostolorum, quòd legalia erant extincta, non potuit Petrus aliter definire, ita in quocumque Concilio Generali, ut patet; qui si errare posset, non esset Ecclesia fundata super firmam petram, cùm semper maneret dubia & vacillaret; nec Evangelium esset certum, cùm Augustinus dicat, se non credere Evangelio, nisi propter auctoritatem Ecclesiæ*, &c.

Aliquantò post, ubi ostendit utramque opinionem de comparatione Papæ & Concilii D. Thomæ & Parisiensium esse probabilem, subjunxit; dato quòd *Concilium esset supra Papam, hoc intensivè non extensivè esse intelligendum; puta quòd si Papa aliquid statueret, & à Concilio contrarium determinaretur, quòd esset standum potiùs Concilio, vel quòd Papa teneretur parère Concilio, & non è contrario; cùm ergo Concilium posset dispensare in suis decretis, ergo etiam Papa poterit, aliàs non esset Papa : & id est quod vocat Concilium non esse supra Papam extensivè, quia Concilium nullum possit actum, in quem etiam Papa non possit.*

Hæc ubi Franciscus à Victoria disputavit, quartam relectionem ita concludit, *non solùm licere non parère injustis mandatis Papæ, verumetiam facto; & nisi opus esset resistere illis, & impedire armis executionem illorum; & maximè intercedente publicâ auctoritate, ut principis, & comprehendere & punire executores talium mandatorum, semper tamen servato moderamine inculpatæ tutelæ* &c. *Addit & hanc vigesimam tertiam propositionem. Propter injustas dispensationes vel alia mandata insolentiæ, quæ in perniciem Ecclesiæ procederent, posse convocari & congregari Concilium generale contra voluntatem Papæ, ut ei resisteret & obviaret ejus insolentiæ: hoc expressè tenet Sylvester verbo Papa §. quòd si Papa suis moribus* &c. *Et Turrecremata assertor vehementissimus Pontificiæ dignitatis. lib. 3. de Ecclesia cap. decimo versus finem* &c. *Unde etiam confirmantur quæ supra dicta sunt, ait Victoria : nihil enim prodesset congregatio Concilii, nisi suâ auctoritate posset determinare quibus in rebus Pontifex non debeat nec possit attenta-*

*re contra Patrum decreta & sanctiones.* Huc usque Franciscus à Victoria, qui quamquàm implicitus opinionibus Scholæ D. Thomæ, tamen magno veritatis præjudicio veritatem demonstrat, tum quia docet Apostolos fuisse & honore & potestate æquales inter se. Secundò, dum asserit illos potuisse ubique locorum & gentium constituere Episcopos, atque Episcopos ejusmodi non à Petro aut Papâ habuisse, vel habituros fuisse auctoritatem: atque Paulum de facto Titum & Timothæum ordinavisse: procul dubio clarissimè ostendit, potestatem ordinis & jurisdictionis esse in Ecclesia Sacerdotali. Tertiò, Episcopos habere potestatem condendi leges pro regimine suæ Provinciæ, atque etiam ordinandi alios Episcopos, quod est certissimum, & Canonibus Nicænis 4. 5. & 6. atque etiam Canone 2. Constantinopolitani Concilii definitum, *ut unaquæque Provincia Synodo Provinciæ gubernetur.* Quartò, Papam non posse derogare Canonibus Conciliorum ad fidem aut mores Ecclesiæ spectantibus. Idque inter alia decreta Apostolorum de legalium observatione probat: propter quæ Paulus Petrum corripuit, quòd non rectè *ambularet* ad veritatem Evangelii, Galat. 2. Quintò, Concilium in fide & moribus errare non posse, quam in rem hunc laudat textum, *ego rogavi pro te Petre, ut non deficiat fides tua, Luca.* 22. Undè patet Victoriam locum hunc priùs de Ecclesia quàm de Petro intelligere, juxtà regulam Augustini superiùs explicatam. Sextò ait, dato quòd Papa & Concilium errare possent, semper esse potiùs standum Concilio quàm Papæ, posito quòd inter sese diversa statuerent aut docerent. Septimò, utramque opinionem de comparatione Concilii & Papæ esse probabilem, ubi notandum, quamquàm Victoria opinionem suæ Scholæ propugnet, tamen satis declarare sententiam Parisiensium esse meliorem & tutiorem, quippe qui doceant claves datas omnibus Apostolis & Episcopis eorum successoribus, atque Episcopos non habere suam auctoritatem à Papa. Item quòd Concilium generale congregari possit sine Papa, & contra voluntatem & personam Papæ, ac ibidem posse decretum irritans statui ad refrænandam potestatem Papæ, ita ut Pontifici Romano non liceat ejusmodi decretum prætergredi. Quæ omnia certissima sunt Aristocratici regiminis Ecclesiæ, & auctoritatis Concilii supra Papam monimenta: quibus quidem nihil habent adversarii præter effugia & cavillationes quod opponant. Hercle cùm essem Baccalaureus Theologiæ, hæcque Bellarmini assertio permagnam religionem mihi injecisset, *sententia Doctorum Parisiensium videtur omnino erronea & hæresi proxima lib. 4. de Romano Pontifice cap.* 2. sub finem. Relectiones Francisci à Victoria me penitus ab hoc vano timore liberarunt, & confirmarunt; tum enim propter Theologiæ Scholasticæ studia, lectioni Patrum & Conciliorum mihi vacare integrum non erat.

XLVI. Porrò dum Franciscus à Victoria tempora nascentis Ecclesiæ, aut fundandæ, aut jam fundatæ & constitutæ Ecclesiæ minimè distinguit, graviter quidem allucinatur. Ego quidem haud abnegarim cùm de Ecclesiis primitus instituendis & fundandis agitur, aut ubi aliqua inevitabilis urget necessitas, quia jure extraordinario & contra Canones Pastoribus permissum sit sibi privatim successores deligere; quia tum temporis unicus & solus Pastor sufficienter atque efficienter Ecclesiam repræsentat, propter Christi Sacerdotium in solidum possidet, estque tanquam anima Ecclesiam ipsam informans & propagans. Quocircà unicus Episcopus multos

potest ordinare Episcopos, ut si verbi causâ ex Hypothesi unicus Sacerdos vel Episcopus in mundo vel in Indiis eniteret: hinc fit ut Guillelmus Altissiodorensis lib. 4. sentent. tractans *de Sacramento Ordinis quæst. 1. sub* finem scribat, *quòd si non essent in mundo nisi tres tantùm simplices Sacerdotes, oporteret quòd aliquis illorum consecraret alium in Episcopum & alium in Archiepiscopum*, propria sunt verba certissimâ quidem ex Hypothesi posita, aliàs pernego. id licere. Quoniam ut multoties inculcavimus, claves & Sacerdotium Christi quoad dominium, proprietatem & archirectonicè Ecclesiæ collectim sumptæ competunt: Ecclesia autem in sua ratione essentiali multorum collectionem ac unitatem significat, absque qua unitate & sanctorum communione nihil unquam tentandum aut faciendum; quia pax, unitas & sanctorum communio finis est, propter quem Christus potestatem ordinis & jurisdictionis contulit Ecclesiæ. Prælati autem singulariter capti, cùm claves quoad usum, ministerium & exequutionem dumtaxat, id est sibi solis personaliter possideant, eam ob rem sacris Canonibus prohibentur sibi successores deligere, ut paulò antè probavimus in Analysi collectionum Abulensis Episcopi. Procul dubio hæc Francisci Victoriani opinio, seclusâ necessitate quæ legem non habet, aut primarum Ecclesiarum fundatione, est periculosa & viam sternit ad schismata, & ad evertendum funditus ordinem hierarchicum, & politiam totius Ecclesiæ. Primùm, quia hâc ratione situm esset in potestate cujuscumque Episcopi, non unicum modò, sed plures creare Episcopos, eosque in quamcumque vellent Provinciam, Angliam verbi causâ, Hiberniam aut Indias mittere; nulla enim potest causa assignari, cur Episcopus unum potiùs & solum Episcopum creet, quàm plures. Secundò, si Papa derepentè moreretur antequàm sibi successorem adoptasset, de hinc absque miraculo creari non posset, hîc ego ad hominem argumentor; propterea quòd Victoria opinionem S. Thomæ amplectitur, putatque aut simulat Papam esse absolutum Ecclesiæ Monarcham, ne à communi Thomistarum sententia discedere videatur. Tertiò, Papatus, Episcopatus & Sacerdotia omnia jure hæreditario uni familiæ addici possent; quemadmodum videmus regnum Franciæ in solis Principibus Regii sanguinis hærere; qui plura rescire volet incommoda quæ ab hac Francisci Victoriani opinione profluunt, legat Almaïnum de Ecclesiæ auctoritate cap. 9.

XLVII. Joannes Viguerius Dominicanus in institutione Theologiæ, ubi de virtute fidei disserit cap. *de Ecclesiæ infallibilitate*; *Probatur*, ait, Ecclesiam universalem esse indeviabilem, *quia D. Paulus ait, viri diligite uxores vestras, ut & Christus dilexit Ecclesiam, & seipsum tradidit pro ea, ut illam sanctificaret, mundans eam lavacro aquæ in verbo vitæ, & exhiberet ipse sibi gloriosam Ecclesiam non habentem maculam aut rugam, aut aliquid ejusmodi; sed ut sit sancta & immaculata, probatur pariter per id quod dixit Christus Petro, tu es Petrus & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, & portæ inferi non prævalebunt adversùs eam, probatur insuper ex eo quod dixit Petro, ego rogavi pro te ut non deficiat fides tua: in quo loco non oravit pro fide personali Petri, cùm defecerit, prout Christus illam defecturam prædixit, docens antequàm gallus cantet, ter me negabis, sed pro fide Ecclesiæ Petro committendæ* &c. Deindè aliquantò post. *Nec obstat quòd fides cujuslibet particularis hominis deficere possit; quia hoc intelligendum est distributivè, sed non collectivè, nec sequitur quòd si Ecclesia provin-*

*cialis possit errare, quod etiam universalis, quia Ecclesiæ universali promissa fuit assistentia spiritus Sancti, & non Ecclesiæ provinciali &c. Ex hac indeviabilitate Ecclesiæ habetur, quòd major est ejus auctoritas & Concilii, quàm Papæ qui est membrum, & cujus fides particularis deficere potest* &c. Hæc Viguerius, cujus liber decreto Facultatis Parisiensis die ultimâ Julii in congregatione ordinaria probatus est omnium Doctorum consensu & approbatione, sicque decretum memoratum concipitur. *De mandato Dominorum Decani & Magistrorum Sacræ Facultatis Theologiæ in universitate Parisiensi sic signatum Fournier.* Porrò hæc collectio nos quatuor docet. Primò, Viguerium hos locos, *tu es Petrus & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, ego rogavi pro te ut non deficiat fides tua* &c. referre ad fidem totius Ecclesiæ, quam Petrus significabat propter primatum quem in discipulis habebat, ut ait Augustinus. Secundò, Ecclesiæ fidem non Petri esse infallibilem. Tertiò, potiorem esse Concilii quàm Petri aut Papæ auctoritatem. Quartò, Facultatem Parisiensem approbatione quam edidit super editione libri Viguerii, hæc omnia tanquàm doctrinæ suæ congruentia roborasse: nam ut dixi, hic liber à congregatione ordinariâ decretoque totius Facultatis auctoritatem habuit; ut constat ex prima editione institutionis Viguerii, in cujus fronte approbatio Facultatis Parisiensis exscripta est.

XLVIII. Alphonsus Castrensis Franciscanus natione Hispanus lib. 2. de justa hæreticorum punitione cap. 24. respondens Cajetani & aliorum objectionibus docentium Episcopos à Papa solâque commissione Ecclesiasticâ jurisdictionem habere, postquàm multa præfatus est, hæc valdè notanda subjicit: *Fateor quidem Episcopatuum divisionem, quâ quisque Episcopus suos habet peculiares subditos, jure humano introductam esse, & meritò ad evitandam confusionem & dissensiones, quæ facilè oriri possent, nisi talis divisio facta fuisset, quâ suas quisque posset agnoscere oves, & ab alienis abstinere. At quòd Episcopus potestatem jurisdictionis habeat, ex solo divino pendet jure, non humano. Jure divino hanc habet potestatem factus Episcopus, sed jure humano sit illi hæc potestas determinata circa has aut illas oves commissas; quæ aliquando est latior, aliquando brevior; penès hoc solùm, quòd plures aut pauciores subditi illi tribuuntur. Et si contingat ob aliquod crimen Episcopum à Papa privari Episcopatu suo, quod ille ob multa crimina rectè facere potest, tunc Episcopus erit privatus subditis, in quos jurisdictionis potestatem exercere possit; sed non erit privatus eâ jurisdictionis potestate quam in sua consecratione accepit. Quemadmodùm diceremus de Sacerdote habente beneficium, si privetur beneficio, qui absolvere non potest, non propter defectum potestatis, sed quia non habet subditum supra quem illam exerceat. Accedit ad hæc omnia, quòd quando Episcopi eliguntur & confirmantur, nulla fit illis ab Ecclesia commissio jurisdictionis, quod quidem non omisisset Ecclesia facere, si hanc ab illa jurisdictionem Episcopos habere putaret. Verùm quia pro constante habet Ecclesia Episcopos, postquàm electi & confirmati fuerint ex jure divino, habere jurisdictionem super populum illis commissum, ideò nunquàm hæc illis committere curavit.* Hæc sententia Castrensis fermè communis est omnibus Theologis quoad primam partem, utque intelligatur, tria potissimùm notanda veniunt.

XLIX. Primùm, jurisdictionem Ecclesiasticam duobus modis posse considerari, activè scilicet & passivè, seu formaliter & materialiter. Jurisdictionem activam &

formaliter sumptam appello potentiam, vim, facultatem & habitum agendi, hoc est absolvendi & retinendi peccata, leges Ecclesiasticas ferendi, atque alia ejusmodi quæ pertinent ad potestatem regendi Ecclesiam, & unà cum ordine Episcopali & Sacerdotali conferuntur: quarè supra non semel docuimus communicatione Sacerdotii Christi, unà etiam jurisdictionem Ecclesiasticam intensivè, formaliter, habitu & in actu signato conferri, & idipsum est quod Castrensis hîc appositè notat. Quod attinet ad jurisdictionem positivam, nihil aliud est, quàm traditio tituli, materiæ & populi, puta cùm aliqua Diœcesis Episcopo, & parœcia Presbytero regenda permittitur; idque olim fiebat sacris electionibus, nullusque anteà ordinabatur in Episcopum aut Presbyterum, qui non priùs delectus fuisset, sicque forma aut activa jurisdictio intromittebatur in materiam dispositam juxta ea quæ supra observavit Cusanus. Secundò, quòd Castrensis perhibet Ecclesiam eligendo Episcopum, nullam illi committere aut conferre jurisdictionem, verum est si de activa jurisdictione, falsum si de passiva & actuali exercitio loquatur. Idque repugnat sententiæ omnium Patrum & Doctorum, quorum permulti propriè jurisdictionem per sacras electiones conferri asserunt. Tertiò, quòd in sententiæ suæ confirmationem memorat Ecclesiam nunquam omissuram facere mentionem jurisdictionis collatæ inter eligendum, si modò putâsset per electiones aliquid jurisdictionis conferri, nullius est momenti, quoniam certum est Ecclesiam id omisisse tanquàm lumine naturali notum, ut enim exercitus, verbi causâ, eligendo Ducem aut Imperatorem, se ei regendum subjicit, sicut etiam Monachi Abbati aut Priori quem cooptant: ita etiam Clerus & populus eligendo Episcopum. Hieronymus *can. legimus. dist. 93. §. Quòd autem posteà unus electus est qui cæteris præponeretur, in schismatis remedium factum est, ne unusquisque ad se trahens Christi Ecclesiam rumperet: nam & Alexandriæ à Marco Evangelista usque ad Heraclam & Dionysium Episcopos, Presbyteri semper unum ex se electum in excelsiori gradu collocatum, Episcopum nominabant, quomodò si exercitus Imperatorem faciat, aut Diaconi eligant de se quem industrium noverint, & Archidiaconum vocent.* Itaque licèt Episcopus adeptione Sacerdotii Christi, potentiam, facultatem & jurisdictionem activam obtineat, tamen quoniam eidem deest materia in quam explicet atque exerceat suam facultatem agendi; idcircò caret exercitio jurisdictionis, quod illi defertur per sacras electiones. Et ita hæc opinio Castrensis cum sententia Tostati, Cusani & aliorum supra laudatorum conciliatur.

L. Idem Castrensis lib. 1. adversùs hæreses cap. 4. explicatè, docet *omnem hominem errare posse in fide, etiamsi Papa sit, & propterea judicium interpretandi scripturas, & controversias nascentes, esse penes totam Ecclesiam Catholicam, penes quam jus fuerat, discernendi sacras scripturas ab humanis.* Hoc enim non unius Papæ arbitrio factum est, sed totius Ecclesiæ Catholicæ consensu, ut de Symbolo atque aliis gestis Apostolorum legimus in actis & historiis.

LI. Navartus de pœnitentia dist. sextâ cap. placuit à Numero 45. & 58. declarat quâ ratione unà cum potestate ordinis potestas jurisdictionis habitu & in actu signato conferatur: « Sed contra hoc facit, quòd omnis Sacerdos (inquit) claves » ambas cum ipso suscipit ordine, clavem scilicèt potestatis & clavem scientiæ, quæ » non est scientia, sed potestas cognoscendi; & ita jurisdictio quædam, ut declaratur

ratur in extravagante Joannis XXII. quia quorumdam &c. & ideò ex ipsa ordinis " natura Sacerdos est judex omnium qui voluerint illi confiteri, quemadmodum & " ex ordinis natura habet consecrandi potestatem. Ergo non potest Papa aut alius " Prælatus alteram harum potestatum magis quàm alteram restringere, facit quod " Paludanus ait, nullum confessarium, quicumque ille sit, cùm absolvit dicere " debere, auctoritate Episcopi vel Curati te absolvo &c. eo modo quo est aucto- " ritas in homine apud omnem peræquè est Sacerdotem, sed superior dat sibi ma- " teriam, non tamen aliquam potestatem, nisi quando primò ordinat eum. Sicut " enim Princeps dat alicui artifici licentiam utendi arte suâ, puta medicinâ, quod " non est ei dare artis potestatem, sed laxare materiam, sic conferuntur ordines " & audiuntur confessiones in Parochiis aliorum de licentia eorum: „ Hæc ubi præstituit Navarrus, sic "respondet ad quartam difficultatem, quam sibi explicandam proposuerat, nempe Romanum Pontificem non posse quidem jurisdictionem vel potestatem absolvendi ipsis Presbyteris tollere, sed posse subtrahere illis " materiam in qua illam exercent, & sicut vino & pane subtractis Presbyter non " consecrat, neque sine aqua baptisat: ita subtracto populo ex subjectione alicujus " Presbyteri, subtrahitur quoque illi materia, in quam solvendi potestatem exer- " ceat, & ita non absolvit, quod commune omnibus aliis est Sacramentis. „ Huc usque Navarrus, cujus assertio patet ex iis quæ ad Castrensis sententiam evolvendam notavimus.

Idem Navarrus cap. novit de judiciis tertio notabili num. 83. postquàm enumeravit varias species potestatis Ecclesiasticæ constitutas & collocatas à Domino, de quibus supra in collectione Joannis de Parisiis, hæc subjicit. *Tertia potestas est jurisdictionis in foro exteriori, id est, potestas jus dicendi, corrigendi & inferendi pœnam in contumaces etiam invitos, & fuit tradita Apostolis per illa verba in hoc capite relata, dic Ecclesiæ, & si eam non audierit, sit tibi tanquam Ethnicus & Publicanus, cum illis aliis quæ sequuntur in Evangelio, licèt hic non referantur, videlicet, quæcumque solveritis & ligaveritis, &c. Per illa enim verba institutam esse potestatem, traditam vero per verba illa, pasce oves meas, magnis viribus contendit Jacobus Almainus de auctoritate Ecclesiæ.* Hic etiam impendo quæ idem Navarrus habet ibidem num. 84. quæcumque supra lib. 1. cap. 1. num. 12. exhibuimus contra Vallium; at eodem notabili 3. num. 146. *Potestas Ecclesiastica, licèt etiam accipiatur mediante electione Ecclesiæ, vel Cardinalium eam repræsentantium* (inquit) *non tamen accipitur tanquàm res aliqua quæ sit fueritve ipsius Ecclesiæ, secundùm opinionem Romanorum relatam supra, licet secundùm opinionem Parisiensium, Gersonis scilicet & aliorum multorum sit, secundùm enim eos potestas Papalis hac data fuit Ecclesiæ, & est in Concilio Oecumenico legitimè congregato; quod magnis viribus contendit confutare Thomas à Vio, & magnis defendere Jacobus Almainus & Joannes Major citati supra, &c.*

In his Navarri Collectaneis quinque sunt potissimùm notanda. Primùm, amplissimam potestatem jurisdictionis in foro exteriori constitui & tradi Apostolis, Mathæi 18. *dic Ecclesiæ*, &c. Secundò, exercitium ejusdem potestatis tradi Petro, Joannis ultimo his verbis, *pasce oves meas.* Tertiò, secundùm opinionem Romanorum, potestatem Ecclesiasticam non traditam fuisse à Christo Ecclesiæ,

ſed uni & ſoli Petro, atque hodie Pontifici, mediante electione Eccleſiæ vel Cardinalium, deferri; quæ opinio quàm abſurda, imò erronea ſit, antecedentibus explendeſcit. Quartò, quòd ait juxtà opinionem Pariſienſium, poteſtatem Eccleſiaſticam, quam Papalem nuncupat, datam Eccleſiæ in perſona Petri, hoc quidem non eſt ad unam ſcholam Pariſienſem coarctandum; cùm doctrina ſit Catholica, omnium Patrum, Doctorum & ſæculorum ab Eccleſiæ Apoſtolicæ temporibus ad noſtra uſque propagata, ut his commentariis patet: neque Navarrus obſcurè indicat quid de ea re ſentiat, quando ait, omnem Sacerdotem claves ambas cum ipſo ordine Sacerdotali ſuſcipere: hinc enim colligitur claves non uni Petro, ſed toti hierarchico ordini delatas; ordo autem hierarchicus Papam, Sacerdotem & Epiſcopum facit ſi non ſit Sacerdos, Papam verò creat dum illum deligit. Omitto prætereà Bellarminum, dequo infra, fateri hoc oraculo, *ſicut miſit me pater, &c.* eandem poteſtatem traditam Apoſtolis quàm Petro his aliis, *paſce oves meas.*

LII. Quintò, obſervandum eſt quemdam librorum expurgatorem ad hæc verba Navarri, *ſecundùm opinionem Pariſienſium, &c.* Has notas in editionem Lugdunenſem (illis enim Romana & Veneta carent) conjeciſſe, *anceps animi pluriḿumque dubitare viſus eſt D. Navarrus de quæſtione hac* (inquit expurgator) *an Papa ſit ſupra Concilium, ut ſentiunt plurimi & maximi Theologi. An verò Concilium ſit ſupra Papam, quæ eſt Pariſienſium Theologorum communis opinio, tam in hoc libro quàm in commentariis placuit de pœnitentia diſt. 6. num. 17. Sed in tertio libro Conciliorum titulo de his quæ fiunt à majori parte Capituli Capitulo unico, planè aſſerere videtur Papam eſſe ſupra Concilium, dum ait, Papam longè aliter præeſſe Concilio Generali, quàm Archiepiſcopum Provinciali: quia* (*inquit*) *Papa poteſt ut perſona in qua reſidet tota poteſtas Eccleſiæ, ita quod ſolus poteſt ſtatuere quidquid cum Concilio poſſet, & proindè ipſum Papam ſuperiorem Concilio facit. Cæterùm longè probabilior Romanorum ſententia, Papam eſſe ſupra Concilium, quam Pariſienſium, ut inter alios nuper docuit Robertus Bellarminus Societatis Jeſu in lib. 2. de Conciliis & Eccleſia capite 13. & ſequentibus.*

Hactenùs Navarri Commentator, qui duabus potiſſimùm rationibus niti videtur; prior eſt, Navarrum aſſerere in ſolo Papa totam reſidere poteſtatem Eccleſiaſticam, ita ut ſolus poſſit ſtatuere quæcumque Concilium ſtatuit. At repono hæc dici à Navarro non ex quæſtione juris, ſed ex quæſtione facti, id eſt ſecundùm doctrinam & ſtylum Curiæ Romanæ in qua vivebat & ſcribebat; An non ipſe perhibet non eſſe liberum Romæ tenere Pariſienſium ſententiam *cap. novit de Judiciis notabili 3. num.* 84. Quis ergo ibi muſſitare auderet Concilium eſſe ſupra Papam? & hæc cauſa eſt anxii animi Navarri, adeò ut de hac doctrina Orthodoxa, niſi per ambages, circuitionem & præfationem numquàm loquatur. Quod mirum eſt Commentatorem hunc non vidiſſe aut diſſimulâſſe. Prætereà in Conſilio Navarri, quem iſte Commentator ad ſuam opinionem armandam profert, Navarrus pro ſuo fundamento defigit Decretalem de *electione & electi poteſtate cap. ſignificaſti*, ubi Paſchalis P. P. Gregorii VII. Succeſſor hæc edicit imperia: *Aiunt in Conciliis ſtatutum non inveniri? quaſi Romanæ Eccleſiæ legem Concilia iſta præfixerint, cùm omnia Concilia per Romani Pontificis auctoritatem & facta ſint & robur acceperint,*

*& in eorum statutis Romani Pontificis patenter excipiatur auctoritas*, cui decretali necessum fuit Navarrum scribentem Romæ omnia sua responsa & concilia aptare, at hoc fundamentum Pontificis in sua causa omninò ruinosum est; de quo aliàs. Procul dubio ipsemet Navarrus qui, ut dixi, per circuitionem semper loquitur, dum in hoc Concilio explicatè ait, *nullo jure divino, naturali aut humano probari, quod juxta consensum & sententiam majoris partis conclusio aut statutum minimè fieri debeat*; apertè declarat quid de hac controversia tenendum sit. Etenim vir doctissimus compertum habebat, omnia & octo prima Concilia Generalia ad hanc normam definita, ita ut neque Papa, neque ejus Legati in illis Conciliis plus unquàm habuerint auctoritatis, quàm Archiepiscopus in Synodis Provincialibus; in quibus omnia subductis Patrum suffragiis decernebantur, & hæc de priori ratione Commentatoris. Posterior est, Bellarminum docere, multò probabiliorem esse Romanorum, quàm Parisiensium sententiam; at nos proximo libro ea de re disputabimus, & ostendemus adversariorum juri divino, naturali & Canonico planè contrariam esse.

LIII. Claudius Guillandus commentariis in caput 16. Mathæi: *Petrus ut erat amantissimus Iesu, ait, tanquàm futurus ordinis Apostolici princeps, omnium nomine respondet; undè & à Patribus os Apostolorum dictus est; ut quod ipse affirmat, nomine omnium suorum symmistarum affirmet, quemadmodum habes in actis cap. 2. Non enim solus Petrus, sed omnes Apostoli interrogati erant à Christo quid de ipso sentirent.* Et aliquantò post, ad hæc verba, *respondens autem Iesus &c. licèt Christus in responsione sua unum quidem Petrum nominet, tamen non ut uni tantùm Petro respondet. Nam responsio Christi respicit in confessionem Petri. Petrus autem non tantùm suo nomine confessus est, sed nomine omnium Apostolorum. Quare responsio Christi ad omnes pertinet Apostolos, non ad unum tantùm Petrum &c. ædificabo Ecclesiam meam, Petre propter hanc tuam confessionem & ardentem fiduciam pronunciavi, te beatum & justificatum esse, & nomen Petri tibi do, quòd à Petra, id est meipso, cui adhæsisti, rectè & merito tibi inditum volo, ideoque ædificabo Ecclesiam meam, quia meo sanguine construendam & in unum conjungendam; meam dicit, non tuam, non enim est Petri Ecclesia, ut auctoris, sed Iesu Christi & Domini & auctoris & fundatoris, imò ipse est fundamentum, & non Petrus aut quivis alius homo, cùm Ephesiorum 2. dicatur Christus fundamentum & Apostolorum & Prophetarum. Item 1. Cor. 3. fundamentum enim aliud nemo potest ponere præter id quod positum est, quod est Christus Iesus. Petrus non est petra, sed à petra dictus, velut à lapide quis dicitur lapideus. Ipse autem Christus solus est petra, seu lapis Angularis, in quo omnis ædificatio constructa crescit in templum sanctum, & petra est firmitas ac soliditas sivè fundamentum Ecclesiæ, cui ipse Petrus imponitur unà cum aliis membris Ecclesiæ, & non imponitur sive superædificatur Petro &c. Rursus adverte, cùm Christus dixit ædificabo Ecclesiam meam, declarat se esse suæ Ecclesiæ Architectum. Nam ipse est ædificator suæ Ecclesiæ, licèt ipse sit illius & fundamentum & lapis Angularis totum ædificium sustinens, qui per spiritum pectora mortalium & fide & charitate donat, & addito incremento ædificat: undè dictus est caput corporis Ecclesiæ suæ, ex quo totum corpus per nexus & conjunctiones constructum crescit in augmentum Dei; & ad hanc ædificationem utitur ministerio eorum, quos ad hoc elegit, de quibus vide Ephesior. 4. inter quos facilè concesserim Petrum esse primum propter ordinem, & administrationem in ædificationem corporis Christi, cujus caput verum & unicum est Chri-*

*stus*, *Petrus verò minister est*, *auctoritate tamen super reliquos eminens.* Huc usque Guillandus qui paucis omnes omnium penè Doctorum superiorum sententias complexus est.

Idem. cap. 18. in Mathæum, *dic Ecclesiæ*, *rem defer ad Ecclesiam*, *id est*, *ad eos penes quos est Ecclesiastica auctoritas*, *non quòd peccator intractabilis deferendus sit ad universalem illam omnium Sanctorum & Catholicorum congregationem*, *sed ad Prælatum Ecclesiæ*, *qui ordinarius judex est fratris impœnitentis. Quæcumque alligaveritis*, *&c.* docet & *declarat cùm Ecclesiam tùm Apostolos & præpositos Ecclesiæ primò habere potestatem ligandi hoc est anathemate & excommunicatione feriendi*; *hoc est ejiciendi extra ipsam Ecclesiam*, *similiter & obligandi sibi commissos*, *modo legitimè sua utantur auctoritate*: *quia si duo ex vobis consenserint*, *non dicit si omnes*, *ne de universali Ecclesia tantùm intelligeretur*, *neque ait si multi*, *ne hæc gratia ad magnam & copiosam Ecclesiam solùm referretur*; *sed ait si duo ut etiam minimi numeri Fidelium quanta sit virtus explicetur.*

Joannes Arboreus commentariis in caput 16. Mathæi, *dictus est Petrus à Petra*, *hoc est à Christo vel stabili fidei confessione*, *& non petra à Petro* &c. *non enim dixit Christus*, *prævidens Petrum posthac de fide periclitaturum*, *super te exstruam Ecclesiam meam*, *siquidem debile est fundamentum. Nam Petrus defecit à fide negando Christum in passione*, *sed super hanc petram*, *hoc est inconcussam hanc fidem quam professus es*, *ædificabo Ecclesiam meam. Mihi videntur toto cœlo errare*, *qui dicunt Ecclesiam esse ædificatam super Pontificem Romanum*, *quamvis sit secundarium Ecclesiæ caput* : *Nam Romanus Pontifex potest esse hæreticus & schismaticus*, &c. Item in caput 22. Lucæ, *Ego rogavi pro te Petre ut non deficiat fides tua*, eadem prorsus narrat quæ exposuit cap. 16. in Mathæum & usquequaque consentit sententiæ Tostati in explicatione hujus loci, *ego rogavi pro te Petre* &c. Vide supra collectiones ex Tostato, ne sim prolixior.

LIV. Joannes Gropperus vir piissimus, hocque nomine ab Antonio Possevino plurimùm commendatus, quòd Cardinalatum sibi ultrò à Pontifice oblatum repudiarit, in sua institutione Catholica cap. de disciplina Ecclesiastica fol. 207. editionis Lugdunensis. *Christus S. Petro & in Petro Ecclesiæ suæ claves concessit aperiendi & claudendi regni cælestis*, *quæ est potestas ligandi atque solvendi*, *remittendi & retinendi peccata Mathæi* 16. *& ad reliquos simul Apostolos*, *Joannis* 20. *quorum remiseritis peccata*, *remittuntur*, *& quorum retinueritis*, *retenta sunt* &c.

*Isidorus Clarius in caput* 16. *Mathæi*, *super hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam*, *super hanc fidei soliditatem*, *id est*, *super ipsum Christum.*

Peretius Theologus societatis cap. 2. in Danielem versu 45. ad hæc verba, *lapis abscissus sine manibus* &c. *Christus*, inquit, est petra super quem fundata est Ecclesia.

LV. Jansenius cap. 147. concordantiæ ad hæc verba, *sicut misit me pater & ego mitto vos*, *sicut suam insinuat divinitatem & auctoritatem*, *dum se patri æquat in mittendo*, *ita & Apostolorum indicat excellentiam*, *dum illos in delegato sibi officio pares facit & vicarios traditæ sibi olim functionis &c.* Vides Jansenium docere Apostolos pares effectos à Christo in missione & delegato officio.

Cardinalis Toletus cap. 20. commentariorum in Joannem, *sicut misit me pater* &c.

*sensus est* (*ait*) *quod munus dedit mihi Pater, hoc ego vobis munus trado, & vos Vicarios meos instituo, & rursus, qua auctoritate Pater misit me, eadem ego vos mitto, ut prædicetis, gubernetis, dirigatis mundum in viam salutis & veritatis.*

Idem annotatione 17 in caput 20. Joannis. *Hic est similitudo in officio, sicut misit me Pater, non merum & nudum annunciatorem & prædicatorem, sed cum potestate spirituali & auctoritate; quia Pastor sum, ita & ego mitto vos non verbi dumtaxat prædicatores, sed rectores & gubernatores in spiritualibus, & iis omnibus, quæ ad salutem pertinent, ut sitis etiam pastores. De potestate hac Actorum 20. dicebat Paulus, in quo Spiritus Sanctus vos posuit regere Ecclesiam, successores enim Apostolorum Episcopi sunt.* Et aliquantò post. *Nemo assumit sibi honorem nisi qui vocatus est tanquàm Aaron. Attende tamen hanc similitudinem quidem esse, sicut misit me Pater, ita & ego mitto vos, non æqualitatem, erant enim Apostoli inferiores Christo in natura & potestate & officio, erant solùm homines limitatam potestatem habentes, Vicarii erant non Domini, pro veritate annuncianda sanguinem fuderunt, non pro nostra nec propria redemptione.*

Toletus duo nobis digna observatione proponit. Primò hæc verba Christi, *sicut misit me Pater* &c. conferre omnibus Apostolis potestatem & jurisdictionem individuè & in commune, ita ut Proreges & Vicarii Christi efficiantur in potestate ministeriali. *Non enim sunt Domini* (inquit) *sed ministri potestatem limitatam habentes ad Ecclesiam gubernandam.* Secundò, observat hanc eandem potestàtem etiam designari ab Apostolo Actorum 20. dum Episcopos alloquitur; *attendite vobis & universo gregi, in quo vos Spiritus Sanctus posuit Episcopos regere Ecclesiam Dei*; undè insurgit Episcopos eidem potestati, quam habuerunt Apostoli à Christo, successisse, ita ut ejusdem sit naturæ & speciei, virtutis & energiæ, ut aliàs diximus: idque Toletus confirmat, *quia* (inquit) *Episcopi sunt Apostolorum successores.* Profectò quo tempore Paulus hæc dixit, Episcopi universalem & illimitatam potestatem exercebant, neque uni diœcesi regendæ privatim addicti erant, quoniam nondum adhuc constitutæ diœceses fuerant.

LVI. Joannes Maldonatus in caput 18. Mathæi explicans hæc verba, *dic Ecclesiæ, Christus voluit Ecclesiæ tribunal ultimum esse, ad quod essent peccatores, cùm aliud non esset emendationis remedium, deferendi; ideoque summam illi tribuit potestatem: summam autem non tribuisset si majorem illi non dedisset, quàm omnis respublica jure suo habet, ut homines perniciosos mittat in exilium, quod in Ecclesia est excommunicare.*

LVII. Bellarminus 4. de Romano Pontifice cap. 23. explicans hæc verba Cypriani, *hoc erant utique & cæteri Apostoli quod fuit Petrus, pari consortio præditi & honoris & potestatis 24. quæst. 1. Can. loquitur. Vides* (inquit) *idem dari Apostolis per illa verba, ego mitto vos Joannis 20. quod Petro fuerat promissum per illud, pasce oves meas. Constat autem per illa, tibi dabo claves, & per illud pasce oves meas, intelligi jurisdictionem plenissimam etiam exteriorem. Quomodò autem hæc non impediant Petri primatum alibi satis ostendimus.* Hæc Bellarminus cui ut assentior, hæc verba dicta in commune Apostolis, *sicut misit me Pater, & ego mitto vos*, non derogare primatui, ita contendo Primatum & absolutam Monarchiam aut titulum

Episcopi universalis, longo inter sese intervallo discrepare; quod satis patet ex antecedentibus. Cæterùm hîc lubet adscribere mirabilem Baronii collectionem tomo 1. annalium ad annum 34. Domini, numero 303. ubi persuadere contendit Paulum non æqualem habuisse potestatem cum Petro. *Cùm* ( inquit ) *Dominus nonnisi omnium ovium dicat unum ovile esse futurum, unumque Pastorem, cujus Dominus oves suas omnes & agnos curæ subjecerit, illum ipsum fuisse Petrum, nec alium præter ipsum eâdem potestate, quâ ipsum in universali Ecclesia unicum institutum esse Pastorem. Ex his quæ dicta sunt neminem puto nisi fortè delirum & mente captum non intelligere.* En argumenta plumbea, quibus suam absolutam Monarchiam figere laborat, si autem quæ dicit Baronius vera sunt, oportet Cyprianum, Hieronymum, omnesque Patres antiquos, atque etiam recentiores & inter alios Bellarminum ipsum, deliros & mente captos esse, dum asserunt Apostolos inter sese potestate & jurisdictione æquales fuisse quod non tollit primatum, verùm de hoc loco, *ut fiat unum ovile & unus Pastor*, infra lib. 3. cap. 2. num. 4.

LVIII. Gabriël Vasquesius Theologus Societatis, natione Hispanus tom. 2. in primam partem secundæ quæst. 95. disputat. 152. cap. 3. dico, ait, *Episcopos accepisse proximè à Christo omnem jurisdictionem, quam vocant activam & veluti radicalem, tam in foro conscientiæ ut absolverent à peccatis, quàm in exteriori foro, ut jubeant, excommunicent, & leges ferant in hac vita. Est autem activa jurisdictio potestas & facultas jus dicendi; hanc verò existimo promissam fuisse Apostolis & eorum successoribus Matthæi 18. illis verbis : Amen dico vobis, quæcumque alligaveritis, &c. id quod unicâ ratione mihi suadeo. Nam sicut non potest Episcopus, imò nec Sacerdos in foro conscientiæ rectè dicere, ego te absolvo à peccatis potestate ad id mihi concessâ à summo* Pontifice ( *& ideò cogimur concedere facultatem jus dicendi & sententiam ferendi concessam fuisse proximè à Christo Episcopis & Sacerdotibus in foro conscientiæ, quæ est activa jurisdictio ) eâdem ratione cùm non possit Episcopus verè dicere, ego te excommunico potestate mihi concessâ à summo Pontifice ( hoc enim solùm potest dicere in casibus quibus potestate delegatâ fungeretur ) efficitur hanc activam potestatem proximè à Christo non à summo Pontifice accepisse.*

Quæ Vasquesii sententia satis plana evadit ex observationibus factis à me ad collectionem Alphonsi Castrensis; hoc autem notablile est, quòd Vasquesius jurisdictionem activam benè appellat radicalem, quia est radix & causa efficiens totius jurisdictionis, & unà cum ordine Episcopali & Presbyterali defertur.

Becanus parte 3. Theologiæ Scholasticæ tract. 2. de Sacram. Ecclesiæ cap. 26. de Sacram. ordinis quæst. 9. *Unde Episcopi habeant potestatem jurisdictionis exterioris. Prima conclusio sicut in jurisdictione interiore sic in hac exteriore duo sunt. Primò potestas regendi & gubernandi Ecclesiam. Secundò applicatio materiæ potestas regendi dupliciter conferri potest. Primò à summo Pontifico, quo pacto confertur Episcopo electo & confirmato, nundum tamen consecrato. Secundo à Deo, quo pacto confertur in consecratione. Applicatio materiæ jam semper confertur ab ipso Pontifice vel Ecclesia, nisi quòd Pontifex factâ electione immediatè eam accipiat à Christo. Secunda conclusio quando potestas illa confertur à Pontifice antè consecrationem, auferri & mutari potest : quando autem confertur à Deo in consecratione, non potest auferri, licet ejus usus possit im-*

*pediri per substractionem materiæ*, sicque ejusdem est sententiæ cum Vasquesio.

LIX. Petrus Ramon Dominicanus Hispanus Doctor Theologus, anno 1617. librum edidit Tholosæ de Primatu D. Petri cum approbatione Superiorum suorum; in quo hos & similes locos, *tu es Petrus & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, pasce oves meas &c. de solo Primatu interpretatur ad retinendum unitatem & vitanda schismata; cæteris verò in rebus Apostolos æquales potestate & dignitate; eisque datas claves in commune, & alia ejusmodi doctrinæ Patrum congruentia asserit. Et de Ecclesiæ stabilitate hæc disputat.* Nam & si ex scriptura habemus (inquit) " omnes Apostolos accepisse à Christo post resurrectionem parem potestatem cum Petro, scilicèt docendi & testificandi salutis Evangelium &c. tamen Christus transiturus " ex hoc mundo ad Patrem, ut unitatem Ecclesiæ (inquit doctissimus Hieronymus) significaret, ac obviaret occasioni schismatis, præfecit Petrum universalis " Ecclesiæ Pastorem in triplici illo amoris & charitatis pastu, videlicet doctrinæ, " exempli & subsidii; undè concessâ in die sancto Paschæ omnibus æquali potestate, post dies octo apparens eis coram Apostolis & discipulis quibusdam, dedit " claves quas antè promiserat se daturum, &c. Item aliquantò infra, hinc libeat " considerate, fratres charissimi, hujus Pontificis summi Petri firmitatem in hoc " quòd Caput hujus Ecclesiæ à Christo constituitur. Quoniam etsi Ecclesiæ stabilimentum in Christo Capite primario resideat, & ab illo sit, tamen miro modo " & nobis inscrutabili velut in capite secundario Ecclesiæ residet in Petro & ab ipso " habetur. Cujus ratio est, quia Christus est Ecclesiæ fundamentum, quod propriâ suâ virtute ædificium & compagem Ecclesiæ membrorum continet, quod ex se " Ecclesiam firmam & immobilem facit, & incrementum præstat; de quo Apostolus (inquit) fundamentum aliud nemo potest ponere præter id quod positum est Christus Jesus *i*. Corinthior. 3. Nihilominùs Petrus constitutus Christi Vicarius, fundamentum est quod ex virtute pascendi à Christo acceptâ, Ecclesiam Catholicam " tenuit immobilem. Hoc Cyprianus, Chrysostomus, Hieronymus & cæteri Patres nos docuerunt. Nec tam stupidi intellectu censendi sunt, ut Petrum intelligant tale caput taleque fundamentum quale Christus, qui suâ virtute continens " totius ædificii onus, intùs operans robur & incrementum, facit Ecclesiam inter " blandimenta & irritamenta hujus sæculi esse stabilem & firmam, &c. Nec divinæ derogari potestati, nec injuriam fieri Christo vero fundamento, Ecclesiæque " vero & soli Pastori & capiti censemus, in hoc quòd dicatur Ecclesiam suam ædificasse supra Petrum, dum à se derivatâ potestate in Petrum volvit suam novam incipere Ecclesiam. Quod mirabile secretum intelligere oportet, quoniam non dixit super te ædificabo Ecclesiam meam, nec dixit, super petram ædificabo Ecclesiam meam; sed inquit, Ecclesiam ædificaturum super " petram, inquiens super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, per hoc " significare volens alium esse qui ædificat, & aliud super quo ædificatur; & " ita se esse fundatorem, Petrum autem fundamentum. Christus ergo ædificavit " super se & super Petrum; super se quidem, quia ipse est cujus virtute & merito " Ecclesiæ justorum inter tot & tantas persequutiones manet immobilis, super Petrum verò, dum ipse ex hoc mundo transiturus, ut schismatis vitaretur occasio, "

„ (quod ex unitate vitatur) præfecit illum universali Ecclesiæ, constituens illum generalem suum Vicarium &c. „ Deindè aliquantò post de Ecclesiæ infallibilitate & stabilitate disputans, & hoc Christi oraculum exponens, *ego rogavi pro te Petre.* Lucæ 22. ait, " Christi verbum Patrem rogantis pro Petro triplicem posse habere
„ intelligentiam. Primam quidem ut nunquam deficiat fides Christi, nec à per-
„ sona nec à corde Pontificis, qui Vicaria ordinatione succedit; quod videtur
„ esse extra intentionem Christi, inquit. Neque enim videtur Salvator hujuscemo-
„ di verbis voluisse Petro, omnibusque ejus Successoribus promittere in perseve-
„ rantia fidei ita esse prædestinatos, siquidem & Petrus post illa verba ad tempus
„ defecit in fide, sicut & Apostoli cæteri, quem defectum eis Christus post resur-
„ rectionem exprobravit, atque illorum incredulitatem & duritiam cordis, Marci
„ ultimo &c. & quòd post acceptum Spiritum Sanctum Petrus non defecit à fide,
„ hoc non erat privilegium speciale Petro, sed commune omnibus Apostolis, pro
„ quibus & Christus rogavit dicens, Pater sancte, serva eos quos dedisti mihi
„ Joannis 17. Nec hoc oportet credere de aliis Petri successoribus, qui neque ita
„ sunt in fide confirmati ut Petrus, neque tales habuerunt à Christo promissiones.
„ Alteram autem intelligentiam habere asserimus, quòd fides nunquam à generali
„ Cathedra & sede ab universali Ecclesia seu ovibus ipsius Petri, usque ad consum-
„ mationem sæculi deficiet; & hanc fidem tenendam clarum est propter Salvatoris
„ verbum, ego vobiscum sum Mathæi ultimo, super hanc petram ædificabo Eccle-
„ siam meam, & portæ inferi non prævalebunt adversùs eam, &c.

Summa hujus collectionis est, primò, Christum esse primarium atque essentiale fundamentum & caput Ecclesiæ, Petrum verò secundarium propter Primatum ei ad unitatem retinendam vitandaque schismata collatum à Domino. Secundò, omnes Apostolos potestate & jurisdictione pares fuisse inter sese, & ex æquo habuisse claves à Christo. Tertiò locum hunc, *ego rogavi pro te Petre ut non deficiat fides tua*, intelligi non de fide Petri aut Pontificum, sed de fide Ecclesiæ. Quartò Ecclesiam non Papam esse infallibilem. Quibus in capitibus aliisque permultis hic Doctor assentitur communi doctrinæ Patrum superiùs explanatæ, eoque ipso laudabilior, quòd plus veritati quàm anticipatis opinionibus Scholæ suæ B. Thomæ serviat.

**CAPUT VI.**

# CAPUT SEXTUM.

*I. De harum formularum discrimine* βόσκε τὰ ἀρνία μου, ποίμαινε τὰ πρόβατά μου *pasce agnos meos, pasce oves meas.*

*II. De natura Pastoralis officii Ecclesiæ, & quidnam propriè sit pascere.*

*III. Dogmatica explicatio hujus textus*, pasce oves meas, *& quod Petro dicitur, omnibus aliis Apostolis dici, teste Basilio, Ambrosio, Chrysostomo, Augustino, Cyrillo Alexandrino.*

*IV. Cur Dominus trina interrogatione percunctetur Petrum, an plus eum diligat.*

*V. Solutio quarumdam difficultatum quæ à nonnullis moventur circa D. Petri Primatum, utrùm divini an humani juris existat. Explicatur autem* Canon in novo can. Dudum *de Petri electione facta ab aliis Apostolis. Item lex Justiniani inter claras cum edicto Phocæ Imperatoris de Ecclesiæ Romanæ principatu.*

*VI. Summa totius libri 2. ad tredecim articulos breviter & analyticè reducta; quibus probatur doctrinam scholæ Parisiensis de immediata Ecclesiæ & Concilii auctoritate secundùm omnes Regulas Theologiæ dogmaticæ.*

I. Huc usque versati sumus in explicatione locorum scripturæ, quibus potestas clavium aut instituta, aut Ecclesiæ indivisim & in commune collata est à Christo, hoc autem caput 6. interpretationi capitis 21. Joannis addicemus. Simon Joannis diligis me plus his? &c. pasce agnos meos, pasce oves meas, &c. Magister Joannes Bucherius Ecclesiastes Tornacensis Ecclesiæ libello quem edidit in me sub Pauli Gimontii Sclavolensis Ecclesiæ vulgavit; Item M. Andræas Vallius de *suprema potestate Papæ parte 1. quæst.* 4. & quidam alii hoc videntur assignare discrimen inter has duas formulas loquendi βόσκε τὰ ἀρνία μου & ποίμαινε τὰ πρόβατά μου, *pasce agnos meos & pasce oves meas*, quod per agnos significari dicit Laïcos, per oves autem Episcopos ipsos, quam eorum conjecturam D. Bernardus juvare videtur lib. 2. de considerat. ad Eugenium cap. 9. *tibi universi crediti, uni unus Grex, non modo ovium sed & Pastorum ita unus omnium Pastor*, &c. Bellarminus lib. 1. de Rom. Pontifice cap. 16. contendit juxta triplicem interrogationem Domini ad Petrum legendum τὰ ἀρνία & τὰ προβάτια & τὰ πρόβατα, *agnos, oviculas & oves; atque Christianos incipientes, proficientes & perfectos sic intelligi, ut nomine agnorum designentur Laici, nomine ovicularum Presbyteri & Parochi, nomine ovium Episcopi* &c. Iidem auctores perhibent istam suam conjecturam roborari verbis Evangelii

ob differentiam vocis Βόσκε et ποίμαινε quorum primum alere, postremum regere & gubernare, significat, etiam apud Homerum atque alios auctores prophanos. Verùm ut dicam quod sentio, homines obnoxii nimiùm intelligendo efficiunt ut nihil intelligant, atque ejusmodi argutulis collectionibus veritatem pessumdant; planèque ipso contextu scripturæ exarmantur, in quo reperimus Dominum tertiâ interrogatione quam illi, omnibus id est Episcopis attribuunt, sic alloqui Petrum; Βόσκε τὰ πρόβατά μου pasce aut ale oves meas, non autem rege & guberna oves meas. Profectò Maldonatus commentariis in Joannem meritò irrisui habet ejusmodi subtilitatem; *Non est subtiliter disputandum, ait, cur Christus agnos potiùs quàm oves appellavit, eique qui hoc fecerit videndum etiam atque etiam ne doctis hominibus risum præbeat. Quòd si quicquam discriminis inter oves & agnos est; id non in re, sed in voce est, quod cùm idem sint, tamen vocabulum agni blandius esse, majoremque amorem præ se ferre, magisque amabiles, quia magis simplices agnos, quàm oves esse;* hæc Maldonatus quem Bellarmino opponimus.

II. Jam aliàs monui locos metaphoricos & allegoricos dogmatibus figendis parum idoneos; undè insurgit, argumenta Bellarmini de agnorum, oviculorum atque oviuni discrimine magis esse concionatoria quàm dogmatica. Non inficior quidem Dominum his verbis, *pasce agnos meos, pasce oves meas, Petrum Primatem, antesignanum & Principem aliorum Apostolorum constituisse:* atque ampliùs urgeo, similitudine officii Pastoralis solicitudinem & mansuetudinem legis gratiæ atque regiminis Ecclesiæ voluisse adumbrare; ovibus enim præest, non brutis sed rationalibus, quæ ab interno tantùm moventur principio, & ideò intellectus primùm suaviter erudiendus ut voluntas moveatur & captivetur in Christi obsequium, hocque cap. 4. designatur; *sicut Pastor gregem suum pascet, in brachio suo congregabit agnos & in sinu suo levabit, fœtas ipse portabit.* Item *Joannis 10. Ego sum Pastor bonus, bonus Pastor animam suam dat pro ovibus suis: ego veni ut vitam habeant & abundantiùs habeant;* quæ omnia dogmaticè sunt capienda de sola potestate ministeriali, quæ expers est omni jure cogendi absolutè, eaque præcipit vel præmonstrat. *Quocirca pascere nihil aliud est, quàm actus hierarchicos frequentare illuminando per doctrinam & prædicationem verbi divini, purgando per pœnitentiam & censuras, quandò res postulat, denique perficiendo administratione aliquorum Sacramentorum. Glossa ex Augustino, pasce agnos meos, non ut tuos; gloriam meam in eis quære non tuam, mea lucra non tua, quia dilectio Dei probatur in dilectione proximi.* Et aliquantò inferiùs. *Pascere oves est credentes ne deficiant confortare, terrena subsidia si necesse est subditis providere, exempla virtutum præbere, adversariis obsistere, peccantes corrigere.* Item Lyranus, *Ter dictum est pasce, ad significandum quod habens curam animarum debet subditos pascere pastu verbi Dei & boni exempli, & prout potest etiam subsidio temporali.* Certè nomen atque officium Pastoris est potiùs jugis actûs & laboris, quàm habitus aut dignitatis: perpetes enim vigilias agere debent Pastores pro grege suo. En igitur genuina & dogmatica explicatio hujus loci, *Pasce agnos meos, pasce oves meas,* si formaliter & objectivè consideretur juxtà naturam potestatis ministerialis; quam solam Christus Ecclesiæ credidit.

III. Quòd si eundem textum subjectivè & respectivè ad personas quas Dominus

alloquebatur, capiamus; hæc quidem verba, *pasce oves meas*, possunt intelligi duobus modis. Primùm, vel de B. Petro tanquàm Primate & Ecclesiam repræsentante, vel singulariter & personaliter de eodem B. Petro, quatenùs aliquid distinctum ab aliis possidet. Priori modo certissimum est, juxta regulam Augustini, quæ Petro tanquàm Primati dicta sunt, cæteris Apostolis ex æquo convenire, tùm quia officium pascendi, sicut & ligandi, atque solvendi, remittendi & retinendi peccata, claudendi & aperiendi Cælum, eundi in mundum universum, & prædicandi Evangelium omni creaturæ, & cætera ejusmodi referuntur ad Sacerdotium Christi velut ad causam efficientem ac originem totius jurisdictionis Ecclesiasticæ, ut anteà docuimus. Quare cùm Sacerdotium Domini totum & in solidum in unoquoque Apostolo & in omnibus Apostolis collectim sumptis inhabitet, atque S. Petrus, excepto Primatu vel primo gradu Sacerdotii, nihil quicquam obtineat super alios Apostolos, relinquitur cæteris cum Petro omnia esse communia, ut etiam probatum est Bellarmini testimonio: cuncti enim sunt ex æquo Proreges, Legati, Œconomi, Ministri, Vicarii, Opiliones & Pastores Christi. Nam Joannis 20. sermonem suum ad omnes dirigit, *sicut misit me Pater*, &c. & Mathæi & Marci ultimo, *Euntes in hunc mundum docete omnes gentes, &c. & ecce ego vobiscum sum usque ad consummationem sæculi*, quæ verba & Glossa & Lyranus interpretantur de actibus hierarchicis, idemque est judicium de his aliis, teste Cardinali Toleto capite præcedenti laudato. *Attendite vobis & universo gregi, in quo vos Spiritus sanctus posuit Episcopos ποιμαίνειν regere Ecclesiam Dei, quam acquisivit sanguine suo Actorum 20. & cap. 4. ad Ephesios, Christus ascendens in altum dedit quosdam Apostolos, quosdam autem Prophetas, alios verò Evangelistas, alios autem ποιμένας Pastores & Doctores ad consummationem sanctorum in opus ministerii in ædificationem corporis Christi, &c.* Item 1. Petri cap. 5. *ποιμάνατε Pascite qui in vobis est gregem Dei, providentes non coactè, sed spontaneè, non turpis lucri gratiâ.* His & concordant Patres antiqui.

D. Basilius in constitutionibus Monasticis cap. 23. *Nihil est aliud Antistes, quàm is qui personam Christi sustinet, & sequester est inter Deum & homines, eorum qui in ipsius officio sunt salutem sacrificans Deo: atque ex hoc à Christo ipso docemur, dum Petrum Ecclesiæ suæ Pastorem post se constituit. Petre enim (inquit) amas me plus his? pasce oves meas: & omnibus deinceps Pastoribus ac Magistris eandem tribuit potestatem, cujus quidem rei signum est, quòd omnes similiter atque ille ligent & solvant.*

D. Ambrosius perpetuus Basilii æmulator cap. 2. de dignitate Sacerdotali. *Cùm Petrus tertiò fuisset interrogatus, & trina responsione fuisset subsequutus, repetitum est à Domino tertiò, pasce oves meas, quas oves & quem gregem non solùm tunc beatus suscepit Petrus, sed & nobiscum eas suscepit, & cum illo eas nos suscepimus omnes; unde vegendæ Sacerdotibus cùm traduntur, meritò Rectoribus suis subdi dicuntur.* Item cap. xi. commentar. in priorem ad Corinth. ait, *mulierem debere velare caput suum propter reverentiam Episcopi, qui personam Christi habet, & Vicarius Domini est.*

B. Chrysostomus homil. 78. in caput 24. Mathæi versùs finem. *Amas me Petre? pasce oves meas; cùm tertiò ipsum interrogasset, hoc amoris argumentum esse confirmavit, quod non ad Sacerdotes solummodo dictum est, verum etiam ad singulos nostrum quibus vel minimus quidem grex commissus esse videtur; nec enim quia minimus negligi debet.*

His audis verba Christi, *pasce oves meas*, dogmaticè ad Sacerdotes pertinere, nam quod de unoquoque Christianorum asserit Chrysostomus, magis oratorium & concionatorium quàm dogmaticum est, scilicet, ut omnes etiam Laici sint tanquam sui ipsius Pastores: nam verba Christi ad Petrum nullam habent cum sensu convenientiam, nisi illa ad mentem Augustini interpretemur tractatu 51. in Joannem: *Puta unumquemque patremfamilias Ecclesiasticum & quodammodo Episcopale implere officium dum ministrat Christo.*

D. Augustinus de Agone Christiano cap. 30. disserens contra Luciferianos qui lapsos minimè admittebant ad pœnitentiam, quasi Ecclesia non prædita esset facultate remittendorum peccatorum. *Non enim (ait) sine causa inter omnes Apostolos hujus Ecclesiæ Catholicæ personam sustinet Petrus, huic enim Ecclesiæ claves regni Cælorum datæ sunt, cùm Petro datæ sunt; & cùm ei dicitur, ad omnes dicitur, amas me? pasce oves meas.* Item aliquantò post. *Nec eos audivimus qui negant Ecclesiam Dei omnia peccata posse dimittere, itaque miseri dum in Petro petram non intelligunt, ei nolunt credere datas Ecclesiæ claves regni Cælorum, ipsi eas de manibus amiserunt.*

Idem sermone 24. de Sanctis in Vigilia SS. Petri & Pauli Apostolorum. *Per singula dicebat Dominus Petro dicenti, amo te, pasce agnos meos, pasce oviculas meas, in uno Petro figurabatur unitas omnium Pastorum, sed bonorum, qui sciant oves pascere Christo, non sibi.*

Idem sermone 106. de diversis. *Eia fratres, aliquid pro tempore volo dicere: Quod Petro commendatum est, quod Petro mandatum est, non Petrus solus, sed etiam alii Apostoli audierunt, tenuerunt, servaverunt, maximèque ipse consors sanguinis Dei Apostolus Paulus, audierunt ista, & ad nos audienda transmiserunt: Pascimus vos, pascimur vobiscum*; &c. Ibidem versus finem. *Ergo commendavit nobis Dominus oves suas, quia Petro commendavit: si tamen ex aliqua parte, vel extrema digni sumus pulverem vestigiorum Petri calcare, commendavit nobis oves Dominus, oves ipsius estis, vobiscum oves sumus, quia Christiani sumus. Jam diximus, pascimus & pascimur.*

Idem sermone 108. de diversis. *Meritò etiam post resurrectionem Dominus ipsi Petro oves commendavit pascendas; non enim inter discipulos suos meruit pascere dominicas oves; sed quando Christus ad unum loquitur, unitas commendatur, & Petro primitus, quia in Apostolis Petrus est primus.* Hinc ergo claret Apostolos & Episcopos eandem potestatem habuisse cum Petro, ut gregem Domini pascerent & regerent, quod ipsum Bellarminus jam laudatus fatetur lib. 4. de Rom. Pontifice cap. 23. scilicet, *eandem datam potestatem Apostolis omnibus per illa verba, sicut misit me Pater, Joannis 20. quàm Petro his aliis; pasce oves meas.* Quid ergo argutatur cap. 14. lib. 1. de Rom. Pontifice hæc verba Apostoli Actor. 20. *Attendite vobis & universo gregi, in quo vos Spiritus sanctus posuit Episcopos regere Ecclesiam Dei.* Item hæc alia, *pascite qui in vobis est gregem Dei*; 1. Petri 5. *non esse ejusdem rationis, officii & mandati cum his aliis Christi: pasce oves meas; quoniam hac ad plenitudinem potestatis super gregem Domini*; illa privatim ad particulam aliquam gregis regendam spectant, ut ait; sed contra oppono Cardinalem Toletum supra laudatum, atque ampliùs insto, potestatem Ecclesiasticam formaliter consideratam esse jure divino universalem, & illimitatam in omnibus Apostolis & Episcopis; definiri verò atque limitari ma-

terialiter de solo jure positivo, quo facta est Diœcesium & Parœciarum distributio. Vide supra caput 3. hujus libri & caput 5. in Analysi Collectaneorum Cardinalis Cusani; certè hoc argumentum Bellarmini fallit à suppositione principii: fingit enim Petrum fuisse constitutum à Christo absolutum Ecclesiæ Monarcham, quod ei pernegatur. Sed de hac controversia infra amplius lib. 3. disputabitur contra Suarem. Profectò Canon. 6. Synodi Nicænæ de distributione Patriarchatuum, indicat Patres Nicænos non habuisse Romanum Episcopum pro Monarcha.

Et hæc dicta sint de hujus loci explicatione, *pasce oves meas*, quatenùs Petro Ecclesiam repræsentanti convenit. Sic enim Papæ & Episcopis proportionatim & respectivè curam legis divinæ, naturalis & Canonicæ exequendi confert.

IV. Jam videamus de sensu, qui proprius & peculiaris est Petro; quem ut indagemus, omnes circumstantiæ textus Evangelii diligenter considerandæ sunt, puta Dominum, postquàm tertiò apparuit discipulis, & cum illis in prandio accubuit; dixit Simoni Petro: *Simon Joannis, diligis me plus his? dixit ei etiam, Domine tu scis quia amo te, dixit ei, pasce agnos meos; dixit ei iterùm, Simon Joannis, diligis me? ait illi etiam, Domine tu scis quia amo te, dicit ei iterùm, pasce agnos meos: dixit ei tertiò, Simon Joannis, amas me? contristatus est Petrus, quia dixit ei tertiò, amas me? & dixit ei, Domine, tu omnia nosti, tu scis quia amo te; dicit ei, pasce oves meas*, &c.

Cæterùm quando ex sententia omnium Patrum quos capite 4. & 5. recensuimus, idem datur Apostolis omnibus per illa verba, *sicut misit me Pater, & ego mitto vos*, Joannis 20. quàm Petro fuerat promissum Mathæi 16. *tibi dabo claves*, & posteà exhibitum Joannis ultimo his verbis, *pasce oves meas, teste etiam Bellarmino.* Certumque est Dominum nihil frustra facere, & Petrum fuisse cum aliis Apostolis, quando Christus Joannis 20. dixit omnibus, *sicut misit me Pater, & ego mitto vos*, sequitur Christum his solemnibus atque tertiatis vocibus, Simon diligis me? pasce agnos meos, pasce oves meas, &c. solummodò ostendere voluisse S. Petrum restitui in integrum dignitatis atque officii Primatus, undè ille triplici negatione scandalo crucis bacchante excidisse videbatur. Quocircà Dominus *quasi literas abolitionis hic, Petro publicè confert*; ne quis illi unquam posset *vertere in opprobrio, quòd ter Magistrum abnegasset*; cùmque ab illo petit *an se diligat plus aliis*, demonstrat Petrum ideò plus diligere, quoniam ei gravius peccatum publicæ abnegationis scilicet remissum esset. *Cui enim & plus remittitur & plus diligit*, Lucæ 17. versu 41. Quarè Dominus & suum ipsius erga Petrum & vicissim Petri erga se amorem hâc triplici interrogatione contestatur: *Simon Joannis, diligis me plus his? pasce agnos meos*, &c. Neque ego ullo versor in dubio quin S. Petrus ad trinam illam interrogationem Domini sibi in mentem trinam suam negationem revocarit, ideòque Evangelium memorat, ad trinam interrogationem Petrum quidem magnum concepisse atque emitisse dolorem: Videndus Hilarius lib. 3. de Trinitate. En igitur quæ B. Petro peculiaria & ab aliis Apostolis sejuncta sunt. Hoc illustremus Patrum exemplis. D. Gregorius Nazianzenus Oratione in Festo Epiphaniæ SS. Luminarium ad Calcem. *Nec magnum illum Petrum recipis salutifera Passionis tempore humani quidpiam perpessum? At Jesus recepit, triplicique pronunciatione & confessione triplicem abjurationis culpam sanavit.*

D. Chrysostomus homil. 87. in Joannem, quid tandem aliis omissis, de his dumtaxat Petrum affatur. *Os erat Apostolorum & Princeps & vertex ipsius cœtus, &c. simul ut ei ostenderet, jam sibi fiduciam habendam, tanquàm enim negationis oblivisceretur, fratrum curam ei committit, neque negationis meminit, neque exprobrat, tantùm dicit; si amas me, fratrum curam suscipe.* Joannes de Turrecremata lib. 2. de Ecclesia cap. 52. initio citat Chrysostomum in consultatione Bulgarorum, eumque sic loquentem in persona Christi inducit. *Ter interrogo an me diligis, quia ter me trepidus & timidus negasti, nunc autem reductus, ne credant te fratres gratiam & clavium auctoritatem amisisse, quia amas me coram ipsis, jam tibi confirmo quod meum est plenum.* Videndus Epiphanius hæresi 39. de Catharis.

D. Augustinus tractatu 123. in Joannem. *Redditur negationi trina trina confessio, ne minùs amori lingua serviat, quàm timori, & plus vocis elicuisse videatur mors imminens, quàm vita præsens. Sit amoris officium pascere dominicum gregem, si timoris fuit indicium negare Pastorem; qui hoc animo pascunt oves Christi, ut suas velint esse non Christi, se convincunt amare, non Christum, vel gloriandi, vel dominandi, vel acquirendi cupiditate, non obediendi & subveniendi, & Deo placendi charitate. Contra hos ergo vigilat toties inculcata ista vox Christi, quos Apostolus gemit sua quærere non quæ Jesu Christi. Nam quid est aliud, si diligis me, pasce oves meas, quàm si diceretur, si me diligis non te pascere cogita, sed oves meas, sicut meas pasce non sicut tuas, gloriam meam in eis quære non tuam, dominium meum, non tuum, lucra mea non tua.* Hæc Augustinus, ad cujus divinam vocem utinam Pastores nostri attenderent! Apertè autem absolutam damnat monarchiam, dum ait, *oves pascendas ut Christi, atque dominium suum & lucra propria non ibi quærenda.* Quo igitur ore adulatores Papam Ecclesiæ & Christi Ministrum omnium beneficiorum Dominum esse venditant?

D. Cyrillus Alexandrinus lib. 12. cap. 64. in Joannem, *altius quiddam hæc oratio certè parturit; nam quoniam cum aliis Apostolatus nomine Petrus ab ipso Christo decoratus ter in tempore passionis rogavit, jure nunc ab eo terna dilectionis confessio petitur, ut terna negatio æqualis confessionis numero compensetur, &c. Trinâ igitur confessione Petri trina negationis delictum evacuatum est. Dixit autem, pasce agnos meos, Apostolatus ei renovans dignitatem, ne propter negationem, quæ humanâ infirmitate accidit, labefacta videretur.*

Porrò ne hîc copiâ exemplorum nauseam Lectori pariamus, ipse adeat commentaria Maldonati in caput ultimum Joannis, ubi docet hanc esse omnium Antiquorum Patrum sententiam, scilicet Christum voluisse Petrum trinâ interrogatione restituere in integrum officii Apostolatus atque Primatus, à quo triplici negatione excidisse videbatur; & continuò peccata quorum efficacem pœnitentiam faceremus non impedimento esse, quominùs gratiâ & dignitatibus antè delatis perfrueremur, sicut legimus Marcellinum, quamquàm thus adolevisset, tamen post pœnitentiam Episcopatum Romanum semper administrâsse, idque congruit regulis Patrum *dist. 50. can. 28, Domino sancto & can.* hoc ipsum 33. quæst. 2. Vertant adversarii testimonium *pasce oves meas* in quamcumque voluerint faciem; cunctas Logicæ & Theologiæ regulas in subsidium sibi evocent, tundant atque extundant, & interpolent quantumcumque voluerint, si aliquem sensum & interpretationem legi divinæ, naturali & praxi Eccle-

siæ consentientem educere desiderent, oportet necessariò eam redigant ad unam & solam potestatem ministerialem spiritualem, quæ essentialiter ab omni dominatu, absoluto imperio, purâ monarchiâ, vel potestate absolutâ abhorret. Quâ igitur specie veritatis obtenditur, pasce oves meas, idem esse ac regio more imperare aut gubernare? An Christus Petrum constituit aliorum Apostolorum Dominum & Monarcham, qui nominatim eis, ne more Regum absolutè dominarentur aut imperarent, prohibuit, voluitque Apostolos & dignitate æquales esse Petro, atque regimen Ecclesiæ esse Aristocraticum, ut supra demonstravi, & totâ hâc defensione confirmabitur.

V. Quando hic locus, *Pasce oves meas*, peropportunus est Primatui constituendo, non eum prætergrediar, priusquàm aliquot difficultates, quæ viros etiam maximè Catholicos lancinant, evolvero. Si enim Primatus est divinæ institutionis, ut sæpè dixi, & nunc iterùm confirmo, videndum quidnam causæ sit cur *dist. 21. can. in novo §. Cæteri verò Apostoli: & can. Sacrosancta dist. 22. can. Dudum 3. quæst. 6. nominatim docetur, Apostolos pari consortio & honoris & potestatis cum Petro præditos, voluisse illum esse principem suum, & Ecclesiam Romanam Primatem omnium Ecclesiarum.* Hinc enim videtur colligi, Primatum esse duntaxat juris humani per electionem & consensum Ecclesiæ constitui. Quod insuper probat *Canon Constantinus dist. 96.* ubi narratur, Imperatorem *voluisse ut omnes Sacerdotes in toto orbe Romanum Pontificem caput haberent, sicut Judices Regem.* Cui edicto quadrat pariter & Joannis II. constitutio codice *de summa Trinitate l. inter claras*, ubi Pontifex gratulatur Justiniano Imperatori, *quòd ei principatum dederit super alias Ecclesias.* Similiter Beda in Chronico de sex ætatibus mundi, & Paulus Diaconus lib. 4. cap. 11. historiæ Longobardorum, memorem Phocam Imperatorem rogante Papâ Bonifacio III. *statuisse sedem Romanam & Apostolicæ Ecclesiæ, Caput esse omnium Ecclesiarum; quia Ecclesia Constantinopolitana primam se omnium Ecclesiarum scribebat*, hocque Platina testatur Bonifacium magnâ contentione obtinuisse à Phoca.

Quibus objectionibus sex notabilibus satisfieri posse arbitror, & primò quidem liquere ex cap. 16. Mathæi, *tu es Petrus & super hanc petram, &c.* Item Joannis ultimo, *pasce oves meas, &c.* necnon etiam Catholico consensu Patrum & Doctorum supra explicato, Petri Primatum quoad rem, essentiam atque institutionem juris esse divini invariabilis. Secundò, quia Deus non deest in necessariis, propterea dando esse, unà etiam dare quæ necessariò consequuntur Primatum; de quibus consule axioma xxxi. Apologiæ nostræ. Tertiò, observandum quia Christus solam potestatem ministerialem spiritualem nudam omni dominatu & absoluto imperio in ordine ad regimen Aristocraticum Ecclesiæ deferebat. Idcircò, ut omnem occasionem superbiendi Prælatis auferret, ne suas Prælaturas atque primatum ad aliquam tyrannidem & oppressionem Aristocraticæ libertatis Ecclesiarum detorquerent, voluisse ejusmodi Prælaturas cum Primatu esse eligibiles, non hæreditarias: ita ut justus titulus jurisdictionis actualis Ecclesiasticæ liberè secundùm legem naturalem constitueretur, hujusque rei veritatem Cardinalis Cusanus omnium optimè supra evolvit cap. 5. hujus libri: cujus sententiam qui cogitatè expenderit, proclivè cognoscet cur sæpè diximus & probavimus Primatum, quamquàm juris sit divini quoad institutionem, tamen quoad existentiam, exercitium, usum, exequutionem & limitationem, pen-

dere ab Ecclesia. Videndus Gersonius de potestate Ecclesiastica considerat. 4. & xi. ubi docet potestatem Papæ formaliter esse invariabilem, materialiter autem quoad existentiam, actum & usum regulari & limitari ab Ecclesia, quod etiam primus articulus Censuræ facultatis contra Joannem Satrazin comprobat. Quibus benè perpensis pronum erit videre cur Ecclesia aliàs ampliarit & aliàs restrinxerit jurisdictionem Primatus, alia enim atque alia fuit temporibus Ecclesiæ primitivæ & hodiernæ Ecclesiæ potestas Romani Episcopi. Quartò, ut pateat quisnam Ecclesiæ primitivæ temporibus fuerit status regiminis Ecclesiæ & disciplinæ, sciendum nos omnes unum esse corpus in Christo, alteros alterius membra. Roman. 12. & eam ob causam omnibus Christianis & potissimùm Ecclesiasticis incumbere, ut sui invicem curam habeant, quando Ecclesiæ regimen est Aristocraticum. Quamobrem Can. 5. Niceno & 2. Constantinopolitano decernitur, ut Synodus Provinciæ omnia negotia Provinciæ definiar secundùm jus commune, eamque ob rem annuatim bis celebrabantur Synodi: quarè tunc temporis summa totius regiminis & jurisdictionis Ecclesiasticæ erat penès ejusmodi Synodos; adeò quidem ut cuncti Episcopi etiam Romanus teneretur in Synodo Provinciali rationem reddere eorum quæ in sua privata diœcesi gessisset; si fortè de illorum gestis aliqua suboriretur querela, neque Episcopi sibi quicquam aliud tum assumebant, quàm juris divini & naturalis & Aristocratici hujus regiminis exequutionem; leges autem & Canones synodicè omnium consensu statuebantur. Prætereà can. 6. ejusdem Concilii Nicæni totus orbis Christianus dividitur in certos Patriarchatus, quorum etiam jurisdictio ab Ecclesia sic limitatur, ut reliqui Patriarchæ tantumdem haberent potestatis in suo, quantùm & Episcopus Romanus in proprio Patriarchatu; nemini enim illorum in alterius fines invadere licebat; Episcopus autem Romanus præter Sedis & Cathedræ prærogativam, quam super alios Patriarchatus obtinebat, insuper quoque pollebat auctoritate exequendi legem divinam, naturalem & Canonicam super omnes Ecclesias particulares, non quidem absoluto & purè Monarchico Imperio, sed in ordine ad regimen Aristocraticum, ut ex facto Victoris Papæ dignoscimus, qui cùm Ecclesias Asiæ Catholicâ communione excludere tentasset eo quòd Festum Paschæ alio quàm Dominico die celebrarent, omnes aliæ Ecclesiæ & inter cæteros B. Irænæus acriter Victori obstiterunt; de qua re amplius lib. 4. cap. 6. num. 19. Cæterùm alii Patriarchæ simili etiam jure vicissim & proportionatim erga Metropolitas Episcopos & particulares Ecclesias sui Patriarchatus utebantur. Profectò tum omnes Ecclesiæ mutuam sollicitudinem de se invicem capessebant; cumque in usum crebras Synodos agitabant: sicque communio Sanctorum atque unitas Ecclesiæ suaviter fovebatur & stabiliebatur. Et hæc est forma indubitata politiæ atque regiminis Ecclesiæ, quod octingentis circiter annis invaluit: de quo adi librum primum historiæ nostræ Conciliorum, dehinc lapsu temporis jurisdictio Primatus valdè ampliata est, partim Principum Christianorum indulgentiâ, partim Ecclesiæ consensu; maximè verò Gregorii VII. sæculo, quo quidem electio Papæ soli collegio Cardinalium ex omnium nationum Prælatis conflato addicta est. Tunc enim omnes nationes Christianæ Papam pro Ecclesiæ Monarcha sensim colere cœperunt. Cùmque progressu temporis hæc monarchia in magnos abusus degenerasset, Patres Constantienses eam ad

usum tolerabilem deduxerunt, quantum illa tempora & praxis usitata pati potuit. Certè nullum hodie adhuc extat decretum, quo teneamur fide catholicâ credere Papam instar monarchæ potestatem habere in Ecclesias particulares. Quocircà valdè injurii sunt S. Sedi Apostolicæ, qui Synodi Constantiensis decreta tanquàm spuria respuunt, quoniam hâc viâ efficiunt ut cuique liberum maneat de Primatu Ecclesiæ Romanæ sentire conformiter ad Canones Nicænos supra laudatos. Et hactenùs de quarto notabili: Ad quintum verò dico *Canonem In novo dist. 21. Canonem sacrosancta dist. 22. & Canonem Dudum*, ostendere Christum Dominum, quamquàm B. Petrum Primâtem instituerit, attamen ne id contra legem naturæ fecisse, aut non consentientibus Pastorem dedisse videretur, voluisse illum ab Apostolis cooptari, ut formam futuri regiminis Ecclesiæ constitueret. Et ita relinquitur existentiam, extensionem atque limitationem Primatus pendêre ab Ecclesiæ definitione, ut jam monui, idque est quod Glossator aît ad hæc verba Canonis *Dudum*; *quoniam sanctam Romanam Ecclesiam Primatem omnium Ecclesiarum esse voluerunt*; *sic ergo Glossa, Concilia dederunt Primatum Romanæ Ecclesiæ, quod verum est secundariò, sed ipse Christus principaliter* ubi *tò principaliter* intelligi debet quoad institutionem & essentiam Primatus, ut jam dixi. Siquidem Dominus permulta alia instituit quoad essentiam, quorum usum, dispensationem, limitationem & ritum regulandum Ecclesiæ permisit, ut patet in Sacramentis, & in confessione; nam aliquando licitum fuit communicare sub specie panis & vini; nunc hoc prohibuit Ecclesia. Hinc accidit ut multa variari videamus in politia Ecclesiastica pro temporum varietate, quamquàm res quoad essentiam & primam institutionem Christi maneat immobilis atque invariabilis: Sextò, si lex inter claras vera & non fictitia est, ut quidam supposititiam non levibus argumentis probant, pertinet ad limitationem atque exercitium extensionis Primatus, sicut & quæ narrantur à Beda & Paulo Diacono, id enim spectat ad decisionem controversiæ inter Romanam & Constantinopolitanam sedem de prærogativa sedis, necnon ad privilegia quæ jure humano concessa sunt Romanæ Ecclesiæ, idemque dici posset de Canone *Constantinus*, nisi manifesto esset commentitius, & Canoni 6. Nicæno planè contrarius; quo quidem universus orbis Christianus dividitur in Romanum, Alexandrinum & Antiochenum Patriarchatum.

VI. Summa hujus libri 2. ad tredecim capita revocabitur. Primum est jure naturali, divino & Canonico (jus autem Canonicum Ecclesiæ praxim demonstrat) constare Dominum nostrum indivisim & in commune Sacerdotali Ecclesiæ, quam Apostoli repræsentabant, claves seu potestatem ordinis & jurisdictionis contulisse. Porrò capite primo jus naturale cum causis essentialibus Ecclesiæ. Secundo autem & tertio jus divinum; quarto, quinto & sexto capite jus Canonicum, id est, consensus Catholicus Patrum à temporibus Apostolorum ad nostra tempora exhibetur. Secundum caput est, Christum sex loquendi formulis jurisdictionem aut potestatem Ecclesiasticam designasse & contulisse, nimirùm facultate claudendi & aperiendi Cælum, Mathæi 16. ligandi & solvendi cap. 18. immediatâ missione Apostolorum atque discipulorum Mathæi & Lucæ 10. atque Mathæi & Marci ultimo; Joannis 17. & 20. deindè communicatione Sacerdotali Lucæ 22. *hoc facite in meam commemorationem*: potestate remittendi atque retinendi peccata Joannis 20. atque pascendi oves

Christi Joannis ultimo. Tertium à Christi Sacerdotio tanquàm à fonte & causâ efficiente omnes dotes ad jurisdictionem Ecclesiasticam spectantes manare, & continuò cum ordine Sacerdotali & Episcopali unà jurisdictionem Ecclesiasticam intensivè, formaliter & quoad habitum vel in actu signato, actum verò atque exercitium ejusdem jurisdictionis per tituli aut Diœcesis aut Parœciæ collationem Episcopis atque Presbyteris deferri. Quartum Christi Sacerdotium aut Episcopatum esse tanquàm animam Ecclesiæ militantis, totum in toto ordine hierarchico & totum in quolibet Episcopo & Presbytero formaliter & quoad habitum. At quoad exercitium & administrationem differenter exerceri. Quintò potestatem ordinis & jurisdictionis esse in Ecclesiâ collectim sumptâ architectonicè quoad dominium & proprietatem, in Apostolis autem & Prælatis singulatim & distributivè sumptis ministerialiter quoad usum, exercitium, administrationem & exequutionem dumtaxat. Undè continuò insurgit regimen Ecclesiæ esse Aristocraticum & exequutionem regiminis Monarchicam, idque statum Monarchicum Ecclesiæ efficit. Sextò, Christum hoc oraculo *dic Ecclesiæ, qui Ecclesiam non audierit sit tibi sicut Ethnicus & Publicanus, &c.* ultimum atque infallibile tribunal Ecclesiæ erexisse, ad quod omnes Christiani pervicaces, nequidem Papâ dempto, essent deferendi, atque ibidem definitivè judicandi. Septimò, omnes textus scripturæ ad jurisdictionem Ecclesiasticam spectantes necessariò & dogmaticè esse intelligendos de potestate ministeriali vacuâ omni dominatu & imperio absoluto & potestate temporaliter & extrinsecè cogendi quod imperat: quoniam excommunicatio non est coactio. Octavò, omnes locos Scripturæ & Patrum antiquorum, quibus de jurisdictione & potestate collata Ecclesiæ in commune agitur, tam planos atque apertos esse, ut ad eos clarissimè intelligendos nullâ omnino vel saltem exiguâ ratiocinatione opus sit, & consequenter aptissimos esse figendis dogmatibus fidei catholicæ: contra textus Scripturæ, qui uni & soli Petro gratificari creduntur, esse metaphoricos & allegoricos, ita ut ex illis sensus planus atque integer absque multiplici & anxiâ ratiocinatione exprimi nequeat; ac proinde nullo modo usui esse posse stabiliendæ absolutæ infallibili monarchiæ; nisi fortè licitum ex quolibet quodlibet inferre demonstremus.

Nonò, quæcumque in sacris Scripturis & Patribus dicta leguntur in gratiam B. Petri & auctoritatis Ecclesiasticæ suo illustri ac genuino intellectu carere, nisi priùs, immediatiùs atque eminentiùs capiantur de tota Ecclesia Sacerdotali, quam de uno & singulari Petro juxta vulgare adagium propter quod unum quodque tale & illud magis. Decimò, Petrum velut personam totius Ecclesiæ Catholicæ gerentem, ob primatum quem habebat in discipulis hanc confessionem Catholicam edidisse, *tu es Christus Filius Dei vivi,* & continenter fidem esse totius Ecclesiæ, non unius Petri. Undecimò, sicut Petrus pro omnibus Apostolis responderat, ita & pro omnibus Apostolis responsum & promissa hæc accepisse; *tu es petra & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, & tibi dabo claves regni Cælorum, &c.* ac proinde cæteros Apostolos etiam esse petram & fundamentum Ecclesiæ: & claves sicut & Petrum immediatè habere à Christo. Duodecimò, Christum hâc formulâ, *tu es petra & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam,* vel seipsum intelligere tanquàm primarium atque essentiale caput & fundamentum Ecclesiæ; vel firmitatem atque soliditatem hujus

fidei, tu es Christus Filius Dei vivi, &c. Continuòque sequi propriè & dogmaticè, non unum Petrum sed confessionem ab illo editam, id est, ipsummet Christum esse fundamentum Ecclesiæ; quoniam hæc fides, *tu es Christus Filius Dei vivi,* reduplicativè pro ipsomet Christo sumitur. Decimò tertiò, Christum his formulis, *tu es Petrus & super hanc petram, &c. tibi dabo claves, &c. pasce oves meas*, &c. detulisse primatum B. Petro, sed in ordine ad regimen Aristocraticum, quatenùs exequutioni mandaret jus divinum, naturale & Canonicum: & si res etiam postularet, leges in actu primo conderet. Quæ omnia capita planè conformia sunt regulis cap. 2. hujus libri positis, ac proinde sunt fidei Catholicæ, omniumque temporum, locorum & Patrum. Hoc adversarii de suis fictitiis opinionibus probent certè priùs animam agent.

# CAPUT SEPTIMUM.

*I. Vallii argumenta in cap.* 11. *libelli de Ecclesiastica & politica potestate depelluntur ; & de gennina hujus loci explicatione ,* dic Ecclesiæ ; *& quàm impiè dicatur Papam judicio Ecclesiæ , id est , Christi Sacerdotio non subesse.*

*II. De æquivocatione vocis Tò suppositum , quæ duo significat , primò individuum singulare , ut Petrus , Paulus , &c. deindè individuum aut suppositum juris , ut Collegium , Communitas , Societas , &c.*

*III. De clavi discretionis & jurisdictionis , quarum illa hanc debet dirigere & præcedere.*

*IV. Quisnam germanus sit sensus Canonis* Alienus 24. quæst. 1.

*V. Quâ ratione & Papa & Aristocraticum regimen Ecclesiæ principatum suo quisque modo retineant.*

*VI. Nullam esse pœnam temporalem etsi gravissimam , quæ cum excommunicatione conferri possit.*

*VII. De sacrarum electionum justificatione , naturâ & differentiâ activæ atque passivæ electionis ; & quòd juri divino & naturali invitis dari Episcopum repugnet.*

*VIII. Quid sit Pastores testimonium habere bonum ab iis qui foris sunt , & quòd nomina ordinandorum publicè in Ecclesiis proclamarentur & publicarentur.*

*IX. Explicatio Canonum Nicænorum super Pastorum electione.*

*X. De more non fuisse antè Canones Nicænos , ut Episcopi à Metropolitanis confirmarentur , & quòd ejusmodi confirmatio non sit collatio jurisdictionis , ut ariolatur Vallius.*

*XI. Ab antiquo more Episcopum Ostiensem solitum ordinare Episcopum Romanum.*

*XII. Episcopis ordinandis Canones & decreta Conciliorum legi consuevisse , ne causam ignorantiæ possent prætexere , si quid contra Canones patrarent.*

*XIII. Populum jus habere passivum in sacris electionibus , & quid causæ fuerit , ut Canones Nicæni nullam mentionem fecerint istius juris.*

*XIV. Tandem Reges atque Principes Christianos meritò successisse juri, quod populus habet in electione Pastorum.*

*XV. Nullos magis infestos fuisse sacris electionibus, quàm ordines Privilegiatorum, & quoties de Ecclesia meliùs regenda actum est, semper deliberatum fuisse de sacris electionibus redintegrandis.*

*XVI. Sacras electiones esse tanquàm legem animatam Ecclesiæ, cujus operâ solùm potest reformari Ecclesia.*

*XVII. Argumenta Vallii de Bellarmini contra sacras electiones dispelluntur.*

*XVIII. Utrùm solus B. Petrus Clementem sibi Successorem cooptarit.*

*XIX. An soli Petro licuerit B. Mathiam absque aliorum Apostolorum & Ecclesiæ consensu deligere, ut videtur innuere Chrysostomus.*

*XX Novum crimen impactum Richerio, quòd dixerit sacras electiones juris esse divini & naturalis, eluitur.*

*XXI. Duplex via & ratio creandorum Pastorum & gubernandæ Ecclesiæ, ordinaria scilicet & extraordinaria.*

*XXII. Electiones juris esse naturalis, probatur contra Vallium.*

*XXIII. Juris pariter esse divini confirmatur.*

*XXIV. Summa totius disputationis institutæ de sacris electionibus.*

*XXV. De Pastorum residentia & eorum confutatione, qui in Tridentino Concilio residentiam juris esse divini negarunt.*

*XXVI. Explicatio hujus proloquii: Omnis Principatus quoad vim electivam pendet ab hominum consensu.*

I. Hoc capite Magistri Andreæ Vallii sabutram adversùs cap. 2. libelli de Ecclesiastica & politica potestate conjectam expugnabimus. Primùm pag. 25. & 26. Elenchi Richerium postulat temeritatis, quòd dixerit Christum Mathæi 18. Ecclesiam sibi architectonicen & sufficientem constituisse hâc conceptâ formulâ, *dic Ecclesiæ, &c.* contra opponit præceptum de correctione fraterna ibidem positum nullo modo Papam obligare: quia quando Christus hæc dixit Petro nondum erat Papa. Quam illusionem verbum de verbo mutuatus est à Bellarmino lib. 2. de Conciliorum auctoritate cap. 19. Verùm præter ea quæ axiomate XVI. Apologiæ & cap. 3. 4. & 5. hujus libri supra ex Augustino, Gersone, Tostato Almaino & aliis notavimus: contendo dicere Papam non teneri hâc lege Catholicâ, *dic Ecclesiæ* perinde esse ac si quispiam assereret potentiæ atque virtuti Sacerdotii Christi, à quo virtus & facultas ligandi & solvendi tàm in interiore quàm exteriore foro tanquàm à causa dimanat, nequaquàm obstringi. Procul dubio mirum est, Redargutorem post Bellarminum fateri, Papam teneri Sacerdotio Christi quoad leges fori interni conscientiæ, & non quoad normam fori externi; cum hæc duo indivisibiliter in Christi Sacerdotio habitent; ita ut omnes qui remissionem peccatorum suorum in Chri-

sti Sacerdotio quærere tenentur, unà etiam, dato quòd sint pervicaces, obligentur huic legi. *Dic Ecclesiæ, qui Ecclesiam non audierit, sit tibi sicut Ethnicus & Publicanus.* Etenim leges fori externi non minùs sunt Catholicæ & *de omni* quàm leges fori pœnitentiæ, unumque sequitur aliud, tanquàm effectus causam, positâ pervicaciâ, nimirùm quòd aliquis Ecclesiam audire detrectet. Præterea præceptum Domini, *dic Ecclesiæ*, universos complectitur, qui aut alterum lædere aut ab altero lædi possunt. Quare dato sed non concesso, Papam ut Papam esse impeccabilem, neminemque lædere posse; attamen nihilominus aliorum telis atque injuriis pateret, sicut & cæteri homines. Undè cùm juri divino & naturali repugnet quempiam sedere Judicem in sua causa, posito quòd ab aliquo potentiore inimico Pontifex læderetur, & nullo modo inimicum hunc placare aut compescere posset, tandem ei necesse esset de injuriis sibi illatis in Ecclesiæ tribunali conqueri. Quòd si auctore Bellarmino 2. de Conciliorum, auctoritate cap. 19. vi atque armis Pontifici Ecclesiam dilapidanti obsistere, quantò magis eum fraternè monere & juxtà domini præceptum Ecclesiæ denuntiare, & si parere nolit, communione Ecclesiasticâ excludere, quàm armis infestis prosequi licet? cùm lumen naturale dictet, bonum & sapientem virum priùs omnia experiri quàm armis periclitari oportere, quoniam hoc belluinum, illud humanum & Christianum est: quapropter Almaïnus cap. 7. de Ecclesiæ auctoritate, & Joannes major cap. 18. Commentariorum in Mathæum meritò concludunt, Papam omnium mortalium forè miserrimum, nisi Ecclesiæ correctione subjaceat; eique esse obnoxium ratione atque exemplis probant; & quia de rationibus aliàs dictum est, de exemplis videamus. Primum est D. Gregorii lib. 4. cap. 82. epist. 38. sub finem. Cùm enim Joannem Constantinopolitanum nomen Episcopi OEcumenici usurpantem ad resipiscentiam inducere non posset, tandem illum congruenter ad Christi regulam de fraterna correctione affatur: *Ego verò per Responsales meos semel & bis verbis humilibus hoc quod in tota Ecclesia peccatur corripere studui, nunc per me scribo: quidquid facere humiliter debui, non omisi; sed quia in mea correptione despicior, restat Ecclesiam debeam adhibere.* Cæterùm quis primâ animi inductione hîc non videt Gregorium per Ecclesiam non seipsum, sed Synodum intelligere? quòd si de se solo loqueretur, contra Canones magnificè repudiasset: quòd & accusator & judex existeret. *Pari quoque modo*, dicit Almaïnus libro citato, Nicolaus Papa scripsit Lothario Regi Franciæ, *nisi vitet contubernium pellicis suæ, quæ erat excommunicata, quòd adhibitis duobus vel tribus testibus sanctæ denunciaret Ecclesiæ, & sic foret sicut Ethnicus & Publicanus xi. quæst. 3. can. Præcipuè: at certum est quòd Papa non dicebat denunciaturum sibimet. Hanc etiam superioritatem recognovit Symmachus Papa, qui cùm à quibusdam accusaretur, auctoritate suâ Concilium congregavit, à quo inter ipsum & accusatores fertur sententia dist. 17. can. Concilia §. Sicut etiam.* Hæc autem monita Pontificum ad normam praxeos Ecclesiæ primitivæ capi debent: quæ praxis tempore Nicolai P. P. magnâ parte obtinebat; scilicet, ut bis in annos singulos aut saltem semel Concilia haberentur ad nascentes controversias dirimendas Canone V. Synodi Nicænæ: tum enim gravati concurrebant ad Ecclesiæ tribunal, ut jus consequerentur etiam contra Episcopum Romanum, si in culpa esset. Quod autem objiciunt adversarii ex Gratiano dist. 17.

can. Concilia §. hinc etiam. In Synodo Romana quam Symmachus congregavit, ut se à criminibus quibus accusabatur purgaret, Patres sedentes in Concilio ita pronunciasse. *Symmachus Papa Sedis Apostolicæ Præsul ab hujusmodi oppositionibus impetitus, quantùm ad homines respicit, sit immunis & liber, cujus causam totam Dei judicio reservamus.* Repono id factum, quia crimen erat occultum; sic enim Thomas de Corcellis in oratione quam habuit coram Carolo VII. Rege Franciæ in Synodo Bituricensi respondet ad objecta Oratorum Eugenii; *ex adverso*, ait, *allegatur etiam de Symmacho Papa, quòd causa ejus est judicio Dei reservata, sed clarum est quod loquitur in illo casu in quo peccatum est occultum, & de crimine quod illi imponebatur non habetur legitima probatio, sicut apparet in lib. Conciliorum*; cùm ergo Ecclesia de occultis non judicet, atque testimonia & probationes adversùs Symmachum minimè paterent, frustra objicitur à Vallio Ecclesiam noluisse sedere Judicem in causa Symmachi lib. de suprema potestate Papæ parte 3. quæst. 10. Cæterùm quòd ait Papam ideò non obligari legibus Catholicis fraternæ correctionis & exclusionis à communione Ecclesiastica, eo quòd Petrus quando eum Dominus alloquebatur Mathæi 18. non esset Papa, nobis telum & gladium fortunatum suppeditat, quo illum confodiamus; quia si hæc cavillatio vera est, à pari concludendum, Papam non habere facultatem confirmandorum fratrum, eo quòd Petrus nondum esset Papa, quando Christus ei dixit Lucæ 22. *Ego rogavi pro te, ut non deficiat fides tua, tu autem confirma fratres tuos.*

II. Secundò pag. 27. Elenchi memorat Almaïnum lib. de Ecclesiastica & Laïca potestate cap. 4. statim initio perhibere nulli supposito datam potestatem jurisdictionis, nisi quando Christus dixit Petro, *pasce oves meas*, Joannis ultimo. At illudit Redargutor vocis æquivocatione, quia *Tò* suppositum aliquando significat individuum & suppositum juris, cujusmodi est Collegium Societas, Communitas, Synodus, Ecclesia collectim sumpta, &c. aliquando autem personas singulares & privatas, Petrum, Paulum, Joannem Andræam, &c. Illic ergo Almaïnus agit de individuo & supposito singulari non de supposito juris. Sic est (ait) *quod Christus potuit instituere, quod in communitate Christiana esset aliqua potestas quà posset aliquis alicui subdi & arceri à malis, & quà peccantes posset punire; puta per excommunicationem, &c. antequam dederit alicui auctoritatem utendi tali potestate. Nam Mathæi 18 instituit auctoritatem & potestatem excommunicandi, si peccaverit in te frater tuus, &c. sed pro tunc nulli supposito Ecclesia dedit potestatem & auctoritatem utendi tali potestate. Similiter in Civilibus potest institui potestas aliqua antequam sit aliquis habens potestatem & auctoritatem utendi tali potestate, ideò opinio cujusdam Doctoris videtur vera, quòd quamvis Christus nullum instituisset Papam, puta Petrum, nihilominus Ecclesia potuisset aliquem instituere Papam & supremum Hierarcham. Patet, antequàm Petrus esset Papa institutus, auctoritas Papalis jam erat instituta, ergo tunc per electionem potuisset fieri, quòd aliquis habuisset potestatem utendi tali potestate in subditos Ecclesiæ, sicut eligitur Papa.* Hæc ibi eademque leguntur lib. de auctoritate Ecclesiæ cap. 7. sub finem, ubi Almaïnus docet Christum priùs claves aut jurisdictionem Ecclesiasticam toti Ecclesiæ in commune, quàm alicui individuo aut supposito singulari dedisse: idque est cardo præsentis controversiæ plus satis evolutus

toto hoc lib. 2. mirorque Redargutorem tam cæcum fuisse ut locum Almaïni causæ suæ tantopere infestum exhiberet, cùm disertè probet Christum pridem antequàm claves Petro supposito singulari concederet, potestatem Ecclesiasticam instituisse, eamque toti Ecclesiæ in commune detulisse, ut eam propagaret & Prælatis singularibus impertiret; adeo ut Ecclesia potuerit Papam creare, dato quòd Christus Petrum non instituisset primatem Ecclesiæ; de qua re nobis futura est amplior disputatio adversùs Cajetanum.

Tertiò, pag. 28. objicit Christum mittendo LXXII. discipulos Lucæ 10. solam eis facultatem prædicandi Evangelium, nequaquàm verò eis potestatem exercendi reliquos actus jurisdictionis concessisse, sicut quotidie videmus, ait, Concionatores mitti ad prædicandum, nec tamen ullam habere jurisdictionem ab Episcopis. Contra urgeo frustra & ineptè Elenchistam ex præsenti statu Ecclesiæ, de Apostolicæ & primitivæ Ecclesiæ politia decernere, cùm certissimum sit Christum mittendo Apostolos & discipulos, eis potestatem necessariam, quam opportuno tempore exercerent, contulisse, addo, ampliùs octingentis circiter annis nullos unquam fuisse institutos aut missos Sacerdotes absque jurisdictione necessaria, de qua plura sum dicturus lib. 4. cap. 3. prætereà quæ jam dudum superiùs explicavi.

Quartò, pag. 29. me insimulat hæreseos, quasi assererem Apostolos & Episcopos nullum potuisse actum jurisdictionis exercere, nisi collectim & in commune sedentes in Synodo; quæ tam absurda & puerilia sunt, ut magis rideri quàm confutari mereantur. Enimverò Dominus mittendo Apostolos & discipulos in commune unà eis potestatem fecit ut & conjunctim & seorsim jurisdictionem sibi creditam in bonum & ædificationem Ecclesiæ exercerent; idque praxis Ecclesiæ plus satis confirmat, ne hîc in re notissimâ hæream & more Vallii importunus nugator habear.

Quintò, pag. 30. causatur dato quòd Christus mittendo Apostolos eis contulerit jurisdictionem, sequi, misisse Ecclesiam ad seipsam, quod ineptum est & ridiculum (inquit) At tu ineptissimus & maximè ridiculus, Valli, quod in nugis ferendis sic operam perdas. Nam Apostoli qui ordinem Hierarchicum aut Ecclesiam Sacerdotalem referebant, mittebantur ad populum erudiendum, tanquam Pastores ad gregem, & Pædagogi ad discipulos informandos, Mathæi ultimo, *data est mihi omnis potestas in Cœlo & in terra, euntes ergo docete omnes gentes baptisantes eos*, &c. Item Marci ultimo. *Euntes in mundum universum, prædicate Evangelium omni creaturæ.* Itaque Ecclesia Sacerdotalis mittitur à Christo ad Ecclesiam sumptam pro cœtu omnium Fidelium, qui remissione peccatorum indigent, sicut & ipse Papa cum tota Ecclesia Sacerdotali; undè Glossator can. *Quorum dist. 68. ait Ecclesiam & matrem & filiam appellari, quia Catholicorum collectio, quæ est Ecclesia, per prædicationem generatur.* Et ita claret diverso respectu Ecclesiam Sacerdotalem & ad seipsam & ad alios mitti.

III. Sextò pag. 32. disputat quidnam Anonymus intelligat per infallibilem potestatem clavium, an clavim scientiæ ad condendos Canones, an jurisdictionem externam ad pœnas infligendas necessariam; quòd si de clave scientiæ agitur, perhibet se istam infallibilitatem non reponere in Concilio Generali, absente Papâ; quoniam tum nulla est unitas in Concilio, si non adhæreat Capiti suo. Hæc ille, cui

rependo

ſependo omnium Patrum conſenſu & Doctorum quos cap. 4. & 5. ſupra enumeravi, duo eſſe neceſſaria ad juſtum Eccleſiæ regimen, clavim aut poteſtatem diſcretionis & juriſdictionis. Ut enim viſus & intellectus vires & potentias hominis dirigunt, ita clavis ſcientiæ atque diſcretionis regit & præit clavim auctoritatis & juriſdictionis. Hinc illa formula in ſcholis uſitata, *clave non errante*; quia niſi diſcretio & ſcientia juriſdictionem & poteſtatem Eccleſiaſticam gubernet, hæc tanquam *expers conſilii mole ruit ſuâ*, eſtque fulmen brutum. Quod autem Vallius obtendit ſe infallibilitatem minimè reponere in Concilio, abſente Papâ, alio loco explicabitur.

IV. Septimò, pag. 35. me crimine falſi poſtulat, quaſi corruperim Canones, nimirùm *Quodcumque, can. Loquitur & Alienus 24. quæſt. 1.* & quoniam de duobus primis actum eſt ſupra cap. 4. in Analyſi ſententiæ Cypriani & Auguſtini, dicendum reſtat de Canone *Alienus*: in quo Redargutor ſolummodò agi contendit de unitate deprecantium, non de juriſdictione Eccleſiaſtica; quod ut dignoſcatur, integrum Canonem exſcribam, qui ex libro Cypriani de unitate Eccleſiæ decerptus eſt. Etenim poſtquàm S. Martyr docuit Eccleſiam eſſe cauſam, fontem atque radicem omnium Chariſmatum poſt Chriſtum, neminemque extrà Eccleſiæ unitatem poſſe fieri participem hujuſmodi gratiarum, ſubjicit; *Alienus eſt, prophanus eſt, hoſtis eſt, habere etiam non poteſt Deum Patrem, qui Eccleſiam non habet matrem, Dominus enim cùm diſcipulis ſuis unanimitatem ſuaderet & pacem, dico (inquit) vobis, quoniam ſi duobus ex vobis convenerit in terra, de omni re quamcumque petieritis continget vobis à Patre meo qui in Cœlis eſt, ubicumque enim fuerint duo aut tres collecti in nomine meo, ego cum eis ſum, oſtendens non multitudini ſed unitati deprecantium plurimùm tribui. Si duobus (inquit) ex vobis convenerit in terra, unanimitatem prius poſuit, concordiam pacis ante præmiſit, ut conveniat nobis, fideliter & firmiter docuit. Quomodò autem poteſt ei cum aliquo convenire, cui cum corpore ipſius Eccleſiæ & cum univerſa fraternitate non convenit? quomodò poſſunt duo aut tres in nomine Chriſti colligi, quos conſtat à Chriſto & ab ejus Evangelio ſeparari.* Quæ collectio Cypriani fermè ad verbum ſumpta eſt ex hoc textu Mathæi 18. *ſi peccaverit in te frater tuus, dic Eccleſiæ, qui Eccleſiam non audierit, ſit tibi ſicut Ethnicus & Publicanus. Iterum dico vobis quia ſi duo ex vobis conſenſerint ſuper terram, &c.* eique tota incumbit. Undè cùm omnium auctorum teſtimonio qui hunc locum tractant, *dic Eccleſiæ, ubi fuerint duo vel tres congregati in nomine meo*, &c. hic textus Evangelii pertineat ad juriſdictionem Eccleſiaſticam, mirabile quidem eſt Vallium perſuadere velle Cyprianum eo in loco de ſola unanimitate deprecantium, & non de juriſdictione Eccleſiaſtica agere. Verùm indicat à diverſis ad conjuncta; quoties enim aliquis Scripturæ textus duos habet ſenſus litterales, quorum alter alterum præſupponit, aut velut comitem ſibi adjungit, ſi contingat de uno ſenſu ſpeciatim tractari, non ideò ſequitur alterum excludi; poſito igitur Cyprianum (quia contra Novatianos Eccleſiæ unitatem ſancire volebat) ſermonem eruiſſe de unanimitate deprecantium, indè inferri non poteſt illum locum nullo modo conducere ad juriſdictionem Eccleſiaſticam, cùm immediatè antea diſputaſſet de Eccleſiæ auctoritate, quam contendit ab Eccleſia tanquam à fonte, radice & capite omnium gratiarum poſt Chriſtum proficiſci. Certè Deus concluſit omnia in unitate, auctore Apoſtolo 4. ad Epheſios; & ideò neceſſum eſt claves & juriſdictionem Eccle-

siasticam contra quoscumque explicari per & propter unitatem Ecclesiæ. D. Anselmus in cap. 18. Mathæi. *Quæcumque alligaveritis, &c. hoc non solùm de excommunicatione (ait) sed etiam de omni petitione quæ fiet à consentientibus in unitate Ecclesiæ dat confirmationem, dicens, iterùm dico vobis, quia si duo ex vobis consenserint super terram, vel pœnitentem recipiendo, vel superbum abjiciendo, vel de alia re quam petierint, quæ non sit contraria unitati Ecclesiæ, fiet illis à Patre meo qui in cælis est; ubi enim sunt duo vel tres congregati, &c. quasi dicat, ideò rata est sententia consentientium, quia Deus habitat cum eis.* Huic verò Ambrosii sententiæ usum Ecclesiæ adjungam, quo discimus, nunquam jurisdictionem Ecclesiasticam exerceri consuevisse, nisi oratione publicâ præviâ aut comite. Quam etiam ob causam compertum habemus, Episcopos solùm conferre Ordines statis diebus quatuor temporum anni; quibus Ecclesia unanimiter continuat in oratione & jejunio, scilicet primâ hebdomade Quadragesimæ, primâ hebdomade Pentecostes, deindè Mense Septembri & Decembri in quatuor temporibus anni, ut vocant.

V. Octavò, pag. 36. 37. si claves simul uni Petro & unitati datæ sunt, ait Vallius, relinquitur Christum duo suprema tribunalia & Cathedras erexisse in Ecclesia; & continuò Papam non esse Monarcham, aut statum Ecclesiæ non esse monarchicum. Magister, concedo Christum duo suprema tribunalia erexisse, & nego statum aut principatum Ecclesiæ non esse monarchicum, propterea quod illa duo suprema tribunalia sic se habent, ut Papa subordinatus sit potestati Ecclesiæ & regimini aristocratico, sicut Rex Poloniæ subordinatur potestati ordinum Regni Poloniæ: Cæterùm Papa dicitur caput & monarcha, non tam respectu Concilii generalis, quàm Ecclesiarum & personarum singularium distributim sumptarum, quas potest cogere ad juris divini, naturalis & canonici observationem. Consule Almaïnum de auctoritate Ecclesiæ cap. 8. responsione ad primum & xxxj. axioma apologiæ nostræ.

VI. Nonò, pag. 39. ut me in invidiam rapiat apud Prælatos, cavillatur me asserere, Ecclesiam non posse progredi ad pœnas corporales, quia dixi *summam totius externæ jurisdictionis Ecclesiasticæ in facultate excommunicandi conquiescere.* Quare me mendacem esse, Prælatis injuriosum, & communi usui Ecclesiæ repugnare dictitat. Contra insto, pessimam esse causam, quæ solis conviciis atque mendaciis defenditur, meque his verbis, *summa totius externæ jurisdictionis Ecclesiasticæ in facultate excommunicandi conquiescit*, nihil aliud ostendere voluisse, quàm excommunicationem esse præcipuam & gravissimam omnium pœnarum quas potest Ecclesia imaginare: quoniam auctore Tertulliano in Apologetico, *summum futuri Judicii præjudicium est, quòd aliquis à communione orationis & conventus & omnis sancti commercii relegetur.* D. Augustinus contra adversarium legis & Prophetarum lib. 1. cap. 17. *Claves quippe regni Cælorum sic dedit Ecclesiæ, ut non solùm diceret, quæ solveritis super terram, erunt soluta & in cælis; verùm & adjungeret, quæ ligaveritis in terra, erunt ligata & in Cælo; illud enim quod ait, si nec Ecclesiam audierit, sit tibi tanquàm Ethnicus & Publicanus, gravius est quàm si gladio feriretur, si flammis absumeretur, si feris subjiceretur: nam ibi quoque subjunxit, amen dico vobis, quæ ligaveritis super terram, erunt ligata & in Cælis; ut intelligeretur quantò gravius sit*

*punitus qui velut relictus est impunitus.* Idem tomo 7. de correptione & gratia cap. 15. *Corripiantur à Præpositis suis subditi correptionibus de charitate venientibus, pro culparum diversitate diversis, vel minoribus, vel amplioribus; quia & ipsa damnatio quæ nominatur, quam facit Episcopale judicium, quâ pœna in Ecclesia nulla major est, potest si Deus voluerit in correptionem saluberrimam cedere atque proficere.* Eadem refert Bellarminus 3. de Ecclesia cap. 6. Verùm quamquam ego dixissem Ecclesiam jure divino primario nihil habere ultra censuras quod faceret, nihil causæ esset, quòd me hujus meæ sententiæ pudere vel pœnitere oporteret; cùm id post innumeros Patres, Doctores atque etiam Pontifices Romanos dixissem: de qua disputatione aliàs. An non etiam id D. Augustinus asserit, quando perhibet, *eum qui censuris Ecclesiasticis feritur relinqui velut impunitum?* nam sæculo Augustini, Ecclesia neque carceres habebat, neque sibi assumebat ut pœnas temporales per modum coactionis præscriberet.

VII. Decimò, Vallius pag. 42. me reprehendit quòd dixerim collationes Beneficiorum quadringentis & mille annis jure communi, id est, sacris electionibus factas, &c. Et quoniam sacras electiones per meum latus confodit, hîc ego decrevi eam in rem texere disputationem, quam eo magis necessariam duco, quòd status aut Principatus Ecclesiæ sit electivus non hæreditarius, certumque habeatur sacras electiones missioni factæ à Christo de Apostolis atque discipulis successisse: Enimverò sicut Dominus, postquàm Apostolos & discipulos elegit, eisdem suum credidit Sacerdotium cum potestate clavium; ita etiam semper solemne fuit Patribus Ecclesiæ primitivæ, ut neminem in Episcopum aut Presbyterum ordinarent, nisi priùs canonicè electum. Ordiar igitur ab electionis Ecclesiasticæ descriptione, *quæ nihil aliud est, quàm sacer personæ delectus canonicè factus ad obeundum Ecclesiasticum ministerium*: utque cognoscatur quâ ratione & viâ jurisdictio Ecclesiastica conferatur, hîc in memoriam revocanda quæ jam aliàs sæpè dixi, sunt enim scitu pernecessaria & ad duritiam adversariorum comprimendam pluries inculcanda, nimirum jurisdictionem Ecclesiasticam duobus modis posse considerari & conferri, puta intensivè, objectivè, formaliter & quoad habitum, deindè extensivè, subjectivè, materialiter & quoad actum vel exercitium; ac priori modo conferri per sacros ordines; ita ut Episcopo & Presbytero unà cum Episcopali & Sacerdotali ordine formaliter & quoad habitum potestas & facultas regendi populum Christianum, remittendi & retinendi peccata, excommunicandi, leges ferendi proportionatim & respectivè deferatur, materialiter verò quoad actum atque exercitium, quando titulus, materia, Diœcesis, parœcia, aut populus regendus Episcopo vel Presbytero traditur: quæ attributio tituli & materiæ secundùm Canones & praxim Ecclesiæ primitivæ dabatur per activam & passivam electionem. Activam electionem voco facultatem legendi idoneum Pastorem, quæ facultas hierarchico ordini peculiaris & propria est, sicut facultas excommunicandi verbi causâ, quam tamen Episcopi & Papa ipse possunt laïcis communicare per dispensationem. Nam Christus hierarchico ordini cui Sacerdotium suum contulit, unà dedit potestatem activam eligendi atque examinandi personas idoneas, quibus Sacerdotium suum communicaretur, ideoque hæc facultas juris est divini, dispensabilis, & communicabilis quasi

per vicariatum & commissionem, ut de excommunicandi facultate diximus. Nam moralia quamquàm à Deo instituta, tamen mutationi obnoxia sunt. Quoniam Deus cum liberis liberè, & cum necessariis necessariò agit. Quocircà compertum est in Ecclesiæ utilitatem vel propter alias causas justas & laudabiles, ordinem hierarchicum sæpè Christianis Principibus & personis laicis fecisse potestatem activè eligendi Pastores, solâ sibi retentâ facultate ordinandi & consecrandi Episcopos & Presbyteros: quia hæc juris est divini planè indispensabilis atque invariabilis. Et hæc de activâ electione: passiva autem & subjectiva est populi consensus activas electiones Cleri approbantis, ac sese Pastori electo spontè & liberè subjicientis, quæ libera subjectio & consensus populi juris est divini & naturalis prorsus indispensabilis. Adeo ut in Pastorum electione oporteat consensum liberum populi explicitè aut implicitè, verè aut interpretativè secundùm Canones intervenire. Quamobrem sicut nemo potest ordinem hierarchicum jure consecrandi Episcopos & Sacerdotes, aut etiam invitum jure activè eligendi Pastores idoneos absolutè privare; Ita nec etiam ordo hierarchicus jure potest populum passivâ electione aut jure consentiendi orbare. Et idcirco ex doctrinâ & traditione Apostòlicâ, Clerus & populus suo quisque modo & captu proportionatim & respectivè ad electiones concurrebant. Cujus rei causa à lege gratiæ petitur, *quæ verè regia est & perfecta libertatis*: omnium legum atque institutorum mitissima, suavissima, & naturæ ac libertati hominum maximè conformis. Quòd si in rebus naturalibus forma nunquam nisi in materiam egregiè subactam & dispositam introducitur, quantò magis in agentibus liberis & præsertim in lege gratiæ, cùm Religio Christiana & Communio Sanctorum doceri & suaderi, non cogi, aut austerè atque absolutè imperari possit? Quocircà si Ecclesiastici invitis & repugnantibus Christianis, quos debent liberè suaviterque erudire, legem dare nequeant (leges enim non obligant nisi recipiantur) quantò magis absurdum est invitis atque repugnantibus populis Pastorem consecrare, *cùm Pastor sit tanquàm lex animata Ecclesiæ.* Ut enim ait Durandus 4. sentent. dist. 19. quæst. 2. circa medium. *Sacerdos magis est Judex arbitrarius de voluntate partium assumptus, quam habens de se jurisdictionem super partes eis invitis, vel alterâ earum invitâ.* Et Cancellarius Parisiensis de potestate Ecclesiastica considerat. 3. *Videre est igitur, ait, quemadmodùm potestas hæc Ecclesiastica jurisdictionem quandam excipit cui convenit, quòd libera sit & spontanea verè vel interpretativè circa personam in qua exercetur hæc jurisdictio, aut saltem quòd non feratur in invitum. Quis enim diceret quòd aliquis invitus vel baptisatur, vel confirmatur, vel absolvitur in foro conscientiæ, vel ordinatur: & ita de aliis reliquis.* Cardinalis Cusanus lib. 2. de concordantia cap. 32. *probat unum corpus spirituale constitui ex Episcopo & plebe, ideòque consensum necessarium videri sicut in carnali matrimonio, atque inter Episcopum & Ecclesiam matrimonium esse 3. quæst. 1. can. Audivimus. Et propterea dicit textus 1. quæst. 1. can. Ordinationes quæ non fiunt secundùm Canonicas sanctiones, falsas esse, &c. ejus ratio est, quia consensus est de essentia matrimonii.* Procul dubio in Ecclesia primitiva, cùm populus aleret Sacerdotes, nullum erat dubium de hac potestate passiva eligendi: posteà ubi benè fundatæ & locupletatæ sunt Ecclesiæ, ambitio Pastorum crevit, resque immutata est. His duobus principiis de activa & passiva elec-

tione benè intellectis, facile est omnia non modo Vallii, sed Bellarmini, Baronii atque aliorum argumenta pro absoluto jure Papæ, in constituendis Pastoribus depellere.

VIII. Transeamus ad praxim, & primò quidem Dominus viâ extraordinariâ apostolos atque discipulos legit, sicut etiam D. Paulus Titum & Timotheum priùs enim fundanda & instituenda fuit Ecclesia, quàm sibi viâ ordinariâ Pastores quærere posset. Deinde Apostoli divino afflatu quasi pro fundamento, Seminario & instauratione propagandæ Ecclesiæ antequam quicquam aliud facerent, sacras instituerunt electiones Actor. 1. *Nam Petrus exurgens in medio fratrum (erat autem turba hominum simul ferè centum viginti) dixit viri fratres oportet impleri Scripturam quam prædixit Spiritus sanctus, &c. & statuerunt duos, Joseph qui vocabatur Barsabas, qui cognominatus est justus & Mathiam. Et orantes dixerunt; tu Domine qui corda nosti omnium, ostende quem elegeris ex his duobus unum accipere locum ministerii hujus & Apostolatus, de quo prævaricatus est Judas, ut abiret in locum suum: & dederunt sortes eis, & cecidit sors super Mathiam & annumeratus est cum undecim Apostolis.* Quæ forma eligendi miraculo confirmata nobis apertè voluntatem præceptum & traditionem divinam, non purè Apostolicam propalat: quia ut dixi sacræ electiones jure divino & naturali succedunt missioni factæ à Domino; quandoquidem necessariò propaganda fuit Ecclesia ad posteros; & Apostoli nobis hîc legitimam & Canonicam rationem propagandi præfigunt. Quare actorum 6. B. Stephanus cum toto ordine Diaconorum viâ ordinariâ totius Ecclesiæ consensu cooptatur, & quamquàm nullum extet præceptum de Diaconorum institutione, tamen in Evangelio necessitate consequentis & consequentiæ hæc institutio pertinet ad ordinem hierarchicum tanquàm appendix; ratio est, quia Sacerdotium Christi necessariò Diaconos & Ministros exigit, unde illa B. Laurentii ad S. Xystum querela, *quò progrederis sine filio Pater, quo Sacerdos sancte sine Ministro properas?* & Tridentini Concilii divina sanctio Diaconos ad ordinem hierarchicum aggregantis. *Si quis dixerit in Ecclesia Catholica non esse hierarchiam divinâ ordinatione institutam, quæ constat ex Episcopis, Presbyteris & Ministris anathema sit. sessione 23. can. 6.* posteà quoque communibus Apostolorum suffragiis D. Jacobus Minor Hierosolymarum Episcopus deligitur, teste Eusebio lib. 2. historiæ cap. 1. & Hieronymo de Scriptoribus Ecclesiasticis, hæc enim non pertinent ad ordinationem Episcopalem, sed ad privatam electionem ad Hierosolymitanum Episcopatum regendum, ut lib. 3. demonstrabitur. hæc etiam spectant quæ Actorum 13. leguntur de D. Paulo & Barnaba: *Ministrantibus autem illis Domino & jejunantibus dixit illis Spiritus, segregate mihi Saulum & Barnabam in opus ad quod assumpsi eos: tunc jejunantes & orantes, imponentesque eis manus dimiserunt illos; & ipsi quidem missi à Spiritu sancto abierunt Seleuciam, &c.* Addendum & quod refert Eusebius in Chronico; S. Petrum missum Romam, quod intelligi debet de Apostolorum consensu & suffragiis, sicut Actorum 8. cum Joanne mittitur in Samariam, quæ omnia pertinent ad sacras electiones & missiones privatas ad aliquod opus Evangelicum privatim peragendum.

IX. D. Paulus prioris ad Timoth. cap. 3. ubi de Episcopi doribus disserit, perhibet *oportere illum & testimonium habere bonum ab iis qui foris sunt.* Quamobrem Origenes homil. 6. in cap. 8. relata in collectionem Gratiani *8. quæst. 1. can. Licet*

*Dominus de constituendo Aarone Principe præcepisset, & Dominus elegisset, tamen convocatur etiam Synagoga; requiritur enim in ordinando Sacerdote & præsentia populi, ut sciant omnes, & certi sint, quia qui præstantior est ex omni populo, qui doctior, qui sanctior, qui omni virtute eminentior, ille eligitur ad Sacerdotium, & hoc adstante populo, ne qua postmodum retractatio cuiquam, ne quis scrupulus resideret, hoc est autem quod Apostolus præcepit in ordinatione Sacerdotis, dicens, oportet autem illum & testimonium habere bonum ab iis qui foris sunt.*

Chrysostomus commentariis in caput 3. Prioris ad Timotheum ad hæc verba, *oportet autem illum & testimonium habere bonum, &c. Quid ergo (inquies) si casu aliquo probro & calumnia pateat? fieri quippè & hoc facile potest. Non ille in medium adducendus est, neque Episcopus eligendus, qui ejusmodi fuerit: nocet enim plurimum præcedens pessima, falsa licet opinio: oportet ergo (inquit) ipsum habere & bonum testimonium, &c. Cæterum ut dixi dogmatum quidem gratiâ detractionis in eum sæpè gentiles spicula intorquent, vita verò munditiam nulla ex parte libare audent, verùm unà cum cæteris admirationi ac stupori habent.* Leo Magnus epist. 89. ad Episcopos Viennensis Provinciæ. *Apostolicæ auctoritatis norma in omnibus servetur, quâ præcipitur ut Sacerdos Ecclesiæ præfuturus, non solùm attestatione Fidelium, sed etiam eorum qui foris sunt testimonio muniatur, neque illius scandali relinquatur occasio, cum per pacem & Deo placitam concordiam consonis omnium studiis, qui Doctor pacis futurus est, ordinatur.* His autem testimoniis ea consentiunt quæ habet Aelius Lampridius in vita Alexandri Severi, affirmans Judæos & Christianos (verùm appellatione Judæorum Christianos intelligit) sicut & Cornelius Tacitus, nomina eorum, quos ad Sacerdotium promovere volebant, consuevisse in publicum edere; quo omnes qui aliquid vitii de illis rescirent, id palam facerent. Hoc autem de moribus non de doctrina capi oportere monet Chrysostomus, & tamen illos etiam testatur ad Sacerdotium minimè solitos evehi, in quos etiam aliquid falsi in moribus fingeretur ab Ethnicis, quos Apostolus designat *per eos qui foris sunt*, idemque habent Leo Magnus, Theodoretus & omnes Patres; confirmaturque Canone 6. Chalcedonensi; quo edocemur morem fuisse, ut *qui ordinandi essent deberent specialiter in Ecclesia civitatis aut vici prædicari & velut proclamari.* Canon græcus legit ἐπικηρύττεσθαι, quod sonat quasi voce præconis denunciari populo. Hinc autem conspicuum evadit, quantâ olim curâ ministri Ecclesiæ deligerentur. Quod omnium accuratissimè declarat S. Cyprianus epist. 52. ad Antonianum, ubi ostendit Cornelium non Novatum esse legitimum Episcopum Romanæ Ecclesiæ, *quia ille non iste de Clericorum penè omnium testimonio, de plebis quæ tunc affuit suffragio & de Sacerdotum antiquorum & bonorum virorum collegio electus fuisset.* Item epist. 68. *Quando ipsa (plebs) maximè habeat potestatem vel eligendi dignos Sacerdotes, vel indignos recusandi: quod & ipsum videmus de divina auctoritate descendere, ut Sacerdos, plebe præsente, sub omnium oculis deligatur, & dignus atque idoneus publico judicio ac testimonio comprobetur. Sicut in numeris Dominus Moysi præcepit dicens: apprehende Aaron fratrem tuum & Eleazarum filium ejus, &c. Quod posteà secundùm divina Magisteria observatur in actis Apostolorum, quando de ordinando in locum Judæ Episcopo, Petrus ad plebem loquitur: Surrexit (inquit) Petrus in medio discentium, fuit autem turba in uno, &c* Et aliquantò

inferiùs : *Propter quod diligenter de traditione divinâ & Apostolicâ observatione est & tenendum, quod apud nos quoque & ferè per Provincias universas tenetur, ut ad ordinationes ritè celebrandas, ad eam plebem cui præpositus ordinatur Episcopus, ejusdem Provinciæ proximi quique conveniant, & Episcopus deligatur plebe præsente, quæ singulorum vitam plenissimè novit, & uniuscujusque actum de ejus conversatione perspexit. Quod & apud vos factum videmus in Sabini collegæ nostri ordinatione, ut de universæ fraternitatis suffragio & de Episcoporum qui in præsentia convenerant, quique de eo ad vos litteras fecerant, judicio Episcopatus ei deferretur, & manus ei in locum Basilidis imponeretur.* Quæ Cypriani collectio quinque præsertim capit digna observatu. Primò, plebem habere potestatem eligendi & repudiandi dignos atque indignos Sacerdotes, quod de passiva, non de activa electione capi debet, juxtà distinctionem supra notatam. Secundò, monet has electiones de divinâ auctoritate descendere, idque illustrat cap. 20. numerorum, ubi Moses ex præcepto Domini Eleazarum in locum patris Aaronis sufficit, vidente atque inspectante universo populo, idque multò clariùs legitur de ipso Aarone 8. Levitici, & supra ex Origene prolatum est. Tertiò, electionem B. Mathiæ factam secundùm divina Magisteria, quæ vox passim à Cypriano usurpatur pro divinis præceptis ut infra ostendetur. Quartò, ait, de divina auctoritate, ex divina traditione & Apostolica observatione in Africa & ubique fermè gentium invaluisse, ut Episcopi affines Provinciæ quæ Episcopo carebat, sese ad plebem cui creandus erat Episcopus conferrent, & unà cum fraternitate universa, id est, toto Clero Diœcesis, Episcopum cooptarent plebe præsente, atque testimonium de Episcopo deligendo perhibente. Undè epist. 33. ad Presbyteros & Diaconos & plebem universam; *in ordinationibus ait, fratres charissimi, solemus vos ante consulere, & mores & merita singulorum communi consilio ponderare.* Quibus concordat Canon 22. tertii Concilii Carthaginensis, *ut nullus ordinetur Clericus nisi probatus vel Episcoporum examine vel populi testimonio.* Quæ verba mentem Cypriani clarè aperiunt & comprobant. Quintum notabile est, Episcopos affines Provinciæ qui electionibus interesse non poterant, litteris suis electum Episcopum comprobare solitos; id enim hæc indicant, quique de eo ad vos litteras fecerant judicio, &c.

X. Ex qua eligendi forma & praxi deinde Canon 4. Synodi Nicænæ factus; *Episcopum oportet maximè quidem ab omnibus qui sunt in Provincia constitui; si autem sit hoc difficile, vel propter urgentem necessitatem, vel viæ longitudinem, tres omnino eundem in locum congregatos, absentibus quoque suffragium ferentibus, scriptisque assentientibus, tunc electionem fieri; eorum autem quæ fiunt, confirmationem in unaquaque Provincia à Metropolitano* fieri oportet. Item Can. B. *illud autem est omnino manifestum, quòd si quis absque Metropolitani sententia factus sit Episcopus, eum magna Synodus definivit non esse Episcopum, quòd si quidem communi omnium electioni, quæ & rationi consentanea & ex regula Ecclesiastica facta est, duo vel tres propter suam quâ delectantur contentionem contradicant, vincant plurium suffragio.* Porrò Analysis horum duorum Canonum Nicænorum ad quatuor redit capita. Primùm, quoties aliquis esset creandus Episcopus, verbi causâ Parisiensis, tunc temporis Metropolitanum id est Senonensem Archiepiscopum consuevisse Synodum Provincialem Lutetiæ aut in locum aliquem propinquum indicere. Nam ex Can. 5. Nicæno bis in annos singu-

los habebantur Synodi provinciales, scilicet Autumno & vere. Quòd si res urgeret, neque tempus ordinarium habendis Synodis Provincialibus condictum proximum esset, tum saltem tres Episcopi propinquiores, verbi causâ, Meldensis, Carnotensis atque Aurelianensis Parisios convolabant, atque unà cum Clero & populo Episcopum adoptabant; reliqui autem Episcopi Provinciæ absentes suffragium suum scripto mittebant: Adi Canonem 39. & 40. tertii Concilii Carthaginensis. Secundum caput est, conclusionem sacrarum electionum fieri solitam subductis Clericorum suffragiis; adeò ut si quod divortium nasceretur, major pars minorem vinceret. Quod est argumentum regiminis Aristocratici Ecclesiæ.

XI. Tertium, electionem hanc & consecrationem Episcoporum non fieri potuisse absque judicio Metropolitani, nisi enim Metropolitanus interesset electioni, statim atque aliquis electus fuisset Episcopus, qui eum legerant ad Metropolitanum scribebant ut suo calculo & confirmatione electionem auctoraret. Cæterum hic ritus confirmandorum Episcoporum ante tempora Concilii Nicæni non erat usitatus, estque à Patribus Nicænis introductus, ut obviam iretur factionibus Arrianorum atque Meletianorum, idque constat ex epistola Synodi Nicænæ ad Ecclesiam Alexandrinam apud Socratem lib. 1. cap. 6. & ex Hieronymi epistola ad Rusticum Narbonensem de septem gradibus Ecclesiæ gradû sexto. Itaque hæc confirmatio Metropolitanorum necessitate tantùm præcipit non juris aut medii obligat, ac proindè si Papa aut Metropolitanus Episcopum canonicè electum confirmare recusarent, eorum recusatio jure haberetur pro confirmatione; atque Episcopus delectus, tam verè & canonicè esset Episcopus, quàm si fuisset confirmatus. Ex quo datur intelligi ejusmodi confirmationem non esse collationem jurisdictionis, ut Vallius arbitratur, sed duntaxat publicationem & confirmationem jurisdictionis canonicæ per electiones sacras delatæ. Hîc enim iterum est inculcandum potestatem Ecclesiasticam formaliter & quoad habitum conferri per ordinem, & quoad actum aut exercitium per electionem Cleri & populi: hæcque tanquàm legitimè & canonicè facta Metropolitanus comprobat & confirmat, nihilque omnino jurisdictionis Episcopis quos confirmat defert. Verùm hoc jus confirmandi sic est à Metropolitano interpretatum, ut jus ordinandorum Episcoporum electorum sibi vindicarent in Provincia sua.

XII. Denique ipsi Metropolitani non ab Primatibus, sed ab Episcopis Provinciæ proximis ordinabantur; verbi gratiâ, Romanus Episcopus, ab Ostiensi Episcopo. Undè cùm Donatistæ improperio darent Ceciliano Carthaginensi Episcopo, quòd non fuisset ab alio Primate ordinatus, B. Augustinus in Breviculo collationis diei tertii cap. 16. respondit non eam fuisse Ecclesiæ consuetudinem, ut Primas à Primate ordinaretur, *quòd non expectaverit Cecilianus ut Princeps à Principe ordinaretur, cùm aliud habeat Ecclesia Catholicæ consuetudo, ut non Numidiæ, sed propinquiores Episcopi Episcopum Ecclesiæ Carthaginensis ordinent: sicut nec Romanæ Ecclesiæ ordinat aliquis Episcopus Metropolitanus, sed de proximiori Ostiensis Episcopus, &c.* Nam Donatistæ contendebant Episcopum Carthaginensem Primatem Africæ ordinari debuisse à Primate Numidiæ, quod negat Augustinus, & Donatistis usum Ecclesiæ opponit.

XIII. Porrò Episcopis aut Presbyteris ordinandis mos erat Canones legere & inculcare

inculcare, ne causam ignorantiæ possent prætexere, *placuit ut ordinandis Episcopis vel Clericis, priùs ab ordinatoribus suis decreta Conciliorum auribus. Eorum inculcentur, ne se aliquid contra statuta Concilii fecisse asserant Can. 3. Concilii tertii Carthaginensis, & dist. 38. Can. Placuit. Item* Can. omnes §. *inquiratur autem diligenter à Metropolitano, si in promptu habeat legere scrutabiliter & non transitoriè tàm sacros Canones & sanctum Evangelium, quàm divini Apostoli librum & omnem divinam Scripturam atque secundùm mandata Dei conversari & docere populum sibi commissum substantia enim summi Sacerdotii nostri sunt eloquia divina.*

XIV. Quartum caput est, Canones Nicænos non omnia recensere quæ sunt ad electionem Episcopi necessaria, sed tanquàm notiùs atque usitatiùs prætermittere Clerum cum populo solitum admitti ad electiones, sicut anteà probavimus ex Apostolica disciplina, Origene, Cypriano, Chrysostomo, &c. Hoc inquam, ideò Patres Nicæni, quia ubique constanter servaretur, silentio presserunt; sicut & Hieronymus dist. 93. can. Legimus §. *Nam Alexandrià à Marco Evangelista usque ad Heraclam & Dyonisium Episcopos Presbyteri semper unum ex se electum in excelsiori gradu collocatum Episcopum nominabant, quomodo si exercitus Imperatorem faciat, aut Diaconi eligant de se quem industrium noverint & Archidiaconum vocent.* Quæque dico scilicet Clerum & populum nunquam ab electionibus exclusum, innumeri Canones qui post Nicænam Synodum conditi sunt perspicuè demonstrant. *Dist. 62. Can. Nulla ratio sinit, ut inter Episcopos habeantur qui nec à Clericis sunt electi, nec à plebibus expetiti, nec à Provincialibus Episcopis cum Metropolitani judicio consecrati.* Quæ regula est Leonis Magni. Et epist. 69. ad Episcopos Viennensis Provinciæ. *Expectentur vota civium testimonia populorum, quæratur honoratorum arbitrium electio Clericorum, quæ in Sacerdotum solent ordinationibus ab his qui norunt Patrum regulas custodiri.* Item aliquantò post, *teneatur subscriptio Clericorum, honoratorum testimonium, ordinis consensus & plebis, qui profuturus est omnibus eligatur.* Istuc verò accurrit etiam *distinctio 63. Can. Nosse §. Sacerdotum quippe est electio & fidelis populus consensus adhibendus est: quia docendus est populus non sequendus.* Item *cum Episcopos Can. Cleri. Can. Vota clavium, Can. Sacrorum, Can. Si forte, §. Nullus invitis & non petentibus ordinetur, ne civitas Episcopum non optatum aut contemnat aut oderit*, ait Leo Magnus, *cui enim debet ab omnibus obediri, debet utique & ab omnibus eligi*; ut docet Hincmarus ad Ludovicum Balbum, & *dist. 65. Can. De persona autem consecrandi & de Cleri plebisque consensu Metropolitanus Episcopus referat.* Procul dubio mos semper fuit Episcopos de *omnium, qui pascendi erant consensu adoptari.* Ut Patres Chalcedonenses loquuntur actione xi. sub finem, & hactenùs de jure populi in sacris electionibus.

XV. Sed postquam temporis progressu locupletatis Ecclesiis turbæ atque præsentationes immodicæ in populo & Clero fervere cœperunt, tunc demùm jus populi meritò ad reges, Principes & Magistratus Christianos politicos sensim devolutum est. Princeps autem Christiani cum eo abuterentur, Gregorius VII. illis eripuit, eamque ob causam bella horrida conseruit, de quibus aliàs dicetur. Cælestinus III. P.P. *cap. cum terra de Electione Electi potestate* sacras electiones vendicat, neque prohibet, quin Regis & Patriarchæ assensus requiratur, idemque pariter Innocentius III. cap. 24. Synodi Lateranensis præstat. Lubens hic omitto quæ supra ex Tostato, Cusano

atque aliis de electionibus Ecclesiasticis notavi, atque in Synodo Constantiensi sessione 40. de iisdem restituendis actum; idque in Basiliensi Synodo confectum & missum in rem judicatam sanctione Pragmaticâ Caroli VII. Franciæ Regis condita in Synodo Bituricensi, quæ tandem concordatis Bononiensibus abrogata est anno 1517. ut patet sessione xi. Lateranensis Synodi sub Leone X.

XVI. Legat qui volet historias & scriptores singulorum sæculorum; primum comperiet sacras electiones non ante revocatas in dubium aut etiam convulsas, quam jus commune oppugnatum est à Religiosis Privilegiatis ut vocant, aliter enim Religiosi absolutam Papæ monarchiam suaque privilegia & immunitates arte fundare & tueri non poterunt; idque tam demùm Curiæ Romanæ ansam præbuit sacras abrogandi electiones, ubi animadvertit se acerrimos istius facti habere defensores, ut revera permultos ordines novos habet, quod est valdè dolendum: Nam *omnes quæ sua sunt non quæ Jesu Christi quærunt Philipp. 2.* Secundò observabit, quotiescumque de Ecclesia melius regenda vel in Synodis vel in privatis conventibus Ecclesiasticorum actum est, semper positum fuisse in deliberatione de sacris electionibus jure post Liminii restituendis. Quare anno 1585. Reverendissimus Pater Nicolaus Angelierus Episcopus Ebroicensis celeberrimam habuit suasionem nomine totius Cleri Gallicani coram Henrico III. quâ illum impensissimè obsecravit, vellet juberetque sacras electiones restitui. Adjunxit etiam hoc firmiter propositum Francisco I. ejus avo, sed præmaturâ morte id mandare exequutioni non potuisse: cumque affinis esset morti, Henrico II. filio injunxisse ut id conficeret: & palam dixisse quamquàm gravissimus esset peccator, tamen se nullius alterius rei sibi conscium esse, quæ suam conscientiam sicut abrogatio electionum Ecclesiasticarum ita lancinaret. Quàm Ebroicensis Episcopi orationem reperies inter Cleri Gallicani commentaria Parisiis à Joanne Richer Typographo Ecclesiasticorum anno 1606. edita.

XVII. Procul dubio nulla alia expeditior via ad Ecclesiam in melius reformandam, quàm sacrorum electionum restitutio; quoniam, ut docet Cardinalis Cusanus 2. de concordantia cap. 32. *sunt tanquàm lex animata Ecclesiæ*: quia bonos Pastores creant, at sola bonorum Pastorum institutione abusibus corruptelis & nefandis deformitatibus quæ Ecclesiam hodiè miserum in modum depascuntur occurri & medicina fieri potest. Sic enim omnes Episcopi qui Regis aut Papæ curiam sequuntur, gregi pascendo excubare cogentur: atque omnis luxus procul ab Ecclesiæ septis exterminabitur, & frugalitas in illius locum sufficietur, eò quòd tum uni unicum dumtaxat dabitur Beneficium, vel potiùs officium; nam Clerus Parisiensis, verbi causâ, unicum potest conferre Episcopatum, & ita de aliis Diœcesibus. Verùm oppressis electionibus uni atque eidem homini sæpissimè plura Sacerdotia atque incomparibilia, plures Episcopatus atque Archiepiscopatus, Abbatias contra jus divinum & naturale conferri videmus. Quasi Ecclesiæ essent propter Pastores, & non contra, Pastores propter Ecclesiam? Quid voco Pastores, utinam quidem Pastores essent, quæque dico satis habent ponderis ad ejusmodi homines exsuscitandos, ut me meaque scripta tanquam de hæresi suspecta damnent; quod olim D. Hieronymo contigisse narrat Severus Sulpitius, quia vitia modica Ecclesiasticorum reprehendat; *modica dico* ad comparationem eorum quibus hodie absque ullo ne qui-

dem vocis auxilio perimus, quoniam nemini libere loqui de necessitate Ecclesiæ reformandæ permissum est. Adi Severum Sulpitium dialogo primo de virtutibus Monachorum Orientalium concludamus ergo sacras electiones quadringentis & mille annis aut circiter continuasse, & quoties de Ecclesia melius regenda actum est, semper unà de illarum restitutione deliberatum fuisse.

XVII. His præmissis discutiamus argumenta, quibus Vallius sacras concutit electiones. Nam lib. de suprema potestate parte 3. quæst. 6. primum disputat de electionibus populi: & quoniam potestas Ecclesiastica est merè spiritualis, & populus nullam habet potestatem spiritualem, sed civilem tantum & humanam, concludit Laïcos nullum jus habere ad electiones Prælatorum aut Ministrorum Ecclesiæ, cum electio canonica sit spiritualis collatio, quâ populus destituitur: nemo enim dat quod non habet. Quocirca infert Cyprianum supra laudatum, ubi meminit populi, tantum designare populum sua præsentia decorare ordinationem Sacerdotalem eique favere & annuere, atque probitatis testimonium ordinato præbere. Addit in ejus rei confirmationem hodie dum ordinantur Diaconi, *Episcopum petere ab Archidiacono, an eos dignos esse tali ordine & ministerio sciat. Et ubi Archidiaconus respondit id se testari, quantum humana fragilitas nosse sinit, Episcopum omnes interpellare, qui aliquid contra illos pro Deo & propter Deum habent, cum fiducia dicant; verumtamen sint memores humanæ, atque idem quoque verbis amplioribus in Presbyterorum ordinatione agi atque iterari.* Secundò, aliquantò post arguit constare ex Evangelio Ecclesiam universam. S. Petro fuisse commissam Joannis ultimo; & idcircò ad Papam spectare ut de Pastoribus Christianis provideat. Tertiò, si ad Clerum jure divino pertineret electio, ad totum Clerum sine dubio pertinere; quia jus divinum non definivit, ut hi potiùs quàm illi ex Clericis eligerent. Quod si omnibus Clericis competeret electio, eadem fermè incommoda & tumultus acciderent ob multitudinem Clericorum quam ex populari electione. Quocircà multis jam sæculis soli Clerici primarii munus eligendi obeunt. Nam Canonici Ecclesiarum Cathedralium suos Episcopos, soli Monachi suos Abbates eligere consueverunt: hoc tamen fieri non deberet, si jure divino omnes Clerici essent constituti electores. Quartò, D. Petrus qui jus divinum non ignorabat, non modo S. Clementem Romanæ Ecclesiæ præfecit, verum etiam ad plurimas alias Provincias Episcopos misit, &c. Quintò, constat quoque Paulum propria auctoritate absque electionibus Titum atque Timothæum Episcopos, illum Cretensi hunc Ephesinæ Ecclesiæ constituisse, quæ argumenta penè ad verbum accepta debet referre Bellarmino cap. 8. libri de Clericis, quem tamen nuspiam nominat, undè manifesto furti & plagiarii tenetur: Sextò, Bellarminus eodem lib. de Clericis, cap. 7. circa medium objicit ex Chrysostomo homil. 3. in acta Apostolorum licuisse Petro absque aliorum Apostolorum consensu & suffragiis eligere S. Mathiam, nec alios Apostolos se ejusmodi election's immiscuisse, nisi ex Petri sententia & permissione. Septimò, eo ipso quod Papa sic Episcopos instituit, Vallius effici dictitat; ut Galliæ Prælati in litteris suis se Dei & sanctæ Sedis Apostolicæ gratia Episcopos nuncupent, quam formulam per antiquam esse famulatur. Octavò, hinc etiam multi adulatores inferunt Papam esse dominum omnium beneficiorum, ita ut Ecclesiasticos beneficiis etiam sine causa privare possit: ut antea jam diximus ex Paludano quem Emmanuel Sa verbo Papa, sequitur.

Quibus argumentis facilè est satisfacere ex principiis superiùs positis primum argumentum tribus constat partibus, quoad primam ut fateor populum nullam habere spiritualem potestatem; ita contendo admitti debere ad passivam electionem, ut se electo Episcopo spontè subjiciat, & ideò consensum Laïcorum esse hâc in parte absolutè necessarium, neminemque posse jure privare populum hâc potestate, cum ut dictum est, lex gratiæ sit mansuetissimæ & perfectissimæ libertatis, quem ad sensum intelligendus est Cyprianus perperam detortus à Vallio: altera pars est populum etiam intervenire consuevisse electionibus ut pro aut contra electos ferret testimonium, quod satis planum est ex Origenis, Chrysostomi, Lampridii & aliorum sententiis superiùs expositis. Tertia pars spectat ad formulam quam Vallius dicit in Diaconorum & Presbyterorum ordinatione usurpari solitam ab Episcopis, sed hæc sunt verba & voces & præterea nihil rem omittimus, formulam inanem dicis causa venditamus, sicque disciplinæ avitæ illudimus.

Secundùm argumentum fallita supposítione principii, quasi Papa esset absolutus Monarcha Ecclesiæ & non teneretur legibus Aristocratici regiminis pro juris divini naturalis & Canonici exequutione non ergo Papa aliter potest providere Ecclesiæ de Pastoribus quam Canones præcipiunt, cum tantum præditus sit potestate ministeriali quæ illum regulis adstringit extra casum necessitatis.

Tertium fallit ab Elenchi ignoratione: & si enim jure divino naturali toti Clero activè & populo passivè jus eligendi competat, nihilominùs id capiendum non est de *singulis generum sed de* generibus singulorum: ut in Synodis celebrandis consuevit; quia si omnes interessent, sacra officia quidem omnino deseri oportet. Præterea nulla urbs aut civitas totam Diœcesim capere valerèt, Quocirca illi solum ex Clero & populo sacris electionibus operabantur, qui ex tota Provincia eminentiùs, decentiùs & commodius adesse poterant. Certè Can. 4. Nicæno explicatè declaratur quinam adesse debeant. Cæterùm quod Vallius memorat ad solos Canonicos Ecclesiarum Cathedralium munus eligendi devolutum, res est quæ à Gregorii VII. sæculo obtinuit contra Nicænos Canones.

XIX. Ad quartum tria respondeo; primum, malè duci argumenta à jure extraordinario ad ordinarium, id est, à fundandis Ecclesiis ad jam constitutas & fundatas; de qua re paulò post. Qui enim non hæc distingunt, perindè faciunt ac si quispiam contenderet Laïcis, imò & fœminis permitti jure ordinario baptisare, eo quòd in casu necessitatis id Laïcos & fœminas facere videamus. Dato igitur, sed non concesso S. Petrum absque Ecclesiæ consensu de proprio & privato motu B. Clementem Episcopum Romanæ Ecclesiæ præfecisse, hoc causæ Vallii & Bellarmini nullo modo gratificatur, quoniam ad jus extraordinarium pertinet. Secundò, posito etiam quod hæc spectarent ad jus ordinarium, dico longè disparem esse rationem Apostolorum atque Prælatorum hodiernorum: quia illi solâ Christi, non suâ lucra, neque suos nepotes aut parentes ex Ecclesiæ bonis in modum Principum locupletare ambiebant. Quapropter nihil mirum viventibus Apostolis populum magnæ fœlicitatis duxisse, ab illis Pastores accipere absque sacris electionibus, sicut legimus Valerium Hipponensem Episcopum sibi B. Augustinum populo & Clero universo lætitiâ gestiente successorem adoptasse; legendus Possidius.

cap. 3. vitæ Augustini. Idem quoque Augustinus Clero & populo applaudente sibi Enodium successorem legit, epistola 110. qui plura super Clementis electione rescire volet, consulat Almaïnum de auctoritate Ecclesiæ cap. 9. Tertiò, ex praxi Ecclesiæ contendo S. Petrum nihil unquam proprio motu, sed totius Ecclesiæ atque aliorum Apostolorum consilio & consensione gessisse, ut acta Apostolorum declarant. Adverto prætereà, quæcumque à Patribus privatim Petro & Paulo tribuuntur in Ecclesiæ regimine quasi ea seorsim & separatim fecissent, intelligi debere ex usu & praxi quam legimus in actis, adhibitâ scilicet in consilium totâ Ecclesiâ aut Clero, vel iis saltem quos secum socios & comites peregrinationis suæ habebant Sacerdotes; neque equidem novum aut insolitum est, quæ fiunt à pluribus uni Principi & antesignato attribui, ut dicimus Regem, victoriam ex hostibus reportasse, &c. Procul dubio Irenæus lib. 3. adversùs hæreses cap. 3. narrat Ecclesiam Romanam à D. Petro & Paulo fundatam, & ab eisdem Linum constitutum Episcopum : neque D. Petro aliquid velut Monarchæ singulariter attribuit : *Sed quoniam valdè longum est in hoc tali volumine omnium Ecclesiarum enumerare successiones (inquit Irenæus) maximæ & antiquissimæ & omnibus cognitæ à gloriosissimis duobus Apostolis Petro & Paulo Romæ fundatæ & constitutæ Ecclesiæ, eam quam habet ab Apostolis traditionem & annuntiatam hominibus fidem per successiones Episcoporum pervenientem usque ad nos, indicantes confundimus omnes, &c. fundantes igitur & instruentes beati Apostoli Ecclesiam, Lino Episcopatum administrandæ Ecclesiæ tradiderunt, &c. Succedit autem ei Anacletus, post eum tertio loco ab Apostolis Episcopatum sortitur Clemens, qui & vidit ipsos Apostolos, & contulit cum eis, &c. Sub hoc igitur Clemente dissensione non modica inter eos qui Corinthi essent fratres factâ, scripsit quæ est Romæ Ecclesia potentissimas litteras Corinthiis, &c.* Hic observas testimonium Aristocratici regiminis & nihil ab uno Petro privatim fieri, atque etiam literas scriptas Corinthiis adscribi, non uni Clementi, sed toti Ecclesiæ Romanæ collectim ab Irænæo adscribi : Itaque nego absolutè S. Petrum absque Ecclesiæ Romanæ consilio misisse Episcopos in Gallias aut alio quopiam gentium.

Ad quintum de Tito & Timotheo facilis est responsio ex præcedentibus, & quanquam concesserimus Vallio & Bellarmino Paulum proprio motu illos creasse Episcopos, hoc pertinet ad fundationem primam Ecclesiarum, siquidem jus extraordinarium usui esse non potest juri ordinario fundando.

XX. Ad sextum, sicut Episcopatus & Apostolatus maximè differunt, ita etiam utriusque institutionem valdè dissidere, quia potestas Episcopatus spectat ad potestatem ordinariam purè ministerialem, necessariò transmittendam ad posteros. At potestas Apostolatus, quia extraordinaria est, & facultatem patrandi miracula, condendi libros Canonicos, atque alia ejusmodi ad fundandum Evangelium necessaria complectitur, ideo uni & soli Christo potestate excellentiæ prædito relinquitur instituenda. Undè & Paulum immediatè misit, sicut & alios Apostolos. Hæc confirmat Suares lib. 3. defensionis Fidei Catholicæ cap. 3. circa medium. Quòd igitur Chrysostomus perhibet Petro licuisse eligere Mathiam, concedo de potestate ordinaria Episcopatus, nego absolutè de potestate Apostolatus. Adnecto Chrysostomum non dogmaticè & affirmativè, sed oratoriè & addubitanter loqui. *An non*

*ait*, licebat Petro eligere Mathiam? *licebat & quidem maximè, verùm id non fecit, ne cui videretur gratificari, quamquàm alioqui nondum erat, particeps spiritus*, &c. Verùm dato quòd hoc planè affirmaret Chrysostomus, contra opponerem regulam Augustini dist. 9. can. Ego solis. Nam paxis Ecclesiæ Actor 1. consignata, longè debet præferri ambiguæ & fluctanti opinioni Chrysostomi. Quòd autem ibidem memorat. B. Jacobum accepisse munus Episcopi Hierosolymitani, quando D. Mathias est electus ad Apostolatum, eidem non assentior, mihi enim certissimè persuadeo id factum post acceptum Spiritum sanctum die Pentecostes, quo dehinc Apostoli per universum orbem dispersi sunt.

Septimum argumentum inscitiam & pueritiam Valli detegit. An Theologiæ Professor ignorat has formulas, *N. gratiâ Dei & S. S. Apostolica Episcopus*, invaluisse post abrogationem pragmaticæ sanctionis. Vide historiam Synodi Sextæ lib. 1. historiæ nostræ Concilorum Generalium cap. 10. num. xi.

Ad octavum, jam superiùs observavi Almaïnum in quæstione resumptiva docere Paludanum esse auctorem hujus operationis post aliquot Canonistas, quam Almaïnus meritò contendit igne dignissimam, utiturque falso principio, quòd Papa sit absolutus Ecclesiæ Monarcha. Legendus Gersonius de potestate Ecclesiastica considerat. 12. & Concilium delectorum Cardinalium jussu Pauli III. anno 1538. editum, ut viam sterneret ad Ecclesiæ reformationem, quâ tamen, proh dolor! caremus.

XXI. Undecimò, pag. 42. & 43. me virulenter insectatur, quòd dixerim sacras electiones juris esse divini & naturalis, quòdque adversùm nulla potest invalescere præscriptio. *Nam* (inquit) *gravissimè errat Anonymus, magnamque Pontifici, Regi, totique Galliæ Clero infert injuriam; alterum enim è duobus sequatur necesse est, aut nullos jam in Gallia esse Episcopos, nullamque ampliùs legitimam Prælatorum vocationem; quod dicere stultum est ac seditiosum, cùm antè 90. & ampliùs annos nullus eorum per electionem ad apicem Episcopatus erectus fuerit, aut saltem quod auctor nullâ arte potest effugere, summum Pontificem, Regem & omnes Galliæ Prælatos mortaliter peccasse.* Hæc illa, quæ à Perronio Cardinali mutuatus est, hic enim eadem mihi improperio dedit in sacro Regis consistorio, ut supra lib. 1. cap. 2. monui. Cæterùm duo ad hæc respondeo. Primum, quòd ego dixi nullam decurrere præscriptionem adversùm sacras electiones, in eam partem capi debet, ut intelligamus nullam esse seriem temporum quamvis longam, quæ impedire valeat quominùs Ecclesia possit in integrum sacras electiones & jus commune restituere, quoniam longè major est Ecclesiæ, quàm unius Papæ aut Curiæ Romanæ auctoritas.

XXII. Secundò, exploratum est Pastores jure extraordinario & ordinario creati posse, sicut videmus hominem viâ ordinariâ per generationem & extraordinariâ per creationem procreari: hoc discrimen inter utramque viam intercedit, quod jus extraordinarium sit solùm ad tempus nempè aut propter primam Ecclesiarum fundationem, aut propter bella, vastitates Provinciarum, orbitatem Pastorum ordinariorum, aut aliis de causis necessariis occurrentibus, quæ sunt obstaculo ne jus ordinarium decurrat, quod alioqui perpetuum esse debet. Hanc distinctionem ordinarii atque extraordinarii juris S. Ambrosius confirmat in caput 4. ad Ephesios in hæc verba; &

*ipse quosdam quidem dedit Apostolos, quosdam autem* Prophetas, &c. demonstrans *scripta Apostoli non per omnia convenire ordinationi quæ Canonibus Nicænis præscribitur: quia Apostolus inter ipsa primordia Ecclesiæ illa scripserit ad Timotheum Presbyterum creavit & Episcopum vocavit.* Cardinalis Cusanus 2. de concordantia Catholica cap. 32. circa medium, narrat in fundatione Ecclesiarum non potuisse jus ordinarium servari, quia tum Ecclesia fundanda, non fundata esset: *tota Ecclesia* (inquit) *sine Apostoli, qui totam Ecclesiam repræsentabant, propinquius quàm solus Petrus Primates constituerunt 99. dist. Nulli: qui textus dicit Apostoli eorumque successores: neque concludit Ecclesiis aliquando fuisse provisum sine electione, quia tunc non fuerunt Ecclesiæ, sed missi fuerunt ad ædificandas Ecclesias: & ideò electio locum habere non potuit: quia Ecclesia eligens tunc defecit, Unde illi missi gerentes Christi secundi Adæ, ex costa sua, scilicet divini verbi, sibi Evam ædificarunt, quam desponsaverant: & sic Evæ genitæ posthac non dabatur nisi sponsus desideratus. Sic hodie non dubium Papam ad partes infidelium Prædicatores mittere posse ad modum Petri vel Clementis, ut hæc probat textus nulli supra allegatus, & ita intelligat Ostiensis.* Cancellarius Parisiensis de potestate Ecclesiastica considerat. 8. testatur Apostolorum temporibus Ecclesiam fuisse tanquàm messem in germinibus & vindemiam in racemis, ac malè duci argumenta ex primis Ecclesiæ incunabilis ad ea quæ Ecclesiis ubique terrarum bene constitutis facta sunt. *Sed dicamus*, ait, *hoc aliter esse discernendum in Ecclesiastica politia, dum est ordinata completè sub quadam explicatione perfecta & numerosa membrorum suorum in ministris per status, gradus & officia, & aliter dum ab initio firmata est Ecclesia in magna tam Ecclesiasticorum, quàm Fidelium paucitate, velut in quodam seminario vel germine seu botro. Potuit enim tunc rationabiliter supremus ille Pontifex Petrus habere faciliter præsentiam Concilii Generalis, sicut in electione Mathiæ & cessatione legalium, potuit & instituere Ministros per diversas Provincias & locos de mandato suo; sicut ad eum facilis patebat accessus, nec vigebat avaritia, quia primi primò petebantur ad mortem. Quæ omnia cessant in hac copiosa Fidelium multitudine post tot jura, tot leges, tot decreta & decretales summorum Pontificum & Generalium Conciliorum editas ad regendam faciliter Ecclesiam.* Hactenùs Doctor Christianus, ex quo discimus D. Petrum seorsim ab aliis Apostolis misisse Pastores ad Ecclesias fundandas, sicut Paulus Titum & Timotheum instituit Episcopos. Quod ad bella & vastitates Provinciarum cursum ordinarium intercidentes, D. Gregorius ejus rei fidem abundè facit in suis epistolis; dum propter barbariem & crudelitatem Longobardorum uni atque eidem Episcopo visitationem *hodie commendam vocant*, Episcopatuum viduatorum Pastoribus demandabat; adeò ut unus & idem Pastor curam duarum Episcopatuum sæpè haberet: propterea quod non pateretur ut viâ ordinariâ Episcopi crearentur. Item diversis in Ecclesiis alios sacerdotes incardinari aut Cardinales fieri præcipiebat: sic enim passim & maximè lib. 2. epistolarum loquitur; de cujus institutione infra lib. 4. cap. 3. Quæ cùm ita sint, statuamus necessitatem quæ legem non habet, interdum jus ordinarium in extrordinarium mutare; & post sanctionis pragmaticæ abrogationem & concordatorum promulgationem, collationes beneficiorum à jure communi & ordinario ad extraordinarium transmigrasse: atque Ecclesiarum taciturnitatem in titulum deputari, ut Cardinalis Cusanus lib. 2. de concor-

dantia cap. 32. versus finem ita observat: *Et quia per tacitum consensum totius Ecclesiæ Romani Pontifices reservationibus factis usi sunt, nec sunt dati Episcopi repudiati sicut tamen meo judicio reprobari poterant. Tunc in consensum transivit taciturnitas, quæ sufficit pro titulo eorum qui præfecti sunt: taciturnitas pro consensu habetur, ut tractatur in regula, qui tacet, & hoc casu quando non opponitur ut notat Glossa antiqua Capituli nosse 43. dist.*

XXIII. Duodecimò, pag. 43. efficere vult electiones neque divini neque naturalis esse juris, ac primo jus naturale definit *quod nullâ adhibitâ finis aut circumstantiarum consideratione statim unicuique occurrit, ut Deum colendum parentibus obtemperandum, nemini inferendam injuriam.* Quæ definitio non est de omni, quia solummodò prima juris naturalis principia, non autem alia complectitur quæ necessitate consequentiæ ex primis illis principiis colliguntur: Nam teste B. Thoma quem falsò citat Vallius, *lex naturalis est aliquid per rationem constitutum. Prima 2. quæst. 97. articulo 1. in corpore & articulo 5. ad 3. aliquid dicitur esse de jure naturali dupliciter, uno modo quia natura ad hoc inclinat: alio modo quia natura non inducit contrarium.* Quapropter Bellarminus lib. de Clericis cap. 13. tres gradus præceptorum naturalium constituit. Primus est Principiorum quæ omnibus nota sunt: secundus eorum quæ ex illis Principiis tanquàm conclusiones proxime declarantur: tertius eorum quæ ex Principiis juris naturæ sed per consequentiam non absolutè necessariam derivantur. His ita præfixis neminem arbitror posse negare societatem civilem ad quam nascimur, juris esse naturalis primarii, secundùm definitionem à Redarguttore positam: Præterea cum recta ratio unicuique dictet societatem civilem absque aliquo principatu nullo modo posse subsiere, insurgit Principis electionem juris esse naturalis. An non pueri Rex eris aiunt si benè feceris: quâ igitur fronte Vallius negat electiones juris esse naturalis. Quo autem jure homines in civili societate viventes sibi Principem cooptant: eodem & Ecclesia, Pastores, Monachi, Abbatem, Priorem, Prælatum, &c. Cæcusque est Redargutor, si hoc ignorat, si dissimulat veterator malignus qui contra propriam conscientiam veritatem impugnat. Adi Lector apologiam nostram à tertio ad sextum axioma cum observationibus.

XXIV. Decimò tertiò, pag. 44. non minùs infeliciter quàm imperitè asserit electiones non esse juris divini præcipua ejus ratio, quod nullum de Prælatis eligendis extat præceptum in Evangelio: quæque actorum 1. habentur de electione B. Mathiæ & cap. 6. de Diaconis, ait esse dumtaxat exempla & facta, quæ vim legis nequaquam obtinent: & B. Mathiam non tàm ab Ecclesia quàm à Spiritu Sancto suffectum fuisse in locum proditoris Judæ, quâ collectione potentissimam fenestram, aperit hæreticis non modo ad Primatum, verum etiam ad confessionem Sacramentalem & alia permulta labefactanda, quoniam nullum de illis positivum & peculiare mandatum Christi legitur in Evangelio. An Professor Regius Theologiæ ignorat Theologos duplex constituere jus divinum, sicut cap. 2. hujus libri docuimus; primarium scilicet, quod præter lectionem aliquam ratiocinationem exigit, ut ex priori velut conclusio necessaria ex nativis principiis educatur. Certè est in confessio apud omnes Sacerdotium Christi & potestatem clavium in Ecclesia habitare ac esse juris divini positivi aut primarii: modus autem & oratio Sacerdotii atque jurisdictionis Ecclesiasticæ

clesiasticæ propagandæ ad jus divinum secundarium spectat: quoniam quod dat esse, unà dat consequentia ad esse. Et quamquàm Vallius ore sit durissimo, illum tamen negaturum non arbitror hanc propositionem ad jus divinum pertinere, *Sede Apostolica vacante, electio summi Pontificis debet fieri.* Enimverò cujuscumque rei institutio est juris divini, ejusdem quoque propagatio & conservatio ad jus divinum secundarium pertinet. Itaque hinc necessariò relinquitur electionem Pontificis Romani non tantùm Apostolicæ, sed etiam esse institutionis divinæ. Verùm quæ est causa & ratio propagandæ dignitatis Pontificiæ, eadem & reliquorum Episcoporum. Hoc enim lex divina, naturalis & canonica propalant, quoniam status aut Principatus Ecclesiæ est electivus non hæreditarius, & Canones nullum assignant discrimen electionis Papæ atque aliorum Episcoporum ut 4. & 6. Canone Nicænis innumerisque aliis liquet, hicque meminisse oportet regulæ Augustini quam axiomate XII. apologiæ nostræ proposuimus: scilicet *quicquid recta ratio dictat peragendum, id pro certo Deum velle & instituisse.* Procul dubio delectus B. Mathiæ totâ Ecclesiâ inspectante miraculo confirmatus actorum 1. loco divini præcepti nobis esse debet: idque æquipollet præcepto, auctore Cypriano, cui multò potior fides quàm Vallio. Nam tota Ecclesia ut formam futuri regiminis propugnandi ad posteros statueret, duos legit, Barnabam atque Mathiam, quam electionem Spiritus S. authoravit. Certè acta Apostolorum hac in parte sunt certissima atque evidentissima juris divini declaratio. Ex quo fit ut Patres antiqui doceant electiones juris esse divini: Cyprianus jam supra laudatus in responsione ad decimum argumentum Vallii ex epistola 68. probat, sicut in lege Mosaïca ex divino præcepto Aaron & Eleazar coram tota synagoga sistuntur, *sic posteà de divina auctoritate secundùm Magisteria divina observavi in actis Apostolorum quando de ordinando in locum Judæ Episcopo Petrus ad plebem loquitur, &c. propter quod diligenter de traditione divina & Apostolica observatione, observandum est & tenendum, quod apud nòs quoque & ferè per provincias universas tenetur, &c.* Ubi notandum hæc concepta verba *Magisteria divina* Cypriano significare præcepta divina: illis enim vocibus persæpè utitur epist. 40. *quas nunc pœnas patior, fratres charissimi, secundùm Domini & Evangelii ejus Magisterium exhortari non possum.* Item epistolâ 55. ad Cornelium. *Neque enim aliundè hæreses obortæ sunt, aut natæ schismata, quàm inde quòd Sacerdoti Dei non obtemperatur, nec unus in Ecclesia ad tempus Sacerdos, & ad tempus Judex vice Christi cogitatur. Cui si secundùm Magisteria divina obtemperet fraternitas universa, nemo adversum Sacerdotum Collegium quidquam moveret.* Item sub finem ejusdem epistolæ. *Quamquàm sciam, tantùm apud illos prævalere Magisteria & præcepta divina, quantus illis in Deum timor est.* Item de bono patientiæ; *Patientiam quam Magisteriis cælestibus discimus, obsequiis spiritualibus prabeamus, &c.* Quos locos Cypriani nunquam Redargutor legit, aut si legit non intellexit, alioqui nullam excivisset quæstionem de mente & sententia Cypriani. Porrò non abs re est, quòd S. Martyr his aliis utitur vocibus, *de divina auctoritate, de traditione divina ac Apostolica observatione observandum & tenendum, &c.* Sic enim indicare voluit Apostolos, non privato motu, sed suasione & auctoritate divinâ sacras electiones frequentasse. At Cypriano succedat Goffridus Abbas Vindecinensis Cardinalis S. Priscæ opusculo secundo ad Petrum Leonem Cardinalem,

qui de sacris electionibus ad hunc modum disserit : *Inprimis* ( ait ) *firmiter credere nos oportet , & nullatenus dubitare , ut quemadmodùm Baptismus Christianum facit , ita electio & consecratio facit Episcopum : & sicut est impossibile sine Baptismate Christianum fieri , ita & impossibile Episcopum sine electione & consecratione creari : in ordinatione Episcopi electio & consecratio sic est utraque necessaria , quod consecratio sine electione & sine consecratione electio Episcoporum sola facere non sufficit. Nam sicut in Baptismate aqua & invocatio Spiritûs Sancti sunt necessaria , quæ faciunt Christianum : ita ordinando Episcopo electio & consecratio sunt necessitate conjuncta , quæ creant Episcopum. Et sicut aquâ solâ aut solâ invocatione Sancti Spiritûs nec Baptismus fieri potest , nec homo esse Christianus : ita solâ electione aut solâ consecratione nemo ordinari vel fieri valet Episcopus. Magnum quidem & Baptismatis & electionis & consecrationis Episcopi est Sacramentum : sed illud præcepit & per alios facit Christus , & hoc egit per semetipsum : In illo spiritualiter creatur homo , & à Christo Christianus dicitur. In isto verò Dominus & Imperator creatur Christianorum , qui non solùm vocatus Christianus à Christo , sed etiam Christi vices agere creditur. Sciendum verò est quod hic vel ubicumque de electione Episcopi agitur , Canonicam necesse est electionem & Evangelicam intelligi , ut qui benè electus est & justè consecretur : alioquin fit quædam prava simulatio in Ecclesia , & Ecclesiasticæ dignitatis illusio non parva : nam quicumque canonicè non electus quasi sacrandus accedit , execratus recedit & falsò nominatur Episcopus , qui adnullare conatur electionis & consecrationis ordinem , quem Christus per semetipsum primus instituit : ipse enim primus & elegit Apostolos & consecravit ; quos nisi priùs electos consecrare non voluit , hoc sanctum Sacramentum electionem videlicet & consecrationem Apostolorum Christus primus primum fecit , per quod cætera fierent Sacramenta. Nullus autem Apostolorum Apostolatum audacter appetiit , nullus eorum se impudenter obtulit eligendum. Tota itaque ordinatio Episcopi non in sua sed in aliorum electione consistit & consecratione : si tamen illam electio recta præcesserit. Hæc autem priùs per semetipsum ut dictum est Christus fecit : deindè verò Vicarii ejus. Et in Apostolis quidem à Christo facta sunt , quoniam ab ipso & electi & consecrati fuerunt : in aliis verò omnibus à nullis aliis fieri licet , nisi Vicariis Christi. Sunt autem Vicarii Christi Clerici in electione , Episcopi in consecratione. Cæteri omnes petere quidem Episcopum possunt , eligere verò vel consecrare non possunt. Quicumque igitur alio modo quasi sub nomine Pontificis Ecclesiam vel potestatem Ecclesiasticam sibi vindicare præsumit ; hic jam non per ostium intrat , sed aliundè ascendit : ut meritò non inter Episcopos computetur. Iste aliis benedictionem non porrigit , sed pestem & vulnus potiùs inferre videtur quàm salutem , qui tantâ præsumptione Dei maledictionem meretur. Nam Episcopus sine Canonica electione est quasi arbor sine radice : arbor autem quæ radicem non habet , etiamsi folia habeat , fructum ferre nullatenùs valet , &c. Et omnis qui Sacramentis Ecclesiæ cæmento charitatis non jungitur , injuriam quidem Ecclesiæ facit ; sed quasi paries luteus dissipatur : qui licèt dealbari possit ad tempus , ejus subita dissolutione , qui antè confidebant in eo premuntur. Hac igitur similitudine rectè colligitur , quòd qui ad injuriam sanctæ Ecclesiæ Ecclesiasticum ordinem & maximè Pontificatum assequitur , suam destructionem inprimis , deindè populi mortem operatur , & tunc Ecclesia injuriam pariter sustinet , & verecundiam , quando in eligendo Pontifice Canonica perit electio , & quod vitæ meritis ; & sapientiæ , doctrinæ atque sacris ordinibus debetur , illis quasi imponitur , quibus nec bona*

*vita merita, nec sapientia doctrina vel sacri ordines suffragantur. Isti terrenum imò paludosum habent fundamentum; & ideò corruunt, qui tali fundamento ædificantur. De talibus enim dictum est in psalmo, projecisti eos dum allevarentur. Gravius nihil est apud Christum Ecclesiæ injuriâ, cujus Sacramenta qui perversè suscipiunt, cum Christo esse vel prodesse non possunt.* Et aliquantò inferiùs, *sunt quidem qui Romanæ Ecclesiæ omnia licere putant, & quasi quâdam dispensatione, aliter quàm Scriptura præcipit eam facere posse. Quicumque itaque sapit, desipit: Nam Romanæ Ecclesiæ post Petrum minimè licet, quod Petro non licuit, Petro quæ liganda erant ligandi, & quæ solvenda solvendi, est à Christo data potestas: non quæ liganda solvendi, vel quæ erant solvenda ligandi concessa facultas. Petrus etiamsi aliquando aliter egit, Paulus licet in conversatione novitius ei in faciem resistere minimè timuit.*

Hâc Goffredi Cardinalis sententiâ octo notatu digna comprehenduntur. Primò, illum hæc scripsisse sub Gregorio VII. quo tempore ferro atque igne certabatur, ut sacræ electiones restituerentur liberæ, & investituræ abrogarentur. Secundò, demonstrat electiones juris esse divini, ac speciem Sacramenti præ se ferre; quia sicut Baptismus habet aquam pro materia, & invocationem Spritus sancti per horum verborum prolationem? *Ego te baptiso in nomine Patris & Filii & Spiritus sancti* pro forma; similiter ordinationem Episcoporum habere electionem personæ pro materia & consecrationem pro forma: ita ut alterum sine altero nihil prosit: *Ut qui benè electus est, justè consecretur*, ait, *alioquin fit quædam prava simulatio in Ecclesia, & Ecclesiasticæ dignitatis illusio non parva: nam quicumque canonicè non electus, quasi sacrandus accedit, execratus recedit, & falsò nominatur Episcopus, &c.* Tertiò, observat Christum eligendo Apostolos atque discipulos sacras instituisse electiones, deindè eosdem consecrasse, quando suum communicavit Sacerdotium; adeò ut illos minimè ordinarit, nisi post electionem præviam, & hinc innotescit Cardinalem Vindocinensem tenere potestatem clavium toti Ecclesiæ collatam unà cum Sacerdotio Christi. Quartò, Ordinationem Canonicam Episcopi ab electione & consecratione Canonica pendêre; neminemque se ad hoc intrudere, sed legitimè vocari oportere: sicut Apostoli & discipuli vocati sunt à Christo. Quintò, electionem & consecrationem Episcoporum à Vicariis Christi dumtaxat fieri posse, Vicarios autem Christi in electione quidem esse Clerum, in consecratione Episcopos: quod capi debet juxta formam introductam, ubi Canones Nicæni in desuetudinem venerunt: quoniam Ecclesiæ primitivæ temporibus, Episcopi deligebantur à Clero & populo diœcesis & ab Episcopis Provinciæ, ut supra docui, deindè consecrabantur manuum impositione, de qua lib. 4. Sextò quod ait cæteros omnes, id est, Principes & populum petere quidem posse Episcopum, eligere verò non posse, æquivocatione laborat; si enim de activa electione capiatur, verum est; si de activa & subjectiva, hoc est de consensu & testimonio Laïcorum in sacris electionibus, falsum, ut supra notavimus. Septimò, valdè dignum videtur observatione, *illos qui absque Canonica Electione etiam sub nomine Pontificis Ecclesiam vel potestatem Ecclesiasticam sibi vindicare præsumunt, jam non per ostium intrare, sed aliundè ascendere, ut meritò non inter Episcopos, sed inter fures & latrones computentur; neque benedictionem, sed pestem & Dei maledictionem po-*

*puto inferre.* Octavò, perhibet nullò modo licere Romanæ Ecclesiæ sacras electiones abrogare, & quicumque aliter sentit, desipere; quæ omnia vellem Redargutor cum suis erroneis & temerariis opinionibus concordaret: nam lib. de suprema potestate parte 1. quæst. 2. versùs finem, ait, *esse in Pontificis potestate jus Ecclesiasticum aut in parte aut in totum abrogare & de eo cum Fidelibus ut visum fuerit dispensare.* Et parte 3. quæst. 6. versùs finem, *Pontificem Romanum Episcopatus & reliqua beneficia conferendo, nihil quicquam contra jus divinum & naturale peccare: sed pro suæ potestatis plenitudine lectiones antiquas abrogare potuisse.* Quæ omnia huic falso principio quòd Papa sit absolutus Monarcha Ecclesiæ. Cardinalis de Alliaco lib. de Ecclesiæ auctoritate parte 1. quæst. 3. docet etiam electiones esse juris divini & naturalis. *Quando Christus præfecit B. Petrum omnibus Christianis*, ait, *dans sibi potestatem ut ubi vellet sedere, eligeret, ita ut esset quodammodò proprius illorum Episcopus, non privavit illos jure naturali largè sumpto, quod omnibus competit, quibus est aliqua præficienda potestas, sive secularis, sive Ecclesiastica: videlicèt eligendo sibi Rectorem, nisi per illos quibus est præficienda hujusmodi potestas, vel per eorum superiorem contrarium ordinatur. Ergo cùm B. Petrus elegerit Sedem Romæ, sequitur quòd Romani habent jus eligendi Successorem B. Petri qui eis præficiendus est in spiritualibus, & habent Romani ex jure naturali largè sumpto, ut supra tactum est, & per consequens ex jure divino extendendo jus divinum ad quodcumque jus naturale, ex eo scilicet, quia tale jus est à Deo conditore.*

Gersonius de vita spirituali animæ secundâ lectione Corollario 7. sub finem, ait *hanc propositionem esse purè juris divini; Sede vacante electio summi Pontificis fieri debet*, hanc verò aliam pertinere ad jus divinum ex quadam necessaria connexione. *Electio summi Pontificis* spectat ad Cardinales, ratio esse videtur, quòd universalis Ecclesiæ consensu hæc forma eligendi per Cardinales introducta sit. Cardinalis Cusanus diffusior est in hac materia, ut capite 5. probavimus: lib. autem 2. cap. 32. de concordantia ante medium dicit *omnem curam reformationis stare in hoc, ut Præsides, Rectores & Gubernatores boni constituantur, quoniam si lex quæ animata esse debet in terris bona non est, quale periculum subjectis immineat facilè scire quisque potest.* Deinde aliquantò post asserit, *electiones de divino jure esse, præsertim quod invitus Episcopus non detur populo, & consequenter esse contra omnem rationem dare non expetitum.* Et aliquantò inferiùs. *Undè licèt Romanus Pontifex aliquando pro necessitate vel utilitate Ecclesiæ laxare posset præcepta Canonica quæ nullatenùs mutilanda sunt, his casibus cessantibus, ut hoc Innocentius & Gelasius dicunt quæst. 7. Can. Etsi illa, & cap. Quod pro remedio; tamen omnia jura electionis tollere penitùs & suæ dispositioni reservare Ecclesiasticarum rerum dispositionem puto Papam non posse, quoniam electio divini & humani juris esse & præceptum Dei est, cui Papa obedire tenetur, qui terminos Patrum transferre non debet.* Gilbertus Genebrardus libello *de jure sacrarum electionum* cap. 3. disertè asserit electiones juris esse divini, in eamque rem profert D. Cypriani testimonium epist. 68. supra laudatum. Cardinalis Bellarminus supra cap. 4. prolatus ex lib. 1. de Rom. Pontifice cap. 12. circa medium perhibet electiones institutas à Christo, dum asserit, *Claves dari à Christo in electione Pontificis non novâ traditione, sed antiquâ institutione.* Quam sententiam à Cajetano fermè ad verbum mutuatus est, lib. de institutione,

Pontificatus cap. 3. circa medium. Cùm Papa eligitur ( inquit Cajetanus ) *nec solum adfert claves, neque ab Ecclesia illas accipit, sed à Christo, non novâ traditione, sed antiquâ; illâmet quâ tradidit Petro : Ecclesia siquidem ministerio electionis personam deputat, quæ Petro succedat. Christus autem in B. Petro cuilibet Successori claves tradidit.* Hæc Cajetanus. Cùm igitur Dominus claves tradat, dum Pontifex canonicè eligitur, oportet electiones institutas esse à Deo tanquam medium ad propagandas claves necessarium, juxta Cajetani & Bellarmini opinionem : quod enim dat esse, dat consequentia ad esse. Hîc ego disputo ad hominem, ut loquuntur in scholis.

Decimò quartò, pag. 48. Elenchi probare laborat testimonio Cardinalis Alliaceni & Almaïni antiquam formam eligendi legitimè & canonicè ad hodiernam nominationem & collationem redactam à summo Pontifice, quos auctores quia græcâ fide castratos atque mutilos exhibet, iteratoque sub finem sui Elenchi profert : nos ibidem de illis ex rei veritate dicemus.

XXV. Sed ut hanc disputationem de sacris electionibus in pauca reducamus : primò, tenendum illas quoad rem & substantiam juris esse divini & naturalis : quoad modum verò & existentiam, sæpè variasse apud diversas nationes, pro varietate locorum atque temporum : siquidem moralia & politica sunt mutationi obnoxia, quamquàm à Deo instituta. Secundò, notandum successisse missioni & vocationi factæ à Domino de Apostolis & discipulis, & continuò Apostolos elegisse & misisse Episcopos, Presbyteros atque Diaconos : adeò ut jure dici possit electiones esse tanquàm divinum seminarium & legem animatam Ecclesiæ, quarum ope si ulla unquam solida Ecclesiæ reformatio certè futura est. Nam teste B. Ambrosio epist. 82. ad Ecclesiam Vercellensem circa medium, ***in Pastore vita formatur omnium, eligiturque ex omnibus qui medeatur omnibus.*** Optima enim vita Pastorum disciplina est omnium maximè efficax. Tertiò, antiquitus nullos Episcopos & Sacerdotes ordinari consuevisse, nisi priùs à Clero & populo canonicè electos, & Clerum jus quidem activè, populum autem passivè eligendi, ac sese liberè subjiciendi, electis Pastoribus retinere solitos, eoque jure nullo modo privari posse. Quartò, duplicem esse viam propagandæ Ecclesiæ & conferendorum beneficiorum, ordinariam scilicet atque extraordinariam, quarum hæc locum habet duntaxat in prima Ecclesiarum fundatione; aut ubi aliqua evidens ac urgens necessitas occurrit, quæ Ecclesiam ad eas adigit conditiones, ut loco juris communis & ordinarii jure extraordinario uti oporteat. Cujus necessitatis cognitio, sicut & cætera moralia & politica ab veræ & non fictæ aut simulatæ prudentiæ regulis dependet. Cæterum hodie Ecclesiam redactam esse ad jus extraordinarium. Quintò, via propagandi Sacerdotii Christi per jus commune & sacras electiones sine ullo labore, sumptu & circumcursatione exterarum Provinciarum demonstrat quidem à priori regimen Ecclesiæ esse Aristocraticum, & statum ejusdem esse electivum non hæreditarium, & continuò omnes resignationes in favorem quibus cuncti abusus hodie foventur, esse pestilentes & simoniacas : ***siquidem non valent nisi ex communi errore quod facit jus :*** nempè Papam tanquàm absolutum Monarcham Ecclesiæ hanc labem simoniæ, quæ maximo est quæstui Curiæ Romanæ eluere. Profectò nisi quæstui essent ejusmodi resignationes, non ita probarentur

Romæ. Sextò, cùm status aut principatus Ecclesiæ sit electivus, nulla quidem potest dari ratio cur hodie per sacras electiones uni Romanæ Ecclesiæ quæratur & detur Episcopis aliis verò Ecclesiis non. Item septimò, Lector observabit in regno Franciæ nullos infestiores fuisse *libello de Ecclesiastica & politica potestate* ejusque auctori, quàm Ecclesiasticos quibus sacrarum electionum abrogatio & disciplinæ Apostolicæ corruptela magno & notissimo erant emolumento: hinc illæ querelæ Cardinalis Perronii in sacro Regis consistorio de quibus lib. 2. cap. 2. hujus defensionis.

XXVI. Verùm quando certissimum est Clerum & populum hoc fine & proposito Pastores sibi deligere, ut officio suo assiduè & personaliter non per Vicarios excubent: hercle disputationi de sacris electionibus quæstio de Pastorum residentia adnascitur. Quocirca videndum est utrùm juris sit divini, an Ecclesiastici tantùm. Quæ res nunquàm controversa fuit, quamdiu sacræ electiones fuerunt in usu. Illis autem abrogatis ubi homines obnoxii perspexerunt summam manum absolutæ monarchiæ impositam, & Papam velut absolutum Ecclesiæ monarcham ac dominum, omnia beneficia, atque ipsos Episcopatus conferre, istinc causæ suæ firmamentum hauserunt, ut probarent residentiam non esse juris divini, sed humani per Papam dispensabilis: qua de re per sex integros menses velitatum in Synodo Tridentina nec quicquam resolutum est. Quæ nostri sæculi fœlicitas est? Porrò, residentiam juris esse divini probat Cajetanus 2. 2. quæst. 185. art. 5. cui hoc præfixit argumentum S. Thomas. *Utrùm liceat Episcopo propter aliquam persequutionem corporalem deserere gregem sibi commissum.* At in Synodo Tridentina frater Bartholomæus Caranza Miranda Dominicanus qui summam scripsit Conciliorum, Jacobus Naclantius Episcopus Elagiensis & Dominicus à Soto etiam Dominicanus conformiter ad propositum Cajetani disputarunt, ac privatos tractatus ediderunt. Soti disputationem habes lib. 10. de justitia & jure. Dehinc Franciscus Turrianus eandem viam trivit, antequàm nomen dedisset Sodalitio Jesuitico, & cum Ambrosio Catharino Polito Dominicano Minorensi Episcopo manus conseruit. Cæterum Tridenti frequentes fuerunt qui residentiam juris esse tantùm Ecclesiastici propugnarunt. Maximè Itali, quorum duo opuscula super hac controversia elucubrarunt Thomas Campegius Episcopus Feltrensis & Ambrosius Catharinus Episcopus Minorensis. Dehinc Leonardus Venetus Canonicus Regularis etiam symbolam suam contulit, potiùsque ad Campegii & Catharini, quàm ad aliorum sententiam declinat. Ego quidem axiomate xxxv. apologiæ de Pastorum residentia disserui, atque juris esse divini & naturalis ostendi; quocirca illinc fundamenta petenda sunt, ne eadem videar iterare: *præcipuum & à quo cætera pendent esse Christum solum dedisse potestatem ministerialem, non dominium aut potentatum aliquem Ecclesiasticis: atque illos sacris electionibus canonicè constitui voluisse, & consequenter teneri personaliter ad residendum, quoniam nullus minister potest ordinare suum ministerium atque officium implere per Vicarios.* Quâ de causâ passim Scripturæ munus Pastorum designant per nomina jugis atque continui actus, usus atque officii, exercitii & personalis præsentiæ ac ministerii. Cætera depulsione argumentorum Campegii & Catharini satis patebunt.

Primò, ex doctrina S. Thomæ & rei veritate statuunt jus divinum id esse propriè

quod Deus proprio ore loquutus est ac expressit; atque ex eo quod sic expressum est, manifestam & necessariam consequentiam deduci oportere, ita ut non sit opus alio novo præcepto, quoniam ut ait Catharinus, in illo undè deducitur satis continetur. Exempli gratiâ, quoniam Christus injungit ut proximum diligamus sicut nosmetipsos Mathæi 5. ex hoc præcepto clarè deducitur, usuram jure divino prohibitam; tametsi nullum aliud de illa haberemus præceptum prohibitivum subinfert Catharinus eo ipso quod Christus dixit *qui vos spernit me spernit*, non continuò sequi omnia quæ jure Canonico nobis præcipiuntur juris esse divini: ut enim aliquid sit juris divini, oportet super illum præceptum manifestum cadere, & non super necessitatem obtemperandi. Quare concludit quæstionem in eo verti, an ex aliquo expresso Dei præcepto vi consequentiæ evidentis & necessariæ elici possit residentia personalis.

Secundò, Campegius ait residentiam eo modo posse dici juris esse divini, quo decreta Conciliorum & Pontificum, quia instinctu Catholico Patrum consensu statuuntur: Catharinus autem contendit nullo Scripturæ loco videri præcipi: & ideò jura ipsa Canonica dum Episcopos non residentes vituperant, id non facere, non quasi contra jus divinum, sed contra Canonum instituta faciant.

Tertiò, quidquid suaptè natura mutabilitatem & varietatem recipit materiæ gratia, & ab Ecclesia determinationem accipit; quantò ad hoc non est juris divini, sed Ecclesiastici. Exempli gratiâ, confessio peccatorum juris est divini quoad substantiam; quod verò tali tempore, tali modo, &c. fiat, hæc spectant ad jus Canonicum. Quòd autem residentia Episcopi, id est, assiduitas ejus sit subjecta varietati coactus est fateri Cajetanus.

Quartò, statuunt Episcopatum quoad ordinem, & consequenter etiam curam & officium Episcopale esse de jure divino, quia inventum & institutum est à Christo, qui dixit Petro, *pasce oves meas*; atque alios Apostolos fecit pariter Episcopos cùm dixit, *sicut misit me Pater & ego mitto vos*. Et hinc sequitur quòd Episcopatus aut potestas Episcopalis nullo modo tolli potest ab Ecclesia, quoniam est divinæ institutionis & immediatè à Christo.

Quintò, concludit Catharinus unum dumtaxat esse Episcopum verbo Christi institutum: licèt enim Dominus omnes Apostolos suos crearit Episcopos, nullus tamen illorum successorem habuit tanquàm ipsius verbis institutum, nisi solus Petrus; quia quod dictum illi est, pasce oves meas, non minùs dictum fuisse successoribus censeri debet.

Sextò, Catharinus contendit omnes particularium Ecclesiarum Episcopos præter Petrum, id est Romanum Pontificem habere suum Episcopatum, aut quòd sint Episcopi ab ipso Petro; non tamen quòd sint tanquàm ab illo delegati, aut ejus Vicarii, sed tanquàm ordinarii, creati tamen ab illo; Nam in universali cura Petro commissa hoc simul continebatur ut provideret particularibus Provinciis & Civitatibus, de Episcopis. Cùm ergo jure divino unicum dumtaxat sit universale ovile cujus Pastor est Petrus & Romanus Pontifex Petri successor, certè ejusdem est diœceses & particularia ovilia dividere & constituere, atque etiam unire: & sicut habet imponere curam, ita etiam à cura absolvere & mutare personas; atque arbitrari de cura & residentia, sicut viderit Ecclesiæ expedire. Quapropter S. Thomas docet 2.

quòd omnis poteſtas, præſertim ſpiritualis in mundo à ſuprema poteſtate Papæ dependet: undè omnes dicere poſſumus, quòd de plenitudine ejus omnes accepimus. Si igitur mea Epiſcopalis poteſtas non eſt immediatè à Deo, ait Catharinus, ſed à ſummo Pontifice, certè Papæ providentia regulatur; hancque doctrinam omnem Chriſtianum debere non ſolùm concedere, ſed & profiteri perhibet.

Septimò, cùm nulla vox Dei faciat hunc vel illum Epiſcopum, ut dicamus immediatè illi datam eſſe curam à Deo, & conſequenter jure divino præceptam reſidentiam, ſine qua præſtari cura non poteſt, ſed hoc totum habeat à Petro & ab Eccleſia; profectò reſidentia Paſtorum eſt juris Eccleſiaſtici, non divini. Quamvis ergò Epiſcopatus abſolutè in ſe conſideratus, & cura illi annexa in genere juris ſit divini, tamen applicatio ipſius Epiſcopatus & cura huic vel illi Epiſcopo data, & quòd hunc vel illum habeat gregem & Epiſcopatum ſibi commiſſum non eſt immediatè à Deo, ſed à Petro, undè B. Paulus ut ſignificaret quomodò ſumus Epiſcopi *dixit, in qua vos poſuit Epiſcopos regere Eccleſiam Dei:* intelligens Spiritu ſancto fieri, quod per Epiſcopos ritè diſponitur. Itaque omnis obligatio Epiſcopi particularis circa curam gregis ſibi crediti ab illo deſcendit; à quo Epiſcopatum accepit: & continuò quoque normam curandi gregis ab eo debet accipere. Etſi autem ſit Petri & ſucceſſorum tradere poteſtatem & juriſdictionem, non tamen aliter tradere, quàm quemadmodùm ei tradita fuit, hoc eſt in ædificationem, non in deſtructionem, id eſt, ut paſcant greges non ſemetipſos. Quamobrem licèt ſit Petri Epiſcopos inſtituere & deſtituere ac mutare; non tamen hoc ei pro voluntate, ſed ex cauſa facere licet, prout viderit expedire in bonum Eccleſiæ; quòd ſi aliter faciat, non dicam tenere factum, ſed verè dicam de malefacto redditurum illum rationem in die Domini: hæc dixerim, ait Catharinus, ut lector intelligat quantùm interſit inter ea quæ juris divini ſunt, quæ ſcilicet ab ore Dei ſtatuta & immutabilia ſunt, & inter alia quæ immediatè veniunt ab Eccleſia, quoniam hæc poſteriora ſubduntur Pontificiæ poteſtati.

Octavò, licèt Epiſcopus particularis non teneatur curare gregem immediatè præcepto Dei, ac proptereà jure divino; attamen quamprimum accepit Epiſcopatum, tenetur jure divino parère Petro, qui ei portionem ſui gregis in curam diſpartivit, & vocavit eum in partem ſolicitudinis; quia juris eſt divini illum Petro obtemperare; ſicut enim tenetur homo confiteri & communicare in ſolemnitate Paſchali, etiam ſub pœna damnationis æternæ, quamquam tamen hæc circumſtantia temporis Paſchalis non ſit juris divini, ſimiliter dicimus deberi curam & reſidentiam ab Epiſcopo, non quia juris eſt divini in hoc loco, ſed quia juris eſt divini Epiſcopum obedire Pontifici, quatenùs illi præcipit, ut reſideat. Nam modum reſidentiæ Pontifex in ſuis Canonibus determinat, quoniam quæ hujuſmodi ſunt, mutationi & variationi ſubjecta ſunt, & ideò ad jus Eccleſiaſticum ſpectant, ſicut accidit in his quæ ſunt juris naturalis indeterminata, quorum determinatio ſpectat ad jus civile.

Nonò, Catharinus concedit inſtitutionem Epiſcopatus eſſe juris divini & de jure divino habere annexam curam gregis. Nihilominùs applicationem Epiſcopatus ad hanc aut illam perſonam cum omni ſua obligatione ad reſidendum non eſſe immediatè

diatè à Deo, sed ab homine. Et hic est locus in quo decipiuntur adversarii (inquit:) putant enim eo ipso quòd Episcopatus est de jure divino consideratus in genere, continuò sequi de singulis Episcopis, quòd & ipsi jure divino, hoc est à Deo immediatè instituti sint, ita ut illorum Episcopatus & cura residentiæ non subjaceat potestati & arbitrio Papæ, sicut verè non subjaceret, si jure divino hoc est à Deo immediatè commendaretur, sicut & ex hoc quòd jejunium in genere est de jure divino, non sequitur quòd jejunium quadragesimale sit de jure divino & consequenter immutabile: similiter ex hoc quòd respublicæ & magistratus rerumpublicarum sunt juris naturalis, non sequitur hunc & illum magistratum esse de jure naturali. Statuit ergo solum Episcopatum Romanum immediatè à Deo applicari personæ, id est Papæ; quoniam soli Petro dictum est à Christo, *ego tibi dabo claves regni Cælorum, pasce oves meas, &c.* reliquos autem à Petro ipso accipere claves aut saltem sub Petro: quod dico (inquit) propter Apostolos, qui immediatè acceperunt claves à Christo, quoniam Christus in hoc facto Petrum prævenit.

Decimò, quod objicitur Pastoralem curam absque personali residentia præstari non posse, nullam habet evidentiam, ait: quoniam certum est Episcopos munera Episcopalia per Vicarium exercere posse, & plurimos casus occurrere in quibus non solùm Episcopo abesse licet, verumetiam necesse est ut magis suæ privatæ & Catholicæ Ecclesiæ utilitati consulat. Cujus rei innumeræ occurrunt historiæ, ut de B. Timotheo Ephesino Episcopo, qui jussu Pauli Apostoli Ecclesiis servivit plurimis, ac sese Romam ab Epheso & Corintho non semel & iterùm Româ in Jerusalem contulit.

Undecimò, Campegius adnectit, quòd si residentia foret de jure divino; cùm nemo possit in duobus locis residere, sequi Romanos Pontifices nunquàm uni & eidem Episcopo duas potuisse Ecclesias committere; attamen B. Gregorium Agnello Fundorum Episcopo Terracinensem Ecclesiam commendare, *atque adeò Cardinalem Sacerdotem ejusdem Ecclesiæ Terracinensis ita constituere, ut nihilominus Pontifex Fundensis Ecclesiæ quam priùs habebat esse non desinat. 21 quæst. 1. can. Relatio & can. Illud quoque. Item 16. quæst. 1. can. Et temporis qualitas.* Similiter idem Gregorius Missenatem & Cumanum Episcopum unit. Instat Campegius, si Residentia juris sit divini, B. Paulinum Nolæ Episcopum non potuisse totum gregem deserere, ut sese ad unicum filium cujusdam viduæ redimendum servituti ministraret: de qua re S. Gregorius lib. 3. dialogorum accumular, & S. Remigium non potuisse cum Rhemensi Ecclesia Laudunensem Ecclesiam regere, quod tamen fecisse testantur historiæ, & præsertim Antonius 3. parte summæ, titulo 1. cap. 21. & hæc sunt figmenta adversariorum contra residentiam jure divino præscriptam: dehinc transeunt ad responsionem argumentorum contrariorum, quæ priusquam depellamus, operæ pretium est superiora fundamenta diruere, quod perfacile est ex certissimis principiis Aristocratici regiminis lib. 2. & 3. hujus defensionis constitutis. Enimverò Caranza, Naclantius, Dominicus à Soto, Turrianus, & alii quos supra enumeravi, cùm absolutam Papæ Monarchiam quasi jure divino constitutam mordicùs propugnent, certè Catharini & Campegii firmamenta neque demoliri neque probare possunt residentiam juris esse divini: ratio est, quoniam Catharinus & Campegius suam opi-

nionem solâ absolutâ Papæ Monarchiâ fulciunt, quam alii nequidem extremis digitis audent attingere.

Cæterùm ut adversarios suis armis oppugnemus. Primò decrevi demonstrare quemadmodùm ex hoc divino præcepto, *diliges proximum tuum sicut teipsum*, Mathæi 5. perspicuè colligitur usuram esse prohibitam, rametsi alio præcepto divino non interdiceretur, similiter ex verbis & præceptis Domini necessitate evidentis ac necessariæ consequentiæ clarè deduci residentiam intrinsecè ac essentialiter annexam esse missioni, institutioni atque ordinationi Pastorum. Ita ut nihil secundario præcepto opus sit, quoniam hoc in primo undè elicitur satis clarè continetur: & inde dignoscitur residentiam juris esse divini. Profectò hæc verba Christi, Mathæi 5. *Vos estis lux mundi, vos estis sal terræ.* Item *quæcumque alligaveritis super terram, erunt ligata & in Cælo Mathæi 18.* & Joannis 20. *sicut misit me Pater & ego mitto vos, quorum remiseritis peccata remittuntur eis, & quorum retinueritis, retenta sunt. Item docete omnes gentes baptisantes eos, &c. pascite qui in vobis est gregem Dei, providentes non coactè sed spontaneè secundùm Deum, neque turpis lucri gratiâ, sed voluntariè, neque ut dominantes in Cleris, sed formâ facti gregis ex animo 1. Petri 5. & actorum 20. attendite vobis ex universo gregi in quo vos Spiritus sanctus posuit Episcopos regere Ecclesiam Dei.* Item prioris ad Corinthios cap. 9. *si evangelisavero, non est mihi gloria; necessitas enim mihi incumbit, væ enim mihi si non evangelisavero.* Hæc inquam verba Domini & Apostolorum vim habent præcepti, quia aut sunt jus divinum clarè positum à Deo, aut juris divini declaratio facta ab Apostolis: & inde evidenter ac necessariò colligimus curam pastoralem & continuam residentiam esse pernecessariam: & consequenter jure divino præceptam: quoniam impossibile est ejusmodi præcepta divina implere absque personali residentia. Qui autem hâc de re ambigunt, iis persimiles videntur, qui negarent ex lege & instituto naturæ notissimo atque evidentissimo oculum seipso teneri, jugiter prælucere ac inservire animalibus; quod enim est oculus corpori animalium, hoc ipsum ordo hierarchicus est in Ecclesia servatâ proportione rei naturalis ad moralem. Quocirca Dominus Mathæi 5. *Vos estis lux mundi, non potest civitas abscondi supra montem posita, neque accendunt lucernam & ponunt eam sub modio, sed super candelabrum, ut luceat omnibus qui in domo sunt. Sic luceat lux vestra coram hominibus ut videant opera vestra bona, & glorificent Patrem vestrum qui in Cælis est.* Item 13. ad Hebræos, *obedite præpositis vestris & subjacete eis, ipsi enim pervigilant, quasi rationem pro animabus vestris reddituri.* Procul dubio lux absens aut sub modio delitescens & sal longè ab hominum usu sepositum hoc ipsum est Pastor non residens. An quisquam potest canonicè ligare & solvere, remittere ac retinere peccata, id est pervigilare quasi rationem pro animabus gregis redditurus, nisi ipsemet casus & causas omnes ligandi atque solvendi diligenter pervestigarit & cognoverit? quandoquidem in concesso est apud omnes judicium discretionis debere præire judicium auctoritatis & jurisdictionis, quia ut ait S. Leo 26. *quæst. 1. Can. manet Petri privilegium, ubicumque ex ipsius æquitate fertur judicium.* Verùm æquitas accuratissimam rei indagationem desiderat. Et his de causis Christo, solâ potestate mininisteriali spirituali, non absoluto imperio Ecclesiasticos donavit, voluitque insuper Pastores à Clero & populo deligi, ut cognoscerent se jure divino & naturali ob-

ſtringi ad reſidentiam. Quotuſquiſque dives atque opulentus agricola quempiam opilionem paſtorem & miniſtrum ſuo præfecit gregi, ut ſecluſo caſu neceſſitatis gregem per Vicarium & mercenarium non per ſeſe perſonaliter paſcat? hercle paſtor qui pro gregis ſibi commiſſi cuſtodia Vicarium ſufficit, nec per ſe officium obit, à Domino abdicari & Vicarius in illius locum gregi præfici debet. Et ne hîc ſim in re clariſſima longior, vide xxxv. axioma apologiæ. Quòd ſi quiſpiam argutulus fortè objiciat, *vos eſtis lux mundi*, *vos eſtis ſal terræ* & cætera, quæ pro ſententiæ noſtræ firmamento poſuimus non pertinere ad præceptum; quoniam nullam vocem præceptivam aut imperativam continent: Reſpondebis aliqua quidem eſſe præceptiva aut imperativa, alia verò quamquàm voce non ſint, reipſa tamen eſſe, quatenùs purum putum actum, uſum, exercitium, ac juge & continuum officium naturâ ſuâ ſignificant. Undè nihil opus voce imperativâ aut præceptivâ, ſed dumtaxat indicativâ & declarativâ officii: quoniam ut dixi oculus quem natura in capite animalium quaſi in arce & ſpecula ad pervigilandum collocat, unà eidem oculo præceptum atque imperium pervigilandi & aſſiduè præeundi ſicut miniſtro atque inſtrumento animalis dedit, eamque ob cauſam Dominus poteſtatem Eccleſiaſticam eſſe miniſterialem ſpiritualem, atque Epiſcopos & Papam ipſum oculis comparari. Quod autem Catharinus inſtat, hanc vocem Chriſti, *qui vos audit me audit, & qui vos ſpernit me ſpernit*, non efficere ut illa omnia quæ ab Eccleſiaſticis officiis aut ab Eccleſia ipſa ſciſcuntur vim præcepti divini habeant, fateor quidem & pluribus Gerſonio explicatur lib. de vita ſpirituali animæ, cujus Analyſim texuimus & ad calcem apologiæ noſtræ edi voluimus.

Ad ſecundum facilis eſt ſolutio ex reſponſione ad primum; & quamquàm in decretalibus Clericis non reſidentibus abdicatio vel quid ſimile non imponatur, inde tamen inferri non poteſt reſidentiam non eſſe juris divini; quoniam pœna debita violationi reſidentiæ ut juris eſt divini, divino tribunali reſervatur. Addo ampliùs interdum Canones declarare & continere præcepta divina & ſæpè divinis præceptis quemadmodum pœnæ contra tranſgreſſores addere. Quocirca multa vituperantur à Patribus antiquis velut facta contra Canones, quæ tamen non in Canones tantùm, ſed etiam in jus divinum impingunt; propterea quòd ejuſmodi Canones facti ſunt ad declarationem & inculcationem præceptorum Dei; ex quo fit ut aliquando divina præcepta vocentur etiam ſtatuta Patrum à Doctoribus Eccleſiæ.

Ad tertium argumentum ductum à mutabilitate & varietate, reſpondeo fallere ab Elenchi ignoratione. Duplex enim eſt jus divinum, alterum quod verſatur in materia neceſſaria, eſtque abſolutè immutabile, ut Sacramenta atque alia ejuſmodi: alterum, quod verſatur in materia morali & politica mutabili, quoad modum obſervationis, non quoad ſubſtantiam rei. Hinc fit ut Theologi conſtituant quædam præcepta quæ ad ſemper & pro ſemper, alia quæ ad ſemper & non pro ſemper obligant. Certè præceptum eſt juris divini *non concupiſcere rem, bovem, aſinum proximi, &c.* Nihilominùs caſus aliquis puta extrema neceſſitas non modò concupiſcentiam, verumetiam uſurpationem bonorum proximi reddit licitam ad neceſſitatis & vitæ ſuſtentationem: Item ut magis ad hominem argumenter atque urgeam adverſarios. Præceptum eſt divinum ut electio fiat ſummi Pontificis Sede vacante, attamen id intelligitur ſicut omnia alia moralia, prout prudens definierit & recta ratio

dictaverit: quando scilicet id Canonicè fieri potest: ex quo fit ut sæpè legamus Sedem vacasse, aliquando duos, aliquando tres, & aliquando septem annos. Quid ergo mirum residentiam Pastorum, quæ res est moralis & politica, modum recipere à prudentia & recta ratione, ac varietati subjectam esse? Profectò Episcopus non est magis Ecclesiæ suæ obligatus, quàm vir conjugi: Et quamvis connubium sit individua viri cum uxore conjunctio, ac individuam vitæ consuetudinem importet, nihilominùs potest maritus justis de causis ab uxore sua aliquamdiu abesse, ut rectè ait Gentianus Hervetus epistolâ ad Salmeronem.

Quartum argumentum nihil habet difficultatis quod nos morari debeat.

Quintum in petitionem principii impingit, nihilque probat: supra docui ex sacra Scriptura & communi consensu Patrum, omnes Episcopos esse individuè & in commune omnium Apostolorum atque etiam ipsius Petri ex æquo successores, sicut & Romanum Episcopum, hocque nihil derogare Primatui Pontificis.

Sextum similiter nihil probat, sed supponit Petrum ejusque successores tanquam absolutos Ecclesiæ Monarchas positos fuisse à Christo, juxtà opinionem S. Thomæ & asseclarum, quam lib. 3. demoliti sumus. Est enim merum commentum sacræ Scripturæ, doctrinæ Patrum & praxi Ecclesiæ primitivæ sub octo primis universalibus Conciliis observatæ penitùs contrarium. Hicque Catharinus ex facto, id est ex hodierna praxi Curiæ Romanæ, quæ Ecclesiæ Catholicæ jura sibi vindicat, de juris quæstione statuit, ut aliorum argumentorum solutione patebit. Cæterum omnis potestas spiritualis toti Ecclesiæ Sacerdotali vel ordini hierarchico, non uni Petro credita est, ut fingunt Thomistæ; de qua re aliàs abundè diximus, atque ostendimus *Papam per & propter Ecclesiam* more aliorum Episcoporum habere claves & ministrum esse, non Dominum aut absolutum Monarcham Ecclesiæ. Cæterum quod ait Catharinus, suam Episcopalem potestatem non esse immediatè à Deo sed à summo Pontifice, toto errat Cælo, quandoquidem potestas Episcopalis duo dicit, ordinem scilicet aut characterem & titulum vel diœcesim, aut populum ipsum gerendum: quorum neutrum est à Pontifice. Nam ordo immediatè procedit à Deo per Ecclesiæ Sacerdotalis ministerium, sicut gratia Baptismi & aliorum Sacramentorum à Spiritu sancto per ministerium Presbyterorum derivatur: undè & ipse Papa ordinem atque characterem Episcopalem habet ab Ecclesia more aliorum Episcoporum. Porrò qui est ordine Episcopali donatus, potestatem habet Episcopalem habitu quidem & in actu signato, nihilque ei deest præter exercitium atque exequutionem quæ confertur, quando Episcopo datur materia, populus & diœcesis. Olim quidem dum sacræ electiones vigebant, titulus Episcopalis & materia per Cleri & populi electionem conferebatur, quæ electio successit missioni factæ à Christo, ut aliàs docui: sed proh dolor! Curia Romana nullum unquam quietum spiritum ducere voluit, præsertim à ducentis annis, quandiu sacras electiones stare atque observari vidit, aliâ enim ratione suam absolutam monarchiam architectari non poterat. Quid ergo Catharinus Episcopus Minorensis habet à Pontifice? populum & diœcesim regendam scilicet; quoniam ut dixi, abrogatis electionibus Romani Pontifices in Cleri & populi jura invaserunt. Clerus autem & populus cùm sibi Pastores cooptarent, illos ad personalem residentiam & actu pascendum gregem, non ut evagarentur, & curiam Principum sectaren-

tur, deligebant: at curia Romana illos sola voluit deligere, *ut Romæ Episcopi perpetuò versarentur, ne vilescat curia Pontificis, ne desint Cardinalibus anteambulones. O tempora! O mores!* inquit Bartholomæus Caranza, qui aliquos in Tridentina Synodo hæc ipsa dicentes se audivisse narrat tractatu quem scripsit de residentia, & ita *jam Episcopi per & propter curiam Romanam non per & propter Ecclesiam* esse videmus. Undè omnes Episcopi se non ut antea *solius Dei, sed etiam sanctæ Sedis Apostolicæ gratiâ factos Episcopos*, meritò quidem prædicant & gloriantur, & hoc ipsum est quod Catharinus venditat, *ab operibus eorum cognoscetis eos*, inquit Dominus, nam curiæ quàm Ecclesiæ Episcopos esse potiùs exoptant.

Ad septimum quinque respondeo: Primum quod perhibet, nullâ Dei voce Episcopalem curam immediatè concedi à Deo, & consequenter residentiam non esse juris divini, &c. vehementer fallitur, cùm enim jure divino Ecclesia propaganda sit ad posteros, ut electio summi Pontificis declarat, hîc ego argumentor ad hominem, quoniam absolutæ monarchiæ patroni hoc principium certissimum & fide Catholicâ tenent, ut reverâ tenendum est: profectò quæcumque dicta & præcepta sunt Apostolis atque discipulis, dicta quoque eorumdem successoribus creduntur & intelliguntur. Alioqui Ecclesia jam pridem & ab sui ortus initio deperiisset, aut saltem non esset ejusdem speciei cum Apostolica Ecclesia, quod dicere hæreticum est, undè hæc verba ad omnes Episcopos æquè pertinent quàm ad Apostolos. *Quæcumque alligaveritis super terram erunt ligata & in Cælis, sicut misit me Pater & ego mitto vos: accipite Spiritum sanctum, quorum remiseritis peccata remittuntur eis, ite docete omnes gentes baptisantes eos, &c. hoc facite in meam commemorationem Lucæ 22. vos estis lux mundi, vos estis sal terræ.* Et alia quæ in responsione ad primum argumentum explicavimus. Quibus quidem demonstratur Pastores obligari ad pervigilandum, tanquàm rationem reddituros pro animabus populi sibi commissi; & consequenter teneri ad personaliter residendum, atque assiduò incubandum officio. Siquidem ab Christi Sacerdotio communicato Ecclesiæ his verbis *hoc facite in meam commemorationem*, tota Episcopalis potestas quoad habitum & in actu signato manat, & consequenter etiam cura quæ necessariò Christi Sacerdotium ad actuum hierarchicorum functionem sequitur. *Quod enim dat esse, unà dat consequentia ad esse.* Enimverò ubi est semel fundata & constituta Ecclesia, Christi promissa & charismata æternùm durant & durabunt. Quarè Mathæi ultimo pollicetur se futurum cum Ecclesia ad consummationem sæculi. Secundò, negatur Catharino præceptam residentiam totam esse à Petro & ab Ecclesia, & continuò juris esse Ecclesiastici non divini; hoc enim falsum esse claret ex antecedentibus & præsertim ex responsione ad primum, necnon etiam aliis quæ infra suo ordine dicentur. Accedit insuper intrinsecè atque essentialiter annexam esse missioni, institutioni atque ordinationi Pastorum. Tertiò, quod ait de Episcopatu absolutè & in genere & quoad applicationem considerato, facilè intelligitur & solvitur ex responsione ad sextum argumentum; in quo notavimus Episcopatum duo dicere, ordinem aut characterem & titulum vel diœcesim, atque ordinem immediatè à Deo manare per Ecclesiæ ministerium; deindè titulum & diœcesim conferri per electionem Cleri & populi; & consequenter etiam curam pastoralem & residendi partim esse à Deo ordinem conferente; partim à Clero & populo qui sibi jure divino & na-

turali Pastorem cooptat, ad personaliter residendum & pervigilandum in salute gregis, sicut videmus opulentum Agricolam, Pastorem atque Opilionem legere, qui gregem suum personaliter non per Vicarium custodiat, secluso casu necessitatis: mera ergo sunt figmenta & petitiones principii quæ hîc commemorat Catharinus ex praxi hodierna Curiæ Romanæ de tota quæstione juris statuens. Quartò, verba sancti Pauli Actor. 20. *Attendite vobis & universo gregi, in quo vos Spiritus sanctus posuit Episcopos regere Ecclesiam Dei, &c.* demonstrat Episcopos immediatam habere auctoritatem à Deo & Spiritu sancto. Cùm enim Dominus suum Sacerdotium & Episcopatum crediderit toti Ecclesiæ Sacerdotali indivisim & in commune, ut per Ecclesiæ ministerium propagaretur ad posteros operatione & virtute Spiritûs sancti, sicut de Sacramentorum administratione diximus paulò antè: insurgit Episcopos ritè & canonicè ordinatos ab Ecclesia immediatè institutos & positos esse à Spiritu sancto. Quarè Ambrosius jam aliàs laudatus à me in suo Pastorali. *Quis dat, frater, gratiam Episcopalem (inquit) Deus, an homo? Respondeo sine dubio, Deus: sed tamen per hominem dat Deus, homo imponit manus, Deus largitur gratiam, Sacerdos imponit supplicem dexteram, & Deus benedicit potenti dextrâ: Episcopus initiat ordinem, & Deus tribuit dignitatem.*

Concludamus igitur sicut divisio & proprietas bonorum, quamquàm jure gentium introducta, tamen ubi semel posita est jure naturæ vindicatur: ita quamquàm distributio & limitatio Episcopatuum atque diœceseum, non jure divino, sed Ecclesiastico instituta sit, nihilominùs postquàm est constituta juris esse divini & naturalis, ut unusquisque Episcopus in ea resideat, & pervigilet diœcesi quæ illi regenda obtigit. Quintò, semper continuat in Elencho à petitione principii, dum comminiscitur esse Petri & Successorum ejus Episcopos instituere & destituere ac mutare: hoc enim Pontifici arrogat quod est proprium Ecclesiæ, cui Christus supremam & architectonicen potestatem spiritualem contulit; adeò ut etiam ipsum Papam instituat Episcopum & Papam, atque in certis casibus destituat 4. & 5. sessione Constantiensis Synodi.

Octavum nihil penè probat, sed in Elenchum à petitione principii alludit, quasi Papa esset absolutus Ecclesiæ Monarcha; cæterùm quia Pontifex potestatem habet super particulares Ecclesias ad juris divini, naturalis & Canonici exequutionem, fateor quidem Episcopos in hoc casu teneri Petro & ejus Successoribus obtemperare, aliâ lege id pernego. Et cùm Ecclesiæ regimen sit Aristocraticum, Papa secluso consensu Ecclesiarum non potest leges ferre, quæ vim obligandi Ecclesias habeant. Hinc verò facilè datur intelligi, quâ ratione modum residentiæ determinare debeat, nimirùm ut juris divini, naturalis & Canonici vindex atque exequutor, non ut Monarcha absolutus & Dominus gregis.

Nonò, semper eandem cantilenam personat Catharinus, cujus argutiæ plus satis responsione ad sextum & septimum depulsæ sunt. Quod verò suas argutias comparatione Reipublicæ & Magistratuum confirmare laborat, herclè decipit aut decipitur ab Elenchi ignoratione, quoniam Christus Sacerdotium suum in duos distinctum ordines, Episcopalem & Presbyteralem, ita communicavit Ecclesiæ, ut illos ordines immobiliter ad regendam Ecclesiam permanere voluerit. At non ita

est de potestate politica, quæ licèt quoad institutionem & substantiam juris sit divini immobilis, tamen subjectivè & quoad exercitium est in Democratiam, Aristocratiam & Monarchiam variabilis & mutabilis. Deinùm quod statuit solum Romanum Episcopatum à Deo applicari personæ Papæ, & omnes Episcopos habere claves à Papa: atque Christum, quando claves contulit Apostolis, Petrum prævenisse, &c. pura puta sunt commenta Cajetani lib. 3. hujus defensionis confutata. Jam dixi *Papam esse Episcopum & Papam per & propter Ecclesiam sicut & omnes alios Episcopos*, atque Christum indivisim & in commune Sacerdotium suum cum clavibus contulisse ordini hierarchico, ne unquàm perire posset.

Ad decimum tria dico: Primum, pernego ministerialem potestatem delatam Ecclesiæ pati posse ut Episcopi & Pastores alii suam potestatem exerceant per Vicarios: quasi Christus voluisset Ministrum, alium sibi Ministrum secluso casu necessitatis subrogare, & charitatis quæ finis est omnis præcepti atque ministerii Ecclesiastici nullo modo perferre potest. Undè Christus petro, *Petre, diligis me? pasce oves meas.* Certè qui per Vicarium gregem absque necessitate regit, nequaquàm Dominum diligit, ut hîc præcipit Christus. Secundò, fateor Pastores aliquando posse abesse à grege, ut vir prudens definierit, & recta ratio dictaverit: vide responsionem ad tertium. Tertiò, malè Catharinus ducit argumenta ab Episcopis Ecclesiæ Apostolicæ; quia tunc temporis cùm nondum sufficienter promulgatum esset Evangelium, omnes Episcopi erant universales, aut curam universalem gregis capescebant propter necessitatem publicandi Evangelii. Actor. 20. *Attendite vobis & universo gregi, in quo vos Spiritus sanctus posuit Episcopos regere Ecclesiam Dei.* Quid ergo mirum si S. Timotheus semper Ephesinæ Ecclesiæ, cujus privatim curam gerebat non hæserit? cùm hodie etiam necessitate postulante Episcopis ab Ecclesiis suis abesse liceat; undè etiam legimus in primitiva Ecclesia Eusebium Samosatensem Episcopum & nonnullos alios quasi Episcopos universales, curam aliarum Ecclesiarum suscepisse, ut supra notavimus.

Undecimò, Campegius peccat Elenchi ignoratione: cum enim S. Gregorius videret totam Italiam populationibus Longobardorum ita vastari, ut impossibile esset Pastores in multis Ecclesiis dilapidatis atque eversis constitui: prudenter quidem Ecclesias illas eversas propinquis Episcopis, qui talem ruinam passi non fuerant commendabat: ut illarum quasi propriarum curam haberent; id est, ibidem ordines conferrent, atque populum pascerent, quod officium est summæ charitatis: & passim ejus rei exempla occurrunt in epistolis B. Gregorii, de quibus plura dicentur in disputatione Cardinalium origine cap. 3. libri 4. hujus defensionis libelli de Ecclesiastica & politica potestate. Idemque pariter est judicium de unione duorum Episcopatuum, Missenatis nimirùm & Cumani. Causam unionis claram habes Can. & temporis qualitas 16. quæst. 1. At factum B. Paulini extraordinarium est, undè non potest trahi argumentum, estque verisimile speciali revelatione Dei virum sanctissimum sese servituti mancipasse: atque hâc ratione Deum tanti viri operâ ad Wandalos convertendos ad fidem atque alios Christianos captivos redimendos, sicut reverà plurimos redemit, uti voluisse. Pretereà B. Remigii atque Genebaldi Archiepiscopi Laudunensis historia divino afflatu non caret: undè habetur S. Remigium Genebaldum

postquàm ab Angelo accepit peccatum Genebaldi ei remissum esse. Hic enim cùm in conjugio vixisset & communi consensu uxoris utrique regularem vitam professi fuissent, electus Episcopus Laudunensis aliquantò post cum uxore consuevit, filiumque ex illa habuit, quem Latronem nominavit, cùmque peccatum suum B. Remigio confessus esset, Remigius curam Episcopatus Laudunensis gessit, quoad Genebaldus pœnitentiam implevisset.

Et hæc de Campegii & Catharini fundamentis. Jam videamus quomodò sese ab argumentis, quibus probatur residentia juris esse divini, expediant.

Porrò quia objicitur Christum in persona Petri omnibus Pastoribus futuris dixisse *pasce oves meas* Joannis ultimo, & continuò omnes Pastores teneri personaliter pascere ex Domini præcepto, cùm Christus non dixerit *pascere facias, sed pasce*, quod actum, exercitium atque officium assiduum significat: Respondet Catharinus hoc argumentum in duobus peccare: alterum est quòd Christus illa verba soli Petro & non aliis Apostolis, multòque minùs Episcopis dixerit, teste ipso Cajetano: alterum quòd Lutherus hoc uteretur argumento: ut enim probaret quòd non soli Petro hæc dicta fuerunt, quoniam Dominus per illa verba exigeret personalem curam & residentiam, ut per sese ipsum pasceret oves, quod erat impossibile uni Papæ: undè concludebat Lutherus, quòd illa verba non ad unum Petrum attinebant: at nos cum Catholicis dicimus, ait Catharinus, illa verba ad solum Petrum pertinuisse, atque adeò pertinere, ut tamen non tam arctè intelligi debeant: ut Papa cogatur omnes oves per seipsum pascere: quoniam Princeps Pastorum, quas oves per alios pascit per seipsum pascere videtur, juxtà communem regulam, qui per alium facit, per seipsum, &c. Insuper attexit magnum esse errorem dicere Papam eodem modo eligi & fieri ab hominibus, quo & alii Episcopi eliguntur. Cùm (inquit) in Pontifice nuda sit electio per homines, non collatio potestatis Papalis: contra autem aliis Episcopis defertur potestas & jurisdictio ab hominibus vel mediante homine, id est Papâ, cui datum est, non tantùm ut habeat potestatem, verumetiam ut aliis conferat, & aliter sentire, desipere est, & doctrinam schismaticam tradere Papæ: si doctrina huic contraria schismatica est, oportet quidem omnes Patres Ecclesiæ primitivæ, qui sub octo primis universalibus Conciliis octingentorum annorum atque ampliùs lapsu floruerunt, esse schismaticos & cum Luthero sentire, quippè qui docеant Christum his verbis *pasce oves meas, &c.* nihil dixisse Petro, quod non etiam aliis Apostolis eorumque successoribus ex æquo competeret, quam in rem toto lib. 2. cap. 6. disseruimus & lib. 3. cavillationes Cajetani, quem Catharinus hîc laudat abstersimus. Profectò iste auctor tantâ est ingenii confidentiâ, ut quæcumque effutit, nullis rationibus validis fulciat, sed solis Elenchis à petitione principii implicet, quasi Papa esset Dominus & non minister Ecclesiæ. Cæterùm eadem planè est ratio electionis Papæ atque aliorum Episcoporum, ut aliàs docui, ita ut Papa auctoritatem & jurisdictionem suam & per & propter Ecclesiam Christi Sponsam sortiatur, quod identidem est dicendum.

Ad secundum de boni Pastoris descriptione intrantis per officium, atque ovibus præeuntis, & animam suam pro ovibus exponentis, &c. Joannis 10. opponit Catharinus has conditiones propriè pertinere ad Christum, nullumque ibidem extare præceptum

ceptum de residentia, sed tantùm explicari quosdam actus Pastorales, ut vocare oves nominatim, ante eas ire, hæcque videri desiderare præsentiam Pastoris. Verumtamen ad solum Christum spectare, & quamquàm omnes teneamur nos quantum possumus conformare Christo, nihilominùs nullum inde præceptum elici posse ut strictè teneamur illud servare. Subnectit multos decipi, dum admonitiones quæ passim occurrunt in Scripturis capiunt pro præceptis. Quòd si præcepta sunt, non Dei quidem præcepta sunt, sed Prophetarum & Apostolorum, & cùm Salomon proverbior. 27. ait, *agnosce vultum pecoris & curam gregis habe* Ecclesiastici 32. Nam (inquit) hæc non dicuntur præcipiendo sed commemorando quæ conveniebant: sicut dum B. Petrus ait epist. 1. cap. 5. *pascite qui in vobis est gregem Dei.* Quòd si velimus juris esse divini, cuncta quæ suggeruntur viris Dei à Spiritu sancto, eaque pro præceptis habere, profectò ad jus divinum redigendum erit non modò jus Ecclesiasticum, sed & civile, quoniam per *Deum ipsum Reges regnant & legum conditores justa decernunt.* Proverb. 8. Hâc autem ratione, omnia jura confundimus & vanè disserimus, rem non explicantes sed implicantes. Quarè in primo Concilio Carthaginensi Can. 6. Gratus Episcopus Carthaginis dixit; & Apostolorum statuta sunt, quæ dicunt, *nemo militans Deo ingerit se negotiis sæcularibus.* Ex quo apparet non ausum dicere, illud divinum esse præceptum sed Apostolicum statutum.

Hæc adversum quinque oppono. Primùm quamquàm verba Christi Joannis 10. ego sum Pastor bonus litteraliter de Christo intelligantur, nihilominùs & ad alios Pastores præceptivè extendi, quoniam tota religio Christiana consistit in Christi imitatione quantum nostra conditio pati potest, maximè ubi aliis præceptis Evangelicis & ratione officii Pastoralis nobis crediti id facere tenemur: undè Apostolus 1. Corinth. 11. *Imitatores mei estote sicut & ego Christi.* Et epistolâ priore Joannis cap. 3. in hoc cognoscimus charitatem Dei, *quoniam ille animam suam pro nobis posuit, & nos debemus pro fratribus animas ponere* accedit etiam quod finis legis Evangelicæ & charitas Mathæi 22. & Roman. 13. & quamquàm vulgò dicatur inter Theologos finem præcepti non cadere sub præceptum, quia internus est, attamen quoniam Christus in præceptum pascendi unà inseruit & præceptum dilectionis, ideò debemus & ex charitate munus pascendi obire. Si diligis me pasce oves meas Joannis ultimo. Quem ad locum Glossa ex Augustino, *pasce agnos meos non ut tuos; quoniam gloriam meam in eis quære non tuam, mea lucra non tua, quia dilectio Dei probatur dilectione proximi.* Et aliquantò post, *pascere oves est credentes ne deficiant confortare, terrena subsidia si necesse est subditis providere, exempla virtutum præbere, adversariis obsistere, peccantes corrigere.* Item Lyranus, *ter dictum est pasce ad significandum quod habens curam animarum debet subditos pascere pastu verbi Dei & boni exempli, & prout potest etiam subsidio temporali.* Hinc fit, ut innumeri boni Pastores Ecclesiæ Christum imitantes ejusdem vitam pro grege effuderint: quoniam verbo atque exemplo debent gregem pascere: hoc autem nisi à præsentibus atque residentibus Prælatis nullo modo effici potest. Certè charitas nos obligat ut quæcumque per nosipsos facere possumus, ea per alios minimè exerceamus, si modò majus aliquod bonum non impediant: undè exemplo Christi qui cùm homines aliâ viâ quàm assumendo naturam humanam & mortem acerbissimam patiendo salvare posset, nihilominùs ut suam immensam

charitatem erga homines propalaret, & nos ad charitatem mutuam inflammaret; *ipsemet exinanivit semetipsum, in similitudinem hominum factus est*, Philipp. 2. Concludamus ergo locum hunc Joannis, *ego sum Pastor bonus*, interpretativè & ratione aliorum præceptorum quibus officium Pastorale strictè præcipitur, pertinere quoque ad præceptum residendi. Præsertim verò propter naturam potestatis ministerialis spiritualis, quæ sola credita est Pastoribus, nec, ut dixi, tolerare potest ut minister per alium Ministrum Vicarium, officium suum obeat.

Secundò, quod asserit Catharinus textum, *agnosco vultum pecoris*, non Dei sed Salomonis esse præceptum, turpiter allucinatur: an quisquam est Pastor & Opilio inter Agricolas qui cæcus Pastorale officium exercere queat: vel qui nullam gregis notitiam habeat. Hercle quidem sicut natura quæ oculum animalium instituit ad videndum, eidem oculo naturalem injunxit obligationem ad invigilandum & consulendum saluti animalium, & continuò præceptum est juris naturæ ut oculus invigilet: sic etiam quamprimum alicui cura gregis imponitur, unà & præcipitur ut vultum pecoris agnoscat: quia quod dat esse, dat consequentia ad esse: & delirat validè qui hoc non videt.

Tertiò, hinc facile est judicare quidnam tenendum sit de hoc præcepto Principis Apostolorum, *pascite qui in vobis est gregem Dei*: vim habet ex naturâ ministerialis potestatis impositæ ordini hierarchico Mathæi 20. *Qui voluerit inter vos primus esse, erit vester servus, Reges gentium dominantur eorum, vos autem non sic, sed qui major est in vobis fiat sicut minor, &c.* Lucæ 22. & Joanni ultimo *pasce oves meas*: Quartò, inane est effugium quòd perhibet Catharinus jura confundi, & non modò Ecclesiastica, sed & jura civilia hâc ratione ad jus divinum redigi: quia Sapiens dixit, per me Reges regnant, &c. Etenim nihil quicquam aliud ad jus divinum spectare asserimus, quàm quod est planè atque apertè in sacris Scripturis præceptivum aut quod necessitate consequentiæ potest indè elici. De quâ te disseruimus initio lib. 2. hujus defensionis. Verùm quinam sensus sit horum verborum *per me Reges regnant*, aliàs explicabitur. Quintò, licèt Gratus Carthaginensis Episcopus dixerit statutum esse Apostoli, *ut nemo militans Deo se de negotiis sæcularibus implicet*; hoc tamen non obstat quin ad divinum præceptum pertineat, & eo quidem modo quo & hoc aliud effatum ejusdem Apostoli, *omnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit*. Roman. 13. Nam utrumque est Apostoli & Dei: Apostoli quidem ut enunciantis, declarantis & evulgantis more præconis, Dei verò ut inspirantis atque dictitantis ad erudiendam Ecclesiam; quoniam Deus nobis voluntatem suam per Apostolos suos declaravit; undè *scripta Apostolorum sunt declarationes juris divini*. Cæterùm ex causis essentialibus potestatis Ecclesiasticæ satis liquet Clericos omnes abduci à negotiorum sæcularium tractatione: unde etiam Christus de causâ fratrum in paternam hæreditatem dissidentium noluit decernere Lucæ 12. & Joannis 18. pronunciat *regnum suum non esse de hoc mundo*.

Ad tertium, quòd Episcopi dicantur succedere in locum Apostolorum, quòdque Apostolis ita credita sit cura Evangelii prædicandi, ut hoc ipsum per seipsos facerent, dicente Apostolo, *væ mihi, si non evangelisavero, necessitas enim mihi incumbit 1. Corinth.* Et consequenter etiam Episcopos qui Apostolis successerunt, te-

neri etiam personaliter & non per alios evangelisare, continuòque residere. Campegius & Catharinus respondent Episcopos non esse Successores Apostolorum in officio Apostolatus, ratione cujus obligabantur personaliter evangelisare tanquàm testes oculati gestorum Christi, in quo officio nullum habuerunt successorem. Subinfert Campegius etiam Paulum evangelisasse per Timotheum, & Petrum per alios, cùm impossibile esset illos per mundum universum pascere & evangelisare, ideòque alios potuisse assumere in partem solicitudinis.

Verùm hæc responsio fallit ab Elenchi ignoratione, quia licèt Apostolis tanquàm testibus præordinatis gestorum Christi, imposita fuerit provincia evangelisandi, & eo ipso quòd Christum Dominum viderunt atque audierunt evangelisantem, atque in aliis etiam prærogativis Apostolatus, nullos habeant Successores, hoc tamen non impedit, quin Episcopi illis in provincia evangelisandi successerint. Quotusquisque negare potest primum & præcipuum Episcopatus esse ut hierarchiset, *illuminando per publicationem atque explicationem doctrinæ*; hocque nisi faciant Episcopi, in hanc Apostoli maledictionem incurrere, *væ mihi nisi evangelisavero.* Cæterùm evangelisare omnes complectitur actus hierarchicos officii Episcopalis, qui nisi à personaliter residentibus compleri nullo modo possunt: quique de hac re, meridie quidem lucere ambigunt. At verò præceptum evangelisandi moraliter capiendum est, ideòque nihil mirum si Apostoli sibi coadjutores Episcopos adsciverint, Paulus quidem Timotheum, & ita de aliis.

Ad quartum, quòd in Episcoporum consecratione, Episcopo consecrato dicatur, *vade, prædica populo Dei.* Respondent hoc non esse Dei, sed Ecclesiæ præceptum, & continuò sequi obligationem prædicandi non esse juris divini, sed ecclesiastici, adnectunt prætereà hæc non esse tam rigidè & ad litteram capienda, ut Episcopus teneatur per seipsum prædicare, cùm per alios id facere valeat: hocque esse inter Apostolos & Episcopos discrimen, quòd cùm illi essent testes oculati gestorum Christi, missi essent in mundum universum ad convertendas gentes, ideòque tenerentur personaliter prædicare gentibus quæ ipsi vidissent: at Episcopalem prædicationem esse pro Fidelibus jam conversis. Quare Episcopo recenter consecrato dici consuevisse, *vade ad prædicandum populo Dei*, & non ad prædicandum Gentibus: & ideò ubi Episcopus non est aptus ad concionandum, id per alios debet perficere, alioqui certè peccasset S. Valerius Hipponensis Episcopus, qui B. Augustinum sibi accersiverit, eamque ob causam laudatur, idemque pariter innumeri alii fecerunt.

Profectò quot hîc verba, tot effugia ad abusus & corruptelas aulicorum Episcoporum excusandas: hoc pronuntiatum, *vade & prædica populo Dei*, huic quidem divino præcepto innititur, *vos estis lux mundi, vos estis sal terræ, pasce oves meas, &c. quæcumque ligaveritis super terram, &c.* Quibus omnibus munus hierarchisandi Episcopis imponitur ex proprii officii ratione. Cùm ergo prima & præcipua pars Episcopalis muneris & actuum hierarchicorum sit illuminare per doctrinam, hoc ipsum Episcopi per sese & ex proprii officii ratione gerere, sicut lux & oculus per sese prælucere ac pervigilare debent. Quòd verò Episcopi ab aliquot sæculis munus prædicandi per alios exercent; hoc Curiæ Romanæ ambitioni potissimùm

debetur : quæ sacras abrogavit electiones, & sibi-ipsi, non Ecclesiæ Episcopos idoneos atque propitios cooptat. Nugæ autem meræ sunt, quòd Catharinus ait Episcopos tantùm populo Dei, & non Gentibus convertendis deligi : quasi verò hæreticis ad fidem convertendis non deberent etiam insudare. Certè hæretici per analogiam Gentibus respondent. Omitto prætereà multas adhuc Gentes ad fidem convertendas superesse. Quod attinet ad S. Valerium Hipponensem Episcopum alia res est, tum quia doctus erat, & à Clero & populo canonicè electus fuerat, hocque unum ei deerat, quòd cùm Græcus esset natione, satis commodè latinè concionari non poterat : quare B. Augustinum Coëpiscopum sibi adscivit in subsidium, itaque propter necessitatem prædicandi Evangelii duo erant Episcopi in uno & eodem Episcopatu, hacque de causa meritò zelus Valerii laudatur. At quotusquisque Episcoporum hodiernorum, qui omnia in luxum absumunt, hunc Episcopi Hipponensis zelum erga populum sibi creditum æmulatur ? cùm experientiâ compertum sit vix illos Quadragesimali Concionatori velle justa dependere, atque Hebertum Ecclesiæ Parisiensis Pœnitentiarium, virum optimum & doctissimum videamus à decem atque ampliùs annis pondus diei perferre, & nihilominùs Præbendâ sibi jure debitâ carere. Quâ tamen alii innumeri in curanda cute omninò occupati gratuitò donantur, sed ut uno verbo os occludamus adversariis, ne hîc nos circa Hipponensis Episcopi historiam diutiùs fatigent, oppono quemadmodùm unica hirundo non facit ver, similiter ab unico exemplo extraordinario jus aut argumentum trahi non oportere, ut probetur Episcopos non teneri personaliter ad concionandum. De innumeris aliis quos Catharinus commemorat, non est valdè laborandum, quia dari non possunt nisi his postremis sæculis, quibus, ut jam dixi, Curia Romana sibi & non Ecclesiæ ambit Episcopos, id adeò ut in ejus verba jurare, atque Majestatem illius comiter tueri Sacramento adigantur, tanquam subditi & ligei homines, ut in feudis appellant.

Ad quintum, quod Apostolus asserit Episcopum Doctorem esse debere : & continuò frustrà id esse si per alios docere & prædicare posset : Item quod apud Ezechielem 33. hæc Pastoris officia declarentur. *Sanare ægrotos, consolidare infirmos, alligare confractos, reducere abjectos, revocare devios, requirere perditos : denique bene habentes custodire & conservare, &c.* Hæcque nullo modo effici posse nisi à continuò residentibus, cujusmodi etiam sunt officium visitandi, ordinandi, confirmandi, & alia quæ si quis dicat posse fieri per titulares Episcopos esse per accidens; quæ autem sunt per accidens esse fortuita, & contemni ab arte. His respondet Catharinus atque Campegius, quamquàm oporteat Episcopum esse Doctorem, id est, docere quæ ad fidem & religionem spectant, non tamen sequi quòd assiduè resideat aut prædicet, sed ut de alienis doctrinis judicare queat, & saltem docere quandoque possit præsens sermone, quandoque epistolis ut fecerunt Apostoli, Cyprianus, Ambrosius, Augustinus, &c. Quarè doctrina non semper assiduè exigebat præsentiam atque residentiam. Quâ ratione etiam solvuntur quæcumque de aliis officiis Episcopi allata sunt, Certè cùm messis sit multa & diœceses amplæ ac latæ, necesse est Episcopos habere multos cooperatores atque adjutores *cap. inter cætera de officio judicis ordinarii :* eamque ob causam sacris Cänonibus Archidiaconi instituuntur velut oculi Episcoporum. Et hinc fit

ut liceat uti opera atque ministerio titulariorum Episcoporum, puta si Episcopus infirmâ valetudine laboret, vel de alia causa abesse cogatur, &c. undè quamquàm institutio titulariorum sit per accidens, hoc impedimento esse non potest, quominùs liceat illorum operâ uti, si modò boni eligantur. Quod attinet ad locum Ezechielis, respondent pressè intelligi de Christo vero Pastore sicut & cap. 10. Joannis, ego sum Pastor bonus, &c. Item quamquàm dicto capite omnia enumerentur officia boni Pastoris, *sanare egrotos*, *consolare infirmos*, *&c.* tamen non indè sequi, nec benè concludi, Episcopos teneri illa assiduò & per se-ipsos præstare, ut jam dictum est de aliis Officiis Pastoralibus. At hæc non est responsio sed mera veritatis illusio. Singula expendamus. Primùm, jam semel dixi, estque iteratò dicendum contra hominum istorum cavillationes, præceptum residentiæ Episcoporum esse moraliter intelligendum, ut prudens & recta ratio definierit; id est, quando, quatenùs & quousque potest fieri, idque non impedit quin Episcopi habeant Coadjutores, non dico titularios, sed viros bonos & doctos qui illi sint subsidio; quandoquidem titularii Episcopi sunt monimenta corruptelæ sæculorum posteriorum: quibus videmus mercenarios & lupos pro veris Pastoribus substitui. Hercle quidem cùm tempore Damasi Papæ Chorepiscopi, qui erant velut Suffraganei & Coadjutores Episcoporum, in oppidis in magnum Episcoporum opprobrium increbrescerent, Damasus Papa illos abdicandos esse concludit epist. 5. ubi obiter Pastorum negligentiam castigat: *Nobis relatum est quosdam Episcoporum propter suam quietem Chorepiscopis plebes suas committere ut illicita atque prohibita agant, eosdem Chorepiscopos ea quæ solis Pontificibus debentur sibi usurpare, & ipsos in sua quiete torpere: & curam sibi à Deo commissam negligere, cùm Dominus dicat, bonus Pastor animam suam ponit pro ovibus suis, & vocat eas nominatim & cognoscit suas, & sua cognoscunt eum.* Et item, *sicut novit me Pater, & ego agnosco patrem, & animam meam pono pro ovibus meis. De mercenario autem quid dicat, bene nostis: quia videt lupum venientem, & dimittit oves, & fugit, & lupus rapit, & dispergit oves & reliqua: pro talibus verò negligitur cura Ecclesiæ & ejus status perturbatur, & ideò sunt prohibiti in tantum, ut si aliqui ex his reperti fuerint, à proprio decident gradu; illi namque Episcopi qui talia sibi præsumunt, videntur mihi esse meretricibus similes, quæ statim ut pariunt infantes suos aliis nutricibus tradunt educandos, ut suam citiùs libidinem explere valeant. Sic & isti infantes suos id est populos sibi commissos aliis educendos tradunt ut suas libidines expleant, id est, ut pro suo libitu secularibus curis inhient, & quod unicuique visum fuerit liberiùs agant. Pro talibus enim animæ negliguntur, oves pereunt, morbi crescunt, hæreses & schismata prodeunt, Ecclesiæ destruuntur, Sacerdotes vitiantur & reliqua mala proveniunt. Non taliter Dominus docuit, nec Apostoli instituerunt: sed ipsi qui curam suscipiunt, ipsi peragant, & ipsi proprios manipulos Domino repræsentent. Nam ipse ovem perditam diligenter quæsivit, ipse invenit, ipse propriis humeris reportavit, nosque idipsum facere perdocuit. Si ipse pro ovibus tantam curam habuit, ipse docuit, ipse curavit, ipse sanavit, ipse propriis humeris reportavit, atque in tantum dilexit, ut etiam animam suam multas sustinens injurias, multa opprobria, multasque passiones pro nobis tonderet, quid nos miseri & desides dicturi sumus, qui etiam pro ovibus nobis commissis curam impendere negligimus & aliis educandas tradimus? corrigantur hæc fratres necesse*

*est; quia qui plus laborat, majorem mercedem accipiet; nam non ampliùs quàm duos ordines inter discipulos Domini esse cognovimus, id est duodecim Apostolorum & septuaginta discipulorum: undè iste tertius Chorepiscoporum processerit, funditus ignoramus: & quod ratione caret extirpare necesse est.* Hæc Damasus de Chorepiscopis, quæ multò magis intelligi debent de Titulariis hodiernis. Nam ut sæpè jam monui, ratio & natura ministerialis potestatis non patitur ministrum sibi alium ministrum subrogare, omnesque abusus istinc nascuntur, quòd & Papa & Episcopi arbitrentur se Dominos non ministros gregis; nec desunt adulatores qui illis idipsum persuadeant, & hinc illæ lacrymæ & querelæ nostræ justissimæ. Demùm quòd perhibent textum Ezechielis de solo Christo intelligi, sibi-ipsis falsò blandiuntur, & à B. Gregorio planè confutantur homil. xi. super Ezechielem. Quandoquidem est prophetia quæ nobis pœnas otiosis & desidibus Pastoribus certissimè debitas exhibet. Undè idem Gregorius in hæc verba, *sanguinem ejus de manu speculatoris requiram: in his verbis quid nobis notandum est, quid sólicitè cogitandum, nisi quia nec subjectus ex culpa præpositi moritur, nec præpositus sine culpa est, quando verba vitæ non audiens ex sua culpa moritur subjectus? sed sanguinem subjecti de manu speculatoris requirit; quia ipse hunc occidit, qui eum tacendo morti prodidit: in quibus utrisque pensandum est quantum sibi connexa sunt peccata subditorum, atque Præpositorum: quia ubi subjectus ex sua culpa moritur, ibi is qui præest, quoniam tacuit, reus mortis tenetur, &c. Et si quando vos ad iniquitatem defluitis, etiam ex nostro hoc reatu est, quod obsistentes atque reclamantes in pravis desideriis non habetis. Vobis ergo & nobis parcitis, si à pravo opere cessatis. Vobis & nobis parcimus, quando hoc quod displicet non tacemus. O quàm liber à commissorum sibi sanguine fuerat prædicator egregius qui dicebat: mundus sum à sanguine omnium. Non enim subterfugi, quominùs annuntiarem omne consilium Dei vobis. Si enim non annuntiasset, mundus à sanguine non esset, sed quibus omne consilium Dei annuntiare studuit, ab eorum sanguine mundus fuit.* En igitur genuina loci Ezechielis interpretatio ex B. Gregorio, cui multò magis æquum est quàm adulatoribus & hominibus obnoxiis auscultare.

Ad sextum, quòd jure divino debeatur merces Episcopo & Pastoribus. Nam Mathæi & Lucæ 10. *dignus est operarius mercede suâ*, & Corinth. 9. non alligabis os bovi trituranti, &c. & continuò etiam Episcopus jure divino residere debeat: opponunt hanc falsam esse collectionem, quia inde sequeretur Religiosos jure divino debere suam prædicationem populo: quoniam Religiosi prædicaverint, illis de jure divino debebitur stipendium pariter si juris est divini, quòd artificibus & mercenariis debetur merces, etiam juris erit divini ipsum opus mercenarii: & sic omnes artes mechanicæ juris erunt divini.

Procul dubio hæc mera sunt figmenta sophistica, quæ peccant ab Elenchi ignoratione. Nam Episcopo & Pastoribus missis à Christo aut ab Ecclesia ideò jure divino & naturali debetur merces, & consequenter etiam illi jure divino & naturali debent residere, quoniam illorum missioni atque ordinationi jure divino & naturali annexus est titulus & cura diœcesis aut parœciæ. Quòd de Religiosis prædicantibus verbum Dei asseri non potest: cum mittantur & ordinentur absque ullo titulo & cura diœcesis vel parochiæ: insuper hæc non sunt consectaria; jure divino & naturali debetur

merces operariis & artificibus, ergo illorum opera sunt juris divini & naturalis.

Ad septimum, quòd si residentia jure divino non debeatur personaliter, sequitur omninò tolli posse ab Ecclesia contrariâ consuetudine aut etiam à Papa. Negant adversarii consequentiam: quia sicut omnis lex debet esse justa & rationabilis, ut sit lex, ita vel consuetudo vel decretum Papæ justum esse debet; alioqui purus esset abusus, cui recta ratio manifestè repugnaret: neque convenit ut Prælati à Spiritu sancto positi in cura ovium Christi (quamquàm mediante Petro) ab illa cura sine justa ratione sese expediant, aut cessent absque summi Pontificis judicio, à quo constituti sunt. Nam injustum esset aliquem perpetuò abesse ab Ecclesiâ sua; quia ut Gregorius IX. ait, *licèt longeva consuetudinis non sit levis auctoritas, non tamen usque adeò valitura est ut juri positivo debeat præjudicium facere, nisi fuerit rationabilis & legitimè præscripta.* Hæc Gregorius, cui multò magis est auscultandum quàm Cajetano existimanti jus positivum facilè tolli posse consuetudine; fateor tamen, inquit Catharinus, pœnas quæ lege Ecclesiasticâ statuuntur contra non residentes, posse tolli longâ consuetudine: at absolutè quòd non resideant Episcopi nullâ lege fieri potest; quoniam manifestam iniquitatem contineret contra ipsius rei naturam: Item, cùm sit juris divini, ut Papa habeat auctoritatem ferendi leges & ipsam residentiam præcipiendi: contra jus divinum faceret relaxando aut tollendo residentiam. Itaque concludit Episcopos habere præceptum & modum residentiæ ab ipso Papa: cui cùm data sit potestas in ædificationem non in destructionem, id est, ut oves curentur, non negligantur aut deserantur, non potest abrogare legem residendi, sed dumtaxat modum illius præscribere & de residentia dispensare.

In hàc responsione ad septimum argumentum duo sunt potissimùm capita: primum est, an jus positivum longâ consuetudine tolli valeat, ut Catharinus adversùs Cajetanum disputat: quâ de re nolo inpræsentiarum disserere: quoniam plurimæ aliæ rationes nobis suppetunt, quibus Catharini argumenta contra residentiam convellamus; alterum caput est, Papam legem & modum residendi præscribere, quod negatur: estque superiùs abundè confutatum, ubi fundamenta adversariorum decussimus, quæ hoc nituntur falso atque erroneo Elencho, quòd Papa sit absolutus monarcha non minister Ecclesiæ. Cæterum non Papa sed ipse Christus legem residendi præscripsit, quæ intrinsecè ac essentialiter missioni atque ordinationi Pastorali annexa est, ut superiùs docui.

Octavò, sic proceditur ad hominem. Quando placet Catharino & Campegio residentiam solùm deberi humano non divino jure, ab illis petitur utrùm si tolleretur adhuc deberetur: concedentibus verò nullam deberi quia sublata est, sic urgetur, ergo posset Episcopus impunè non residere: ergo etiam antè Canones de residentia latos poterat Episcopus non residere; respondet Catharinus uno dato absurdo nihil repugnare & aliud sequi absurdum: & semper præceptam esse residentiam ab Ecclesia, tametsi autem Canonibus non fuisset expressa, nihilominùs in Episcopi creatione subintelligi: quia confestim ut creatur Episcopus ipso facto illi injungitur onus curandi atque pascendi gregem, hoc autem illi ab Ecclesia injungitur: sicut Petro præceptum est à Christo ut oves suas pasceret: undè quatenùs exposcit cura Pastoralis eatenùs & debetur residentia.

Hic responsione Catharinus suam causam jugulat, quoniam clarè demonstrat jure divino & naturali intrinsecè ac essentialiter injungi residentiam Pastoribus in sua institutione & missione, sicut natura ipsi oculo intrinsecum præceptum illuminandi corpus tradit, dum oculum procreat, & in capite tanquàm in specula collocat. Nam residentia essentialiter concomitatur pascendi officium, ut superiùs ostendimus.

Ad nonum de sponso & sponsa, quòd Episcopi sint Ecclesiæ sponsi & debeant assiduè cum sua Ecclesia consuescere atque residere, quia quos Deus conjunxit homo non separet, &c. Reponit Catharinus hoc argumentum sibi maximè favere, quoniam (inquit) manifestè videmus quòd Papa amovet & disjungit Episcopum à sua Ecclesia, & in aliam transfert quam illi conjungit cap. inter corporalia de translatione Episcopi in Decretalibus. At (inquit) si talis conjunctio esset à Deo immediatè instituta, Papa id nullo modo facere posset; si enim carnalia matrimonia separare non potest, quantò minùs spiritualia? Certè, inquit, nulla est potestas in terris quæ Papatum vel Papam ipsum qui verè sit Papa, destituere possit. At Papa ipse quamquàm non possit Episcopatum, id est, officium atque ordinem Episcopalem abrogare, potest tamen hunc & illum Episcopum ordinare, idque, si justa adsit causa, jure factum erit: si verò non adsit, nihilominùs factum & abdicatio vim habebit inter homines; Pontifex autem de injuria reddet rationem coram Deo.

Tota hæc responsio Catharini nullo alio quàm imaginario fundamento absolutæ monarchiæ Pontificis fulcitur: nam homo obnoxius ex iis quæ hodie fiunt, regimine Aristocratico & jure communi viâ facti oppressis de tota juris quæstione statuit, atque potestatem ministerialem Ecclesiæ relictam in despoticum imperium transformat. De qua opinatione audi quod Almaïnus contra Petrum Paludanum decernat in quæstione resumptiva antè medium. *Petrus de Palude tractatu suo de Ecclesiastica potestate artic. 5. & 6. dicit unum quod est mirandum, quòd Rex non potest deponere vassalum ut alterum instituat, imò si deponat, non tantùm peccat, sed etiam nihil facit; Papa autem si destituat magis bonum sine causa, & loco ejus ponat minùs bonum, licèt peccet, tamen institutio tenet, si autem minùs bonum destituat ut ponat magis bonum, tenet institutio & non peccat, quæ profectò sententia est igne digna*, ait Almaïnus, *cùm constet Prelatos & Titularios verum jus habere, quo nullus invitus sine causa rationabili privari potest.*

Leonardus Venetus Canonicus regularis in tractatu quem scripsit de residentia, argumentis quibus Episcopi per metaphoram capiti & oculis comparantur, ut quòd sint caput & oculi Ecclesiæ, item quòd appellentur lux mundi, lumen & sponsi Ecclesiæ, respondet ejusmodi comparationes minùs videri ad propositum, ut inde validum eruatur argumentum, quoniam teste B. Dyonisio de divinis nominibus, Theologica mystica non est disputativa nec argumentativa. Undè in similitudinibus ejusmodi sæpè major est dissimilitudo, quoniam diversa est ratio corporis mystici & naturalis. At repono juxtà regulam secundam lib. 2. cap. 2. explicatam, distinguendum esse inter metaphoras & sensum mysticum: quoniam alius est alio abstrusior, ex quo sensus verus elici non potest absque varia, multiplici & forti ratiocinatione: quare ejusmodi metaphoræ parum aut nihil habent de jure divino contra quam accidit in re præsenti;

præsenti: quid enim verius, certius atque evidentius etiam atque etiam absque ulla aut saltem cum exigua ratiocinatione, quàm Christum esse Caput & Sponsum Ecclesiæ propter intimam ejus unionem cum Ecclesia? quid enim certius atque evidentius quàm esse solem justitiæ, & lumen mundi; atque hæc nomina & qualitates proportione servatâ communicasse Apostolis atque discipulis: & consequenter etiam Episcopis atque Presbyteris curam animarum gerentibus convenire adeò ut rectè per analogiam has & similes collectiones facere possimus. *Quod est lumen solis mundo, oculus corpori, sal alimentis, hoc ipsum est Episcopus Ecclesiæ.* Cujus collectionis evidentia & sensus tam clarus atque evidens est, ut etiam pueris notus sit: utque adversarios argumento ad hominem confodiamus. Si hæc eorum collectio de metaphoris & sensu mystico locum habeat, quid eveniet, non dicam illorum absolutæ monarchiæ, sed Primatui Romanæ Ecclesiæ qui solummodò erui potest per variam, multiplicem & fortem ratiocinationem ex metaphoris atque allegoriis hujusmodi? *Tu es Petrus aut petra, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, tibi dabo claves regni Cælorum, &c. Pasce oves meas, pasce agnos meos, &c.* dicam certè quod verum & notissimum est multo expeditiùs & procliviùs colligi posse ex Scripturis residentiam juris esse divini, quàm Ecclesiæ Romanæ Primatum, idque si quis in dubium revocet, velim ipse periculum faciat, & in aciem utrinque explicet locos Scripturæ, unde residentia & Primatus necessitate consequentiæ inferri possunt. Nam intrinsecè atque essentialiter missioni, institutioni, atque ordinationi Pastorum annexa est cura & residentia. Undè ex omnibus Scripturæ locis, quibus potestas Ecclesiastica instituitur & confertur, rectè & facilè induci potest. At Romanæ Ecclesiæ Primatus ut eruatur, etiam atque etiam magnam vim animo nostro facere debemus: hácque in re plus valet Ecclesiæ consensus quàm ullus Scripturæ locus, quoniam eò ipso quòd Christus dixerit Petro, *tu es Petrus aut petra, tibi dabo claves regni Cælorum, &c. Pasce oves meas, &c.* non inde potest directè & clarè colligi hæc omnia ad Romanam Ecclesiam pertinere. Aliud enim est absolutè loqui de Primatu, & aliud de Ecclesiæ Romanæ primatu: quem nodum dissolvendum relinquo oppugnatoribus residentiæ Pastorum tanquàm jure divino minùs institutæ. Quorum argumenta opinioni tantùm imaginariæ de absoluta Papæ monarchia incumbunt. Verùm quantis sit fabricis & molitionibus impeditum, ne residentia juris esse divini in Tridentino Concilio statueretur, disces ex luculentissima epistola * Gentiani Herveti ad Alphonsum Salmeronem Theologum societatis, quam exhibuimus in historia Tridentinæ Synodi.

§ XXVII. Sed ex longa, utilissima tamen digressione me tandem recipio ad Vallium, qui pag. 49. sui Elenchi consuetos suæ Rhetoricæ flores, musivaque opera in Anonymum spargit, *quem ait cæcutire, sibi-ipsi apertè contradicere, & cum Luthero desipere, quando dixit omnem principatum quoad vim coactivam ab hominum consensu pendere: Nam Lutherus docet neque Papam, neque Episcopos, neque ullum hominem jus habere instituendi, vel unicam syllabam super hominem Christianum sine ejus consensu*, inquit Redargutor. Deinde pag. 51. asserit *coactionem & consensum sic inter sese pugnare, ut nequidem per absolutam Dei potentiam simul cohærere queant*,

Oo

* *Legitur hæc epistola ad calcem hujus voluminis.*

*quia coactio est in invitum ac renitentem, consensus autem à liberrima voluntate manat.* Et hæc est decima quinta Vallii Redargutio in caput 2. libelli de Ecclesiastica & politica potestate. Eudemon Joannes Presbyter & Theologus Societatis in epistola ad amicum Gallum super libro Joannis Barclai de hoc Richerii proloquio disputans. *Omnis principatus quoad vim coactivam ab hominum consensu pendet, illud appellat immane pronunciatum Regibus & respublicis exitiabile : atque Richerium quia Jesuita non est, à viris primariis ferri & laudari ;* propria sunt verba.

Verùm hæc mera sunt commenta & calumniæ quibus auctorem innocentem opprimere voluerunt : quamquàm hac in parte nihil à communi Theologorum, nequidem à Vallii & Jesuitarum sententia discrepet. Nam hoc effatum quod immane & exitiale vocant, verissimum & certissimum est, præsertim in statu aut principatu electivo, qualis est Ecclesiâ, & ita quidem Cardinalis Cusanus docet lib. 2. de concordantia cap. 15. *Cùm naturâ omnes sint liberi,* ait, *tunc omnis principatus, sive consistat in lege scripta, sive viva, apud Principem per quem coërcentur à malis subditi, & eorum regulatur libertas ad bonum metu pœnarum, est à sola concordantia & consensu subjectivo. Nam si naturâ æquè potentes & æquè liberi homines sunt, vera & ordinata potestas unius communis æquè potentis, naturaliter nonnisi electione & consensu constituitur. 2. dist. cap. Lex, & 8. dist. Ea quæ contra, ubi dicit pactum inter se civitatis aut gentis consuetudine vel lege firmatum.* Idem lib. eodem cap. 34. ad calcem. *Ex subjectorum electione & consensu radicatur Superiorum potestas suo modo coactiva in eos ; qui enim primò erant liberi eligendo super se Præsidem se ei subjiciunt. Undè ex hoc fundamento superiùs sæpè dicitur potestatem coactivam aut Principis aut legis ex approbatione per se ad hoc, communi consensu tanto vel expresso constitutum robur habere : sic enim dicitur quamquàm omnis potestas desursum sit, sive coactiva, sive æcumenica, regulativa & ordinativa : tamen ad hoc ut ipsa extrinsecè in actum prorumpere possit, homines Christianos liberos regulando vel cogendo, tunc recta regula prærequirit subjectionem liberam eorum, cùm ipsi ex lege Fidei Christianæ & naturali jure non arctentur extra terminos libertatis.* Quæ sententia Cusani luculentiùs explicabitur lib. 4. cap. 6. & 7. ubi omnium Theologorum atque ipsius Vallii consensione convincam, *leges non obligare nisi recipiantur, atque in hominum mores transeant.* Ac propterea hominum consensionem necessariò exigere. Accedit, quamquàm jurisdictio habitu & in actu signato cùm Episcopali aut Sacerdotali conferatur, ut demonstratum est, nihilominùs ad ejusdem usum atque exercitium subditorum consensum flagitari. Quocirca ex Durando & Gersonio supra monui *jurisdictionem Ecclesiasticam verè aut interpretativè liberam esse circa personas in quas exercetur : ita ut nemo invitus doceatur Evangelium, baptisetur, confirmetur, vel absolvatur in foro conscientia.* Procul dubiò effatum quod immane atque exitiale Regibus criminantur, locum etiam habet in quocumque Regio, justo atque legitimo principatu, explicitè nimirùm aut implicitè, verè aut interpretativè, expressè aut tacitè : & quidem priori modo in regnis electivis, quale est Poloniæ principatus. Posteriori in aliis etiam hæreditariis, verbi causâ, quamprimum Franci Duce Pharamundo in Gallias invaserunt, ac lege regiâ supremam dirigendi & cogendi potestatem in illum transfuderunt, verè explicitè atque expressè consensum dederunt ut monarchicè gubernarentur : dehinc in diem

hodiernum *idem consensus tacitè, interpretativè* atque implicitè decurrit & continuat, quibus accuratè ponderatis omnes calumniæ adversariorum exarmatæ sunt.

Quòd autem Vallius me imperitiæ accusat, ac si pugnantia loquerer, ipsemet valdè imperitus est: dum non attendit actionem & consensum, quamquam uno & eodem tempore de uno atque eodem dici nequeant, tamen nihil repugnante, quin separatim aut respectu diversarum circumstantiarum temporis personarum, &c. tribuantur alicui. Nam communitas aut respublica quæ lege regiâ summum transfert imperium in regem, consensu quidem suo idipsum ratum efficit; atque in vim hujus consensus universalis Reipublicæ homines singulares & privati cives, si legibus parêre detrectent, coguntur & castigantur à Principe. Magister Georgius Froger Vallii discipulus & librorum ejusdem magnificus & fiduciarius approbator in notis, quas contra libellum de Ecclesiastica & politica potestate scripturivit, causatur leges punitivas teste Aristotele 5. Ethnicorum ad Nicomachum, cap. 2. transire in rem judicatam, non ex hominum consensu, sed ex natura commissæ vel omissæ, quæ talem pœnam exigit. Sed fallit aut fallitur Elenchi ignoratione: etsi enim leges humanæ pœnales certam pœnam delictis irrogant in actu primo, nihilominùs revera mitti non possunt in rem judicatam, nisi recipiantur: quia testimonio omnium Theologorum atque ipsius Vallii actualis obligatio legum pendet à consensu & receptione hominum.

Hîc prudens omitto nonnullos mihi improperio vertisse, qui hâc formulâ, *omnis principatus quoad vim coactivam ab hominum consensu pendet;* designare voluerim excommunicationem ferri non posse in invitum, quæ putida est calumnia, satis depulsa præstitutis rationibus. Cùm enim Papa cæterique Pastores Ecclesiæ jure electionis, non sanguinis aut hæreditatis constituantur: insurgit necessariò in vim consensus veri aut interpretativi Ecclesiæ Catholicæ & diœcesis, cui datur Papa & Episcopus; homines privatos Ecclesiam audire nolentes, censuris Ecclesiasticis innodari & castigari.

*FINIS LIBRI SECUNDI.*

# LIBER TERTIUS.

## CAPUT PRIMUM.

*I. Regulæ & fundamenta adversariorum cum veris atque orthodoxis regulis & fundamentis comparantur & disturbantur.*

*II. Locus Tertulliani in gratiam absolutæ potestatis Petri suo gennino sensu asseritur.*

*III. Quid sibi velit Optatus, dum ait solum Petrum claves regni Cælorum cæteris communicandas accepisse à Christo, & unicam esse in tota Ecclesia Cathedram Episcopalem, in qua omnium primus sederit Petrus, &c.*

*IV. Leonis Magni testimonia de Petri super alios Apostolos privilegiis explicantur.*

*V. Quid tenendum sit de B. Gregorii testimonio asserentis Petrum universo gregi, & reliquos Apostolos quasi in partem solicitudinis missos, ut contendit Baronius.*

*VI. Quo sensu S. Gregorius Romanum Pontificem caput Fidei appellarit.*

*VII. Gratiani testimonia pro absoluta Monarchia expenduntur.*

*VIII. Quâ notione capiendum sit, quod Gratianus post Nicolaum I. Papam asserit omnes Ecclesiæ dignitates per Romanam Ecclesiam institutas: hancque solam fundatam à Christo, & B. Petro terreni simul atque Cælestis imperii jura commissa fuisse, Romanamque Ecclesiam esse matrem Fidei.*

I. FUndamentis causæ nostræ bene atque validè meo judicio constitutis, superest de imaginariis adversariorum dicamus, eaque demoliamur: quod ut certâ methodo fiat, novem regulis quibus fulciuntur novem regulis cap. 2. libri 2. supra explicatis opponemus. Quo ex utrorumque comparatione Lector de veritate hujus controversiæ statuere valeat: equidem illorum fundamenta in apertum exponere, confutare est. Primùm enim contra expressam voluntatem & facta Christi Evangelio clarissimè consignata: necnon etiam contra praxim Ecclesiæ primitivæ (quæ certissima est divinæ voluntatis interpres in ratione regiminis & po-

litiæ Ecclesiæ ) quoddam jus divinum imaginatium & typum & analogiam regiminis Monarchiarum temporalium contra naturam & causas essentiales potestatis ministerialis Ecclesiæ comminiscuntur. Ad hanc imaginariam regulam omnes Pontificum Constitutiones, Bullas, Decretales & Censuras ad Ecclesiæ regimen hodiernum spectantes componunt & modulantur ; sicque juris quæstionem quæstione facti, id est, hodiernâ praxi definiunt, aut potiùs opprimunt. *At quotusquisque est tam vanus & temerarius qui sine ullo testimonio divino affirmet ea esse, quæ Dominus dicere noluerit ? ait S. Augustinus tractatu 96. in Joannem.*

Secunda regula est, quòd jure divino, complexo, metaphorico, allegorico & parabolico obscuro, contra omnes Logicæ & Theologiæ leges ad constituendum dogma Catholicum de absoluta infallibili Papæ Monarchia abutantur, quasi ex his Scripturæ locis, *tu es Petrus & super hanc petram, &c. pasce oves meas, &c.* præter S. Petri Primatum & Decanatum super alios Apostolos quicquam aliud colligi posset : atque absoluta Monarchia & Primatus non res essent Toto Cælo discrepantes.

Tertia, contra jus divinum, naturale & Canonicum potestatem ministerialem spiritualem Ecclesiæ in dominatum & potestatem absolutè atque intrinsecè cogendi adinstar sæcularis Monarchiæ transformant, ut Turrecremata lib. 2. de Ecclesia cap. 26. & 47. Bellarminus 5. de Rom Pontifice & lib. adversùs Barclaium atque omnes alii scriptores Romani, de quibus aliàs. Profectò Dominus his conceptis formulis suos dominari, hoc est, per vim & coactionem externam absolutè imperare vetat Math. 20. *Quicumque voluerit inter vos major fieri, sit vester minister. Reges gentium dominantur, vos autem non sic.* Lucæ 22.

Quartò, quia summam totius auctoritatis Ecclesiasticæ ad Christi Sacerdotium tanquàm ad causam efficientem minimè referunt, sed sophisticè contendunt per communicationem Sacerdotii Christi solam potestatem ordinis in corpus verum, & in foro tantùm interno Pœnitentiæ conferri, atque his verbis, *pasce oves meas, &c.* supremam jurisdictionem in foro externo & contentioso soli Petro & Papæ, ut eam aliis communicet, reservari : effectum pro causa, hoc est, non causam pro causa usurpant, ac sophisticè ea distinguunt & separant, quæ Christus cum suo Sacerdotio cumulatè & conjunctim contulit.

Quintò, contra Scripturæ & Patrum testimonia, ac praxim Ecclesiæ primitivæ, cavillantur aliam fuisse Petri & cæterorum Apostolorum potestatem : quasi Petrus esset Pastor ordinarius, & reliqui Apostoli dumtaxat legati extraordinarii : ex quo dolosè inferunt longè aliam fuisse potestatem Apostolorum & Episcoporum qui Apostolis successerunt : quod tamen & falsum & erroneum esse docuimus supra.

Sextò, fingunt per adeptionem ordinis solam potestatem in corpus Christi verum & in foro tantùm conscientiæ, minimè verò potestatem jurisdictionis in foro externo dari : quod repugnat doctrinæ Patrum & legi divinæ, quæ hæc non distinguit, neque nos debemus distinguere, ut loquuntur Jurisconsulti.

Septimò, locos Patrum oratorios, obscuros & ambiguos passim velut dogmaticos venditant, contra omnia Theologiæ & Logicæ principia : neque ejusmodi locos ad ullam causam essentialem potestatis Ecclesiasticæ, nisi fortè ad unum Petrum aut Papam revocare queant : Petrus autem & Papa sunt membra, instrumenta

& ministri, non causæ essentiales Ecclesiæ, quæ æternæ & immortales esse debent.

Octavò, nullos Patres suæ opinionis auctores, sed solos Pontifices in sua causa, vel homines dedititios, ambitiosos, adulatores, atque alios quærentes quæ sua sunt, non quæ Christi, Philipp. 2.

Nonò, Concilia ipsa & Canones Pontifici tanquàm absoluto Monarchæ subjiciunt, atque moderna Concilia Florentinum & Lateranense, quæ suis nævis non carent, antiquis atque indubitatis Conciliis præponunt: utque multa paucis complectar, illorum Monarchia his duobus Elenchis sophisticis tota incumbit: nimirùm à dicto secundùm quid ad dictum simpliciter, & à suppositione principii. Finguntenim Dominum constituisse Petrum Ecclesiæ Monarcham & Caput visibile Ecclesiæ, absque quo Ecclesia nullo modo posset consistere. Deindè proportione gubernationis Monarchiarum mundi, quæcumque lubet placita comminiscuntur; quasi Christus Ecclesiam suam ad normam status politici terreni gubernari voluisset: sicut hodie magnâ parte à Curia Romana regitur. Prætereà ubi nihil habent firmi quod opponant, sæpè vociferantur Lutherum, Calvinum atque alios hæreticos ita sentire: sic enim Religione injectâ ignaros atque idiotas percellere conantur.

II. Verùm pergamus ad examen auctoritatum & rationum quibus suam opinionem roborant. Certè miratus sum quemdam virum primarium objecisse Tertullianum nominatim docere *claves soli Petro, id est personaliter esse datas lib. de pudicitia cap. 21.* Quandoquidem Tertullianus librum hunc scripsit contra Ecclesiam Catholicam cùm esset errore Montani inquinatus, & privatim negat Ecclesiam Romanam habere potestatem remittendi peccata commissa in Deum, cujusmodi sunt Mœchiæ & alia peccata quæ vocat mortalia; quæ à solo Deo & Ecclesia spirituali posse remitti perhibet: non quidem inficiatur unumquemque nostrûm peccata in se commissa posse septuagies septies remittere juxtà præceptum Christi Mathæi 18. cujusmodi sunt injuriæ quibus alius ab alio afficitur. Cæterum per Ecclesiam spiritualem non Episcopos seorsim vel collectim sumptos, sed SS. Trinitatem intelligit: aitque Apostolos si unquam peccata mortalia in Deum remiserint, hoc non ex disciplina & lege ordinaria, sed ex potestate absoluta Dei & lege extraordinaria exercuisse, sicut dum mortuos suscitabanr, aut alia patrabant miracula. Quocirca concludit potestatem remittendi ejusmodi peccata delatam Petro Mathæi 16. & Apostolis 18. fuisse personalem: neque ad posteros transisse mortuis Apostolis: sed soli Deo & Ecclesiæ spirituali reservatum ut ejusmodi peccata condonet: idque probat, quoniam Christus per Petrum potestate extraordinariâ Ecclesiam ædificare voluit: En summa erroris Tertulliani, cujus hîc verba exscribam. *De tua nunc sententia quæro: undè hoc jus Ecclesiæ usurpes? si quia dixerit Petro Dominus, super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam: tibi dabo claves regni cælestis: vel quæcumque alligaveris vel solveris in terra, &c. idcircò præsumis & ad te derivasse solvendi & alligandi potestatem, id est, ad omnem Ecclesiam Petri propinquam: qualis es evertens atque commutans manifestam Domini intentionem personaliter hoc Petro conferentem: super te (inquit) ædificabo Ecclesiam meam, & dabo tibi claves, non Ecclesiæ, &c. Et in ipso Ecclesia exstructa est, id est super ipsum, &c.* Hæc Tertullianus, qui antequam hæresi Montanistarum esset

contaminatus, docuit Dominum Petro & per Petrum Ecclesiæ claves reliquisse, in scorpiaco adversùs Gnosticos cap. 10.

III. Baronius tomo 1. Annalium ad annum Christi 34. ubi de Primatu Petri velitatur num. 201. perhibet *Optatum docere Petrum meruisse omnibus praferri Apostolis, & claves regni Cælorum communicandas cateris solùm accepisse bono unitatis.* Hic integrum locum Optati ex lib. septimo historiæ Africanæ exscribam: ut enim convinceret Donatistas non debuisse schisma facere propter nonnullos, qui sacros libros tempore persequutionis Decii Imperatoris comburendos tradiderant, ostendit à majore ad minùs, longè majorem culpam fuisse in Petro quàm in illis sacrarum Scripturarum traditoribus, & tamen Christum, ut demonstraret unitatem Ecclesiæ servandam, neque propter quorumdam Pastorum errata schisma esse faciendum, dedisse claves Petro, quamvis ter Dominum abnegasset, cujus trinam negationem quovis alio genere peccati majorem sic indicat. *Gravius est enim negare eum qui loquutus sit, quam tradidisse verba qua loquutus sit. Et cùm hac ita scripta sint, tamen bono unitatis B. Petrus, cui satis erat si postquàm negavit solam veniam consequeretur, & praferri Apostolis omnibus meruit, & claves regni Cælorum communicandas cateris solus accepit.* Et aliquantò inferiùs. *Potuit utique caput Apostolorum ita se gubernare, ut nihil incurreret quod doleret: sed ideò in uno titulo ejus multa videntur errata, ut possit ostendi bono unitatis omnia debere Deo servari, & nescio an in altero hoc genus peccati tanti ponderis esse possit, quanti in B. Petro fuisse manifestum est: quisquis enim fortè in aliqua persequutione negavit Filium Dei, in comparatione B. Petri videtur leviùs deliquisse si negavit quem non vidit, si negavit quem non agnovit, si negavit cui nihil promisit, si semel negavit, &c.* Quo ex textu claret Optatum multa per Anxesim dicere, ut œconomiæ suæ & proposito inserviat: & consequenter non omnia esse dogmatica, cujusmodi est *solum Petrum claves regni Calorum communicandas cateris Apostolis* accepisse: hoc enim omnium Patrum antiquorum atque ipsius Bellarmini testimonio falsum est. Quocirca Baronio hunc locum venditanti consensum Catholicum atque insuper unius judicium nullum esse opponimus. Vide octavam regulam cap. 2. libri 2. supra positam. Cæterum genuinus & dogmaticus Optati sensus est, Petrum tanquàm os & Coryphæum Apostolorum & symbolum ac figuram unitatis Ecclesiæ claves accepisse à Christo communicandas quidem non cæteris Apostolis qui honore & potestate Petro erant æquales, sed Episcopis qui erant ubique terrarum constituendi ad promulgandum Evangelium. Neque solus Petrus ita claves communicavit, sed omnes alii Apostoli qui etiam Episcopos constituerunt, sicut & Petrus. Profectò in legendis Patrum libris semper meminisse debemus regulæ Augustini Can. ego solis dist. 9.

Bellarminus lib. 1. de Rom. Pontifice cap. 25. alium locum profert Optati lib. 2. statim initio, undè infert *Petrum & Caput Ecclesia & ejus Cathedram unicam dici in tota Ecclesia*, locus autem Optati integer sic habet. *Igitur negare non potes scire te in urbe Roma Petro primo Cathedram Episcopalem esse collocatam: in qua sederit omnium Apostolorum Caput Petrus; undè & Cephas appellatus est. In qua una Cathedra unitas ab omnibus servaretur, ne cateri Apostoli singulas sibi quisque defenderent, ut jam schismaticus & peccator esset qui contra singularem Cathedram alteram collocaret. Ergo Ca-*

*thedra unica quæ est prima de dotibus, sedit prior Petrus, cui successit Linus, Lino successit Clemens, Clementi Anacletus, &c. Julio Liberius, Liberio Damasus, Damaso Siricius hodie qui noster est socius, cum quo nobis totus orbis commercio formatarum in una Communionis societate concordat, &c.*

At primùm respondeo, Bellarminum corrumpere textum Optati ut procliviùs suam sententiam corroboret: ubi enim Optatus habet, *in qua una Cathedra unitas ab omnibus servaretur, &c.* Bellarminus legit, *in quo uno Petro scilicet Cathedra unitas servaretur*: quasi verò hæc unitas Cathedræ à solo Petro aut à Papa efficienter & non symbolicè penderet: siquidem nomine unius Cathedræ, una fides & doctrina Evangelica intelligitur, quam Petrus confessus est Mathæi 16. *Tu es Christus Filius Dei vivi.* Neque his contentus Bellarminus, ubi Optatus legit, *ergo Cathedra est unica, quæ est prima de dotibus*, sedit prior Petrus &c. Contra ille substituit, *ergo Cathedra una est quæ est prima de dotibus in ea sedit primus.* Secundò, urgeo Optatum hoc in loco alludere ad Cypriani sententiam lib. de unitate Ecclesiæ supra explicatam, ubi ait: *Primatus verò Petro datur ut una Christi Ecclesia & Cathedra monstretur, &c.* Quæ verba convincunt Petrum aut Papam esse symbolum, non causam efficientem unitatis. Ut enim Cathedra S. Thomæ verbi gratiâ est symbolum doctrinæ ejusdem, ita & hæc una Cathedra Petri figura est doctrinæ Evangelicæ, auctore Hieronymo, Chrysostomo, Bedâ & aliis supra laudatis. Porrò cùm una atque individua sit ubique hæc fides, *tu es Christus Filius Dei vivi*, sicut etiam doctrina Evangelica quam cuncti Apostoli promulgarunt: & Paulus eam Romæ prædicarit sicut & Petrus, imò plus omnibus aliis Apostolis laborarit in Evangelio prædicando. Certè hæc Cathedra nihilò magis ad Petrum quàm ad Paulum pertinet, nisi ratione Primatus unici Petri, qui est figura & symbolum unitatis hujus doctrinæ & Cathedræ. Tertiò, notandum mentem Optati esse demonstrare, Donatistas qui schisma fecerant nullo modo esse participes unitatis hujus Cathedræ & doctrinæ Evangelicæ, quando nullam cum Ecclesia Catholica communionem inirent, & continuò extra Ecclesiam, idque solâ lectione textus Optati liquet: quod antè illum Cyprianus de Novatianis probarat lib. de unitate Ecclesiæ, ut superiùs ostendimus. Quartò, quod spectat ad nomen capitis ab Optato usurpatum, non est capiendum in eam partem, ut Papa aliquid in Ecclesiam influat, vel quòd sit primus & Princeps Ministrorum Christi, ut lib. 2. docuimus. Mirum autem est Optatum vocem *Tò* Cephas interpretari caput, id enim apertè repugnat Sententiæ Evangelii Joannis cap. 1. versu 42. ubi docet Cephas significare Petram, vox enim est Syriaca non Græca.

IV. S. Leo Magnus permulta dixit oratoriè quæ ab adversariis dogmaticè capiuntur. Primùm, sermone tertio in die anniversario suæ assumptionis ad Pontificatum, fundamenta absolutæ Monarchiæ sic delineavit: *Magnum & mirabile, dilectissimi, huic viro consortium potentiæ suæ tribuit divina dignatio: & si quid cum eo commune cæteris voluit esse Principibus, numquam nisi per ipsum dedit quicquid aliis non negavit.* Item sermone 2. in natali Apostolorum Petri & Pauli exponens hunc locum, *Ego rogavi pro te Petre, ut non deficiat fides tua. In Petro ergo omnium fortitudo munitur, & divina gratiæ ita ordinatur auxilium & firmitas, quæ per Christum Petro tribuitur, per Petrum Apostolis conferatur.* Item epist. 93. editionis Romanæ

quæ

quæ in collectione Conciliorum Binii est 89. *Sed hujus muneris Sacramentum ita Dominus ad omnium Apostolorum officium pertinere voluit, ut in beatissimo Petro Apostolorum omnium summo principaliter collocaret, ut ab ipso quasi quodam capite dona sua velut in corpus omne diffunderet, ut exortem se mysterii intelligeret esse divini, qui ausus fuisset à Petri soliditate recedere; hunc enim in consortium individuæ unitatis assumptum, id quod ipse erat voluit nominari, dicendo, tu es Petrus & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam.* Item epist. ad Anastasium Thessalonicensem Episcopum quæ est 84. Binii omnium primus quod sciam meminit plenitudinis potestatis ad mentem recentiorum, quasi Papa esset absolutus monarcha. *Vices nostras ita tuæ credimus charitati (inquit) ut in partem sis vocatus solicitudinis, non in plenitudinem potestatis.* Deinde sub finem epistolæ. *Hæc connexio totius corporis unanimitatem requirit; sed præcipuè exigit concordiam Sacerdotum: quibus cùm sit dignitas communis, non est tamen ordo generalis, quoniam & inter beatissimos Apostolos in similitudine honoris fuit quædam discretio potestatis: & cùm omnium par esset electio, uni tamen datum est ut cæteris præemineret. De qua forma Episcoporum quoque orta est distinctio, & magnâ dispositione provisum est, ne omnes sibi omnia vendicarent, sed essent in singulis provinciis, quorum inter fratres haberetur prima sententia, & rursùs quidam in majoribus urbibus constituti solicitudinem susciperent ampliorem, per quos ad unam Petri Sedem universalis Ecclesiæ cura conflueret, & nihil usquam à suo capite discederet, &c.*

Hi autem & similes loci, qui apud Leonem Magnum leguntur, dehinc occasionem multis Pontificibus suas dilatandi fimbrias præbuerunt. Nam sicut à Rege Franciæ, verbi causâ, omnis auctoritas & jurisdictio proportionatim & respectivè in Proreges, Legatos Principis, Parlamenta & reliquos regni Magistratus dimanat: similiter finxerunt à S. Petro & ejus Successoribus totam jurisdictionem Ecclesiasticam in reliquos Episcopos, Archiepiscopos & Primates vel Patriarchas haud aliter fluere, quàm *unguentum in capite quod descendit in barbam Aaron atque oram vestimenti ejus.* Porrò cùm observarent sacram Scripturam cum universis Patribus clarè asserere Christum ex æquo, individuè & in commune Sacerdotium suum cum jurisdictione clavium contulisse Apostolis: atque omnes Apostolos *honore & potestate pares esse Petro*, ut vim hujus argumenti declinarent, ut jam dixi, commenti sunt Christum separatim contulisse potestatem ordinis, à potestate jurisdictionis in foro exteriore: hancque uni Petro creditam ut eam communicaret aliis. Item finxerunt cæteris Apostolis supremam potestatem delatam velut Legatis extraordinariis, & non tanquàm Pastoribus ordinariis, atque etiam cum quadam juridica subjectione ad Petrum Pastorem ordinarium, imò Ordinarium Ordinariorum, ut loquuntur: cui soli Christus dixit, *pasce oves meas.* Sic enim de Turrecremata lib. 2. de Ecclesia cap. 12. Cajetanus de comparatione auctoritatis Papæ & Concilii cap. 3. & 4. Bellarminus lib. 1. de Rom. Pontifice cap. 12. quibus distinctionibus de potestate ordinis & jurisdictionis hæc verba Leonis originem præbuisse arbitror, quoniam inter beatissimos Apostolos in similitudine honoris quædam fuit discretio potestatis. Quam loquendi formulam Baronius lib. 1. annalium ad annum Christi 34. num. 203. haud aliter urget, quàm aliquod divinum Oraculum Evangelii fide tenendum. His

Pp

autem atque similibus Pontificum dictis in sua causa opponendum est quod Parisiensis Cancellarius jam aliàs prolatus statuit lib. 2. articulorum contra Petrum de Luna in probatione tertiæ conclusionis : scilicet , *illa jura esse reverenter glossanda & interpretanda ad invariabilem legem Christi. Et si quis velit illa tenere in suis terminis protervè & rigidè , nos cum omni libertate talia scripta negare , & per consequens non esse canonica : quoniam nullum jus est censendum , quod divinæ legi convincitur contrariare.* De epistola Leonis ad Thessalonicensem Episcopum res sic habet , ille mandarat Thessalonicensi Præsuli , ut quasdam controversias in Illyrio sibi proximo definiret ( Illyrium autem Romano Patriarchæ subjiciebatur ) cùmque Thessalonicus Episcopus mandati fines excessisset , meritò à Leone Magno reprehenditur qui in ejusmodi reprehensione multa blandiente Cathedrâ effundit , ut cum D. Bernardo loquar. Verùm rescire oportet (hoc enim ad Historiæ Ecclesiasticæ notitiam spectat) morem instituendi & remittendi Legatos in exteras Povincias, quem Romani Pontifices diligenter prudenterque excoluerunt , non parvam accessionem incremento potestatis absolutæ præbuisse de potestatis plenitudine , quam in partem sit capienda docet Synodus Constantiensis sessione 8. decernens Papam habere potestatem super Ecclesias disgregatas pro juris divini , naturalis & Canonici exequutione : atque etiam ut leges condat in actu primo. Cæterum S. Leo clarè ostendit Metropoles Ecclesiasticas ad Typum Metropolium Imperii erectas, *dum perhibet Episcopos in majoribus urbibus* constitutos majorem suscepisse solicitudinem.

V. Baronius ad annum Domini 34. num. 203. ut probet Petrum universo gregi , reliquos autem in partem dumtaxat solicitudinis quoad jurisdictionem evocatos à Christo : hunc D. Gregorii textum in aciem explicat ex epist. 38. lib. 4. ad Joannem Constantinopolitanum. *Certè Petrus Apostolus primum membrum sanctæ & universalis Ecclesiæ est : Paulus & Andræas, Joannes quid aliud quàm singularum plebium capita? Et tamen sub uno capite omnes membra sunt Ecclesiæ ; atque ut cuncta brevi cingulo loqutionis astringam, sancti ante legem, sancti sub lege, sancti sub gratia, omnes hi perficientes Corpus Domini in membris sunt Ecclesiæ constituti,*

Respondeo ex communi & Catholico consensu omnium Patrum atque adeò ipsiusmet Bellarmini constare totum orbem terrarum committi regendum Apostolis ex æquo Joannis 20. *sicut misit me Pater & ego mitto vos.* Item Mathæi & Marci ultimo. Euntes *in mundum universum prædicate Evangelium omni creaturæ.* Itaque contendo hunc communem consensum totius Ecclesiæ Catholicæ unius Gregorii opinioni meritò præponi : cùm exploratissimum habeam virum sanctissimum atque humillimum idem facturum, & certum sit adversarios non posse aciem horum locorum Scripturæ & consensus Catholici Patrum aliter declinare, quàm Elencho à suppositione principii, fingendo solum Petrum fuisse ordinarium Pastorem, alios verò Apostolos solummodò legatos extraordinariâ potestate donatos.

VI. Bellarminus in responsione apologiæ pro juramento fidelitatis quam sub nomine Mathæi Torti edidit, & postea ut suam approbavit §. XLII. disputat quid sit Papam esse *Caput fidei*, captatâ occasione ex hoc loco D. Gregorii lib. XI. epist. 42. ad Episcopum Panormitanum, cui Gregorius Pallium miserat, & in hujus muneris adornationem ita scripserat, caveret, *ne Apostolicæ Sedis reverentia ullius præsumptione*

*turbaretur. Tunc enim (inquit) status membrorum integer manet, si caput fidei nulla pulset injuria, & Canonum manet incolumis atque intemerata semper auctoritas: ut sicut à nobis hujusccemodi decoris usum ad Sacerdotalis officii honorem accepisse te gaudes, ita etiam morum atque actuum probitate susceptum adornare contendas officium. Sic etenim alterno eris decore conspicuus, si ad hujuscemodi corporis habitum mentis quoque tuæ bona concordant.* Bellarminus autem docet Papam dici *caput fidei à B. Gregorio, nihil aliud significare, quàm esse Caput Fidelium, Caput Ecclesiæ, Caput per quod Ecclesia fidem & discit & docet.* Quæ verba in bonum sensum capi possunt modò Bellarminus ejusmodi vocibus æquivocis infallibilem Papæ monarchiam instaurare nolit. Fateor quidem Papam esse caput, id est, primum & principem omnium fidelium. Fateor quoque & caput Ecclesiæ ad eundem modum dici posse. Item caput esse per quod Ecclesia fidem discat & doceatur, modò Ecclesia pro cœtu fidelium non pro hierarchico ordine collectim sumpto capiatur: quia certum est Christum toti Ecclesiæ Sacerdotali, non uni & soli Petro seorsim sumpto claves & gratiam infallibilitatis concessisse, multòque potiorem esse Ecclesiæ & Concilii quàm Papæ auctoritatem: Sed verba D. Gregorii dogmaticè expendamus: *tunc status membrorum integer manet, si fidei caput nulla pulset injuria:* ita meus Codex legit, *non pulsetur*, ut habet Bellarminus. Primò *status membrorum integer manet*, amphibologiâ laborat: *omnes enim unum corpus sumus in Christo, alter alterius membra*, neque ullo modo esse possumus membra Papæ, quocirca hæc verba S. Gregorii *status membrorum &c.* oratoriè capienda sunt, continuòque etiam hæc alia, *si fidei caput nulla pulset injuria*, si quidem *tò caput fidei* relationem dicit ad hanc aliam formulam *tò status membrorum &c.* neque *tò* caput ullum alium dogmaticum sensum potest admittere, quàm si intelligamus Papam ratione Primatus, & *tanquàm os omnium Episcoporum & Successorem Petri*, omnibus aliis præire in edenda fide, sicut Petrus aliis Apostolis anteivit; nequaquàm verò quòd solus Papa sit causa efficiens decretorum fidei, aut ei donum infallibilitatis competat. Eâdem pariter notione Legati Cælestini PP. I. in prima Synodo Ephesina ad calcem actionis 2. vocant Petrum *totius Fidei Caput*, vide collectionem Binii tomo 1. Conciliorum, in tomo 2. Ephesini Concilii cap. 15.

VII. Gratianus 2. *quæst. 7. Can. Petrus*, persuadere vult S. Gregorium docere potestatem regni accepisse lib. 9. epist. 39. ad Theoristam Patritiam circa medium. *Petrus*, ait Gratianus, *potestatem regni acceperat: & tamen idem Apostolorum primus querimoniæ contra eum à fidelibus factæ, cur ad gentes intrasset, non ex potestate officii (quâ posset dicere, oves Pastorem suum non accusent, nec reprehendant) sed ex ratione divinæ virtutis quâ gentiles acceperant Spiritum sanctum, respondit.* Neque dissimili argumento Vallius utitur lib. de suprema potestate, parte 1. quæst. 8. paulò ante medium. Christus (inquit) passim regni nomine in sacris litteris Ecclesiam significavit Lucæ 16. *Simile est regnum Cælorum decem Virginibus vel homini Patrisfamilias, sagenæ missæ in mare, ut luculenter docet Gregorius in Evangelia: atqui Regno Rex est essentialis, & absque eo nequidem dari, sed ne cogitatione quidem potest apprehendi: igitur nec Ecclesia absque summo Pontifice.* Quod argumentum traxisse videtur à Bellarmino lib. 2. de Conciliorum auctoritate cap. 14. Verùm oppono longè aliud esse

dicere *Petrum potestatem regni cælestis accepisse ut quæcumque in terra ligaret vel solveret, essent in cælo ligata & soluta*, sicut explicatè loquitur Gregorius, & persuadere velle cum Gratiano atque Vallio Petrum absolutè potestatem regni accepisse à Christo, ita ut non teneretur rationem eorum quæ gessit reddere Ecclesiæ: Nam cùm potestas Petri sit in ordine ad regimen Aristocraticum & communionem Sanctorum, quæ nec cogi nec absolutè potest imperari, D. Petrus Ecclesiæ quidem poscenti rationem suæ conversationis cum gentibus debebat reddere: non quòd Ecclesia ignoraret Evangelium prædicandum esse gentibus (hoc enim Christus disertè docuerat Mathæi & Marci ultimo) sed quia putabat nondum illud tempus advenisse, atque Judæos priùs esse informandos quàm gentes erudirentur: verumtamen singularis pietas Cornelii tempus anticipavit, effecitque ut B. Petrus extraordinariè à Deo edoceretur de Cornelii conversione actorum x.

VIII. Idem Gratianus *dist. 22. Can. Omnes*, efficere vult solam Romanam Ecclesiam à Christo fundatam, reliquas verò Ecclesias auctoritatem ab Romana Ecclesia mutuari: quem Canonem ex epistola Nicolai PP. ad Mediolanenses decerpsit, atque ita legit: *Omnes sive Patriarchis cujuslibet apices, sive Metropoleon, Primatus, aut Episcopatuum Cathedras, vel Ecclesiarum cujuslibet ordinis dignitates instituit Romana Ecclesia. Illam verò solus ille fundavit, & super hanc petram fidei mox nascentis erexit, qui B. Petro æternæ vitæ clavigero terreni simul & cælestis imperii jura commisit. Qui autem Romanæ Ecclesiæ privilegium ab ipso summo omnium Ecclesiarum Capite traditum auferre conatur, hic procul dubio in hæresim labitur, dicendusque est hæreticus: fidem quippè violat qui adversus illam agit, quæ mater est Fidei, &c. Undè & ipse Ambrosius se in omnibus sequi Magistram sanctam Romanam profitetur Ecclesiam.* Hactenùs Canon Gratiani, cui pariter videtur opitulari Responsorium sextæ Lectionis Festi Apostolorum Petri & Pauli 29. Junii: *Tu es Pastor ovium, Princeps Apostolorum, tibi tradidit Deus omnia regna mundi, & ideò tibi tradita sunt claves regni cælorum.*

Porrò hæc objectio quinque capit puncta, quibus singulatim satisfacio. Primùm, quòd dicitur omnes Patriarchatus, Metropoles, Primatus, Cathedras Episcopatuum, atque dignitates Ecclesiarum omnium institutas per Romanam Ecclesiam, æquivocum est. Si enim nomine Romanæ Ecclesiæ Ecclesiam universalem significant, concedo hoc sensu verè dici posse Romanam Ecclesiam instituisse Patriarchatus, Metropoles, &c. Si autem de solo Papa, aut de sola Diœcesi Romana agatur, falsum est illam instituisse Patriarchatus, Metropoles, Episcopatus, &c. De Patriarcharum institutione consule librum 1. Historiæ nostræ Conciliorum Generalium. Non quidem abnegarim post translationem Imperii ad Francos, Pontifices Romanos quosdam Primatus, Metropoles, & Episcopatus instituisse: quia tum absoluta Monarchia gliscebat, anteà verò id fecisse pernego. Secundò, quòd Nicolaus & Gratianus perhibent Christum solam fundasse Romanam Ecclesiam, si de Diœcesi Romana & Papa privatim loquantur, hoc falsum atque erroneum est; verum autem si de tota Ecclesia Catholica aut universo ordine hierarchico, quem Christus immediatè fundavit, ut libro precedenti docuimus. Tertiò, hæc formula, *qui terreni simul & Cælestis imperii jura commisit B. Petro, &c.* homonymiam præ se fert. Itaque his verbis innuere volunt Papam aut Ecclesiam Romanam aliquid ha-

bere juris à Christo in res temporales ad Reges & Principes exauctorandos, hoc quidem ut falsum atque erroneum negamus. Sin verò designant Petrum & Ecclesiam possidere à Christo facultatem spiritualem, ita ut quæcumque in terris Canonicè ligaverint, ligata perdurent in Cælo, & contra quæ solverint Canonicè in terris, soluta maneant in Cælo. Id ultro concedimus: & ad hunc sensum solemne Responsorium festi Apostolorum capi oportere contendimus, *tibi tradidit Deus omnia regna mundi, &c.* Enimverò non tantum Petro, sed & omnibus Apostolis ex æquo tradita sunt omnia regna mundi ad prædicandum Evangelium omni creaturæ, &c. Quartò, si per Ecclesiæ Romanæ privilegium à Christo traditum, significent Primatum cum cæteris privilegiis quæ communi Ecclesiæ Catholicæ libero consensu Romanæ Ecclesiæ accreverunt, annuo hæresim esse ea tollere aut impugnare. Quòd si horum privilegiorum obtentu nobis suam absolutam infallibilem monarchiam venditent; negatur esse hæresim aut schisma, vel etiam ullum peccatum hanc fictitiam monarchiam abnegare & profligare: maximè verò hodie quando à novis Theologis tanquàm dogma Catholicum obtruditur. Et ita jugum intolerabile conscientiis imponitur. Quod ne fiat, Theologi ex officio impedire, atque adversùm clamare tenentur. Ne humanæ adinventiones pro jure divino afferantur. Cæterum quòd Gratianus Romanam Ecclesiam *matrem fidei* nuncupat, eundem habet sensum cum verbis Gregorii *caput fidei* supra explicatis. Quintò, locus S. Ambrosii cap. 1. lib. 3. de Sacramentis sic concipitur: ubi enim de Christo, qui pedes Apostolis abluit, disputat, Respondet Romanam Ecclesiam hanc consuetudinem abluendi pedes illis quos baptisant non retinuisse, & se illam presse sequi: Non ignoramus, ait, quòd *Ecclesia Romana hanc consuetudinem non habeat, cujus typum in omnibus sequimur & formam.* Et aliquantò post, in omnibus cupio sequi Ecclesiam Romanam, hæc ibi: agitur autem de ritibus & cæremoniis sacris quæ magna ex parte fluxerunt ab Ecclesia Romana principe, quam Typum & formam aliarum meritò vocat Ambrosius. De his autem quæ ad doctrinam & fidem aut politiam & regimen Ecclesiæ spectabant, apprimè norat ex praxi Ecclesiæ Synodicè constitui oportere Canone 5. Synodi Nicænæ.

# CAPUT SECUNDUM.

*I. D. Thomam primum omnium ſcholaſticorum Theologica argumenta excogitaſſe ad propugnandam abſolutam Papæ monarchiam, ſuique ordinis immunitates contra jus commune & regimen ariſtocraticum invectas.*

*II Octodecim argumenta D. Thomæ pro abſolutâ monarchiâ depelluntur.*

*III. De via & ratione quâ Chriſtus voluit omnes chriſtianos in unitatem fidei convenire.*

*IV. Explicatio dogmatica hujus loci : fiet* unum Ovile & unus Paſtor, *quo adverſarii paſſim abutuntur.*

*V. Solus Chriſtus propriè eſt ſponſus Eccleſiæ, Papa & alii Epiſcopi dumtaxat paranymphi.*

I. Divus Thomas primus omnium Scholaſticorum Theologica argumenta ad propugnandam abſolutam monarchiam Papæ edolavit, quò faciliùs privilegia atque immunitates ordini ſuo in perniciem juris communis & Ariſtocrati regiminis Eccleſiæ, conceſſa roboraret adversùs Pariſienſem Academiam, quæ novitate ejuſmodi privilegiorum ante incognitorum excitâ, jus commune contra Privilegiatos tutabatur. Quæ controverſia eidem B. Thomæ anſam præbuit tractatum quemdam lucubrandi, & magnificè inſcribendi ***contra impugnantes Religionem***, à dicto ſecundùm quid ad dictum ſimpliciter: quaſi verò jus commune & Ariſtocraticum regimen contra immoderata privilegia Religioſorum eſſet Religionem abſolutè impugnare: ſed ita fuit concipiendus ejuſmodi tractatus ad majorem creandam invidiam ſcholæ Pariſienſi, & percellendos animos ſimplicium. Opinionem D. Thomæ totus ordo Dominicanorum mordicus tuetur: Joannes autem de Turrecremata etiam Dominicanus Doctorque Pariſienſis, qui Baſileenſi Concilio interfuit & pro Eugenio acerrimè depugnavit, undè etiam Galero Cardinalitio poſtea donatus eſt, ſummam fecit omnium argumentorum B. Thomæ de auctoritate ſummi Pontificis, quæ argumenta in unum conjecit opuſculum tribus & ſeptuaginta quæſtionibus conſtans, illudque tribus libris ſummæ ſuæ de Eccleſia præmiſit, atque Juliano Cardinali ſancti Angeli nuncupavit; qui primis ſeptem annis Baſileenſis Concilii, Eccleſiæ reformationem in capite & in membris ſtrenuè promovit in Baſileenſi Concilio tanquàm Martini V. atque Eugenii IV. Legatus; ſed tum demùm Cardinalis ab Eugenio ad partes Curiæ Romanæ abductus, relicto Baſileenſi Concilio ſeceſſit Ferrariam.

II. Ut igitur ad collectanea ex D. Thomæ quæſtionibus veniamus, Turrecremata

quæst. 1. hoc fundamentum omnium placitorum B. Thomæ defigit ex lib. 4. sentent. dist. 24. quæst. ultimâ, scilicet *omne particulare regimen debere reduci ad aliquod universale, quia alioqui non potest reduci ad unum: ex quo concludit gubernationem Episcopalem reduci ad Papalem.* Deindè ad auctoritates, quibus probatur datam jurisdictionem in commune omnibus Apostolis Joan. 20. respondet Christum, ut in hac conferenda potestate ordinem aliquem significaret, primùm soli Petro dedisse claves ut ostenderet ab eo debere istam potestatem descendere: ac propterea eidem dixisse singulariter, *confirma fratres tuos: & pasce oves meas*, id est loco mei, ut dicit Chrysostomus.

Secundò, ibidem ex lib. 4. cap. 76. summæ D. Thomæ contra Gentiles. *Quamvis populi per diversas Diœceses distinguantur, ait, tamen sicut una est Ecclesia, ita oportere esse unum populum Christianum: & sicut in uno speciali populo & diœcesi requiritur unus Episcopus qui sit totius populi caput, ita & in toto populo Christiano requiri quòd sit unum totius Ecclesiæ Caput.*

Tertiò, ad unitatem Ecclesiæ requiri quòd omnes Fideles in Fide conveniant: & quoniam circa ea quæ sunt Fidei sæpè convenit quæstiones moveri, ne per diversitatem sententiarum divideretur Ecclesia, oportere ad unitatem Ecclesiæ conservandam, quòd sit unus qui toti Ecclesiæ præsit, & hunc esse summum Pontificem. Non est ergo dubitandum quin ex ordinatione Christi unus toti Ecclesiæ præsit (inquit.)

Quartò, nulli dubium esse debet Christum non defuisse in necessariis. Porrò necessarium esse ut Ecclesiæ regimen sit optimè ordinatum utpotè per eum dispositum, per quem Reges regnant & legum conditores justa decernunt: opportunum autem regimen multitudinis est, quod regatur per unum: quod patet ex fine regiminis quod est pax; pax enim & unitas subditorum est finis regentis: unitatis autem causa congruentior est unus quàm multi.

Quintò, Ecclesia militans à triumphante per similitudinem derivatur: in triumphante autem unus præsidet, scilicet Deus, ergo & in Ecclesia militante unus est summus Pontifex, Vicarius Christi, qui præsidet universis, Joannis 10. & *& fiet unum ovile & unus Pastor, &c.* Et hinc est quod Dominus dixit Petro antè Ascensionem: *Pasce oves meas*, Joannis ultimo, & *confirma fratres tuos*, Lucæ 22.

Sextò, si quis dicat, quòd unus Pastor & unum Caput est Christus, qui est unus & unicus Ecclesiæ Sponsus, non sufficienter respondet: manifestum est enim quòd omnia Ecclesiastica Sacramenta ipse Christus perficit, ipse est enim qui baptisat, qui peccata dimittit, &c. Et tamen quia corporaliter, non cum omnibus Fidelibus præsentialiter erat futurus, elegit ministros per quos prædicta Sacramenta Fidelibus dispensaret; eâdem ratione ergo, quia præsentiam corporalem erat Ecclesiæ substracturus, oportuit ut alicui committeretur, qui loco sui Ecclesiæ gereret curam: & hinc est, quod Petro dicit antè ascensionem, *pasce oves meas, &c.* & *confirma fratres tuos*, & hæc de prima quæstione.

Septimò, quintâ quæstione ait, S. Thomam ad id quòd Gregorius Magnus nomen Episcopi universalis detrectat, respondere tractatu contra impugnantes religionem id fieri, non quòd Papa minimè habeat auctoritatem imme-

diatam & plenam in qualicumque Ecclesia, ut proprius,& specialis illius Ecclesiæ rector, sic enim cessarent omnium aliorum Pontificum potestates.

Octavò, in quæst 11. dicit Christum propriè loquendo esse Sponsum Ecclesiæ, Papam verò, quia obtinet vicem Sponsi in tota Ecclesia universali, etiam Sponsum dici, & ad dictum Bernardi, quòd non sit Sponsus sed paranymphus & amicus Sponsi, opponit ideò Episcopos dici paranymphos, quòd non sibi sed Christo desponsent Virgines.

Nonò, in quæstione 14. ex tractatu contra impugnantes religionem citat *Canonem Omnes dist. 22.* quo edicitur illos in hæresim labi, qui non obediunt Ecclesiæ Romanæ quæ est mater Fidelium, citatque Cyrillum Alexandrinum lib. 2. thesaurorum præcipiente, *ut membra maneamus in capite nostro Apostolico Throno Romanorum Pontificum, à quo nostrum est quid credere & tenere debeamus ipsum venerantes, ipsum rogantes præ omnibus. Quoniam ipsius solùm est reprehendere, corrigere, statuere, solvere, & loco illius ligare qui ipsum ædificavit & nulli alii, &c.* undè infert, quicumque dicit non esse obediendum in his, quæ per Papam statuuntur, in hæresim labi.

Decimò, quæst. 15. & 4. sentent. dist. 14. colligit omnes esse schismaticos qui non obediunt Romano Pontifici, quia necessarium sit dare unam potestatem Episcopalem regitivam respectu totius Ecclesiæ supra potestatem Episcopalem: & ideò qui hanc potestatem negant, dicuntur schismatici, quasi divisores Ecclesiasticæ unitatis.

Undecimò, quæst. 16. asserit potiùs obediendum Papæ quàm alteri cuicumque potestati: quia (inquit) sicut se habet potestas ad omnem creatam potestatem, & potestas Imperatoris ad potestatem Proconsulis, sic etiam se habet potestas Papæ ad omnem potestatem in Ecclesia, quia ab ipso Papa gradus dignitatum diversi in Ecclesia disponuntur & ordinantur, undè ejus potestas est quoddam Ecclesiæ fundamentum Mathæi 16. idque iterùm recoquit quæst. 23. & quæst, 64. probat potiùs Papæ quam Regi obediendum.

Duodecimò, quæst. 19. ex tractatu D. Thomæ contra errores Græcorum cap. 69. ait Canonem Concilii Chalcedonensis ita edicere, *si quis Episcopus prædicatur infamis, liberam habeat sententiam appellandi ad beatissimum Episcopum antiquæ Romæ, quem habemus petram refugii, & ipsi soli liberà potestate loco Dei sit jus discernendi Episcopi infamiam, secundùm claves sibi à Domino datas, & omnia ab eo definita teneantur, tanquàm à Vicario Apostolici Throni:* citat quoque Cyrillum in thesauro, de quo frequentem habet mentionem.

Decimò tertiò, quæst. 22. probat ex 4. sentent. dist. 29. Papam habere plenitudinem potestatis Pontificiæ, quasi regem in regno, & Episcopos tantùm assumi in partem solicitudinis, sicut judices qui singulis præficiuntur Civitatibus.

Decimò quartò, quæst 24. dicit Papam ideò posse uti clave in quemlibet, quoniam habet indistinctam potestatem super omnes. At Episcopos tantùm sub Papa habere distinctas potestates, eamque ob causam non posse uti clavibus in quemlibet, sed in eos tantùm, qui eis venerunt in sortem. Et idcircò narrat Cyrillum docere *omnes jure divino caput inclinare Pontifici Romanò, & tanquàm ipsi Domino Jesu eidem obedire.*

Decimò

Decimò quintò, quæst. 28. ex 4. sentent. dist. 17. quæst. 47. dicit Papam esse immediatum Prælatum cujuslibet Fidelis: ejus fundamentum est, quòd potestas Episcopalis & Presbyteralis subordinata sit potestati Papæ; & quod Romana Ecclesia nullis Synodicis Constitutionibus cæteris Ecclesiis prælata sit, sed Domini voce primatum obtinuit, dist. 22. can. Quamvis.

Decimò sextò, quæst. 49. ex secundâ secundæ quæst. 3. in solutione ad tertium ait auctoritatem infallibilem decernendi principaliter residere in summo Pontifice, citatque *can. quoties fidei ratio ventilatur, arbitror omnes fratres & Coepiscopos nostros non nisi ad Petrum, id est sui nominis & honoris auctorem referre debere 24. quæst. 1.*

Decimò septimò, quæst. 58. respondet *ad Canonem Zozimi contra statuta Patrum condere aliquid vel mutare, ne quidem hujus sedis potest auctoritas 25. quæst. 1. aitque intelligi in his quæ sunt juris divini, non quæ sunt juris positivi, quia hæc sunt relicta dispositioni Papæ, & sanctos Patres nihil posse statuere in Conciliis absque auctoritate Papæ, sine qua etiam Concilium congregari non potest.*

Decimò octavò, quæst. 72. ex commentariis D. Thomæ cap. 2. ad Galatas lectione 3. de reprehensione Petri, quem Glossa dicit à Paulo tanquàm à pari correptum, *opponit S. Thomas Paulum parem fuisse Petro in exequutione auctoritatis, non regiminis.*

Et hæc sunt præcipua fundamenta scholæ Dominicanorum, quæ post S. Thomam à Cardinalibus de Turrecremata & Cajetano supra modum ampliata sunt: omnia autem dicuntur à proportione & firmitate regiminis monarchiarum temporalium, quasi ministerialis, spiritualis & temporalis potestas iisdem causis & principiis essentialibus constaretur: quod est non modò absurdum, sed & erroneum; longè enim diversa est ratio & natura materialis atque spiritualis gladii, rerum temporalium atque animarum. Ex quo accidit ut Respublicæ & monarchiæ temporales absque absoluto imperio regi nullo modo possint, à quo Ecclesiasticum regimen essentialiter abhorret: quia anima quæ est subjectum potestatis Ecclesiasticæ à solo interno principio movetur, & unitas vel communio Sanctorum, quæ est finis regiminis Ecclesiæ, liberè suaviterque per actus hierarchicos doceri & suaderi, non cogi aut monarchicè ab uno imperari potest.

Certè hæc omnia argumenta frustrantur à suppositione principii & à dicto secundùm quid ad dictum simpliciter; adeò ut S. Thomas ex praxi regiminis quod suo tempore obtinebat, de toto regimine Ecclesiæ absolutè statuat, id est quæstione facti quæstionem juris probare, omnesque Patres Ecclesiæ primitivæ, erroris, schismatis atque hæreseos damnare, si hæc monarchia juris est divini, ut prætexunt. Verùm sigillatim omnia ponderemus. Primùm respondeo, gubernationem particularem ad generalem reduci non absoluto unius monarchæ imperio, sed viâ & adjumentis, lege divinâ, naturali & canonicâ præscriptis secundùm actus hierarchicos, illuminando per doctrinam, purgando & perficiendo ex more & praxi Ecclesiæ primitivæ, quæ Synodos liberas frequenter cogebat, atque disciplinam Ecclesiasticam Canonibus, non absolutâ potestate sanciebat. Vide lib. 1. historiæ nostræ Conciliorum. Quod autem obtendit S. Thomas Christum dedisse claves uni Petro, ut om-

nem po:estatem Ecclesiasticam istinc repeti ostenderet, id quidem est pro certo venditate, quod est positum in controversia, atque libro superiore abundè confutatum. Porrò de hoc loco. *Ego rogavi pro te Petre ut non deficiat fides tua*, dicetur libro sequenti cap. 5.

Ad secundum, annuo sicut in unaquaque diœcesi unus debet esse Episcopus non plures juxta octavum Nicænum, sic Christum unicum constituisse primatem in Ecclesia qui caput ministeriale Ecclesiæ dici potest, quoniam primus est & Princeps Ministrorum Ecclesiæ. At pergo, caput ministeriale posse quicquam influere in Ecclesiam: hoc enim soli Christo Capiti essentiali proprium est, qui pollicitus est se perpetuò adfuturum Ecclesiæ, Mathæi ultimo.

III. Ad tertium concedo omnes fideles oportere in unitatem fidei convenire. Sed nego id debere aut posse canonicè fieri absoluto unius dominatu ut in monarchiis temporalibus assolet: quæ quidem potentiâ & sapientiâ mundanâ à qua Ecclesia abhorret, acquiruntur & conservantur. Siquidem ut Christus omnem suis ministris occasionem superbiendi, dominatus mundani, tyrannidis aut absolutæ monarchiæ affectandæ auferret, & ne etiam error unius absoluti monarchæ totam Ecclesiam in errorem præcipitaret: (nam quales sunt in Republica Principes, tales & consueverunt esse cives) voluit homines salvos facere & tegere per stultitiam crucis, prædicationis Evangelii, humilitatis & mansuetudinis. Ex quo accidit ut Romanus Pontifex in Synodis celebrandis præter jus regulariter convocandi Synodos, præsidendi in eis & prærogativam suffragii ac conclusionis, nihil quicquam jure divino super alios Episcopos obtineat: deindè ubi Canones sunt legitimè conditi, eos quidem potest exequutioni mandare erga omnes Ecclesias particulares & de illis dispensare in bonum & utilitatem, non privatorum, sed totius Ecclesiæ: eosque in casu quo Ecclesia, si congregata esset in Concilium, dispensaret.

Quartò, fateor Ecclesiæ regimen esse optimè & congruenter ad causas essentiales positas à Christo sapientissimo legislatore institutum: undè cùm Evangelium sit lex gratiæ & perfectæ libertatis, atque animas hominum habeat pro materia, quæ solo interno principio moventur, planè repugnat Ecclesiam per unum monarcham absolutè eoque modo regi quo Regnum Franciæ à Rege gubernatur. Quod autem urget S. Thomas, unum esse congruentiorem causam unitatis quàm multos, verum est in temporalibus monarchiis, ubi monarcha est causa efficiens unitatis: ut patet de Christo Capite essentiali Ecclesiæ, & de Rege Galliæ respectu regni sui in quo absolute imperat & cogit unitatem. Falsum verò in monarchiis electivis & Aristocratico regimine temperatis: in quibus monarcha potiùs est symbolum & figura quàm causa efficiens unitatis, sicut de Petro & Ecclesia liquet: in qua quidem leges & Canones non Prælati absolutè imperant. Præterea quotusquisque nescit olim fuisse & hodie etiam multa existere genera rerumpublicarum atque formas gubernandi populares aut Aristocraticas quæ legitimè reguntur, pacemque atque unitatem feliciùs conservant ac retinent, quàm multa regna & monarchiæ absolutæ? Certè idem D. Thomas lib. de regimine principum asserit regimen purè monarchicum etiam in temporalibus non absolutè censeri omnium optimum, sed tantùm per accidens & secundùm quid, nimirùm positâ hominum stultitiâ & iniquitate, cùm enim stultorum atque nefariorum

infinitus sit numerus, & singuli quæ sua sunt non quæ boni publici quærant: ideò longè præstat uni & soli esse prædæ quàm multis, dato quòd temporale regimen terminos justæ gubernationis, ut sæpè contingit, excederet. Legendus Almaïnus de potestate Ecclesiastica & Laïca quæst. 3. cap. 5.

Quintum facile depellitur ex antecedentibus responsionibus. Diversa enim est ratio triumphantis & militantis Ecclesiæ, potestatis Christi & Petri, Domini & servi: in Ecclesia triumphante, omnes fini ultimo sunt uniti & *consummati in unum*: undè non possunt ab illo fine, cui tamen liberè uniuntur, divelli. At in Ecclesia militante liberè & suaviter docendi sunt homines, & spontè ad Sanctorum communionem per actus hierarchicos alliciendi, ut hâc ratione piorum numerus à turba reproborum, & paleæ atque zizania à frumento secernantur. Quandoquidem per imperium absolutum effici non potest à Papa aut aliis Prælatis, cum solâ potestate ministeriali spirituali præditi sint: quæ cogere non potest quod præcipit. Verùm de his infra uberiùs cum Bellarmino.

IV. Ad sextum omnes auctores qui commentaria lucubrarunt in caput 10. Joannis, *fiet unum Ovile & unus Pastor*, docent hoc nominatim de uno Christo intelligi, idque series contextus demonstrat, *ego sum Pastor bonus*, *&c. alias oves habeo quæ non sunt ex hoc ovili: & illas oportet me adducere, & vocem meam audient, & fiet unum ovile & unus Pastor: propterea me diligit Pater; quia ego pono animam meam & iterùm sumo eam.* Quibus verbis Dominus indicat, *se morte sua facturum unum ovile ex Judæis atque Gentilibus: juxta dictum Apostoli* Ephesior. 2. *Ipse est pax nostra qui fecit utraque unum & medium parietem maceriæ solvens inimicitias in carne sua, ut duos condat in semet-ipso in uno novo homine faciens pacem.* Undè & Scriptura Christum vocat lapidem angularem conjungentem utrosque populos. Lyranus, *fiet unum Ovile & unus Pastor, id est, una Ecclesia ex Judæis & Gentilibus collecta: & unus Pastor est Christus: alii autem non sunt nisi Vicarii illius Pastoris.* Idem quoque docet Maldonatus. Negamus ergo hunc locum ullo modo conducere ad ædificandam Papæ monarchiam, cùm ei potestas solùm ministerialis spiritualis concessa sit in ordine ad regimen Aristocraticum, & cæteri Apostoli ex æquo sint Pastores cum Petro, qui nihil habet super alios præter Primatum; sicut videmus Decanum Facultatis Theologiæ reliquos Doctores solâ prærogativâ Decanatus antecellere: neque octingentis circiter annis, quibus Canones Nicæni servati sunt, unquam auditum Papam velut Monarcham absolutum imperasse Ecclesiæ. Imò verò Canone 6. Nicæno reliqui Patriarchæ tantummodò habebant potestatis in suo Patriarchatu, quantùm & Papa in proprio: certumque est ex epistola Patrum Africanorum ad Celestinum I. Papam Ecclesiam non agnovisse Romanum Episcopum pro Monarcha, qualem hîc nobis fingit S. Thomas. Quam in rem lege librum 1. historiæ nostræ Conciliorum. Porrò quàm hoc infirmum & imbecille sit argumentum B. Thomæ, Lectori judicandum relinquo: eo enim ipso quòd Christus Auctor primusque Administrator Sacramentorum reliquerit aliquos Ministros qui ea exercerent & administrarent, quoniam corporaliter & personaliter non perpetuò futurus erat nobiscum. S. Thomas concludit etiam Christum debuisse aliquem relinquere, qui ejus loco & auctoritate Ecclesiam visibiliter monarchicè gubernaret: eamque ob rem dixisse Petro antè

ascensionem, *pasce oves meas & confirma fratres tuos.* Est autem mera petitio principii: at supra lib. 2. cap. 6. disputavimus de dogmatico sensu horum verborum, *pasce oves meas*: & infra de hoc alio textu, confirma fratres tuos, dicetur.

Cæterùm quamquàm hæc probatio D. Thomæ nullius omninò sit momenti, nihilominùs passim venditatur ab ejus asseclis Cardinalibus de Turrecremata, Cajetano, Bellarmino, Baronio, Sebastiano Baradio, multisque aliis absolutæ Monarchiæ patronis, quos uno verbo depellere possumus: puta hic opus esse clarissimè ostendere, quidnam Christus lege Evangelicâ fieri voluerit, & quid Apostoli Patresque Ecclesiæ primitivæ observaverint: frustra enim contra hæc opponunt quæstionem facti, id est praxim hodiernam, cui usus Ecclesiæ primitivæ penitùs repugnat. Verumtamen quia fide Catholicâ decretis Synodi Constantiensis hæreo, contendo hodie Papam dici posse Pastorem Ovilis Christi, quatenùs potestatem habet super Ecclesias particulares disgregatas pro juris divini, naturalis & Canonici exequutionem, utque etiam condat leges in actu primo si res exigat.

Septimò, de nomine Episcopi universalis, vide quid præcedenti libro cap. 4. disseruimus in analysi collectaneorum S. Gregorii; quæ autem narrat S. Thomas, fallunt Elencho à suppositione principii.

V. Ad octavum, certum est unum & solum Christum propriè loquendo esse Sponsum Ecclesiæ, quia auctor est & causa efficiens gratiæ & Sacramentorum in quibus Ecclesia justificatur, efficiturque tota pulchra sine macula & ruga: Papam verò atque alios Episcopos esse dumtaxat paranymphos, quia sunt ministri, atque instrumenta quibus Christus Sponsus utitur, ut sponsam vivificet & in thorum vitæ æternæ intromittat.

Nono, satisfactum est capite præcedenti hujus libri in explicatione Canonis Omnes dist. 22. Verùm quòd B. Thomas ad suæ opinionis firmamentum libros Thesauri Cyrilli Alexandrini persæpè laudat, vehementer fallitur, oportetque illum alios Thesauri libros vidisse, quàm quos habemus: idque argumento est quantùm rudibus & imperitis sæculis antè typographiam inventam, etiam bonis & doctis viris, qualis erat Thomas Aquinas, illusum sit. Cajetanus interdùm etiam hujusmodi Thesauros Cyrilli ad suorum placitorum confirmationem profert, sed carbones sunt, non Thesauri.

Decimo quoque satisfactum est capite præcedenti in explicatione Canonis Omnes dist. 22.

Undecimum frustratur Lectorem Elencho à suppositione principii, quasi Papa esset constitutus Monarcha absolutus Ecclesiæ: quando autem Papa & Rex aliquid imperant, utri potiùs obediendum sit, Almainus non ex petitione principii, sed dogmaticè disserit, lib. de potestate Ecclesiastica & Laica quæst. 3. sub finem cap. 8. circa medium 3. de qua re alibi dicetur.

Duodecimum docet quàm miserè sit illusum B. Thomæ, cui Canones falsi Concilii Chalcedonensis pro genuinis obstrusi sunt. Vide quæ ad nonum diximus.

Decimum tertium continuat in Elencho à petitione principii: neque satis est dicere Papam esse in Ecclesia quasi Regem in regno, nisi id jure divino, naturali & Canonico probetur: probari autem minimè potest, nisi forsan à posteriori ex ho-

dierna praxi Ecclesiæ & decretalibus Pontificum, quæ nihil conducunt ad juris quæstionem evolvendam.

Ad decimum quartum de hac potestate indistincta Papæ super alios ex instituto disputabimus hoc libro cap. adversus Suarem.

Ad decimum quintum tria respondeo. Primùm nego ex jure communi & disciplina Ecclesiæ primitivæ Papam esse immediatum Prælatum cujuslibet Fidelis. Consule quæ observavimus ad Censuram Joannis Angeli lib. 2. cap. 5. & infra lib. 4. cap. 3. num. 64. Secundò latet æquivocatio in his verbis, *potestas Episcopalis & Presbyteralis subordinata est potestati Papæ.* Equidem annuo subordinatam esse primatui, nego tanquàm absolutæ Monarchæ, ut contendunt adversarii: Primatus positus est in ordine ad regimen Aristocraticum, *utque honorum ac dignitatum gradus & ordines quibusque suos servet, non invideat aut imminuat, ut ait S. Bernardus.* Monarcha autem omnia facit ex animi sui arbitrio, *mutatque quadrata rotundis, atque lubet licet:* hoc autem Papam jure facere posse negamus. Tertiò quænam Romana Ecclesia habeat à Deo & ab Ecclesia explicatum est lib. superiore cap. 6. num. 5. ubi actum est de Primatu. Consule apologiam nostram pro Ecclesiæ & Concilii auctoritate, quam in eum finem lucubravimus, ut Curiam Romanam ab Ecclesia, id est, jus humanum à divino secerneremus.

Decimum sextum fallit à suppositione principii, & Papæ auctoritatem in sua causa venditat. Porrò de infallibili auctoritate agetur lib. 4. cap. 4.

Decimo septimo, Canonem Zozimi contra statuta Patrum, &c. infra lib. 4. cap. 4. explicabimus.

Decimo octavo, quid sit *Paulum fuisse æqualem Petro in exequutione auctoritatis non regiminis*, disputabitur statim contra Cajetanum, hoc enim merum est figmentum veritati illudendæ adinventum, quod valde miror in S. Thoma viro & piissimo & doctissimo, sed proh dolor! nullus est hominum qui sarcinam suam non vehat, quam omnino exuere difficillimum præsertim ubi res nostra agitur.

& in membris promovebant, responderent: verùm quia Cardinalis Cajetanus etiam Dominicanus omnia Turrecrematæ argumenta ad incudem revocavit, ac stupendis scholæ arguriis & subtilitatibus vestivit, ne cum fastidio identidem illa argumenta frequentare & dissolvere cogamur, prætermisso opere de Turrecremata libros Cajetani examinabimus, & unà probationes Turrecrematæ profligabimus. Causam scribendi Thomæ de vio Generali ordinis Dominicanorum, controversia suborta inter secundam Synodum Pisanam & Julium II. Papam pro Ecclesiæ reformatione in capite & in membris attulit. Cùm enim Julius Papa & antequam eligeretur, & statim postquam est electus Pontifex, solemniter promisisset atque etiam scripto jurasset, se liberum Concilium pro Ecclesiæ reformatione in Capite & in membris indicturum, idque tamen facere detrectaret, hac de causa interpellatus, ut sponsioni suæ satisfaceret atque necessitati reformandæ Ecclesiæ provideret, id facere recusasset; aliquot Cardinales cum Maximiliano Imperatore & Rege Franciæ Concilium Generale pro Ecclesiæ emendatione in Capite & in membris indixerunt & convocarunt Pisis. Julius autem ut hoc propositum disturbaret, vicissim Concilium indixit in Basilica Lateranensi: Cajetanus verò *anno 1512.* ut gesta Julii contra Synodum Pisanam defenderet, tractatum composuit de *comparatione auctoritatis Papæ & Concilii.* In quem Jacobus Almaïnus Doctor Parisiensis scripsit, & Cajetani fundamenta dilapidavit. Cajetanus denique aliquantò post respondit Almaïno duobus libellis: altero quem inscripsit, *Apologia de comparata auctoritate Papæ & Concilii:* altero *Tractatus de divina institutione Pontificatus.* Quibus libris Almaïnus præmaturâ morte abreptus, fatis enim cessit anno 1513, satisfacere non potuit. Quocirca ego non tantùm his postremis lucubrationibus, verumetiam omnibus argumentis Cajetani respondebo: atque methodi gratiâ hoc caput in septem quæstiones partiar, quarum prima & secunda propugnabit fundamenta scholæ Parisiensis, quæ frustra Cajetanus aggreditur. Tertia ponet atque demolietur Cajetani firmamenta. Quarta dissipabit reliquas probationes, &c. Porrò sequemur ordinem & capita librorum Cajetani, ut unusquisque ea possit faciliùs videre, & in ejus argumenta penetrare, quæ Deo favente sic in apertum proponemus, ut nemo sit, modò illa intellexerit, & anticipatis opinionibus non divexetur, quem non puduerit tot cavillationum atque argutiarum, cùm penitùs ab animi Christiani candore & verecundia abhorreant.

# QUÆSTIO PRIMA,

## DE FUNDAMENTO JURIS NATURÆ

### *Scholæ Parisiensis.*

II. Primum fundamentum Scholæ Parisiensis ab Almaïno positum, est lege naturali constare, Deum & naturam priùs, immediatiùs atque essentialiùs sese addixisse toti Ecclesiæ Sacerdotali, quam omnes Apostoli individuè & in commune repræsentabant, quàm uni & soli Petro, & continuò summam totius auctoritatis Ec-

clesiasticæ priùs toti hierarchico ordini competere, quàm uni Papæ : quod principium evidentissimum & Catholicum demonstratum est supra cap. 1. libri 2. non modo ex causis essentialibus potestatis Ecclesiasticæ, verumetiam ex ipso Almaïno & Bellarmino; sed à Cajetano his rationibus impugnatur parte 1. suæ Apologiæ cap. 1. quod sicut regimen domesticum & politicum æstimandum est ex natura & causis essentialibus suæ institutionis, ita & Ecclesiasticum. At Christus Caput homogeneum Ecclesiæ auctor est atque fundator regiminis Ecclesiæ. Undè Joannis 15. ait : *Non vos me elegistis, sed ego elegi vos.* Ergo cùm idem Dominus sit auctor hujus regiminis, & non aliqua communitas : atque etiam ipsemet Christus sibi Petrum Vicarium constituerit Joannis ultimo, *pasce oves meas* : oportet quidem secundùm consequentiam juris naturalis, ut ad ipsum Christum, non ad communitatem spectet, ordinare de Vicario suo, etiam absente Christo. Quapropter efficit Cajetanus quòd sicut Christus princeps Ecclesiæ, non à communitate Ecclesiæ naturaliter habet auctoritatem : ita etiam nec Petrum Vicarium qui eam repetit à solo Christo : Addit, *Ecclesiam servam natam esse; adeò ut jure principatus careat in hac parte. Nam signum infallibile servitutis Ecclesiæ, communitatis quoad jus principatus est, quod non potest sibi-ipsi regimen retinere, nec duobus aut tribus committere, hoc tamen posse quamcumque communitatem liberam manifestum esse* ait. Undè concludit hic frustra peti argumenta à similitudine corporis politici eligentis Principem suum, ut ostendatur Papam ab Ecclesia pendêre, sicut Princeps à populo, aut Republica, qui illum elegit dependet. Ad hoc Cajetani Principium sex respondeo. Primùm quod asserit unamquamque rem secundùm naturam suam, id est causis essentialibus suæ institutionis ponderari debere, lubenter amplector, quoniam Cajetani argutias omninò profligat : cùm enim Primatus & quoad naturam & quoad exercitium res sit planè moralis & politica, non metaphysica, certè disputatio quæ de illo instituitur omninò moraliter & politicè, non metaphysicè per inauditas animi abstractiones, vanasque argutias & subtilitates tractari debet : alioqui rei natura & consequenter veritas ipsa evertitur. Ex quo fit ut hæc controversia (exceptis Theologiæ principiis) quibus ad ordinem disciplinæ atque unitatem fidei retinendam Primatum esse necessarium convincimus, potiùs secundùm jus Canonicum & praxim Ecclesiæ primitivæ, quàm ad normam Theologiæ Scholasticæ expendi debent : quinque aliter faciunt, ut Turrecremata, Cajetanus, Bellarminus, Suares, Vallius & alii, naturæ bellum inferunt : essentque magis ridendi quàm confutandi, nisi ipso usu compertum esset imperitos ejusmodi sophisticis argutiis & cavillationibus adeò captari, ut eas pro jure divino habeant, & contra sentientes schismatis ac hæreseos damnent, quod est intolerandum.

Secundò, annuimus Christum esse causam & Fundatorem regiminis Ecclesiæ atque Primatus, & continuò etiam ad illum pertinere ex consequentia juris naturalis & institutionis Ecclesiæ de Vicario sibi ordinare, ut reverà Apostolos omnes Vicarios suos & Proreges in æquali potestate, & Petrum illorum Primatem instituit, Primatem dico, non monarcham, ut fingit Cajetanus à petitione principii.

Tertiò, quod dicit, absente Christo, non spectare ad communitatem Ecclesiæ de Vicario Christi & principe Ecclesiæ ordinare, laborat æquivocatione ; si enim per

per ordinare Vicarium & Principem intelligit instituere potestatem Pontificiam & Papalem quoad rem & substantiam transeat, quoniam pridem instituta est à Christo. Si autem postquàm est semel instituta à Domino, negat eam reverà & formaliter residere in Ecclesia, & consequenter mortuo Papâ, eidem actu deferri qui canonicè deligitur, hoc absolutè inficiamur: quia ut aliàs diximus, Sacerdotio Christi communicato Ecclesiæ, potestas ordinis & jurisdictionis cum Papali, Episcopali & Presbyterali dignitate formaliter, eminenter & quoad habitum inest, actus verò atque exercitium defertur per sacras electiones: quæque in contrarium adversarii comminiscuntur meræ sunt imaginationes.

Quartò, absolutè negamus Cajetano, Papam nihilo magis suam debere potestatem ab Ecclesia repetere quàm Christum: Deus bone! quàm longè dispar est ratio Domini & OEconomi, capitis essentialis & ministerialis, Fundatoris atque Ministri Ecclesiæ, quod quidem notius est, quàm ut ampliori probatione indigeat. Postquàm enim Christus semel instituit potestatem Ecclesiasticam, voluit ut ab Ecclesia propagaretur, & communicaretur omnibus Ecclesiæ Ministris, Pontifici videlicet, Episcopis, Presbyteris, Diaconibus, &c. idque quotidianus usus demonstrat, quem qui non videt, naturali & divino lumine caret.

Quintò, blasphemat, dum perhibet Ecclesiam Sponsam Christi charissimam & immaculatam omnium Fidelium atque ipsius Papæ matrem & Dominam ac Magisttam esse *Servam natam respectu Pontificis Romani*: genuina sunt verba hominis. Quod autem inducit *signum infallibile servitutis Ecclesiæ esse quoad jus principatus, quòd Ecclesia non posset sibiipsi regimen retinere, nec duobus aut tribus committere.* Planè sophisticum est: siquidem imaginatur Papam solâ potestate ministeriali præditum, esse absolutum Ecclesiæ monarcham, sed jam multocies dixi, estque sæpiùs iterandum primatum & monarchiam res differentes esse. Et quamquàm Primatus quoad essentiam & institutionem juris sit divini, immutabilis, tamen subjectivè quoad existentiam, limitationem, exercitium & exequutionem, pendêre omninò ab Ecclesiæ definitione statutis & aristocratico regimine: ut patet ex Can. 6. Nicæno de Patriarcharum limitatione: Certissimum autem est, quando & ipse Primatus & aristocraticum regimen sunt divinæ institutionis, neque Ecclesiam Primatum, neque similiter Primatum posse ullo modo regimen aristocraticum abrogare. Quòd si servituti esset tribuendum, ut cavillatur Cajetanus, quòd Ecclesia Primatum abrogare non posset, à pari & fortiore inferre liceret Papam esse servum Ecclesiæ, hic enim adversarius suis magnificis vocabulis numerandus est, quoniam Papa Sacerdotium Christi & unà cum Sacerdotio auctoritatem suam mutuatur ab Ecclesia, quæ cùm deligit & deligendo eidem Ecclesiam regendam subjicit, tanquàm Primati, non tanquàm absoluto monarchæ, quod est frequenter inculcandum. Hîc etiam omitto Papam remissionem peccatorum suorum ab Ecclesia matre petere, huncque articulum fidei, ut sæpè diximus, more aliorum hominum profiteri. *Credo sanctam Ecclesiam Catholicam, Sanctorum communionem, remissionem peccatorum.* Tametsi autem Ecclesia Papam cooptare teneatur, hoc tamen nihilo magis potest Ecclesiæ ad servitutem imputari, quàm humanæ voluntati, quòd in finem velut in bonum sibi connaturale & conveniens, quâdam necessitate, sponte tamen feratur: certè præceptis divinis obtemperare non est servitus,

sed libertas summa & regnum : quia *servire Deo, regnare est.*

Ad sextum oppono bene atque appositè argumenta efformari à similitudine corporis politici aut Reipublicæ Regem aliquem liberè cooptantis ad Ecclesiam, quæ Papam deligit : ut enim regnum Poloniæ Regem cooptando eidem regiam auctoritatem confert, ita & Ecclesia, quæ architectonicè & per dominium jurisdictionem Ecclesiasticam possidet, eligendo Papam eidem exercitium atque exequutionem ejusmodi jurisdictionis impartitur, quantum indicat expedire pro Ecclesiæ bono. Nam, ut dixi, definitio & limitatio administrationis atque exercitii primatus, pendet ab Ecclesia, hæcque tam plana sunt ex iis quæ lib. 2. proposuimus, ut qui ea consideratè examinarit, de veritate nullo modo ambigere possit.

# QUÆSTIO SECUNDA.

## DE FUNDAMENTO JURIS DIVINI

### *Scholæ Parisiensis.*

III. Alterum fundamentum Scholæ Parisiensis ab Almaino explicatum, est *Christum toti Ecclesiæ individuè & in commune summam & architectonicen potestatem clavium detulisse hoc oraculo, dic Ecclesiæ: qui Ecclesiam non audierit, sit tibi sicut ethnicus & publicanus. Amen dico vobis, quæcumque alligaveritis, &c.* Math. 18. De quo fundamento Almaïnus libro de Ecclesiæ auctoritate cap. 6. & 7. fusè disserit, & nos supra lib. 2. dogmaticè illud examinavimus: sic autem à Cajetano oppugnatur. Primùm cap. 2. suæ Apologiæ, ubi quærit quid sibi velint hi termini, *dic Ecclesiæ* : vel (inquit) de omni aut de parte, de Catholica vel de singulari Ecclesia; de Ecclesia indistinctè, aut de hac vel illa distinctè, puta Mediolanensi, Bononiensi scilicet intelliguntur. De universali autem Ecclesia hæc capi non posse ideò probat, quia nemo obligatur eam adire, eique fratrem incorrigibilem denunciare : hoc enim esset impossibile, cùm Generale Concilium semper congregatum esse non possit : idemque judicium esse ait, de Ecclesia hac determinatè sumpta, ac de universali : quoniam Dominus non præcipit ut hanc vel illam determinatè adeamus. Itaque efficit sermonem esse de Ecclesia indefinitè & indistinctè : ita ut sensus sit cuilibet Ecclesiæ, non hanc vel illam determinando, datam potestatem judicandi de fratre peccante : ita ut forum rei sequendum sit, id est, Ecclesia hominis peccantis, ut ei peccatum denuncietur, ac proindè non solam Ecclesiam rei & peccantis esse propriam Ecclesiam, sed quamcumque aliam Ecclesiam superiorem Ecclesiæ in qua habitat reus, concluditque hunc sensum esse litteralem hujus loci, *dic Ecclesiæ.* En summa capitis 2. apologiæ Cajetani.

Capite autem 3. perhibet, *dic Ecclesiæ*, idem esse atque dic auctoritativè sacro conventui : ac proindè hoc intelligi de Ecclesia, incluso Prælato, juxta Glossam. Undè cùm Papa sit Pastor universalis, eo absente non potest Ecclesia universalis, cui aliquis defertur, ullam habere auctoritatem, sicut nec ulla Ecclesia, secluso suo

Prælato, quemquam ligare aut absolvere valet. Hinc autem inducit Cajetanus Parisienses frustra & perperàm docere Ecclesiam universalem etiam absente Papâ habere auctoritatem. Nam si communitas Fidelium immediatè auctoritatem haberet à Deo, posset etiam invito Episcopo ligare & absolvere, quod est erroneum. Quocircà statuit nomine Ecclesiæ solos intelligi Prælatos, non alios Fideles, & Concilium Generale absente Papâ nullam habere auctoritatem.

Cap. 4. ejusdem Apologiæ uberiùs tractat quæ 2. capite delibarat, nempè *To dic Ecclesiæ*, non posse intelligi de Ecclesia universali, etenim cùm potestas Ecclesiastica his verbis fundetur. *Quodcumque ligaveris super terram, Mathai 16. & Mathai 18. Amen dico vobis, quæcumque alligaveritis super terram, &c. Item Joannis ultimo, Pasce oves meas, consurgit non dari intensivè majorem potestatem Ecclesiæ, quàm Petro*: quia sicut dictum est Ecclesiæ, *quæcumque alligaveritis*, Mathæi 18., ita & Petro, *quodcumque ligaveris*, Mathæi 16. Item sicut præcepit Dominus, *dic Ecclesiæ*, ita & Joannis 10. ait, *fiet unum Ovile & unus Pastor*. Ergo tam clarè ex his locis colligetur Petrum esse supra Ecclesiam, quàm Ecclesiam supra Petrum: sicque Christus erectione duorum tribunalium æqualium perplexas oves reddidisset, adeò ut obediant cui velint, aut neutri si velint, id est, neque Pontifici, neque Ecclesiæ. Quare statuit, *dic Ecclesiæ*, non posse intelligi de universali Ecclesia, quoniam alioqui fatendum esset Christum sapientissimum Legislatorem multitudinem principatuum sese mutuò impedientium instituisse, & consequenter malè Ecclesiæ consuluisse. Subjungit manifestam sequi contradictionem, dato quòd his verbis, *dic Ecclesiæ*, Christus immediatè dederit auctoritatem Ecclesiæ; quoniam una & eadem Ecclesia esset, & non esset simpliciter superior alterâ Ecclesiâ: nam eo ipso quòd quælibet Ecclesia immediatè auctoritatem obtinet à Christo in suos, insurgit Ecclesiam universalem tanquàm totum esse superiorem quâcumque Ecclesiâ particulari, quæ dumtaxat habet rationem partis & membri. Verùm eo ipso quòd quælibet Ecclesia immediatè habet à Deo intensivè æqualem potestatem in suos, relinquitur Ecclesiam universalem non posse aliquid subtrahere de potestate & jurisdictione, quam particulares Ecclesiæ habent à Deo: & continuò universalem Ecclesiam non esse simpliciter superiorem Ecclesiâ particulari: undè pariter efficitur subditos non magis teneri parère universali Ecclesiæ, quàm particulari, quia par in parem non habet imperium: utraque enim suam potestatem immediatè possidet à Deo. Attexit Christum hoc effato, *dic Ecclesiæ*, nullam omninò dare potestatem Ecclesiæ, sed tantùm præcipere delationem fratris peccantis pervicaciter, quò à Judice Ecclesiastico castigetur: & si eum non audiat, tanquàm Ethnicus & Publicanus habeatur. Ibidem verò supponi potestatem aliàs dandam: quia ibi eam solummodò promittit, & Joannis ultimo immediatè confert Petro his verbis, *pasce oves meas*; deindè, mediante Petro, aliis Ecclesiis secundùm cursum ordinarium: quamvis etiam concedi posset potestatem Ecclesiasticam Ecclesiis concessam, mediantibus aliis Apostolis per quamdam dispensationem: sensus est Cajetani reliquos Apostolos non fuisse Pastores ordinarios sicut Petrum, sed dumtaxat Legatos extraordinarios: quod sæpè inculcat post Turrecrematam.

Capite 5. Apologiæ hæc omnia illustrat similitudine hominis, qui videt quidem

& audit, sed mediantibus oculis atque auribus: ita, inquit, Ecclesia habet jurisdictionem & potestatem ligandi atque solvendi, sed ratione Capitis, id est, Petri & Papæ, contenditque Christum nuspiam Ecclesiæ ratione suæ totalitatis promisisse claves aut jurisdictionem, sed tantùm ratione partis nobilioris, id est, Petri Capitis.

Capite 6. concludit: si Ecclesia in Concilium Generale congregetur, Concilium nullam habere potestatem distinctam à potestatibus partialibus singulorum Prælatorum, sed tantùm ex partialibus potestatibus quamdam totalem consurgere per viam communionis seu accumulationis Episcoporum, Archiepiscoporum, Primatum, prout summo Pontifici qui est Princeps Ecclesiæ videbitur: & cujus potestas omnes alias potestates complectitur. Nunquam autem censetur communicare totam suam auctoritatem Synodo, sed quantùm expedit ad res tractandas. Quare licèt statutis Synodalibus Papa consentiat, nunquàm tamen intelligitur se subjicere potestati coactivæ Synodi: ex quo pariter evenit, ut si tota Ecclesia, secluso Papâ, aliquem Ecclesiæ regendæ præficeret, ille ita esset subditus Papæ, ut non posset à casibus reservatis Papæ absolvere. Hinc similiter Cajetanus inducit, Papam posse omnia Concilii Generalis statuta, quæ etiam suo consensu & auctoritate condita essent, abrogare: idque (inquit) facere non posset, si Ecclesia ratione suæ totalitatis immediatè potestatem haberet à Deo. Quæ rationes Cajetani huic vulgari proloquio regiminis Monarchiarum temporalium incumbunt, scilicet *Regem nunquam sibi ligare manus.* Hæc autem cum tanta verborum profusione & tantologia disputantur sex primis capitibus primæ partis apologiæ de *comparata auctoritate Papæ & Concilii,* ut mirabile sit hominem doctum non eorum quæ diceret puduisse: eaque non accuratè recognovisse, & in pauciora contraxisse. Proculdubio qui ejusmodi velitationes accuratè legerit, & bene intellexerit, cognoscet propositum fuisse Cajetano subtilitatibus scholasticæ Theologiæ potiùs veritatem involvere, quàm explicare.

Verùm singula expendemus, eaque ad octodecim articulos analyticè revocabimus: & ne hîc amphibologiâ aut ullâ æquivocatione laboremus; primò, notandum hoc oraculo, *dic Ecclesiæ, &c.* ordinem hierarchicum Christi Sacerdotio præditum intelligi: & à Christi Sacerdotio tanquàm à causa efficiente jurisdictionis Ecclesiasticæ cunctam potestatem Papalem Episcopalem & Presbyteralem profluere.

Secundò, ex praxi Ecclesiæ sacris consignata Canonibus liquêre, quinam sit adeunbus ut frater pervicax deferatur & accusetur. Siquidem Ecclesia primitiva hæc tripunalia constituit, Episcopale, Synodi Provincialis, Concilii Generalis, &c. adeò ut pateat ex 5. Canone Nicæno, Episcopos singulos proprium & peculiare tribunal habere, & si contingeret quempiam à suo Episcopo excommunicari, & fortè existimaret se Episcopi sententiâ gravari, potuisse ad tribunal Synodi Provincialis confugere: ubi controversia de integro ab omnibus Episcopis Provinciæ recognoscebatur. Atque ipsamet sententia Episcopi etiam Romani firmabatur aut infirmabatur, si quem excommunicasset; utque gravatis omnibus via expeditior esset, bis in singulos annos Synodi Provinciales habebantur. Quòd si accideret negotium esse hujusmodi, ut Synodo Provinciæ decidi nequiret, patebat via per appellationem ad ampliorem communionem Sanctorum & plenius Concilium; tumque temporis Romani Episcopi Ec-

clesias sibi tanquam Archiepiscopis aut Metropolitanis subditas ex Synodi Nicænæ præscripto bis annuatim congregabant & moderabantur. Et quoties opus esset Synodos generales cum aliis Patriarchis procurabant, & ab Imperatoribus impetrabant, non autem absolutè aut monarchicè dominabantur, ut somniant adversarii. Vide Lector librum 1. historiæ nostræ Conciliorum Generalium: Et quoniam Cajetanus ejusque asseclæ plus auctoritatis testimonio Papæ quàm Conciliorum deferunt, eos sententiâ Felicis Papæ II. oppugnabimus, qui epist. 1. ad Episcopos Ægypti hunc textum *dic Ecclesiæ* sic interpretatur, ut *primò Episcopum, deindè omnium ultimo Synodum adeundam decernat: hos enim gradus in accusatione fratris servandos narrat ex Ecclesiæ praxi.* Et ita omnibus argutiis Cajetani occurritur.

Tertiò, quòd perhibet Christum non præcipere ut universalem Ecclesiam adeamus, quia hoc esset impossibile, ei absolutè negamus id esse impossibile, si rationem habeamus disciplinæ Canonibus Nicænis præscriptæ, quæ vult primò forum rei, id est Episcopum adiri. Deindè ab Episcopo ad Synodum Provincialem, & à Provinciali ad generalem procedi, ita ut ultima resolutio controversiarum fiat in Synodis, si minùs ab Episcopo seorsim sumpto definiri queant.

Quartò, concedimus *dic Ecclesiæ* significare, dic auctoritativè, aut Prælato auctoritatem habenti, idque lib. 2. cap. 4. & 5. explicavimus ex Chrysostomo & permultis aliis Patribus: vide axioma XVI. apologiæ nostræ.

Quintò, fallit à suppositione principii, dum asserit Ecclesiam absente Papâ nullam habere auctoritatem; quasi Papa esset absolutus Monarcha Ecclesiæ, quod pernegamus.

Sextò, frustra & supervacuè mentionem facit communitatis Fidelium, quasi aliquam auctoritatem haberet à Christo secluso ordine hierarchico: quia nullus Catholicus id unquam asseruit.

Septimò, cavillatur dum perhibet his verbis *dic Ecclesiæ*, universalem Ecclesiam non posse intelligi: eo quòd sequeretur Christum duo tribunalia æqualia aut plures principatus intensivè æquales erexisse, nam potestas Papæ potestati Ecclesiæ & Concilii tanquàm pars suo toti subordinatur, non contra.

Octavò, negatur æqualem potestatem intensivè conferri Petro his verbis, *Quodcumque ligaveris, & pasce oves meas*, quam Ecclesiæ, Mathæi 18. *dic Ecclesiæ, &c.* quandoquidem Ecclesia collectim sumpta Christi Sacerdotium cum jurisdictione Ecclesiastica totaliter architectonicè & per dominium possidet: Papa verò & alii Prælati singulariter sumpti, partialiter, quoad usum & exequutionem regiminis dumtaxat, nisi forte aliquas condant leges in actu primo, de qua re aliàs dicetur.

Nonò, hæc verba, *fiet unum Ovile & unus Pastor* Joannis 10. nullo modo causam Cajetani juvant: de quibus vide analysim argumentorum B. Thomæ cap. præcedenti ad sextum.

Decimò, nulla ex eo emergit contradictio, quòd his verbis *dic Ecclesiæ* potestas tunc universali Ecclesiæ cum particularibus Ecclesiis conferatur à Christo: quoniam particulares Ecclesiæ subsunt universali tanquàm pars toti: & consequenter Episcopus singularis etiam Romanus subditur Provinciali Synodo, juxtà quintum Canonem Nicænum: idque ipse Cajetanus non obscurè *cap. 7. tractatus de divina institutione*

quam alium in Primatem eligere præter Petri successorem. Cùm autem claves architectonicè possideat, limitatio & regulatio Primatus pendet ab Ecclesiæ definitione, ut praxis Ecclesiæ Canone 6. Nicæno consecrata demonstrat. De qua librum 1. historiæ nostræ Conciliorum Generalium consulito.

Decimò octavò, facultas Parisiensis octavo articulo contra Joannem Angeli, hanc propositionem, *Papa potest totum jus Canonicum destruere & novum constituere, velut scandalosam, blasphematoriam, notoriè hæreticam & erroneam meritò damnavit.* Et ita patet quid tenendum sit de hac Cajetani assertione. *Papa potest omnia statuta Concilii Generalis etiam suo consensu condita abrogare.* Hoc autem ab homine anhelante ad Cardinalatum prædicari quid mirum? quando ipse sibi fingit Papam esse essentiale & absolutum Caput & Monarcham Ecclesiæ, ut in partem aliquam hujus pretii veniat, sicut paulò post sub Leone X. à quo factus est Cardinalis, venit. Atque insuper suis Manlianis imperatis accessionem fecit Luthero ab Ecclesia Romana discedendi.

# QUÆSTIO TERTIA.

## DE FUNDAMENTIS CAJETANI.

### *Tibi dabo claves. Pasce oves meas.*

IV. Vindicatis scholæ nostræ fundamentis contra Cajetani argutias superest de adversarii firmamentis videamus. Cæterum libro inscripto de *divina institutione Pontificatus*, quem omnium postremo lucubravit, à capite primo ad undecimum scholasticè & profusissimè velitatur in explicatione horum textuum, *tu es Petrus, & super hanc petram, &c. pasce oves meas, &c.* eosque vertit atque invertit ut suam absolutam Monarchiam indè exsculpat. Capite 2. in eos primùm velitatur, qui asserunt claves non absolutè datas Petro, sed secundùm quid, id est ejus tantùm beatitudini & puritati morum, ex quo efficere volunt Prælatos malis moribus inquinatos neque ligare, neque solvere: quam opinionem Cajetanus meritò reprehendit velut hæreticam: siquidem damnatur in Synodo Constantiensi, Sessione 8. articulo 4. errorum Joannis Wicleff. qui asserebat *Episcopum aut Presbyterum mortali peccato inquinatum, neque Sacramenta conficere, neque administrare posse.* Posteà transit ad explicationem hujus textus, *tu es Petrus, & super hanc petram, &c.* idque quia iterùm inculcat, sequentibus capitibus, ne cum fastidio toties eadem iterare cogamur, plura hîc dicere supersedebimus.

Capite 3. impugnat sententiam eorum, qui claves datas Petro non tàm suo privato quàm totius Ecclesiæ nomine docent. At uni Petro proprio nomine collatas perhibet: tum quia fructus & præmium confessionis factæ à Petro est collatio clavium; unde Christus non Primatui, sed Petri personæ fidem profitenti claves spondet, tibi dabo claves, &c. Deindè si Petro tanquàm Primati & non singulariter datæ essent claves, sensus planè esset mysticus & parabolicus, non litteralis, quando Christus dixit Petro, *tibi dabo claves*, ratio est, quoniam Petrus propter Primatum suum Ecclesiam figurabat: idque pertinet ad mysticum & parabolicum sensum; quatenùs unitatem Eccle-

siæ designabat. Quare Augustinus ait claves non tam uni, quàm unitati datas. At verò (inquit Cajetanus) sensus mysticus & parabolicus litteralem sensum excludere non debet, quando non est contrarius sensui litterali: Quod autem Augustinus asserit, *quæ dicuntur de Petro non habere illustrem sensum, nisi cùm referuntur ad Ecclesiam, cujus Petrus agnoscitur in figura gestasse personam*: ea sic interpretatur Cajetanus, ut patet Augustinum ostendere voluisse sensum mysticum & parabolicum hac in parte clariorem atque illustriorem esse sensu litterali: quia nemo nescit Ecclesiam habere claves: at non ita clarum datas personæ singulari Petri: & idcircò tot quæstiones emergunt circa sensum litteralem hujus loci. *Tibi dabo claves.* Cùm ergo hic duplex occurrat sensus, litteralis nimirùm & parabolicus, & litteralis potior sit, solusque conducat ad dogmata stabilienda; oportet quidem hæc verba, *tibi dabo claves*, singulariter & litteraliter priùs de Petro quàm de tota Ecclesia intelligi, & continuò Catholica fide tenendum, datas esse claves singulariter personæ Petri non tanquàm figuram Ecclesiæ gerenti.

Capite 4. ejusdem libri hæc ipsa amplius enucleat enumeratione omnium circumstantiarum textus Scripturæ: ac primum docet soli Petro & non aliis Apostolis hanc fidem revelatam, *tu es Christus Filius Dei vivi*: & collationem clavium esse præmium Confessionis hujus fidei: nullo modo autem constare Scripturis id revelatum cæteris Apostolis: Petro autem id manifestum esse verbis Domini. *Beatus es Simon Barjona quia caro & sanguis non revelavit tibi, &c.* subjungit tantam tamque diligentem esse circumstantiarum de singulari persona Petri enumerationem, ut nulla unquam accuratior ab ullis notariis fieri potuerit: *Et ego dico tibi, quia tu es Petrus: & tibi dabo claves regni Cælorum*: Id verò planè convincere Christum singularem curam de persona Petri præ aliis habuisse, sicut & Lucæ 22. Cùm enim omnes expetiti essent a satana, tamen Dominus pro solo Petro *orat*. *Oravi pro te, non pro vobis*, imò alios Petro commendavit. Deindè si Petrus gessit personam aliorum quando respondit Christo, tu es Christus Filius Dei vivi, id potest intelligi tripliciter, vel ex officio, quia curam eorum habet: vel per viam commissionis, puta quia Apostoli commiserunt Petro ut nomine omnium responderet, vel per viam ratificationis, quia responsio Petri grata fuit omnibus. Quoad primum, respondet esse non posse: quia Petrus nondum esset à Christo constitutus Pastor Ecclesiæ, ut curam Apostolorum gereret: quoad secundum, dicit nullum extare in Scripturis vestigium hujus commissionis, & proinde sequi, quòd Apostoli solummodò per viam ratificationis Confessionem Petri approbaverint. Et ad hunc sensum putat interpretandos Patres, qui asserunt Petrum nomine omnium fidem edidisse, scilicet, quia Apostoli factum Petri approbarint, concluditque caput 4. affirmando puram esse petitionem principii, dicere Christum claves promisisse omnibus Apostolis, quando dixit Petro, *tibi dabo claves*.

V. Capite 5. notat Dominum quatuor promisisse Petro personaliter sumpto; primò, ut esset Petra & fundamentum Ecclesiæ, *Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam.* Secundò, ut haberet claves Ecclesiæ, *& tibi dabo claves.* Tertiò, ut non in uno cælo, sed in cælis solveret, quod auctore Origene significat perfectionem super alios Apostolos. Quartò, quòd ligaret etiam in cælis & in terra. Subjungit duplicem esse actum clavium totalem seu adæquatum, & partialem seu inadæquatum: & posteriorem à priori distare tanquàm partem à toto, & infe-

rius à superiori: atque nomine clavium contendit totum vel plenitudinem potestatis sigillatim concedi Petro Mathæi 16. nomine autem facultatis ligandi & solvendi actum partialem & inadæquatum promitti Ecclesiæ Mathæi 18. & Joannis 20. *Sicut misit me Pater, ita mitto vos, claves non totaliter, sed partialiter & inadequatè dari Apostolis: eamque ob causam Petrum ita claudere, ut nemo aperiat, & sic aperire, ut nemo claudat, eo quòd claves habeat, ut caput Ecclesiæ & Pastor ipsorum etiam Apostolorum.* Quocircà efficit, hæc duo propria & particularia esse Petro, ut sit *fundamentum Ecclesiæ, & ut claves totaliter possideat.* Undè contra communem Theologorum sententiam, qui duas tantùm claves constituunt, nimirùm ordinis & jurisdictionis, Cajetanus tertiam addidit propriam soli Petro, superiorem illis duabus clavibus, quam didicit à Christo explicari *nomine clavium regni Cælorum: tibi dabo claves regni Cælorum Mathæi 16. idque significat actum adæquatum. Nam (inquit) aperire & claudere regnum Cælorum actus sunt longè superiores omnibus actibus judicialibus, tam clavium jurisdictionis quàm clavium ordinis.* Dehinc transit ad particularem interpretationem hujus loci, *sicut misit me Pater & ego mitto vos* Joannis 20. quem de solo Apostolatu, id est, de potestate extraordinaria concessa Apostolis tanquàm Legatis capi oportere contendit: alioqui falsum esse ait, quod ab antiquis Patribus dicitur, nimirùm omnes Apostolos honore & potestate æquales aut pares fuisse: idemque perhibet esse judicium de his aliis testimoniis, *euntes in mundum docete omnes gentes, &c.* Mathæi & Marci ultimo. Concluditque Petrum super cæteros Apostolos habere quòd sit fundamentum Ecclesiæ, & quòd habeat claves regni Cælorum, atque aliud esse habere claves ut Apostoli habuerunt, & aliud ut Petrus tanquàm caput & Pastor etiam ipsorum Apostolorum.

Capite 9. 10. & 11. hoc aliud Christi effatum, *pasce oves meas*, torquet atque detorquet in omnes formas ad suam effingendam Monarchiam. Summa autem illius opinionis est, Petrum illis verbis constitui tanquàm caput & Pastorem ordinarium, Apostolos verò tanquàm Legatos Christi, & tamen dici Pastores dominici gregis, quoad Apostolatum cap. 9. deindè cap. 10. statuit Petrum missurum fuisse Apostolos nisi à Domino præventus fuisset, id est, nisi ipse Christus Petrum anticipatione prævenisset in Apostolorum missione, & cap. xi. quamquàm pascere non significet principari & dominari, tamen significare actum Ecclesiastici Principis & præsupponere principatum, &c.

Sed hujus quæstionis analysim ad quindecim quæstiones revocabimus, & ne hîc vagemur, primò revocandum in memoriam, quòd aliàs sæpè diximus claves à Christo, tum ipsimet Ecclesiæ cùm Petro, sed ut ait Tostatus lib. 2. laudatus diversâ ratione delatas, quoniam Ecclesia eas possidet totaliter, architectonicè quoad dominium & proprietatem: Petrus verò & alii Apostoli ac singulares Prælati distributim sumpti, partialiter, quoad usum, ministerium exercitium & exequutionem dumtaxat. Quocirca si Petrus consideretur ut personam totius Ecclesiæ atque unitatem omnium Prælatorum figurabat aut repræsentabat, Christus Mathæi 16. eidem claves architectonicè & quoad dominium pollicetur, danturque actu & formaliter quando Apostolis suum contulit Sacerdotium: Item Joannis 20. *sicut misit me Pater & ego mitto vos.* Item Mathæi & Marci ultimo, Euntes in mundum universum docete omnes gentes, &c. Si verò Petri tanquàm privati Apostoli & singularis personæ habeatur ratio, eidem quoque Dominus claves promittit, sed quoad exercitium & exequutionem quam Joannis

ultimo actu consequitur his verbis, *pasce oves meas.* Quibus bene intellectis proclive cuique erit omnes Cajetani argutias exstirpare: siquidem passim in Elenchum à petitione principii impingit.

Secundò, quòd objicit fructum confessionis Petri esse clavium collationem & adoptionem: hoc nihilo magis Cajetani quàm causam nostram promovet: quia ex consensu omnium antiquorum, quos libro superiore exhibuimus, Petrus non suam unius, sed totius Ecclesiæ Catholicæ fidem nomine omnium Apostolorum confitetur: & consequenter promissa Christi facta Petro ad omnes Apostolos ex æquo pertinent, excepto Primatu: cuncti enim sunt ex æquo petra &, fundamentum Ecclesiæ, ex æquo claves acceperunt, ex æquo beati sunt, &c.

Tertiò, quod narrat de sensu mystico & parabolico respectu Petri Ecclesiæ unitatem figurantis, &c. si per sensum mysticum & parabolicum aliquid involutum & implicatum designat: ita ut ad id cognoscendum multiplici & anxiâ ratiocinatione opus sit: planè ei negamus sensum esse parabolicum aut mysticum, scilicet Petrum tanquàm Ecclesiæ figuram gestantem loquutum pro omnibus, & pro omnibus etiam claves accepisse eo modo quo explicavimus responsione ad primum, ut enim non est sensus mysticus & parabolicus Decanum & Præpositum alicujus collegii & societatis pro suo collegio & societate loqui, atque responsa dare & accipere; sed res vera, historica, moralis, politica & ordinaria est: ita etiam contendimus Petrum tanquàm os & figuram Apostolorum non mysticè aut parabolicè, sed verè, moraliter & politicè respondisse, ut fieri assolet in omnibus corporibus politicis: estque stupendum adversarios rem clarissimam & planè moralem ad sensum abstrusum & mysticum deflectere: cùm res morales & politicæ capi debeant in propriis terminis.

Quartò, dum perhibet exploratum esse omnibus, Ecclesiam habere claves: paucos autem cognoscere uni Petro singulariter & personaliter datas, & proindè sensum parabolicum esse clariorem sensu litterali hac in parte, &c. Profectò argumento ad hominem causam suam interimit, & sententiam communem confirmat, nimirùm claves priùs atque immediatiùs datas unitati quàm uni, & toti Ecclesiæ quàm personæ Petri: causa autem hujus notionis inde ducitur, quòd omnes videant, etiam ipsum Papam more aliorum omnium subditum esse Sacerdotio Christi, justificari in Ecclesiæ Sacramentis, & peccatorum suorum remissionem ab Ecclesia petere: huncque articulum fidei profiteri, ***Credo sanctam Ecclesiam Catholicam, remissionem peccatorum.*** Et ita patet quare Augustinus dixerit, ***ea quæ dicuntur de Petro singulariter non habere illustrem intellectum, nisi ad Ecclesiam referantur, &c.*** ratio est; quia claves adæquatè toti Ecclesiæ per modum efficientis, conservantis & propagantis, Petro autem & singularibus Prælatis quoad usum & exequutionem regiminis inadæquatè & partialiter tantùm creditæ sunt.

Quintò, verum est secundùm sensum litteralem Petrum personaliter accepisse claves, atque etiam quatenùs Ecclesiam repræsentabat: unum enim non excludit aliud: sicut operatio animæ in oculo, operationem ejusdem in cerebro minimè excludit.

Sextò, cùm Christus semper palam loquutus & concionatus sit, & mysteria Evangelii privatim omnibus Apostolis revelarit, certè hæresis est dicere, illis hanc fidem, ***tu es Christus Filius Dei vivi,*** minimè revelatam fuisse: vide cap. 3. lib. 2. hujus defensionis & cap. 4. in analysi sententiæ Hylarii num 22.

Septimò, enumeratio circumſtantiarum quam oſtentui habent adverſarii, *Beatus es Simon Barjona, tu es Petrus & ſuper hanc petram: tibi dabo claves, &c.* neque probat ſoli Petro datas claves, neque etiam negat datas eſſe collectim Eccleſiæ: nam cùm Mathæi 16. Chriſtus Petro figuram Eccleſiæ gerenti verbis de futuro pollicetur claves: verbis autem de præſenti eas actu conferat toti Eccleſiæ Joannis 20. certè ſicut Philoſophi *potentiam cognoſcunt per actum:* ita etiam hæc verba de futuro *tibi dabo*, capi atque interpretari debent juxtà collationem actualem clavium quæ fit Joannis 20. Quod ſpectat ad hunc textum, *ego rogavi pro te Petre,* Lucæ 22. aliàs explicabitur.

Octavò, triplex illa Cajetani quæſtio utrùm Petrus tanquàm Paſtor Apoſtolorum velut eorum procurator fidem profeſſus ſit: vel quia Apoſtoli poſt factum illud ratum gratum habuerint, meræ ſunt argutiæ quibus luci meridianæ tenebras vult effundere: Etſi enim Petrus nondum eſſet actu conſtitutus Primas & anteſignanus aliorum Apoſtolorum, tamen jampridem fuerat deſignatus à Chriſto quamprimum Petrum vidit, *tu vocaberis Cephas*, inquit, Joannis 1. & ab eo tempore Petrus inter Apoſtolos ſemper & primus omnium fermè loquitur: omneſque Patres diſertè docent Petrum velut os & Coripheus Apoſtolorum loqui pro omnibus: quia ætate alios anteiret.

Nonò, non poteſt eſſe petitio principii dicere, Chriſtum omnibus Apoſtolis claves promiſiſſe in perſona Petri: quandò conſtat actu & de facto omnibus collatas tum Sacerdotii Chriſti collatione, cùm etiam Joannis 20. & Mathæi ac Marci ultimo. Siquidem *potentiæ diſtinguuntur & cognoſcuntur per actus & exercitium, ut facultas videndi per actum videndi, &c.*

Decimò, abſolutè negamus quicquam perſonaliter promiſſum aut datum Petro excepto primatu, quod non etiam fuerit aliis Apoſtolis collatum: cuncti enim ex æquo ſunt fundamenta, habent claves, & non tantùm in uno Cælo, ſed in omnibus etiam Cælis ſolvunt: de qua Origenis argutia, vide quæ lib. 2. cap. 4. notavimus in collectione Origenis.

Undecimò, hic locus Eſaïæ 22. & Apocalypſ. 3. *claudit* & nemo aperit, aperit & nemo claudit, ad litteram de Chriſto intelligitur qui clavem habet abſolutæ auctoritatis & excellentiæ, neque Petro aut Eccleſiæ poteſt ullo modo competere, quia ſolam clavem puri miniſterii poſſident.

Duodecimò, mera ſunt ambitioſorum atque obnoxiorum hominum commenta dicere Petrum totaliter & adæquatè: alios verò Apoſtolos partialiter & inadæquatè claudere & aperire, ſolvere & ligare, &c. cùm, ut omnes Patres docent, ſint *honore & poteſtate pares*; neque præ illis quicquam habuerit Petrus, excepto primatu, vel primo gradu Sacerdotii Chriſti.

Decimò tertiò, ſomnium eſt ægri hominis, non dogma Theologicum, fingere tertium genus clavis Cælorum proprium & peculiare Petro diſtinctum à clave ordinis & juriſdictionis. Undè Bellarminus, quamquàm omnia alia Cajetani argumenta in propriis ferè terminis uſurpet, tamen hoc improbat lib. 1. cap. 12. de Rom. Pontifice: quia (inquit) *hæc doctrina ſubtilior quàm verior nobis videtur; eſtque inauditum in Eccleſia alias eſſe claves quàm ordinis & juriſdictionis, & planus eſt ſenſus illorum verborum, tibi dabo claves, & quodcumque ſolveris ſuper terram, &c.* Hæc

ei viâ usus est, & quidem ordinariâ, dum instituit, ut perpetuò servaretur principatus Monarchicus, atque Petrum unicum totius Ecclesiæ Caput & Pastorem constituit, à quo in omnes alios potestas ordinis & jurisdictionis ordinariè derivaretur, idque omnes sacri auctores volunt, cùm docent omnes pendêre à Petro. Cæterùm idem Dominus viam extraordinariam servavit, quando ex speciali gratia prævenit D. Petrum & contulit Apostolis auctoritatem gubernandi, ordinandi, judicandi, &c. quam potestatem iidem Apostoli erant accepturi à Petro, nisi Christus Petrum prævenisset. Pari quoque modo nisi idem Dominus Apostolos instituisset Sacerdotes in ultima cœna, omnes erant accepturi ordinem Sacerdotalem à Petro, hancque præventionem nihil obstare ait supremæ auctoritati Petri erga alios Apostolos. Quocirca concludit Christum hâc præventione id ex gratia & via extraordinariâ dedisse Apostolis subditis Petro quòd jure ordinario erant accepturi à Petro, nisi Christus Petrum antevertisset, utque hæc sua commenta ampliùs muniat inter Petri & aliorum Apostolorum potestatem, quinque assignat differentias. Prima, quòd Petri auctoritas sit ordinaria, reliquorum verò Apostolorum extraordinaria, & ex mera gratia atque præventione Christi. Secunda, quòd Petrus factus sit generalis & ordinarius Vicarius Domini: cæteri autem Apostoli tanquàm legati seu delegati à Christo 2. Corinth. 5. *pro Christo legatione fungimur.* Tertia, quòd potestas jurisdictionis aliorum Apostolorum non esset supra se invicem, sed super alios Episcopos & Fideles: contra autem potestas Petri erat non tantùm super alios Episcopos & Fideles, verumetiam super omnes Apostolos qui erant oves Christi, undè hoc oraculo, *pasce oves meas*, commendantur & committuntur pascendi Petro. Quarta, quoniam potestas aliorum Apostolorum temporanea fuit, neque transmissa est ad posteros sicut potestas Petri, quæ perpetua est, & ad ejusdem successores transmeat, idque Patres Ecclesiæ (inquit) docere volunt, asserentes claves datas Petro in persona Ecclesiæ, quia Ecclesiam repræsentabat. Quinta, quòd potestas aliorum Apostolorum fuerit tantùm exequutiva, Petri autem præceptiva & legislativa: quoniam ei soli dictum est, *pasce oves meas*; hanc autem quintam differentiam D. Thomas 2. cap. ad Galatas excogitavit, affirmans cæteros Apostolos pares fuisse *Petro in exequutione auctoritatis, non regiminis.* Quare in præfatione solemni festi Apostolorum, Apostoli *non absolutè appellantur Vicarii Christi, sed operis Christi Vicarii:* solus enim Petrus propriè est Christi Vicarius; hæc illustrat exemplis, nam Episcopis & fratribus prædicatoribus officium quidem prædicandi verbum Dei competit, sed differenter (inquit) illis quidem propriâ & nativâ auctoritate, prædicatoribus autem tanquàm delegatis à Papa. Similiter Petrus ex propria pastorali auctoritate Ecclesiam gubernat, alii verò Apostoli ex privilegio Christi delegantis, & mittentis eos ad exequutionem regiminis quod Petrus constitueret. Quas rationes Cajetanus inculcat ad nauseam cap. 4. memorati tractatus de comparatione auctoritatis Papæ.

Analysim hujus quæstionis ad octo puncta reducemus: primùm frustra desudat Cajetanus in hoc textu ad suum propositum effingendo, *fiet unum Ovile & unus Pastor*, quia ut series contextus declarat, litteraliter de solo Christo intelligitur, ut contra D. Thomam cap. præcedenti responsione ad sextum ostendimus.

Secundò, subtilis contemplatio quâ pollicetur se Patres cum suis principiis concor-

daturum, suos conatus planè condemnat, quoniam moralia & politica, cujusmodi hæc sunt, non amant subtiliter & metaphysicè sed in propriis terminis tractari.

Tertiò, admittimus Pastores viâ ordinariâ atque extraordinariâ creari posse: de qua re, ne sim cuiquam fastidio, lege cap. 7. libri 2. numero 22.

Quartò, sicut legimus in Sacris Scripturis Deum viâ extraordinariâ hominem produxisse per creationem; & quotidie experimur viâ ordinariâ generationis etiam nasci: ita Evangelium nos docet Christum tanquàm potestate excellentiæ præditum Ecclesiam fundasse, instituisse, eique Sacerdotium suum cum potestate clavium actu detulisse quasi per viam extraordinariam creationis. Deindè constat eandem Ecclesiam postquam est semel fundata à Christo demùm per viam ordinariam propagatam ab Apostolis & Patribus Ecclesiæ primitivæ. Siquidem actorum 1. D. Mathias & 6. Diaconi viâ extraordinariâ instituuntur: idemque nos docent historia Ecclesiastica & Canones, quibus edicitur neminem habendum Episcopum, qui nón sit à Clero & populo electus & ab Metropolitano confirmatus; idque insuper declarat hodierna Romani Pontificis electio. Quæ omnia tam clara & perspicua sunt, ut à nemine revocari queant in ambiguum. At verò Petrum creatum fuisse Monarcham Apostolorum, & Christum quando Apostolos instituit, eisque potestatem ordinis & jurisdictionis in commune detulit, Petrum in officio suo pastorali anticipavisse: hoc quidem alibi præterquam in phantasia & libris Cajetani atque aliorum obnoxiorum nuspiam extat: undè quâ confidentiâ obtruditur, eâdem multòque severiore repudiatur: meritò certè: quoniam Petrus solâ potestate ministeriali, non excellentiæ præditus est, ideòque Apostolos creare nullo modo potuit. Utque ratio Cajetani procederet, demonstrare debebat post Christi ascensionem Petrum vel potuisse instituere Apostolos, vel de facto aliquos instituisse pari potestate præditos cum Joanne, Paulo, Andræa, &c.

VII. Quapropter hic ejus Elenchus à petitione principii jure despuitur, eique clarissimè & validissimè ostendit Almainus, Ecclesiam post Christi Ascensionem potuisse Petrum in Primatem cum eadem potestate quam habuit à Christo instituere, nisi Christus Ecclesiam prævenisset: ratio evidentissima & certissima Almaini est, quoniam Ecclesia potestatem habet à Christo creandi summum Pontificem; tum per communicationem Sacerdotii Christi, quod architectonicè possidet, cùm etiam per electiones: & de facto Sede vacante illum quotidie creat viâ ordinariâ sicut & alios Episcopos: ex quo insurgit argumento ad hominem, nisi Christus viâ extraordinariâ instituisset Petrum Primatem, atque Ecclesiam anticipasset, Ecclesiam quidem potuisse Petrum instituere in æquali potestate quam habuit à Christo: siquidem Sacerdotio Christi communicato Ecclesiæ, Papalis, Episcopalis & Presbyteralis potestas atque dignitas formaliter & quoad habitum inest. Actus verò atque exercitium defertur per electiones & traditionem tituli Papalis, Episcopalis & Presbyteralis: neque Cajetanus quicquam habet firmi quod adversùm opponat: Primùm fingit collatione ordinis solam potestatem in Christi Corpus verum & dumtaxat in foro interno pœnitentiæ conferri; quod ei absolutè negatur. Secundò, tractatu de divina institutione Pontificatus cap. 3. circa medium, ait, cùm Papa eligitur, non accipere claves ab Ecclesia, sed à Christo, non novâ sed antiquâ traditione: quam opinionem ut falsam confutavimus lib. 2. cap. 4. num. 58. Tertiò, cap. 1. suæ apologiæ objicit Leonis magni testimo-

nium *dist. 19. Can. ita Dominus* §. *ut ab ipso Petro quasi quodam capite dona sua velut in corpus omne diffunderet : ut exortem se mysterii intelligeret esse divini, qui ausus fuisset à Petri soliditate recedere, &c.* Sed oppono huic testimonio Leonis in sua causa tantum fidei habendum, quantum concordat juri divino, naturali & canonico, ut cap. 1. apologiæ, causatur Gelasium Papam docere *sanctam Romanam Ecclesiam nullis Synodicis constitutis cæteris Ecclesiis prælatam esse, sed Evangelicâ voce Domini & Salvatoris Primatum obtinuisse dist. 21. Can. quamvis & dist. 22. Can. omnia & Can. sacrosancta.* At respondeo ejusmodi Canones loqui de institutione primatus quoad factum Christi : & non de potestate quam Ecclesia habuit instituendi Petrum, nisi Christus Ecclesiam per anticipationem præoccupasset: hîc enim Cajetanum suis bellulis distinctionibus atque responsis flagellare lubet.

Quintò, quòd dicto cap. 1. apologiæ urget, posito quòd Christus potestatem electivam Papæ toti Ecclesiæ contulerit, ut perhibet Almaïnus, sequi Clerum & populum Romanum injuriosè sibi solis hanc potestatem usurpavisse, antequàm institutum esset ut Papa à Cardinalibus de toto orbe assumptis cooptaretur, ut fit hodie. Respondeo Cajetanum hâc temerariâ objectione telum fortissimum suppeditare sectariis ad Ecclesiæ Romanæ Primatum, quasi jure divino institutum, debellandum : verumtamen ut illum velut divinitus institutum vendicemus, contendo postquàm sanctus Petrus sedem fixit Romæ, Clerum & populum Romanum jure divino naturali Episcopum Romanum delegisse, atque universalem Ecclesiam suo tacito consensu & communicatione, illam Cleri & populi Romani cooptationem approbasse : tandemque formam eligendi Papam ministerio Cardinalium ejusdem Ecclesiæ consensu comprobatam fuisse.

Sextò, quod spectat ad quinque differentias, quas inter Petri & aliorum Apostolorum potestatem assignat, mera est cavillatio ac petitio principii : verbi gratiâ, quòd potestas Petri esset ordinaria, aliorum verò Apostolorum extraordinaria & delegata. Profectò hæc vox Apostoli, *pro Christo legatione fungimur*, æquè & indivisim aliis quàm Petro convenit : undè sunt ex æquo Vicarii, Legati & Proreges Christi, quia omnes indivisim Sacerdotio Christi donati sunt : atque omnibus dicitur, *quæcumque alligaveritis, sicut misit me Pater & ego mitto vos, euntes in mundum prædicate Evangelium, &c.* neque Petrus super alios quicquam aliud habet, excepto Primatu aut primo gradu hujus legationis & Vicariatus Christi.

Septimò, quòd asserit potestatem aliorum Apostolorum fuisse supra se invicem : Petrum autem jurisdictionem super alios habuisse, ampliùs tractatur à Francisco Suare, de quo infra cap. 6. hujus libri.

Octavò, quænam potestas Apostolorum transierit vel non transierit ad posteros cap. 6. hujus libri cum Bellarmino disputabitur : ubi discrimen ordinariæ atque extraordinariæ potestatis Apostolorum evolvemus.

Nonò, petitio & principii asserere potestatem aliorum Apostolorum fuisse tantùm exequutivam, & potestatem Petri ordinativam & constitutivam regiminis : cùm omnes & intensivè & extensivè æqualem habuerint potestatem : idque non tollit Primatum. Porrò regimen Ecclesiæ, ut aliàs sæpè observavi, est Aristocraticum, & exequutio regiminis ad Papam aliosque Episcopos respectivè & proportionatim spectat : ita ut

unusquisque Episcopus jure divino tantùm habeat potestatis in sua privata diœcesi, quantùm Papa in universali Ecclesia disgregata, ut ipsemet Bellarminus fatetur lib. 5. de Rom. Pontifice cap. 3. §. Item si Papa. Equidem cuncta adversariorum argumenta huic sophistico incumbunt principio: scilicet Petrum constitutum fuisse absolutum Ecclesiæ Monarcham: quod tamen velut *antopiston* à Curialibus venditatur: adeò quidem, ut qui ei contradicere audeant Romæ infra hæreticos amandentur: & securiùs ac magis impunè de omnibus mysteriis Christianæ Religionis, quàm de absoluta Papæ Monarchia his moribus corruptissimis disputetur.

# QUÆSTIO QUINTA.

VIII. capite 4. tractatus de comparatione auctoritatis Papæ & Concilii, argumentum scholæ Parisiensis ductum à cap. 8. actorum exagitat: nam eo ipso quòd Ecclesia Petrum & Joannem miserit in Samariam, colligitur Petrum non fuisse Monarcham Ecclesiæ, sed aristocraticæ moderationi Collegii Apostolici subjectum. Contra opponit adversarius patere ex Theologis non oportere mittentem esse majorem misso: cùm filius mittatur à Patre & Spiritu sancto, quibus tamen est æqualis: & ità Cajetanus efficit Petrum & Joannem non potestativè, vel auctoritativè missos. Contra Almaïnus cap. 7. de Ecclesiæ auctoritate post medium, sic Cajetanum profligat. *Hæc consequentia est optima (inquit) Spiritus sanctus mittitur: ergo est à filio vel inferior eo: & sic oportet Cajetanus fateatur, quòd Petrus sit ab Ecclesia. Similiter nec potest rationabiliter dici quòd Petrus missus sit consilio & non præcepto: cùm non fuerit solus, sed Joannes cum eo.* Huc usque Almaïnus, in quem Cajetanus cap. 18. apologiæ ita ratiocinatur: *Spiritus sanctus mittitur à seipso, imò etiam filius mittitur à Spiritu sancto qui est à filio, & tamen non est à seipso, nec inferior seipso, ergo illinc malè infertur Petrum esse inferiorem Ecclesia aut ab Ecclesia.* Sed rependo Cajetanum & asseclas hîc suo abuti ingenio, primùm, quia res morales & politicas quæ præcisè in propriis terminis capiendæ sunt, ad res Theologicas omnium difficillimas & abstrusissimas cujusmodi sunt personæ Trinitatis detorqueant: quotusquisque nescit longè diversam esse rationem missionis politicæ & personarum divinarum? accedit etiam omnem similitudinem semper aliquid habere dissimilitudinis etiam in rebus homogeneis, quantò magis in missione divinarum personarum. Secundò, Cajetanus manifestè peccat in placita S. Thomæ, in cujus tamen verba juravit: nam communis est omnium Theologorum consensus parte 1. quæst. 43. articulo 4. *missionem personarum divinarum in interna sui ratione importare processionem ab alio secundùm originem: ideòque Patrem cùm non sit ab alio, nullo modo ei convenire ut mittatur.* Itaque cùm filius neque à seipso, neque à Spiritu sancto procedat, eidem penitùs repugnat vel à seipso, vel à Spiritu sancto mitti, contra quam argutatur Cajetanus: ego hîc argumentor ex B. Thomæ principiis ad hominem. Tertiò, compertum est ab alio juridicè & potestativè mitti in politicis qui non sit eo à quo mittitur inferior: Petrum verò ita missum actor. 8. probat Almaïnus, quia S. Joannes cum illo mittitur. Quartò, & aliud exemplum hujus superioritatis ac eminentiæ legitur actor. xi. ubi Ecclesia quamquàm sciret

sciret optimè Evangelium aliquando gentibus prædicari oportere tamen à Petro auctoritativè rationem suæ conversationis cum gentibus ideò exegit, quòd duceret Petrum tempus à Christo statutum prævertisse priùs enim Judæis quàm gentibus Evangelium prædicari oportebat ut jam notavi. Verùm demonstrabo hujus missionis Petri à priori repetendam ex his quæ lib. 2. docuimus de Christi Sacerdotio & clavibus immediatè concessis Ecclesiæ per dominium & proprietatem: Petro autem & singularibus Prælatis quoad executionem & exercitium dumtaxat.

IX. Capite 5. ejusdem tractatus, Cajetanus in aciem explicat argumenta scholæ Parisiensis de immediata Ecclesiæ auctoritate. Deindè cap. 6. eacum suis placitis confert. Ac primo quærit quidnam Parisienses nomine Ecclesiæ designent, quando asserunt Ecclesiam immediatè auctoritatem habere à Christo, & esse supra Papam. Porrò triplicem instituit comparationem inter Papam & Ecclesiam. Prima est, quâ Ecclesia aut Concilium sumitur, Papâ Capite Ecclesiæ secluso. Altera est inter Papam & Ecclesiam vel Concilium præsente atque Præsidente Papâ: tertia est inter Papam & Concilium auctoritate Papæ indictum & firmatum, ut verbi causâ Basileense Concilium: hàc positâ triplici comparatione pro fundamento certissimo defigit Papam semper sumi, ac intelligi debere tanquàm Caput Ecclesiæ universalis etiam collectim sumptæ: non autem dumtaxat ratione singulorum membrorum aut Ecclesiarum particularium disgregatarum: idque probat ex Constantiensi Concilio, *non est scintilla apparentia quòd oporteat esse unum caput in spiritualibus regens Ecclesiam, &c.* sessione 12. art. 27. errorum Joannis Hus. Subnectit & alia quædam testimonia in eundem finem quibus asseritur Papam esse Caput totius Ecclesiæ aut universalis Ecclesiæ: atque etiam Pontifices Romanos bullas suas sic solitas inscribere. Ego N. Catholicæ Ecclesiæ Episcopus, &c. Cùm igitur Papa sit Caput Ecclesiæ universalis primùm sequitur, dato quòd Ecclesia aut Concilium eam repræsentans capiatur secluso Papâ: tunc Ecclesiam esse corpus diminutum, truncum, mutilum, acephalum: & continuò non posse Ecclesiam universalem constituere: sicut nec vacante Sede Ecclesia dici potest universalis, nisi imperfectè, quæ imperfectio est conditio diminuens atque detrahens qualitati universalis Ecclesiæ. Itaque si quis dicat Ecclesiam hoc modo, id est secluso Papâ captam habere immediatè auctoritatem à Christo: Cajetanus contendit illum incidere in errorem Joannis Hus damnatum Constantiæ; ratio est, quia ille negat oportere esse unicum Caput in Ecclesia: & hæc de prima comparatione. Secunda, est totam Ecclesiam aut Concilium universale sumptum conjunctim cum Papa non esse majoris auctoritatis quàm solum Papam & separatim sumptum à Concilio aut Ecclesia universali: Nam ait Cajetanus, persona & auctoritas Papæ omnes alias potestates Ecclesiasticas universim & eminenter continet cum potestate electiva Papæ: quoniam Papa sibi potest deligere successorem. Sicut S. Petrus B. Clementem adoptavit 8. quæst. 1. Can. si Petrus. Attexit Papam etiam statuere quando & quâ ratione fieri debeat electio ut sit valida: nempè à duabus partibus Cardinalium ad minùs. Quocirca concludit Ecclesiam immediatè quidem habere à Christo auctoritatem, sed ratione capitis, quia Deus primùm & immediatè influit in caput, & per caput in reliquum corpus: quemadmodum fieri videmus in humano corpore, nam à capite omnis motus & sensus diffunditur in totum corpus. His positis notat facilè judicari quid tenendum sit de ter-

tia comparatione Concilii approbati à Papa, cum ipso Papa absente à Concilio. Siquidem Concilium approbatum ut v. g. Basileense quod à Martino V. & Eugenio IV. indictum & approbatum fuerat, non majoris auctoritatis erat quàm ipse Eugenius solus absens à Concilio, ut patet dist. 17. per totum & extravagante de electione cap. significasti. Quapropter efficit Parisienses, dum perhibent majorem esse Concilii quàm Papæ auctoritatem totum regimen monarchicum Ecclesiæ pervertere, ac democraticum efficere: sicut dum S. P. Q. Romanus dicitur auctoritatem habere supra Imperatorem.

Superest hæc omnia analyticè evolvamus & pro causæ nostræ firmamento præfigamus, quando schola Parisiensis post Synodum Constantiensem docet Concilium immediatè suam habere auctoritatem à Christo non à Papa, & esse supra Papam: non hæc in eam partem capere, ut contemptâ auctoritate Pontificia, Concilium cogi & celebrari velit: imò verò conformiter ad praxim Ecclesiæ primitivæ asserit absque sententia Papæ Concilium haberi non debere, ut axiomate XXVI. & XXXI. apologiæ nostræ disputavimus.

Secundò, dum Cajetanus de Papa ut de capite loquitur, semper fallit à suppositione principii & à dicto secundùm quid ad dictum simpliciter, quasi Papa esset Caput essentiale & absolutus Monarcha Ecclesiæ, ita ut ab illo tota auctoritas Ecclesiæ flueret & repeteretur, sicut videmus omnes Proreges, Magistratus, Officiarios & Parlamenta regni Galliarum suam auctoritatem à Rege Franciæ repetere. Certè longè differunt Primatus & Monarchia. Verùm Papam Caput esse Ecclesiæ nihil aliud significat, quàm esse Principem Ministrorum Christi & Ecclesiæ, & Primatum habere in Ecclesia ad exequutionem regiminis Aristocratici, atque etiam ad condendos Canones in actu primo, si res postulet, quod est frequenter dicendum contra calumniatores meos.

Tertiò, propositio Joannis Hus, ideò damnata est à Patribus Constantiensibus, quòd simpliciter & absolutè Primatum Ecclesiæ Romanæ negaret, adeò ut nihil planè necessum esset Papam esse Caput Ecclesiæ universalis etiam per mundum dispersæ & congregatæ: in qua tamen Primatum tenet. Cæterùm Almaïnus cap. 8. de Ecclesiæ auctoritate responsione ad primum argumentum, huic petitioni Cajetani ita satisfacit. *Joannes Patriarcha Antiochenus vir profectò doctissimus, qui interfuit Concilio Basileensi, negat quòd Papa sit Caput totius Ecclesiæ categorematicè, etiam loquendo de capite ministeriali (notum est de capite principali) consideratò (inquit) quod esse caput denotat praeminentiam & superioritatem, quam summus Pontifex non habet super Ecclesiam, cùm non sit Dominus Ecclesiæ sed minister. Dictum est enim Petro à Christo, tu es Petrus & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, & non ædificabo Ecclesiam tuam. Major est autem qui recumbit, & minor qui ministrat, juxtà dictum Salvatoris. Est ergo minister inferior & non superior dominâ. Respectu tamen Ecclesiarum particularium Papa est caput ministeriale: quia ratione ministerii Petro commissi habet super eas superioritatem.* Concludit Almaïnus *ad omnes auctoritates sonantes quòd Papa sit caput Ecclesiæ, respondendum quòd sit distributio pro particularibus Ecclesiis & non pro tota*, id est, hoc intelligi non de Concilio Generali, quod eminet supra Papam, sed Ecclesiis singularibus distributim non collectivè in Synodum adunatis. Quem nodum Cajetanus cap. 2. apologiæ solvere nititur, sed præter petitionem principii ut assolet nihil quicquam ef-

fuit, scilicet malè duci argumentum à regno, quod potestatem Regi confert, ad Ecclesiam quæ non confert auctoritatem Pontifici: cùm certum sit Papam non gerere vices Ecclesiæ, sicut Rex Poloniæ verbi causâ gerit vices Regni: Nam, inquit Cajetanus, Papa est solius Christi non Ecclesiæ Vicarius: contra demonstratum est toto libro 2. cum Sacerdotio Christi claves datas esse totaliter per dominium & architectonicè toti Ecclesiæ; Petro autem & singularibus Prælatis distributim sumptis partialiter quoad usum, exercitium, ministerium atque exequutionem: & continuò Petrum & Papam esse Ministros Ecclesiæ, adeò ut Papa hodie per & propter Ecclesiam existat, ut aliàs probavimus.

Quartò, continuat in Elencho à petitione principii, dum ait Concilium secluso Papâ esse imperfectum & acephalum, neque universalem Ecclesiam constituere. Profectò cùm tota auctoritas Ecclesiastica à Christi Sacerdotio efficienter oriatur, & Christi Sacerdotium cum Sanctorum communione eminenter & perfectissimè existat in Synodo generali, idem planè est Papam Concilio præferre, ac si supra Christum ipsum ejusque Sacerdotium extolleretur: quod impium est. Accedit Papam secundùm omnia genera causarum essentialium Ecclesiæ posse dumtaxat habere rationem membri atque instrumenti non capitis Ecclesiæ. Vide axioma xv. & xvi. apologiæ nostræ. Quod autem Cajetanus cap. 3. suæ apologiæ objicit, Canonem de institutione Patriarchatus Constantinopolitani non arguere superioritatem Concilii supra Papam, cùm id factum sit tolerantiâ Papæ, confutatur à me in historia Concilii Chalcedonensis.

Quintò, petitio etiam est principii dicere, auctoritatem Papæ complecti omnes auctoritates & potestates Ecclesiasticas. Hoc enim propriè dicitur de Christi Sacerdotio & Concilio Generali. Cæterùm de B. Clementis electione ad Sedem Romanam vide supra cap. 7. lib. 1. num. 19. Quod autem urget adversarius, Papam statuisse ut electio Pontificis Romani fieret à duabus partibus Cardinalium ad minùs: intelligit decretum Alexandri III. PP. cap. 1. Synodi Lateranensis. Sed repono id non absolutâ potestate aut proprio & privato motu Papæ invaluisse, sed consensu Catholico Ecclesiæ, à quo formalis ratio obligandi legum & Canonum Ecclesiasticorum proficiscitur: quandoquidem leges Papæ non obligant nisi recipiantur.

Sextò, sophisticè Papa ut Caput Ecclesiæ capiti humano comparatur: qui caput humanum est essentiale ac naturale caput corporis humani: adeò ut necesse sit corpus interire capite sublato. At Papâ mortuo, Ecclesia non perit: de qua re fusiùs aliàs. Vide axioma xv. apologiæ.

Septimò, quod perhibet totam Conciliorum auctoritatem à Sede Apostolica pendêre dist. 16. per totum: & cap. significasti, &c. Almaïnus cap. 8. de Ecclesiæ auctoritate ad sextum opponit, *ejusmodi auctoritates à Cajetano, ut suam opinionem confirmaret, adductas esse quidem summorum Pontificum, sibi utplurimum id tribuentium, quod proprium est Ecclesiæ*, Joannes autem Major post Gersonium aliàs prolatum contendit *ejusmodi auctoritatibus tantùm esse fidei habendum, quantùm juri divino, naturali & canonico consentiunt.* Subjungit Almaïnus *regulariter & ordinariè Concilia congregari & indici à Romano Pontifice, sed postquam semel congregata sunt, immediatè auctoritatem suam habere à Christo.*

Octavò, petit semper principium dum asserit Parisienses, quando Concilium supra Papam extollunt, Monarchicum in regimen in Democraticum transmutare: etenim homo Cardinalatûs sitiens fingit Petrum constitutum Monarcham absolutum Ecclesiæ: permultaque alia contra conscientiam propriam comminiscitur. Almaïnus memorato cap. 8. de Ecclesiæ auctoritate responsione ad tertium, sic Cajetani petitionem depellit *opponendo regimen non ideò dici Monarchicum quòd unus & singularis homo totâ communitate aut toto regno superior & potentior sit: sed quoniam totius communitatis vices gerit, & potentior est quocumque alio singulari & particulari homine regni aut communitatis: & ad hunc modum Papam esse superiorem quolibet Episcopo, Archiepiscopo, Patriarcha & aliis Ecclesiis particularibus disgregatis: quamquàm sit subditus Concilio Generali Ecclesiam universalem repræsentanti*: ut definitum est 4. & 5. sessione Constantiensis Synodi & sessione 8. articulo 41. condemnationis errorum Joannis Wicleff. Ad hæc Cajetanus cap. 4. secundæ partis apologiæ meras argutias quæ nos morari non debent, effutit, siquidem (ait) quamvis aliqua communitas verbi causâ Regnum Poloniæ Regem deligat: tamen quia in tota communitate supremum regimen & tribunal habitat, ideò regimen populare dici: & idem esse in Ecclesia, dato quòd Papa sit subditus directioni & coactioni Concilii: sed qui ejusmodi homini Monarchiam quam animo concepit planè abnegarit, ut est abneganda, certè omnes ejus conatus ruent, *est enim vis festucaria, ut Gallorum proverbio dicitur, quaquò magis molitur eò minùs promovet* apud bene intelligentes. Porrò quamquam in regno Poloniæ potestas statuendi regiminis atque supremum tribunal sit pænes populum: tamen quia exequutio pertinet ad regem, ideò Monarcha rectè appellatur, sicut in Ecclesia vocamus Papam Monarcham Ecclesiæ, quia ei ratione Primatûs incumbit mandare exequutioni jus divinum, naturale & canonicum erga particulares Ecclesias disgregatas.

# QUÆSTIO SEXTA.

X. Capite 7. tractatus de auctoritate Papæ & Concilii rationes superiùs à se pro absolutâ Papæ Monarchia positas, quinque argumentis roborare conatur. Primò, quòd Christus dixerit Joannis 10. *fiet unum Ovile & unus Pastor*: & Joannis ultimo curam hujus Ovilis sic commiserit Petro, *pasce oves meas*: quibus vocibus Petrum non modo singulatium ovium, sed totius Ecclesiæ quæ totum quodam ex omnibus ovibus conflatum significat, Pastorem instituti undè Ecclesia canit in solemni collectu *Deus omnium Fidelium Pastor & Rector famulum tuum N. quem Pastorem Ecclesiæ tuæ præesse voluisti, &c.* Secundò, Ecclesia aut Concilium distinctum à Papa, aut est oves, aut Ovile, aut Pastor (inquit) at non oves, quia ex utrisque ovibus Judæis nimirùm & gentilibus Christus pollicetur Ovile constituendum, & proinde Petrus non habet curam alicujus particularis ovis aut ovilis, sed totius & universalis ovilis. Præterea Concilium non potest esse Pastor: quia cùm Dominus unicum Pastorem, Petrum scilicet constituerit Joannis ultimo. Si Concilium esset Pastor, sequeretur duos esse Pastores contra Dominum asserentem fiet unus Pastor &c.

unum Ovile. Ergo Concilium est tantùm ovile, & totum non pars ovilis : sed cùm esse non possit, nisi per relationem ad Pastorem, statuendum Ecclesiam congregatam in Synodum Generalem esse unum Ovile, unius Pastoris Papæ scilicet, qui est Custos & Rector gregis Domini. Tertiò, Papa non minùs est Episcopus Ecclesiæ Catholicæ, quàm quilibet Episcopus est Pastor suæ privatæ diœcesis : verùm quilibet Episcopus, Parisiensis verbi causâ, est Episcopus singularum personarum & totius diœcesis Parisiensis collectim sumptæ. Ergo etiam Papa est Episcopus non modò singularum Ecclesiarum, verùm etiam totius Ecclesiæ Catholicæ congregatæ in Synodum generale. Quartò, nisi Papa esset superior Concilio, essent duæ supremæ potestates in Ecclesia Dei, & consequenter multitudo quæ pessima est cap. 12. metaphisicè in hunc scopum & propositum coacervat plures auctoritates Pontificum Romanorum in sua causa asserentium sibi plenitudinem potestatis, id est absolutam monarchiam deberi & de jure supra jus posse dispensare. Subnectit Concilia nullam posse figere legem Romanæ Ecclesiæ cap. *significasti de electione* & electi potestate : idque etiam S. Thomam confirmare. Quintò, Papa est proximus & immediatus Christi Vicarius & Apostolorum, ergo nullam habet in terris potestatem supra se antecedens patet in sæpèdicta condemnatione articulorum Joannis Wicleff. Articulo 37. *Ecclesia Romana est synagoga sathana, nec Papa est proximus & immediatus Vicarius Christi & Apostolorum* consequentia etiam patet, quia proximo & immediato nihil est immediatius aut propinquius. Quòd si Ecclesia, ut à Papa distinguitur, immediatè auctoritatem à Christo supra Papam haberet; certè Ecclesia non Papa proximus atque immediatus esset Vicarius Christi, quod est impossibile, sic enim duo essent subordinata tribunalia ambo æque proximè & immediatè constituta à Christo. Sextò, proponit definitionem Concilii Florentini quam dicit celebriorem, eo quòd facta sit ex Orientali & Occidentali Ecclesia simul junctis : atque statutis solius Ecclesiæ Occidentalis anteferendam : Verùm in conclusione memorati Concilii in Bulla Eugenii, *Papa vocatur successor B. Petri, verus Christi Vicarius, totius Ecclesiæ Caput & omnium Christianorum Pater ac Doctor, &c.* Quamobrem concludit illos qui tam evidentibus Scripturæ & Sanctorum Patrum testimoniis refragantur hæreticis esse persimiles.

Capite 8. præfati tractatus oppugnat decreta Synodi Constantiensis & Basileensis.

XI. Capite 9. contendit omnes Augustini & aliorum Patrum auctoritates quæ asserunt claves datas Ecclesiæ in persona Petri, nihil aliud esse, quàm claves & Jurisdictionem datam Primatui, id est officio Petri in æternum duraturo : adeò ut Petro atque ejus successoribus ex officio incumbat influere in totum corpus Ecclesiæ : & ideò quæ capiti data dicuntur, censeri data & concessa toti corpori & supposito : undè homo dicitur videre per oculum & ratiocinari ope capitis. Et ad hoc propositum cap. 12. suæ apologiæ citat Augustini testimonium de agone Christiano cap. 30. ubi ait cùm claves Petro datæ sunt, datas etiam Ecclesiæ : & cùm ei dicitur, ad omnes dici *pasce oves meas :* hæc autem in eam partem rapit Cajetanus, ut fingat Augustinum docere claves datas Petro pro se & successoribus suis : quia (inquit) his verbis *pasce oves meas,* Petro datur Papatus pro se & successoribus : igitur (inquit) ratione officii capitis perpetui in Ecclesia, Augustinus dicebat, quòd Petrus personam Ecclesiæ gereret.

Et capite 10. tractatus de comparatione auctoritatis Papæ & Concilii ad caput 16. inclusivè adversùs Gersonium: deindè sequentibus capitibus disputat quomodò Papa propter hæresim subjicitur Concilio, &c. Cæterùm ut de hujus sextæ quæstionis analysi inquiramus, primùm frustra hoc oraculum Domini venditat. *Fiet unum Ovile & unus Pastor*, ut capite præcedenti in analysi opinionis B. Thomæ ostensum est: quia hic textus litteraliter de Christo animarum nostrarum summo Pastore intelligitur.

Secundò, cùm regimen Ecclesiæ sit aristocraticum, ut toto lib. 2. probavimus, oportet necessariò Primatum Petri ejusque officium Pastorale capi in ordine ad regimen aristocraticum, ut praxis Ecclesiæ lib. 1. historiæ Conciliorum Generalium explicata demonstrat. Quamquàm igitur Concilium sit, oves & ovile Christi, tamen quia Ecclesiæ regimen est aristocraticum, partes sunt Concilii, Petri aliorumque Pastorum auctoritatem distributim sumptam dirigere, limitare, regulare, definire & coërcere: Petrus verò & ejus successores nullam aliam habent potestatem in Concilio quàm ut eidem præsint, atque subductis Patrum suffragiis concludant, Sacramenta Patribus administrent, verbum Dei concionentur, atque alia obeant quæ à Concilio collectim sumpto perfici nequeunt: & ne sim longior adi XXIII. axioma nostræ apologiæ.

Tertiò, de duobus Pastoribus contra hanc vocem Domini. *Fiet unum Ovile & unus Pastor*: Jam responsum est hoc litteraliter capi de Christo, atque omnes Apostolos ex æquo fuisse Pastores cum Petro: verùm semper adversarii se aut alios frustrantur à suppositione principii: quasi Petrus fuisset Monarcha Ecclesiæ & Apostolorum. Nam Primatus & Monarchia res sunt maximè differentes; & Papa non potest dici Monarcha nisi secundùm quid, puta ratione exequutionis regiminis, &c. axiomate XXXI. apologiæ nostræ.

Quartò, valdè disparata est comparatio inter singularem Episcopum suamque privatam diœcesim, & Episcopum Romanum cum Generali Concilio totam Ecclesiam Catholicam repræsentante. Nam Sacerdotium Christi & Sanctorum communio totaliter & adæquatè, perfectissimè & eminentissimè ac sufficientissimè continetur & repræsentatur Concilio Generali: adeò quidem ut aristocraticum regimen Ecclesiæ ibidem suis absolutum sit numeris: quod de Papa aut de singulari Episcopo & privatâ aliquâ diœcesi asseri nequit: cùm inadæquatè & partialiter non eminenter Sacerdotium Christi & Sanctorum communionem ac regimen aristocraticum contineant & repræsentent. Quocirca ex praxi Ecclesiæ primitivæ omnia negotia diœcesis non Synodo diœcesanâ, sed Concilio Provinciali definiebantur, omnibus Episcopis cum suo Metropolitano Synodicè in Sanctorum communionem confluentibus: ut can. 5. Nicænæ & 2. Synodi Constantinopolitanæ decernitur. Almaïnus de auctoritate Ecclesiæ cap. 8. ad tertium & Joannes Major cap. 18. commentariorum in Mathæum ad hoc argumentum respondent. *Parisiensem Episcopum verbi causâ posse aliquid peragere quod à nullo alio sua diœcesis potest. Solus enim potest sacros ordines conferre, confirmare, excommunicare: quia non solùm gerit vicem suæ privatæ diœcesis in ordine ad populum sibi commissum, sed etiam totius Ecclesiæ universalis in ordine ad eundem populum. At Papa nihil potest quod Concilium ampliùs atque eminentiùs facere non possit: cùm sit conflatum ex Episcopis & Ecclesiâ collectim sumptâ. Adde Præterea Parisiensem diœcesim, cui præficitur diœcesanus*

*Episcopus, habere Concilium universale tanquàm supremum tribunal, cui & diœcesis & ipse Episcopus subjicitur: contra verò generale Concilium nemini subjici.*

Quintò, quod objicit de multitudine principatuum, jam solutum est supra. Siquidem potestas Papæ subordinatur potestati Concilii & aristocratico regimini Ecclesiæ, & multitudo principantium propriè invenitur in anarchiis.

Sextò, cùm Dominus toti Ecclesiæ collectim sumptæ quoad dominium, singularibus autem Prælatis distributim sumptis, quoad usum, ministerium & exequutionem claves crediderit: indè proclive est judicare, & Papam & Ecclesiam suo quemque modo & captu posse immediatos Christi Vicarios appellari: *siquidem in moralibus nihil repugnat immediato dari aliquid immediatius, sicut certum est claves immediatiùs ac essentialiùs datas Ecclesiæ quàm Petro.* Itaque Papa tanquàm individuum & suppositum singulare est immediatus Christi Vicarius ad exequutionem regiminis, atque etiam ut leges condat in actu primo: & hoc statum aut principatum Monarchicum Ecclesiæ efficit. At Ecclesia collectim sumpta, quatenùs individuum aut suppositum juris regimen aristocraticum efficiens, immediata Christi Vicaria dicitur. Almaïnus de auctoritate Ecclesiæ cap. 8. ad quintum. *Papa est immediatus Christi Vicarius quantùm ad exercitium potestatis immediatè à Christo instituta & collata Ecclesiæ. Quemadmodum Reges sunt Ministri Dei in vindictam malefactorum* Roman. 13. Joannes Major Commentar. in cap. 18. Mathæi. *Papa est immediatum Caput à Christo in suo genere, id est, quoad ministerium & exercitium potestatis: & Ecclesia est immediata à Christo in suo genere tanquàm Domina & Christi Sponsa.*

Septimò, locus Florentini Concilii parum juvat Monarchiam Cajetani: ut probabitur in historia Basileensis Synodi: quòd si evidentibus Scripturæ & Patrum antiquorum testimoniis refragari sapit hæresim, ut rectè ait adversarius, proculdubio ipse tanquàm sorex suo judicio propriâ testificatione periit coram Deo, ubi nullus erit locus argutiis, effugiis aut viæ facti: quandoquidem nullis dogmaticis Scripturæ aut Patrum sententiis, sed putidis tantùm cavillis Cajetanus nititur, proque una vel altera Pontificum in sua causa vel aliorum hominum obnoxiorum opinione, ei centum atque ampliùs Patrum & locorum Scripturæ testimonia cum praxi universalis Ecclesiæ sub octo primis generalibus Conciliis exhibebimus.

Octavò, decreta Synodi Constantiensis & Basileensis Deo bene propitio à sophisticis Cajetani & aliorum Elenchis vindicabimus lib. 3. & 4. historiæ Conciliorum Generalium.

Nonò, quod perhibet Petrum tanquàm caput influere in corpus Ecclesiæ, supra confutatum est: Nam solus Christus ut caput internum ac essentiale influit: Petrus verò, cùm sit dumtaxat caput externum ministeriale, mutabile, operam solùm externam per administrationem actuum hierarchicorum exhibens, nihil planè influit. Undè Papâ mortuo non moritur Ecclesia, sicut capite humano amputato perit corpus humanum: axiomate xv. apologiæ. Porrò valdè mirabile est Cajetanum hoc in loco asserere claves & jurisdictionem dari à Christo Primatui Petri: & tamen id nominatim negare cap. 3. de divina potestate Pontificatus, *ubi docet claves esse premium confessionis factæ à Petro, & claves non dari Primatui, sed personæ fidem profitenti:* quâ ratione efficere vult Petrum personaliter sumptum, non ut Ecclesiam repræsentat, esse petram & funda-

mentum Ecclesiæ, alioqui ratio & analogia petræ & fundamenti priùs, excellentiùs atque immediatius toti hierarchico ordini quàm uni Petro competeret : quod Cajetanus pernegat.

Decimò, contra mentem Augustini ejusdem textum de agone Christiano detorquet. De quo consule cap. 4. lib. 2. in analysi testimoniorum Augustini : petitiones autem Cajetani contra Gersonium seipsis ruunt; si ad firmamentum scholæ Parisiensis comparentur.

# QUÆSTIO SEPTIMA.

## *QUO IN CASU PAPA DEPONI POSSIT A CONCILIO.*

XII. Cùm Julius II. P P. suis militaribus gestis ac manlianis imperiis Ecclesiam notoriè scandalisaret ; eamque ob causam Pisanum Concilium secundùm Ecclesiam in capite & in membris reformandam indictum fuisset : Cajetanus ut causæ Julii anhelando ad Cardinalatum patrocinaretur, hanc conseruit disputationem cap. 27. tractatus de comparatione auctoritatis Papæ & Concilii & cap. 25. & 26. apologiæ suæ hinc autem efficere molitur solùm fidem esse simpliciter necessariam, ut aliquis fiat & maneat Papa, quamquàm alioqui desperatis esse moribus. Itaque propter solam hæresim notissimam Papam abdicari posse concludit. Quia hæresis ex Christiano non Christianum facit. Atque statum hominis Christiani funditùs evertit : fundamentum illius est quod Christus Mathæi 23. dixerit *super Cathedram Moysis sederunt Scribæ & Pharisæi. Omnia ergo quæcumque dixerint facite : secundùm autem opera eorum nolite facere.* Item cap. 2. prioris epistolæ Petri *obedite præpositis vestris non tantùm bonis, sed etiam discolis.* Hinc verò colligit subditos debere Prælatis suis quamquàm malè viventibus obedire : modò bonam doctrinam & fidem retineant : & consequenter Papam ex nativo officio Papatus obligare solummodò ut bonâ doctrinâ non item bonis moribus pascat : & quamdiu habet fidem formatam, censeri vivere in Papatu tanquàm sanum & integrum : si autem à fide excidat, tunc esse tanquàm mortuum, neque posse ampliùs doctrinâ pascere : quibus confirmandis adglutinat : Can. nemo judicabit primam sedem 9. quæst. 3. Tanti autem has suas commentationes æstimat Cajetanus, ut à nullo posse dissolvi arioletur. Contra autem Almaïnus cap. 12. de Ecclesiæ auctoritate demonstrat putida esse effugia : atque homines cujuscumque sint conditionis etiam Papalis posse censuris Ecclesiasticis affici, & Ecclesiasticâ communione excludi, si pervicaces atque incorrigibiles sint, conformiter ad præceptum Christi. *Dic Ecclesiæ* Mathæi 18. & ad cap. 7. prioris ad Corinthios : *si is qui frater nominatur inter vos est fornicator aut avarus, aut idolis serviens, aut maledicus, aut ebriosus, aut rapax, cùm ejusmodi nec cibum sumere quod si quispiam dicat hos & similes locos Scripturæ solummodò capi oportere de Christianis qui habent superiorem Ecclesiasticum, non de Papa,* (inquit Almaïnus) *ego similiter dicam de aliis testimoniis quibus probatur hominem hæreticum vitandum post unam & secundam correptionem cap. 3.* ad Titum & secundâ epistolâ Joannis, *nolite eum recipere, nec ei ave dixeritis, ita ut sensus sit Papam etiam hæreticum*

*ticum minimè vitandum, quia non major est ratio, cur hos ultimos textus universim & absolutè de omnibus hominibus, ne quidem Papâ dempto intelligamus, quàm priores, dic Ecclesiæ.* Quod verò Cajetanus 2. parte apologiæ cap. 26. ait Scripturam loquentem de hæreticis neminem excipere, nequidem Papam aut Prælatos: in aliis verò criminibus excipere, quando dicit Scribas & Pharisæos quamquàm malè viventes audiendos, & obediendum esse præpositis suis quamquàm discolis: ita ut præceptum de audiendo Prælato eique obediendo quamquàm discolo comprehendat in se mandatum de tolerando eodem. Contra oppono hæc intelligi de privatis & singularibus personis, non de Ecclesia collectim sumpta, cui Christus architectonicè & per dominium claves commisit: Non enim cuiquam privato licet in Prælatum suum insurgere; at Ecclesiæ, absolutè negatur. Enimverò cùm status Ecclesiæ sit electivus, non hæreditarius, atque in statu electivo, præsertim purè ministeriali & spirituali, qualis est potestas pastoralis Ecclesiastica quæ vim & coactionem externam nescit per materialem gladium, eadem prorsus sit ratio Prælatorum, quæ legum & Canonum creandorum: ita ut causâ legis cessante, etiam lex non quidem à privatis sed publico consensu abrogetur: à pari insurgit quoque Prælatos ab officio incorrigibiliter cessantes, & Ecclesiam notoriè scandalisantes abdicari posse ab Ecclesia, cùm præsertim desinant esse sal & lumen mundi: *sal infatuatum ad nihilum valet nisi ut mittatur foras & conculcetur ab hominibus Mathai 5. & can. non omnes 2. quæst. 7. §. non est facile stare loco Pauli.* Augustinus 2. lib. adversùs Cresconium cap. 11. *neque enim Episcopi propter nos sumus, sed propter eos quibus verbum & Sacramentum dominicum administramus, ac per hoc ut eorum sine scandalo gubernandorum sese necessitas tulerit: ita vel esse, vel non esse debemus, quod non propter nos, sed propter alios sumus.* Quâ sententiâ nulla clarior. Item *causa & quæst. jam laudata can. præsumant Prælati non debere se reprehendi vel accusari pro eo quòd Canones non eos passim constituunt accusandos, quod tamen negatur solis criminosis, cùm de reprehendendo veritas ipsa constituat, si male loquutus sum, testimonium perhibe de malo.* Quem textum Augustini Gratianus absolutæ monarchiæ assertor frustra ad solum errorem in fide abstrahit juxtà Cajetani opinionem. Accedit & constitutio Synodi Constantiensis sessione 4. & 5. decernentis Papam directivo & coactivo judicio Concilii subjici, non tantùm in casu hæreseos, sed quotiescumque agitur de Ecclesia in capite & in membris reformanda, &c.

Vallius lib. de suprema potestate parte 3. quæst. 9. & 10. hanc eandem disputationem iisdem argumentis quibus & Cajetanus munit, negatque scholam Parisiensem tenere, Papam secluso casu hæreseos abdicari posse: idque solummodò tribuit Gersonio, Almaino & quibusdam privatis Doctoribus, non facultati collectim sumptæ, quam ejus opinionem lib. 1. cap. 1. num. 12. debellavimus. An potest sine pudore inficiari totam scholam Parisiensem fide Catholicâ tenuisse & mordicus defendisse decreta Synodi Constantiensis de Concilii auctoritate supra Papam? sanè cùm Dominus venerit in mundum, non solùm ut vitam habeamus, sed ut abundantiùs habeamus Joan. 10. hocque nullo modo esse possit, si Prælatis impunè liceat quicquid libuerit: oportet necessariò concludere Ecclesiam collectim sumptam, non privatos (inquam) habere potestatem cogendi in ordinem Prælatos juxtà oraculum Domini, *dic Ecclesiæ*, & decreta Synodi Constantiensis: de qua re olim, cùm Apostolica disciplina vigeret,

atque Synodi frequentes liberè haberentur non ambigebat, estque compertum multos Episcopos gradu ejectos propter vitiosos & corruptos mores, quorum causa nihil à causa Papæ hac in parte discrepat; quia solo Primatu Papa Episcopis antecellit secundùm jus divinum. Sed ad Almaïnum redeo, qui ut amplius in opinionem Cajetani invadat, contendit illum frustra docere solam fidem non bonos mores requiri, ut aliquis sit Pontifex: cùm fieri possit ut aliquis occultus hæreticus eligatur in Papam & Papatum acceptet, sitque verus Papa, quamquàm fidem non haberet: undè colligit ad esse Papæ, neque fidem neque esse Christianum simpliciter requiri, sed dumtaxat characterem indelebilem baptismi, & continuò falsam esse Cajetani assertionem. Adnectit præterea, auctore Cajetano, cùm Papa hæreticus non ipso facto depositus, sed per Concilium deponendus sit; sequi Concilium esse supra Papam. Quam Almaïni petitionem ut Cajetanus declinet, sophisticas præstigias comminiscitur: puta Concilium deponendo Papam hæreticum non habere auctoritatem in Papam aut Papatum, sed in personam cui adjunctus est Papatus, in illam conjunctionem, ut illam dissociet: quod perinde est ac si quis cavillaretur Regem verbi causâ non habere potestatem gladii materialis in hominem sceleratum, sed dumtaxat in conjunctionem animæ illius cum corpore: quæ profectò tam absurda sunt, ut meritò repudientur à Bellarmino lib. 2. de Romano Pontifice cap. 30. equidem ego hîc cum magno animi mœrore dicere cogor, adulatores qui scripserunt Papam esse infallibilem & à nemine judicari posse, omnesque judicare: causam certissimam præbuisse innumeris abusibus, corruptelis & schismatibus, quibus Ecclesia Christi Sponsa hodie infestatur; Spiritus Dei, Ecclesiæ Gubernator & Rector mirum in modum contristatur, hæreses & schismata foventur ac pullulant; atque ipsi Pontifices magnâ laborant invidiâ. Lege Cardinalem Cusanum lib. 2. de concordantia cap. 18. ubi quærit *an Papa alio in casu quam hæreseos deponi possit*, & hanc disputationem excitat, *utrùm summus Pontifex excommunicari possit*: tractaturque ab Almaïno per modum collationis cum Magistro Ludovico Ber, *in quæstione resumptiva de dominio naturali, Civili & Ecclesiastico.* Hasque rationes dubitandi promit adversùs Synodi Constantiensis & Basileensis decreta. Primùm, quòd Papa sicut jure divino tenetur quemlibet Christianum pascere; ita & omnes Christianos obligari ab eodem pabulum spirituale accipere Joannis ultimo, *pasce oves meas*: ergo quamdiu manet Papa non potest ab ejus communione excludi: cùm nequidem Concilium Generale nos à præcepto divino absolvere queat. Secundò, si summus Pontifex posset excommunicari à Concilio absque depositione; posset etiam remanere excommunicatus dissoluto Concilio. Sed hoc posito, quis eum absolveret? nemo autem id facere posset nisi in articulo mortis. Tertiò, si summus Pontifex possit excommunicari à Concilio: ergo & in Canonem latæ sententiæ à Concilio incurrere poterit, sicut est Canon de semel confitendo annuatim ad diem Paschæ, quarè esset excommunicatus ipso facto, si non semel confiteretur in anno. Quo dato multa emergunt incommoda, cùm enim quilibet excommunicatus careat exercitio jurisdictionis: posito quòd Papa non satisfecisset præcepto confitendi, nullus actus jurisdictionis exercere posset: & continuò collationes beneficiorum, dispensationes, excommunicationes & alia ejusmodi quæ perageret, planè irrita essent. Quartò, non esset orandum pro summo Pontifice. Quintò, non esset ampliùs Caput Eccle-

fiæ, & Ecclesia Capite careret. Sextò, ad Canones Synodi Constantiensis & Basileensis latos sub pœna suspensionis respondet, videri intelligendos de suspensione ab exercitio jurisdictionis fori externi tantùm. Septimò, ad hanc objectionem Curatus manens Curatus potest excommunicari, excipit diversam esse rationem Curati & Pontificis: quia Pontifici jure divino omnes oves Christi subjiciuntur, ideòque ipso remanente Papâ videtur impossibile ut excommunicetur: contra autem, quia Curato ex jure tantùm positivo hæ atque illæ oves subjiciuntur, nihil mirum esse cum etiam manentem Curatum posse excommunicari.

Et hæc (inquam) per modum collectionis posito quòd Papa jure divino sit Monarcha Ecclesiæ. Verùm lib. de auctoritate Ecclesiæ & præsertim cap. XI. & XII. & XIII. assertivè declarat quid sentiat. Cæterum proclive est cuique ex principiis lib. 2. positis hæc argumenta dissolvere; puta quòd Christus Mathæi 18. *dic Ecclesiæ, &c.* legem fixerit Catholicam, cui omnes peccatores subjecit, nequidem Papâ dempto, axiomate XVI. apologiæ nostræ. Item quòd Sacerdotium suum cum potestate clavium architectonicè & quoad dominium toti Ecclesiæ Sacerdotali collectim & individuè contulerit; Petro autem & singularibus Prælatis quoad exercitium & exequutionem juris divini, naturalis & Canonici dumtaxat. Ex quo fit ut Concilium Generale possit non modò Papam ad tempus suspendere, quoad actum & exercitium jurisdictionis Papalis, verumetiam actu abdicare Papatu, atque alium creare Papam. Igitur, quoad primum respondemus verum esse, quamdiu Papa manet Papa, nec ab Ecclesia suspenditur ab officii Papalis exercitio. Secundum fingit difficultatem cui Concilum facilè provideret committendo provinciam absolvendi Papam Synodo Provinciæ juxtà Canonem 5. Nicænum 2. Constantinopolitanum, vel etiam Ostiensi Episcopo qui illum consecrat, &c. Tertium argumentum asseritur ab Almaïno tanquàm fide Catholicâ tenendum 4. sentent. quæst. 1. dist. 17. fol. 70. col. 4. editionis Ægidii Germontii Typographi Parisiensis, ubi ait *hæresim esse in Francia dicere Papam non teneri Canonibus Conciliorum Generalium.* Quartò ad incommoda quæ post Papam excommunicatum emergunt, respondetur omnes Episcopos jure divino esse auctoritate æquales, & id ipsum posse in sua diœcesi quod Papa erga totam Ecclesiam, ut supra docuit Joannes de Parisiis lib. 2. cap. 5. & Bellarminus 5. de Rom. Pontifice cap. 3. §. Item si Papa. Præterea Ecclesiam virtualiter, supplectivè, architectonicè & eminenter habere potestatem Papalem: atque omnibus difficultatibus nascentibus mederi posse in Synodo Provinciali: tuncque temporis idem esse ac si sedes vacaret, aut si Papa non esset canonicè electus: insuper ea quæ Papa excommunicatus gereret, vim possent obtinere ex ratihabitione Ecclesiæ, &c. Quarto certum est non esse orandum pro Papa excommunicato. Quinto reverà Papa excommunicatus non esset Caput Ecclesiæ, sed Ecclesia ejus defectum supplet, quia architectonicè Sacerdotium Christi cum clavibus possidet. Quibus bene consideratis claret Papam posse censuris Ecclesiasticis mote aliorum hominum innodari: quæque in contrarium opponuntur, illudunt à petitione principii, quasi Papa jure divino esset absolutus Ecclesiæ Monarcha. Sed ut hanc disputationem adversùs Cajetanum absolvamus, Cardinalis Bellarminus in responsione ad apologiam Magistri Pauli Veneti Servitæ considerationе 8. diversos auctores qui de Papæ potestate supra Concilium tractarunt,

laudat, atque inter alios Cajetanum ipſum, *quem dicit hanc controverſiam tam firmis & ſolidis fundamentis conſtituiſſe, ut qui capax & idoneus ad Cajetani rationes intelligendas fuerit, nihil ampliùs poſſit deſiderare.* Quæ dum apud me perpendo, mirari deſino, cur olim Protagoras diceret *omnia eſſe qualia cuique viderentur :* certè ut quondam neſcio quis prædicabat, Athenienſes apud Athenienſes perfacilè laudantur. Verùm quia ipſius Bellarmini teſtimonio Cajetani rationes difficillimæ ſunt ut à paucis capiantur, peto ab adverſariis quâ confidentiâ ne dicam temeritate ex ejuſmodi ſcholaſticis argutiis dogmata fidei Catholicæ efficere moliuntur : cùm dogma fidei, præſertim in rebus moralibus & politicis, quales ſunt Primatus & juſta Eccleſiæ gubernatio, luce meridiana clarius atque evidentius eſſe debeat.

# CAPUT QUARTUM.

*I. Jesuitas in omnibus suis operibus Theologicis quæstiones de absolutâ Papæ monarchiâ conserere, quo id fine faciant.*

*II. Alphonsi Salmeronis rationes, quibus efficere tentat Petro dominium atque proprietatem clavium traditam à Christo; aliis verò Apostolis solum ministerium atque exercitium.*

*III. De Maldonati argumentis, quibus frustra probare molitur, fidem Petri alterius fuisse generis à fide aliorum Apostolorum, eamque ob caussam Petrum hoc singulari privilegio super alios donatum, ut esset Vicarius Christi, caput & fundamentum super quod Ecclesia ædificaretur: & claves haberet distinctas ab aliorum Apostolorum clavibus, ita ut sic clauderet, ut nemo aperiret, sicque aperiret ut nemo clauderet.*

*IV. Barradius ea diffusè tractat, quæ compendiosè à Maldonato disputantur.*

I. POst Cajetanum nemo uberiùs, laborioſiùs & doctiùs Nicolao Sandero hanc evolvit controverſiam octo libris de viſibili Monarchia Eccleſiæ, quos anno 1571. edidit: quandoquidem ſcholaſtica argumenta Cajetani, Patrum & Conciliorum teſtimoniis munire tentat, adeò ut Sandero Bellarminus ejuſque ſodales multum debeant: Itaque ne eadem ſemper iterare cogamur, Sanderi firmamenta in Analyſi librorum Bellarmini excutiemus. Cæterùm omnibus Scriptoribus Societatis hoc propoſitum videtur, ut abſolutam Papæ Monarchiam directè & indirectè, opportunè atque importunè inſtruant, ideòque nullus ſodalium Theogicos præſertim libros lucubravit, in quos ejuſmodi placita tanquàm fide catholicâ credenda non artificiosè conjecerit: prætextu quidem controverſiarum de Religione Catholica fulciendarum, ſed reverà ut Jeſuitæ ſuo quarto voto opitulentur, ſuumque dominatum, privilegia & immunitates moderatas ferruminent. At tantùm abeſt ut ejuſmodi diſputationes imaginariæ de abſoluta Monarchia Hæreticis ad Religionem Catholicam adlactandis uſui eſſe poſſint, cùm eos potiùs fugent & ab Eccleſiæ Romanæ aditu procul arceant. Præterea omnes abuſus & corruptelas fovent, diſciplinam Apoſtolicam evertunt & pro jure divino, pura puta humana inſtituta oggerunt, ſicut hâc defenſione demonſtrabitur: Porrò quia longum nimis & faſtidioſum eſſet omnes Auctores Societatis recenſere, aliquos ex claſſicis delectu habebo.

II. Alphonſus Salmeron tomo 4. Commentariorum in Evangelia 3. parte tractatu 2. perhibet quæ à D. Auguſtino in ſuis ſermonibus & concionibus exponuntur po-

„ pulo : videlicèt quòd „ D. Petrus esset Petra Ecclesiæ, esse solidiora & præponenda iis „ quæ sibi & musis canens retulit ad Ecclesiam & Petram Christum in libris retractationum. „ Item eodem tomo & parte tractatu 4. contendit Dominum nostrum „ omnia quæ ad externam jurisdictionem ecclesiasticam pertinent, his verbis & tibi „ dabo claves regni cælorum uni & soli Petro, cæteris autem Apostolis solum usum „ atque exercitium clavium mediante Petro tradidisse, eamque ob causam Papam esse ordinarium ordinariorum. „ Cùm autem observaret Christum præcepisse ut controversiæ Ecclesiasticæ ad tribunal Ecclesiæ deferrentur judicandæ Mathæi 18. „ dic Ecclesiæ &c. Respondet hæc verba esse tantùm de futuro, & solummodò continere „ prædictionem rei futuræ, quam Christus implere potuit per Petrum dantem cæteris „ Apostolis jurisdictionem, licèt per seipsum proximè non contulisset. Nam etsi multa „ Dominus dedisset Apostolis, numquam sine Petro dedit. Quæ verò Petro singulariter dedit, etiam in aliorum præsentia, soli tamen Petro convenire intelliguntur; „ & licèt jus clavium & pascendi à Domino etiam ad reliquos Apostolos transierit, per „ Petrum transivit, per quem Dominus aliis contulit quidquid aliis non negavit, ut S. Leo Pontifex testatur. “ Itaque concludit Apostolos solam potestatem ordinis immediatè habuisse à Christo, & jurisdictionis mediante Petro. Adjungit hæc verba Christi : *pax vobis, sicut misit me Pater ita & ego mitto vos* : Accipite Spiritum S. quorum remiseritis peccata Joannis 20. intelligi de potestate jurisdictionis in foro conscientiæ, non de potestate jurisdictionis in foro exteriori. Denique hoc testimonium, *euntes in mundum universum prædicate Evangelium omni creaturæ,* “ tantùm „ pertinere ad prædicationem Evangelii & facultatem baptisandi quam Christus præcepit exerceri erga populum qui nondum esset Christianus, super quem propriè „ non est jurisdictio, quia, ut ait Apostolus, nihil ad vos spectat de iis qui foris sunt judicare. “ Quamquàm verò hæc argumenta Salmeronis facilè ex Analysi librorum Cajetani solvi possint, cùm iisdem planè principiis nitantur : tamen sigillatim à me explicabuntur. Quoad primum frustratur Lectorem ab ignoratione Elenchi; quoniam contra communem & Philosophorum & Theologorum sententiam asserit plus habendum fidei concionibus popularibus, quàm iis quæ conformiter ad naturam & causas essentiales rerum scripta sunt : quæ assertio indigna est hominis Theologi: Nam conciones utplurimùm ad solam popularem auram & facilitatem persuadendi aptantur, estque præceptum Aristotelis nunquam aut rarò dogmatica Oratoriis admiscenda, & permulta falsa esse probabiliora veris & dogmaticis : populus enim non est capax dogmaticorum. Insto etiam Augustinum in suis sermonibus obiter tantùm ac bis aut semel de hac populari interpretatione, *quòd Petrus esset Petra Ecclesiæ*, mentionem fecisse : alteram verò dogmaticam identidem frequentasse & inculcasse tanquàm scitu necessariam, ut lib. 2. cap. 4. ostendi.

Secundò illudit à petitione principii, dum fingit dominium & proprietatem clavium datum Petro his verbis, *tibi dabo claves &c.* cæteris autem Apostolis solum usum mediante Petro his aliis, *sicut misit me Pater, & ego mitto vos &c.* quæ suprà plus satis explicata & confutata sunt adversùs Cajetanum cap. 3. hujus libri & toto lib. 2. Insto prætereà Bellarminum fateri supremam jurisdictionem his verbis, *sicut misit me Pater & ego mitto vos*, collatam Apostolis.

Tertiò, quamquàm hæc verba, *dic Ecclesiæ, quæcumque alligaveritis &c.* sint de futuro, tamen reverà & formaliter continent potestatem statim exercendàm post Ascensionem Domini, ut pueris notum est.

Quartò, ecquis Theologorum ferat argumentationes conferentem à posse ad esse hoc modo. *Christus implere potuit per Petrum hanc pollicitationem dic Ecclesiæ &c. atque aliis Apostolis jurisdictionem conferre mediante Petro: igitur ita factum est, aut effici debet.* Ita Vallius 1. parte libri de suprema potestate quæst. 4. Dum enim ei objicitur Christum dixisse Petro, *pasce oves meas* non tuas, & *continuò inde sequi Petrum esse ministrum, non absolutum monarcham Ecclesiæ: at Christus* (inquit) *si voluisset, dicere potuisset, pasce oves tuas & Ecclesiam tuam.* O admirabilem dianœam & Theologiam! quasi hîc ageretur de possibili & non de facto secundùm legem sacris Evangeliis consignatam: idque demonstrat quàm adversarii nudi atque inopes à bonis & validis argumentis existant, & quid non comminiscantur ut suas exponant merces.

Quintò, B. Leonis argumentum in suâ causa nullum est, quando sacræ Scripturæ & catholico consensui Patrum manifestè repugnat, de quo vide caput 1. hujus libri.

Sextò, fateor quidem Theologos ad cognoscendam naturam potestatis, ordinis, & jurisdictionis rectè & appositè differentiam inter utramque posuisse: quia si formaliter & objective considerentur, certè à se invicem distinguuntur: imò etiam sæpè eas reipsa separatim exerceri videmus. At verò si ejusmodi distinctiones comparentur ad locos Scripturæ, quibus Christus individuè & in commune Apostolis aut sacerdotium suum, aut potestatem remittendi & retinendi peccata detulit: ego pernego locum ullum habere posse; tum quia ut lib. 2. cap. 2. & 3. docuimus, facultas clavium ligandi & solvendi, remittendi & retinendi peccata, atque alia ejusmodi ad jurisdictionem spectantia referuntur ad Christi sacerdotium, sicut effectus ad propriam causam. Accedit quoque Christum nunquàm sacerdotium suum Lucæ 22. aut etiam facultatem retinendi & remittendi peccata Joannis 20. contulisse absque potestate jurisdictionis in foro exteriore: sic enim docent omnes Patres. Quæcumque verò afferuntur in oppositum, putidæ sunt petitiones principii: certumque est ex praxi Ecclesiæ primitivæ nemini unquàm collatum ordinem Episcopalem & Presbyteralem absque certo titulo, id est, diœcesi aut parœcia: imò verò priusquàm Episcopi aut Presbyteri consecrarentur, ante à Clero & populo deligi consueverant, ut patet ex iis quæ toto lib. 2. disseruimus. Cæterùm Salmero de veritate textuum Scripturæ, hîc non ex antiqua sed hodierna praxi Ecclesiæ judicat, sicque quæstione facti quæstionem juris definit; ac si quis diceret hodie, ita vivitur, ergo semper ab initio sic factum est.

Septimò, eadem planè est ratio horum verborum. *Euntes in mundum universum prædicate Evangelium omni creaturæ*, Mathæi & Marci ultimo: atque horum verborum: *sicut misit me Pater, & ego mitto vos*, Joannis 20. Ita ut certissimum & fide catholicâ credendum sit, Christum cum potestate prædicandi unà quoque dedisse potestatem jurisdictionis ad Ecclesiam regendam necessariam: juxta vulgare axioma. *Quod dat esse, dat consequentia ad esse, & frustra fieri per plura, quod potest fieri per pauciora & æquè bene.* Quæ omnia usu primitivæ Ecclesiæ tam clarè roborantur, ut illi soli hoc in ambiguum vertere possint, qui ex solis commentariis recentiorum sapiunt. Equidem toto libro 2. passim, sed præsertim cap. 3. docui Christum eodem titulo mi-

fuisse Apostolos & Discipulos, quò à Patre suo missus fuerat, scilicet in potestate ministeriali, nuda omni dominatu & potestate absolutè cogendi.

III. Joannes Maldonatus in cap. 16. Mathæi versu 18. fatetur quidem cæteros Apostolos idem credidisse, & responsuros fuisse cum Petro, nisi Petrus eos prævenisset. Idque auctores illos velle indicare, qui dixerunt illum pro omnibus respondisse, quique Petrum os Apostolorum appellaverunt: nihilominus majore fide Petrum in confessionem erupisse: hæc ille, & tamen ait, *si enim pro omnibus Petrus loquebatur, cur non omnibus à Christo dictum est, Beati estis quia caro & sanguis non revelavit vobis? cur non omnibus mutata sunt nomina, cur non omnibus dictum est, vobis dabo claves regni cælorum? Deindè cùm omnes Christus interrogasset, cur non omnes responderunt? præsertim cùm paulò antè, interrogante eo quem se homines esse dicerent, non solus Petrus, sed omnes aut quicumque voluerunt, responderint.* Prætetea illos impugnat, qui dicunt Ecclesiam fundatam non super Petrum ejusque personam, sed super hanc fidem aut fidei confessionem: " Nunc nihil magis à sensu Christi alienum cogitari potuit (inquit) quàm ut Christus dicere voluerit super seipsum aut super aliam rem quàm super Petrum fundaturum Ecclesiam. Primùm, quis non videt pronomen HANC, positum " esse loco relativi: perinde ac si dixisset tu es petra super quam ædificabo Ecclesiam meam: petrus enim & petra idem sunt Hebraïcè, Chaldaïcè, aut Syriacè, " in quibus linguis " Mathæum Evangelium suum, non autem Græcè scripsisse perhibet. " Undè cùm uno " eodemque nomine, sive Hebraïcè, sive Syriacè Christus dixerit tu es petra, & super " hanc petram ædificabo Ecclesiam meam: nemo profectò sanæ mentis intelligere potuisset aliam petram aut alium hominem quàm petrum ipsum demonstrare: super illum " ergo Ecclesiam Christus ædificavit &c. His ergo verbis, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, significat hanc se illi eximiam & singularem dignitatem concessurum, ut super eum Ecclesiam suam ædificaret: id est eum Ecclesiæ caput constitueret, suumque in ea Vicarium faceret. Deindè ex verbis consequentibus, quemadmodum dicit, tibi dabo claves regni cælorum, ita dicit, super hanc petram *id est super te* ædificabo Ecclesiam meam. Idem enim diversis verbis, diversisque metaphoris illi concedit: ut ipsius in Ecclesia Vicarius sit: Quam dignitatem priùs fundamenti cùm dicit, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, deindè principis aut capitis in Ecclesia sua, cùm quasi civitatis claves tradit metaphora declarat, " sicut ipse Christus & fundamentum & caput Ecclesiæ est: quibus duobus nominibus atque metaphoris non duæ sed una eademque res significatur. " Hæc ille usque ad explicationem versus 19.

Deindè aliquantò infrà num. 19. probat, non eamdem esse clavium ligandi & " solvendi potestatem cum potestate docendi: " primùm quia docendi potestatem (ait) " non solis Christus Apostolis, sed septuaginta etiam duobus Discipulis dederat cap. " 10. Lucæ. Præterea docendi potestatem jam Christus Apostolis dederat cap. 10. " Mathæi. Clavium autem & ligandi solvendique potestatem non dederat, non est " igitur eadem potestas. " Subjungit aliquantò post " hoc igitur sensu claves Petro " datæ sunt, id est, suprema secundùm Christum in Ecclesia potestas, ut claudat & " nemo aperiat, aperiat & nemo claudat: id est, ut quæ solverit, nemo ligare, " quæ ligaverit nemo solvere possit; undè potestas Romani Pontificis ad reservan-

dos

dos quos vocant casus efficacissimè probatur: id etiam indè colligo, quòd soli " Petro hoc loco dicatur, tibi dabo claves regni cælorum: & ita dicatur tanquàm " aliis dandæ non essent, quia solus respondit, tu es Filius Dei vivi, sicut soli " dictum est, super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam. Diversis enim metapho- " ris altera fundamenti, altera clavium, unus idemque principatus significatur, & " una alterius explicatio est. Non nego cæteros Apostolos suas etiam claves, id " est ligandi solvendique potestatem habuisse, quemadmodùm omnes veteres Au- " ctores docent, dicentes claves omnibus datas fuisse, sed nego has de quibus agi- " tur claves habuisse, & nego eas quas habuerunt, quasque omnes semper Catho- " lici verè quidem, sed alio tamen sensu claves appellarunt, in sacris usquam litte- " ris claves vocari: firmissimum etiam est argumentum, quòd cùm Christus aliis " Apostolis Mathæi 18. & Joannis 20. ligandi solvendique potestatem dedit, nul- " lam de clavibus mentionem fecit. Solus ergo Petrus eas claves habuit, quibus " ita aperiebatur ut nemo clauderet, ita claudebatur ut nemo aperiret: sicut in " domo etiamsi aut omnes aut multi suas habeant claves, solus autem Dominus & " domi omnes & secretas habet: quibus cùm vult ita claudit, ut nemo aperire, " ita aperit ut nemo possit claudere. "

Hæc Maldonatus. Jam singula momenta ejus sententiæ expendamus: & primùm attendet Lector quanto animi conatu suas collectiones exprimat, & quàm id parum sit ad absolutam Monarchiam & dogma catholicum de illa instituendum. Quæcumque autem ille ex operosissimis ratiocinationibus extundit, primatum D. Petri contra sectarios hujus sæculi, nihilque aliud probant.

Secundò, frustrà est in persuadendo Patres Ecclesiæ, dum asserunt Petrum fuisse os Apostolorum & pro omnibus respondisse, nihil aliud indicasse quàm omnium eandem fuisse sententiam: attamen Petrum pro se solo & uno respondisse: quandoquidem solâ lectione Patrum, eorum sensus exsplendescit: videlicet Petrum omnium nomine tanquàm Ecclesiæ Primatem Catholicam Fidem edidisse. Hoc enim & series ipsius contextus Scripturæ & ipse Maldonatus, quamquàm repugnet, non obscurè declarat eo ipso quod ait, cæteros Apostolos idem dicturos cum Petro, nisi eos Petrus anticipasset.

Tertiò, Elenchum simulat & sibi adversatur disputans cur interrogante Christo, *quem dicunt homines esse filium hominis?* omnes Apostoli responderunt: & ad hæc verba, *vos autem quem me esse dicitis?* solus Petrus responderit &c.: nam meminisse debet se dixisse anteà, *cæteros Apostolos idem dicturos cum Petro, nisi Petrus illos prævenisset.* Proculdubio ad hanc Domini interrogationem, *quem dicunt homines esse filium hominis? &c.* causa erat manifestissima, cur omnes responderint, & varia variorum hominum judicia quæ audierant referrent. At cùm unica tantùm esset Fides Catholica, unum dumtaxat pro omnibus respondere oportebat: vide cap. 3. lib. 2.

Quartò, litigant de solo nomine qui quærunt cur Dominus dixerit soli Petro, beatus es, & non beati estis? an sine hæresi negari potest rem ipsam, id est, beatitudinem æquè & intensivè communem esse aliis Apostolis? Esto etiam soli Petro nomen immutatum: at res ipsa nominis mutatione designatà omnibus ex æquo

*competit, nimirum ut sint* petræ atque fundamenta Ecclesiæ 4. ad Ephesios & 11. Apocalyps. Undè auctore Hieronymo *ex aquo super omnes Apostolos Ecclesia fortitudo solidatur : suntque & intensivè & extensivè honore & potestate pares.* Idque non tollit primatum, ut lib. 2. probatum est.

Quintò, negatur esse alienum à sensu Christi his verbis, *tu es Petra & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam*, Christum docere voluisse Ecclesiam fundatam iri super se-ipsum aut super aliam rem quàm super Petrum ; cùm enim Dominus Petro nomen petræ ideo communicarit, quòd hanc fidem edidisset, *tu es Christus filius Dei vivus*, & hæc ipsa fides Christum designet & complectatur : profectò oportet & per fidem petri & per firmitatem petræ ipsummet Christum reduplicativè & syncategorematicè intelligi & comprehendi ; quia ut adversarii fatentur, Petrus petra dicitur ob fidei firmitatem quam habuit de Christo. Idque Cajetanus non inficiatur cap. 2. de primatu Petri circa medium : *undè Hieronymus exponens hunc locum ait : secundùm metaphoram petra rectè dicitur & ædificabo Ecclesiam meam super te.* Expositio autem Chrysostomi *in idem recidit, quoniam confessio fidei in idem recidit cum soliditate & firmitate fidei Petri : & rursùs constat quòd Ecclesia magis habet pro fundamento fidem quàm fidei confessionem.* Hæc Cajetanus. Sive ergo quis confessionem fidei aut fidem ipsam Petri, petram esse Ecclesiæ in quam ædificatur Ecclesia asserat ; nemo sanæ mentis, ut Maldonati verbis utar, hâc fide aut confessione fidei Christum potest excludere : & ita velint nolint adversarii, quando Christus dixit, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, reduplicativè & syncategorematicè demonstravit se primarium esse fundamentum & petram essentialem Ecclesiæ, Petrum autem metaphoricam & analogicam dumtaxat. Itaque inter nos & adversarios potiùs de nomine & significatione vocum, quàm de re ipsa disputatur.

Sextò, ut concedimus Christum hoc oraculo, tu es petra & super hanc petram, &c. constituisse Petrum Ecclesiæ Primatem Vicarium suum & Caput ministeriale Ecclesiæ : sic imus inficias ullâ quantumvis violentâ collectione animi, illinc posse exprimi aut probari monarchiam recentiorum, vel etiam Petrum quicquam juris super alios Apostolos præter primatum obtinuisse : quia omnes sunt ex æquo Vicarii, Legati, Proreges & OEconomi Christi, potestate, jurisdictione & dignitate pares, excepto primatu (inquam.)

Septimò, assentior Maldonato, potestatem docendi & prædicandi objectivè & formaliter distingui à potestate aperiendi & claudendi, ligandi & solvendi : sed pernego illas separatim collatas à Christo ut fit hodie : idque fortissimum est telum contra Calvinistas qui solâ prædicatione Evangelii absque potestate ligandi & solvendi peccata remitti dictitant. Et quidem Maldonatus multò efficaciùs debellasset Calvinum, si ostendisset Dominum conjunctim non separatim dedisse ejusmodi potestates : quæ est doctrina omnium Patrum antiquorum. Dum autem ille absolutæ suæ monarchiæ voluit inservire, Calvinum imbecilliùs aggreditur : supra toto lib. 2. docui Christum mittendo Apostolos, non eos ad nudam prædicationem, sed unà cum facultate prædicandi, illos jurisdictione necessariâ & Sacerdotio suo ad justam Ecclesiæ gubernationem armavisse.

Octavò, Maldonatus constituens clavim eminentiæ à clavibus aliorum Apostolorum

diſtinctam, Galli vocant *un passe-par-tout*, entia multiplicat abſque neceſſitate, & re-ipſa cum Cajetano ſentit, qui tertiam clavim regni Cælorum conſtituit. Quæ opinio teſte Bellarmino ſupra laudata ſubtilior quàm verior eſt. Undè lib. 4. de Rom. Pontifice cap. 3. teſtatur idem omnibus Apoſtolis dari per illa verba. *Ego mitto vos* Joannis 20. *quod Petro fuerat promiſſum per illud, tibi dabo claves & poſteà exhibitum per illud, paſce oves meas, &c.* Vide caput præcedens quæſt. 3. reſponſione ad undecimum & ſequentia argumenta.

Nonò, cùm omnes Apoſtoli Petro, & Epiſcopi Papæ jure divino ſint æquales, excepto primatu: certè reſervatio caſuum, cujus meminit Maldonatus, eſt juris merè poſitivi. Utinam adverſarii ad ſua placita conſtituenda nobis hîc præceptum & legem divinam, non imaginationes ſuas obtunderent.

Decimò, locus Eſaiæ 22. & cap. 3. Apocalypſ. *claudit & nemo aperit, aperit & nemo claudit*, ad litteram de Chriſto capi debet: ſolus enim habet clavem auctoritatis & excellentiæ, ut docent Theologi, Petrus autem & Eccleſia puri miniſterii tantùm.

IV. Verùm ne ſæpiùs idem ſaxum volvere cogamur, hîc ea prætermitto, quæ à Sebaſtiano Barradio tom. 2. lib. 10. cap. 22. & 23. harmoniæ Evangelicæ expromuntur, quoniam nihil ab argumentis Maldonati fermè diſcrepant: eaque Barradius diffuſiùs tractat.

# CAPUT QUINTUM.

*I. Bellarminum controversiam de absolutâ & infallibili monarchiâ Papæ, omnium operosissimè, amplissimè, maiori cum judicio & artificio tractasse, & de distributione tractatus Bellarmini in quinque quæstiones.*

*II. Bellarminum post D. Thomam & alios in speciem admittere quidem monarchiam Ecclesiasticam esse aristocratiâ & democratiâ temperatam, sed revera & de facto id negare.*

*III. Quatuor esse digna observatione ad cognitionem essentialis regiminis Ecclesiæ, & detegendas cavillationes adversariorum.*

*IV. De Bellarmini argumentis, quibus efficere conatur regimen Ecclesiæ non habitare penes Episcopos, id est, non esse aristocraticum.*

*V. Examinantur fundamenta de multitudine principantium comparatione Ecclesiæ militantis cum triumphante, & cum Ecclesia veteris Testamenti, atque alia ejusmodi ad regimen purè monarchicum constituendum spectantia.*

*VI. De his Scripturæ locis,* Tu es Petrus & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, tibi dabo claves &c. *quos Bellarminus ad suam opinionem perperam detorquet.*

*VII. Hic textus,* pasce oves meas, *à sophisticis Bellarmini cavillis vindicatur.*

*VIII. Quod & quale sit Pastorale Ecclesiasticorum officium, & non habere potestatem pascendi in virga ferrea, ut censet Bellarminus.*

*IX. Quomodo cæteri Apostoli subditi fuerint Petro? & hunc à Paulo tanquàm ab æquali, non tanquàm ab inferiori reprehensum fuisse.*

*X. De missione Petri & Joannis in Samariam, & quamobrem Ecclesia exegerit à Petro rationem suæ conversationis inter gentes.*

*XI. Cunctos Apostolos immediatè ordinatos fuisse Episcopos à Christo, non unum & solum Petrum.*

*XII. De Pauli ordinatione & Jacobi Minoris electione ad privatim regendam Diœcesim Hierosolymitanam.*

*XIII. Cur Romana Ecclesia dicatur radix & matrix aliarum Ecclesiarum, & locus Cypriani in eam rem explicatus.*

XIV. *Quo sensu capiendum sit Sacerdotalem & Episcopalem ordinem à Petro post Christum capisse, ut Anacleti atque Innocentii I. epistolæ testantur.*

XV. *Utrùm Judas fuerit Episcopus?*

XVI. *De sedium Patriarchalium institutione.*

XVII. *Analysis libri 2. Bellarmini de Romano Pontifice, & utrùm Papa potestatem monarchicam in alios Patriarchas & Episcopos exercuerit, illos instituendo atque deponendo, & de falsis & confictis exemplis in eam rem allatis.*

XVIII. *De historia Maximi Episcopi Constantinopolitani, Flaviani Antiocheni, Nestorii, Dioscori, Acacii, Anthemii, Polycromii Hierosolymitani Episcopi.*

XIX. *Utrùm B. Athanasius, Chrisostomus, Theodoretus & alii appellaverint ad Sedem Romanam, ut comminiscitur Bellarminus.*

XX. *Explicatur Canon, Nemo judicabit primam Sedem, & de Synodo Romana sub Sixto* III.

XXI. *De Symmachi papæ accusatione, & Analysi libri Eunodii Diaconi pro Symmacho papa.*

XXII. *Canon* Si Papa *explicatur.*

XXIII. *Analysis libri 4. Bellarmini de Romano Pontifice, quo disputatur, an solus Papa sit judex infallibilis controversiarum nascentium in Ecclesia.*

XXIV. *Textus Deuteronomii* 17. Venicsque ad Sacerdotes leviticí generis, *quem corrupit Bellarminus, suo genuino nitori restituitur, & quid sit sedere super Cathedram Mosis.*

XXV. *Quarè Hieronymus petat à Damasco facultatem dicendarum aut tacendarum trium hypostoseon.*

XXVI. *De Caiphæ prophetia super morte* Christi, *nimirum quòd expediret unum hominem mori pro populo.*

XXVII. *Hæresim Pelagianorum definitivè tantùm damnatam in prima Synodo Ephesina.*

XXVIII. *De causis cur falsæ opiniones de Ecclesiæ regimine crebriùs & confidentiùs asserantur, quàm orthodoxa Patrum antiquorum doctrina.*

XXIX. *Locus D. Lucæ* Ego rogavi pro te Petre, ut non deficiat fides tua, *perperam acceptus à Bellarmino, dogmaticè evolvitur, atque alia minuta argumenta excutiuntur.*

XXX. *Quo sensu D. Bernardus Innocentii* II. *opem imploret adversùs Petrum Abaillardum.*

XXXI. *Primis trecentis annis quibus nulla Concilia generalia habita sunt, nascentes controversias non à solo Papa, sed consensu catholico definitas fuisse.*

XXXII. *De differentia regiminis Ecclesiæ Christi & veteris legis.*

XXXIII. *Post intermissam consuetudinem celebrandarum Synodorum Dei providentiam excitasse Universitates, quæ Theologiam liberè docerent, atque errores nascentes oppugnarent.*

XXXIV. *Argumenta, quibus Bellarminus persuadere vult Ecclesiam Romanam etiam ut particularem diœcesim errare non posse, dilapidantur.*

XXXV. *Episcopos jurisdictionem ordinariam exteriorem immediatè habere à Christo non à Papa.*

XXXVI. *Allucinatio Bellarmini asserentis Augustinum docere septuaginta seniores non à Deo, sed à Mose immediatè habuisse Spiritum Dei.*

XXXVII. *Cyprianus falsò laudatus à Bellarmino, quasi ille Papam non Ecclesiam soli, radici, & fonti compararet.*

XXXVIII. *Episcoporum jurisdictionem formaliter captam neque extendi neque remitti posse, sed tantùm materialiter & quoad exercitium, & de Bellarmini fallacia æquivocationis hac in parte.*

XXXIX. *De ordinaria & extraordinaria potestate Apostolorum: quarum ordinariam dumtaxat Episcopis tanquàm legitimis successoribus suis dereliquerunt.*

XL. *Utrùm* LXXII. *discipuli fuerint presbyteri.*

XLI. *Quâ ratione capiendum sit, quod ait Apostolus, Episcopos positos à Spiritu sancto ut regerent Ecclesiam Dei.*

XLII. *Bellarminus frustrà hunc nodum solvere tentat, scilicet Ecclesiam à suo statu corruere Papâ mortuo, si modò solus Papa jurisdictionem habet à Christo: & quòd propriè loquendo solus Christus non Papa dici debeat caput mysticum Ecclesiæ.*

XLIII. *Analysis lib. 2. Bellarmini de Conciliorum auctoritate, in quo probare annititur Papam esse Pastorem etiam totius Ecclesiæ congregatæ in Concilium, & quo sensu id intelligi debeat.*

XLIV. *Quomodò Papa dicatur immediatus Vicarius Christi, & de adversariorum cavillationibus.*

XLV. *Analysis capitis 16. in qua hæc alia Bellarmini propositio examinatur. Summa potestas Ecclesiastica non est in Ecclesia vel Concilio formaliter aut supplectivè, remoto Papâ.*

XLVI. *Quâ ratione Christus toti Ecclesiæ ratione suæ totalitatis potestatem supremæ jurisdictionis contulerit.*

XLVII. *De Sirmiensi, Mediolanensi, Ariminensi & aliis Conciliabulis: undè contigerit ut repudiata sint ab Ecclesia, an quia Romani Pontifices illa improbarunt?*

XLVIII. *Analysis capitis* 17. *quâ hæc propositio enucleatur*: Summus Pontifex simpliciter & absolutè est supra Ecclesiam universam & super Concilium Generale, ita ut nullum in terris supra se judicium agnoscat: *omniaque Bellarmini argumenta diruuntur.*

XLIX. *Analysis capitis* 18. *quâ hæc propositio confutatur*: Summus Pontifex non potest committere neque Concilio, neque ulli homini supra se judicium coactivum, sed tantùm directivum.

L. *Analysis capitis* 19. *quâ octo argumenta scholæ Parisiensis de immediata Ecclesiæ & Concilii Generalis auctoritate supra Papam defenduntur à cavillationibus Bellarmini.*

# QUÆSTIO PRIMA.

I. Cardinalis Bellarminus hanc controversiam omnium operosissimè post Sanderum edolavit, quæque à Cajetano aut Turrecremata nimis argutè, scholasticè & non ita clarè tractantur, ille quidem certâ viâ & ratione & cum tanta ingenii contentione explicavit, ut in hac constituenda controversia meritò dici possit, plus operæ atque industriæ quàm in omnibus aliis controversiis collocasse. Fore enim sperabat, ubi persuasisset Papam esse infallibilem Ecclesiæ Monarcham, omnes alias controversias quas tractabat probatu faciliores. Verùm in hac disputatione Bellarmino ejusque sodalibus solemne est, ut sua placita procliviùs defigant, magno cum artificio religionem Lectoribus injicere, & sententias, quas oppugnant, quamquàm orthodoxas, omnibusque antiquis Patribus communes uni Luthero, Calvino, aut aliis suspectis auctoribus privatim addicere: sic enim expeditiùs imbecilla ingenia à veritatis cognitione absterrent. Quasi, ut Melchior Canus narrat, Petrus aut Sedes Apostolica mendaciis & cavillationibus hominum indigeret. Totam hanc controversiam adversùs Bellarminum in quinque quæstiones distribuam. Prima & secunda demolietur fundamenta, quæ ille toto libro 1. de Romano Pontifice defigit.

II. Et quidem cap. 3. hoc statuit principium. *Regimen temperatum ex omnibus tribus formis propter naturæ humanæ corruptionem utilius est quàm simplex monarchia.* Deinde cap. 5. Jam verò Scholastici *in eo conveniunt omnes, ut regimen ecclesiasticum hominibus à Deo commissum, sit illud quidem monarchicum, sed temperatum ut supra diximus ex aristocratia & democratia: id quod præcipuè tractant B. Thomas in 4. contra gentes cap. 76. Joannes de Turrecremata lib. 2. de Ecclesia cap. 2. Nicolaus Sanderus in libris de visibili monarchia Ecclesiæ. Quorum vestigiis insistentes quatuor propositiones in me-*

*dium afferemus, ac pro virili defendemus. Prima erit regimen Ecclesiæ non esse præcipuè penes populum. Secunda, non esse præcipuè penes principes sæculares. Tertia, non esse potissimum penes principes ecclesiasticos. Quarta, esse præcipuè penes summum totius Ecclesiæ Præsidem & Sacerdotem.* Huc usque Bellarminus. Ex his verò propositionibus primam & secundam intactas relinquemus, tertiam & quartam dumtaxat examinabimus: siquidem videndum nobis est ex rei veritate, an regimen Ecclesiæ sit purè & absolutè monarchicum, ut obtendunt adversarii, qui tametsi in speciem monarchicum regimen aristocratiâ & democratiâ temperari doceant, nihilominus puram putam absolutam monarchiam de facto adstruunt, nam persuadere conantur Petrum Christo successisse in visibili & monarchico regimine, quod ipsemet Dominus exercebat, dum versabatur in terris cum hominibus, alioqui enim (inquiunt) regimen non esset simile Christi regimini, à quo omnia & Apostoli atque Discipuli tanquàm à visibili monarcha pendebant.

III. De his autem antequàm plura dicam, aliquot articulis naturam interni, essentialis & absoluti regiminis Ecclesiæ aperiam, atque ab externo & universali regimine separabo: quoniam hæc duo cavillatoriè confunduntur & conturbantur ab adversariis, quò suam infallibilem monarchiam expeditiùs constituant, & imperitos frustrentur.

Prima propositio est, Christum tanquàm Ecclesiæ fundatorem, esse absolutum Ecclesiæ monarcham & dominum, *ipse enim est Caput Corporis Ecclesiæ, qui est principium, primogenitus ex mortuis: ut sit in omnibus ipse primatum tenens cap.* 1. ad Ephesios. Quarè Ecclesiam sponsam tanquàm corpus sibi connaturale propter naturæ humanæ conformitatem quam assumpsit, vivificat, animat, atque informat, sicut anima rationalis corpus humanum: undè non modò est caput essentiale visibile Ecclesiæ, verumetiam totum Ecclesiæ suppositum constituit, ut auctor est Bellarminus 2. de Conciliorum auctoritate cap. 19. & nos supra explicavimus cap. 1. hujus libri similitudine animæ rationalis respectu potentiæ intelligendi, volendi, & reminiscendi, atque patrisfamilias respectu familiæ, &c. *Quam ob causam multi sumus unum corpus in Christo, singuli autem alter alterius membra pro se invicem sollicita, nè sit schisma in corpore cap.* 12. *ad Romanos, & prioris ad Corinthios.* Itaque sicut τὸ rationale, quia est de hominis essentia, nequidem per cogitationem ab homine potest separari: sic lege evangelicâ stante Christus monarcha absolutus & caput essentiale visibile, nullo modo ab Ecclesia corpore suo connaturali sejungi & separari potest, sive rationem interni influxus gratiæ, sive naturam regiminis absoluti & essentialis consideres. Hoc enim spectat ad provinciam Christo impositam à patre, ut numerus electorum impleatur. Quamobrem reliquit Spiritui sancto regimen Ecclesiæ Joannis 14. *Ego rogabo Patrem, & alium Paracletum dabit vobis, ut maneat vobiscum in æternum spiritum veritatis qui à Patre procedit.* Et Math. 28. *Ecce ego vobiscum sum omnibus diebus usque ad consummationem sæculi.* Quocirca minimè timendum est nè Christus Ecclesiæ suæ desit. Hoc enim impossibile est.

Secundò, quamquàm Christus naturâ suâ propter naturam humanam quam assumpsit, sit visibilis & caput visibile Ecclesiæ: tamen post semel fundatam Ecclesiam nihil necesse est ad naturam externi visibilis, & ministerialis regiminis Ecclesiæ, ut semper actu videatur, quia hæc actualis visibilitas Christi nihil confert ad naturam & perfectionem essentialis & absoluti regiminis Ecclesiæ, quod internum est ac spirituale totum; pendens à Christo supposito Ecclesiæ, sicut facultas volendi, intelligendi & reminiscendi

cendi ab anima, & regimen familiæ à patrefamilias; hinc fit, *ut omnis gloria Ecclesiæ filiæ regis ab intùs* psal. 44. & 1. Corinth. 3. *Neque qui plantat est aliquid, neque qui rigat, sed qui incrementum dat Deus.*

Tertiò, notandum est Christum gratiam justificationis atque regiminis, cæteraque Ecclesiæ charismata à Spiritu sancto perfici voluisse, ope atque interventu sui æterni sacerdotii, quod Ecclesiæ dispensandum & propagandum reliquit per externum, visibile & ministeriale regimen Apostolorum atque Discipulorum, necnon etiam Episcoporum atque Presbyterorum, qui Apostolis atque Discipulis successerunt. Quandoquidem sicut anima rationalis organis corporis ad ratiocinandum, intelligendum, & loquendum utitur: ita etiam Christus in externo, visibili, & ministeriali regimine Ecclesiæ, Apostolis, Discipulis, Episcopis, atque Presbyteris, velut organis atque instrumentis ad internum & essentiale regimen perficiendum, utitur. Quocirca sicut internum, spirituale, & absolutum regimen Ecclesiæ totum à Christo capite essentiali visibili; ita externum & ministeriale visibile ab Episcopis atque Presbyteris juxta leges à Christo & Ecclesia positas necessariò dependet, & in finem sæculi continuabit.

Quartò, sacerdotium Christi Ecclesiæ communicatum esse velut animam & causam efficientem Ecclesiæ post Christum, ita ut ab hac sacerdotii communicatione totus externus & visibilis influxus regiminis visibilis Ecclesiæ permaneat, atque per aristocraticum regimen sacerdotalis Ecclesiæ administretur, dispensetur, & propagetur: & quidquid Ecclesia sacerdotalis in hac dispensatione & administratione canonicè facit, idipsum Christus quamquàm non actu visibilis facere censetur. Juxta communem regulam, qui per alium facit, per seipsum facere videtur; *Qui vos audit, me audit, & qui vos spernit, me spernit. Qui autem me spernit, spernit eum qui me misit Lucæ.* 10. Quæ intelligenda sunt de Prælatis canonicè gubernantibus, possuntque illustrari hâc imagine. Fingamus verbi causâ B. Ludovicum Franciæ Regem, cùm esset in Terræ sanctæ subsidium profecturus, potestatem fecisse matri suæ ut cum Parlamento Franciæ Regnum gubernaret, deque omnibus Regni negotiis disponeret, atque Magistratus in locum demortuorum sufficeret. Profectò qui ad voluntatem & institutionem B. Ludovici attenderit, quamquàm Franciæ Regnum à Blancha matre Ludovici, mediante Parlamento gubernaretur: tamen id sanctus Ludovicus per sese facere atque regere censeretur. Idem est de Ecclesiæ regimine judicium: quamquàm enim mediante Ordinis Hierarchici gubernatione fiat, tamen à Christo manare censetur tanquàm à capite essentiali visibili Ecclesiæ; & proinde nihil opus est alio capite naturali & essentiali visibili: (quidquid Bellarminus & Vallius post Sanderum fingant) sed tantùm ministris & capite ministeriali, Papâ scilicet, Episcopis, &c.

Quintò, cùm Lex Evangelica (quæ docet claves immediatè datas Ordini Hierarchico) & praxis certissima Apostolorum & Patrum Ecclesiæ primitivæ usque ad octavum generale Concilium, vera atque indubitata sit divinæ voluntatis declaratio; hæc autem nos clarissimè doceant regimen Ecclesiæ esse aristocraticum, & Petrum inter Apostolos primatum duntaxat habuisse in ordine ad regimen aristocraticum. Sicut etiam Romanum Episcopum inter alios Patriarchas, can. 6. Nicæni Concilii. Profectò sequitur adversarios frustrà, nè dicam temerè atque impiè, contra Legem Evangelicam & certissimam praxim Ecclesiæ alium Monarcham & caput essentiale visibile à

Christo velle constituere : quasi timendum esset, ne Christus Ecclesiæ sponsæ ( quæ est corpus ejus connaturale ) absque hoc fictitio visibili capite & Monarcha absoluto, vel in ratione gratiæ justificantis vel necessarii regiminis deesset: quod impium est cogitare, nedum asserere & scribere : *quasi statueremus per inventiones humanas etiam melius quàm per legem evangelicam* divinam Ecclesiam regi : ut ait Gersonius in sermone habito Tarascone in die Circumcisionis Domini considerat. 1. *O homo tu quis es qui respondeas Deo? numquid dicit figmentum ei qui se finxit : quid me fecisti sic* 9. ad Romanos. Quocirca magnopere falluntur, vel potiùs de industria fallunt adversarii, dum persuadere conantur in externo visibili & ministeriali regimine Ecclesiæ Papam idipsum esse debere, quod fuit Christus absolutus monarcha & caput essentiale visibile, cùm degeret in terris. Certè magna est imperitia aut potiùs malitia, tempus Ecclesiæ fundandæ à Christo non distinguere à tempore quo propagata est ab Apostolis & Episcopis qui successerunt Apostolis. Enimverò Christus qui humanitatem nostram induit, ut Ecclesiam fundaret, atque testes oculatos gestorum suorum haberet, reverà & de facto tanquam absolutus monarcha & caput essentiale visibile debuit mittere Apostolos atque Discipulos, sed post ab eo fundatam & institutam Ecclesiam, id voluit fieri per influxum sacerdotii sui, & Apostolorum atque Episcoporum ministerium & dispensationem : quos proinde velut Legatos, Proreges, Vicarios & procuratores suos constituit, ut quidquid canonicè facerent, Christi nomine & auctoritate geri censeretur. Quo in ministerio Petrus supra alios Apostolos, aut Papa supra Episcopos nihil quicquam jure divino possidet, excepto primatu aut primo gradu Sacerdotii Christi. Quâ igitur fronte Petrum aut Papam Christo absoluto Monarchæ & Domino, ac capiti visibili essentiali conferre, aut etiam tempora fundandæ aut fundatæ Ecclesiæ confundere audent. Cæterùm, quo sensu Papa dici & haberi debeat caput & monarcha Ecclesiæ conformiter ad decreta Patrum Synodi Constantiensis, repetes ex apologia nostra axiomate XV. & XXXI.

IV. His ita præstitutis, Bellarmini argumenta nobis enucleanda sunt. Nam cap. 8. libri prioris de Romano Pontifice regimen ecclesiasticum non esse præcipuè penes Episcopos, & tenere contrarium, peculiarem esse errorem Joannis Hus & Calvini contendit. Ejus notiones sunt : *Primùm, quòd nusquam legitur in Scripturis summam potestatem collatam Concilio Sacerdotum. Quæcumque enim auctoritas Apostolis cæterisque discipulis concessa est à Christo, non solùm omnibus, sed etiam singulis concessa est* ( inquit ) *neque ad eam exercendam opus erat Concilio : poterant enim sine dubio Apostoli singuli, & possunt etiam nunc singuli Episcopi docere, baptisare, solvere, ligare, ordinare Ministros, &c. solus est locus Mathæi 18. ubi tribuitur aliquid Concilio, cùm dicitur, ubi fuerint duo vel tres congregati in nomine meo, ibi sum in medio eorum*, & neque hîc explicatur, *quæ sit potestas Concilii, summanè an mediocris, an infima.*

*Secundò, si penes optimates esset summum Ecclesiæ regimen, sequeretur Ecclesiam ferè semper carere rectoribus, & utplurimum neminem esse cui cura sit commune bonum, proindè Rempublicam Ecclesiasticam omnium esse miserrimam. Optimates enim cùm pares inter se sint, non possunt commune bonum ut par est administrare, nisi vel congregati sint, vel aliquem elegerint magistratum communi consensu, cui omnes obediant. At in Ecclesia rarissimè congregantur optimates ad Generale Concilium, primis enim* CCCC. *annis nulla fuit congregatio generalis, &c.*

*Tertiò, si esset in cœtu optimatum summa potestas, quò numerosius cogeretur Concilium, eò plus haberet auctoritatis, neque unquam evenire posset ut minori Concilio plus tribueretur, quàm majori. At Concilium Ariminense Episcoporum DC. nullius unquam auctoritatis habitum est. Concilium autem primum Constantinopolitanum CL. Episcoporum summæ semper auctoritatis fuit in Ecclesia.*

*Quartò, Democratia quamquam sit absolutè pessimum regimen, nihilominùs Aristocratia videtur perniciosior Ecclesiæ, quia hæreses omnes ab Optimatibus potiùs quàm à plebeiis hominibus excitantur, & factiones numquàm faciliùs & frequentiùs oriuntur, quàm cùm Optimates regunt, &c.*

Hæc sunt Bellarmini argumenta, quæ si ad nostra firmamenta conferantur, tanquàm fluctus in scopulum impacti dissipantur.

Primùm quod ait, sententiam quam oppugnat esse Joannis Hus & Calvini, negatur. Si modò cum aristocratico regimine Episcoporum etiam primatus Petri quem Hæretici negant, conjungatur, sicut omnes antiqui Patres illum conjunxerunt.

Secundò, data est à Christo Apostolis & Discipulis potestas, ut eam & distributim & collectim quando necessè esset exercerent. Neque ad id probandum alio argumento quàm ordinariâ praxi Ecclesiæ opus est, videmus enim Episcopos & Sacerdotes seorsim sumptos eam exercere, & quando opus est Synodos provinciales & generales haberi ad definiendas controversias Ecclesiæ. Adi librum 1. historiæ nostræ Conciliorum generalium.

Tertiò, quod perhibet non explicari Mathæi 18. quænam sit potestas Concilii, an suprema, an mediocris, an infima &c. solutum est cap. 3. contra Cajetanum quæst. 2. & ex Ecclesiæ praxi discimus negotia ecclesiastica, quæ in Episcopali Tribunali decidi non poterant, solita deferri ad Synodum provincialem can. 5. Synodi Nicænæ & à Synodo provinciali consuetum progredi ad ampliorem Synodum.

Quartò, manifestè cavillatur, dum narrat Ecclesiam carere Rectoribus, dato quòd Ecclesiæ regimen sit aristocraticum. Siquidem Rectores Ecclesiæ sunt Episcopi, Synodi provinciales & generales cum Canonibus qui ibidem conduntur, quorum Canonum Episcopi seorsim sumpti sunt executores, hincque fit ut can. 5. Synodi Nicænæ edatur, bis annuatim habendas Synodos ad controversias nascentes definiendas; quæ disciplina quamdiù viguit, Ecclesia regimen optimè habuit, contra autem omnia pessum iverunt, post invectam absolutam Monarchiam, id est, quando Ecclesia non Canonibus, sed privatis motibus gubernari cœpit.

Quintò primis trecentis annis Ecclesia propter persecutiones congregari non potuit in Concilium generale, nihilominùs frequentes Synodi provinciales habitæ, ibique plurimi canones ad optimum Ecclesiæ regimen conditi sunt, adeò ut teste Bellarmino lib. 1. cap. XI. de Conciliis nulla unquàm hæresis debellata fuerit absque aliquo Concilio magno vel parvo.

Sextò, impossibile est Bellarminum nescire Concilia legitima illa esse, quæ canonicè indicantur & habentur; contra autem illegitima quæ contra Canones coguntur: atque Synodum Ariminensem per vim à Constantio Imperatore coactam, adeò ut non paucos Episcopos in exilium extruserit Constantius, propterea quòd subscribere nollent Symbolo contrario ei quod à Patribus Nicænis conditum fuerat: Cæterùm Synodus

Constantinopolitana quando est canonicè habita, nihil mirum est semper magnæ fuisse auctoritatis in Ecclesia: has autem argutias Bellarmini quivis facilè depellet, modò notitiam habuerit Historiæ Ecclesiasticæ.

Septimò, versatile est argumentum, quo Bellarminus efficere vult; ideò improbandum aristocraticum regimen, quòd aliqui Episcopi auctores fuerunt hæreseon: sic enim inferri posset ideò primatum esse abrogandum, quoniam Marcellinus idolis thurificavit, Liberius Arianismo subscripsit, & Honorius de Cathedra Monothelismum docuit, ut aliàs ostendimus. Verùm si nefandum scelus Judæ collegio Apostolorum nihil nocuit: certè privati errores quorumdam Episcoporum non debent aristocratico regimini Ecclesiæ officere, cùm reatus sint personales.

V. His de Aristocratico regimine præmissis, Bellarminus transit ad monarchicam gubernationem: & primum cap. 2. libri 1. de Romano Pontifice docet omnium gentium & nationum voce hanc Homeri sententiam prædicari: *Rex unicus esto, multos imperare malum.* Hocque non magis ad homines & civitates, quàm ad Deum ipsum pertinere dictitat ex Philone Judæo lib. de confusione linguarum.

Deindè cap. 9. ejusdem libri, ait Ecclesiam militantem gubernari debere ad formam Ecclesiæ triumphantis, citatque D. Gregorium lib. 4. epist. 52. & Bernardum 3. de considerat. cap. 10. concluditque præter Deum summum omnium Regem esse unum Angelum qui aliis Angelis præsit; & post lapsum Diaboli S. Michaëlem constitutum Principem omnium Angelorum, cap. 12. Apocalypseos.

Tertiò, arguit in veteri Testamento unum fuisse magnum Sacerdotem aut Principem Sacerdotum, qui omnibus præesset: & juxta Apostolum hæc omnia Judæis contigisse in figuram eorum quæ futura erant in lege gratiæ 1. Corinth. 10.

Quartò, Ecclesiam comparari in Scripturis exercitui bene ordinato, Canticorum 6. Item regno Danielis 7. Ovili Joannis 10. Navi seu Arcæ Noë 1. Petri. At quando est exercitus ordinatus, si omnes Episcopi sunt pares? quomodò regnum, si non unus Monarchiæ præest? quomodò unum Ovile absque uno Pastore supremo? quomodò una Domus absque fideli dispensatore? quem constituit Dominus Lucæ 12. denique quomodò Navis, si unicum non habet summum moderatorem.

Quintò, constat Ecclesiam à Christo, dum esset in terris, visibiliter monarchicè gubernatam: ita ut, quamquam Apostolos & discipulos constituisset qui populum regerent, tamen ipse tanquam supremus Monarcha & Caput illis visibiliter præesset ac imperaret: igitur ut regimen hodie maneat ejusdem speciei cum regimine quod erat, Christo visibiliter versante in terris: oportet Ecclesiam ab uno visibili Monarcha visibiliter gubernari: cui omnes Episcopi & Presbyteri subsint, quemadmodùm Apostoli atque discipuli suberant Christo. Quod argumentum fusè tractatur à Sandero lib. 3. de visibili Monarchia cap. 1.

Sextò, quibus rationibus probatur unum Episcopum debere præesse parochis, Archiepiscopum Episcopis, Patriarcham Archiepiscopis, iisdem probari unum summum Pontificem præesse debere Patriarchis.

Septimò, non potest propagari Ecclesia, nisi unus summus Ecclesiæ Præsul existat, cui solicitudo incumbat totius corporis conservandi & propagandi: quomodò prædicabunt, nisi mittantur, Roman. 10.

Octavò, unitas fidei retineri non potest in Ecclesia, nisi unicus sit summus Pastor & Judex, qui omnes nascentes controversias definiat, & cui omnes acquiescere teneantur: est enim *unus Deus, una Fides, unum Baptisma, 4. ad Ephesios.* Et quamquàm Apostolus non dicat unus Pontifex maximus qui Ecclesiam in unitate contineat, tamen summus Pontificatus disertè ponitur 1. Corinth. ubi Paulus ait, *& ipse posuit in Ecclesia, primùm Apostolos, deindè Prophetas, &c.* Siquidem summa potestas ecclesiastica non solùm data est Petro, sed etiam aliis Apostolis; omnes enim poterant dicere illud Pauli, *instantia mea quotidiana, solicitudo omnium Ecclesiarum*, 2. Corinth. xi. Sed Petro data est ordinario Pastori, cui perpetuò succederetur; aliis verò tanquàm delegatis, quibus non succederetur. Nullus enim Episcopus præter Romanum solicitudinem habuit unquàm omnium Ecclesiarum, & solus ipse vocatus est ab omnibus Apostolicus Pontifex, & Sedes ejus Apostolica simpliciter & per antonomasiam & munus ejus Apostolatûs. Ad hæc probanda Bellarminus adducit aliquot Hieronymi & Leonis Magni testimonia.

Porrò antequàm ad analysim singulorum argumentorum Bellarmini veniam, hîc primam impendo regulam positam à me lib. 2. cap. 2. scilicet Christum suis factis atque præceptis, necnon etiam gestis Apostolorum & omnium antiquorum Patrum, qui sub octo primis Generalibus Conciliis floruerunt, nobis clarissimè & sine ullis ambagibus voluntatem suam in ratione & natura regiminis Ecclesiæ perpetuò servandi declarasse, & continuò regimen Aristocraticum, quod toto illo tempore strictissimè servatum est, juris esse divini: quam in rem lege axioma xij. nostræ apologiæ & librum 1. Historiæ Conciliorum Generalium. Quapropter argumenta, quæ hîc ab analogia regiminis triumphantis Ecclesiæ aut Monarchiarum temporalium ducuntur, cùm sint Evangelio, gestis Apostolorum, & praxi Ecclesiæ primitivæ penitùs contraria, nullius sunt momenti, nisi fortè inter Scholasticos, ad eorum ingenia exercenda. Equidem quoad primum, *Rex unicus esto, &c.* multoties solutum est in analysi quæstionum B. Thomæ & Cajetani supra cap. 2. & 3. hujus libri. Addo amplius Regem illum unicum visibilem esse Christum, quanquàm non actu videatur, quod minimè necessum est ad internum, essentiale & spirituale regimen Ecclesiæ; neque adversarii attendunt, *se spiritualiter examinari*, quod est sæpè dicendum.

Secundò, cùm argumenta etiam ab homogeneis similitudinibus petita magis concionibus, quàm dogmaticis constituendis idonea sint; quis patiatur adversarios ex heterogenea comparatione triumphantis atque militantis Ecclesiæ dogma Catholicum de sua absoluta Monarchia constituere? Siquidem jus divinum debet esse in Scripturis clarissimum. At ratio gubernationis Ecclesiæ triumphantis tota nobis incognita, & quod Bellarminus de S. Michaële narrat, est mysterium hominibus abstrusissimum, continuòque figendis dogmatibus nullo modo aptum.

Ad tertium admitto Principem Sacerdotum habuisse primatum super alios Levitas, nego Monarcham fuisse, aut quicquam magni momenti decernere potuisse absque Synodico & Aristocratico Concilio Sacerdotum. Quamobrem Deuteronomii 17. Deus jubet Sacerdotes Levitici generis, non unum & solum Principem Sacerdotum consuli ad controversias definiendas, quidquid in contrarium Bellarminus

obnitatur 4. de Rom. Pontifice cap. 1. quem non puduit, proh dolor! textum Bibliorum corrumpere, nam singularem numerum pro plurali, nimirùm Sacerdotibus substituit.

Prætereà si ei gratis concedamus Sacerdotem Magnum legis Mosaïcæ fuisse Monarcham, nego à pari Papam esse debere in lege gratiæ, ac perfectissimæ libertatis ac mansuetudinis. Siquidem lex Mosaica erat durissimæ servitutis atque unius tantùm gentis aut populi: lex autem Christiana est omnium nationum & populorum per totum orbem terrarum diffusorum, quibus moderandis unus Monarcha satis esse nequit.

Ad quartum collectio illarum similitudinum quas Bellarminus proponit, argumentum efficiunt topicum & Scholasticum, concionibus popularibus aptum, non autem demonstrationem Theologicam & dogmaticam patiunt; quæ similitudines si pressè & propriè capiantur, de Christo essentiali & naturali Capite ac Monarcha visibili Ecclesiæ, quanquàm actu non videatur intelligendæ sunt: jam enim supra docui ad essentiam & perfectionem essentialis atque interni regiminis Ecclesiæ, quod per externum & visibile ministerium Papæ, Episcoporum & Presbyterorum peragitur, non esse necessarium ut Christus Monarcha visibilis Ecclesiæ actu videatur de similitudine fidelis Dispensatoris Lucæ 12. Quam Bellarminus identidem frequentat aliàs videbimus.

Quintum multipliciter illudit lectoribus, & ignoratio elenchi capit omnia. Primùm, fateor Ecclesiam debuisse visibiliter & monarchicè gubernari in terris à Christo Monarcha & Capite essentiali visibili Ecclesiæ: sed nego idem esse posse judicium de Petro aut ejus Successoribus, propter ea quæ supra disserui num. 3. hujus capitis. Secundò urgeo, si ad mentem & propositum Christi attendamus, qui Sacerdotium suum per Aristocraticum regimen Ecclesiæ Sacerdotalis dispensari & administrari voluit, frustrà quidem adversarios contendere regimen Ecclesiæ idem planè esse debuisse sub Apostolis & sub Christo Domino absoluto Monarchâ, dum Ecclesiam fundaret: quoniam hoc legi divinæ & institutis Christi manifestè repugnat, quia Christus Petrum in ordine & ad regimen Aristocraticum Primatem non absolutum & infallibilem Monarcham constituit. Proculdubio millies dixi Primatum & Monarchiam Papæ res esse valdè differentes, consule axioma xv. & xxxi. apologiæ nostræ. Herele quidem Papa tanquàm Primas, id est, primo Sacerdotii Christi donatus gradu, omnibus Episcopis & Ecclesiæ universali visibiliter præest: minimè verò sicut Caput visibile & Monarcha succedens Christo: ratio est, quoniam Christus in ratione Capitis & Monarchæ Successorem non admittit: & Papa cùm nihil in Ecclesiam influat, imò verò sit pars, membrum atque Minister Ecclesiæ sub Christo naturali, essentiali & homogeneo Capite, non potest dici Caput nisi moraliter, æquivocè & impropriè, sicut Tribunus militaris aut Dux exercitus appellatur caput militum quos ducit ad bellum, siquidem ad rationem & naturam capitis propriè dicti, necessariò requiritur influxus ejusdem naturæ. Undè cùm Dominus in Ecclesiam suam solus gratiam justificationis ac motuum omnium spiritualium & internorum, cum ipso regimine per Sacerdotium suum influat, propriè quidem dicitur Caput naturale, essentiale & homogeneum Ecclesiæ: Papa verò quia extrinsecè Ecclesiam per actus hierarchicos ex-

ternos gubernat caput visibile, moraliter & impropriè, quia solummodò quoddam externum adhibet ministerium: & ad hunc dumtaxat sensum certum est Papam posse nuncupari Caput visibile Ecclesiæ, sicut mihi compertum est à Scholæ Parisiensis Doctoribus plerumque vocari contra Melanctonem & alios, qui planè negabant Primatum, aut ullo bono sensu Papam appellari posse Caput visibile Ecclesiæ: quod asserere hæreticum est, quia ejusmodi assertio Petri atque Ecclesiæ Romanæ Primatum omninò destruit, quem nos sartum-tectum, velut jure divino constitutum vindicare cupimus.

Sexti perfacilis manet solutio ex antecedentibus. Hinc enim claret Papam ut Primatem non ut Monarcham absolutum Christo succedentem omnibus præesse Episcopis aut Ecclesiæ universali: insuper accedit Bellarminum causam suam funditus perdere, dum venditat iisdem rationibus probari Papam præsidere Episcopis, quibus convincitur Episcopum Presbyteris, aut Archiepiscopum Episcopis, vel Patriarcham Archiepiscopis. Primùm, quia octo primis Ecclesiæ sæculis & ampliùs nunquam auditum Episcopos ut Monarchas præsidere Presbyteris. Hinc ille Canon 29. Concilii Carthaginensis, *Episcopus si Clerico vel Laico crimen impegerit, deducatur ad probationem in Synodum: & 35. ut Episcopus in Ecclesia & consessu Presbyterorum sublimior sedeat: intra domum verò, collegam se Presbyterorum esse cognoscat.* Secundò, Archiepiscopis Episcopi, & Primates aut Patriarchæ Archiepiscopis solo jure humano non divino, neque etiam Monarchicè, sed tanquàm primatum quemdam habentes præsunt.

Septimò, Bellarminus ex hodierna praxi Curiæ Romanæ de quæstione juris absolutè statuit. Certè totus orbis Christianus Can. 6. Nicæno distribuitur in certos Patriarchatus: & ex usu primitivæ Ecclesiæ, non soli Papæ, sed omnibus Episcopis cura Ecclesiæ propagandæ incumbebat: Id adeò ut quas quisque primitus fundasset Ecclesias, aut populos ad Christum per Evangelii prædicationem convertisset, illis certò præesset. Ex quo fit ut tam sæpè antiqui Canones præcipiant, quatenùs antiquæ consuetudines serventur, & nulli Episcopo in fines aut plebes alterius invadere liceat. Verùm hîc lubenter annuo Papam ratione sui Primatus debere curam missiones faciendi ad convertendos infideles capescere: non tamen, quòd illi jure divino liceat Provincias aut terras partiri inter Principes. Hoc enim arbiter pacis inter Christianos, non ut jura terreni imperii possidens peragit. Hercle quidem, cùm omnes sumus in Christo alter alterius membra, atque Ecclesiæ regimen sit aristocraticum, singulis Episcopis & de se invicem & de toto grege curam gerere incumbit, ut olim consuetum erat, vigente charitate; cùm unusquisque Episcopus de proximo Ecclesiis sibi affinibus consuleret, atque gentes Evangelium edoceret, hoc autem qui nesciunt, planè hospites & peregrinos esse oportet in historia Ecclesiastica. Porrò hunc modum charitativum sibi invicem de proximo consulendi Dominatus Curiæ Romanæ omninò oppressit: eamque ob causam hodie Catholici Angli carent Episcopis, neque ullus est qui eis aliquos ordinare audeat.

Octavò, Illudit à suppositione principii. Adi cap. 2. hujus libri in analysi quæstionum B. Thomæ ad tertium & quartum argumentum. Quod autem persuadere vult Apostolum 1. Corinth. 12. disertè docere *unum esse debere summum Pontificatum*

*in Ecclesia his verbis, & ipse posuit in Ecclesia, primùm Apostolos, deindè Prophetas, &c.* æquivocatione nos frustratur: nam si *per summum Pontificatum*, Christi Sacerdotium & Episcopatum, qui primò collatus est Apostolis, intelligat, hæc ejus assertio vera est: si autem Papatum ad formam hodierni regiminis Monarchici Romanæ Ecclesiæ, planè falsa, imò erronea est, negaturque hanc formam regiminis unquam Apostolis aut Ecclesiæ primitivæ Patribus cognitam. Præterea, quòd soli Petro datam esse ordinariam potestatem, reliquis autem Apostolis solummodò delegatam & & extraordinariam venditat, imaginatio est chimerica: negatur præterea solum Papam vocatum ab omnibus Apostolicum Pontificem, & ejus Sedem Apostolicam simpliciter. De qua re egimus lib. 1. historiæ Conciliorum Generalium. Equidem proclive est Bellarmino ejusque sodalibus, ignaros historiæ Ecclesiasticæ & praxis antiquorum Patrum frustrari: quod ut faciliùs consequantur, Possevinus suum consarcinavit apparatum, in quo libros illorum, qui absolutam Papæ monarchiam oppugnant, notis inussit, ut soli libri Jesuitarum, Baronii & aliorum obnoxiorum impunè volverentur.

VI. Capite 10. libri 1. de Romano Pontifice, valdè sudat ut Petri monarchiam probet ex cap. 16. Mathæi, *tu es petra & super hanc petram, &c.* quam in rem quatuor proponit disputationes. Prima, an Petrus sit illa petra super quam fundatur Ecclesia: & de hac re ait, quatuor esse sententias: primam communem Catholicis; scilicet petram illam esse personam Petri, quatenùs erat Pastor & Caput Ecclesiæ; secundam ait esse Erasmi in caput 16. Mathæi, scilicet, *omnem hominem Fidelem esse hanc petram*; tertiam Calvini, nimirùm *illam petram esse ipsummet Christum*; quartam Lutheri, puta *fidem seu fidei confessionem esse petram, de qua Dominus hic loquitur.* Quam suam opinionem Bellarminus lectione Syriacâ textus Evangelii munire tentat, eo quòd tum Christus Syriacè hoc modo loqueretur: *tu es Cephas & super hoc Cepha, id est, tu es petra & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam.* Subjungit Augustinum solâ linguæ hebraïcæ imperitiâ deceptum: quia putarit Christum dixisse, *tu es Petrus, non tu es petra, hoc est, tu es aliquid agnominatum & derivatum à petra*: quasi dixisset, *tu es rupeus, petreus aut petrinus, quomodò à Christo agnominatur Christianus.* Subnectit plurimos Patres docere Petrum esse petram super quam Ecclesia ædificatur. Et quamquàm certum sit Christum esse petram & primum fundamentum Ecclesiæ, nihilominùs sensum proprium, primitivum & immediatum hujus loci esse, super personam Petri Ecclesiam ædificari oportere: primò, quia *Tò hanc & super hanc petram*, non potest referri ad Christum petram, sed ad Petrum petram: id est, ad aliquid proximum non remotum, nam proximè dictum fuerat Petro non Christo *tu es Cephas.* Deindè licèt Christus dici possit petra, tamen hoc loco non est vocatus petra à Petro confessionem fidei edente, sed Christus Filius Dei vivi: debet autem *Tò hanc*, referri ad Christum qui nominatus est petra, non ad Christum, qui non est appellatus hoc nomine: denique si ad Christum referretur, *non diceret Dominus ædificabo, sed ædifico* Ecclesiam meam, quia jamjam in semetipsum Apostolos atque discipulos multos Christus ædificarat. Dicit autem ædificabo, quia nondum constituerat Petrum fundamentum, sed post resurrectionem suam id futurum erat. Et hæc Bellarminus in S. Augustinum, cujus sententiam propriam esse Calvini dicit.

Posteà

Posteà illos impugnat, qui asserunt fidem seu fidei confessionem à Petro editam, esse fundamentum super quod Ecclesia ædificatur. At hoc esse non potest (inquit) quoniam vel fides hîc absolutè capitur absque relatione ad personam Petri, vel cum relatione ad Petrum: priore modo esse non potest, ait, quia Dominus *non dixisset super hanc petram ædificabo, sed ædifico, vel ædificavi Ecclesiam meam:* Jam enim multi crediderunt eum esse Filium Dei vivi, ut Prophetæ, B. Virgo & Apostoli atque discipuli: præterea fides absolutè sumpta rectè quidem dicitur fundamentum justificationis & omnium virtutum, & non propriè est fundamentum Ecclesiæ, cùm sit aliquid heterogeneum: debet enim fundamentum esse ejusdem generis cum toto ædificio: undè cum Ecclesia sit congregatio hominum quasi lapidum vivorum coagmentatio 1. Petri 2. debet lapis, qui est fundamentum, esse etiam aliquis homo & non aliqua virtus. Denique urget *Tò hanc* pronomen clarissimè ostendere per petram non posse intelligi fidem absolutè: quia illud pronomen refertur ad petram quam Christus proximè nominarat: dicendo Simoni proximè *tu es petra*; *non fides*: quarè oportet posteriore modo accipere fidem, ac dicere non quamlibet fidem, sed Petri fidem, & quidem Petri non ut hominis privati, sed ut Pastoris Ecclesiæ esse fundamentum. Itaque cùm ratione fidei suæ indefectibilis Petrus sit petra firmissima totam sustentans Ecclesiam, idem est dicere super Petrum & super ejus fidem Ecclesiam esse fundatam, atque hoc modo Patres loquutos esse ait Bellarminus.

Analysim hujus collectionis Bellarmini ad quinque articulos revocabimus: & primò quidem observabit Lector quanta cum arte & solicitudine animi sua placita fulciat: quod argumento certissimo est, nullo modo esse posse usui figendis dogmatibus. Principio ut opinionem quam tuetur communem esse Catholicorum, & alias quas impugnat hæreticis aut personis suspectis de hæresi proprias esse demonstret, frustra laborat. Etsi enim certum est multos ex Patribus antiquis docere super personam Petri fundatam esse Ecclesiam; tamen nunquam concedam Bellarmino, sententias quas labefactare conatur esse minùs orthodoxas, propterea quòd Erasmo, Calvino, aut Luthero probentur, sæpè enim contingit ut hæretici aliquas orthodoxas amplectantur sententias, ut in hac parte accidit: & primò quidem Erasmus Catholicus est, ejusque opinio, scilicet Ecclesiam esse fundatam super Fideles propria est Origenis, qui disertè ait *fundatam esse Ecclesiam super unumquemque Perfectorum* & Fidelium, quæ opinio nullum malum continet: cùm enim Ecclesia sit cœtus Fidelium, quid periculi est dicere fundatam esse super Fideles, quando exploratum est Ecclesiam ampliari aut dilatari si numerus Fidelium augeatur aut minuatur. Profectò Bellarminus negare non potest hæc verba *Tò petra* & fundamentum Ecclesiæ esse ambigua & æquivoca, ac proindè multiplicem admittere sensum: & de Fidelibus posse in bonam capi notionem, ut etiam capiuntur à Cypriano.

Præterea cùm lib. 2. cap. 4. & 5. probaverimus sententiam, quæ perhibet Christum esse petram, in quam fundatur Ecclesia, communem esse Hieronymo qui linguam Hebraïcam, Chaldaïcam & Syriacam callebat; item Augustino, Leoni Magno, B. Gregorio, Felici III. Isidoro Hispalensi, Bedæ, Adriano & Nicolao I. Pontificibus, Anselmo, Glossæ Interlineari, Lyrano, B. Thomæ Aquinati, Tostato & Cardinali Cusano, qui nequidem de nomine unquam Calvinum norunt, quâ fronte & fide Bel-

larminus eam suggillare audet, quasi unius Calvini peculiarem & nativam. Hic innumeros alios Catholicos omitto ejusdem sententiæ propugnatores, qui Calvini sæculo floruerunt.

Quoad aliam sententiam quam Bellarminus cavillatoriè & malâ fide uni quoque Luthero addicit, scilicet fidem hanc à Petro editam: *tu es Christus Filius Dei vivi, esse fundamentum Ecclesiæ*, certè omnibus antiquis Patribus & Ecclesiæ Doctoribus communis est, quos lib. 2. enumeravimus, nullaque est communior & Catholico consensu magis obvallata. Itaque, ut antiqui dicebant, cauponari non belligerare est, ejusmodi sententias quasi hæreticis peculiares notâ inurere: ex quo patet Bellarminum ejusmodi evasionibus causam suam non juvare sed perdere.

Secundò, firmamenta quibus suam opinionem fulcire conatur, videlicet Petrum personaliter captum esse fundamentum Ecclesiæ ob fidem quam velut Pastor & caput universalis Ecclesiæ professus est, supra dilapidata sunt in analysi opinionis Maldonati: sane quocumque in latus hæc verba convertantur, *tu es petra & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam*; de Christo primario & essentiali fundamento Ecclesiæ intelligenda sunt per reduplicationem: quia fides Petri refertur & terminatur ad Christum, qui est homogeneum & essentiale caput ac fundamentum Ecclesiæ, Petrus autem solummodò moraliter & per quandam analogiam dicitur caput & fundamentum, & continuò sequitur argutias adversariorum omninò impares esse ad sententiam Augustini labefactandam.

Tertiò, quod venditat Christum dicturum *ædificabo*, *non ædifico* Ecclesiam meam, si de seipso essentiali fundamento sermonem fecisset, manifestum est effugium, nam meminisse debuerat se paulò ante dixisse Dominum Syriacè & Hebraïcè loquutum: quoniam Syris & Hebræis futurum tempus pro præsenti passim usurpatur, *ut de torrente in via bibet aut bibit*, psal. 109. Item *& super hanc petram ædificabo aut ædifico Ecclesiam meam*. Accedit orationem hanc Christi ad Petrum vim habere formæ practicæ, cujus effectus præcipuè in termino ad quem, non in termino à quo debet attendi, ut omnes docent Theologi: itaque Dominus ostendere voluit, se usque ad finem mundi Ecclesiam suam ædificaturum, & hanc pollicitationem non in præsens tantùm, sed in finem usque sæculi sortituram effectum. Quarè dixit ædificabo, non ædifico Ecclesiam meam. Quia & hodie & cras usque in consummationem sæculi curam habet Ecclesiæ, Mathæi ultimo: *Ecce ego vobiscum sum usque ad consummationem sæculi*. Quibus bene perceptis sententia Augustini de Christo petra Ecclesiæ contra omnes adversariorum cavillas tanquàm dogmatica triumphat ut lib. 2. probavimus.

Ad quartum de fide absolutè sumpta absque ulla relatione ad Petrum; quia Christus dixisset, ædifico non ædificabo, &c. Respondeo ut priùs ad tertium.

Quintò, dum causatur fidem privatam & personalem Petri ut Pastoris Ecclesiæ indefectibilis hic esse capiendam, eamque ob rem meritò comparari petræ in quam Ecclesia debet fundari; petit quidem principium, & Papæ infallibilem auctoritatem hinc frustrà stabilire molitur. Certè constans est omnium Patrum doctrina ex Catholico consensu Petrum non suam privatam, sed totius Ecclesiæ Catholicæ fidem tanquàm caput, os & Principem Apostolorum profiteri, ac tum temporis Ecclesiam repræsentasse, ut toto lib. 2. abundè disputatum est. Hæc ipse Bellarminus hoc etiam in loco

fatetur & B. Virginem & Apostolos credidisse Christum esse Filium Dei vivi: ex quo inimus eandem quoque habuisse fidem cum Petro, equidem in ejusmodi collectionibus extundendis tantâ animi impressione utitur Bellarminus, ut ei ad minus decies ratiocinari necesse fuerit: ex quo sequitur ea quæ dicit, dogmatibus constituendis nullo modo usui esse posse.

Cap. 12. lib. 1. de Rom. Pontifice hanc aliam sponsionem Christi enucleat, *tibi dabo claves regni Cælorum, &c.* suoque more sententiam Catholicam Patrum hæreticis appingere vult: etsi enim (ait) sensus illorum verborum clarissimus sit, nempe Petrum immediatè, verè & principaliter accepisse claves à Christo, ut eas postea communicaret Ecclesiæ &c. tamen Calvinum, Magdeburgenses, librum Salinadicæ Synodi & omnes hujus temporis hæreticos contendere nihil datum esse peculiare Petro, sed toti Ecclesiæ, cujus personam eo tempore Petrus gerebat. Docet autem duobus modis Petrum personam Ecclesiæ gerere, nimirum historicè & parabolicè: at historicè illum personam alterius gerere, qui re aliquâ verè à se gestâ rem ab alio gerendam significat, & eam quodammodò repræsentat: sicque Abrahamum verè & historicè duos filios habentem figuram Dei gessisse, qui duos habiturus erat populos &c. at parabolicè per unum aliud significari, quando res verè gesta nulla proponitur, sed aliquid verisimile fingitur ad aliud significandum: & hoc modo parabola Agricolæ bonum semen seminantis repræsentat & significat Christi prædicationem & ad hunc pariter modum legati Principum interdum solent claves urbium accipere, quamquàm nihil sibi propriè, sed dumtaxat suis Principibus & Dominis, quorum personam gerunt, acquirunt. Et hoc posteriori modo (inquit Bellarminus) adversarii existimant Petrum Ecclesiam repræsentasse, quando ei Christus dixit, *tibi dabo claves, &c.*

Dehinc pergit ad enumerationem circumstantiarum; quibus persona Petri singulariter designatur, undè efficere vult soli Petro tanquàm Ecclesiæ Principi claves datas: *& ego dico tibi, quia tu es Petrus, &c. & tibi dabo claves, &c.* Quorsùm ergò tam accurata circumstantiarum descriptio, si nihil ipsi Petro propriè promittitur? Deindè eo tempore Petrus non erat Legatus, Vicarius aut Procurator Ecclesiæ, ut claves pro Ecclesia acciperet: quis enim eam illi provinciam imposuerat? quòd si negandum Petro promissas claves, quia figuram Ecclesiæ tum gerebat, eâdem ratione negabitur Abrahamum duos habuisse filios, quia duo illi filii duos populos significabant teste Apostolo. Præterea illi dictum est à Domino, *tibi dabo claves regni cælorum*, qui paulò post ab eodem Domino audivit, *vade post me satana, scandalum es mihi*, quæ verba soli Petro in persona propria dicta sunt; &c. Quis igitur potest inficiari claves Petro in persona propria esse promissas. Itaque concludit Petrum nomine omnium respondisse velut aliorum Apostolorum caput, os & Principem: cùm alii Apostoli ignorarent quidnam responderent, ac demùm suo silentio Petri confessionem approbasse: & ita Christum soli Petro claves promisisse, sed tamen post Petrum aliis Apostolis communicandas: & ad hunc modum antiquos Patres debere intelligi.

Præterea Lutherus, Calvinus & alii hæretici objiciunt (inquit) claves Regni cælorum non dari Mathæi 16. sed dumtaxat promitti, & reverà Mathæi 18. & Joan-

nis 20. omnibus Apostolis non uni Petro conferri. Nam Mathæi 18. dicitur, *quæcumque alligaveritis super terram, erunt ligata & in cœlo, & Joannis 20. accipite Spiritum Sanctum, quorum remiseritis peccata, remittuntur eis &c.* Igitur quando Christus claves promisit Mathæi 16. non uni sed omnibus promisit. Hæc Bellarminus sibi objicit ex persona hæreticorum, quæ tamen vera & Catholica est sententia Patrum & scholæ Parisiensis, historiæ Evangelicæ innixa. Quem nodum ut dissolvat Bellarminus, respondet hunc locum, *accipite Spiritum Sanctum, quorum remiseritis peccata, remittuntur eis &c.* intelligi de potestate ordinis ad remittenda peccata in foro interiori: quia in hoc loco determinatur potestas ad peccata (inquit.) At Mathæi 16. absolutè dicitur Petro, *quodcumque ligaveris.* Ligantur autem homines non modò peccatis, sed etiam legibus, minusque est peccatum retinere quàm ligare peccatorem per excommunicationem in foro exteriore. Quantum ad caput 18. Mathæi: *dic Ecclesiæ, quæcumque alligaveritis* &c. fatetur plus habere difficultatis. Demum statuit his verbis, quæcumque alligaveritis &c. Christum nihil dare, sed tantùm promittere, explicare & prædicere quantam Apostoli eorum successores essent suo tempore habituri potestatem, & Joannis 20. sicut misit me Pater, & ego mitto vos, &c. reverà potestatem seu clavem jurisdictionis tribuere Apostolis, ita ut efficiantur Legati & Proreges Christi ad Ecclesiam gubernandam. Deindè contendit hâc formulâ, *accipite Spiritum sanctum, quorum remiseritis peccata, &c.* dari potestatem collatam quidem omnibus Apostolis, sed duntaxat ut Legatis, non ut Pastoribus ordinariis, eamque illis datam cum quadam subjectione ad Petrum, cui soli dicitur, *pasce oves meas*, Joannis ultimo. Hæc Bellarminus. Sed proculdubio argutias Cajetani tantùm recoquit, neque supra illum aliud profert, quàm quòd Orthodoxam Parisiensis Scholæ & antiquorum Patrum sententiam in invidiam rapere conatur, quasi peculiaris esset Calvino, Luthero & aliis. At lib. 2. supra docuimus omnes antiquos Patres docere Petrum pro omnibus Apostolis & pro seipso fidem edidisse, consequenter etiam pro omnibus & pro seipso responsum fecisse, & claves atque alia Charismata accepisse à Christo: quæ responsio etsi sufficiat ad profligandas omnes Bellarmini cavillationes, tamen de illis sigillatim dicemus.

Ac primò meræ sunt evasiones, quod memorat aliquem historicè aut parabolicè personam alterius gerere, & sibi monstra fingit quæ debellet, dum narrat S. Augustinum docere Petrum parabolicè tantùm & figurativè claves pro Ecclesia habuisse; quasi pro se nihil, sed tantùm pro Ecclesia habuisset, quod est falsum. Quid rogo tam verum, genuinum & historicum, quàm Decanum pro se totoque Collegio loqui & respondere, sicut & Ducem aut Tribunum militarem pro exercitu, quæ quidem nequaquàm parabolica & ita figurativa sunt, ut aliquid obscuritatis involvant. Petrus ergo ut caput, os, & Princeps Apostolorum ratione sui Primatus pro tota Ecclesia Sacerdotali claves architectonicè recipit: deinde suo privato & singulari nomine quoad usum, exercitium & exequutionem: idque praxis Ecclesiæ primitivæ demonstrat, atque ita potentiæ per actus & exercitium cognoscuntur. Nam Ecclesia collectim sumpta & synodicè congregata claves habet: deindè singulares Prælati eas quoque habent atque exercent. Vide suprà caput 3. quæst. 3. hujus libri, ubi adversus Cajetanum disseruimus an Petrus historicè vel parabolicè claves acceperit.

Secundò, quas circumstantias Bellarminus post Cajetanum enumerat & venditat, meræ sunt argutiæ, easque figendo dogmati Catholico usui esse posse nego. Quod verò ait eo tempore Petrum nomine Apostolorum claves non potuisse accipere, cùm nondum esset constitutus Primas, Procurator aut Vicarius illorum, &c. Supra docui Joannis 1. Petrum designatum fuisse Caput & Primatem aliorum statimatque Dominum adiit, qui illi dixit, *tu vocaberis Cephas.*

Tertiò, nullus negat Petro promissas claves propterea quòd figuram Ecclesiæ gerebat: Hoc enim falsò comminiscitur Bellarminus, cùm potiùs, ut jam dixi, omnes doceant Petrum claves & suo proprio & Ecclesiæ nomine accepisse.

Quartò, hæc interminatio Christi Petro tanquàm privatæ & singulari personæ fit, *vade post me Satana.* Nam Ecclesiæ Sponsæ Christi, quæ tota pulchra est, error affingi non potest.

Quintò, negatur Apostolos ignoravisse quidnam responderent, cùm omnes Patres antiqui & ipse Maldonatus testentur, Apostolos idem planè responsuros cum Petro, nisi alios tanquàm os & caput prævenisset. Addo ipsummet Bellarminum hîc testari B. Virginem & Apostolos ac discipulos eandem fidem cum Petro habuisse. Quòd autem B. Hilarius & quidam alii existimarint fidem Petri alterius generis fuisse à fide Apostolorum, supra refutatum est lib. 2. cap. 4.

Sextò, quas Calvino, Luthero & hæreticis affingit sententias, sunt omnium Patrum antiquorum Catholicæ quidem, ut probatum est lib. 2. Ex Bellarmini autem responsionibus claret quàm arduum sit notissimæ veritati repugnare. Procul dubio Dominus Mathæi 18. *dic Ecclesiæ, &c.* supremum erigit tribunal Ecclesiasticum statim post diem Pentecostes exercendum, ut paulò ante hoc libro cap. 4. adversùs Salmeronem demonstravi: est autem petitio principii dicere Apostolos fuisse dumtaxat Legatos cum potestate ordinaria non transmittenda ad posteros, & solum Petrum ordinariam habuisse potestatem: quæ sunt alibi confutata, sicut etiam quod ait, solam potestatem ordinis hàc formulà conferri, Joannis 20. *Quorum remiseritis peccata, &c.*

Capite 13. lib. 1. de Rom. Pontifice contendit nomine clavium quæ Petro sunt creditæ, intelligi à Catholicis summam potestatem in universam Ecclesiam, quod tribus argumentis comprobat. Primo, quia in Scripturis metaphora clavium summam designat potestatem, Isaiæ 22. ubi Sobna qui templo erat præpositus destituitur, atque in ejus locum Eliacim per clavium collationem sufficitur, *& dabo clavem domûs David super humerum ejus, & aperiet, & non erit qui claudat; & claudet, & non erit qui aperiat.* Quibus verbis Principatus Ecclesiasticus, non peccatorum remissio designatur. Quo etiam illud pertinet, *factus est Principatus ejus super humerum ejus*, Isaiæ 9. Nam claves quibus Principatus designatur super humerum poni solebant. Undè etiam de Christi Principatu Apocalypseos 3. habetur, *quòd clavem David habeat, & ita aperiat ut nemo claudat, claudatque ut nemo aperiat*: ex quo usu venit, ut quando urbes alicui Principi deduntur, eidem in signum obsequii & subjectionis claves offerantur. Secundo, in Scripturis ligare est aliquid imperare & præcipere, ut Mathæi 23. de Pharisæis, *qui alligant humeris hominum gravia & importabilia onera, &c.* Undè hæc verba, *quodcumque alligaveritis*, re eò ferri debent. Tertio, Chrysostomus homilià 55. in Mathæum hanc promissionem

Christi Petro factam exponens; ait Petro universum terrarum orbem commissum, & factum Pastorem & Caput totius Ecclesiæ.

Verùm huic collectioni uno verbo respondemus, principatum Ecclesiæ Petro collatum nihil ad absolutam monarchiam spectare; cùm Ecclesiæ potestas tota ministerialis spiritualis sit, expers facultate cogendi extrinsecè, deindè etiam ejusmodi potestatem tota quanta est in Ecclesia architectonicè & per dominium residere: in Petro autem & singularibus Prælatis seorsim sumptis quoad exercitium dumtaxat & exequutionem regiminis. Hercle quando hic Ecclesiæ principatus symbolo clavium designatus à Sacerdotio Christi velut à causa efficiente manat; atque omnes Episcopi intensivè & formaliter æquè sunt participes Sacerdotii Domini, quamquàm usus & administratio diversa sit in Pontifice & aliis Episcopis, insurgit Petrum excepto primatu nihil habere supra alios Apostolos, neque Papam supra Episcopos.

VII. Capite 14. ejusdem libri 1. de Rom. Pontifice in horum verborum explicatione velitatur, *pasce oves meas* Joannis ultimo, de quibus tres movet quæstiones. Prima est, quòd soli Petro dictum sit, *pasce oves meas*, seclusis aliis Apostolis: tum quia illi soli dicitur, *diligis me plus his?* quibus conceptis verbis alii excluduntur. Præterea hæc ad eum solum spectant qui ter Christum negaverat: undè quia Petrus ter negaverat, ter solus interrogatur, ut docent Augustinus, Cyrillus & alii Patres. Et quia actorum 20. Apostolus dicit: *Attendite vobis & universo gregi, in quo vos Spiritus sanctus posuit Episcopos regere Ecclesiam Dei*, & S. Petrus 1. epistola cap. 5. *pascite qui in vobis est gregem Dei*, &c. Respondet Bellarminus hoc genus pascendi non esse ejusdem generis cum eo de quo agitur Joannis ultimo: hìc enim Christus curam & potestatem dat Petro in gregem & Ecclesiam universam, nemine dempto: illic autem quæstio est de grege particulari. Et quamquàm Augustinus & Chrysostomus doceant, *pasce oves meas*, ad omnes Episcopos pertinere: hoc tamen debet intelligi, quatenùs omnes Episcopi, qui in partem solicitudinis à Petro vocantur, imitari debent formam atque exemplum Petri in pascendis ovibus, quæ forma est charitas & dilectio, undè Christus à Petro flagitat, an plus eum diligat aliis, & hæc de prima quæstione.

Alteram tractat cap. 15. videlicet Christum hoc oraculo, *pasce oves meas*, summam potestatem Ecclesiæ soli Petro cui uni loquebatur tradidisse: & actum pastoralem esse non modò præbere cibum, sed etiam ducere, tueri, regere, castigare gregem, eique præesse: nonne etiam Pastores ovium regunt & baculo cogunt oves ut pareant? Et sanè (inquit) qui pascuntur in virga ferrea psal. 2. verissimam potestatem in Pastore suo esse negare non possunt. Concludit ergo his verbis Petrum constitui Rectorem, Præsidem ac Principem Ecclesiæ: & clausulam hanc, pasce oves meas, significare præceptum atque principatum etiam in alios Apostolos: at in librorum suorum recognitione ad librum 4. de Rom. Pontifice cap. 16. §. *Tertius locus*, nominatim ait ex his verbis, *pasce oves meas*, colligi auctoritatem imperandi regio more, quod etiam supra Cajetanus contendebat.

Tertiam quæstionem explicat cap. 16. & his verbis *pasce oves meas*, perhibet totam Ecclesiam collectim aut distributim sumptam significari, ac Petro pascendam tradi. Cùm enim Dominus ad hoc nomen, *oves*, adjunxerit pronomen, *meas*, & nullus sit

in Christi Ecclesia qui se ovem Christi non esse glorietur, oportet necessariò Apostolos hîc quoque comprehendi & subjici Petro. Deindè cùm *pasce oves meas* nihil quicquam aliud significet quàm habe curam mei ovilis; & unicum sit Ovile Christi Joannis 10. *erit unum Ovile & unus Pastor*, insurgit universum gregem Christi Petro regendum credi, nemine excepto: sive de tota Ecclesia in Concilium Generale congregata, sive de singulis seorsim & disgregatim sumptis loquamur. Quod autem objicitur Petrum à Paulo reprehensum Galat. 2. & unà cum Joanne missum in Samariam actorum 8. atque etiam Petrum rationem suæ conversationis cum gentilibus reddidisse. Bellarminus respondet licere quidem minori majorem reprehendere, modò res postulet, & debita servetur reverentia. Quoad missionem in Samariam, perhibet non esse necessariam, eum qui mittitur subjectum esse mittenti quoniam quædam missio peragitur solo consilio & suasione, non potestate & superioritate. Nam Mathæi. 2. Herodes misit Magos in Bethlehem, subnectit neque Petrum, neque totam Ecclesiam ignoravisse prædicandum Evangelium gentibus. Cùm Dominus Mathæi & Marci ultimo id nominatim præcipiat; Petrum autem non tam correptum quòd ad gentes divertisset, quàm quòd Neophyti quidem ex Pharisæis eâ re offenderentur, quoniam arcana Christianæ Religionis ignorabant: ut autem erudirentur Petrum demonstrasse tempus oportunum Evangelii prædicandi gentibus advenisse.

Ad Analysim descendamus. Primùm quod ait, soli Petro dictum à Domino, *diligis me plus his?* vimque in eo facit: oppono vel hoc de dilectione intensivè vel extensivè sumpta intelligi. Porrò absque summa religione cogitari non posse S. Petrum intensivè plus amasse Christum quàm B. Joannem, cui quidem Dominus & matrem in cruce commendavit, & præ aliis Apostolis secreta sua communicavit. At extensivè ratione peccati trinæ abnegationis Petro remissæ, fateor illum plus amasse Christum: & ad hunc sensum Dominum Lucæ 17. respondere Pharisæo mulierem peccatricem ideò plus diligere, quoniam ei plura peccata intensivè & extensivè remissa essent. De gravitate peccati abnegationis Petri, Optatus & nos supra hoc libro cap. 1. disputavimus & lib. 2. cap. 6. probavimus, omnes Patres istam triplicem interrogationem Christi ad Petrum diligis me plus his referre ad triplicem negationem Petri.

Secundò, verba hæc Apostoli actorum 20. *attendite vobis & universo gregi, &c.* tam clara sunt, ut mirabile sit à Bellarmino detorqueri. Nam conceptis verbis universum gregem non aliquam partem curandam præcipit Apostolus, & ad hunc sensum Cardinalis Toletus supra lib. 2. cap. 5. exponit, idemque est judicium de his aliis 1. Petri 5. *pascite qui in vobis est gregem Dei, &c.* hoc enim universim fieri mandat, idque faciendi manifesta causa & ratio, quia tunc Episcopi erant OEcumenici, nec certæ & particulari Ecclesiæ addicti, cùm nondum essent Diœceses & Episcopatus per mundum constituti. Quarè huc & illuc ad Evangelii promulgationem proficiscebantur. Prætereà aliàs docui potestatem Episcopalem, si formaliter objectivè quoad habitum & in actu signato consideretur, esse illimitatam, indefinitam & œcumenicam, atque limitationes & instigationes harum vel illarum diœcesium, privatarum, scilicet Parisiensis vel Meldensis, &c. esse duntaxat juris positivi. Hercle argumentum Bellarmini fallit à suppositione principii, quasi Petrus esset absolutus monarcha Ecclesiæ, cui opinioni Canones Nicæni 5. & 6. repugnant.

Tertiò, ludit æquivocatione, dum ait solum Petrum vocatum in plenitudinem potestatis, & cæteros Episcopos in partem solicitudinis. Quo nomine si absolutam & planè monarchicam potestatem designat, ut certè designat, negamus ejusmodi plenitudinem potestatis Si verò potestatem exequendi jus divinum, naturale & canonicum erga Ecclesias particulares cum potestate condendi Canones in actu primo, annuo hoc sensu Papam habere plenitudinem potestatis, quia Synodus Constantiensis ita decernit.

VIII. Quartò, concedimus actum & officium pastorale non modo esse præbere cibum, sed etiam regere & castigare conformiter ad causas essentiales potestatis ministerialis Ecclesiæ: quæ caret omni dominatu & potestate ea cogendi quæ imperat, debetque solummodo regere per actus hierarchicos & non aliter.

Quintò, Pastor qui pascit & regit in virga ferrea jure divino aut naturali, revera imperium & principatum regium habet, quâ potest te solus Christus, non Petrus aut Papa regere potest: quia, ut millies dixi, potestas Ecclesiæ est dumtaxat ministerialis spiritualis, nec jus habet cogendi extrinsecè, quod est pascere in virga ferrea.

Sextò, admittimus Petrum à Christo constitutum Rectorem & Principem Ecclesiæ, sed in sola potestate ministeriali in ordine ad regimen aristocraticum absque ulla auctoritate cogendi absolutè: quoniam excommunicatio non est pœna positiva coactiva, sed negativa & exclusiva tantùm.

IX. Septimò, illudit æquivocatione, dum perhibet cæteros Apostolos subditos Petro. Si enim per *tò* subditos aliud quàm primatum in ordine ad regimen aristocraticum intelligit, negamus Apostolos subditos Petro, quia potestatem monarchicam absolutam in illos non habet, nec unquam legitur quidpiam seorsim ab aliis fecisse proprio motu.

Octavò, hæc clausula, *ut fiat unum ovile & unus Pastor*, explicata est in Analysi quæstionum B. Thomæ supra cap. 2. responsione ad sextum. Vide pariter Analysim quintæ & sextæ sessionis Cajetani cap. 3. hujus libri.

Nonò, cùm Patres Ecclesiæ testentur Apostolos & honore & potestate pares & æquales esse, atque ipsemet Paulus 2. Corinth. XI. v. 5. disertè perhibeat *se nihilò inferiorem magnis Apostolis.* Certè Paulus Petrum non tanquàm minor superiorem, sed ut æqualis æqualem corripit 2. *quæst. 7. can. Paulus Petrum reprehendit, quod non auderet, nisi se non imparem sciret.* Ubi Gratianus frustrà contendit, *hic non de officio ecclesiasticæ dignitatis, sed de puritate vitæ & sanctitate conversationis agi: solus enim Petrus primatum gerebat (inquit.)* At insurgo hunc primatum datum Petro in ordine ad regimen aristocraticum, ita ut secluso Ecclesiæ consensu nihil ageret. Sicut primus Præses Parlamenti seclusâ auctoritate Curiæ nihil potest decernere. Fallitur quoque aut fallit glossa, dum notat *Paulum non imparem fuisse meritis, sed administratione Can. in illis dist. 80.* Siquidem omnes Apostoli & intensivè & extensivè erant ex æquò universalis Ecclesiæ Pastores, sicut omnes Præsides Parlamenti ex æquo sunt Præsides, idque non tollit primatum Petri vel primi Præsidis. Certè Bellarminus ipse hanc admisit æqualitatem, aliâque ratione eam declinare non potuit quàm fictitiâ distinctione potestatis ordinariæ in Petro & extraordinariæ aut delegatæ in Apostolis: quod commentum est à Turrecremata primò adinventum contra petitiones Patrum Basileensium, de qua re aliàs diximus. X. Deci-

X. Decimò, quando Ecclesiæ regimen est aristocraticum, oportet necessariò Petrum & Joannem non solâ suasione & consilio, sed auctoritate Ecclesiæ missos in Samariam, quemadmodùm si Senatus primum Præsidem Parlamenti cum alio Præside ejusdem ordinis quòpiam legaret: de hac autem missione suprà advertas Cajetanum.

Undecimò, sicut fateor Petrum & Apostolos non ignorasse Evangelium debere prædicari gentibus: ita contendo Christum à Patre missum, quò Sacramentum sui adventus primùm sufficienterque in Judæis compleret, atque Synagogam cum honore sepeliret; undè cùm Apostoli viderent Petrum hoc tempus prævertisse, neque scirent privatim monitum fuisse à Deo ut ad Cornelium Centurionem diverteret, propterea meritò petunt ab illo rationem suæ conversationis ad gentes, & quamprimùm audiunt hoc afflatu divini Numinis factum, acquiescunt. Quòd si Apostoli habuissent Petrum pro absoluto infallibili Monarcha à Deo constitutum, numquam ab eo rationem hujus facti petiissent.

# QUÆSTIO SECUNDA.

Idem Bellarminus lib. 1. de Romano Pontifice à cap. 17. ad 23. varias enumerat prærogativas Petri, ut quòd ei nomen immutarit, & ex Simone Petrum effecerit, quòd in Evangelio primus semper numeretur inter Apostolos, quòd ambularit super aquas, quòd ei Dominus præceperit ut in altum duceret Cymbam, & laxaret retia in capturam, quòd eidem primùm abluerit pedes, &c. Quæ sunt argumenta concionibus aptiora, quàm dogmatibus figendis, solumque demonstrant Petrum habuisse primatum honoris, sedis & zeli, non jurisdictionis monarchicæ, ut aliquid solus statueret absque consensu Ecclesiæ.

Capite 23. ejusdem libri duas alias Petri prærogativas recenset, prior quòd Dominus solum Petrum propriis manibus baptisarit, Petrum verò Andræam, Joannem & Jacobum &c. Hoc autem, quia ad præsentem controversiam nihil facit, lubens prætermitto.

XI. Altera prærogativa est solum Petrum ordinatum Episcopum à Christo, & cæteros Apostolos à Petro, quod Bellarminus post Turrecrematam tribus potissimùm de causis probat. Prima, quoniam Paulus Actorum 13. per impositionem manuum Ministrorum Ecclesiæ ordinatur. Secunda, quòd Jacobus Minor unus ex duodecim fuerit ordinatus Episcopus Hierosolymæ ab Apostolis, & non à Christo immediatè, ut narrant Anacletus, Clemens, Alexandrinus & D. Hieronymus de Scriptoribus Ecclesiasticis. Tertia, propterea quòd veteres passim docent Romanam Ecclesiam esse matrem omnium aliarum Ecclesiarum, & ab ea omnes Episcopos habuisse consecrationem & dignitatem suam. Quod nequaquàm verum esset, nisi Petrus, qui fuit Episcopus Romanus, omnes alios Episcopos vel per se, vel per alios ordinasset. Et hac de causa Bellarminus putat Anacletum epist. 1. dicere *in novo Testamento post Christum à Petro Sacerdotalem cœpisse Ordinem*, & Cyprianum epist. 45. appellare Romanam Ecclesiam *matricem & radicem totius Catholicæ Ecclesiæ*. Item Innocentium 1. episto-

lâ ad Concilium Carthaginense quæst. 91. inter epistolas Augustini asserere à *Petro episcopatum totamque auctoritatem hujus nominis emersisse* : Et Julium 1. epistolâ ad Orientales : *Quam culpam incurrere non potuissetis, si undè consecrationis honorem accipitis, indè legem totius observantiæ sumeretis, & B. Apostoli Petri sedes, quæ nobis sacerdotalis mater est dignitatis, esset ecclesiastica magistra rationis.* Subjungit & S. Leonem sermone 3. de assumptione sua ad Pontificatum docere Christum *numquàm nisi per Petrum dedisse quidquid aliis non negavit.* Et epist. 83. *in beatissimo Petro Apostolorum omnium Summo principaliter collocasse, ut ab ipso quasi quodam capite dona sua velut in corpus omne diffunderet.* Quod verò objicitur Judam Episcopum fuisse Actorum 1. & tamen ordinatum non fuisse à Petro, quia Judas mortuus est antequàm Petrus suum primatum exerceret, consequenterque non à Petro, sed à Christo suum habuisse Episcopatum, sicut & Petrum. Opponit Bellarminus hunc locum psalmi 108. & *Episcopatum ejus accipiat alter*, non intelligi de episcopatu qualem habuimus à Christo, sed de quacumque *prælatura, præfectura & visitatione*, ac textum hebraicum ita sonare. Attexit responderi posse *psalmum loqui de episcopatu propriè dicto, non quem Judas habuit, sed quem erat habiturus si Dominum non prodidisset.*

Quæ argumenta priusquàm sigillatim depellam, hîc pro fundamento dicendorum statuo, quod sæpè aliàs dixi, purà Episcopatum aut Sacerdotium Christi Apostolis indivisim communicatum, esse causam efficientem totius jurisdictionis ecclesiasticæ, Papalis nimirùm, Episcopalis, & Presbyteralis, hasque dignitates & potestates communicatione ordinis sacerdotalis & episcopalis intensivè, formaliter quoad habitum & in actu signato conferri; materialiter verò & quoad exercitium aut usum, cùm Papa deligitur à Cardinalibus, & diœcesis aut parœcia Episcopo & Presbytero defertur: qua de re suprà lib. 2. ampliùs disseruimus. Quòd si absolutæ monarchiæ Patroni convincere potuissent ordinem & caracterem episcopalem specie & naturâ ab ordine presbyterali discrepare, profectò multò faciliùs placita sua fixissent: hoc quidem ratio Canonistarum, sed infeliciter tentavit; quoniam omnia illorum argumenta uno verbo labescunt. Nimirùm posito sacerdotium Christi totum esse in toto ordine hierarchico formaliter & intensivè, & totum in quolibet Episcopo & Sacerdote: & solummodò distingui materialiter & extensivè pro varietate administrationis Papalis, Archiepiscopalis, Episcopalis, & Presbyteralis: sicut videmus animam rationalem diversas naturâ & specie exercere operationes pro varietate organorum, videre oculis, auscultare auribus, ratiocinari cerebro &c. His ita præmissis ad primum quod ait Bellarminus solum Petrum immediatè à Christo ordinatum: Respondeo Christum his verbis, *hoc facite in meam commemorationem* Lucæ 12. Apostolos suos episcopatu & sacerdotio suo participes effecisse, neque ullum eorum qui sacræ cœnæ mysterio interfuerunt, indiguisse operâ Petri, ut Sacerdotes aut Episcopi crearentur, eamque ob causam Judam proditorem, qui sacræ cœnæ Domini interfuit, meritò vocari Episcopum, ut statim ostendetur: itaque omnes Apostoli ornati sacerdotio Christi, ubique gentium & locorum poterant actus hierarchicos exercere, eosque de facto exercuerunt ut Petrus.

XII. Secundò, nihil mirum est Paulum ordinatum Episcopum Actor. 13. cùm post Ascensionem Domini vocatus sit ad Apostolatum, nec cœnæ Christi interesse potuerit,

ut ordine sacerdotali donaretur. Ego aliàs docui probabile videri Christum Joannis 20. in sufflando in Apostolos & Discipulos, *eosque mittendo sicut à Patre suo missus fuerat*, illos Discipulorum ordinasse Sacerdotes & Episcopos, qui tum præsentes erant, atque ex cap. 22. Lucæ à ỷ. 36. patere aliquos Discipulorum fuisse cum undecim Apostolis, quando Christus januis clausis stetit in medio eorum, Joannis 20. Et ita colligi potest à pari Christum extraordinariè vocando Paulum ad Apostolatum, unà ei sacerdotalem ordinem contulisse; quia nisi immediatè ordinatus fuisset à Christo more aliorum, certè aliqua in re inferior fuisset magnis Apostolis, quod tamen negat 2. Corinth. 11. Itaque illa impositio manuum, & oratio Ecclesiæ quæ fit super Paulum & Barnabam Actorum 13. capienda est de missione ad publicationem particularem Evangelii in locis & provinciis quæ numerantur in Actis Apostolorum à cap 13. ad 15. ỷ. 37. tum enim Barnabas propter Joannem qui cognominabatur Marcus, secessit à Paulo, nec deinceps convenerunt ad Evangelium prædicandum.

Quod spectat ad ordinationem Jacobi Minoris, cujus meminit Bellarminus, laborat æquivocatione: ut enim græcis *τὸ leirosonia* aliquando sacri ordinis collationem, & aliquando Cleri & populi activam electionem significat, teste Balsamone in primum Canonem Apostolorum, & in 13. Synodi Carthaginensis. Similiter τὸ ordinatio & ordinare apud Latinos sunt voces æquivocæ, quæ passim etiam pro ordinis collatione & electione personarum ad episcopatum gerendum usurpantur. Cùm ergo B. Jacobus Minor ex munere sui Apostolatûs esset universalis Episcopus sicut & omnes alii Episcopi, atque etiam interfuisset cœnæ Domini, relinquitur immediatè factum Sacerdotem & Episcopum à Christo: ac proinde impossibile est illum ordinatum fuisse Episcopum ab Apostolis. Quæ autem ab Anacleto, Clemente, Alexandrino, Hieronymo, & aliis narrantur, intelligere oportet de cooptatione Jacobi ad episcopatum Hierosolymitanum privatim capescendum & administrandum. Cùm enim Apostoli scirent Judæos magnam de sanctimonia vitæ Jacobi opinionem concepisse, adeo ut illum in Sancta Sanctorum ingredi paterentur, & ejusmodi opinionem non parvi referre ad Judæorum conversionem ad Evangelium, ideò Jacobum Ecclesiæ Hierosolymitanæ Episcopum meritò adoptarunt. Sanè Eusebius secundo historiæ cap 1. de Jacobi ordinatione verba faciens ex Clementis Alexandrini narratione utitur verbo græco *eletai*, quod est eligere, ut sensus sit Jacobum electum ad Hierosolymitanam diœcesim privatim regendam. Quod confirmat Hieronymus de Scriptoribus ecclesiasticis. *Jacobus*, ait, *statim post Passionem Domini ab Apostolis Hierosolymarum Episcopus ordinatur; id est, eligitur*. Quibus & Glossator concordat *dist. 66. can. Porrò*. Statuamus ergo longè aliud esse dicere Jacobum simpliciter ordinatum Episcopum & privatim electum ad Hierosolymitanum episcopatum regendum.

XIII. Quartò, fallit Bellarminus ab elenchi ignoratione, dum narrat Ecclesiam Romanam ideo matricem appellatam, quòd S. Petrus per se aut per alios intermedios à se priùs ordinatos, omnes Sacerdotes & Episcopos totius christianitatis ordinaverit, ut prætereà omittam non unum & solùm Petrum, sed etiam Paulum cum illo Romanam Ecclesiam fundasse, atque Episcopos per universum mundum misisse ac instituisse. S. Irenæus lib. 3. contra hæreses cap. 3. de Ecclesiæ Romanæ fundatione: *Maxima omnium & antiquissima est à gloriosissimis duobus Apostolis Petro & Paulo Romæ*

*fundata & constituta : ad quam propter potentiorem principalitatem necesse est omnem convenire Ecclesiam , hoc est , eos qui sunt undique fideles.* Quibus verbis alludit ad jus metropolium Imperii , ad quas aliæ urbes inferiores , ut jus & æquum obtinerent , confluebant. Sicut hodie in Galliis Provinciales solent concurrere ad Parlamenta ut jus obtineant, quandoquidem metropoles Ecclesiæ sequutæ sunt metropoles Imperii, ut lib. 1. historiæ Conciliorum docuimus. Verùm hæc verba Irenæi *propter potentiorem principalitatem* , designant Ecclesiæ Romanæ principatum super alias Ecclesias, de quo non ambigitur, sed dumtaxat de absoluta monarchia quam oppugnamus.

Porrò nomen matricis est vox propria Jurisconsultis : undè Tertullianus de præscriptionibus passim, & nominatim cap. 21. Ecclesias ab Apostolis fundatas *matrices & originales* vocat. *Si hæc ita sunt* , ait , *constat proinde omnem doctrinam quæ cum illis Ecclesiis Apostolicis matricibus & originalibus fidei conspiret , veritati deputandum : id sine dubio tenentem quod Ecclesia ab Apostolis, Apostoli à Christo, Christus à Deo suscepit* : Deinde cap. 36. rationem consulendarum ejusmodi Ecclesiarum matricum indicat :. " Age jam qui vales curiositatem meliùs exercere in negotio salutis suæ , percurre Ecclesias Apostolicas , apud quas ipsæ adhuc Cathedræ Apostolorum suis locis præsidentur : apud quas ipsæ authenticæ litteræ recitantur &c. Proximè est tibi Achaia , habes Corinthum : si non longè es à Macedonia, habes Philippos , habes Thessalonicenses : si potes in Asiam tendere habes Ephesum. Si autem Italiæ adjaces habes Romam , undè nobis quoque auctoritas præsto est, sata felix Ecclesia , cui totam doctrinam Apostoli cum sanguine suo profuderunt. " Quâ formulâ , *sata felix Ecclesia* , Tertullianus demonstrat Apostolorum & innumerorum Martyrum sanguine Evangelicam doctrinam satam & seminatam Romæ, quæ sedes & breviarium erat Imperii , quò Gentes universæ confluebant. Porrò Cyprianus longè alio sensu & proposito matricis & radicis nominibus ; quàm Bellarminus post Pamelium docet. Ut enim Christus Joannis 17. unitatem Ecclesiæ pro radice , fundamento & argumento constituit , cujus ope omnes invitantur ad credendum Evangelium. *Rogo* , inquit , *ut omnes unum sint* , *sicut tu Pater in me & ego in te* , *ut & ipsi in nobis unum sint* , *ut credat mundus quia tu me misisti &c.* Ita Cyprianus adversùs Novatum ostendens pacem & unitatem Ecclesiæ, quam Novatus per suum schisma laniarat, esse matricem & radicem Ecclesiæ, quod ut clarè cognoscatur , non unica epistola laudata à Bellarmino videnda , sed plures aut omnes quas Cyprianus super ea re scripsit , ut hoc schisma sarciret , præsertim 52. ad Antonianum , ubi narrat " Cornelium invitum & repugnantem creatum Episcopum post mortem Fabiani , idque de Clericorum penè omnium testimonio, de plebis quæ tunc affuit suffragio & de Sacerdotum antiquorum & bonorum virorum collegio , cùm nemo antè se factus esset , cùm Fabiani locus , id est, cùm locus S. Petri , & gradus Cathedræ sacerdotalis vacaret , quo loco occupato de Dei voluntate atque omnium nostrûm concessione firmato , quisquis jam Episcopus fieri voluerit, foris fiat necesse est, nec habeat Ecclesiasticam ordinationem qui Ecclesiæ non tenet unitatem. Et cùm post primum secundus esse non possit, quisquis post unum qui solus esse debeat , factus est, non jam secundus ille, sed nullus est. " Siquidem Novatus aliquantò post Cornelium ordinatum Romanæ Ecclesiæ

Episcopum sese eligi procurat. Spargens Cornelium communicasse cum thurificatis & lapsis, & ita unitatem, pacem, matricem, ac radicem matricis Ecclesiæ non tenebat: imò eam violabat cum omnibus suis asseclis, hicque est genuinus sensus & mens Cypriani, non autem ille quem Bellarminus & Pamelius venditant, quasi privatim de unitate tenenda cum Romana Ecclesia ageretur, siquidem in epistola ad Antonianum clarè ostendit, *eum qui se curat aut patitur eligi Episcopum post unum qui solus debet esse electum, neque habere Ecclesiæ ordinationem, neque tenere unitatem.* Hæc ampliùs confirmantur historiâ rei gestæ inter Cornelium & Novatum. Cùm enim uterque sederet Romæ, ac se legitimum Ecclesiæ Romanæ Episcopum prædicaret, in eumque finem certatim mitterent per omnes Provincias homines cum litteris suæ electionis, ut omnium Episcoporum animos & communionem sibi conciliarent; certè qui Novato favebant, æquè potuissent causari se radicem atque matricem Ecclesiæ retinere, quàm illi qui Cornelio adstipulabantur, dato quòd Cyprianus per matricem & radicem Ecclesiæ Romanæ Ecclesiam designaret. Quæque dico explico ex epistola Cypriani, cujus meminit Bellarminus, necnon ex aliis præcedentibus satis clarent: in quibus hoc satagit ut factiones Novatiani Africæ Episcopi, qui Novato contra Cornelium opitulabatur, frangat: quarè scribit Cornelio se ejus ordinationem recepisse, Novati autem repudiasse, atque singulis navigantibus dixisse & cavisse diligenter, *ut Ecclesia Catholicæ radicem & matricem agnoscerent ac tenerent.* Quæ verba aliquantò post ad hunc modum interpretatur. *Placuit, ut per Episcopos retentâ à nobis rei veritate & ad comprobandam ordinationem tuam factâ auctoritate majore, tum demùm scrupulo omni de singulorum pectoribus excusso, per omnes omnino istic positos litteræ fierent sicut fiunt, ut te universi collegæ nostri, & excommunicationem tuam, id est, Catholicæ Ecclesiæ unitatem pariter & charitatem probarent firmiter ac tenerent; quod divinitus evenisse, & consilium nostrum providenter profecisse gaudemus.* Quod ergo antea dixerat ut *Ecclesiæ Catholicæ radicem & matricem agnoscerent ac tenerent*, nunc sic explicat, *ut te universi Collegæ nostri & communicationem tuam, id est, Catholicæ Ecclesiæ unitatem pariter & charitatem probarent firmiter ac tenerent.* Quam unitatem & charitatem scindebant qui Novato hærebant: profectò sicut schisma & divisio pestis est atque ruina & calamitas Ecclesiæ Catholicæ, ita & charitas atque unitas est radix & matrix ejusdem. His de causis Patres Nicæni prohibent duos esse Episcopos in uno Episcopatu can. 8. Cessent igitur adversarii locos ambiguos Patrum & præsertim Cypriani Scriptoris Africi venditare ad monarchiam suam absolutam muniendam. Certè Romana Ecclesia mater aut matrix aliarum Ecclesiarum dici & appellari rectè potest, quoniam est Metropolis mundi, & ita omnes aliæ Metropoles etiam minores vocantur matrices propter communicationem quam aliæ Ecclesiæ cum suis metropolibus habere debent. Sic Gregorius Nazianzenus epist. 30. inter epistolas Basilii Magni Cæsaream Capadociæ matrem omnium Ecclesiarum appellat: quia totius Capadociæ erat Metropolis. *Igitur*, ait, *cujuslibet quidem Ecclesiæ tanquam corporis Christi habenda est ratio: maximè verò nostra, quæ propè mater est omnium Ecclesiarum, & fuit ab initio, & nunc quoque est & nominatur: quam Christiana respublica, velut centrum suum circulus undique observat.* Quæ verba proportionatim & respectivè de Ecclesiis Metropoli Capadociæ subditis, necnon etiam de communicatione quam Metropoles inter sese habere debent, quam

ob causam sibi Synodicas litteras invicem mittebant. Ad hunc quoque sensum S. Basilius epist. 50. ad Athanasium scribit *Meletium Patriarcham Antiochenum universo corpori Ecclesiæ præesse, & fide ac vitâ irreprehensibilem, reliquos nullâ ratione cum eo posse comparari:* Item pariter epist. 52. narrat. *S. Athanasium tantam gerere curam omnium Ecclesiarum, quantam Alexandrinæ quæ ei subjecta erat:* Ideoque illum vocat verticem & caput ad quod omnes refugerent. Certè ipsemet Liberius Papa ad illum suam fidei professionem misit his verbis. *Huic igitur confessioni frater Athanasi quæ vera fides in Catholica & Apostolica Ecclesia censetur, si mecum sentis coram judice Deo & Christo, quæso, subscribas, quò certiores reddamur, num ejusdem nobiscum suffragii sis, eademque statuas de vera fide, ut & ego securior efficiar, tuaque mandata indesinenter obeam &c.* Hujus epistolæ meminit Baronius ad annum 362. qui est undecimus Liberii: atque hæc facta à Liberio ob suspectam olim redditam fidem suam, ex inita communione cum Arianis: quod verum est. Ex quo patet Athanasium eo tempore habitum pro Doctore totius Ecclesiæ Catholicæ, & meritò, ac proinde falsum esse quod Curiales venditant Papam, esse infallibilem monarcham Ecclesiæ. Quòd si Liberius eam opinionem tum imbibisset, nequaquam ita scripsisset Athanasio. Verùm Baronius prætexit Liberium hâc ratione voluisse communicare cum Athanasio, eumque invitare ad admittendam suam fidei professionem, propterea quòd à multis annis quibus delituerat ob Constantii persequutionem, nihil ab eo litterarum accepérat: sed mera hæc sunt effugia & illusiones. Redeamus ad propositum metropoleum. Quandoquidem Athanasius epistolâ ad solitariam vitam agentes paulò ante medium opprobrio dat Constantino, *quòd sævierit adversùs Liberium Romanum Episcopum, nullâ ductus reverentiâ, vel quòd Sedes illa apostolica esset, vel quòd Roma metropolis esset Romanæ ditionis, vel quòd eos apostolicos viros in suis litteris appellasset*, propria sunt verba quæ indicant Athanasium non habuisse Liberium pro monarcha, & Romam eo tempore habitam pro metropoli Occidentalis Ecclesiæ juxta definitionem Patrum Nicænorum can. 6. Verùm quo sensu anteà Basilius docuit Athanasium curam omnium Ecclesiarum capescere; eodem planè Gregorius Nazianzenus de S. Cypriano loquutus est oratione quam in ejus laudem habuit, ubi narrat *illum non Carthaginensi tantùm Ecclesiæ, nec Africæ, verùmetiam occiduis omnibus regionibus ac propè etiam ipsi Orienti, necnon Australi & Septentrionali ora præfici.* Quod est intelligendum de communi cura quam Cyprianus omnibus Ecclesiis impendebat in vim communionis Sanctorum, quæ vinculum est charitatis, quo omnes Christiani devinciuntur, & de se invicem solliciti esse debent, qua de re legendæ sunt Cypriani epistolæ. Profectò, qui nomen matricis vellet propriè & strictè sumere, veriùs & magis dogmaticè de sola Hierosolymitana, quàm de ulla alia usurpare posset Ecclesia: quia certissimum est cunctas alias Ecclesias esse velut colonias & propagines Hierosolymitanæ Ecclesiæ, eamque ob rem Patres Synodi Constantinopolitanæ in epistola synodica ad Damasum, Ambrosium, Britonem, &c. *Hierosolymitanam Ecclesiam aliorum omnium matrem indigitant*, lib. 5. cap. 9. historiæ Theodoreti. Et Hieronymus cap. 2. in Esaiam paulò post principium, ait esse tanquàm seminarium & propaginem omnium Ecclesiarum. *Sed & in Hierusalem, ait, primùm fundata Ecclesia totius orbis Ecclesias seminavit.* Quòd si absolutæ monarchiæ patroni talia haberent de Romana Ecclesia monimenta, tamque clara, quotusquisque illorum fastum ferre posset?

XIV. Venio ad textum Anacleti conjectum in dist. 21. can. *in novo Testamento post Christum Dominum à Petro sacerdotalis cœpit ordo &c.* Qui si ad literam strictè capiatur, manifestè contradicit Scripturæ, quæ docet omnes Apostolos immediatè ordinatos Sacerdotes à Christo, Lucæ 22. *Hoc facite in meam commemorationem.* Quare Glossator rectè monet hoc in eam partem capi debere, ut sensus sit, Petrum ob primatum, quem habuit inter Discipulos, esse primum sacerdotem post Christum; cui sententiæ ego adstipulor.

Sextò, locus Julii & Innocentii I. sunt persimiles: Epistolæ autem undè sumuntur, si genuinæ sunt, de qua re meritò ambigitur, oppôno, quod aliàs ex Gersonio proposui, nimirùm auctoritates Romanorum Pontificum in sua causa tanti esse ponderis, quantùm juri divino, naturali & canonico quadrant. Equidem sicut non inficior Sedem Apostolicam matrem aut matricem dignitatis sacerdotalis appellari posse, ut responsione ad quartum diximus: ita pernego *omnes episcopatum & totam hujus nominis auctoritatem & consecrationem honoris à Petro repetere.* Hoc enim contrarium est & veritati evangelicæ, Lucæ 22. & praxi Ecclesiæ primitivæ can. 4. & 6. Nicæno, ubi agitur de collatione sacerdotii Christi & ordinatione Episcoporum. At Julium & Innocentium I. aliquid contra ejusmodi praxim scripsisse, mihi nullo modo persuadere possum, ut omittam istam Epistolam Julii laudatam à Bellarmino, nullo modo concordare Epistolæ genuinæ Julii, quæ extat in apologia 2. Athanasii, tota Nicænis canonibus conformis, quibus alia penitùs repugnat. Epistola verò quæ Innocentio adscribitur, tota hiulca & inconcinna est, ac Epistolis nativis Innocentii dissimilis. Cæterùm textus Leonis Magni cap. 1. hujus libri dogmaticè examinatur.

XV. Septimò, quod perhibet locum psalmi 108. *& episcopatum ejus accipiat alter,* intelligi de quacumque præfectura, mera est evasio & illusio. Nam cùm B. Petrus Actor. 1. explicitè doceat versum hunc propheticè de Juda loqui, declaretque nominatim id spectare ad Episcopatum & Apostolatum quem Judas occupaverat: profectò insanire est, tam claræ explicationi reluctari: itaque cùm nemo negare possit Judam donatum sacerdotio Christi, sequitur quoque fuisse Episcopum; quia sacerdotium Christi eminenter episcopatum continet, & ordo episcopalis solâ ampliatione aut extensione distinguitur ab ordine sacerdotali, ut superiùs probatum est. Quid plura commemorem, quando ipse Bellarminus tandem victus porrigit herbam, asserens psalmum loqui de episcopatu quem Judas erat habiturus, si Dominum non prodidisset.

XVI. Capite 24. lib. 1. de Rom. Pontifice tres alias enumerat prærogativas Petri: prima, quòd solæ illæ Ecclesiæ semper habitæ sint patriarchales & primæ quas petrus fundaverat, Romana scilicet, Alexandrina, & Antiochena, ut docent Anacletus epist. 3. Leo Magnus epist. 53. ad Anatolium, & Gregorius Magnus lib. 6. epist. 37. ad Eulogium. Vera igitur & sola causa illius numeri patriarchalium sedium est dignitas Petri, qui Petrus Antiochiæ & Romæ per seipsum sedit. Alexandriæ autem vel per se, vel per Discipulum suum Marcum quem Alexandriam misit, ut nomine suo ibidem fundaret Ecclesiam auctore Gregorio ad Eulogium.

Altera prærogativa est, quòd publicè in Ecclesiâ celebretur dies festus in honorem institutionis Cathedræ & Episcopatus Petri, non aliorum Apostolorum. Undè Optatus Lib. 2. contra Parmenianum ait unam esse & singularem Cathedram Petri, ex qua totus mundus doceri debeat.

Tertia prærogativa est de litteris formatis quæ his Elementis pingebantur ϖ. ν. α. quarum littera prima designat nomen Petri & numerum 80. &c.

Capite 25. ejusdem libri aliquot subjicit Patrum testimonia, ex quibus, si dogmaticè expendantur, nihil quicquam aliud præter primatum Petri de quo non ambigitur elici potest. Quarè illa consultò prætermittemus: sunt enim valdè debilia.

Videamus ergo de sedibus Patriarchalibus, quarum initium & institutionem demonstravimus lib. 1. historiæ Conciliorum Generalium in explicatione can. 6. Synodi Nicænæ. Sanè cùm acta Apostolorum regimen aristocraticum ubique, & B. Petrum nihil unquam seorsim ab aliis proprio motu, sed totius Ecclesiæ consensu & consilio omnia gessisse personent: planè absurdum est uni & soli Petro sedium Patriarchalium institutionem velle adjicere. Quod spectat ad epistolas quæ Anacleto tribuuntur sunt spuriæ, ut & omnes aliæ quæ adscribuntur Romanis Pontificibus qui ante Synodum Nicænam vixerunt, de qua re lib. 4. cap. 6. hujus defensionis. At verò S. Leonem dixisse Petrum Sedes Patriarchales instituisse, quid mirum? cùm permulta alia blandiente Cathedrâ fimbrias suas dilatando scripserit. S. verò Gregorium hanc bonâ fide opinionem, quæ Romæ invaluerat propter Leonis Magni auctoritatem, sequutus est. Certè ubi aliquis Pontifex vel auctor quidpiam in Ecclesiæ Romanæ prærogativam scripsit, sive id verum aut falsum sit, mos est aliorum Pontificum id ardenter amplecti & propalare, ut ex eorum scriptis facilè comprobatur.

Quoad privilegium sumptum ex Cathedra Petri appellatione antea frequenter & præsertim lib. 2. cap. 4. Patrum testimoniis docui, per Cathedram Petri doctrinam Evangelicam quæ ubique una est designari: & tamen hanc Cathedram nomine Petri celebrari, quia interrogante Domino: *Quem me esse dicitis?* Petrus pro omnibus doctrinæ Evangelicæ summam & fundamentum professus est his verbis, *tu es Christus Filius Dei vivi.* Itaque nemini mirum videri debet ob eam causam Patres Ecclesiæ primitivæ festum Cathedræ Petri, id est doctrinæ Evangelicæ celebrasse sub nomine Cathedræ Antiochenæ 22. Februarii. Nam Cathedra Petri Romana 18. Januarii à paucis annis peragitur: undè in antiquo ordine Romano de ea solùm agitur, quæ mense Februario celebratur, ut sit hoc argumento primatus Petri non monarchia Curialium designatur.

Ad argumentum à litteris formatis extortum, nullius est planè momenti, quando littera ϖ. primam quoque personam Trinitatis significat, teste ipso Bellarmino: tametsi autem de solo Petro capi posset, hoc est imbecillius, quàm ut dogmati constituendo usui esse valeat: ad hoc enim præceptum divinum, clarum & indubitatum non ejusmodi minutiæ ac stipulæ exiguntur.

# QUÆSTIO TERTIA.

XVII. Bellarminus lib. 2. de Rom. Pontifice à capite 1. ad 18. disputat, an B. Petrus sederit Romæ, an Romanus Pontifex idem successerit, & à quo suam derivarit potestatem, atque alia ejusmodi, quæ aut nullo modo vertuntur in controversiam à Catholicis, aut superiùs explicata sunt. Dehinc cap. 18. ex praxi Ecclesiæ & auctoritate quam exercuit Romanus Pontifex in alios Episcopos, illum esse Monar-

chiam

cham Ecclesiæ probare nititur. Nam (inquit) legimus Episcopos in toto orbe instituros vel depositos à Romanis Pontificibus, quorum singula per se sufficerent ad ejus primatum asserendum. Ac primùm de institutione docet S. Leonem confirmasse in Episcopatu Maximum delectum in Antiochenum Episcopum Actione 7. Concilii Chalcedonensis. Item epist. 54. ad Martianum testatur *Anatolium sui favoris assensu Episcopatum Constantinopolitanum & auxilio pietatis Marciani obtinuisse.* Item epist. 84. ad Anastasium Thessalonicensem Episcopum, quem Legatum suum constituerat, præcipit ut illo inscio nihil geratur, utque Metropolitanus Provinciæ ad illum referat de Episcoporum consecratione, &c. Præterea epist. 87. ad Episcopos Africæ Leo mandat ut Donatus Episcopus Novatianus ad Ecclesiam Catholicam conversus gregi suo sic præsideat, ut tamen libellum fidei suæ ad Sedem Apostolicam dirigendum meminerit. Adnectit Gregorium Magnum conqueri de Episcopo Salonitanæ Civitatis, quia se & responsali suo inscio ordinatus fuisset contra morem ante usitatum lib. 4. epist. 34. Et hæc de institutione Episcoporum.

Quoad depositionem, memorat Cyprianum epist. 67. ad Stephanum Papam ita scribere: *Dirigantur in provinciam & ad plebem Arelate consistentem à te litteræ, quibus absente Marciano, alius in ejus locum substituatur, & grex Christi, qui in hodiernum diem ab illo dissipatus & vulneratus contemnitur, colligatur.* Deinde sic claudit epistolam, *significa planè nobis quis in locum Marciani Arelate fuerit substitutus, ut sciamus ad quem fratres nostros dirigere & cui scribere debeamus.* Adjungit Nicolaum I. in epistola ad Michaëlem Imperatorem enumerare Octo Patriarchas Constantinopolitanos, quos Romani Pontifices deposuerunt: nam Agapetus Anthimum non obstantibus minis Justiniani Augusti & Augustæ deposuit, ac in ejus locum Menam suffecit; suisque manibus ordinavit Constantinopoli, ut Liberatus scribit in Breviario cap. 21. & Zonaras in vita Justiniani. At Gelasius epistolâ ad Episcopos Dardaniæ testatur Dioscorum secundæ Sedis Præsulem auctoritate Sedis Apostolicæ damnatum. Addit Sedem B. Petri Petrum Alexandrinum, Moggum, quem se tantummodò damnasse, non etiam solvisse noverat, non recepisse. Hæc Bellarminus ex Gelasio. Deindè attexit Damasum abdicasse Flavianum Patriarcham Antiochenum; teste Theodoreto lib. 5. historiæ cap. 23. &c. Quarè concludit Papam esse summum Judicem in Ecclesia, quando constat illum omnes alios Patriarchas deposuisse: huc usque Bellarminus, propria autem verba Nicolai Papæ epist. 8. ad Michaëlem Imperatorem hæc sunt: *Nonnè Maximus postquàm multum à Damaso Papa laboratum est Constantinopoli pulsus est? nonnè Nestorius, nonnè Acacius, nonnè Anthimius, Sergius, Pyrrhus, Paulus, Petrus Sedis Apostolica discurrentibus consultationibus ac decretis ejecti sunt.* Præterea aliquot antè paginis asseruit, *Polychronium Hierosolymitanum Episcopum à Legatis Sedis Apostolicæ, eo quòd Sedem Hierosolymitanam primam esse mendaciter affirmaret, & per symoniacam hæresim ordinationes fecisse probatus fuisset, Ecclesia gubernaculis ab urbe rejectum.* Hæc Nicolaus, quæ pariter objiciuntur à Vallio 1. parte sui libri de suprema potestate quæst. 6. & à Baronio in suis Annalibus exemplo Polychronii excepto.

Eodem cap. 18. Bellarminus narrat Gelasium epistolâ ad Episcopos Dardaniæ memorare Athanasium Alexandrinum, Paulum Constantinopolitanum, & Marcellum

Ancyranum Episcopos in Synodo Orientali depositos & restitutos in integrum à Julio I. Quod ut confirmer, laudat Sozomenum lib. 3. cap. 3. historiæ. Ait insuper Theodoretum in prima Synodo Ephesina depositum, & à Leone Magno restitutum. Hæcque iteratò Bellarminus tractat cap. 21. ad 25. ejusdem libri de Romano Pontifice.

Sed antequàm ad Analysim hujus quæstionis penetremus, Lectorem duorum commonefacere volo. Prius est, neminem sibi jus aliquod posse ex iis quæ fieri mandat, aut facta esse narrat, venditare, nisi constet ejusdem mandata vel imperata legitimè in rem judicatam missa esse: alioqui certè Bonifacius VIII. sibi quasi feudatarium reddidisset Regnum Franciæ evulgatione extravagantis ***unam sanctam.*** Et idem est judicium de epistolis Pontificum his prolatis à Bellarmino pro institutione aut depositione Episcoporum. Posterius monitum est adversarios magnâ confidentiâ, ne dicam temeritate res ab historiæ veritate planè alienas hîc proferre, ad suam absolutam Monarchiam velut dogma catholicum constituendam; idque causam certissimam præbere hæreticis Catholicos irridendi, quasi dogmata sua mendaciis & falsis narrationibus saburrarent.

XVIII. His præmissis transeo ad exempla Bellarmini. Primùm, quòd ait Antiochenum Episcopum nomine Maximum confirmatum in suo Episcopatu à S. Leone actione 7. Chalcedonensi, hercle idipsum soli Leoni, quod est commune cæteris Patriarchis & toti Synodo tribuit: quia tota Synodus suo consensu grata rata habet concordata inter Maximum Antiochenum & Juvenalem Hierosolymitanum Episcopum. Deindè comprobat benevolentiam Maximi erga Domnum prædecessorem suum, cui alimenta & cætera necessaria ad vitam Maximus suppeditat, ut ejus ætati ingravescenti consuleret. Cæterùm sicut totâ hâc Synodo Legati Leonis nullam vel levissimam occasionem fimbrias suas dilatandi, & quasi monarchicè semper loquendi de Sede Apostolica prætermittunt: ita in actione 8. his conceptis verbis utuntur, quasi Papa Maximum Antiochenum confirmaret, *sanctus ac beatissimus Papa, qui Episcopatum sancti ac venerabilis Maximi Episcopi Antiochenæ Ecclesiæ confirmavit, justo satis judicio ejus meritum approbasse videtur: siquidem cùm memoratus vir Episcopus Maximus suo arbitrio Domno voluerit esse consultum, ut sumptus ei de sua Ecclesia miserationis intuitu prout æstimaverit largiatur, ut contentus alimoniis quiescat inposterùm. Anatolius Reverendus Episcopus dixit, laudo, & ego condolentiam beatissimi Episcopi Antiochiæ Maximi, in quibus spontaneâ voluntate ipse tales precatorias obtulit, ut sumptus præstaret Domno, qui fuit Episcopus Ecclesiæ sanctæ &c.*

Idem quoque omnes alii Episcopi sentiunt cum Anatolio nullâ factâ mentione confirmationis Maximi, de qua non agebatur, quia institutus fuerat in Provincia ab Episcopis Provinciæ secundùm consuetudinem & Canones. Certè desiderium monarchicè loquendi Legatos Leonis Magni in Synodo Chalcedonensi ita extimulabat, ut sæpè eam ob rem dicenda tacenda loquantur, propter digressiones extra rem factas, ut patet legentibus acta hujus Concilii. Verùm hîc ego cogor principium indubitatum jam aliàs à me positum iterare, scilicet *totam Ecclesiam unam, unum esse corpus in Christo, & nos alterum alterius membra de nobis invicem sollicita:* eamque ob causam universas Ecclesias mutuam de invicem habuisse curam, ac proinde matrices &

Patriarchales vacante Sede ubi novum delegiſſent, ſolitas ſeſe mutuò facere cèrtiores, ac ſignificare ſe ejuſdem eſſe communionis fidei, de qua re conſule librum 1. hiſtoriæ noſtræ Conciliorum Generalium. Similiter in unaquaque Provincia nihil fiebat inſcio & inconſulto Metropolitâ, deindè Metropolitani fratres & collegas ſuos, non modò ſuffraganeos, verumetiam Metropolitanos aliarum Provinciarum eorum quæ geſſiſſent commonefaciebant, necnon Primates & Patriarchas, ſicque communio Sanctorum ſuaviter non monarchicè & imperiosè ſed charitativè ſtabiliebatur & fovebatur. Undè Maximinus Antiochenus nactâ occaſione Synodi Chalcedonenſis Patres univerſos monet rerum à ſe cum Domno prædeceſſore geſtarum. Quam ad communionem Sanctorum referri pariter debet exemplum petitum ab epiſt. 67. Cypriani ad Stephanum Papam, quem videtur accuſare negligentiâ, ut infra probabitur.

De Anatolii inſtitutione in Eccleſia Conſtantinopolitana. Equidem Leo Magnus non dicit à ſe factam eſſe, aut abſolutè à Romano Pontifice pependiſſe, ſed tantùm, cùm in ejus ordinatione aliquid diſſidii & diſcordiæ extitiſſet, tandem ſe faviſſe Anatolio, *Ac voluiſſe erga illum benigniorem quàm juſtiorem eſſe*, propria ſunt verba Leonis epiſt. 54. ad Martianum. Certè quamquàm Leo abſolutè ſcriberet ordinationem Anatolii à ſe pependiſſe, non id credendum eſſet, quia ſæpè multa ſibi vendicat, quæ ab eo ſolo non pendebant.

Tertiò, nemini mirum videri debet Leonem epiſt. 84. ad Epiſcopum Theſſalonicenſem ea ſcripſiſſe, quæ narrat Bellarminus, quando Theſſalonicenſem Legatum ſuum in partes Illyrii, Dalmatiæ, &c. conſtituiſſet: quæ provinciæ ſubditæ erant Patriarchatui Romano. Quocirca Metropolitani illarum provinciarum cùm longiſſimè abeſſent Româ, & propinqua eſſet Theſſalonica, jure quidem cum Epiſcopo Theſſalonicenſi tanquàm Legato Sedis Apoſtolicæ conferre debebant.

Quartò, cùm Africa eſſet ſubjecta Patriarchatui Romano, ſanè Leoni ex officio nativo incumbebat dare operam, ut quid rerum fieret in Africâ, privatim reſciret, utque à Donato, qui ex Novatianiſmo ad Catholicam Eccleſiam rediret, peteret libellum ſuæ fidei, idque non modò Leo curare debebat in ſuo tantùm Patriarchatu, ſed etiam ubique gentium ad communionem Sanctorum conſtituendam, tum quia primatus Romanæ Eccleſiæ eum obligat, ut curam haberet omnium Eccleſiarum, utque lex divina, naturalis, & canonica ab omnibus ſervetur, juxta leges in Evangelio poſitas; tum quia hæc ſpectabant ad exequutionem canonis 8. Niceni de Novatianis.

Quintò, Salonium urbs eſt Dalmatiæ, quam hodie *Spalato* nominant; cùmque Dalmatia ſubdita ſit Patriarchatui Romano, equidem Epiſcopus ibi creari non debuit inſcio & inconſulto S. Greg. Hoc enim Canonibus repugnat; de quo exemplo aliàs fuſiùs agetur.

Verùm teſtimonia depoſitionis Epiſcoporum allata à Bellarmino, non ei feliciùs ſuccedent: ac primùm epiſt. 67. Cypriani ad Stephanum PP. nullo modo confert ad poteſtatem monarchicam Papæ in deponendis Epiſcopis, ſed ad praxim Eccleſiæ primitivæ indicandam, quâ omnes & ſinguli Epiſcopi tanquàm nobiliora membra corporis Eccleſiæ, de Eccleſiis etiam exterarum provinciarum admodum erant ſolliciti, quamquàm nulla in re ſibi ſubjecti eſſent. Quique hanc epiſtolam conſideratè legerit, primâ facie cognoſcet Cyprianum non obſcurè S. Stephanum negligentiæ accuſare, quòd minùs eſſet ſollicitus de ſalute Arelatenſis Eccleſiæ, quamquàm ſuo Patriarchatui ſubjectæ.

Id enim hæc verba sonant. *Faustinus collega noster Lugduni consistens frater charissime, semel atque iterùm mihi scripsit significans ea quæ etiam scio, vobis utique nuntiata tam ab eo quàm à Coepiscopis nostris in eadem Provincia constitutis, quod Marcianus Arelate consistens Novatiano se conjunxerit, & à Catholicæ Ecclesiæ unitate atque à corporis nostri & Sacerdotii consensione discesserit, &c.* Quâ periodo conspicuum redditur Galliæ Epicopos commonefecisse Stephanum Papam erroris Episcopi Arelatensis, cùmque viderent Stephanum nihil sibi opus ferre in vim communionis Sanctorum, ad Cyprianum, qui tum permagnæ erat auctoritatis, scribere coactos, ut Stephano aurem vellicaret, sicut reverà vellicat, & epistolam suam claudit: *significa planè nobis quis in locum Marciani Arelate fuerit substitutus, ut sciamus ad quem fratres nostros dirigere & cui scribere debeamus.* Sic enim Stephanum officii monet & interpellat ne ante cesset quàm Marcianus depositus fuerit. Quæ depositio & substitutio alterius Episcopi non potestate absolutâ Papæ, sed coacto Provinciali Concilio secundùm leges Aristocratici regiminis fiebat: undè miror non puduisse Bellarminum hoc promere exemplum causæ suæ tantopere infestum si in propriis terminis capiatur. Quòd si ad cavillas confugiant, & obtendant Cyprianum disertè mandare Stephano, *ut dirigat literas ad plebem, quibus abstento* id est excommunicato *Marciano alius in locum ejus substituatur, &c.* insurgam id nihilo magis eorum causam efficere meliorem, & solummodò spectare ad exequutionem sententiæ latæ adversùs Marcianum, postquam sententia in eum Synodicè lata esset, sicut adversùs Paulum Samosatenum ab Orientalibus irrogata est: quare ex officio Papa Stephanus tenebatur ejusmodi condemnationem promovere & exequutioni dare. Undè idem Cyprianus ait, *servandus est enim Antecessorum nostrorum beatorum Martyrum Cornelii & Lucii honor gloriosus, quorum memoriam cùm nos honoremus, multò magis tu frater charissime honorificare & servare gravitate & auctoritate tuâ debes: qui Vicarius & successor eorum factus es.* hîc Stephanum Vicarium Cornelii & Lucii nominat.

Quantùm ad alia exempla quæ Bellarminus ex Gelasio & Nicolao P.P. confertim atque obiter proponit, à me ordinatim & sigillatim servatâ ratione temporis explicabuntur: atque imprimis monendus Lector, solemne esse Scriptoribus Romanis ea magna ex parte solis Pontificibus arrogare, quæ synodicè facta sunt, ut innotescet responsione ad singula. Certè Maximus, Constantinopolitanus Episcopus numquàm fuit, quoniam est evectus ad Sedem Constantinopolitanam antè primam Synodum Constantinopolitanam, in qua Sedes Constantinopolitana facta est Patriarchalis, & ibidem Maximus à Patribus Constantinopolitanis abdicatus, *eo quòd præstigiis perversæ doctrina Apollinaris excæcatus esset*, auctore Theodoreto lib. 5. historiæ cap. 8. in cujus locum Nectarius sufficitur, primusque fuit Patriarcha Constantinopolitanus. Tantùm verò abest ut Damasus Maximum exauthorarit, cùm nequidem Legatum ullum aut Episcopum Ecclesiæ Occidentalis ad Constantinopolitanam Synodum miserit: idque Orientales Episcopi gravatè admodùm tulerunt, ut ibidem memorat Theodoretus, & nos pluribus ostendimus in historia Synodi Constantinopolitanæ. Porrò historia Flaviani Patriarchæ Antiocheni nobis paulò altiùs retexenda est, quando apprimè facit ad eorum notitiam quæ B. Hieronymus tom. 2. epist. 57. ad Damasum scribit: *non novi Vitalem, Meletium respuo, ignorò Paulinum.* Quandoquidem

túnc erant tres Episcopi in Sede Antiochena, quorum duo Meletius & Paulinus erant Catholici, Vitalis autem Arrianus, cujus schismatis causa hæc fuit, quòd Eudoxio Arriano Episcopo Antiocheno successore Leontii expulso Antiochiâ, Arriani impetrarint à Constantio Imperatore, ut Meletius urbis cujusdam Armeniæ Episcopus in locum Eudoxii sufficeretur, quem putabant Arianismum occultè fovere, quoniam Antiocheno Concilio, quo Athanasius iterùm Occidentem perfugio habere coactus fuerat, cum permultis aliis Episcopis Orthodoxis interfuerat. Accedebat etiam Meletium virum esse pacis amantissimum, & à turbis quæ tum bacchabantur alienissimum. Porrò Catholici Antiocheni, qui Meletium apprimè norant in ejus electionem cum Arrianis facilè consenserunt, adeò ut Meletio Antiochiam venienti Clerus universus cum populo catholico obviam cum magno applausu prodierint. Meletius autem crebris concionibus fidem Nicænam strenuè propugnabat, atque hæresim Arrii confutabat: idque ut expeditiùs faceret in gratiam populi, quâdam die frequentissimâ concione tribus digitis suis expansis & ostensis, deindè duobus complicatis, & unico dumtaxat erecto, docuit se quidem de tribus personis divinis ita loqui, quasi de una tantùm natura & substantia verba faceret. Quæ res tantum Meletio apud Arrianos conciliavit odium, ut à Constantio specie pacis retinendæ Antiochiam missus fuerit in exilium, volebat enim Imperator Catholicos cum Arrianis pacatè vivere. At Arriani in locum Meletii Euzoium Arrianum cooptarunt ad Antiochenum Episcopatum, ut memorat Theodoretus lib. 2. cap. 31. historiæ. Lucifer autem Calaritanus Episcopus, à quo hæresis Luciferianorum, cùm se unà cum Eusebio Vercellensi Episcopo in Orientem ad Synodum contulisset, ubi animadvertit Ecclesiam Antiochenam Episcopo Orthodoxo carere, Paulinum ordinavit in Antiochenum Episcopum contra Canones, Episcopo Vercellensi non consentiente: & quoniam Paulinus vir erat mitissimo ingenio & pacis amans, eum Euzoius & Arriani patienter ferebant. Socrates lib. 3. cap. 7. & Sozomenus lib. 5. cap. 12. Interea dum Flavianus & Diodorus Presbyteri Antiochenæ Ecclesiæ doctissimi, qui omnium primi formam psallendi in Ecclesia in duos divisam choros invenerunt, curam gregis pro Meletio capescebant; majorque pars, imò penè totus populus orthodoxus Flavianum & Diodorum sequebantur, paucique admodùm Paulino adhærebant. Theodoretus lib. 2. cap. 24. & lib. 4. cap. 23. Verùm statimatque Meletius ab exilio revertitur, Paulinum qui errorem Apollinaris clam fovere putabatur, interpellavit ut suæ fidei rationem redderet. Contra Paulinus Meletio objicit quòd ab Arrianis esset ad Episcopatum Antiochenum cooptatus, & se ejusdem esse communionis cum Damaso & Ecclesia Romana. Quarè Meletius Paulinum tandem hortatur, ut omni contentione de primatu depositâ, interpositis sacrosanctis Evangeliis, Sacramentum ederent, quòd Antiochenus Archiepiscopatus alterutri illorum integer remaneret, qui superstes foret. Socrates lib. 5. cap. 5. & Theodoretus lib. 5. cap. 3. Sed Meletio vitâ functo in prima Synodo Constantinopolitana universus Clerus & populus qui Meletium sequebatur, Flavianum presbyterum delegit in Episcopum, cùm se pactione facta inter Paulinum & Meletium teneri non crederet: quamobrem Patres Synodi Constantinopolitanæ, S. Basilius, Nazianzenus, Nyssenus & alii æstimantes electionem Flaviani posse ad pacem & tranquillitatem Antiochenæ Ecclesiæ, eum tanquàm canonicè adoptatum

confirmarunt, ut liquet ex Synodali epistola eorumdem Patrum ad Damasum & alios Episcopos Occidentis apud Theodoretum lib. 5. cap. 9. Cæterùm Socrates & Sozomenus Socratis æmulus & amplificator causæ Paulini magis favent. Theodoretus autem qui fusiùs historiam hanc & accuratiùs narrat, Meletium cum Flaviano ringente Baronio propugnat, & meritò, quia in parte S. Basilium & omnia Ecclesiæ Orientalis lumina duces habet, qui perhibent Paulinum non plurimi factum in toto Oriente, quod fuit in causa ut favorem Damasi & Occidentalis Ecclesiæ ardenter quæsierit, seque Romam contulerit, quo tempore Hieronymus iverat, ut ait epist. 16. ad principium, certè post S. Athanasium nullus Episcoporum acerbiora exilia pro Fide Catholica pertulit Meletio, de cujus divinis & heroicis virtutibus sæpè mentionem facit Basilius in epistolis, & S. Gregorius Nazianzenus orationem habuit post ejus excessum in synodo Constantinopolitana de illius laudibus. Item Gregorius Nyssenus. Lege Theodoretum lib. 5. cap. 6. ubi honorem, quem Theodosius Magnus Meletio detulit in synodo Constantinopolitana, quòdque eum per quietem viderit, & cum nunquàm vidisset, inter Episcopos cognoverit, & exosculatus fuerit, narrat. At Paulinus Flaviani electione exacerbatus, tum demum sibi quemdam successorem nomine Evagrium cooptavit contra Canones notissimos & usitatissimos, hujusque electionis synodicas litteras misit ad Damasum & Occidentalem Ecclesiam, qui Evagrium amplexi & tutati sunt adversùs Flavianum. Quocirca Damasus, & post illum Syricius valdè infensi erant Flaviano, qui cùm fuisset à Patribus Constantinopolitanis confirmatus, & synodus Constantinopolitana de ea re Damaso, atque aliis Episcopis Ecclesiæ Latinæ scripsisset, ille nihil opus esse ampliùs de ea re scribere ducebat: præsertim cùm videret Paulinum & Evagrium plurimi fieri ab Occidentalibus. Accedebat insuper majorem partem populi stare à partibus Flaviani, cum quo omnes Ecclesiæ & Episcopi Orientis communicabant, & tum Orientales graviter ferebant supercilium Occidentalium, de quo Basilius sæpè acriter queritur, præsertim epist. 10. 70. & 77. Cùm ergo Flavianus nihil ad Episcopos Occidentis scriberet, Theodosium Imperatorem identidem in Flavianum exstimulabant, quasi Sedem Antiochenam tyrannicè occupasset. *Quocirca Theodosius Flavianum arcessit, utque Romam eat, cogere laborat. Sed Flavianus liberè & cum magna omnium laude atque admiratione respondit: Si qui me, ò Imperator, ut fidem minimè sinceram & sanam profitentem insimulant, dicantve vitam me traducere indignam sacerdotio, cum illis ipsis judicibus utar, tum pronuntiatam ab eis lubens subibo sententiam: sin autem de Sede & Præsulatu digladientur, neque agam cum illis judicio, neque his, quos eam dignitatem adipiscendi studium tenet, adversabor, sed cedam equidem volens, neque ipse Præsulatu abdicabo. Quam animi magnitudinem & sapientiam Imperator admiratus, Flavianum in Patriam reverti & Ecclesiam sibi commissam sedulò pascere jubet. Aliquantò post denuò Imperator Romam adventans, cùm argueretur ab Episcopis quòd tyrannidem Flaviani non repressisset, tum Theodosius eos dicere jubet, quod sit tyrannidis genus; nam & ipse (inquit) Flaviani partes suscipiam, & causam ejus agam in judicio: cùm autem illi, responderent se non posse cum Imperatore judicio disceptare, eos hortatur ut deinceps concordiam in Ecclesia constituant, & inanis contentionis flammam extinguant. Nam Paulinum jam pridem vita excessisse & Evagrium contra legem Ecclesiæ designatum fuisse Episcopum, quin etiam omnes Ecclesias Orientis Flaviano præsuli adhæ-*

*rescere. Cui exhortationi Imperatoris obsequuti Episcopi occidentis promittunt se simultatem deposituros & legatos qui à Flaviano mitterentur admissuros.* Theodoretus lib. 5. cap. 23. Quæ legatorum missio ad illam solemnem consuetudinem pertinet, quâ singuli Patriarchæ quamprimùm essent ordinati litteras Synodicas sibi invicem mittebant, quibus se ejusdem fidei & communionis significabant, atque Nicænam & Constantinopolitanam Synodum amplecti, quandoquidem tempore Damasi & Flaviani hæc duo tantùm Concilia Generalia celebrata fuerant: de qua consuetudine, quæ Sanctorum communionem fovet & stabilit, actum est uberiùs lib. 1. historiæ nostræ Conciliorum. Porrò Baronius haud aliter Flavianum & Theodoretum, quàm schismaticos tractat, illum quia Paulino & Evagrio probatis à Damaso adversabatur, hunc quia historiam rei gestæ fideliter enarrat. Insuper etiam Theodoretum falsi accusat, quasi epistolam Synodalem Damasi & Concilii Romani ad Paulinum Antiochenum Paulino Thessalonicensi falsò adscripserit. Ut hâc viâ eclaret & obtegeret communionem quam Paulinus Antiochenus cum Damaso inierat: quâ communione Paulinus contra Meletii accusationem, quòd errori Apollinaris clàm faveret, sese muniebat. Verùm quando ipse Theodoretus lib. 5. cap. 3. clarè asserat Paulinum respondisse se cum Damaso communicare: Et teste Baronio, hæc synodica epistola ad Paulinum facta est in Romano Concilio pridem post excessum Meletii, atque electionem & confirmationem Flaviani in Synodo Constantinopolitana (quâ perspectâ Paulinus Evagrium contrà Canones sibi successorem delegit) sequitur Baronium nimis intemperanter & contra omnem sensum veritatis accusare Theodoretum falsi, quippè qui narret Meletium quamprimùm est reversus ab exilio rationem suæ fidei à Paulino exegisse. Undè cùm eo tempore illa synodica epistola, quam Baronius fingit scriptam ad Paulinum Antiochenum, in Synodo Romana non extaret, certè Paulino adversùs Meletii accusationem usui esse non potuit. Quibus cogitatè perpensis, claret falsum esse quod obtendit Bellarminus, Flavianum à Damaso PP. depositum: nisi fortè hîc conatum & desiderium Damasi pro effectu usurpant. Hercle nulli apud Baronium & Bellarminum tolerabiliorem causam nanciscuntur, quàm qui Romam habuerunt perfugio, quasi verò hoc unum ad justitiam sufficeret. Undè illæ querelæ & Cypriani de improbo Basilidis perfugio ad Cornelium PP. & Patrum Africanorum de Apiario ad Zozymum & Celestinum: ut omittam similes querimonias Hincmari de Rothado Suessionensi & Hincmaro Laudunensi, de quibus aliàs agetur. Quantùm ad Nestorii & Dioscori abdicationem, eam Bellarminus soli Romano Pontifici perperam attribuit, cùm Synodicè factæ sint. Quam in rem lege lib. 1. historiæ nostræ Conciliorum Generalium, ne hîc sim profusior.

Historia Acacii valdè digna est, quæ bene cognoscatur, plurimùmque confert ad historiæ Ecclesiasticæ & epistolarum Simplicii, Felicis II. & Gelasii P. P. cognitionem. Principio notandum post Marcieni Cæsaris excessum magnos tumultus & schismata totum Orientem pervasisse ob exequutionem Synodi Chalcedonensis adversùs Eutychen & Dioscorum: quorum partes populus majorque pars Cleri sequebatur Alexandriæ, & præsertim Monachi Orientis. Ex quo accidit ut trucidatis legitimis & orthodoxis Episcopis, sæpè Eutychiani in Sedes Patriarchales & Episcopales Orientis populo & Clero tumultuante invaserint. Nam Dioscorus Alexandrino Patriarchâ pulso

in exilium, Proterius orthodoxus, quia Synodo Chalcedonensi in locum Dioscori suffectus fuerat, occisus est Alexandriæ, & Timotheus Ælurus Eutychianus ab Eutychianis delectus est Episcopus, Petro Moggo Alexandrino Diacono causam Æluri promovente; contra autem Orthodoxi Timotheum agnomine Salophaciolum Catholicum cooptarunt in locum Proterii. Quarè ab eo tempore duo fuerunt Episcopi Alexandriæ, unus Orthodoxus, alter Eutychianus. Pari quoque furore in Palestina certatum, adeò ut Juvenalis Episcopus Hierosolymitanus ab Eutychianis præsertim Monachis expulsus, & in ejus locum die sancto Paschæ quidam nomine Theodosius suffectus fuerit. Quæ seditiones & tumultus ad tempora Justiniani Imperatoris ita continuarunt, ut sæpè Imperatores coacti fuerint Eutychis hæresim tolerare ad vitandam stragem populorum: quemadmodum Ecclesiæ primitivæ temporibus Arriani & nostris Lutherani perferebantur ab Imperatoribus. Quamquàm autem hæc ita se haberent, Acacius Constantinopolitanus Episcopus strenue Eutychianis obsistebat & Chalcedonense Concilium unà cum dignitate sui Patriarchatus propugnabat; quod ei permagnum odium conciliavit Romæ: idque Baronius tom. 6. Annalium anno 472. capitale reddit. *Quasi Acacius rebus novis studeret*, dignitatem Patriarchalem Concilii Constantinopolitani & Chalcedonensis Canonibus sibi delatam egregiè, ut par erat, sustinendo & defendendo: undè contra veritatem historiæ multa comminiscitur Baronius ut causam Acacii deteriorem efficiat, quam simplex veritas historiæ Evagrii lib. 3. tuetur. Tum Zeno Imperator regnabat, & Leoni Augusto successerat, estque paulò post de regio throno imperii à Basilisco invasore imperii expulsus. Hicque Timotheum Ælurum Eutychianum Alexandrinum Episcopum exulantem revocavit Alexandriam, & Salophaciolum dejecit, atque suasu Æluri edictum contra Synodum Chalcedonensem publicavit, cui omnes Asiæ Episcopi subscripserunt, atque inter alios Petrus Enopheus Antiochenus, Anastasius Hierosolymitanus, Paulus Ephesinus, &c. Quibus perspectis Acacius Monachos, populum & Clerum Constantinopolitanum roborat in fide Catholica, sicque adversus Basiliscum incendit, ut hic palinodiam recantarit, & contrarium edictum priori contra hostes Chalcedonensis Concilii promulgarit. Quarè post Basiliscum devictum à Zenone Imperatore Acacius cunctis Episcopis Asiæ, qui adversùs Synodum Chalcedonensem steterant & subscripserant, libellos pœnitentiæ indixit, & subire coëgit: tametsi dicerent se invitò & per vim illatam à Basilisco, priori ejus edicto subscripsisse: Zeno autem Imperator Timotheum Ælurum istarum tragœdiarum auctorem malè multare constituerat: cui tamen propter grandem senectutem pepercit, & Timotheum Salophaciolum Episcopum Orthodoxum ab exilio revocavit. Quidam verò Ecclesiæ Alexandrinæ sancti Joannis baptistæ Presbyter nomine Joannes Talaïa Orthodoxus, Zenonem Imperatorem convenit, & Sacramento omissò obtestatur se solius fidei Catholicæ & schismatis sarciendi, non Episcopatus desiderio teneri, eamque ob rem vehementer rogare Cæsarem, statimatque Salophaciolum Alexandrinum Episcopum plurimis annis confectum vità excedere contingeret, ne quemquam alium ad Sedem Alexandrinam evehi pateretur, quàm quem ei pro pace & tranquillitate Ecclesiæ designaret. Quæ dum agerentur Aelurus fato fungitur, atque Eutychiani in ejus locum Petrum Moggum Diaconum Alexandrinæ Ecclesiæ Episcopum cooptant: quod Zenonem vehementer commovit, constituitque istum Moggum malè multare: sed mors Salophacioli Episcopi

copi Orhodoxi, & ambitus Joannis Talaïæ omnia ejus consilia disturbavit : cùm enim constituisset dare operam ut in Salophacioli locum ille sufficeretur, quem Clerus & populus Alexandrinus deligeret ad pacem provinciæ stabiliendam, Joannes Talaïa contra proprium Sacramentum & sacros Canones, numeratâ pecuniâ in Alexandrinam sedem invasit clam Imperatore, & ob eam causam nullas synodicas litteras misit ad Acacium de sua fide & communione, ut moris erat omnibus Patriarchis & Metropolitis quamprimùm ad Sedem Episcopalem essent evecti. Idque fons & origo fuit omnium malorum quæ dehinc sequuta sunt, & Zenonem atque Acacium vehementer conturbavit. Undè Cæsar præfecto Ægypti, ut Joannem Talaïam Alexandriâ expelleret, rescripsit, & prætereà Henoticum, id est, edictum unionis & concordiæ pro Ecclesiæ pace promulgavit, decrevitque ut Petro Moggo Sedes Alexandrina redderetur, modò huic edicto unionis de recipienda Fide Catholica, suppresso tamen nomine Chalcedonensis Concilii, subscribere, atque omnes qui Proterio (delecto à Patribus Synodi Chalcedonensis ut Dioscoro succederet) favebant, ad suam communionem reciperet. Quocircà Moggus desiderio solo potiundi Episcopatu Alexandrino edictum Imperatoris frequenti concione laudat, eique subscribit, atque omnes qui Proterium erant sequuti amplectitur, in eumque finem litteras Synodicas suæ fidei ad Acacium Constantinopolitanum & Martyrium Hierosolymitanum Patriarchas mittit, quâ re nulla alia pro Ecclesiæ pace optabilior exoptari poterat. Sed contra permulti Monachi inveterato odio adversùs Moggum incensi eum infestabant, & Joannes Talaïa eorum studiis adjutus Romam advolat ad Simplicium Papam, eique suadet quòd suâ Sede Episcopali expulsus esset, propter quòd decreta Leonis Magni & Synodi Chalcedonensis propugnaret contra Moggum hostem Synodi Chalcedonensis in Sedem Alexandrinam operâ Acacii subrogatum. Intereadum Monachi Petrum Moggum semper infestabant, idque adeò ut ob eam causam non pauci ab ejus communione secesserint : quâ re perspectâ Moggus ad vomitum rediit & Synodum Chalcedonensem oppugnavit, ut homo erat fraudulentus, versatus & temporibus serviens; cumque de ea re Acacius cum illo expostulationem habuisset, factum negavit, & rescripsit Monachos novis rebus studentes atque paci & concordiæ invidentes hæc zizania hac & illac circumcursando disseminare, &c. Hæc autem ut Imperatorem & Acacium vehementer conturbarunt, ita occasionem offerunt Joanni Talaïæ graviùs exacerbandi Felicem II. PP. successorem Simplicii in Acacium, eique suasit, ut hunc anathemate feriret : quod inceptum Cyrillus Archimandrita missis in eum aliquot Monachis Romam, valdè juvit & acuit. Quarè Felix cùm Vitalem & Missinum Episcopos Italiæ misisset Constantinopolim, eis privatim injungit, ne cum Acacio quicquam agant priusquàm cum Cyrillo colloquuti fuerint & ab eo didicerint, quid opus esset. Prætereà idem Cyrillus & quidam alii Monachi rescribunt Felici Petrum Moggum esse infestissimum hostem Orthodoxorum, & Acacium ei esse subsidio in omnibus quæ moliebatur, atque Vitalem & Missinum Legatos suos cum Petro communicasse : undè postea judicio Synodali de gradu dejecti sunt Romæ, & unà Acacius anathemate percellitur, quòd cùm sciret Petrum Moggum esse hæreticum, eumque ita indigetasset in epistola quam miserat ad Simplicium Papam, tamen idipsum Zenoni Imperatori minimè patefecisset, & ejus desiderio satisfacere quàm fidei consu-

Ccc

lere maluisset. Hanc sententiam adversùs Acacium duo Monachi attulerunt Constantinopolim scripto conceptam, eamque sacris vestibus cùm esset in Ecclesia adsuerunt. Zeno autem Imperator & Acacius contra hæc opponebant iniquum esse Joanni Talaïæ homini perjuro & sacrilego, qui in sedem Alexandrinam ambitu & numeratâ pecuniâ irrupisset, fidem habere, cùm ipse in causa esset. Cæterùm quæcumque facta essent cum Moggo concordantiæ causâ & sedandorum tumultuum Alexandrinorum peracta esse bonâ fide, postquàm Moggus pro concione edictum unionis suscepisset, eique subscripsisset, neque hac in re aliquid culpæ in Acacio hærere, sed in solo Petro Moggo homine versipelli & perfido. Verumtamen his rationibus nulla in re Pontifex Romanus factus est placatior, cùm crebris monitis Monachorum & Joannis Talaïæ inflammaretur. Proculdubio nullus Historiæ Ecclesiasticæ (addo) & potestatis ministerialis & spiritualis Ecclesiæ notitiam habuerit, qui si expers gratiæ atque odii fuerit, non primâ fronte videat nullum fuisse locum tam acerbè procedendi adversùs Acacium: quippè qui more Patrum Ecclesiæ primitivæ in id studii incumberet, ut juxta parabolam zizaniorum Mathæi pax & concordia Alexandrinæ Ecclesiæ redderetur, quæ à triginta annis nefario schismate continuisque seditionibus & horrendis cædibus deformabatur. Quæ schismata & vis major quandiu furunt, nullus est locus censuris aut legibus ecclesiasticis, ut ex antiqua praxi Patrum dignoscimus, qui in una & eadem civitate sæpè coacti sunt aliquando duos, aliquando tres Episcopos perferre: expectantes patienter quoad Domino nostro videretur pacem dare Ecclesiis. Quid prætereà memorem illos voluisse, ut Novatiani & Donatistæ ad Ecclesiam Catholicam revertentes suas etiam Ecclesias & nomen Episcopi retinerent post editam à se Fidei Catholicæ professionem? neque cuiquam qui illos recepisset fraudi esse poterat, si ad vomitum revertissent. Continuòque Acacius acerrimus Concilii Chalcedonensis defensor, si quis unquam alius est extra omnem noxiam. Quod de Novatianis dixi, habetur 8. Canone Nicæno & epist. 91. Leonis Magni ad Ephesios Africæ. Quòd si Majestas Imperii Romani talis in Occidente extitisset, qualis Ecclesiæ primitivæ temporibus; hercle Romani Pontifices adversùs Acacium non ita procedere ausi fuissent: illis enim temporibus Gothi Italiam & Hispanias, & Franci Gallias usurparant, ita ut Imperatorum potentia aut nulla aut exigua esset in Occidente. In Oriente autem schisma sic furebat, ut Monachi ibidem regnarent, quorum magna pars erant erroris Eutychis inquinati. Undè Imperatores ad evitandam stragem populorum cogebantur Eutychianos perferre. Intereadum Acacius è vivis excedit, cui Franiras aut Flanitas successit, & Sedem Constantinopolitanam quatuor menses occupavit, eratque Eutychianus, cui Euphemius Maximus Synodi Chalcedonensis defensor successit, & quantùm in se fuit, cum Romana Ecclesia concordiam inire, & schisma sarcire conatus est, sed Romani Pontifices aliâ lege ejus litteras synodicas admittere noluerunt, nisi nomen Acacii ex Diptycis abraderet: quod ille nunquàm facere voluit, cùm sciret Acacium fuisse Catholicum & permaximum Synodi Chalcedonensis defensorem. Quod dissidium inter Romanam & Constantinopolitanam Ecclesiam continuavit ad Hormisdæ Pontificis tempora, id est, quinquaginta circiter annis, tum enim Constantinopolitani Patriarchæ & Imperatores, cùm aliâ lege pacem redimere non possent à Romanis Pontificibus, tandem

passi sunt nomen Acacii ex Diptycis abradi: & ab eo tempore simultates & perpetes discordiæ pedetentim radices egerunt inter Græcos & Latinos, quousque schisma de integro renovatum est tempore Ignatii Patriarchæ, quem Joannes VIII. excommunicavit, propterea quòd Bulgariam ad Patriarchatum Constantinopolitanum pertinere contenderet, eamque sibi reservaret. Deindè mortuo Ignatio, cùm ei Photius successisset, & Ecclesia Romana suum dominatum quotidie ampliare, omnesque alias Ecclesias sibi monarchico & absoluto imperio subdere, necnon etiam Imperatores Græcos auctoritate privare anniteretur: Græci eam ob causam tantum odium conceperunt, ut tandem in schisma pestilentissimum eruperit, de quo illam Domini vocem meritò usurpare possimus, Ezechielis 34. *Cum austeritate imperabatis & cum potentia, & dispersæ sunt oves meæ, eo quod non esset Pastor, & factæ sunt in devorationem.* Hîc Pastores Dominus expetit non dominatu absoluto & tyrannico imperantes. Certè non quæritur quid agatur Romæ, sed quid agi debeat secundùm potestatem ministerialem spiritualem Ecclesiæ Canonibus optimè consecratam, quâ seclusâ questio est facti, & vis major cui non potest obsistere.

Proculdubio si Imperatores, Reges, Principes, & Episcopi, quibus aliquid dissidii cum Romanis Pontificibus intercessit, tantùm curæ & studii posuissent in rebus à se gestis sinceriter vulgandis & transmittendis ad posteros, quantùm ipsimet Romani Pontifices eorumque adulatores in suis præsumptis juribus ampliandis & ad suum privatum commodum & dominatum detorquendis, permulta certè nobis ex rei veritate innotescerent, quæ nullo modo cognoscere possumus, nisi ex monimentis Vaticanæ Bibliothecæ, quibus in causa Pontificum magno cum judicio fides haberi debet.

De Anthimo verum est illum fuisse pervicacem Eutychianum, & Agapetum velut primæ Sedis Episcopum & Patriarcham jus habuisse exequendi decreta Synodi Chalcedonensis adversùs illum qui secundam Sedem occupabat. Ampliùs urgeo Agapeti sententiam in Synodo Provinciali Constantinopolitanâ confirmatam: idque comprobare, quod aliàs sæpè docui: nimirùm potestatem Papæ ei collatam in ordine ad regimen aristocraticum. Et ita claret Bellarminum illudere veritati, quasi Agapetus absolutâ potestate & non tanquàm exequutor Canonum Anthimum exauthorasset, & super eâ re Synodus habita non fuisset. Consule tomum secundum Conciliorum Binii actione 4. Synodi Provincialis Constantinopolitanæ sub Mena. At verò Sergius Pyrrhus & Petrus etiam Synodicè damnati sunt, primùm quidem in Concilio Lateranensi sub Martino I. PP. tomo 2. Conciliorum Binii. Deindè in sexta Synodo generali sub Agathone PP. adi librum historiæ nostræ Conciliorum Generalium: & ita Bellarminus semper in suis cavillis à divisis ad conjuncta hæret: quia uni & soli Papæ id addicit quod Synodicè juxtà leges aristocratici regiminis factum est.

Verùm Baronius tom. 5. Annalium ad finem anni 433. fabellis anilibus deputat quæ de Polychronio Hierosolymitano Episcopo à Legatis Apostolicæ Sedis abrogato circumferuntur: & ita innotescit quantùm insit fidei & sententiæ Baronii & epistolæ Nicolai Papæ in qua ejusmodi exempla succenturiat.

XIX. De appellationibus ad Sedem Romanam & utrùm B. Athanasius, Chrysostomus, Theodoretus & alii, quos Bellarminus commemorat, appellaverint ad Romanum

Pontificem disces ex libro 1. historiæ nostræ Conciliorum Generalium in historia Synodi sextæ Carthaginensis. De Theodoreto consule actionem 8. Synodi Chalcedonensis.

XX. Capite 26. libri 2. de Romano Pontifice Bellarminus probare contendit Papam esse absolutum Monarcham; propterea quòd est Princeps totius Ecclesiæ, & superiorem nullum habet in terris: idque roborat sententia Concilii Sinuessani, quâ edicitur *primam Sedem à nemine judicari:* Item Concilio Romano sub Sylvestro Papa CCLXXX. Episcoporum can. ultimo. *Neque ab Augusto, neque à Regibus, neque ab omni Clero, neque à populo judicabitur prima Sedes:* cujus Canonis Nicolaus 1. in epist. 8. ad Michaëlem Imperatorem meminit, & Gratianus 9. quæst. 3. Can. nemo, addit in Synodo Romanâ sub Sixto III. cap. 5. legi, non licere sententiam dicere in Pontificem. Item cùm Dioscorus Episcopus Alexandrinus in secunda Synodo Ephesina Leonem Magnum judicare & damnare ausus esset, Ecclesiam Catholicam hoc tetrum facinus ita exhorruisse, ut Concilium Chalcedonense in epistola ad Martianum & Valentinianum Imperatores, & in altera ad Leonem ipsum actione 3. Synodi Chalcedonensis scripserit, se damnasse Dioscorum ob multas causas, præcipuè quòd in primam Sedem sententiam ferre præsumpserit.

XXI. In Concilio V. sub Symmacho Papa liber Ennodii Diaconi recipitur, in quo inter alia scriptum est, *quòd aliorum hominum causas Deus voluit per homines terminari, sed Sedis istius Præsulem sua sine quæstione reservavit arbitrio.* Adnectit Concilium sub Adriano Papa memorare, *Romanum Pontificem de omnium Ecclesiarum Præsulibus judicasse, de illo verò quemquam judicasse non legi.* Quæ verba insita sunt in septimam actionem Synodi viij. Quæ præterea actione 10. Can. 20. perhibet non licitum ulli terreno Principi judicare Patriarchas, atque imprimis Romanum, his accumulat Innocentii III. *Extravagantem cap. solitæ & Bonifacii VIII. Unam sanctam & majoritate & obedientiâ:* Item Constantinum Magnum dixisse se nolle Episcopos judicare, sed potiùs ab Episcopis judicari debere, teste Ruffino lib. 1. cap. 2. historiæ. Præterea Ambrosium oratione de Basilicis tradendis asserere *bonum Imperatorem intra Ecclesiam non supra Ecclesiam esse:* Et Gregorium Nazianzenum oratione quâ se excusat quòd tandiu ab Ecclesiastica functione cessarit hæc pronunciare. *Vos autem oves nolite pascere Pastores, nolite judicare judices, nec leges feratis Pastoribus.* Item Bernardum præcipere, ut in exhibenda reverentia Petri Vicario, hæc sententia Apostoli custodiatur: *Omnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit.* Concludit caput famoso *Can. si Papa dist. 40. quòd cunctos judicaturus à nemine sit judicandus;* atque Hugonem à sancto Victore docere spiritualem potestatem cùm deviat à solo Deo posse judicari.

Proculdubio cùm ad has futiles diatribas Bellarmini animum appello, virum doctum magnique judicii illis uti potuisse, & thyrso arundineo certare voluisse miror. Sed ut vulgari nostrorum adagio fertur, nuptiæ fieri non possunt, nisi de illa ipsa Sponsa quam quisque habet. Verùm præter illa ipsa quæ de hac quæstione supra hoc lib. cap. 3. quæst. 7. adversùs Cajetanum jam disputavi, lubet hîc sigillatim omnes rationes Bellarmini expendere. Et primùm quæ ex Concilio Sinuessano promuntur, nullo modo usui esse possunt ad dogma Catholicum figendum: cujus rei causa satis patet ex lectione actorum hujus Synodi, & ab ipsomet Baronio scrupulus exacerbatur: quippe qui

narrat acta sic corrupta esse, ut nihil certi inde elici queat. Imò etiam D. Augustini testimonio ait, meritò ambigi posse utrùm Marcellinus PP. unquam lapsus sit & idolis thurificarit. Præterea quis sibi unquam in animum inducere possit, flagrantibus persequutionibus Diocletani (quæ omnes alias antecedentes & subsequentes crudelitate longè superarunt) cùm Episcopi & sacri libri ubique gentium laterent & pervestigarentur ad supplicium, trecentos & triginta Episcopos cum triginta Presbyteris & tribus Romanæ Ecclesiæ Diaconibus potuisse in cryptam confluere in oculis Senatus populique Romani & aulicorum Diocletiani crudelissimi hostis Christianorum, ut de Marcellino judicium ferrent: cùm vix auditum sit posteà tantùm numerum Episcoporum faventibus Imperatoribus Christianis ad aliquam Synodum convenisse? quid insuper memorem duos & septuaginta testes adversùs Marcellinum exhibitos & auditos ad libram occiduam constituendam; quod somnium de libra (inquam) occidua ab aliquo malè feriato homine adinventum est. Hæcque ita obscura & implicata sunt, ut ipsemet Baronius ingenuè fateatur se vix inde aliquam scintillam lucis potuisse excutere tom. 2. Annalium anno Christi 302. Quærenda ergo alia argumenta Bellarmino, quibus certò probet aliquando Synodicè constitutum fuisse, primam Sedem à nemine judicari: quandoquidem clausula hæc, *nemo unquam judicavit Pontificem, nec Præsul Sacerdotem suum*, est quoddam assumentum ab aliquo privato interpolatum, non autem Synodalis sententia.

De Concilio Romano sub Sylvestro, vide quæ observavimus libello de Ecclesiastica & politica potestate cap. 16. & axiomate XVI. apologiæ nostræ.

Cæterùm clausula contra quam Bellarminus decerpsit ex cap. 5. Synodi Romanæ, Sixtum, *non licet adversùs Pontificem dare sententiam, &c.* est vox Maximi Exconsulis, non autem Synodi, ideòque vim Canonis habere nequit. Cùm enim Sixtus à quodam Basso Exconsule accusaretur stupri illati puellæ Virgini Deo consecratæ, atque probationes necessariæ adversùs Sixtum deessent, Maximus Exconsul rectè & piè dixit *non licere dare sententiam adversùs Pontificem.* Et ipsemet Sixtus respondet, *quamquàm in suo arbitrio esset ut judicaretur aut non judicaretur, tamen nolle ut veritas absconderetur:* quæ verba *ut judicaretur aut non judicaretur* intelligi debent. Quia ut dixi probationes deerant: quòd si adversarii instent hoc aliter capi oportere, contra opponam Sixti sententiam in sua causa Canonem non efficere, sed privatam opinionem. Quod autem in Sixti epistola ad Orientales Episcopos inter collectanea Gratiani *Can. mandastis 2. quæst. 4. legitur Valentinianum Augustum auctoritate Sixti Synodum congregari jussisse:* ego arbitror hæc verba *auctoritate Sixti* esse glossema superadditum: quia sæculo Sixti nemo ambigebat Cæsares habere potestatem indicendorum & convocandorum Conciliorum etiam Generalium, quantò magis Provincialium. Hoc enim spectabat ad exequutionem juris divini, naturalis & Canonici, quæ suo etiam modo commissa est Principi politico. Vide lib. 1. historiæ nostræ Conciliorum. Cùm ergo Sixtus esset in causa, Imperator potuit Concilium convocare propriâ auctoritate, quod ut cognoscatur solâ lectione Conciliorum antiquorum opus est.

Quartò, verum est in epistolis Synodalibus Concilii Chalcedonensis ad Leonem & Martianum narrari Dioscorum multis de causis damnatum, atque inter illas causas unam esse, quòd ausus sit Sedem Apostolicam damnare, &c. Sed negatur Patres dice-

re *hanc esse præcipuam causam damnationis*, ut Bellarminus persuadere vult. Et quamquàm id dicerent, hoc nihil causam Bellarmini juvaret: quoniam Dioscorus injustè in Leonem sententiam, dixerat eumque damnabat, quòd doctrinam Catholicam assereret, & contra errorem Eutychis vindicaret.

XXI. Quintò, quod spectat ad Synodum V. Romanam sub Symmacho in quâ libellus apologeticus Ennodii Diaconi approbatur, primùm impendo responsionem Majorum nostrorum, puta Thomæ de Corcellis Doctoris atque Provisoris Collegii Sorbonæ in solemni propositione quam habuit Biturigibus coram Rege & Franciæ Synodo Gallicana: *Quando causa Papæ dicitur judicio Dei reservata* (inquit) *clarum est, quòd loquitur in illo casu in quo peccatum est occultum, etiam quando Papa se reddit corrigibilem, sicut Symmachus ipse se corrigibilem reddiderat, qui vocatus ad Synodum veniebat ut diceret causam suam, sed ab æmulis impeditus est: & prætereà de crimine quod sibi imponebatur, non habebatur legitima probatio, sicut apparet in libro Conciliorum; ideo dixerunt qui ibidem congregati erant, se dimittere causam suam judicio Dei determinandam. Et similiter de Marcellino dicendum est qui se corrigibilem reddidit, idcircò Synodus, sibi exhibens reverentiam voluit quòd seipsum judicaret: sic summi Pontifices cum magna humilitate corrigibiles se reddebant, quibus exemplum fuit primus Apostolorum B. Petrus qui se, cùm defecerat, verè pœnitentem & maximè corrigibilem reddebat, ut successoribus suis exemplum daret*: hactenus de Corcellis. Secundò, quod in quinta Synodo, ubi libellus Ennodii ducentorum Episcoporum suffragio approbatur atque inter decreta Apostolica numeratur, Patres decernunt *Episcopos non debere accusari aut reprehendi ab ovibus nisi à recta fide exorbitarint: & pro quacumque alia re accusandos non esse*: Respondeo hoc decretum ad normam temporis prudenter factum, ut os occluderetur accusatoribus Symmachi, & paci Ecclesiæ consuleretur: *Synodicè autem & conciliariter discussum atque examinatum non fuisse*. Hîc enim lubet Bellarminum suis munerari distinctionibus qui negare audet decreta Synodi Constantiensis conciliariter facta. Proculdubio cùm Patres viderent gravia esse capita accusationum adversùs Symmachum, & homines contentiosos inde ansam turbandæ tranquillitatis Ecclesiæ aucupari: prudenter de bono pacis hæc velut quoddam henoticum statuerunt. Siquidem nata ex eo discordia mortuo Anastasio II. quòd pars Cleri Romani Symmachum, pars altera Laurentium in locum Anastasii demortui suffecisset, seditioque ingens in senatu ac populo Romano bifariam diviso orta esset: cùm verò Theodoricus Rex Gothorum Symmachum confirmasset in Pontificatu anno quarto post, Festo exconsule atque Principe senatus instigante, hoc dissidium recruduit inter Laurentium & Symmachum: quâ ex re indignatus Theodoricus Petrum Altini Episcopum Romam mittit, ut pulso Symmacho atque Laurentio visitatorem ageret, ac Sedem Romanam teneret. Verùm Symmachus indictâ & habitâ centum atque viginti Episcoporum Synodo absolutus est. Capita accusationis contra Symmachum hæc fuisse ex libello apologetico Ennodii colligimus: quorum capitum Binius decem tantùm excerpsit in notis ad quintam synodum sub Symmacho PP. *Primùm non omnes Sacerdotes ad Synodum regiâ auctoritate vocatos. 2. Neque etiam in absolutionem Symmachi omnes qui aderant Synodo consensisse. 3. Accusatores Symmachi non auditos, eorumque accusationes non esse refutatas. 4. In criminibus objectis illa admitti & probari quæ non rejiciuntur à Synodo.* Verba Ennodii sunt, *quod non excluditur, approbatur. 5. Frustra quosdam Episcopos de-*

*trectasse Regi parere quasi non illius sed tantùm Romani Pontificis esset Synodum convocare. 6. Si Episcopus Romanus hoc à Deo habet privilegium quod à nemine possit judicari, unà etiam peccandi habere licentiam.* Cui petitioni Ennodius non dogmaticè sed oratoriè respondet, videlicet *D. Petrum perennem meritorum dotem cum hæreditate innocentiæ misisse ad posteros, quod illi concessum est pro actuum luce, ad illos pertinet, quos par conversationis splendor illuminat. Quis enim sanctum esse dubitet, quem apex tantæ dignitatis attollit, in quo si desint bona acquisita per meritum, sufficiunt quæ à loci decessore præstantur, aut enim claros ad hæc fastigia erigit, aut qui eriguntur, illustrat. Prænoscit enim quid Ecclesiarum fundamento sit habile, super quem ipsa moles innititur, &c.*

At hoc non est objectis respondere, sed effugium adornare: nihilominùs Gregorius VII. hoc Ennodii dictum avidè arripuit, & tanquàm dogma Catholicum inter suos dictatus 23. dictatu reposuit: Gratianus quoque decretum suum conjecit *dist. 4. can. Non nos.* Sed ad propositum revertor, caput 7. est. *Factum Symmachi qui in judicio Synodi stetit, repugnare dicto privilegio, quod Papa à nemine judicari debeat: si enim à nemine judicari debet, cur venit ad Synodum. 8. Illas personas jussas præsentari contra Symmachum quas voluisset & flagitasset auctoritas regia & imperialis: adeò ut Symmachus in Sede Apostolica velut in quadam arce munitissima consisteret.* Sensus est judicium hoc liberum & canonicè factum non fuisse. *9. Quando neque BB. Petrus, Paulus & Samuel non refugiunt judicium, nihil causæ esse cur Symmachus illud refugiat.* 10. *Novum atque inauditum esse, ut Papa in propria causa & ad criminum sibi objectorum depulsionem Synodum convocet:* Sic enim Synodus nec libera nec canonica est. 11. *Falsò propugnatores Symmachi objicere capita accusationis quæ contra Symmachum scripta sunt, petita fuisse à Principe & Rege Theodorico: quasi Symmachus per vim & non canonicè accusaretur.* 12. *Symmachum cœtu & frequentiâ populi munitum & circumvallatum in Synodum intrasse, posteà verò quater evocatum noluisse venire.* 13. *Etiam mulierum turbam coloribus urbanis illustrem Symmacho comitatum præbuisse, cùm properaret ad Synodum.* 14. *Papam Symmachum indictâ causâ derelictis defensoribus suis decessisse Synodo.* 15. *Noluisse apertâ pugnâ cum accusatoribus suis confligere.* 16. *Prius de causa actum in Synodo, quàm Synodus suam haberet firmitatem, id est, antequàm omnes Episcopi & accusatores convenissent.* 17. *Si præsentia Papæ dat Synodis firmitatem & robur, sequi omnia Concilia, quæ ex præscripto Canonis quinti Synodi Nicænæ annuatim habentur per omnes Provincias, nullum planè habere robur.* Cui objectioni Ennodius solâ petitione principii satisfacit: supponendo nihil absque Sedis Apostolicæ auctoritate & comprobatione decerni posse, atque omnia majora negotia illi reservata esse: quasi verò Papa esset absolutus Ecclesiæ Monarcha, sed de hac re libro 1. historiæ nostræ Conciliorum. 18. *Cùm Symmachi propugnatores dicerent non debuisse dari visitatorem, id est œconomum Romanæ Ecclesiæ; opponitur in contrarium Regem solitum dare visitatorem etiam contra alios Episcopos; & continuò etiam contra Romanum.* Ennodius respondet: *aliorum fortè hominum causas Deus voluit per homines terminare: Sedis Romanæ præsulem suo sine quæstione reservasse arbitrio: & voluisse B. Petri successores Cælo tantùm debere innocentiam, & subtilissimi discussoris indagini inviolatam exhibere conscientiam, &c.*

Qui locus communis est, quem Scriptores Romani frequenter habent in ore & ca-

lamo. Sed mera est petitio principii: certè multa hîc sunt capita, quibus Ennodius non satisfacit, neque etiam Baronius aut alii possunt validè satisfacere: undè datur intelligi frustrà illos præsidium in ejusmodi libello Ennodii ponere, quem Curiæ Romanæ obrui quàm videri magis expediebat: quoniam hodie nulla extarent vestigia accusationum Cleri Romani adversùs Symmachum, proptereà quòd capita accusationis, nisi in Apologia Ennodii, nusquam leguntur. Cæterùm quando adversarii non tantùm ex ara, verumetiam ex quocumque margine obvio, ut Tertullianus loquitur, argumenta depromunt, graviter ferre non debent, quòd moderamine inculpatæ tutelæ servato veritatem disciplinæ Apostolicæ contra absolutam Monarchiam ex rei veritate asseramus.

Sextò, dictum Adriani II. PP. in sua causa parvi est ponderis: de quo consule lib. 1. historiæ nostræ Conciliorum de Synodo viij.

Septimò, Idem pariter est judicium de extravagantibus Innocentii III. & Bonifacii VIII. & aliorum Pontificum in sua causa.

Octavò, ad Constantini Magni historiam repono quod Joannes Major dicit lib. 4. sentent. dist. 24. quæst. 3. versùs finem. *Ex factis singularibus quæ ex devotione ad Ecclesiam, & non debito juris fiunt, non esse trahendum aliquid in consequentiam: quemadmodùm nec ex multis aliis, ut quòd Imperatores elegerint, aut deposuerint Pontifices.* Hæc ille.

Nonò, locus Ambrosii nihil conducit ad præsentem controversiam. Siquidem hîc quæritur utrùm Papa notoriè & incorrigibiliter scandalisans Ecclesiam canonicè deponi possit: & an Princeps politicus potestatem habeat exequendi jus divinum, naturale & Canonicum erga quemcumque ambitu sui regni & principatus contentum. B. autem Ambrosius scribit contra Valentinianum Imperatorem Arrianum, qui vi armatâ volebat Ecclesias eripere Catholicis, ut eas traderet Arrianis.

Decimò, locus Gregorii Nazianzeni ex prima oratione de Paschate sub finem, est omninò præter aleas: quia nullus censet licitum privatis ovibus de Pastore suo judicare: sed si Pastor in lupum degeneret, & Ecclesia eum canonicè condemnet, Principes politici tenentur ex officio Canones latos exequutioni mandare.

Undecimò, nullus diffitetur in exhibenda reverentia Petri Vicario maximè habendam rationem præceptis hujus, *Omnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit*, ut rectè monet S. Bernardus. Quocircà hîc actum agit Bellarminus, & lucernam meridie accendit.

XXII. Duodecimò, Thomas de Corcellis jam paulò antè laudatus sic respondet ad famosum Canonem *Si Papa*, videlicet *Glossam ejusdem Canonis dicere, Quòd si Papa notoriè & incorrigibiliter peccet scandalisando Ecclesiam, potest judicari; & quod contumacia dicitur hæresis: sicque loquitur de peccato in fide seu de hæresi largè, & allegat duos Canones, quomodò ista contumacia & contemptus Ecclesiæ dicitur hæresis, videlicet Can. Nullus 38. dist. Quod est Clementis Papæ, & Can. Si qui Presbyteri 81. dist. Quod est Beati Gregorii. Illi autem qui dicunt quòd Papa in solo casu hæresis strictè sumptæ potest judicari, adducunt illud verbum strictè de novo & novam in hoc doctrinam faciunt: quia hoc in doctrinis antiquorum non reperitur.* Huc usque de Corcellis, ampliùs dici potest Canonem *Si Papa*, non robur habere ex Synodali constitutione, sed ex solo Papæ arbitrio in sua

in sua causa qui collectionem Gratiani auctoravit. Praeterea tempore Bonifacii Archiepiscopi Moguntini, cui dictus Canon tribuitur, jam absolutam Monarchiam invaluisse, & disciplinam Apostolicam sensim in desuetudinem venisse, multòque magis tempore Hugonis à S. Victore, quem propterea dixisse, *potestatem Spiritualem à solo Deo judicari posse* nihil mirum est, quamquàm *To* judicari à solo Deo sit aequivocum, & intelligi possit de Synodo legitimè congregata, quam qui audit Deum ipsum audit.

# QUÆSTIO QUARTA.

Toto lib. 3. de Romano Pontifice Bellarminus quaestionem enucleat de Antichristo contra haereticos qui Papam Antichristum impiè vocant: nos verò summum Pontificem tanquàm communem parentem Christianorum, Christi Vicarium & Caput externum ministeriale Ecclesiae colimus & propugnamus; atque à sola absoluta Monarchia, quam adulatores Pontificum invexerunt, servatâ charitate & unione cavendum & abstinendum contendimus, & in hoc praesertim laboramus, ne adulatores (inquam) & homines quae sua sunt, non quae Christi quaerentes nobis jus purè humanum pro divino venditent, atque religionem & suspicionem schismatis vel haereseos objiciant, ubi nulla esse potest religio, vel peccati mortalis, multò minùs schismatis aut haereseos suspicio.

XXIII. Lib. 4. de Rom. Pontifice cap. 1. asserit Romanum Pontificem esse summum atque infallibilem judicem controversiarum fidei & morum: idque probat primùm ex cap. 17. Deuteronomii, quo edicitur omnes controversias de religione ad Principem Sacerdotum referendas: *Si difficile atque ambiguum judicium esse perspexeris inter causam & causam, lepram & lepram, & judicum intra portas tuas videris verba variare: surge & ascende ad locum quem elegerit Dominus Deus tuus, veniesque ad Sacerdotem Levitici generis, & ad Judicem qui fuerit illo tempore, quaeresque ab eis qui indicabunt tibi judicii veritatem, & facies quodcumque dixerint qui praesunt loco quem elegerit Dominus*, hîcque notat Bellarminus duas personas distingui, *puta Sacerdotis & Judicis, hoc est, Pontificis & Principis*: & quidem Sacerdoti sententiae pronunciationem, Judici politico exequutionem demandari: *idque his verbis explicari*: *qui autem superbierit nolens obedire Sacerdotis imperio qui eo tempore ministrat Domino Deo tuo, ex sententia Judicis morietur.* In Evangelio nihil potest clarius dici, quàm quod ait Dominus Petro coram caeteris Apostolis (inquit) *Simon Joannis pasce oves meas.* Nam & soli Petro loquitur, & omnes oves suas, ita ut ne Apostolos quidem excludat, ei pascendas tradit: dubium autem esse non potest, quin inter munera Pastoris sit discernere bona pascua à malis. Quarè S. Hieronymus vir doctissimus in quaestione de tribus hypostasibus, nec eruditioni propriae, nec Orientalium Episcoporum sententiae, nec etiam ipsius proprii Episcopi Paulini Antiocheni Patriarchae auctoritati satis fidens, ad Damasum Papam scribit; à Pastore, inquit, praesidium ovis flagito, discerne si placet, non timebo tres hypostases dicere si jubebis. Attexit Theodoretum inter Graecos doctissimum ad Leonem I. in haec verba scribere. *S. Paulus Praeco veri-*

*tatis tuba sanctissimi Spiritus ad magnum Petrum cucurrit, ut iis qui Antiochiæ de institutis legalibus contendebant, ab ipso afferret solutionem : multò magis nos, qui abjecti sumus & pusilli, ad Apostolicam vestram Sedem currimus, ut Ecclesiarum ulceribus medicinam à vobis accipiamus.*

Prosper in Chronico anni 420. *Concilio*, inquit, *apud Carthaginem habito* CCXVI. *Episcoporum ad Pontificem Zozimum synodalia decreta perlata : quibus probatis per totum mundum hæresis Pelagiana damnata est.* S. Gregorius humillimus, quique nihil unquàm sibi præter æquum arrogavit in Epistola ad omnes Galliæ Episcopos 52. lib. 4. *Si quam verò contentionem de fidei causa evenire contigerit, aut negotium emerserit, cujus vehemens sit fortasse dubietas, & pro sui magnitudine judicio Sedis Apostolicæ indigeat : examinatâ diligentiùs veritate relatione suâ ad nostram studeat perducere notitiam, quatenùs à nobis valeat congruâ sine dubio sententiâ terminari.* Quam in rem citat Innocentium I. in epistola ad Concilium Carthaginense, Leonem I. epistolâ ad Anastasium Thessalonicensem, Gelasium epistolâ ad Episcopos Dardaniæ, &c.

XXIV. Hinc collectionem Bellarmini in septem articulos distribuemus, de quibus antequàm sigillatim disputem, operæ pretium est notare Moysem Deuteronomii 17. & Cathedram & tribunal sibi à Deo creditum propagare & ad posteros transmittere. Undè hic locus, *si difficile atque ambiguum judicium esse perspexeris inter causam & causam, lepram & lepram, &c.* magnam habet convenientiam cum cap. 18. Mathæi, *si peccaverit in te frater tuus, &c. dic Ecclesiæ : qui Ecclesiam non audierit, sit tibi sicut Ethnicus & Publicanus.* Hìc enim Christus sicut & Moses Deuteronomii 17. suam Cathedram transmittit ad posteros statim exercendam post missum Spiritum sanctum in discipulos suos die Pentecostes. Concordat etiam idem caput Deuteronomii cum cap. 23. Mathæi, *Super Cathedram Mosis Sederunt Scribæ & Pharisæi*, omnesque Doctores per Cathedram Mosis partim doctrinam, partim auctoritatem judicandi intelligunt, quæ duo aliquando separatim capiuntur in Scripturis. Conjunctim quidem Deuteronomii 17. & Math. 18. separatim verò Cathedra sumitur pro prædicatione atque interpretatione legis, Mathæi 23. *Super Cathedram Mosis sederunt Scribæ & Pharisæi.* Origenes tractatu 24. in caput 23. Mathæi. *Scribæ & Pharisæi sedentes super Cathedram Mosis sunt Judæorum Doctores secundùm litteram docentes legis mandata.* Chrysostomus de Sacerdotibus interpretatur : *Videndum tamen quomodò quis super Cathedram sedeat : quia Cathedra non facit Sacerdotem, sed Sacerdos Cathedram : non locus sanctificat hominem, sed homo locum.* Idem Chrysostomus homiliâ 85. in Joannem explicans hunc textum : *Insufflavit & dixit, accipite Spiritum sanctum, quorum remiseritis peccata*, Joannis 20. hæc de Christi Cathedra interpretatur : *Non est dicendum, ait, super Cathedram Mosis, sed super Cathedram Christi sederunt Sacerdotes, ejus enim acceperunt doctrinam, quarè Paulus inquit, pro Christo legatione fungimur, tanquam Deo exhortante per nos.* Hieronymus in cap. 23. Mathæi. *Quòd autem super Cathedram Mosis sederunt Scribæ & Pharisæi, per Cathedram, doctrinam legis ostendit Dominus : ergo & illud quod dicitur in psalmo, in Cathedra pestilentiæ non sedit, & Cathedras vendentium columbas evertit, doctrinam debemus accipere.* Beda & Anselmus Hieronymum sequuntur. Item Glossa interlinearis. *Super Cathedram Mosis, id*

*est supra doctrinam, quam docuit Moses.* Tostatus quæst. 11. in caput 23. Mathæi, contendit Christum pressè de doctrina non de tribunali judicii agere. *Cathedra* (inquit) *pertinet ad docentem, tribunal ad judicantem; si ergo intenderet Christus loqui de potestate judiciaria, diceret Hieronymus super tribunal Moysi, & non super Cathedram. Ergo videtur quòd intelligitur de sessione quæ erat ad docendum, & non ad judicandum; illud verò erat in prædicando legem Moysi & exponendo illam.* Verumtamen Lyranus in caput 23. Mathæi per Cathedram Mosis interpretatur auctoritatem judicandi populum conformiter ad caput 17. Deuteronomii; super quod Glossa interlinearis ad hanc clausulam, *veniesque ad Sacerdotes Levitici generis: quia (inquit) labia Sacerdotis custodiunt scientiam, & legem requirent ab ore ejus, quia Angelus Domini exercituum est*, Malachiæ 2. Deindè Glossa, *si difficile & ambiguum, &c.* Sacerdotes Ecclesiæ *Dei instruit ut judicia Ecclesiastica secundùm potestatem sibi à Deo datam reverenter agant, & justè decernant non ad libitum suum, sed secundum legis decretum, ne suscipiendo personam mutent sententiam.* Deindè ad hæc verba, *& docuerint te juxta legem ejus: nota* (inquit) *non dicitur tibi ut obedias, nisi juxtà legem docuerint: unde supra Cathedram Mosis sederunt Scribæ & Pharisæi.* Itaque tantùm audiendi sunt quando conformiter ad legem Dei loquuntur, non absolutè simpliciter: Nam Christus Mathæi 16. ℣. 6. & 12. disertè præcipit *cavendum à fermento & doctrina illorum*: meritò quidem, quoniam Joannis 9. statuunt ejiciendos synagogâ, qui Jesum sequuti fuerint: & de facto Christum morti addicunt tanquàm blasphemum, Mathæi 26. ℣. 66. Porrò hanc Glossæ interpretationem confirmat Hieronymus cap. 16. in Mathæum explicans hunc textum, *tibi dabo claves, &c. Istum locum Episcopi & Presbyteri non intelligentes aliquid sibi de Pharisæorum assumunt supercilio, vel ut damnent innocentes, vel solvere se noxios arbitrentur, cùm apud Deum non sententia Sacerdotum, sed reorum vita quæratur.* Legendi Jansenius & Maldonatus in cap. 23. Mathæi, & supra Chrysostomus lib. 2. cap. 4. num. 35. Verùm Tostatus quæst. 4. in cap. 17. Deuteronomii clarissimè demonstrat hunc textum, *veniesque ad Sacerdotes Levitici generis & ad judicem qui fuerit illo tempore, &c.* intelligi de septuaginta Sacerdotibus qui erant in loco Sanctuarii, & consistorium aut domum judicii efficiebant, cui consistorio summus Sacerdos aut alius quem pro se delegerat præesse solebat. *Nam*, ait Tostatus, *necesse est referri hoc quod est præesse non solùm ad summum Sacerdotem, sed etiam ad alios judices pertinentes ad domum judicii, quia dicitur, venies ad Sacerdotes Levitici generis & ad judicem, &c. Iste Sacerdos qui erat in illo tempore, qui vocatur per excellentiam Sacerdos, non expresso nomine alio erat Sacerdos magnus: alii autem Sacerdotes ad quos etiam venire dicebatur, erant judices de domo consilii, scilicet de illis septuaginta senioribus, &c. dicitur autem simul venire ad Sacerdotes Levitici generis & ad Sacerdotem qui erat in illo tempore, quia isti omnes simul judicabant eum: & hoc patet immediatè per litteram sequentem. Quæres ab eis, id est à Sacerdote illo magno & aliis Sacerdotibus Levitici generis qui erant de domo consilii: Nam non conveniebant ad hoc omnes Sacerdotes Levitici generis: quia multi horum manebant extra locum Sanctuarii, &c. sed septuaginta illi qui deputati erant in domo consilii.* Deindè post pauca. *Licèt alii Sacerdotes haberent potestatem judicativam dando auctoritatem sententiæ: nunquam tamen proferebant sententiam: sed ipse Sacerdos magnus erat, qui proferebat sententiam.* Huc usque Tosta-

ti explicatio : quam verissimam esse hic locus libri 2. Paralipomenon cap. 19. comprobat. *In Jerusalem constituit Josaphat Levitas & Sacerdotes, & Principes familiarum ex Israel, ut judicium & causam Domini judicarent habitatoribus ejus. Præcepitque eis dicens: Sic agetis in timore Domini fideliter, & corde perfecto omnem causam, quæ venerit ad vos fratrum vestrorum, qui habitant in urbibus suis inter cognationem & cognationem, ubicumque quæstio est de lege, de mandato, de cæremoniis, de justificationibus, ostendite eis ut non peccent in Dominum, & ne veniat ira super vos, & super fratres vestros : sic ergo agentes non peccabitis. Amarias autem & Pontifex vester, in iis quæ ad Deum pertinent præsidebit.* Proculdubio Cornelius à Lapide commentariis in hunc locum, verba hæc, *veniesque ad Sacerdotem & ad judicem, &c.* ait intelligi oportere de Concilio quod Hebræi sanhedrim, quod septuaginta viris, partim Sacerdotibus, partim Laïcis constabat instar Parlamenti : summa verò hujus disputationis est, Cathedram & tribunal Mosis non uni & soli Principi Sacerdotum credita, sed ad totum ordinem Levitarum collectim sumptum pertinuisse, ut hæc formula indicat, *veniesque ad Sacerdotes Levitici generis & ad judicem qui fuerit illo tempore, quæresque ab eis qui indicabunt tibi judicii veritatem : & facies quodcumque dixerint qui præsunt loco quem elegerit Dominus, & docuerint te juxtà legem ejus, sequerisque sententiam eorum, &c.* Verùm Princeps Sacerdotum & judex, qui illo tempore sedebat, decreta in rem judicatam mittebant, ut ex his verbis collegimus : *qui autem superbierit nolens obedire Sacerdotis imperio, qui eo tempore ministrat Domino Deo suo, ex decreto judicis morietur homo ille.* Et ita patet regimen Ecclesiæ Judaïcæ fuisse aristocraticum, exequutionem verò regiminis Monarchicam. Ego hîc præsertim loquor de Ecclesia Judaïca cùm à Sacerdotibus regeretur, antequàm Reges creati fuissent. Etsi verò facultas judicandi collectivè capi debeat de omnibus Sacerdotibus Leviticis, ut hæc verba declarant, *veniesque ad Sacerdotes Levitici generis, &c.* attamen eis præsertim deferebatur, qui magis versati erant in lege : similiter quamquàm omnes Episcopi jus habeant definiendi in Conciliis Generalibus : nihilominùs eò tantùm sese conferre solent qui doctiores sunt, atque plus utilitatis & ornamenti possunt conferre Ecclesiæ. Quibus ita præmissis me ad solutionem argumentorum Bellarmini refero.

Primùm, planè abutitur loco Deuteronomii ad suam Monarchiam stabiliendam, ut ea quæ paulò ante diximus demonstrant : adde quòd aliâ viâ suam opinionem constituere nequit, quàm proprium textum Scripturæ corrumpendo, & singularem pro plurali substituendo : ubi enim Moyses conceptis verbis ait, *veniesque ad Sacerdotes Levitici generis, & ad judicem qui fuerit illo tempore, quæresque ab eis qui indicabunt tibi judicii veritatem :* Bellarminus ita legit, *veniesque ad sacerdotem Levitici generis,* sicque causam bonam non defendit, sed perditi vitilitigatores qui tabulas corrumpunt, quas solent dare pœnas in judiciis civilibus.

Secundò, frustra est in his verbis *pasce oves meas* ad absolutam Monarchiam detorquendis : consule quæ de hoc textu disseruimus adversùs Bellarminum hoc ipso capite quæstione 1.

XXV. Tertium argumentum ampliorem desiderat interpretationem. Utque mens Hieronymi pateat, fusè exscribam ejus verba ex tomo 2. epist. 57. ad Damasum : *Quamquam*, inquit, *tua me terreat magnitudo : invitat tamen humanitas, à Sacerdote vi-*

*ftimam salutis, à Pastore præsidium ovis flagito, facessat invidia Romani culminis, recedat ambitio: cum successore Piscatoris & Discipulo crucis loquor. Ego nullum primum, nisi Christum sequens beatitudini tuæ, id est, Cathedræ Petri communione consocior, super illam petram ædificatam Ecclesiam scio. Quicumque extra hanc domum agnum comederit, prophanus est: si quis in arca Noe non fuerit, peribit regnante diluvio; non novi Vitalem, Meletium respuo, ignoro Paulinum, quicumque tecum non colligit, spargit: hoc est qui Christi non est, Antichristi est. Nunc igitur, proh dolor! post Nicænam fidem, post Alexandrinam juncto pariter occidente decretum trium hypostaseon ab Arrianorum præsule & Campensibus, novellum à me homine Romano nomen exigitur, &c. Interrogemus, quid tres hypostases posse arbitrentur intelligi, tres personas subsistentes aiunt: Respondemus nos ita credere, non sufficit sensus, ipsum nomen efflagitant: quia nescio quid veneni in syllabis latet. Si quis autem hypostasim usiam hypostasim dicit, alienus à Christo est, ab hac confessione nobiscum pariter cauterio unionis inurimur. Discernite si placet obsecro, non timebo tres hypostases dicere, si jubebis, condatur nova post Nicænam fides: & similibus verbis cum Arrianis confiteamur Orthodoxi.* Deindè sic claudit epistolam. *Quamobrem obtestor beatitudinem tuam per crucifixum, mundi salutem per homousion Trinitatem, ut mihi epistolis tuis sive tacendarum, sive dicendarum hypostaseon detur auctoritas.* Idem Hieronymus epist. 58. ad eumdem Damasum. *Ego interim clamito, si quis Cathedræ Petri jungitur meus est: Meletius, Vitalis atque Paulinus tibi hærere se dicunt; possem credere si hoc unus assereret, nunc autem aut duo mentiuntur, aut omnes. Idcircò obtestor beatitudinem tuam per crucem Domini, &c. ut mihi litteris tuis apud quem in Syria debeam communicare significes: noli despicere animam pro qua Christus mortuus est.* Partem harum epistolarum Gratianus conjecit in suum decretum 24. quæst. 1. Can. quoniam vetusto: quas ideò fusiùs collegi, quia patroni absolutæ infallibilis monarchiæ hoc Hieronymi testimonio passim venditant atque inter alios Vallius pag. 3. sui Elenchi: sed ea versent in omnem faciem, postquam multum desudaverint, nihil aliud consequentur, quàm Hieronymum petere à Damaso explicationem symboli Nicæni: cùm enim se juvenis contulisset in Palestinam, vitamque solitudini mandasset, atque totus Oriens esset contaminatus Arrianismo, & Sedes Antiochena, cui Eremus in quo vivebat Hieronymus subdebatur, à tribus Antiepiscopis occuparetur, Meletio nimirùm, Paulino & Vitali, quos propter solitudinem, novumque suum adventum Hieronymus minimè nosse, & ratione istius trinæ divisionis meritò suspectos habere poterat, quamquàm Meletius & Paulinus essent Orthodoxi, ut supra observavi, certè excitatâ quæstione de tribus hypostasibus, cùm Hieronymus exploratum haberet Arrianos permagnos esse æquivocationum artifices, hocque dolo venenum suum occultare consuevisse, jure ad Occidentalem Ecclesiam, quæ ejusmodi procellis non agitabatur, confugit. Idque secundùm morem disciplinæ tum usitatæ in Ecclesia: siquidem nascente aliquâ controversiâ in quapiam Provincia, si minus rectè ibidem definiri posset, ad Provincias alias, quæ ejusmodi turbinibus non quaterentur, mos erat confugere, ut proœmio lib. 1. Historiæ Conciliorum Generalium observavimus. *Novellum à me homine Romano nomen exigitur*, ait Hieronymus, nam formidabat ne homonymia vocis, hypostaseos, Arriani significare vellent vel tres essentias esse in Trinitate: quia hypostasis etiam essentiam atque naturam significat: *Si quis autem hypostasim usiam intel-*

*ligens non in tribus personis unam hypostasim dicit, alienus est à Christo, &c.* Quocircà ad Petri Cathedram & fidem Ecclesiæ Occidentalis quæ nullo schismate neque hæresi Arrianorum ita infestabatur, ut Orientalis Ecclesia, sese confert. *Ego nullum primum nisi Christum sequens beatitudini tuæ, id est, Cathedræ Petri communione consocior, &c.* ubi per Petri Cathedram non solùm Damasum aut unam Diœcesim Romanam, sed juxtà praxim Ecclesiæ Canone 5. Synodi Nicænæ obsignatam, Archiepiscopalem aut Patriarchalem Synodum Damasi intelligit: quia ut sæpè dixi sæpiùsque dicendum est, annuatim bis habebantur Synodi Provinciales ad controversias Ecclesiasticas decidendas: & si minùs rectè Synodo Provinciali terminari quirent, ad ampliorem Synodum & communionem Sanctorum procedebatur: tunc enim privati motus Pontificum incogniti erant. Quocircà Hieronymus ad hujus disciplinæ Apostolicæ normam petit à Damaso facultatem dicendarum aut tacendarum hypostaseon: quod hæc ipsa verba declarant: *Si jubetis condatur nova post Nicænam fides, & similibus verbis cum Arrianis confiteamur Orthodoxi.* Proculdubio apprimè noverat Hieronymus non unius esse Damasi aut Diœcesis Romanæ, sed totius Ecclesiæ Catholicæ, novam fidem post Nicænam condere. Itaque per Cathedram Petri, non solus Damasus potest intelligi. Supra docui per Mosis Cathedram doctrinam legis Mosaïcæ, & per Petri Cathedram doctrinam Evangelicam & Apostolicam significari, quæ non uni Petro, sed omnibus Apostolis & Episcopis Apostolorum successoribus in commune & individuè tradita est. Hinc fit ut in Conciliis Generalibus sæpè definitiones Patrum appellentur *Doctrina Apostolica*, ut suo loco monuimus. Vide caput 1. hujus libri. Jam dixi hanc interpellationem Hieronymi eò tendere ut habeat explicationem fidei Nicænæ: ultròque concedo adversariis, Papam posse interpretari jus divinum, naturale & Canonicum, sed in ordine ad regimen aristocraticum. Sic legimus in antiqua lege Pontifices jus habuisse interpretandi & exequendi legem divinam.

XXVI. Eamque ob causam Caïphas Joannis xi. *cùm esset summus Pontifex anni illius prophetavit, quòd expediret ut unus homo moreretur pro populo, ne tota gens periret.* Quem ad locum Augustinus tractatu 49. in Joannem, *Hic docemur*, ait, *etiam homines malos prophetiæ spiritu futura prædicere: quod tamen Evangelista divino tribuit Sacramento, quia Pontifex fuit, id est, summus Sacerdos*: hæc ille, non personæ, sed officio sacerdotali tribuens quod Caïphas prophetavit. Prophetia autem est species prædicationis atque interpretationis Scripturarum, quod officium omnibus Sacerdotibus veteris legis & præsertim summo Sacerdoti competebat. Deuter. 17. *Veniesque ad Sacerdotes Levitici generis, qui indicabunt tibi judicii veritatem.* Undè Glossa in caput 6. ad Ephesios. *Dedit quosdam quidem Apostolos, quosdam autem Prophetas, &c. Ambrosius* (inquit) *in novo testamento Prophetæ dicuntur explanatores Scripturarum. Certè multi ex Prophetis prædixerunt Christum oportere mortem pati, & ita intrare in gloriam suam*, Psal. 21. Isaiæ 58. & Danielis 9. ✝. 16. idque est quod Caïphas, quamquàm aliud agens, interpretatur. Non est hîc prætereundum multos ex recentioribus hanc Caïphæ prophetiam frustrà ostentui habere, ut confirment esse credendum Papæ tanquàm Judici infallibili controversiarum: & ita quidem B. Thomas quodlibeto 9. in fine articuli 16. ubi ait *magis standum judicio Papæ, ad quem pertinet determinare de fide quam in judicio profert, quàm opinioni quorumlibet sapientum Scripturas allegantium.*

Et in exemplum profert Caïpham : sed loquitur conformiter ad sua principia, quoniam scribit Papam constitutum à Christo infallibilem Ecclesiæ Monarcham : quod Aquinati negamus. Accedit Caïpham loqui congruenter ad sacras Scripturas juxta cap. 17. Deuteronomii supra explicatum. Profectò Gersonius lib. de examine doctrinarum parte 1. considerat. 5. contrariam sententiam D. Thomæ asserit. *Staret* (inquit) *quòd aliquis simplex non auctorisatus esset tam excellenter in sacris litteris eruditus, quòd plus esset credendum in casu doctrinali suæ assertioni, quàm Papæ declarationi.* Item Panormitanus extravagant. *De electione cap. Significasti, docet dictum unius privati præferendum dicto Domini Papæ, si ille moveatur melioribus rationibus, &c.* Certè quando Pontifex est solummodò interpres & exequutor legis divinæ & naturalis, si ejus sanctiones & decreta juri divino & naturali adversentur, ei palàm in faciem resistere licet, ut idem Gersonius asserit loco citato. Si enim Apostolus, ut Canonem Hierosolymitani Concilii de legalium observatione præstaret integrum, B. Petro in faciem restitit : quantò magis id licet, ubi jus divinum & naturale palàm violatur : *tum enim satius est scandalum nasci, quàm veritatem deseri cap. Qui scandalisaverit de Regulis Juris in Decretalibus* : & hactenùs de notione Cathedræ Petri, cujus meminit Hieronymus ad Damasum. Hinc autem pronum est videre, cur idem epist. 8. ad Demetriadem versùs finem, Demetriadi commendet, ut *S. Innocentii PP. qui Apostolicæ Cathedræ Anastasii successor & filius est, teneat fidem.* Tunc enim Pontifices, si quæ nova nasceretur controversia, non eam privato motu aut oligarchico consilio, sed synodicè definiebant, undè illorum Fides erat totius Catholicæ Ecclesiæ Fides.

Porrò argumentum ab Archa Noë claudicat altero pede, quia ducitur à similitudine, nihilque strictè & dogmaticè sumptum aliud significat, quàm eos, qui sunt extra Ecclesiam, sicut qui bacchante diluvio erant extra Archam, perituros. At summus magister Dominus & gubernator Archæ aut navis est Christus, Damasus autem & alii Episcopi sunt remiges, inter quos Papa primum locum sibi jure vendicat. Enimverò sicut Christus est Caput essentiale, sic ab illo totum regimen internum ac essentiale pender, ut supra probavimus. Cæterùm his aliis verbis, *quicumque extra hanc domum agnum comederit, &c.* Hieronymus alludit ad ritum edendi agni Paschalis Exodi 12. quia Dominus cùm percuteret primogenitos Ægypti, soli Israëlitæ qui agnum Paschalem comederant, & sese domi sanguine agni tincti continuerant, incolumes manserant : quæ similitudo ostendit etiam neminem extra Ecclesiam salvari posse, quam Ecclesiam neque solus Papa, neque sola Diœcesis Romana constituit, quando est particularis Ecclesia, ut statim probatur. Demùm hæc clausula epistolæ 58. Hieronymi, Meletius, Vitalis & Paulinus tibi hærere se dicunt, nunc autem duo mentiuntur, aut omnes, ea comprobat manifestò quæ paulò ante dixi pro Theodoreti defensione adversùs Baronium, scilicet Paulinum eo tempore non habuisse litteras Synodicas à Damaso de sua communione cum illo.

Quartò, falsum est Theodoretum petiisse erudiri à Leone Magno de aliqua controversia : solummodò illius opem sicut antea fecerat à Martino Imperatore petebat, ut in integrum restitueretur, quia Dioscorus eum in pseudo-Synodo Ephesina propereà abdicaverat, quòd Anathematismos in B. Cyrillum Alexandrinum scripsisset. De qua re vide historiam nostram Synodi Chalcedonensis.

XXVII. Quintò, sententia Prosperi capienda est juxta praxim suo tempore usitatam, tum enim hæreses quò ampliore atque universaliore sanctorum communione damnabantur, eò magis validiùsque damnatæ censebantur: quocircà ubi aliqua hæresis in aliqua Provincia nascebatur, ad eam damnandam solemne erat contiguarum & affinium Provinciarum & maximè Romanæ Ecclesiæ quæ est caput aliarum consensum & sententiam exposcere. Quod factum est à Patribus Africanis in Milevitano Concilio tempore Innocentii II. cui Zozimus Papa successit ut liquet epist. 93. & 94. Augustini. Præterea contendo hæresim Pelagianorum, cujus Prosper à Bellarmino laudatus meminit, tandem ultimo judicio damnatam in prima Synodo Ephesina, ut claret ex epistola Synodali Patrum Ephesinorum ad Cælestinum Papam, cujus hæc sunt verba. *Porrò autem perlectis in sancta Synodo commentariis actorum in depositione impiorum Pelagianorum & Celestianorum Calestii, Pelagii, Juliani, Persidii, Flori, Marcellini, Orentii, & eadem cum illis sentientium, quæ à pietate tua de ipsis decreta & constituta sunt, judicavimus & nos solida firmaque permanere debere.* Quibus ex verbis patet sententiam Cælestini Papæ robur & firmitatem habere à Concilio universali: *Judicavimus inter nos solida firmaque permanere debere*, inquiunt Patres.

Sextò, locus B. Gregorii nihil planè habet difficultatis, si ad praxim Ecclesiæ primitivæ comparetur, de qua jam sæpè dixi, puta nascentes controversias quæ Synodo Provinciæ definiri non possent, solitas tractari in ampliori Synodo, & solemne fuisse Ecclesiis (sicut omnes unum sumus in Christo, alter alterius membra de se mutuò sollicita, ne sit schisma in corpore) de se invicem curam capescere, & præsertim Romanæ Ecclesiæ propter primatum suum: sic enim communio Sanctorum, & Ecclesiæ unitas suaviter & facilè initur & stabilitur. Hîc locum Gregorii adscribam. *Quia igitur unumquodque salubriter completur officium, cùm fuerit unus ad quem possit recurri Præpositus: idcircò opportunum esse perspeximus in Ecclesiis quæ sub regno præcellentissimi filii nostri Childeberti Regis sunt, secundùm antiquam consuetudinem fratri nostro Virgilio Arelatensi Civitatis Episcopo vices nostras tribuere, quatenùs & Catholicæ fidei integritas, id est, sanctarum quatuor Synodorum Deo protegente solicitâ devotione servetur. Et si inter fratres Consacerdotesque nostros aliqua evenerit fortè contentio, auctoritatis suæ vigore, vicibus nempè Sedis Apostolicæ functus discretâ moderatione compescat: cui etiam injunximus, ut si quarumdam causarum tale fuerit certamen exortum, in quo aliorum præsentiâ opus sit, congregatis sibi in numero competenti fratribus & Coepiscopis nostris salubriter hoc servatâ æquitate discutiat, & Canonicâ integritate definiat. Si quam verò contentionem, quod longè faciat divina potentia, de fidei causa evenire contigerit, aut negotium emerserit, cujus vehemens sit fortasse dubietas, & pro sui magnitudine judicio Sedis Apostolicæ indigeat, examinatâ diligentiùs veritate, relatione suâ ad nostram studeat perducere notionem, quatenùs à nobis valeat congruâ sine dubio sententiâ terminari, &c.* lib. 4. epist. 52. Hic ergo locus demonstrat & confirmat Ecclesiæ Romanæ primatum, nihilque præterea: quarè alia quærenda sunt Bellarmino testimonia, quibus probet solum Papam aut Romanam Ecclesiam secluso aliarum Ecclesiarum consensu esse infallibilem. Non enim S. Gregorius significat, negotia Ecclesiastica alio modo quàm Synodicè examinari & decidi oportere.

Septimò, de Innocentii epistola ad Concilium Carthaginense. Vide quæ hoc ipso capite

capite quart. 2. in responsione ad sextum argumentum Bellarmini observavi. De epistola Leonis Magni ad Thessalonicensem Episcopum, dictum est hoc libro capite primo.

XXVIII. Idem Bellarminus lib. 4. de Rom. Pontifice cap. 2. sub finem dicit hanc sententiam, *Pontificem absque Concilio Generali posse errare & docere hæresim, videri omninò erroneam & hæresi proximam, & tamen ab Ecclesia tolerari*, quæ sententia est Doctorum Parisiensium atque etiam Adriani VI. Alphonsi à castro, & innumerorum aliorum certissima quidem & Catholica: quoniam Christus, ut toto lib. 2. demonstratum est, ampliùsque confirmabitur, claves & potestatem infallibilem decernendi unitati non uni contulit: quæque in contrarium opponit Bellarminus illudunt à petitione principii: & nisi absoluta potestate quam propugnat, armaretur, ei evidenter demonstraremus nos posse justissimè & verissimè de illius erronea opinatione id confirmare quod falsò scholæ Parisiensi affingit. Hoc enim liquet ex praxi Ecclesiæ primitivæ servatâ sub octo Generalibus Conciliis, de qua aliàs: Deus optime maxime! in quæ nos tempora reservasti, ut falsæ æquè erroneæ opiniones confidentiùs veris atque Orthodoxis asserantur, avidiùsque recipiantur: hoc autem accidit, tum quia falsa probabiliora sunt veris, tum quia innumeri homines magnam indè commodorum segetem emetunt, quibus si privarentur, Bellarmini opinio frigeret, vide cap. 1. libri 1. num. 13.

XXIX. At cap. 3. ejusdem libri 4. de Rom. Pontifice hanc defigit propositionem. *Summus Pontifex cùm totam Ecclesiam docet in his quæ ad fidem pertinent, nullo casu errare potest.* Quam probat & cap. 22. Lucæ, enumeratis omnibus circumstantiis colloquii Domini cum Petro: primùm, quia unicam tantùm personam designarit bis dicendo, *Simon Simon*, & toties ingeminando pronomen secundæ personæ *tu*: *rogavi pro te, fides tua*, & tu aliquando conversus confirma fratres tuos. Quorsum enim hæc inculcavit Christus, nisi ut ostenderet aliquid Petro hâc Christi oratione? Ego rogavi pro te Petre, &c. Secundò, cùm Dominus cœpisset loqui in plurali, *sathan expetivit ut cribraret vos*, continuò mutatâ formâ loquendi ait: *Ego autem rogavi pro te: quare hic ut cœperat Dominus non pluraliter loquitur, si de tota Ecclesia sermo erat, & si pro tota Ecclesia rogabat? Tertio, Christus pro illo rogat cui ait: & tu aliquando conversus. At hoc nullo modo potest toti Ecclesiæ convenire, nisi dicamus totam Ecclesiam aliquando esse pervertendam ut postea iterum convertatur. Quarto, pro illo rogat cui ait, confirma fratres tuos: at Ecclesia non habet fratres quos debeat aut possit confirmare. Nam omnes Fideles sunt Ecclesiæ filii non fratres. Quintò, ut eorum occurrat objectioni, qui perhibent hunc locum, ego rogavi pro te ut non deficiat fides tua, &c. de solo Petro nominatim non de successoribus Petri intelligi (quoniam alioqui oporteret hæc verba, & tu aliquando conversus, convenire similiter Petri successoribus, ac proinde sensum esse, omnes Petri successores debere etiam aliquando Christum abnegare)* ut inquam huic occurrat objectioni, *Respondet To conversus non referri ad pœnitentiam Petri; sed ad tentationes aliorum discipulorum: ita ut sensus sit, tu Petre cujus fides non potest deficere, quando videris aliquos nutantes & vacillantes, ad eos conversus illos confirma. Dico secundò To conversus à negatione, non necessariò convenire successoribus Petri ut convertantur à peccato abnegationis Christi, sed tamen eis necessario convenire ut fratres confirment. Nam converti à peccato non convenit hominibus, nisi quatenùs privata persona sunt, &*

*ideo personale donum est: at confirmare fratres convenit homini ut caput est, & princeps aliorum, & ideo transit ad successores.* Vallius eadem penè habet ad verbum lib. de suprema potestate parte 2. quæst. 1. fol. 218. Deindè Bellarminus ex cap. 16. Mathæi revocat Petrum esse petram & fundamentum Ecclesiæ.

His subjungit aliquot Pontificum testimonia, ut Lucii I. Papæ & Martyris epist. 1. ad Episcopos Hispaniæ, quâ asserit Romanam Ecclesiam numquam errasse, nec hæreticis novitatibus depravatam succubuisse, secundùm hanc pollicitationem Domini, ego rogavi pro te, &c. Adjungit & testimonium Felicis I. epistolâ ad Benignum, Item Leonis Magni sermone 3. de assumptione, Agathonis Papæ, Nicolai I. Leonis IX. & Innocentii III. Item D. Bernardum epist. 190. ad Innocentium II. super Petri Abaillardi novitatibus ita scribere, *oportet ad vestrum referri Apostolatum pericula quaque & scandala emergentia in regno Domini, & præsertim quæ de fide contingunt; dignum namque arbitror ibi potissimum resarciri damna fidei, ubi non possit fides sentire defectum. Hæc quippe hujus prærogativa Sedis: cui enim alteri aliquando dictum est, ego rogavi pro te Petre ut non deficiat fides tua? ergo quod sequitur à Petri successoribus exigitur: & tu aliquando conversus confirma fratres tuos.*

Attexit Origenem in caput 16. Mathæi dicere, *manifestum esse quamquàm non exprimatur, quòd nec adversùs Petrum, nec adversùs Ecclesiam portæ prævalere poterunt inferorum. Nam si prævalerent adversùs petram in qua Ecclesia fundata erat, contra Ecclesiam prævalerent.* Item Theodoretum asserere, *Sanctam Sedem Romanam semper heretici furoris expertem permansisse* epistolâ ad Renatum Presbyterum Romanum. Similiter Augustinus psalmo contra partem Donati, *ipsa est petra* (inquit) *quam non vincunt superbæ inferorum portæ.* Deindè ad incudem oraculum Christi, *pasce oves meas*, revocat; contenditque soli Petro dictum, sicut & *ego rogavi pro te ut non deficiat fides tua.* Præterea argumentatur ab incommodo, quòd sæpè cogi non possit Concilium Generale, ut primis trecentis annis flagrantibus persequutionibus Ethnicorum, & sine dubio talem statum Ecclesiæ potuisse perseverare usque ad finem mundi. Ergo (inquit) debet esse in Ecclesia aliquis Judex alius, qui errare non possit præter Concilium Generale. Accedit quòd si in Generali Concilio Patres inter sese, aut ab ipso Pontifice Præside dissiderent, nullus tunc esset Judex: neque in eo casu Concilium Judex esse potest: quia Concilia cùm à Pontifice dissentiunt errare possunt, & errant de facto, ut patet de Ephesino secundo & aliis. Concludit ergo Deum videri defuisse in necessariis, nisi certum atque infallibilem Judicem reliquisset: & videri minùs bene Ecclesiæ quàm synagogæ providisse, cui dederat oraculum *Urim & Thummim* Exodi 28. quæ in rebus dubiis consulebantur à summo Sacerdote qui responsa populo dabat. Demùm subjicit omnes alias Sedes Patriarchales Romanâ exceptâ defecisse à fide, idque usu venire, quia Christus oravit ne fides Petri deficeret. Adnectit Romanum Pontificem multas hæreses damnavisse sine Generali Concilio, ut Pelagii, Priscilliani, Joviniani, Vigilantii, &c.

Summa Collectionis Bellarmini est, debere esse in Ecclesia Judicem qui subitò & facilè adiri possit ad nascentes controversias definiendas: quique, si habeantur Concilia, Patres dissidentes ad concordiam adigere, eisque silentium imponere valeat. Quæ omnia argumenta solo Elencho petitionis principii fulciuntur: siquidem supponunt Ecclesiam conservari non posse, nisi Papa successor Petri sit absolutus infallibi-

lis Monarcha. Sed ad singula veniamus :* Primùm, quod de singularibus circumstantiis Petri personam privatim cum exclusione aliorum Apostolorum designantibus objicit : sese quidem ant alios frustratur Elenchi ignoratione, & à divisis ad conjuncta : hîc enim facienda est harmonia omnium Evangeliorum, & conjunctim omnia legenda, ut sensus genuinus eliciatur : quia unus Evangelista rem unam, alius aliam exprimit : estque certissimum, ac Fide Catholicâ tenendum, primò Christum omnibus Apostolis collectim, deindè seorsim Petro loquutum, Mathæi 26. *Omnes vos scandalum patiemini in me in ista nocte, scriptum est enim : Percutiam Pastorem & dispergentur oves gregis.* Item Lucæ : *Ecce Sathanas expetivit vos ut cribraret sicut triticum* : en pronunciatio periculi imminentis : deindè Joannis 17. omnibus etiam auxilium & gratiam pollicetur : *Pater sancte serva eos in nomine tuo quos dedisti mihi : ego custodivi & nemo ex eis periit, nisi filius perditionis, ut scriptura impleatur : non rogo ut tollas eos de mundo, sed ut serves eos à malo, &c. Non pro eis autem rogo tantùm, sed pro eis qui credituri sunt per verbum eorum in me, ut omnes unum sint, &c.* Quæ ad omnes generatim spectant. Hæc verò alia privatim ad Petrum, quem Dominus prævidebat graviore lapsu ruiturum, eo quòd eum Diabolus deberet vehementer percellere, usque adeò certè, ut ter Magistrum abnegaturus esset etiam cum juramento & anathemate : quocirca majore Dei auxilio opus habebat. Undè Christus illum nominatim sic affatur : *Simon Simon, ego rogavi prò te ut non deficiat fides tua, tu autem conversus, &c.* Quæ tam clara sunt, ut impossibile sit Bellarminum doctissimum Theologum hæc non vidisse. Ex quo relinquitur illum de industria notissimæ veritati obsistere, quod peccatum est in Spiritum sanctum.

Secundò, dum obtendit Dominum cœpisse loqui numero multitudinis, deindè confestim mutatâ formâ loquendi singulariter affari Petrum, hoc satis intelligitur & exploditur primâ responsione : quia, ut dixi, concordanda & conjungenda simul sunt Evangelia. Præterea, ut rectè monet Joannes Major in cap. 18. Mathæi, nihil repugnat in eodem textu unam partem, scilicet lapsum Petri de solo Petro capi, deindè gratiam Christi, ne ejus fides unquàm deficeret, utque fratres confirmet extendi ad totam Ecclesiam, quam Petrus repræsentabat propter primatum quem habuit in discipulos, quandoquidem favores ampliandi & rigores restringendi : ideòque abnegatio uni & soli Petro propria, facultas verò confirmandi fratres omnibus Apostolis, imò etiam & LXXII. discipulis proportionatim & respectivè convenit juxta Domini promissa, qui Joannis 17. unà cum Sacerdotii sui collatione clarificavit & sanctificavit ordinem hierarchicum, ut esset lux mundi & sal terræ, Mathæi 5.

Tertiò, quòd Bellarminus vim facit in his verbis, *& tu aliquando conversus*, urgetque nullo modo dici posse toti Ecclesiæ convenire, &c., pura puta est argutia indigna Theologo, quoniam *Tu* confirma fratres tuos, non collectim de tota Ecclesia, quæ est *columna & firmamentum veritatis*, sed disjunctim & seorsim de quibusdam discipulis, qui tempore passionis & mortis Christi opus habebant confirmatione, intelligi debet. Hæc autem argutia plussatis ex responsione ad primum & secundum depellitur. Nam quotusquisque B. Virginem matrem Domini, & Lazarum, quem aliquot diebus ante passionem suam à mortuis suscitarat, fidem amisisse tempore passionis nisi impius credat? quod ipsum pariter de B. Joanne Evangelista tenendum arbitror, eamque ob rem Christum

illi matrem suam commendasse, saltem hanc unam ex causis esse, cur ei commendarit.

Ad quartum, fallit æquivocatione vocis, dum perhibet Ecclesiam non habere fratres quos confirmet; siquidem Ecclesia plerumque pro cœtu omnium Fidelium, & aliquando pro solo ordine hierarchico sumitur. Cùm ergò Dominus ordini hierarchico facultatem fratrum confirmandorum impertiat, certè partes Sacerdotum sunt Christianos in fide confirmare: quoniam mittuntur ad prædicandum Evangelium tanquàm Pastores ad oves & Pedagogi ad discipulos, Joannis 20. sicut misit me Pater, & ego mitto vos. Ite docete omnes gentes, &c. Mathæi & Marci ultimo.

Quintò, Bellarminus cum seipso pugnat, dum ait Tò *conversus non referri ad pœnitentiam Petri, sed ad tentationes aliorum discipulorum, &c.* Nam meminisse debuit se tertio argumento nominatim dixisse Christum pro illo singulariter rogasse, cui dixit, *& tu aliquando conversus, hocque non posse toti Ecclesiæ sed uni Petro sigillatim convenire: quia sequeretur totam Ecclesiam esse aliquando pervertendam ut posteà iterùm converteretur.* Cùm ergo hîc quærit effugia sophistica, obtendens hæc verba, tu aliquando conversus non referri ad pœnitentiam Petri, sed ad tentationes discipulorum: verùm de hujus loci dogmaticâ interpretatione, *ego rogavi pro te*, infra lib. 4. cap. 5. disputabitur.

Sextò, quod ex cap. 16. Mathæi inducit Petrum ejusque successores esse petram & fundamentum Ecclesiæ, &c. supra hoc ipso capite quæst. 1. fusè explicatum est.

Septimò, de testimoniis Pontificum Romanorum in sua causa, quibus efficere nititur, hoc Ecclesiæ Romanæ indultum esse à Deo privilegium, ut numquam errare possit in fide, quia dictum est Petro, ego rogavi pro te Petre ut non deficiat fides tua. Primùm oppono Tò Ecclesia Romana nomen esse æquivocum, de quo infra lib. 4. cap. 4. Secundò epistolas quæ Lucio & Felici I. Martyribus tribuuntur, ex illarum esse numero, quæ Synodum Nicænam præcesserunt, dubiæque sunt fidei, teste ipsomet Bellarmino lib. 2. cap. 14. de Romano Pontifice statim initio. Tertiò tantùm inesse fidei omnibus epistolis genuinis Pontificum contendo, quantùm & juri divino, naturali & Canonico consentiunt, ut aliàs ostendimus.

XXX. Octavò, ad auctoritatem S. Bernardi rependo, quotquot in rebus ad fidem spectantibus Papæ præsidium implorant, id de Sedis Apostolicæ & Cathedræ Petri auxilio capi debere, juxtà praxim Ecclesiæ primitivæ superiùs explicatam in analysi epistolâ Hieronymi ad Damasum PP. D. autem Bernardum ad hunc sensum loqui: quando optimè sciret paulò ante causam Berengarii Synodicè non privato motu Papæ definitam fuisse. Ampliùs insto eundem Bernardum lib. 4. cap. 5. de consideratione ad Eugenium docere Cardinales institutos esse ut orbem judicarent, ac proinde de toto orbe deligi & assumi debere: continuòque Collegium Cardinalium esse tanquàm Breviarium & Epitomam Concilii Generalis: & summo Pontifici in definiendis controversiis velut aristocraticum consilium debere assidere: idque si ut par & æquum est fiat, posse quodammodo aristocratico regimine & Synodali judicio æquipollere. Quapropter cuncta argumenta, quibus adversarii probare volunt Ecclesias particulares consuevisse habere perfugio summum Pontificem dum aliquæ suboriuntur controversiæ, non probant unum & solum Papam cum oligarchico consilio, aut etiam unam & solam Ecclesiam Romanam secluso aliarum Ecclesiarum consilio & consensu esse infallibilem. Enimverò longè aliud est Petri Cathedra aut Sedes Apostolica & aliud Papa, aut diœcesis Romana, ut infra probabitur.

Nonò, in textu Origenis, quem citat Bellarminus, non tantùm dicitur portis inferi nequaquam prævalituras adversùs unum & solum Petrum, verumetiam contra alios Apostolos & discipulos, omnésque Fideles, id est, contra totam Ecclesiam collectim sumptam: & ita hic textus nihil Bellarmino opitulatur, sicut nec etiam quod Origenes asserit portis inferni non prævalituras contra petram in quam Ecclesia fundata est: hoc enim est æquivocum, & ut lib. 2. omnium Patrum consensu probavimus, vel de Christo petra essentiali, vel de fide à Petro edita, dogmaticè, aut etiam de persona Petri, oratoriè intelligi potest; suntque alia argumenta clariora & validiora pervestiganda adversariis, si suum dogma de Papæ infallibilitate velint defigere.

Decimò, in meis operibus Theodoreti epistola, quam laudat Bellarminus, non extat, & dato quòd ita habeat, ut scribit *S. S. Romanam semper hæretici furoris expertem fuisse*, &c. oppono *tò* Sedem Romanam nomen esse æquivocum, nec pro solo Papa, ejusque oligarchico consilio capi, ut lib. 4. demonstrabitur. Nam apprimè Theodoretus noverat Liberium Papam Arrianismo subscripsisse, idemque est judicium de textu Augustini Psalmo contra partem Donati, *ipsa est petra quam non vincunt superbæ inferorum portæ*: siquidem *tò petra* homonymum est & Augustino potissimum significat Christum, ut lib. 2. docuimus.

Undecimò, hic textus, *pasce oves meas*, supra dogmaticè explicatus est lib. 2. cap. *6.* hocque ipso libro & capite quæst. 1. adversùs eundem Bellarminum.

Duodecimò, incommoda quæ fingit Bellarminus mera sunt commenta, aliásque docui numquam pejus contigisse Ecclesiasticæ disciplinæ & moribus Christianorum, præsertim Clericorum, quàm ab eo tempore quo aristocraticum regimen oppressum est, & in ejusdem locum absoluta Monarchia invasit: idque neminem latet, modò notitiam habeat Ecclesiasticæ historiæ. Nec mirum profectò hæc usu venisse: qui enim à norma regiminis à Christo positi recedit, ponit carnem brachium suum, humanásque adinventiones pro divinis substituit. Hinc ille splendor & pompa Curiæ Romanæ, in maximo omnium Ecclesiarum luctu.

XXXI. Decimò tertiò, quamquàm primis trecentis annis Concilia Generalia haberi non potuerint ob persequutiones, nihilominùs frequenter ubique terrarum celebrabantur Synodi Provinciales, quibus hæreses nascentes profligatæ sunt: non quidem à solo Papa aut ab aliquo privato ejus, sed nativo Ecclesiæ Concilio instituto à Christo, Mathæi 18. ***Amen dico vobis, quæcumque alligaveritis super terram, &c. ubi enim fuerint duo vel tres congregati in nomine meo***, &c. Quocirca Bellarminus lib. 1. de conciliis cap. XI. asserit ***medium ordinarium institutum à Christo ad promerendos afflatus divinos, esse Synodum unam vel plures, parvam aut magnam: nullamque hæresim extinctam fuisse unquam absque alicujus Synodi celebratione***: Nam facienti quod in se est Deus non denegat gratiam. Undè Patres Nicæni cùm experti essent quàm hoc remedium salutare & necessarium esset, divinitus sanxerunt ut annuatim bis haberentur Synodi Provinciales can. 5. Quòd si in ejusmodi Synodis controversiæ minùs sufficienter definiri possent, ad ampliorem atque universaliorem communionem Sanctorum deveniebatur, ut docui aliàs, præsertim lib. 1. historiæ Conciliorum Generalium. Quibus positis satisfit quoque Vallio qui lib. 1. de suprema potestate parte 2. quæst. 2. eadem planè quæ hîc Bellarminus obtrudit.

Decimò quartò, causam suam interimit, affirmans Ecclesiam potuisse usque ad finem

mundi gubernari eo modo quo in primitiva Ecclesia tribus primis trecentis annis. Tunc enim Episcopus Romanus non habebatur pro Monarcha, sed pro primate Episcoporum Can. 6. Niceno, 3. Constantinopolitano & 28. Chalcedonensi: regimen verò planè erat aristocraticum, & Episcopus Romanus cum aliis, quisque in suo Episcopatu Canones mittebant in rem judicatam, omnesque rationem reddebant rerum à se gestarum in suis privatis diœcesibus, si fortè aliquis etiam minimus quisque de gravamine conquereretur: tum enim Episcopi austerè atque monarchicè ut hodie non imperabant. Per quos autem stet, cur hæc æquanimitas regiminis minimè servetur, omnium optimè novit Bellarminus, & Vallius primâ parte libri de suprema potestate quæst. 2. versus finem sic declarat. *Dicam in transcursu*, ait, *Vigerium & similis farinæ homines cùm Monarchiam Ecclesiæ usque adeò imminuant ac deprimant, magnam Ecclesiæ injuriam facere: ab eo enim tempore quo propter novas quorumdam opiniones Concilia Generalia suspecta esse cœperunt Pontificibus, & ipsi indicere & congregare abnuerunt.* Certè quamdiù Concilia liberè & aristocraticè habita sunt, impossibile fuit Episcopis omnia privato motu statuere in suis diœcesibus ut hodie Pontificis imitatione omnes decernunt: quòd autem Vallius auctoritatem Concilii supra Papam novis adscribit opinionibus, cæcutit: quia aristocraticum regimen antiquitate certat cum Evangelio; contra autem absoluta Papæ Monarchia est commentum adulatorum & imperitorum hominum.

Decimò quintò, controversiæ atque dissidia, si quæ oriebantur inter Patres, aut ab illis ipsis ampliore Concilio, aut ab ipsis Imperatoribus decidebantur: qui eam ob causam intererant Synodis, aut Judices & Senatores aliquos mittebant in eum finem: lege acta Synodi Chalcedonensis: itaque mera est petitio principii arguere Deum defuisse Ecclesiæ in necessariis, nisi Papam absolutum Ecclesiæ Monarcham effecerit.

XXXII. Decimò sextò, argumenta quæ à lege Mosaïca ducuntur non semper vera sunt, propter discrimen naturæ utriusque legis. Siquidem populus Judaïcus partim ordinariè secundùm legem scriptam & datam à Mose, partim extraordinariè per Prophetas & consuetudinem Oraculorum *Urim & Thummim* gubernabatur. At Christiani solummodò reguntur lege ordinariâ positâ in Evangelio, & secundùm principia legis naturalis, atque regulas Aristocratici regiminis Ecclesiæ: & si quando Deus aliquid extraordinariè alicui revelet, id lege ordinariâ, divinâ & naturali, examinari atque probari necesse est.

Decimò septimo, illudit Elencho fallaciæ accidentis & consequentiæ probationis, objiciens cæteras Sedes Patriarchales exceptâ Romanâ defecisse à fide: his dum animum adjicio, vix possum oculos à lacrymis continere, mihique subit in mentem dictum B. Pauli, *Noli gloriari adversùs ramos, non tu radicem portas, sed radix te, noli altum sapere*, sed time, Roman. 11. Faxit Deus in æternum inconcussa maneat fides Sedis Romanæ. Certè cùm Scriptura testetur Petrum sedisse Antiochiæ Gal. 2. & solo testimonio Patrum constet sedisse Romæ, non potest validum duci argumentum pro infallibilitate Romanæ Sedis contra Antiochenam ex collectionibus Bellarmini: quia tantumdem usui esse possunt Sedi Antiochenæ quàm Romanæ: attamen illâ defectâ fide, mittamus ergo hæc arcana soli divinæ sapientiæ cognita: venient tempora quibus dicetur, *Ecce hic est Christus, ecce illic est, nolite credere, ecce enim regnum Dei intra vos est*, Mathæi 24. & Lucæ 17. ubinam tum erit Sedes Romana? Certè Christus Mathæi 28.

pollicetur se tandiu adfuturum Ecclesiæ, quandiu mandata sua servabit. *Ite docete eos servare omnia, quæcumque mandavi vobis, & ecce ego vobiscum sum omnibus diebus usque ad consummationem seculi*, quæ pollicitatio totam Ecclesiam respicit, non privatim Sedem aut Diœcesim Romanam, ut immutabiliter Christi præcepta servet.

XXXIII. Decimò octavò fallit à divisis ad conjuncta, dum soli Pontifici Romano attribuit extinctionem hæresum, quæ Synodicè in Conciliis Provincialibus damnatæ sunt, antequam possent haberi Concilia Generalia : Deus enim qui nunquam deest in necessariis, flagrantibus persequutionibus ita voluit hæreses opprimi : & postquam Imperatores nomen dederunt Christo, voluit Deus id Generalibus Conciliis fieri, ut universalis Sanctorum communio iniretur, atque omnes Ecclesiæ inter se coirent, ac sese mutuò ad virtutem, pietatem & charitatem abundantiùs excitarent : similiter ab eo tempore quo liberè & aristocraticè celebrari desierunt, summâ Dei providentiâ Universitates & Collegia Doctorum excitata & erecta sunt in tota Europa : ubi Theologiæ & cæteræ artes liberales aristocraticè tractatæ fuerunt : sicque per quandam analogiam Universitates vicem Synodorum quodammodò suppleverunt : ac sese erroribus nascentibus opposuerunt, & jus commune sanamque doctrinam in hunc diem propugnarunt. Nam exempli gratiâ, ubi Bonifacius VIII. sibi utriusque gladii potestatem jure divino arrogavit, Gallicana Ecclesia & Parisiensis Academia Bonifacio acriter obstitit : nascente hæresi Lutheri & Calvini Academiæ vicem Synodorum compensarunt, in eamque rem extant Parisienses atque Lovanienses articuli, quos qui legerit consideratè, videbit quidem magno usui fuisse Tridentinis Patribus. Certè ex Calvini institutione liquet Doctores Sorbonicos omnem vim ac primam oppressionem istius hæreseos sustinuisse ac repressisse in Galliis ; nulla enim est pagina in qua Calvinus cum Sorbonicis Doctoribus non acriter colluctetur. Gersonius tractatu de resolutione circa materiam excommunicationum & irregularitatum docet aliquot Doctorum sententias satis esse ad consulendum conscientiis aliquâ emergente controversiâ, quoad Ecclesia aliter statuat & provideat : & tractatu de examinatione doctrinarum parte 2. consider. 5. declarat, quàm sit necessarium studia Theologiæ libera institui & conservari quasi in fonte, & ad hoc faciendum Principes universos Christianitatis frustra interpellat & sollicitat : quia hodie sive inter Ecclesiasticos, sive inter Laïcos, nemo ejus rei curam capescit, undè Academiis omnibus Europæ cum aristocratica libertate tractandi Theologiam oppressis, nihil posthac supererit libertatis in Ecclesia : idque fenestram aperiet innumeris novitatibus abusivis & doctrinis pestilentibus : quarum jam specimen videmus : adeò ut *nemo ampliùs doctrinam Catholicam de potestate clavium immediatè concessa Ecclesiæ, deque suprema & independente politica potestatis auctoritate tueri audeat* ; quin hæc solemnia audiat schismaticus, hæreticus, perduellis, &c.

XXXIV. Sed revertor ad analysim nostram : siquidem Bellarminus lib. 4. de Romano Pontifice cap. 4. contendit Ecclesiam Romanam etiam ut particularem diœcesim errare non posse in fide : idque probare tentat iisdem penè argumentis, quibus antè probavit Papam errare non posse in fide : adjungit Cypriani epist. 55. ad Cornelium contra Felicissimum & Fortunatum : *Navigare audent ad Petri Cathedram atque Ecclesiam principalem, undè unitas Sacerdotalis exorta est &c. nec cogitare eos esse Romanos, quorum fides Apostolo prædicante laudata est, ad quos perfidia habere non possit accessum.*

Subnectit Hieronymum lib. 3. Apologiæ contra Rufinum. *Scito* (inquit) *Romanam Fidem Apostolicâ voce laudatam ejusmodi præstigias non recipere, etiamsi Angelus aliter annuntiet, quàm semel prædicatum est, Pauli auctoritate munitam non posse mutari*: Gregorium Nazianzenum. *Vetus Roma ab antiquis temporibus habet rectam Fidem, & semper eam retinet, sicut decet Urbem quæ toti orbi præsidet semper de Deo integram Fidem habere.* Addit Martinum V. in Bulla semper approbatione Concilii Constantiensis comprobata à Patribus, declarare eos esse hæreticos qui de Sacramentis aut Fidei articulis aliter sentiunt, quàm Romana Ecclesia sentiat. Item Sixtum IV. damnasse articulos Petri Oxoniensis, quorum unus erat, Ecclesiam Urbis Romæ posse errare: hincque concludit piam & probabilissimam esse sententiam Petri, Sedem & Cathedram immobiliter urbi Romæ conjunctam, consequenterque Romanam Ecclesiam non posse errare nec deficere.

Præterea cap. 6. ejusdem libri 4. statuit esse probabile, & piè credi posse summum Pontificem etiam ut peculiarem personam non modò ut Pontificem nullo modo in hæresim cadere aut aliquid erronei contra fidem posse docere. Sed ego miror doctissimo Bellarmino tam futilia argumenta in mentem nedum in calumniam venire potuisse, cùm sint planè æquivoca, oratoria & sophistica: quandoquidem huic ruinoso innituntur principio: quòd Christus B. Petrum infallibilem Ecclesiæ Monarcham constituerit, atque infallibilitatis privilegium ad Petri successores transmiserit: quæ falsa esse præcedentibus quæstionibus docuimus, & consequenter hi omnes conatus Bellarmini evanescunt. Verumtamen, quia nobis res est cum procacibus & litigiosis hominibus, omnia scorsim examinabimus. Primò, ad textum hunc Cypriani, *navigare audent ad Petri Cathedram, &c.* supra lib. 2. in analysi testimoniorum Cypriani & lib. 3. cap. 13. monuimus per Petri Cathedram doctrinam legis Evangelicæ ab Apostolis traditam, & dehinc synodicè constitutam juxta morem ab Apostolis edoctum intelligi: siquidem sæculo Cypriani & sequentibus, quibus octo prima Concilia Generalia celebrata sunt, Episcopi Romani nihil privato motu decernebant, sed omnia Synodicè & Aristocratico regimine constituebantur: quarè idem Cyprianus epist. 55. ad Cornelium memorat *florentissimum Clerum Romanum cum Cornelio PP. præsidere*, id est, gubernare Ecclesiam. At de fide Romanorum quam magnis effert laudibus Apostolus cap. 1. ad Romanos, hæc æquivocatione laborant, neque usui esse possunt constituendo dogmati. Quid enim potest ex eo inferri quòd Paulus zelum & fidem Romanorum laudavit. Certè nullâ Theologiæ aut Dialecticæ regulâ doceri potest id duraturum in æternum. Verba pendamus. *Primùm quidem gratias ago Deo meo per Jesum Christum pro omnibus vobis, quia Fides vestra annuntiatur in universo mundo.* Certè eadem fermè refert de Thessalonicensibus 2. epist. cap. 1. ubi ait: *Factos formam omnibus credentibus in Macedonia & Achaia, ita ut indè personaverit sermo Domini, & in omni loco fides eorum ad Deum profecta sit.* Porrò, cùm Roma caput esset Imperii, eòque ex omnibus mundi partibus homines confluerent, certum est quamprimùm Evangelium ibi publicatum est, omnibus aliis gentibus & populis innotuisse: idque est, si mentem Apostoli ad litteram capiamus, quod hæc verba sonant, quia *Fides vestra annuntiatur in universo mundo.* Item Paulus eorum zelum laudat, ut eis faciliùs quæ statuerat, persuaderet. Annuoque lubens Romanos ardenter

denter Evangelium amplexos. Hoc enim ſanguis innumerorum Martyrum qui Romæ paſſi ſunt teſtificatur. Sed Cyprianus narrat *perfidiam iſtuc habere non poſſe acceſſum?* Oppono hæc eſſe æquivoca & ad ea quæ paulò ante dixerat referenda, cùm de mendaciis Fortunati pſeudo-Epiſcopi & aſſeclarum ageret: qui quidem ut Cornelium præoccuparent, *antea Romam cùm mendaciorum ſuorum merce navigarant, quaſi veritas poſt eos navigare non poſſet quæ mendaces linguas rei certa probatione convinceret, atque hæc eſt frater Corneli, vera dementia non cogitare neſcire quòd mendacia non diu fallunt, noctem tamdiu eſſe quamdiu illuceſcat, &c.* Siquidem quamquàm Fortunatus à quinque tantùm pſeudo-Epiſcopis cooptatus fuiſſet, retulerat tamen Cornelio ſe canonicè à viginti quinque Epiſcopis Orthodoxis delectum: cujus fraudis cùm Cornelius Cyprianum feciſſet certiorem, hic jure meritoque Cornelio gratulatur, quòd apud eum perfidia nullum acceſſum habuerit. Vide Lector Cypriani epiſtolam 55. ad Cornelium & me omni fide inpoſterum abdica, ſi ulla in re me tibi prudenter & conſultò verba dare cognoveris.

Secundò, locus Hieronymi in alienum pariter ſenſum detorquetur à Bellarmino. Cùm enim aliquot homilias Origenes in latinum tranſtuliſſet, atque Ruffinus ſcripſiſſet ſic converſas eſſe à Hieronymo, ut nihil in illis eſſet, quod à fide Catholica diſcreparet, & tamen eoſdem libros Origenis ut hæreticos criminaretur, atque alias ejuſmodi præſtigias adversùs Hieronymum publicaret, quo ejus fidem ſuſpectam Romæ efficeret: tandem Hieronymus ad Ruffinum ita ſcribit. *Scito Romanam fidem Apoſtolicâ voce laudatam iſtiuſmodi præſtigias non recipere: etiamſi Angelus aliter annuntiet, quam ſemel prædicatum eſt Pauli auctoritate munitam non poſſe mutari.* Cæterùm quod Hieronymus hoc in loco præſtigias Ruffini vocat, paulò ante *argutiarum ſtrophas* nominavit: vis ſcire totas argutiarum tuarum *ſtrophas, & vulpecularum inſidias quæ habitant in parietinis, &c. eloquentiam meam fers in Cœlum ut fidem in cœnum deprimas, &c.* Ut ut ſit, locus eſt oratorius & ambiguus, & qui nullo modo ad Bellarmini propoſitum conducit.

Tertiò, Gregorius Nazianzenus rectè dicit Romam ab primis Apoſtolorum temporibus habere rectam fidem, & eam ſemper retinere, &c. quod de ſuo tempore intelligit: non enim agit prophetam, neque de futuro loquitur, neque etiam de Papa ſigillatim ſumpto, quippè qui optimè ſciret Liberium ſubſcripſiſſe Arrianiſmo.

Quartò, in Bulla Martini V. nomen Romanæ Eccleſiæ non pro ſola Diœceſi Romana, ſed pro tota Eccleſia Catholica capitur, juxtà decretum Conſtantienſis Synodi ſeſſione 8. articulo 41. errorum Joannis Wicleff.

Quintò, de Petro Oxomenſi infra lib. 4. cap. 4. diſputabitur cum Vallio.

Eodem lib. 4. de Romano Pontifice à capite 8. contra eos velitatur, qui ex hiſtoriis probant multos Pontifices aut idololatras ut Marcellinum, aut hæreticos ut Liberium Honorium, &c. Quâ in re nolo ego morari, neque etiam in multis aliis quæſtionibus quas contra hujus temporis hæreticos agitat: quoniam de illis multa eſt inter Catholicos difficultas.

XXXV. At cap. 22. quærit utrùm Chriſtus juriſdictionem Eccleſiaſticam ſoli ſummo Pontifici immediatè contulerit: & factâ diſtinctione triplicis poteſtatis, nimirùm ordinis Epiſcopalis & Presbyteralis, deindè juriſdictionis in foro interiori & externæ juriſdictionis per cenſuras & legum conſtitutionem: tum demùm cap. 24. ſtatuit omnem ordinariam poteſtatem juriſdictionis exterioris Epiſcoporum, non eis per ordinem,

ſed immediatè à Papa conferri, duas verò aliàs poteſtates, ſcilicet ordinis & juriſdictionis in foro pœnitentiæ per collationem ſacrorum ordinum tribui. Quam diſputationem Vallius quoque lib. de ſuprema poteſtate quæſt. 2. iiſdem pene argumentis poſt Bellarminum ſolicitat: cujus hæ ſunt rationes. Quòd Numerorum XI. cùm ſolus Moſes totum populum regere non poſſet, Deus juſſerit adeſſe LXX. ſeniores, atque abſtulerit de ſpiritu Moſis ut illis daret, unàque populum regerent: ideòque Auguſtinum quæſt. 18. in librum Numerorum obſervare iſtam ablationem ſpiritûs à Moſe non ſignificare diminutionem ſpiritûs & virtutis in Moſe, ſed ablationem ſpiritûs & virtutis à Moſe in ſeniores; volunt enim oſtendere in Moſe reſidere totam auctoritatem, alios autem, ſi quam habent, à Moſe habere. Conſtat autem Pontificem in Eccleſia eum locum habere quem habuit Moſes in populo Judaïco. Hoc ampliùs probat ex cap. 16. Mathæi, *Tu es petra & ſuper hanc petram*. Item Joannis 21. *Paſce oves meas, &c.* quia regimen eſt Monarchicum, & ad hunc modum omnes Monarchiæ regi debent: ita ut ab uno Monarcha tota fluat auctoritas in alios. Quod illuſtrat quatuor ſimilitudinibus quas uſurpat Cyprianus lib. de unitate Eccleſiæ, ubi Sedem Petri comparat capiti, radici, fonti & ſoli: Nam in omni corpore virtus membrorum derivatur à capite, & in omni arbore virtus ramorum à radice, in omnibus rivis aqua fluit ex fonte: omnium denique radiorum ſolarium lux eſt à ſole. Dehinc argumentatur ab inæqualitate juriſdictionum: Nam ſi Deus immediatè conferret Epiſcopis juriſdictionem, omnes Epiſcopi æqualem haberent juriſdictionem, ſicut habent æqualiter ordinis poteſtatem: Nam unus Epiſcopus habet unum oppidum regendum, alius verò centum oppida, alius multas provincias, hoc autem non eſt à Deo, ſed quia ſic placuit, Pontifici qui juriſdictionem dedit. Quòd ſi Epiſcopi ſuam haberent juriſdictionem à Deo, non poſſet Papa illis auferre aut mutare; quia nihil poteſt contra jus divinum. At certum eſt Papam id poſſe facere & ſæpè feciſſe. Ergo ab illo manat juriſdictio immediatè non à Deo. Cui argumento reſpondent (inquit Bellarminus) Papam poſſe auferre materiam, id eſt populum ſubjectum Epiſcopo, eumque alteri ſubjicere: contra (inquit) cùm poteſtas juriſdictionis relationem ſignificet Prælati ad ſubditum, & ex relativis uno poſito vel ſublato, alterum quoque poni vel tolli oporteat; conſurgit, ſi juriſdictio formaliter non tolli poſſit Epiſcopo: neque etiam eidem materiam ſeu titulum & populum ſubjectum tolli poſſe, quia hæc tanquàm correlata ſeſe mutuò ſequuntur. Denique mirum omninò eſſet, ſi divina providentia quæ ſuaviter cuncta diſponit, noluiſſet per Papam juriſdictionem dari per quem eam voluit augeri, minui atque penitùs tolli: Præterea quæris teſtimonia juris divini, quibus probetur Epiſcopos habere à Chriſto immediatè juriſdictionem: verùm id non poteſt oſtendi, niſi verbis quibus ampliſſima poteſtas conceſſa eſt Apoſtolis in univerſam Eccleſiam. At conſtat apud omnes Epiſcopos non ſucceſſiſſe huic ampliſſimæ poteſtati: ſiquidem poterant Apoſtoli toto orbe terrarum prædicare, fundare Eccleſias, libros Canonicos edere, miracula patrare, & cætera ejuſmodi quæ nullo modo Epiſcopis conveniunt. Hæc cap. 25. lib. 4. de Romano Pontifice: quo argumento Severinus Binius in notis ad ſecundam epiſtolam Anacleti PP. tom. 1. Conciliorum utitur. Subnectit Bellarminus aliquot graviſſima teſtimonia Romanorum Pontificum. Primum Innocentii I. epiſtolâ ad Carthaginenſe Concilium quæ eſt 91. epiſtolarum Auguſtini: *A Petro (inquit Innocentius) ipſe Epiſcopatus & tota aucto-*

*ritas nominis hujus emersit :* & in epistola ad Concilium Milevitanum quæ est 93. inter epistolas Augustini, *arbitror omnes fratres & Coepiscopos nostros non nisi ad Petrum, id est, sui nominis & honoris auctorem referre debere.* Item S. Leo sermone 3. de sua assumptione ad Pontificatum. *Si quid Christus commune cum Petro aliis voluit esse Principibus, numquam nisi per ipsum dedit quicquid aliis non negavit, &c.* Nec obstat (inquit Bellarminus) quòd Apostoli non acceperint à Petro jurisdictionem; nam Leo loquitur de modo ordinario, quo Deus Ecclesiæ Principibus, id est, Episcopis dona sua & jurisdictionem confert : dicitque ordinariè per Petrum dari : Apostoli autem extraordinario privilegio à Christo acceperunt suam jurisdictionem.

Capite 25. libri ejusdem valdè districtus est ut aperiat quonam modo Episcopi Apostolis & Presbyteri LXXII. discipulis successerint, crambremque millies recoctam oggerit, scilicet Petrum non Apostolos fuisse Pastores ordinarios, & continuò Papam propriè succedere Petro non tanquam Apostolo, sed tanquàm Pastori ordinario : neminem verò successisse Apostolis, quia extraordinarii erant, & velut legati : atque Episcopos dici succedere Apostolis non propriè eo modo quo unus Episcopus alteri succedit, sed duplici aliâ ratione : Primùm, propter sacrum ordinem Episcopalem. Secundò, per quamdam similitudinem & proportionem, quia nimirùm sicut Christo in terris vivente primi sub Christo erant Apostoli duodecim : deindè LXXII. discipuli : ita nunc primi sub Romano Pontifice sunt Episcopi, & post eos Presbyteri, &c.

Denique eodem modo succedunt Episcopi Apostolis quo Presbyteri LXXII. discipulis ut patet ex Anacleto epistolâ 3. & Bedâ in cap. 10. Lucæ : verùm constat Presbyteros non succedere propriè LXXII. discipulis, sed solùm per similitudinem : nam 72. discipuli non fuerunt Presbyteri, nec ullum ordinem aut jurisdictionem à Christo susceperunt : siquidem Philippus & Stephanus atque alii quinque Diaconi ordinati ab Apostolis actor. 6. erant ex numero 72. sicut Epiphanius memorat hæresi 20. quæ est Herodianorum. Quod argumentum Binius quoque in notas ad epistolam 2. Anacleti conjecit.

Præterea occurrit objectioni quam duci videbat ab Apostoli auctoritate actorum 20. *Attendite vobis & universo gregi in quo vos Spiritus sanctus posuit Episcopos regere Ecclesiam Dei.* Et Ephesiorum 4. *Ipse dedit quosdam Apostolos, alios Prophetas, alios Pastores, Doctores, &c.* Quibus ex locis colligitur Episcopos immediatè habere jurisdictionem à Deo, cùm præsertim Hieronymus atque alii Patres nomine Doctorum & Pastorum Episcopos intelligant cap. 4. ad Ephesios. Bellarminus autem, ut hanc declinet petitionem duo respondet : Primùm, Episcopos dici constitutos à Spiritu sancto, non immediatè, sed mediante Apostolorum ministerio, qui inspirante Spiritu sancto illos instituerunt, sicut cùm Actorum 15. dicitur, *Visum est Spiritui sancto & nobis*, & Roman. 13. *Non est potestas nisi à Deo* : nimirùm mediatè vel immediatè. Secundò, opponit Apostolum exprimere generalem ordinem Ecclesiæ à Christo institutum antequàm Cælos ascenderet : cumque juris esse divini, & tamen non omnes Episcopos habere immediatam auctoritatem à Christo, sed mediante Romano Pontifice. Pariter hanc aliam objectionem diluere tentat, videlicet, Ecclesiam à suo statu corruere, mortuo Papâ, dato quòd Papa sit supremus Monarcha Ecclesiæ, solusque possit conferre jurisdictionem Episcopis : hinc enim sequitur procedi non posse ad novam creationem Episcoporum, mortuo Papâ. Respondetque Bellarmi-

nus magnum esse discrimen inter caput naturale & caput mysticum, quoniam membra corporis naturalis nequeunt conservari absque continuo influxu capitis naturalis: membra verò capitis mystici, præsertim ministerialis & externi pendêre quidem à capite ut fiant, non tamen ut conserventur. Itaque, inquit, Episcopalis jurisdictio semal collata Episcopis non amittitur, moriente Papâ qui dedit, sed moriente Episcopo qui eam accepit, aut auferente eam qui potest auferre. Insuper cùm videret ex communi axiomate, quod dat esse, unà dat consequentia ad esse, colligi jurisdictionem esse necessariam ad ordinem Episcopalem sustinendum: & continuò Deum, qui deesse non solet in necessariis illam unà cum ordine Episcopali conferre, saltem quoad habitum, ut omnes penè Theologi docent. Respondet Bellarminus potestatem ordinis & jurisdictionis à Deo quidem conferri, sed illam immediatè & per se, hanc verò mediante P. pâ, cujus suæ responsionis hanc assignat causam, quòd potestas ordinis characterem & gratiam quæ à solo Deo tribui possunt, exigat: jurisdictio autem solùm pendeat à voluntate Superioris illam conferentis.

Occurrit & alii objectioni ductæ à praxi Ecclesiæ: nam dato quòd opinio hæc Bellarmini vera sit, urgemus innumeros extitisse per mundum Episcopos in Asia, Græcia & alibi qui nunquàm missionem aut jurisdictionem suam à Papa, sed ab Ecclesia derivarunt: & ideò sequi in illis Provinciis Ecclesiam defecisse, nec ullam potuisse ferre legem aut censuras & alia ejusmodi: neque etiam absolvere à peccatis. Reponit Bellarminus non jam esse necessarium ut Papa immediatè creet Episcopos, sed satis esse si id faciat mediante alio, hoc est, per Patriarchas & Archiepiscopos, quos S. Petrus initio creavit Alexandriæ, Antiochiæ & aliis locis.

Demùm it obviam alii objectioni petitæ à litteris Pontificis, qui quidem alios Episcopos Fratres, Collegas & Consacerdotes ideò appellare solet, quòd omnes sint ex æquo participes Sacerdorii Christi, qui communis pater est omnium. At respondet Bellarminus Papam Episcopos sic vocare: primùm, ratione ordinis Episcopalis, qui ex æquo communis est omnibus: secundò, ratione jurisdictionis, quoniam Episcopi assumuntur à Pontifice in partem solicitudinis, ut ipsius onus non ut aliquod inferius ministerium sustineant.

XXXVI. Et hæc sunt argumenta, quibus Bellarminus suam absolutam Monarchiam contra propriam conscientiam instruere molitur. Siquidem impossibile est doctissimum Theologum versatum in Patrum lectione inscium esse veritatis manifestissimæ quam oppugnat; idque magis innotescet singulorum analysi. Primùm, locus quem citat ex cap. xi. Numerorum suam opinationem planè confutat: quoniam ubi Josue vidit in castris Meldad & Eldab duos ex LXXII. Senioribus qui in castris remanserant, spiritu prophetiæ afflatos, sic Moysem affatus est: *Domine mi prohibe eos: ad quem Moyses: Quid æmularis pro me? quis tribuat ut omnis populus prophetet, & det eis Dominus Spiritum suum?* Quibus verbis liquet illos spiritum propheticum immediatè habuisse à Deo, non à Mose: cùm absente atque inscio Mose prophetarent in castris. Occurrit & testimonium Augustini falsò laudatum à Bellarmino. Præbe autem Lector. *Nunc autem* (ait Augustinus) *cùm ita scriptum sit, & auferam de spiritu qui est super te, nec dictum sit de spiritu tuo, facilior est absolutio quæstionis, quia intelligimus nihil aliud significare voluisse, nisi ex eodem spiritu*

*gratia illos quoque habituros adjutorium ex quo habebat Moses : & ut isti tantum haberent , quantum Deus vellet , non ut ideò Moses minus haberet.* Hæc Augustinus nominatim docens contra quam asserit Bellarminus Seniores ex eodem Spiritu gratiæ tantum habuisse, non quantum Moses, sed quantum Deus vellet : sicque relinquitur illos non à Mose, sed immediatè à Deo suam habuisse auctoritatem. Nam lectio Hebraïca, quam Augustinus sequi videtur , habet *de spiritu qui in te est* , *non de spiritu tuo* , ut legit vulgaris interpretatio. Equidem & Glossa & Lyranus ejusdem sunt sententiæ cum Augustino : *Sciendum* , ait Lyranus , *quòd similitudo ista non tenet quantùm ad causam effectivam , ita quòd donum gratia in Mose existens causaret gratiam in aliis effectivè ; sed tantùm meritoriè , in quantùm ad preces Mosis ad ejus sublevationem alii fuerunt illuminati.* Tostatus quæst. 40. in caput Numerorum quæstionem à Bellarmino positam excitat & quæst. 41. dissolvit : *Dicendum* , ait , *quòd spiritus Mosis non fuit minoratus aliquo modo , sed Deus dedit similem spiritum aliis , ut regerent sicut Moses : & tunc erit sensus , auferam de spiritu de quo dedi tibi , quasi dicat , ego dedi tibi spiritum propheticum , & de spiritu etiam prophetico dabo istis , vel accipitur tuus , id est , similis tui , &c.* Hoc ipsum idem Tostatus confirmat quæst. 53. & 66. in idem caput xi. Numerorum. Certè longè aliud est dicere spiritum Mosis , id est , ejus auctoritatem atque virtutem non imminutam, eo quòd immediatè communicatus fuerit à Deo LXX. Senioribus , & asserere hos auctoritatem habuisse à Mose ; primum enim verissimum , hoc postremum falsissimum est, quia omnes Seniores immediatè auctoritatem suam repetunt à Deo, sicut Moses. Et quamquàm ea quæ fingit Bellarminus vera essent , nihilominùs non sequeretur locum habere in lege Evangelica propter discrimen utriusque legis : enimverò Moses non tantùm erat Sacerdos , sed etiam Princeps politicus , ideòque Papa potiùs Aaroni , quàm Mosi conferri debet. De discrimine legis Gratiæ & Mosaïcæ alius erit dicendi locus.

Secundò , Christus his oraculis , Tu es petra & super hanc petram , &c. Pasce oves meas , &c. contulit Petro non absolutam & Monarchicam , sed dumtaxat ministerialem potestatem in ordine ad regimen Aristocraticum , ut supra docuimus hoc capite quæst. 1. contra Bellarminum.

Tertiò , negatur Bellarmino Ecclesiam debere gubernari ad formam Monarchiarum temporalium : hocque argumentum fallit à suppositione principii , & ab inconsequentia probationis: ut hoc fit in aliis Monarchiis : ergo & in Ecclesia debet fieri : habenda enim est ratio naturæ potestatis ministerialis quæ ab imperio absoluto abhorret.

XXXVII. Quartò , similitudines à Cypriano usurpatæ rapiuntur à Bellarmino in sensum contrarium menti & proposito Cypriani : hic enim eas Ecclesiæ attribuit , quæ secundùm Christum est causa efficiens omnium Charismatum : at Bellarminus eas uni & soli Papæ perperam addicit. Vide analysim Collectaneorum Cypriani supra lib. 2. cap. 4.

XXXVIII. Quintò , argumentum ab inæqualitate jurisdictionis petitur ab hodierna praxi , quâ summus Pontifex Italiæ Episcopo , qui penè innumeri sunt , exiguas diœceses , puta urbem aut aliquod oppidum distribuit regenda , cui praxi usus

Ecclesiæ primitivæ omninò contrarius est. Hicque Bellarminus fallit æquivocatione vocis jurisdictionis quæ duobus modis potest considerari. Primùm, objectivè, formaliter, quoad essentiam, intensivè, quoad habitum & activè: Secundò, subjectivè, quoad existentiam, extensivè, materialiter & passivè: priori modo est quidem protsus invariabilis, & ejusdem naturæ, virtutis ac potestatis in omnibus Episcopis, quibus unà confertur cum ordine Episcopali: posteriori modo est variabilis & mutabilis, suscipitque magis & minùs; penderque ab Ecclesiæ institutione & consuetudine. Quarè legimus universum orbem Christianum divisum in tres Patriarchatus, Romanum scilicet, Alexandrinum & Antiochenum Can. 6. Nicæno. Posteà quartus & quintus Patriarchatus Constantinopoli & Hierosolymis instituti sunt. Quocircà Episcopus unius oppidi intensivè & formaliter tantùm habet auctoritatis & jurisdictionis, quantùm Episcopus ducentarum urbium: sicut homo pusillus æquè est homo atque gigas. D. Hieronymus *dist. 93. Can. legimus §. ubicumque fuerit Episcopus sive Romæ, sive Eugubii, sive Constantinopoli, sive Rhegii, sive Alexandriæ, sive Tanis, ejusdem est meriti & Sacerdotii: potentia divitiarum & paupertatis humilitas vel sublimiorem vel inferiorem Episcopum non facit. Cæterùm omnes Apostolorum successores sunt.*

Sextò, continuat in Elencho ab æquivocatione, dum perhibet Papam posse auferre jurisdictionem Episcopis: siquidem neque Ecclesia, neque Papa formaliter & intensivè possunt tollere jurisdictionem Episcopo, sed tantùm materialiter & quoad exercitium: dum huic aut illi Episcopo Episcopatus atque titulus subducitur, ita ut nullum ampliùs habeat populum regendum: character verò & potestas Episcopalis formaliter & quoad habitum semper remanet.

Septimò, illudit æquivocatione vocis jurisdictio dum argumentum ducit à correlativis: siquidem tria sunt consideranda in Episcopo: primùm ordo Episcopalis & character, qui est immutabilis atque invariabilis, sicut & potestas formaliter & intensivè capta, hæc enim à solo Deo pendent, quia ea cum communicatione sui Sacerdotii conferri. Secundò, est titulus Episcopalis. Tertiò, populus, qui eumdem titulum velut correlatum adæquatum respicit, quod spectat ad characterem & jurisdictionem formaliter consideratam, non est correlatum adæquatum tituli Episcopalis aut Diœcesis: alioqui Episcopus Parisiensis verbi causâ numquam posset titulum sui Episcopatus ejurare: quod est absurdum. Itaque titulus & populus sunt relata, quia unum sine altero cohærere nequit, ut fit in relatis prædicamentalibus pater & filius, Dominus & servus, &c. At in transcendentibus vel relatis secundùm dici, non est necesse correlata esse actu & simul: ut patet de scientia atque objecto scientiæ: quoniam durâ hyeme nobis scientiam comparamus de Rosa. Ultimò non est semper necesse actu existere objectum circa quod potentia activa occupatur: quia alioqui nullus posset jejunare, aut cœlibem vitam agere: neque etiam creari possent titulares Episcopi. Accedit moralia & politica tractari oportere in propriis terminis, non cavillatoriè abstrahendo ad res metaphysicas, cujusmodi sunt relationes, quarum sic meminit Bellarminus.

Octavò, hoc argumentum Bellarmini ductum à contrariis; cujus est minuere & augere jurisdictionem ejus est quoque eam dare: fallit etiam æquivocatione *vocis jurisdictio*: quia loquitur de jurisdictione materialiter & extensivè, non formaliter & intensivè sumpta. Verùm si Romani Pontifices aliquid hodie in augenda, minuenda aut

tollenda jurisdictione materialiter sumpta sibi attribuunt tanquàm Monarchæ: id acceptum referre debent Ecclesiæ quæ passa est illos ita facere: Nam ab eo tempore quo intermissa est consuetudo frequenter habendarum Synodorum, summi Pontifices potestatem quæ peculiaris erat Ecclesiæ & aristocratico regimini sibi privatim addixerunt.

XXXIX. Nonò, ludificat æquivocatione & amphibologiâ, dum ait non posse ostendi jure divino collatam jurisdictionem Episcopis, nisi ex verbis quibus datur amplissima potestas Apostolis in universam Ecclesiam, &c. Certè ambigua priùs evolvenda quàm definienda. Undè cùm Apostoli duplicem habuerint potestatem, alteram extraordinariam, alteram ordinariam; hæc quidem ex textu Scripturæ & praxi actorum Apostolorum erant secernenda à Bellarmino, ut ejus argumentum sine ullo vitio decurreret: quod non fecit ut procliviùs Lectorem frustraretur: potestas Apostolatus est extraordinaria in Apostolis, & ad promulgationem Evangelii, primamque Ecclesiarum fundationem necessaria fuit, neque ad Episcopos Apostolorum successores, transivit hæcque privilegia complectitur: primùm, quòd omnes immediatè à Christo vocati, electi, missi, & Sacerdotio donati sint, quemadmodum Christus à Patre suo immediatè missus & factus est Sacerdos in æternum secundùm ordinem Melchisedech Mathæi, 10. Lucæ 22. Joannis 17. & 20. Item Mathæi & Marci ultimo. Secundò, quòd fuerint testes oculati gestorum Christi. Quocirca actorum. Dominus ait: *Accipietis virtutem supervenientis Spiritûs sancti in vos, & eritis mihi testes in Hierusalem & in omni Judæa & Samaria & usque ad ultimum terræ.* Tertiò, quòd ordinariam potestatem habuerint fundandarum Ecclesiarum per universum mundum: quarè omnes ex æquo erant Pastores OEcumenici & universales, Mathæi & Marci ultimo: Euntes in universum mundum prædicate Evangelium omni creaturæ, &c. Quod tertium privilegium Episcopi omnes habuerunt tempore Apostolorum, antequam fines & limites constituti essent diœcesibus: tunc enim unicus tantùm atque indivisus erat Episcopatus: dehinc etiam multi Ecclesiæ primitivæ in casu necessitatis istud pariter privilegium Episcopi universalis extraordinariè exercuerunt. Sicut videmus Presbyterum quemcumque obviam ab omnibus casibus etiam Papæ reservatis absolvere in casu necessitatis. Quartò, erant donati potestate condendorum librorum Canonicorum & miraculorum patrandorum: quæ privilegia conjunctim sumpta solis Apostolis propria fuerunt: neque primatu excepto Petrus quicquam super alios Apostolos divinitus obtinuit. Etsi autem LXXII. discipuli immediatam quoque habuerint à Christo missionem sicut Apostoli, tamen testes oculati omnium arcanorum & mysteriorum Domini non fuerunt cum Apostolis, qui soli cœnæ Domini interfuerunt, atque Sacerdotii Christi tum participes effecti sunt. Et hæc de extraordinaria potestate Apostolatus. Verùm ordinaria potestas toti Ecclesiæ Sacerdotali relicta est. De qua Mathæi 16. *Tibi dabo claves, &c.* Item 18. *Dic Ecclesiæ, Quæcumque alligaveritis, &c.* Item Lucæ 22. *Hoc facite in meam commemorationem:* & Joannis 17. v. 20. *Non pro eis rogo tantùm, sed pro eis qui* credituri sunt per verbum eorum in me, &c. Item Joannis 20. *Accipite Spiritum sanctum, Quorum remiseritis peccata, remittuntur eis, &c.* Quæ potestas ordinaria ad Episcopos transmissa est, tum Sacerdotii Christi communicatione, cùm factis electionibus quæ missioni factæ à Christo successerunt: necnon aliis modis, quibus facultas datur Episcopis & Presbyteris exercendæ jurisdictionis habitualis, quam per adeptionem sacri ordinis consequuntur. De qua statim adversùs

Suarem nobis futura est disputatio. Verùm sicut Episcopi Apostolis tantummodò succedunt in potestate ordinaria Apostolorum non in potestate Apostolatus, ita etiam certissimum est Papam solummodò Petro succedere in potestate ordinaria, non absolutè & simpliciter in potestate Apostolatus: quia licèt primatus sese ad Ecclesiam universalem extendat, tamen ad potestatem ordinariam non ad Apostolatum spectat, quicquid Bellarminus post Turrecrematam & Cajetanum arguterur in contrarium, & ita pronum est Bellarmini cavillum detegere atque exsufflare, qui in responsione quam sub nomine Mathæi Torti edidit, & de hinc pro sua approbavit §. 13. contendit *Episcopos dici succedere Apostolis quatenùs fuerunt primi Episcopi particularium Ecclesiarum, ut Jacobus Hierosolymitanæ, Joannes Ephesinæ Ecclesiæ: Episcopos autem propriè non succedere Apostolis, quatenùs Apostoli erant, id est, missi in omnem terram cum plenissima potestate*; Hæc ille. Contra autem Episcopi propriè dicuntur succedere Apostolis jure divino quo propagatur Ecclesia ad posteros: præterea potestas Episcoporum formaliter est hodie ejusdem planè speciei & naturæ cum potestate Apostolorum: quòd verò hodiernâ die restringatur ad particularem diœcesim aut Episcopatum, Parisiensem scilicet, Aurelianensem, &c. hoc planè juris est humani, ut supra lib. 2. cap. 2. num. 21. probavimus. Hercle si Episcopi eâ tantùm ratione quam Bellarminus comminiscitur Apostolis succederent, hodierna Ecclesia non esset ejusdem naturæ & speciei cum Ecclesia Apostolica. Præterea solius B. Joannis & Jacobi, non Petri, Pauli, Andrææ, Mathæi essent successores: quia solum B. Joannem & Jacobum privatam diœcesim & Episcopatum administrasse, reliquos autem Apostolos universales Episcopos fuisse legimus.

Undecimò, quo jure Episcopi successerint Apostolis liquet ex responsione ad nonam, in qua Bellarmini suffragia obstruximus.

XL. Duodecimò, quod spectat ad Presbyteros utrùm LXXII. discipulis successerint, & hi Sacerdotes, an solùm Diaconi fuerint, ut Bellarminus putat. Respondeo illum ludificare æquivocatione vocis *Diaconi & Diaconiæ.* Quandoquidem Actor. *6. Tò* Diaconia non significat unum ex minoribus Ordinibus quo donantur, qui viam affectant ad Sacerdotium: sed designat provinciam, officium atque solicitudinem ministrandi pauperibus, viduis atque orphanis: quæ provincia nihil pugnat cum ordine Episcopali: quotusquisque ignorat olim curam xenodochiorum & nosocomiorum Episcopis atque Presbyteris demandari consuevisse: eamque ob rem nosocomia semper proximè conjuncta fuisse templis & basilicis. Profectò D. Chrysostomus sermone 1. in cap. 1. epistolæ ad Philippenses hanc ejusdem epistolæ inscriptionem explicans, *omnibus sanctis in Christo Jesu, qui sunt Philippi, cum Episcopis & Diaconibus*: quid hoc dicit? *an unius civitatis multi erant Episcopi? nequaquàm, sed Presbyteros isto nomine appellavit, tunc enim nomina erant adhuc communia, atque etiam ipse Episcopus vocabatur Diaconus. Idcircò ad Timotheum scribens* (inquit) *Diaconiam, id est, ministerium tuum imple, cùm tamen ille Episcopus esset.* Hæc Chrysostomus.

Porrò frustrà Bellarminus Epiphanium ad suæ sententiæ confirmationem profert: quia hic solummodò narrat *Dominum misisse* LXXII. *ad prædicandum, atque ex eorum numero fuisse septem viduis curandis præfectos, Stephanum, Philippum, Procorum, Nicanorem, Timonem, Parmenam, & Nicolaum*, propria sunt verba, ex quibus colligi

ligi nullo modo potest illos septem Diaconos non fuisse Presbyteros: quia ut dixi nomen Diaconi non est nomen ordinis, sed officii, ministerii & solicitudinis. Quod verò instat Bellarminus LXXII. nullum ordinem aut jurisdictionem habuisse à Christo, apertè Scripturis sacris repugnat: quæ docent Christum Lucæ 10. misisse discipulos, & Mathæi 18. dixisse non modò Apostolis, sed etiam discipulis, *dic Ecclesiæ*, *Amen dico vobis, quæcumque alligaveritis*, *&c. Item Joannis 20. Sicut misit me Pater, & ego mitto vos, Accipite Spiritum sanctum, Quorum remiseritis peccata, remittuntur eis, &c.* Mathæi ultimo omnes quoque alloquitur: *Euntes in mundum universum prædicate Evangelium omni creaturæ.* An Cardinalis illustrissimus negare potest facultatem remittendorum & retinendorum peccatorum & prædicandi Evangelii non spectare ad officium Sacerdotale & potestatem jurisdictionis. At verò Christum omnes Apostolos & discipulos alloquutum patet ex cap. 24. Lucæ: quia ibi duobus discipulis qui comitem habuerant Jesum in via, reversis ab Castello Emmaüs in Hierusalem, narrantibusque undecim & aliis, *quæ gesta erant in via, & quomodò Christum cognovissent in fractione panis, ipse Dominus stetit in medio eorum, & dixit: Pax vobis ego sum, &c.* quæ verba conjungenda sunt per harmoniam cum his quæ à D. Joanne referuntur cap. 20. *Sicut misit me Pater, & ego mitto vos: Accipite Spiritum sanctum, &c.* Verùm quamquàm gratis Bellarmino daremus quinque Diaconos ab Epiphanio memoratos non fuisse Presbyteros, tamen indè inferri non posset, nullum ex LXXII. fuisse Presbyterum. Quandoquidem ineptum est ex particula colligere totum. Æthiops albus dentibus, ergo albus simpliciter, &c.

XLI. Decimò tertiò, mera est petitio principii dicere Episcopos auctoritatem & potestatem jurisdictionis solummodò habere mediante Papâ: nihilque probat Bellarminus, neque probare potest. Jam multoties dixi totam jurisdictionem formaliter & activè sumptam à Christi Sacerdotio tanquàm à causa efficiente manare: materialiter autem & quoad exercitium conferri unà cum tituli & Diœcesis aut Parochiæ collatione: eamque ob rem Apostolum docere Actorum 20. Episcopos positos esse à Spiritu sancto, ut Ecclesiam regerent. Præterea quod ait Apostolum ostendere Episcopos constitutos à Spiritu sancto, non immediatè, sed mediante Apostolorum ministerio, verum quidem est, hocque nihilo magis ejus quàm nostras partes propugnat: si enim Episcopi Apostolorum ministerio auctoritatem habent à Spiritu sancto, ergo non solius est Petri aut Papæ, sed Ecclesiæ Sacerdotalis in commune Episcopos creare: voluit enim Christus ut Sacerdotium suum & potestas clavium ab Ecclesia, non ab uno & solo Papa, velut absoluto Monarcha, conferretur.

XLII. Decimò quartò, multipliciter illudit, dum hoc argumentum diluere tentat, scilicet, *dato quòd Papa jurisdictionem tanquàm Monarcha Ecclesiæ conferat, sequi mortuo Papâ, Ecclesiam à suo statu corruere.* Primò, certum est Christum esse Caput connaturale & mysticum Ecclesiæ, quia omnes simul unum corpus in Christo, qui gratiam, vitam, atque justificationem in Ecclesiam influit, eamque intrinsecè vivificat atque informat, idque proprium est capitis mystici, id est, mysteria & arcana conferentis quæ oculis non patent, sed fide creduntur: quarè propriè loquendo solus Christus, non Papa dici potest Caput mysticum Ecclesiæ: ratio est, quia hujus operatio erga Ecclesiam tota externa & ministerialis est, paterque

oculis hominum: male ergo Bellarminus Papam caput mysticum vocat, cùm sit dumtaxat caput ministeriale externum. Secundò, quod perhibet membra capitis mystici ministerialis externi pendêre à capite ut fiant, non ut conserventur: petitio est principii, quâ fingit Papam conferre jurisdictionem Episcopis: idque est quod controvertitur, & tamen pro certo & confirmato asseritur. Præterea Episcopi non sunt membra Papæ, sed Christi Capitis essentialis mystici: quare Papa episcopos fratres, collegas & Consacerdotes vocat. Deindè Ecclesia non Papa facit Episcopos eis communicando Christi Sacerdotium, & titulum aut diœcesim regendam tribuendo. Tertiò, decipit non à causa pro causa dum perhibet moriente Papâ non amittere jurisdictionem: siquidem non de hac re nunc, sed de novis Episcopis creandis mortuo Papâ quæritur: nam si solus Papa per dominium & architectonicè, non autem Ecclesia claves & jurisdictionem Ecclesiasticam possidet, ut Bellarminus imaginatur, dato quòd Sedes Apostolica unum, duos aut tres annos vacet, ut aliquando tamdiu omnium consensu vacavit; relinquitur quidem toto illo tempore Ecclesiam à statu suo corruisse, nec ullos posse creari Episcopos, ut supra lib. 2. cap. 4. ex sententia B. Gregorii notavimus. Quod argumentum cùm dissolvere non posset adversarius, frustra illud ad Episcopos jam constitutos cavillatoriè detorsit.

Quartò, apprimè notandum est Bellarminum vocare Papam *caput ministeriale externum:* quod Capiti essentiali & naturali, Christo scilicet, opponitur.

Decimò quintò, continuat in Elencho à petitione principii, dum fingit solam potestatem ordinis immediatè conferri à Deo, potestatem verò jurisdictionis mediante Papâ: non enim satis est hoc dicere, sed validè atque sufficienter probari debet, quod non potest fieri.

Decimò sextò, negatur D. Petrum solum atque seorsim sumptum vel Antiochiæ, vel Alexandriæ vel etiam alibi absque Ecclesiæ & aliorum Apostolorum consensu Patriarchas constituisse: quam in rem lib. 2. cap. 7. disseruimus; & de Patriarcharum institutione in historia Synodi Nicænæ. Cæterùm quando Apostolus & non Petrus Titum atque Timotheum creavit Episcopos, si hæc Bellarmini opinio valeret, sequeretur Titum & Timotheum nullâ jurisdictione præditos fuisse: idemque est judicium de aliis Apostolis qui omnes sicut & Petrus præditi erant potestate fundandarum Ecclesiarum, & creandorum Episcoporum viâ extraordinariâ.

Decimò septimò, objectionem petitam à litteris Papæ, qui Episcopos fratres, & collegas suos vocat, non solvit, sed solâ petitione principii declinat. Quasi Papa esset monarcha absolutus Ecclesiæ, à quo tota jurisdictio oriretur sicut in Franciæ regno à Rege: has verò sophisticas quisquilias praxis Ecclesiæ primitivæ abundè confutat Can. 4. & 6. Niceno. Quibus edicitur Episcopos creari debere ab Episcopis provinciæ consensu Metropolitani, qui cooptatum Episcopum confirmat. Libro 5. de Romano Pontifice Bellarminus tractat de potestate Papæ in rebus temporalibus: nos verò opere distincto & peculiari hanc controversiam evolvimus: cùmque de potestate spirituali agatur tantùm in hac defensione, libro 5. relicto ad libros Bellarmini de Conciliorum auctoritate properamus.

# QUÆSTIO QUINTA.

XLIII. Bellarminus lib. 2. de Conciliorum auctoritate cap. xi. statuit *Concilia Generalia ante confirmationem summi Pontificis errare posse, nisi Patres in definiendo sequantur Pontificis instructionem.* De qua disputatione, & quidnam sit Papam mittere instructionem ad Concilium, aut confirmare Concilia, disseruimus lib. 1. historiæ Conciliorum Generalium cap. 8. num. 15. omnibusque argumentis Bellarmini satisfecimus. Cap. 15. ejusdem libri 2. hanc defigit propositionem: *Romanus Pontifex est Pastor & caput non solùm omnium Ecclesiarum particularium, sed etiam totius universalis Ecclesiæ simul congregatæ à Christo immediatè constitutus.* Quam propositionem probat, quia Christus Mathæi 16. Petrum constituit Ecclesiæ fundamentum: *Tu es Petrus & super hanc petram*, continuòque etiam caput & Pastorem Ecclesiæ. Nam quod est in domo fundamentum, id est in corpore caput & in grege Pastor. Ut enim fundamentum non pendet à domo, sed domus à fundamento, ita etiam caput non pendet à corpore, sed corpus à capite, & Pastor non pendet à grege, sed grex à Pastore. Quòd autem Mathæi 16. his verbis, *Et super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam*, intelligi debeat Ecclesia universalis etiam congregata in Generale Concilium, probat ex cap. 18. Mathæi argumento ad hominem: quoniam schola Parisiensis his verbis, *dic Ecclesiæ*, Generale Concilium significari docet: undè cùm Ecclesia congregata sive Concilium Generale propriissimè constituat Ecclesiam Christi, stultum est generale Concilium ab his verbis, *Et super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam*, id est, à Petri potestate eripere. Denique Ecclesia Christi semper est congregata formaliter, quia est unum regnum, una familia, unus grex, licèt dispersa videatur quantùm ad locum: Igitur si Pontifex est Pastor & Caput Ecclesiæ, non certè dispersæ, quæ nulla est, sed congregatæ Ecclesiæ est Pastor caputque, Joannis ultimo, *Pasce oves meas*: quarè Ecclesia in Collecta de Pontifice canit; *Deus omnium Fidelium Pastor & Rector qui famulum tuum N. Ecclesiæ tuæ præesse voluisti.*

Præterea Ecclesia congregata in Concilium Generale vel ad oves Christi pertinet vel non: si pertinet, ergo Petrus est æquè Pastor Ecclesiæ congregatæ quàm disgregatæ: si non pertinet, ergo Christiani per congregationem Concilii desinunt esse oves Christi, quod est absurdissimum.

Adnectit Patres Chalcedonensis Concilii vocare S. Leonem caput totius Concilii, quod fuit omnium maximum, in epistola ad Leonem: *Quibus tu quidem ut caput præeras, &c.* Item ex Lugdunensi Concilio infert *Papam vocari Rectorem universalis Ecclesiæ cap. ubi periculum de electione in sexto*: & in Concilio Florentino definitum Pontificem esse totius Ecclesiæ caput & accepisse à Deo plenissimam potestatem universalem Ecclesiam regendi: subtexit rationes: Papa est unum caput, ergo unius corporis caput: At Ecclesiæ particulares seorsim sumptæ non sunt unum corpus: ergo Papa est caput Ecclesiæ universalis. Deindè Ecclesia universalis est unum corpus visibile, ergo habere debet unum caput visibile, Papam scilicet: alioqui videbitur monstrum. Ultimò, Papa est immediatus Christi Vicarius: ergo præest omnibus Christianis loco Christi, quibus

Christus ipse invisibiliter præest, si visibiliter adesset: at Christus si adesset, non tantùm particularibus Ecclesiis disgregatis, sed etiam toti Ecclesiæ universali congregatæ in Synodum generalem præesset. Igitur etiam & Papa Vicarius immediatus Christi præest toti Ecclesiæ congregatæ.

Quæ omnia argumenta Bellarminus penè ad verbum ex Cajetani argutiis supra confutatis desumpsit: tamen ne cui hæreret ratio, & auctoritate Bellarmini moneatur, singula demoliemur. Primùm, quòd in sua generali propositione statuit Papam esse Caput non solùm omnium Ecclesiarum particularium, sed etiam Ecclesiæ universalis congregatæ in Concilium, &c. fallit partim æquivocatione vocis *τὸ caput*, partim à dicto secundùm quid ad dictum simpliciter: si enim *τὸ caput* sumat pro primo & Principe ministrorum Christi; ita ut habere debeat in Concilio sedis atque suffragii & conclusionis prærogativam: concedimus Papam hoc modo esse Caput Concilii: si autem intelligat ut reverà intelligit hoc caput omnium conferre auctoritatem Concilio, sicut, verbi causâ, Rex confert Consilio suo & Parlamentis, negatur hoc modo posse dici caput: estque mera petitio principii: Papæ enim potestas est in ordine ad regimen Aristocraticum, ut etiam decreta quartæ & quintæ sessionis Constantiensis demonstrant.

Secundò, argumentum ductum à capite 16. Mathæi etiam fallax & captiosum est, quoniam Petrus est dumtaxat petra & fundamentum Ecclesiæ secundùm quid & metaphoricè, non absolutè simpliciter, de qua re quæst. 1. hoc ipso capite contra Bellarminum egimus.

Tertiò, fateor Papam esse caput Ecclesiæ congregatæ, ut dictum est responsione ad primum: fallitque Bellarminus partim à suppositione principii, partim à dicto secundùm quid ad dictum simpliciter, dum ea Pontifici arrogat, quæ Christo propria sunt: Christus enim absolutè & simpliciter est caput & fundamentum Ecclesiæ; Papa verò metaphoricè & secundùm quid juxta leges Aristocratici regiminis præscriptas in Evangelio. Vide axioma xv. &. xxxi. Apologiæ nostræ.

Quartò, Ecclesia vocat Papam Rectorem Ecclesiæ universalis partim respectu Ecclesiarum particularium in quas habet potestatem juridicam, ut statutum est in Concilio Constantiensi, partim intuitu Concilii Generalis, quatenùs Papa Sacramenta Patribus sedentibus in Concilio administrat, verbum divinum concionatur; & alia ejusmodi perficit, quæ à supposito juris perfici nequeunt. Item quia decreta Concilii sicut Rector Academiæ exequutioni mandat.

Quintò, Concilium congregatum pertinet ad oves & ovile Christi juxta leges Aristocratici regiminis positas à Christo, quia primatum instituit in ordine ad regimen Aristocraticum, & ideò Concilium jus habet limitandi atque regulandi potestatem Papæ: nam in Aristocratico regimine omnes de se invicem causam & solicitudinem gerunt.

Sextò, Patres Chalcedonenses reverà asserunt S. Leonem præfuisse Chalcedonensi Concilio tanquàm Caput, sed juxta notionem explicatam solutione ad primum. Idemque est sentiendum de aliis Conciliis, quæ Bellarminus post Cajetanum enumerat. Porrò iidem Patres Chalcedonenses dicunt etiam Imperatorem tanquàm Caput præsedisse Concilio Chalcedonensi: atque inter Papæ & Imperatoris potestatem

hoc discrimen assignant, quòd Leo præesset, Imperator præsideret: de cujus differentia lege nostram Chalcedonensis Synodi historiam.

Septimò, ad rationes Papa est unum Caput, ergo unius corporis Caput. Respondeo sicut ad primum.

Octavò, argumentum de capite visibili unius corporis, unum debet caput visibile, &c. est fallax & dolosum. Nam propriè & dogmaticè loquendo Papa non potest dici Caput visibile corporis Ecclesiæ, sed solus Christus: *quia omnes unum sumus corpus in Christo, alter alterius membra, Roman. 12.* & Christus est Caput essentiale hujus corporis, cui vitam, motum, gratiam & regimen influit: Papa autem solummodò dicitur Caput impropriè secundùm quid, ratione ministerii externi: de qua re pluribus aliàs disputabitur, est enim solummodò caput ministeriale: vide axioma xv. apologiæ nostræ.

XLIV. Nonò, ex omnibus argumentis adversariorum nullum est hoc speciosius: nimirùm quòd Papa sit immediatus Christi Vicarius, &c. Id enim adversarii semper volvunt in ore, & quoties se rationum pondere atque ipsâ praxi Ecclesiæ (quæ infallibilis est declaratio voluntatis divinæ) oppressos vident, cavillantur Papam immediatum esse Christi Vicarium, atque in regimine Ecclesiæ eandem habere potestatem cum Christo, ut Bellarminus hoc loco persuadere vult Papam eo modo præesse debere Ecclesiæ congregatæ in Concilium, quo Christus si adesset, præsideret: quod ei absolutè negatur. Joannes de Parisiis Dominicanus cap. 10. libri de potestate Regia & Papali: *Omnia argumenta quæ ideò Petro aliquid tribuunt, quia Christus hoc potuit, etiam in quantum homo, nullius sunt momenti, nisi inveniatur expressum.* Franciscus à Victoria etiam Dominicanus relectione 4. de potestate Papæ & Concilii responsione ad quintum. *Verum est quòd Papa est Vicarius & Legatus Christi, sed nego consequentiam: non enim infertur, est Vicarius Christi, ergo potest quidquid Christus, nec unquam aliquis tribuit hanc licentiam Papæ, & ad probationem respondetur quòd econtrario Vicarius non habet quod non prohibetur, sed solùm quod conceditur. Christus autem non concessit solutionem aut relaxationem mandatorum suorum, sed solùm ministerium & dispensationem illorum, ut ait Apostolus prima Corinthiorum 3. &c. Certè si quis Christi mandata relaxaret, non se haberet sicut Dei minister, sed sicut æqualis aut potiùs superior:* hæc ille. Ut argumentum Bellarmini procedat sine vitio, debet ostendere quid competat Petro Capiti ministeriali Ecclesiæ, minimè verò argumentum ducere à Christo Capite absoluto essentiali. Siquidem Papa est immediatus Christi Vicarius, ut suppositum singulare in sola potestate ministeriali in ordine ad regimen Aristocraticum institutum à Christo. At Ecclesia suo etiam modo tanquàm suppositum juris est immediata Christi Vicaria, ratione regiminis Aristocratici quod constituit: de qua re pluribus disputatum est contra Cajetanum cap. 3. hujus libri.

XLV. Cap. 16. ejusdem lib. 2. de Conciliorum auctoritate hanc aliam defigit conclusionem post Cajetanum. *Summa potestas Ecclesiastica non est in Ecclesia vel Concilio aut formaliter aut suppletivè absente vel remoto Papâ:* hocque confirmat, quoniam Ecclesia secundùm Scripturas non est democratia vel aristocratia, sed monarchia seu regnum Christi psal. 2. *Ego autem constitutus, sum Rex ab eo super Sion montem sanctum*

*ejus* & Lucæ 1. *Regni ejus non erit finis.* Et Joannis 18. *Ergo Rex es tu, regnum meum non est de hoc mundo*, cùm ergo Ecclesia sit regnum, ab uno regi debet, non à multis, quemadmodum omnia regna gubernantur. Dehinc probat Ecclesiam suppletivè aut formaliter non habere supremam potestatem, quia tota potestas efficienter manat à Christo, non ab Ecclesia, & in hoc regnum Christi differt à regnis temporalibus in quibus potestas regia est à populo & regno: At in Ecclesia, à Christo, & Petro, ac successoribus, quibus eam Christus detulit, propria est: siquidem Christus Ecclesiam, non Ecclesia Christum regem constituit. Constat enim Patremfamilias nullam habere auctoritatem à familia, sed ipsum sibi familiam constituere gignendo filios, emendo servos. Undè in Scripturis Christus comparatur Patrifamilias. Et quamquam Paterfamilias pessimus sit, non potest tamen à familia judicari vel expelli, sicut Rex potest, quando degenerat in tyrannum. Item sicut Pastor non accipit auctoritatem ab ovibus, nec caput à corpore, nec vir ab uxore: ita neque Christus ab Ecclesia. Accedit Christum nullam dedisse Ecclesiæ aut universitati Fidelium potestatem ratione suæ totalitatis: nam (inquit) dedit Petro claves regni Cælorum Mathæi 16. & eumdem ovili suo præfecit, Joannis ultimo. Dedit etiam cæteris Apostolis potestatem prædicandi, baptisandi, peccata dimittendi, & alia quædam faciendi quæ ad munus Episcopale spectant. Sed hanc potestatem singulis dedit: ita ut singuli Apostoli potuerint illa omnia exercere sine congregatione aliorum, ut notum est: At universitati Fidelium nullam legitur unquam dedisse potestatem. Imò contra præcipit populis ut obediant & subjaceant Pastoribus suis, hebræorum 13. Quare concludit Concilium Generale quatenùs universam Ecclesiam repræsentat, nullam habere potestatem: quia non plus inesse potest auctoritatis Concilio repræsentanti Ecclesiam, quàm inest Ecclesiæ repræsentatæ. Prætereà contendit in Concilio Generali non esse supremam & Papalem auctoritatem, sed dumtaxat Episcopalem, Archiepiscopalem, &c. habitâ ratione Prælatorum ex quibus conflatur Concilium absente Papâ. Quòd si Ecclesia universa secluso Papâ non habet auctoritatem Papalem, ergo multò minùs Concilium habebit: & si haberet non indigeret confirmatione Papæ. Constat autem omnia Generalia Concilia Catholica confirmationem petiisse à Romano Pontifice. Subjungit Concilium sine Papa posse errare, etiam in fidei decretis, ut patet ex Sirmiensi Concilio cui Osius subscripsit, Mediolanensi, Ariminensi, Ephesino secundo, Constantinopolitano sub Justiniano II. & sub Copronymo. At Concilium cum Papa non potest errare. Ergo non potest sine Papa illa omnia quæ potest cum Papa. Demùm si in Ecclesia esset summa potestas principaliter, formaliter & suppletivè, & in Papa instrumentaliter tantùm sicut in ministro Ecclesiæ, ut dicunt adversarii, sequeretur Papam non esse immediatum Christi Vicarium sed mediatum, nam Ecclesia esset immediata Vicaria Christi: & Papa immediatus Ecclesiæ Vicarius, quod est damnatum in Concilio Constantiensi.

Hæc collectio Bellarmini quanta quanta, Cajetani tota & quidem sophistica est: Primò, nullus unquam dubitavit Christum esse Regem & Monarcham absolutum Ecclesiæ: atque Ecclesiam absoluto & despotico imperio subesse Christo, secundùm potestatem auctoritatis & excellentiæ: sed quoad potestatem ministerialem, quam voluntariè assumpsit, est quidem etiam Rex, sed noluit sibi despoticè hâc viâ Ecclesiam subjicere; quoniam agit cum illa ex pacto suavissimo legis gratiæ ad captum libertatis

humanæ : *Hoc fac & vives : facio ut facias, &c.* Quare jugum hujus legis suavissimum est : nihil ergo opus erat oleum in probando regno Christi insumere, sed dumtaxat ostendere Christum aliam Petro detulisse potestatem quàm ministerialem in ordine ad regimen aristocraticum : & voluisse illum esse absolutum Ecclesiæ Monarcham; quod numquam demonstrabunt.

Secundum argumentum nihil habet difficultatis, puta totam potestatem Ecclesiasticam efficienter manare à Christo, qui Ecclesiam fundavit, dirigit & gubernat, sicut Paterfamilias, familiam. At longè aliud est de Petro, fallitque argumentum à dicto secundùm quid ad dictum simpliciter : siquidem Petrus non est Paterfamilias, sed OEconomus, minister atque dispensator Fidelis. Quòd si sal & lumen mundi esse desinat, ad nihilum valet ultrà, nisi ut mittatur foras & conculcetur ab hominibus.

Tertiò, verum est potestatem totam esse à Christo, & eis quibus eam detulit : negaturque soli Petro delatam, cùm aliàs sæpè ostendimus & Sacerdotium Christi & claves individuè & in commune delatas omnibus Apostolis ex æquo & in solidum.

XLVI. Quartum multa involvit quæ explicationem desiderant, atque inprimis fallit ab æquivocatione *vocis Ecclesiæ*, dum ait Christum nullam dedisse potestatem Ecclesiæ ratione suæ totalitatis. Siquidem totalitas Ecclesiæ omnes Fideles complectitur, tum Clericos, cùm Laïcos : falsum autem atque erroneum est dicere Dominum nullam dedisse potestatem ordini hierarchico; alias sæpè docui claves aut potestatem Ecclesiasticam duobus modis posse considerari, activè, & passivè, formaliter & materialiter : atque priori modo Clericis, posteriori populo qui regitur convenire : ideòque ex praxi constantissima primitivæ Ecclesiæ semper consensum populi desideratum fuisse in Pastorum electionibus. Itaque Concilium Generale universalem Ecclesiam repræsentans, si fortè Papam ob notoria crimina, & quia incorrigibilis est, abdicet : potestas activa & formalis id faciendi competit ordini hierarchico : Laïci verò tanquàm materia se subtrahunt ab obedientia Pontificis : & ita patet quomodò potestas Ecclesiastica activè & passivè, formaliter & materialiter inesse dicatur Concilio Ecclesiam repræsentanti.

Quintò, quod instar datam Petro potestatem Mathæi 16. & Joannis ultimo, non est cuiquam dubium : sed negatur his testimoniis metaphoricis, *Tu es petra & super hanc petram, Pasce oves meas, &c.* induci ullo modo posse Christum voluisse Petrum instituere absolutum Ecclesiæ Monarcham, ut passim docet Bellarminus.

Sextò, quod ait Christum dedisse potestatem singulis Apostolis ad officium Episcopale obeundum necessariam, eamque singulos potuisse exercere absque congregatione, fallit æquivocatione : siquidem Christi Sacerdotium cum potestate clavium creditum est omnibus Apostolis & in commune, ut hanc potestatem & separatim extra Synodum & collectim in Synodo exercerent, quando rei necessitas exigeret : idque praxis Ecclesiæ confirmat plus satis, ut contra Cajetanum demonstravimus; & cæcus est qui hoc non agnoscit.

Septimò, cùm Sacerdotio Christi communicato Ecclesiæ, potestas Papalis, Archiepiscopalis, Episcopalis, Presbyteralis & quicquid ad auctoritatem Ecclesiasticam pertinet, eminenter & architectonicè insit, profectò idem planè est Papam cum Synodo generali componere, aut supra Synodum atque supra Christi Sacerdotium extollere, ut aliàs demonstravi : vide axioma XVI. apologiæ.

Octavò, quid sit Papam confirmare Concilia repetes ex lib 1. historiæ nostræ Conciliorum Generalium.

Nonò, ludificat à petitione principii dum soli Papæ tribuit quòd Concilia errare non possint: quasi verò Christus illum absolutum infallibilem Ecclesiæ Monarcham constituisset, quod negamus.

XLVII. Decimò frustratur à non causa pro causa dum errorem Synodi Sirmiensis, Mediolanensis, Ariminiensis & aliorum similium Conciliabulorum absentiæ aut etiam improbationi Papæ adscribit. Contra certissimum est illa Concilia ideò erravisse, quòd non sint habita canonicè cum libertate ad celebrationem Synodorum necessaria: quandoquidem Constantius Imperator ab Ursatio & Valente Arrianis Episcopis corruptus specie pacis atque unionis ineundæ & constituendæ in Ecclesia formulam fidei curavit conscribi & dari obsignandam Patribus, quâ formulâ æquivocationum præstigiis fides Nicæna antiquabatur. Nihilominùs plurimi ex Patribus tum Græcis tum Latinis extrema quæque pati quàm tantæ impietati subscribere maluerunt, ideòque non pauci, atque inter alios, S. Hilarius relegatus est in Orientem. Osius Cordubensis Episcopus atque ipsemet Liberius PP. victi asperitate exilii, tandem huic formulæ assensi sunt. Consule Socratem lib. 2. 26. ad caput 30. Theodoretum lib. 2. à cap. 15. ad 22. Sozomenum lib. 4. cap. 8. tripartitam historiam lib. 5. à cap. 15. ad 20. Severum Sulpitium lib. 2. historiæ sacræ ad calcem. Adeundus quoque Cardinalis Cusanus lib. 2. de concordantia cap. 5. ubi nominatim ait libertatem dicendæ sententiæ & communem Patrum consensum his defuisse conciliabulis. Quod spectat ad secundam Synodum Ephesinam, vide historiam Chalcedonensis Synodi lib. 1. historiæ nostræ Conciliorum Generalium. Ad duo Concilia Constantinopolitana, certum est neque generalia neque legitima fuisse, teste ipsomet Bellarmino lib. 2. de imaginibus cap. 14.

Undecimò, cùm status Ecclesiæ sit Monarchicus essentialiter aristocratico regimine temperatus, certè Pontifex singulariter & Ecclesia collectim sumpta suo quisque modo sunt Vicarii Christi, ut jam dixi: Papa quidem ut suppositum singulare ad juris divini, naturalis & Canonici exequutionem erga particulares Ecclesias: Concilium verò tanquàm suppositum juris Aristocraticum regimen efficiens: ex quo fit ut potestas Papæ jure divino subdita sit Aristocratico regimini: Nihilominus Papa quoad institutionem potestatis est immediatus Christi Vicarius: quantum verò ad ejusdem potestatis collationem, limitationem & communicationem, eam habet ab Ecclesia quæ illum deligit, eique Sacerdotium Christi confert, &c.

Duodecimò, Synodus Constantiensis ideò errorem Joannis Hus & Wicleff damnavit, quòd absolutè negarent primatum Pontificis & Romanæ Ecclesiæ super Ecclesias particulares.

XLVIII. Capite 17. lib. 2. de Conciliorum auctoritate hanc defigit propositionem, *Summus Pontifex simpliciter & absolutè est supra Ecclesiam universam, & supra Concilium Generale, ita ut nullum in terris supra se judicium agnoscat:* quam conclusionem ait *ferè esse de fide:* propria sunt verba: idque se probasse dicit cap. 15. & 16. dato enim quòd Papa sit caput, fundamentum & Pastor Ecclesiæ universalis, & Ecclesiam universalem congregatam nullam habere potestatem ratione suæ totalitatis, ut memoratis cap. 15. & 16. probare voluit Bellarminus, sequitur Papam esse supra Ecclesiam & Con-

& Concilium universale, non contra. Hæc confirmat ex nominibus atque appellationibus quas Scriptura tribuit Christo, quibus constat Christum esse supra Ecclesiam : quæ nomina tribuuntur pariter Petro & Pontifici Romano, ut enim Christus est Paterfamilias, ita & Papa summus OEconomus, id est, Paterfamilias loco Christi, Lucæ 12. *Quis est fidelis dispensator & prudens, quem constituit Dominus super familiam suam, &c.* quòd si dixerit servus ille in corde suo; *Moram facit Dominus meus venire, & cœperit percutere servos & ancillas, edere & bibere & inebriari, veniet Dominus servi illius in die quâ non sperat, partemque ejus cum infidelibus ponet.* Vides (inquit Bellarminus) Dominum servare judicio suo servum illum, & non permittere familiæ ut de illo judicet. Præterea sicut Dominus vocatur, Joannis 10. ita & Petrus, Joannis ultimo. Item Christus est Caput Ecclesiæ 4. ad Ephesios, sic & Papa vocatur Caput Ecclesiæ à Patribus Concilii Chalcedonensis actione 3. Similiter, ut Christus est Sponsus Ecclesiæ 5. ad Ephesios, ita & Papa vocatur in Concilio Lugdunensi *cap. Ubi periculum de electione.* Accedit Concilia declarare primam Sedem à nemine judicari, ut Synodus Sinuessana de Marcellino Papa, & Concilium Romanum sub Sylvestro can. ultimo. Item actione 3. Synodi Chalcedonensis multæ recitantur epistolæ, quarum hoc est exordium : Sanctissimo & beatissimo universali Patriarchæ Magnæ Romæ Leoni, & sancto universali Concilio, &c. ubi Papa anteponitur Concilio, nemine reclamante. Item eâdem Synodo Chalcedonensi damnatur Dioscorus cum tota Synodo Ephesina, præcipuè quia ausus fuerat damnare Leonem Magnum. Quòd si Dioscorus, qui erat primus Patriarcha post Romanum, cum Concilio Generali Ephesino non potuit jure judicare Romanum Pontificem, sequitur evidenter Concilium non esse supra Papam. Subjungit quintum Concilium Romanum sub Symmacho recepisse & approbasse librum Ennodii Diaconi tanquàm Synodale Decretum, in quo hæc leguntur : *Aliorum hominum causas Deus voluit per homines terminari : Sedis istius Præsulem suo sine quæstione reservavit arbitrio, voluit Petri Apostoli successores Cœlo tantùm debere innocentiam.* Et in Synodo octava actione 7. habetur Romanum Pontificem de omnium Ecclesiarum Præsulibus judicasse : de eo verò neminem unquàm judicasse legitimè, scilicet, ita ut Ecclesia id tanquàm canonicè factum approbarit : quocircà Carolus-Magnus cùm se Romam contulisset, ut de causa Leonis III. cognosceret, qui multis criminibus accusabatur, eamque ob causam indictum fuisset Concilium Romæ, omnes Episcopi unâ voce clamarunt, non licere cuiquam homini summum Pontificem judicare; & eam ob rem Carolus-Magnus ab incœpto destitit. In Synodo Constantiensi Martinus V. Bullam edidit approbante Concilio, in qua jubentur suspecti de hæresi interrogari, an non credunt Romanum Pontificem habere in Ecclesia supremam potestatem. In Lateranensi Concilio sub Leone X. sessione xi. disertè atque ex professo docetur Pontificem esse supra omnia Concilia, reprobaturque decretum contrarium editum in Basileensi Concilio : dehinc multa accumulat testimonia variorum Pontificum in sua causa, quibus superiora comprobari videntur, ut Leonis Magni, Gelasii, Gregorii, Paschalis Papæ, Innocentii III. & Bonifacii VIII. Subnectit quoque testimonium Bonifacii Moguntinensis Archiepiscopi, can. Si Papa dist. 40. quo docetur Papam nisi à Fide devium judicari non posse. Accumulat sæpè provocatum fuisse à

Concilio ad Papam: & sine controversia semper à minore ad majorem appellari: Nam Gelasius epistolâ ad Episcopos Dardaniæ ait, *ad Sedem Apostolicam de qualibet mundi parte appellandum est, ab illa autem nemo est appellare permissus.* Sicque D. Athanasius Alexandrinus & Paulus Constantinopolitanus Episcopus depositi à Concilio appellarunt ad Julium Papam & in suas Sedes restituti sunt. Sozomenus lib. 3. cap. 7. historiæ. Flavianus Episcopus Constantinopolitanus ab Ephesino Concilio II. ad Leonem Magnum, & Theodoretus ad eundem Leonem. Item Chrysostomus à Concilio depositus ad Innocentium PP. appellavit, ut Gelasius testatur epistolâ jam laudatâ. Insuper omnia Concilia revocantur ad examen & approbationem Papæ: adeò ut quæ probat atque improbat recipiantur & rejiciantur, teste eodem Gelasio ibidem.

Certè D. Basilius epist. 52. ad Athanasium scribit sibi videri expedire ut rogetur Romanus Episcopus, quatenùs mittat aliquos in Græciam, qui ejus nomine irritent Concilium Ariminense. Item Damasus epistolâ ad Episcopos Illyrii idem Ariminense Concilium reprobat: sicut & Leo Magnus epistolâ ad Pulcheriam Augustam irritum declarat Canonem Synodi Chalcedonensis de primatu Sedis Constantinopolitanæ tanquàm Nicæno Concilio contrarium, hocque est argumentum apertum superioritatis Papæ supra Concilium.

At profectò me miseret tam jejunæ & sophisticæ probationis. Videntur enim adversarii hominibus aquis pereuntibus similes, qui algam & undas in subsidium frustra amplectuntur. Singula examinemus. Primùm quod ait Bellarminus, suam propositionem fermè esse de fide: se quidem nasutis hominibus ridendum propinat: eòque magis, quòd hanc suam propositionem de fide non aliter confirmet quàm argumentis cap. 15. & 16. explicatis: quæ quidem ludificantur à petitione principii & à dicto secundùm quid ad dictum simpliciter, ut est demonstratum.

Secundò, mirabile est quomodò venire possit in mentem Theologo doctissimo, uti allegoriis & similitudinibus ad confirmandas conclusiones de fide, sic enim eas vocitant. Cæterùm alio atque alio sensu nomina Christo & Prælatis tribuuntur: Christo quidem propriè & per se tanquàm Domino, fundatori & causæ efficienti, Capiti essentiali, & supposito Ecclesiæ: Petro autem metaphoricè, analogicè & secundùm quid: neque Petrus aut Papa sunt Patresfamilias, sed dumtaxat fidelis dispensator & Dei atque Ecclesiæ sponsæ Christi minister. Qui autem cap. 12. Evangelii Lucæ perlegerit, comperiet totum refertum esse parabolis, atque inter alios hanc positam à Bellarmino legi: ac statim capitis initio Christum monere Fideles ne perterreantur ab iis, qui ubi corpus occiderunt non habent quid ultra faciant, deindè similitudine servi vigilantis ac torpentis uti, tumque demùm fidelis & nequam dispensatoris. Quæ comparatio nihilo magis Papæ quàm aliis Prælatis competit, teste D. Hilario cap. 26. in Mathæum: neque pœna æterna quæ toto illo capite omnibus malè agentibus tum Clericis, cùm Laïcis paratur, obstaculo est quominùs peccantes pœnis etiam temporalibus plectantur: sicut etiam Canones præcipiunt Episcopos & Sacerdotes malè agentes puniri & gradu abdicari: ex quo fit ut frustra Bellarminus hâc similitudine utatur ad probandum Papam corrigi non posse à Concilio, de qua re jamjam & cum ipso Bellarmino & Cajetano antea disputavimus.

Tertiò, nomen Pastoris Christo tanquàm Domino absoluto & proprietario conve-

nit, Petro autem & Papæ tanquàm Opilioni, Vicario, OEconomo: Dominus gregem, in quem despoticum habet imperium, vendere & mactare potest: nec tamen cuiquam licet ei dicere, cur ita facis? At Opilio & Vicarius gregem debet regere & pascere juxtà leges aristocratici regiminis à Christo positas: ita ut teneatur rationem reddere omnium ovium sibi commissarum: est enim solummodò minister & custos gregis.

Quartò, paulò ante in analysi cap. 15. dixi Papam esse caput Concilii, nihil aliud significare quàm esse primum Ministrum Christi & Ecclesiæ: atque ob primatum jure ei concedi in Conciliis sedis atque suffragii & conclusionis prærogativam.

Quintò, Papa impropriè dicitur Sponsus, teste D. Bernardo, qui eum vocat *amicum Sponsi & Sponsæ paranymphum* lib. 4. de consideratione cap. XI. quam in rem jam aliqua observavimus. Superiùs contra Bellarminum quæst. 3. & contra B. Thomam cap. 2. hujus libri.

Ad sextum quòd prima Sedes à nemine judicatur supra solutum est. Cap. 3. quæst. 7. adversùs Cajetanum & Bellarminum quæst. 3. n. 20.

Septimò, nihil mirum est in epistolis quas memorat Bellarminus Papam ratione Primatus primo loco poni, cùm in actis Conciliorum idem ordo servetur, tum in commemoratione Sedium Patriarchalium, tum in subscriptionibus Patrum. Porrò de his epistolis vide historiam nostram Synodi Chalcedonensis.

Octavò, multæ sunt causæ cur Patres Chalcedonenses Synodum secundam Ephesinam & Dioscorum damnaverint, atque inter illas causas una est quòd Leonem Magnum excommunicasset, Bellarminus autem de suo addit hanc fuisse præcipuam causam: vide historiam Synodi Chalcedonensis, quam ex actis fideliter collegimus. Cæterùm nescio quid venerit in mentem Bellarmino, cùm hæc scripsit, *quòd si Dioscorus qui erat primus Patriarcha post Romanum cum Generali Concilio non potuit jure judicare Romanum Pontificem, certè sequitur evidenter Concilium non esse supra Pontificem, cur enim non potuit Pontificem judicare, si erat supra ipsum, imò ejus Judex, ut adversarii volunt.* Non enim Bellarminus potuit ignorare hæc quæ scriberet contra veritatem notissimam quam ipse callebat à se usurpari, videlicet secundum Ephesinum Concilium non fuisse legitimè & canonicè habitum, atque Dioscorum omnia *vi majore* ibi confecisse, & coëgisse Patres ut chartis albis subscriberent: deindè nihil omninò causæ habuisse Leonem Magnum damnandi: qui nihil peccaverat, imò verò doctrinam orthodoxam propugnabat; non enim justo, sed peccatori lex & damnatio posita est.

Nonò, de quinta Synodo Romana sub Symmacho & libro Ennodii Diaconi diximus supra hoc capite quæst. 3. Addo ampliùs, dato quòd Ennodii libellus Synodicè examinatus & probatus fuisset, nullo modo posse decretis Concilii Generalis derogare, quia Synodus Romana est particularis, non œcumenica, & à multis annis adulatores voluisse mundo persuadere Papam à nemine judicari posse, cunctis Italiæ Episcopis applaudentibus.

Decimò, dictum Adriani Papæ in sua causa parvi est momenti; de quo adi librum 1. historiæ nostræ Conciliorum Generalium in gestis octavæ Synodi generalis.

Undecimò, causa Leonis III. ideò non est examinata in Concilio, quòd capita accusationis testibus probari non possent 2. *quæst.* 5. *Can. Auditum est*, *fratres chariss-*

*mi, qualiter mali omnes in me gravia crimina confixerunt. Quamobrem ego Leo Pontifex. S. Romanæ Ecclesiæ purifico me in conspectu vestro coram Deo & Angelis ejus, quia istas criminosas & sceleratas res, quas mihi objiciunt, nec perpetravi, nec perpetrari jussi; hoc autem faciens non legem præscribo cæteris quâ id facere cogantur.* Regino Abbas lib. 2. Chronici de Carolo-Magno & Leone III. hæc memorat. Rex concione vocatâ cur Romam veniret patienter indicavit; & inde quotidie ad ea quæ venerat facienda operam dedit: Inter quæ quod maximum & difficillimum erat, de discutiendis criminibus quæ summo Pontifici objecta erant: causâ itaque ventilatâ, cùm nullus probator aut testis legitimus appareret qui locum controversiæ præsumeret: præfatus Pontifex coram omni populo in domo S. Petri Evangelium portans ambonem conscendit; invocatoque sanctæ Trinitatis nomine, jurejurando ab objectis criminibus se purgavit. Cui auctori potior fides, quàm Platinæ & Paulo Æmilio Italis recentioribus; quia Regino, sæculo post Carolum-Magnum sua chronica texuit: & hinc liquet Bellarminum multa contra historiæ veritatem effutire.

Duodecimò, Bulla Martini V. de suprema potestate Romani Pontificis intelligenda est conformiter ad decreta Synodi Constantiensis, puta Papam habere primatum in Ecclesiam, & juridicè extendi ad particulares Ecclesias sessione 8. articulo 41. errorum Joannis Wicleff. Hic enim articulus Bullæ Martini V. nominatim conceptus est juxtà memoratum decretum sessionis 8.

Decimò tertiò, decretum Synodi Lateranensis sub Leone X. spectat ad abrogationem sacrarum electionum, nonnullaque alia quæ non Synodicè facta sunt: vide lib. 4. historiæ nostræ Conciliorum Generalium.

Decimò quartò, aliàs sæpè dictum est de Pontificum Romanorum testimoniis in sua causa, scilicet tantùm illis inesse fidei, quantùm legi divinæ, naturali & canonicæ concordarent.

Decimò quintò, supra famosum Canonem Si Papa dist. 40. explicavimus hoc ipso capite quæst. 3.

Decimò sextò, negatur absolutè unquam provocatum à Generali Concilio ad Papam, imò nequidem à Synodo Provinciali, totis octingentis primis annis quibus habita sunt octo Generalia Concilia, si propriè nomen appellationis usurpemus, neque verò hîc auscultandum Gelasio Papæ in sua causa: quas autem Bellarminus appellationes D. Athanasii, Pauli Constantinopolitani, Flaviani, Theodoreti, Chrysostomi, &c. memorat, non sunt appellationes, sed perfugia ad Ecclesiam Romanam, ut curâ & sollicitudine Pontificis, atque aliorum Episcoporum Occidentalium haberentur Synodi, & quæ contra Canones facta erant emendarentur: lege librum 1. historiæ nostræ Conciliorum Generalium.

Decimò septimò, frustratur nos Bellarminus à divisis ad conjuncta: quoniam Synodus Ariminensis ab omnibus fermè Episcopis Occidentis & quamplurimis Orientis improbata & damnata est, eamque ob causam multi exularunt: frustra ergo uni Papæ tribuit, quod Sanctorum communione & consensu Catholico gestum est. Neque etiam D. Basilius ea dicit quæ memorat Bellarminus. Ausculta Lector. *Visum est autem mihi consentaneum ut scribatur Episcopo Romæ, ut quæ hic geruntur, consideret, detque consilium: & quoniam difficile est, ut communi ac Synodico decreto aliqui istinc*

*mittantur, ipse suâ auctoritate in ista causa usus, viros eligat ad ferendas quidem itineris molestias idoneos: verùm juxta quoque ad hoc accommodos, ut mansuetudine & facilitate ingenii eos qui distorti & obliqui apud nos sunt, corrigant: aptè ac dispensatoriè sermonem attemperantes, omniaque secum habentes, quæ in Arimino ad necessariam solutionem gestorum illic facta sunt, & hoc nemine sciente absque strepitu tacitè per mare ad eos qui hic sunt, vadant, ne qui pacis sunt inimici adventum ipsorum præsentiscant.* Summa sententia Basilii hæc est Cùm Imperator Constantius per vim Ariminense Concilium haberi & concludi coëgisset, omnesque ei subscribere nolentes exilio multasset, atque formulam fidei Ariminensis Synodi ubique spargi voluisset, Episcopi Arriani Orientis insultabant Orthodoxis, multaque contra veritatem gestorum mentiebantur, quasi omnia canonicè facta fuissent in illa pseudo-Synodo: cui malo ut S. Basilius obviam iret censet scribendum Romano Episcopo, ut quoniam Synodi liberè haberi non poterant, aliquos prudentes & pios viros mitteret in Orientem, qui veritatem rerum gestarum in Synodo Ariminensi declararent Orthodoxis, demonstrarentque acta ipsa seipsis irrita propter violentiam adhibitam & libertatem Synodicam oppressam. Proculdubio sicut Pictores rudes & imperiti, cùm olim non possent animalia, equum, bovem, canem, &c. accuratè delineare & exprimere, solebant animi sui sensa nomine animalis sic inscripto, *Hic est equus, bos, canis, &c.* declarare. Ita quæcumque argumenta adversarii pro sua absoluta infallibili Monarchia promunt, cùm secundùm omnes Logicæ & Theologiæ regulas & praxim Ecclesiæ primitivæ nullam vim habeant, nihilominùs adversarii quæcumque lubet nomina illis inscribunt, atque appellationes à Concilio ad Papam, & alia ejusmodi esse fingunt; at non sunt appellationes nisi in eorum scriptis & phantasia, & tamen id pro jure divino & decretis Fidei Catholicæ venditant; suntque Hæretici & Schismatici, si Deo placet, qui contra repugnant.

Decimò octavò, veritatem historiæ Canonis 28. Synodi Chalcedonensis de prærogativa Sedis Constantinopolitanæ post Sedem Romanam repetes ex lib. 1. historiæ nostræ Conciliorum Generalium.

XLIX. Cap. 18. ejusdem libri de Conciliorum auctoritate hanc aliam propositionem præstituit nixam argumentis supra explicatis cap. 15. 16. & 17. *Summus Pontifex non potest committere, neque Concilio, neque ulli homini supra se judicium coactivum; sed tantùm discretivum.* Quæ propositio concordat regulæ vulgari Jurisconsultorum asserentium *Regem nunquam sibi manus ligare*: primam partem hujus propositionis munit tribus argumentis. Primùm, quia potestas Papæ super omnes est de jure divino, ut patet (inquit Bellarminus) at non potest Papa dispensare in jure divino. Secundò, quia non potest inferior committere alicui judicium reservatum superiori, ut verbi causâ, Episcopus dare facultatem absolvendi à casibus qui Pontifici reservantur. Tertiò, quia sequeretur Papam esse superiorem & non superiorem respectu ejusdem, cui daret potestatem coactivam supra se, quod implicat contradictionem: & hæc de confirmatione prioris partis. Altera pars scilicet de judicio discretivo probatur ex facto Sixti III. Symmachi & Leonis III. & IV. atque aliis Pontificibus, qui cùm accusarentur, causas suas in Concilio Episcoporum discuti noluerunt, ut patet can. Mandastis & can. An dictum, 2. quæst. 5. & ex Concilio IV. sub Symmacho.

Tota hæc collectio illudit à petitione principii, ſupponitque probatum antecedentibus capitibus, Papam jure divino eſſe abſolutum infallibilem Monarcham Eccleſiæ: quia, ut perhibet Bellarminus, *Poteſtas Papæ de jure divino eſt ſuper omnes.* Hoc autem eſt æquivocum, cùm enim primatus ſit juris divini quoad inſtitutionem, & datus ſit Petro in ordine ad regimen Ariſtocraticum, ut demonſtratum eſt lib. 2. confirmaturque praxi Apoſtolorum & Patrum Eccleſiæ primitivæ; certè vox *ſuper omnes* ad hunc non ad Bellarmini ſenſum capi debet, vide quæ de primatu dogmaticè diſputavimus lib. 2. cap. 3. & 6. hujus defenſionis, & axiomate xxxi. apologiæ noſtræ. Certè in Concilio Conſtantienſi ſeſſione 4. & 5. definitum eſt *Papam ſubjici directivo & coactivo judicio Eccleſiæ*, & ſeſſione 8. conta 41. articulum errorum Joannis Wiclef, *Papam habere poteſtatem ſuper Eccleſias particulares diſgregatas.* Quem ad ſenſum Facultas Pariſienſis admittit Papam eſſe ſupra omnes particulares Eccleſias, numquàm autem ſupra Papam Concilium.

Secundò, quod attinet ad factum Sixti & Symmachi, de eo diximus hoc cap. quæſt. 3. contra Bellarminum, & de Leone III. paulo antè in analyſi lib. 2. Bellarmini de auctoritate Conciliorum cap. 17. Idemque judicium de Leone IV. Cùm enim à malevolis accuſaretur, quòd ſecreta conſilia de imperio iterùm ad Conſtantinopolitanos transferendo iniiſſet, & Lotharius Imperator, ut de hac re cognoſceret, ſeſe Romam contuliſſet, de delatoribus in mendacio deprehenſis egregium cepit ſupplicium; hercle quidem omnia hæc exempla nullo modo cauſam Bellarmini promovent: eſtque pro rato & certo habendum ex diſciplina primitivæ Eccleſiæ can. 5. Nicæno conſignata, ſententiam & cauſam Epiſcopi Romano ſolitam recognoſci & tractari in Synodo Provinciali; ita ut ſi quid adversùm Canones geſtum eſſet ab illo, emendaretur & corrigeretur. Quam diſciplinam ſcio quidem poſteà immutatam à Romanis Pontificibus jus ſibi Monarchicum & abſoluti imperii contra legem divinam & naturalem vendicantibus. Quod pertinet ad quæſtionem facti: quæſtio autem juris continetur Evangelio, praxi Apoſtolorum & Eccleſiæ primitivæ confirmata, quod ſæpè eſt inculcandum.

L. Cap. 19. libri ejuſdem de Conciliorum auctoritate nititur ſolvere argumenta, quibus probatur Concilium eſſe ſupra Papam, juxta decretum Synodi Conſtantienſis 4. & 5. ſeſſione.

Primò, quoad exemplum Marcellini, qui damnatus & depoſitus fuit in Concilio Sinueſſano propter infidelitatem, ait Bellarminus hoc nihil habere difficultatis, quia certum eſt in caſu hæreſeos & infidelitatis Papam ſubeſſe judicio Concilii, de qua re nihil cum illo altercatur.

Secundò, valdè laborat ut argumentum ductum ex Auguſtini epiſtola 162. ad Glorium, Eleuſium & Felicem grammaticum declinet: ſcilicet quòd poſt Melchiadis judicium in cauſa Donatiſtarum, integrum fuerit Donatiſtis provocare ad Concilium, quæ diſputatio tractatur à me lib. 1. hiſtoriæ Conciliorum Generalium.

Tertiò, quia S. Leo epiſt. 63. ad Theodoretum Cyrenſem Epiſcopum tomo 1. Conciliorum Binii aſſerit, gaudetque epiſtolam à ſe miſſam ad Patres Chalcedonenſes ſuper damnatione errorum Eutychis & Dioſcori Synodicè examinatam & approbatam: idque eſt argumento Concilium eminere ſupra Papam. Reſpondet Bellarminus, *Leonem*

*epistolam hanc misisse, non ut continentem ultimam & definitivam sententiam, sed velut instructionem tantùm, quia Episcopi adjuti meliùs judicarent: & postquam omnes consenserunt epistolæ Leonis, tum demùm editam esse definitionem ultimam nomine Pontificis & Concilii.* Hæc ille; sed merum est effugium à suppositione principii, ac si Papa esset infallibilis absolutus Ecclesiæ Monarcha. Certè quæ S. Leo super damnatione errorum Eutychis & Dioscori miserat Calcedonem, Synodicè non unius Leonis judicio definita fuerant, ut ipse testatur epist. 25. 26. & 27. in collectione Conciliorum Binii tomo 1. Hæc sunt ejus verba ad Theodoretum. *Undè gloriamur* in Domino cum propheta cantantes, Adjutorium nostrum in *nomine Domini, qui fecit Cælum & terram, qui nullum in nostris fratribus detrimentum sustinere permisit: sed quæ nostro priùs ministerio definierat, universæ fraternitatis irrefragabili firmavit assensu, ut verè à se prodiisse ostenderet, quòd priùs à prima omnium Sede formatum totius Christiani orbis judicium recepisset, ut in hoc quoque capiti membra concordent.* Et aliquantò post, epistolam *Sedis Apostolicæ universali sanctæ Synodi assensu firmatam ait, ut nullus queat ulteriùs dubitare, &c.* Undè liquet illum agnoscere orbem esse majorem urbe: ut verbis D. Hieronymi utar, & minorem Sanctorum communionem majore confirmari: vide quæ in hanc rem notavimus in historia Synodi Chalcedonensis.

Quartò, transit ad argumenta Gersonii qui urget Papam more aliorum hominum esse peccatis obnoxium, ac proinde debere dicere *Pater noster qui es in Cælis, dimitte nobis debita nostra, &c.* Undè etiam insurgit, si pervicax & incorrigibilis sit, posse ad judicium & tribunal Ecclesiæ deferri, atque ibidem puniri juxta præceptum Domini. *Dic Ecclesiæ* Mathæi 18. *Qui Ecclesiam non audierit, sit tibi sicut Ethnicus & Publicanus, &c.* Hìc autem nomine Ecclesiæ Prælatos & Concilium ipsum intelligi probat Gersonius ex verbis Christi: Amen dico *vobis, quæcumque alligaveritis, &c. Ubi enim sunt duo vel tres congregati in nomine meo, ibi sum in medio eorum, &c.* Ad hæc reponit Bellarminus ex Chrysostomo & Innocentio III. hìc nomine Ecclesiæ vel Prælatum vel cœtum Fidelium cum suo Prælato intelligi, consequenterque peccatores cujuscumque Ecclesiæ ad Ecclesiam & Episcopum loci deferendos, ut forum rei sequamur: quòd si Episcopus peccet, deferendum ad Ecclesiam superiorem, cui Archiepiscopus vel Patriarcha aut Primas præsidet. Si verò Papa peccet, cùm nulla sit Ecclesia illo superior, ad quam deferri possit: quoniam absque illo Ecclesia est acephala: sequi Papam à nullo judicari posse, sed Dei judicio reservari oportere. Ampliùs subjungit, quando Christus dicebat Petro, *dic Ecclesiæ*, tum non fuisse Pontificem, sed privatum hominem, & continuò præceptum *dic Ecclesiæ* illos tantùm obli are qui superiorem habent, Papam verò minimè: quia neminem supra agnoscit: quæ responsio magnâ parte sumpta est ex Cajetani cavillationibus cap. 3. hujus libri plenè confutatis: excepto solùm quòd Bellarminus ait Petrum non fuisse Pontificem, quando Christus dixit illi: *dic Ecclesiæ*: quam evasionem obstruximus lib. 2. cap. 7. adversùs Vallium num. 1. Cæterùm negatur Bellarmino Concilium legitimè congregatum adversùs Papam incorrigibilem esse acephalum. Nam, ut aliàs diximus, omnes unum sumus in Christo, alter alterius membra, & Christus est Caput essentiale visibile Ecclesiæ, quam mortuo vel vivente Papâ numquam deserit: quî enim fieri posset, ut corpus sibi connaturale, cui intimè atque individuè unitur, desereret? hoc certè tam impossibile est, quàm

*to* rationale abstrahi ab homine. Itaque hæc responsio, *Concilium absque Papa est Acephalum*, fallit à suppositione principii, quasi Papa esset internum & essentiale Caput, non externum & ministeriale variabile: consule ea quæ initio hujus quæstionis quintæ observavimus contra Bellarminum numero 44.

Quintò, Gersonius sic argumentatur. Omnis pars est minor suo toto, & dato quòd pars totum inficiat vel corrumpat, debet abscindi: quia de jure naturæ est ut membra quæ totum corpus corrumpunt, abscindantur: ergo à pari de Papa, qui est membrum Ecclesiæ: contra opponit Bellarminus, hoc argumentum duabus constare partibus: & quoad primam, quâ objicitur omnem partem esse minorem suo toto, respondet post Cajetanum, Ecclesiam secluso Papâ non esse totum, sed partem majorem quàm caput magnitudine molis, sed minorem magnitudine virtutis, seu auctoritatis, ut patet in quolibet corpore. Quòd autem (inquit Bellarminus) adversarii dicunt auctoritatem capitis suppletivè remanere in Ecclesia, jam refutavimus supra cap. 16. si autem accipiatur Ecclesia cum Papa, tunc ut aliàs diximus major est auctoritas Ecclesiæ extensivè, quàm solius Papæ, intensivè autem æqualis, sicut Christus ut homo est caput homogeneum Ecclesiæ, & proinde pars ejus, & tamen non est major Ecclesia tota quàm Christus solus.

Hæc Bellarmini respônsio ad primam partem argumenti Gersonii tria continet absurda, imò erronea. Primò, fallit à suppositione principii asserens Ecclesiam secluso Papâ non esse totum sed partem, quasi Papa esset Caput essentiale, & non pars ac membrum Ecclesiæ: jam enim docui Christum Caput essentiale Ecclesiæ corpori suo connaturali deesse numquam posse, sive in ratione gratiæ justificantis, sive regiminis, etiam absente aut mortuo Papâ: *Ubicumque fuerint duo vel tres congregati in nomine meo, ibi sum in medio eorum, Matthæi 18.* Qui duo vel tres totum perfectum cum Christo componunt: sive Papa adsit, sive absit, quem nodum adversarii dissolvere nullo modo possunt: quæque dicunt in contrarium mera sunt commenta, ac si Papa esset Caput essentiale Ecclesiæ, quod erroneum est. Secundò, quod ait Bellarminus se cap. 16. ostendisse auctoritatem Papalem non manere in Concilio aut Ecclesia suppletivè, mortuo vel absente Papâ, est à me ibidem confutatum, ubi docui omnia ejus argumenta fallere partim à suppositione principii, partim à dicto secundùm quid ad dictum simpliciter. Tertiò, quòd asserit Christum non esse extensivè majorem totâ Ecclesiâ, & à simili concludit de Papa, semper illudit & à suppositione principii, quasi Papa esset Caput essentiale Ecclesiæ, sicut Christus, & à dicto secundùm quid ad dictum simpliciter, ac si alia data esset Petro potestas quàm purè ministerialis in ordine ad regimen aristocraticum. Bellarminus meminisse debebat eorum quæ paulò post dicit, nimirum Christum esse suppositum Ecclesiæ, atque totam Ecclesiam, sive in ratione gratiæ justificantis, sive regiminis ab illo essentialiter pendére, à Papa autem & aliis Prælatis solùm ministerialiter, instrumentaliter & extrinsecè, sicut facultas videndi pendet ab organo, &c.

Sextò, schola Parisiensis instat. Semper potentia agendi est principaliùs atque essentialiùs in toto quàm in partibus, quæ sunt instrumenta totius: Ideòque hominem dici principaliùs atque essentialiùs agere, quàm ullam partem seu potentiam, & consequenter supremam potestatem Ecclesiasticam, Papalem nimirùm, esse principaliùs atque essentialiùs in Ecclesia quæ est totum, quàm in Papa qui est membrum & pars dumtaxat. Respondet Bellarminus aliud esse judicium de corporibus naturalibus, & de corpore

Ecclesiæ

Ecclesiæ, & quia in illis virtus procedit ab essentia ad potentias, ideò totum dici principaliùs agere quàm ullam partem seu potentiam: At in corpore Ecclesiæ virtutem non procedere ab essentia ad potentias seu partes, sed ab extrinseco. Papa enim, qui est caput Ecclesiæ (inquit) non habet ab Ecclesia, sed à Deo auctoritatem; & ideò principale agens non est Ecclesia, sed Deus. Secundò, dici potest principale agens in quolibet corpore semper esse ipsum suppositum, quod sustentat & movet omnia membra. Porrò, suppositum corporis Ecclesiæ est Christus, &c. neque obstat quòd Christus sit etiam caput Ecclesiæ: nam Christus ut influens in omnia membra dicitur caput: ut autem sustentat & movet omnia, dici potest suppositum; & hoc modo concedimus Papam esse instrumentum corporis Ecclesiæ & quoddam minus ipso toto, ut nimirùm in toto Christum ipsum ut suppositum includimus. Huc usque Bellarminus de prima parte argumenti Gersonii.

Verùm hìc ut antea Lectorem suum multipliciter frustratur. Primùm, quod ait in corpore Ecclesiæ virtutem intrinsecè non procedere ab essentia ad potentias seu partes, sicut in corporibus naturalibus; sed ab extrinseco, id est, à Deo, &c. laborat æquivocatione: nam cùm juxta sententiam omnium Theologorum Christus possit considerari ut efficiens & ut formalis causa Ecclesiæ, atque in moralibus & politicis causa formalis utplurimum eadem sit cum causa efficiente: sanè quando Christus semper informat & vivificat Ecclesiam suam tum in ratione gratiæ justificantis, tum regiminis, neque potest magis lege Evangelicâ stante ab Ecclesia sejungi aut separari quàm *tò rationale ab* homine, ut aliàs docui: falsò quidem Bellarminus asserit potestatem Papæ ab intrinseco manare: quoniam Sacerdotio Christi, Papalis, Episcopalis & Presbyteralis potestas eminenter & architectonicè inest, confertur que formaliter & quoad habitum unà cum sacris ordinibus. Quocircà Papalis potestas & auctoritas ab intrinseco non ab extrinseco manat, ut allucinatur Bellarminus. Qui tum demùm secundâ suâ responsione dat manus veritati, affirmans Christum quatenùs Ecclesiæ suppositum, utque includitur in Ecclesia, tum Ecclesiam majoris esse auctoritatis intensivè & extensivè, quàm Papam, atque Papam esse solummodò instrumentum Ecclesiæ, quo de argumento vide quæ lib. 2. cap. 1. num. 9. & 13. supra observavimus, non te pigebit laboris.

Altera pars argumenti Gersonii est, Papam ut membrum putridum posse amputari, &c. Concedit Bellarminus in corpore naturali & Republica temporali: quia hæc membra ab ipso corpore pendent & virtutem habent: at non ita in corpore Ecclesiæ, quoniam caput Ecclesiæ non à corpore Ecclesiæ, sed à Deo habet auctoritatem: sicut à Patrefamilias familia; undè sicut non licet familiæ summum OEconomum quanquàm pessimum deponere, quia non est à familia, sed à Patrefamilias institutus; ita nec Ecclesia jus habet deponendi Papam qui est à Christo, non ab Ecclesia institutus. Duo sunt cavilli in hac Bellarmini responsione: Primò, fallit æquivocatione, dum ait caput Ecclesiæ non à corpore Ecclesiæ, sed à Deo habere auctoritatem: si enim de prima institutione Petri in primatem agit, certum est illum viâ extraordinariâ institutum à Christo, nec habere simpliciter ab Ecclesia primatum: nam Ecclesia fundanda fuit. Verumtamen ut habetur ***can. In novo dist. 21.*** Petrus est etiam delectus ab Apostolis, hâcque ratione dicitur esse, & auctoritatem habere ab

Ecclesia, ut lib. 2. cap. 6. disputavimus. Et hæc inquam de via extraordinaria & prima Ecclesiæ fundatione. Quòd si de via ordinaria propagandi Sacerdotii Christi & potestatis Ecclesiasticæ agatur, falsum est Papam non habere potestatem & auctoritatem ab Ecclesia Matre sua, & Sponsa Christi, cùm exploratissimum sit Papam & sacros ordines & canonicam electionem ab Ecclesia accipere, ut alibi docuimus.

Alter cavillus est de summo OEconomo. Certè non tantùm licet familiæ summum OEconomum, verùm etiam ipsum Patremfamilias prodigum & furiosum ad agnatos & gentiles deducere, ac vinculis constringere, ne cuiquam noceat: ex quo datur intelligi quàm infirma sint argumenta parabolica & similitudinaria.

Septimum & octavum argumentum Scholæ Parisiensis datur à Synodi Constantiensis & Basileensis decretis de Concilii auctoritate supra Papam: de qua controversia dixi ex proprio instituto lib. 3. historiæ nostræ Conciliorum Generalium in historia Constantiensis & Basileensis Concilii.

# CAPUT SEXTUM.

*I. Gregorii Valensis argumenta pro infallibili Pontificis auctoritate confutantur*

*II. Suaris Collectiones pro infallibili Papæ Monarchia eædem planè cum D. Thomæ & Cajetani argumentis.*

*III. Frustra Suarez hanc communem omnium Theologorum & Canonistarum sententiam impugnare conatur, scilicet unà cum ordine Sacerdotali & Episcopali habitu & formaliter Ecclesiasticam jurisdictionem conferri, & de illius argumentis in contrarium.*

*IV. Quibusnam communitatibus Ecclesiasticis data sit potestas legum ferendarum contra eundem Suarem.*

*V. Comparatio fundamentorum Scholæ Parisiensis cum firmamentis adversariorum de absoluta infallibili Monarchia, & conclusio libri tertii.*

I. POst Bellarminum Gregorius de Valentia Sodalis etiam Jesuita hanc controversiam amplissimè tractavit tomo suarum controversiarum lib. 7. & 8. quem inscripsit, Analysim Fidei. Verùm qui Valensis collectanea cum Bellarmini argumentis contulerit, hanc omnibus sociis suis palmam præripuisse facilè judicabit, neque aliorum scripta in hac parte desiderabit. Quocirca non ego hîc immorabor in Gregorii Valentini collectionibus examinandis: tantùm aliqua obiter perstringam, in quibus cum Bellarmino minimè concordat, cujusmodi illud est, quod lib. 8. Analysis Fidei cap. 3. post medium responsione ad sextam objectionem legitur, ubi ait: *Sive Pontifex in definiendo studium & diligentiam necessariam exhibeat, sive non adhibeat, modò tamen controversiam definiat, infallibiliter definiturum, atque adeò reipsa usurum auctoritate sibi à Christo concessa, Matthæi 16. Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, & Joannis ultimo, Pasce oves meas. Quamobrem decernit studium & diligentiam necessariam esse Pontifici, non quidem ut definiat, suáque infallibili auctoritate utatur, sed ut convenienter ac rectè, hoc est, sine peccato suâ auctoritate utatur.* Rationem hanc subjungit: *Christum eo ipso quòd promisit Ecclesiæ nunquam futurum ut ipsa fallatur, unà quoque cavisse ne Pontifex controversiam falsò & prætermissâ debitâ diligentiâ necessariâ definiat. Quemadmodùm (inquit) si Deus nobis promitteret futuram anno sequenti magnam frugum copiam, hoc ipso quoque promittere censeretur aeris temperiem, quæ ad eum effectum esset necessaria*, ut appositè ad hanc rem docet Melchior Canus lib. 5. de locis Theologicis cap. 15.

Verùm hæc Gregorii Valensis assertio persimilis videtur opinioni illorum, qui omnia ex atomis inter se fortuitò concurrentibus procreari fabulantur, legique divinæ, naturali, & praxi Ecclesiæ manifestò repugnat: utque de lege divina naturali primùm dicamus, certè recta ratio dictat Deum hominibus, qui libero pollent arbitrio, omnia laboribus vendere, ne vel desidiâ torperent, vel superbiâ efferrentur: non enim solet auxiliari desidibus, aut miraculosè ad regimen Ecclesiæ concurrere; si ad legem ordinariam attendamus, sic enim ignaviæ hominum patrocinaretur. Hinc accidit, ut juxta viam ordinariam quò quisque dotibus naturæ magis pollet, & plus operæ atque industriæ etiam in ratione gubernationis Ecclesiasticæ consequatur. *Audiendo enim sapiens sapientior erit, & intelligens gubernacula possidebit*, Proverb. 1. Hanc ob causam Apostolus, quia primâ juventute magnos progressus in lege Mosaïca fecerat, & quia multum laboris ea in re impenderat, multa arcana supra alios Apostolos cognovit, si modò D. Joannem excipias, qui viâ omninò extraordinariâ informatus fuit à Deo. Scitum prætereà B. Athanasium, quoniam egregiæ esset indolis, polleretque ingenio, & magnos fecisset in litteris progressus, ut ejus scripta declarant, ideò supra omnes Episcopos acumine excelluisse, & in Synodo Nicæna Arrium, deinde toto vitæ spatio Arrianos contudisse; & hæc de lege naturali: divina autem nos docet, Christum iis solùm gratiam suam etiam in ratione moderationis Ecclesiæ polliceri, qui mandata sua servaverint. Hinc enim omnis Ecclesiæ sufficientia speranda & expectanda est, Mathæi ultimo: *Euntes ergo docete omnes gentes servare omnia quæcumque mandávi vobis, & ecce ego vobiscum sum omnibus diebus usque ad consummationem sæculi.* Quocirca Mathæi 18. formam regiminis Ecclesiæ præscribens, afflatum & auxilium Spiritus sancti, non uni cuipiam singulari, sed communioni Sanctorum congregatæ in nomine suo pollicetur: *Ubi fuerint duo vel tres congregati in nomine meo, ibi sum in medio eorum, &c.* Congregari autem in nomine Christi, est omnia facere necessaria ad divinum auxilium implorandum, congruenter quidem ad leges & regulas Evangelio consecratas. Itaque qui tempore Synodi habendæ armis & conscribendis militibus operam daret, ut Julius II. anno 1512. parùm esset obsequens præceptis Christi atque Evangelii. Proculdubio omnes antiqui textum hunc, *Ubi fuerint duo vel tres congregati in nomine meo, &c.* de canonica Synodorum celebratione interpretantur: & Bellarminus etiam lib. 1. de Conciliis & Ecclesia cap. xi. ubi disertè ait Papam non censeri definire in vim Cathedræ, nisi media ordinaria à Christo instituta adhibeat, atque Synodum magnam aut parvam unam vel plures habeat: hoc enim praxis Ecclesiæ comprobat can. 5. Synodi Nicænæ, quo decernitur bis annuatim habendas Synodos Provinciales, in quibus si controversiæ nascentes minùs sufficienter definiri possent, ad ampliorem Sanctorum communionem properabatur, ut aliàs docuimus. Hercle quidem cùm Ecclesia sit corpus connaturale Christi capitis essentialis, & caput in omnia membra, non in unicum & solum membrum influat; oportet in ratione regiminis Ecclesiæ Christum cuncta membra, non solum Papam illuminare, informare & dirigere: alioqui cæteris membris ansam præberet torpendi, ac sese negligendi: *Nam multi unum corpus sumus in Christo, altèr alterius membra, Roman. 12. & corpus non est unum membrum, sed multa de se invicem solicita, ne sit schisma in corpore: variæque sunt divisiones gratiarum, quas unus*

*atque idem Spiritus, qui operatur omnia in omnibus, dividit singulis prout vult* 1. *Corinth.* 12. Porrò rationes adversariorum huic falso atque imaginario nituntur principio, quòd Christus S. Petrum constituerit infallibilem Ecclesiæ Monarcham. Certè Valensis sibiipsi apertè contradicit, quia cap. 4. ejusdem libri 8. statim initio ait ex Vincentio Lirinensi Papam *non nova fidei dogmata constituere, sed eruere vetera, & ad eam rem inquisitione opus esse.* Ego verò contendo accuratissimam & diligentissimam desiderari, ut declarant acta primæ Synodi Ephesinæ, Chalcedonensis, quinti, sexti, septimi, & octavi Concilii Generalis, in quibus Patres, ut ostenderent quanta cum diligentia veritatem indagarent, primùm ordine textus Scripturæ & Patrum testimonia ad res controversas definiendas conducentia proponere & explicare solebant: deindè in testimonium & monimentum decreti Synodalis, sigillatim omnes Episcopi acta obsignabant; hæcque semper observata sunt antequam adulatores atque obnoxii homines persuasissent mundo Papam esse infallibilem: quasi haberet afflatum Spiritûs sancti in sua potestate, *ita ut inspiraret & quando & quotiescumque vellet*, ut ait Cardinalis Cusanus de concordantia Catholica cap. 20. Verùm maximè fallit aut fallitur Valensis dum suam imaginationem illustrat similitudine Dei promittentis magnam frugum ubertatem & unà congruam aëris temperiem: non enim res physicæ cum moralibus comparandæ sunt: quia hæ à libero hominis arbitrio & voluntate pendent: unde homo potest agere & non agere, hoc vel illo modo agere, natura autem uno tantùm modo agit, estque in suis causis & effectibus ad unum determinata. Quare Deus cum liberis liberè & cum necessariis necessariò agit: vultque homines cooperari saluti suæ cum timore & tremore, atque diligentiam necessariam ad merendam adhibere. Melchior Canus, quem Valensis laudat eodem lib. & cap. refert Sylvestrum *in verbo fides* 5. *ultimo hanc difficultatem de diligentia in rebus controversis definiendis adhibenda tanti fecisse, ut vix eam ex animo suo depellere potuerit: meliùsque illum facturum ait, si eam occuluisset, quàm alios stimulare quo ipse scrupulo pungebatur.* Hæc Canus: quæ autem de Sylvestro memorat ex novis editionibus summæ Sylvestri sunt expuncta, ne hic aculeus patronos infallibilis monarchiæ foderet: quandoquidem apertè convincit aristocraticum regimen: meliùsque & faciliùs reperiri quod à pluribus, quàm quod ab uno quæritur, quia oculi quàm unus oculus clariùs & longiùs vident, ut lib. 4. cap. ostendetur. Profectò, Bellarminus non longè abludit à Sylvestri sententia dum perhibet, quæ non sunt conciliariter examinata, non esse infallibilia: de qua re aliàs.

II. Franciscus Suarez Doctor Theologus Societatis tom. 4. Commentariorum in 3. partem D. Thomæ disput. 17. sect. 3. ab articulo quinto ad 29. communem omnium Theologorum sententiam impugnat asserentium, *unà cum sacris ordinibus jurisdictionem necessariam conferri Episcopis & Presbyteris, saltem formaliter, quoad habitum & in actu signato, contraque docet à solo Papa tanquàm absoluto Ecclesiæ Monarcha dari.* Quam controversiam deindè suscitat lib. 4. de legibus à cap. 3. ad 6. sub hac quæstione: *Quibus personis data fuerit potestas legum ferendarum immediatè à Christo.* Ubi autem Bellarmini lucubrationes hac in parte commendavit, demonstrare aggreditur, Christum uni & soli Petro potestatem Monarchicam etiam supra alios Apostolos tanquàm super membra detulisse; ità ut quidquid alii Apostoli habuerint jurisdictionis & potestatis à Christo, id eis dependenter à Petro concessum

fuerit. Quo in saxo volvendo & revolvendo ubi diu multùmque anhelavit, præter D. Thomæ & Cajetani argumenta nihil quicquam novi exponit. Primò, causatur Christum non sufficienter Ecclesiæ providisse ad unitatem atque ordinem retinendum in Ecclesia, nisi talem potestatem Papæ contulisset: idque probare molitur his textibus, *Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam*, Mathæi 16. & Joannis ultimo, *Pasce oves meas.* Adnectit & Canonem In novo dist. 21. & Can. Ita Dominus dist. 19. Secundò, objicit potestatem extraordinariam & per modum cujusdam legationis delatam Apostolis, ut eam exercerent quoad viverent: Petri vero potestatem ordinariam fuisse & ad ejus successores transire. Tertiò, D. Petrum suis legibus & præceptis alios Apostolos potuisse obligare, non contra: imò neque alios Apostolos, si B. Petrum excipias, potestatem habuisse sese invicem obligandi; Addit, licèt omnes Apostoli præditi essent potestate ferendarum legum ad obligandam Ecclesiam universalem, nihilominùs illas ordinariè non tulisse, nisi ex consensu & acceptatione Petri, qui auctoritate Pontificiâ super illos excellebat. Quartò, quoties apud Cyprianum aliosque Patres antiquos legitur omnes Apostolos fuisse pares, hoc intelligi de dignitate Apostolatus, quà illis extraordinariè jurisdictio in universam terram permittebatur. Quintò, fingit non reperiri in toto Evangelio potestatem legum ferendarum alii cuiquam ordinariè delatam, quàm Petro, qui illam ex vi suæ institutionis immediatè habuit à Christo, Mathæi 16. & Joannis ultimo: hæc autem sua placita ut confirmet, adglutinat Canonem *Quamvis dist. 21. can. Quoties 24. quæst. 1. & cap. Significasti de electione & electi potestate.* Quibus ex locis colligitur leges à Romanis Pontificibus latas, non à Concilio pendêre, sed contra Concilia vim omnem & robur habere ab auctoritate Pontificis. Sextò, docet hanc supernaturalem potestatem legum ferendarum non conferri Papæ ab hominibus, dum eligitur: quia nemo dat quod non habet, sed à Christo solo. Et hunc obiter occasionem arripit illos reprehendendi, qui asserunt solum Papam absque Concilio Cardinalium leges universales in rebus gravibus figere non posse: quam disputationem ex instituto tractat cap. 6. libri 4. de legibus, & nos ibidem Suarem excipiemus.

En summa profusissimæ opinionis Suaris cap. 3. lib. 4. de legibus: cujus argumentis etsi facile sit satisdare ex responsis ad argumenta B. Thomæ, Cajetani & Bellarmini, tamen de illis seorsim dicemus: & primò, quòd ait Christum non satis sufficienter consuluisse Ecclesiæ ad unitatem atque ordinem retinendum, nisi Petrum Monarcham Ecclesiæ constituisset; ejusdem est farinæ cum his verbis Glossæ extravagantis, *Unam sanctam* §. *Porrò subesse Romano Pontifici: non videretur Dominus discretus fuisse, ut cum reverentia ejus loquar, nisi unicum post se talem Vicarium reliquisset, qui hæc omnia posset*, ait Glossator, impiè proculdubio, idque est statuere, *Quòd per consilia atque inventiones humanas etiam meliùs quam per legem divinam Evangelicam Ecclesia regeretur*, ut ait Gersonius sermone habito Tarascone in die Circumcisionis considerat. 1. Quandoquidem hæc absoluta Monarchia omninò repugnat legi gratiæ & potestati ministeriali spirituali: neque isti homines possunt attendere *se spiritualiter examinari*, atque Sanctorum communionem & unitatem Ecclesiæ ad complendum numerum Prædestinatorum aliter perfici non posse, quàm per actus Hierarchicos, illuminando suavitèr per Verbi divini prædicationem, purgando per pœ-

nitentiam & censuras Ecclesiasticas, denique perficiendo administratione aliorum Sacramentorum, & lumine exemplorum bonorumque morum, præsertim in Ecclesiasticis, qui lumen & sal mundi esse debent. Quod spectat ad hos scripturæ textus, *Tu es Petrus, & super hanc petram, Pasce oves meas, &c.* supra plus satis explicati sunt, nihilque indè potest extorqueri præter primatum: primatus autem institutus est in ordine ad regimen Aristocraticum, ut docuimus *de Canone In novo*, quo asseritur ordinem Sacerdotalem à Petro cœpisse post Christum: aliàs monui, si ad litteram capiatur, manifestò pugnare cum Scriptura, quæ docet cunctos Apostolos, Paulo excepto, creatos Sacerdotes à Domino, Lucæ 22. Hoc facite in meam commemorationem, &c. Undè Glossator Canonis perhibet hoc ita capi oportere, ut sensus sit Petrum esse primum Sacerdotem post Christum ratione primatus. Quod spectat ad Canonem Ita Dominus, decerptus est ex Leonis Magni epistola ad Episcopos Viennenses: quo de loco diximus hoc ipso libro cap. 1. in analysi sententiæ Leonis. Item cap. 5. adversùs Bellarminum.

Secundum argumentum de extraordinaria & delegata potestate in Apostolis & ordinaria in solo Petro, commentum est sophisticum aliàs in analysi Opinionum Cajetani & Bellarmini dilapidatum.

Tertium ludificat à petitione principii: cum enim regimen Ecclesiæ sit aristocraticum: & primatus institutus in ordine ad regimen aristocraticum, gratis Suarez asserit Petrum potuisse suis legibus alios Apostolos obligare. Dico ampliùs, neminem ostendere posse Romanos Pontifices octingentorum annorum spatio sub primis octo Conciliis ullam legem aut Canonem proprio motu fixisse aut dedisse Ecclesiæ: Insto etiam ab eo tempore, quo privati motus depulso regimine aristocratico Synodorum invaluerunt, leges conditas à Romanis Pontificibus nunquam vim habuisse secluso consensu Ecclesiarum: idque quodammodò æquivalere aristocratico regimini: in Ecclesia enim sicut in regnis temporalibus leges absolutâ potestate decerni non possunt: quia Sanctorum communio atque unitas Ecclesiæ neque absolutè & monarchicè imperatur, neque per vim cogitur: etsi fenestra schismatibus atque hæresibus potentissima aperitur, ut hodierna docet experientia. De potestate legum & Canonum condendorum infra lib. 4. cap. 6. & 7. Profectò quamquàm Apostoli ratione potestatis extraordinariæ Apostolatus, quæ ad fundandas Ecclesias erat necessaria, seorsim & absolutè possent multa statuere, nihilominùs ut formam justi futurique regiminis Ecclesiæ præstituerent, & ad posteros transmitterent semper omnia communi consilio sanxerunt. Contra hodie Prælati cuncta proprio motu tanquàm absoluti Monarchæ decernere volunt, nec alio utplurimum quàm oligarchico obnoxiorum atque adulatorum consilio utuntur.

Quartò, quænam sit mens Cypriani atque omnium Patrum antiquorum disputatum est supra lib. 2. 4. & 5. & lib. 3. cap. 3. & 5. adversùs Bellarminum.

Quintò, respondeo ut ad tertium: cùm enim Christus Sacerdotium suum cum potestate clavium toti Ecclesiæ Sacerdotali individuè, in commune & architectonicè detulerit, suprema & architectonica potestas legum ferendarum residet in tota Ecclesia, idque praxis Ecclesiæ convincit sub octo universalibus Conciliis: cæterùm Canones, quos adversarius ad suæ opinionis comprobationem promit, sunt collecti ex scriptis Pontificum in sua causa, quibus tantùm inest fidei, quantùm juri divino, naturali &

Canonico concordant, suntque explicati in analysi librorum Bellarmini & Cajetani.

Sextum fallit à petitione principii: cùm enim Sacerdotium Christi sit causa efficiens & exemplaris totius jurisdictionis Ecclesiasticæ, ac reverà & formaliter sit in Ecclesia, atque etiam Pontifici communicetur, partim dum ordinatur, partim dum eligitur ab Ecclesia, unà etiam insurgit Papam quidquid habet potestatis, id reverà per & propter Ecclesiam possidere: quod superius abundè probavimus.

III. Idem Suares lib. 4. de legibus cap. 4. negat Christum ullam potestatem legum ferendarum dedisse Episcopis: & si quas Episcopi (inquam) ferant leges, vim solummodò habere ex permissione & tolerantia Papæ: idque probat his argumentis, ac primò narrat Christum Petro imperasse, ut Episcopos institueret, eisque impartiretur potestatem quam ad id muneris obeundum necessariam putaret, statuitque præceptum de instituendis Episcopis esse quidem immediatè à Deo, sed potestatem Episcopalem conferri mediante Papâ: qui eam quibus vult & quantùm vult potestatis communicat, hocque illustrat comparatione Regis Hispaniarum, qui Proregem mittit in Indiam cum amplissima potestate constituendi Judices, Magistratus & Gubernatores Provinciarum, hi verò quamquàm præcepto Regis Hispaniarum constituantur, tamen non immediatè ab illo suam derivant potestatem, sed mediante Prorege. Hanc suam opinionem his fulcit tibicinibus, quòd Deus suavissimè agat nobiscum per causas secundas, quando id commodè fieri potest: unde auctore D. Thomâ 4. contra gentes cap. 76. ratione 4. Christus specialiter dixit Petro, tibi dabo claves regni Cælorum, &c. ut ostenderet potestatem clavium per Petrum ad alios derivandam, ut unitas Ecclesiæ conservaretur. Adsuit ex codem Thoma Papam habere plenitudinem potestatis Ecclesiasticæ, quasi regem in regno: & Episcopos tantùm assumi in partem solicitudinis tanquàm Judices particulares civitatum atque urbium 4. sententiarum dist. 20. quæst. unicâ articulo 4. quæstiunculâ 3. concluditque hoc esse pernecessarium ad majorem unionem membrorum cum capite, & perfectiorem subordinationem, qualis debet esse in perfecta monarchia Ecclesiæ quam Catholici agnoscunt. Subjungit Pontificiam & Episcopalem dignitatem hoc ipso inter sese discrepare, quòd illa jure divino & ex vi suæ institutionis materialiter & formaliter œcumenica aut universalis prorsusque immutabilis sit: adeò ut omnes Christiani subjiciantur Papæ materialiter ratione subditorum, atque territorii totius Christianitatis, deindè formaliter ratione facultatis ligandi & solvendi juxta omnes modos & materias casuum occurrentium: Contra, ait officium Episcopale jure divino neque certam habere qualitatem, neque determinatam materiam aut territorium: & si potestas Episcopalis formaliter consideretur, intendi posse atque remitti: quatenus Papa illis plus aut minus tribuit potestatis. Ex quo efficit Suares auctoritatem Episcopalem neque materialiter, neque formaliter juris esse divini invariabilis; nam quæ sunt juris divini immobilia sunt, ut patet ex Sacramentis & Sacrificio: ad uberiorem probationem sic argumentatur. Nisi jurisdictio Episcopalis esset à Papa, sequeretur ex vi suæ institutionis esse œcumenicam & universalem, ac sese ad totum mundum materialiter & formaliter diffundere, sicut potestatem Papæ, & continuò Episcopum de omnibus casibus absolvere & dispensare posse, nisi ejusmodi potestas à Papa restringeretur. Item insurgeret Episcopum suâ privatâ auctoritate posse deserere atque ejurare Episcopatum, nisi habeat jurisdictionem à Papa; quod est contra Innocentii

centii III. constitutionem *cap. inter corporalia de translation. Episcopi*: ubi docetur solum Papam pollere facultate transferendorum Episcoporum. Præterea oppugnat sententiam Alphonsi Castrensis, Navarri, & Vasquesii sodalis sui; quæ tamen communis est omnibus Theologis: scilicet Durando, Armachano, Gersonio, Tostato, Almaïno, Majori, &c. Nam docent unà cum sacris ordinibus potestatem jurisdictionis conferri, saltem formaliter, habitu & in actu signato, ut lib. 2. probavimus. Contra hanc sententiam idem Suares ampliùs velitatur tomo 4. commentariorum in 3. partem D. Thomæ dispur. 17. sect. 3. à quinto ad 29. articulum: ac primùm contendit potestatem ordinis & jurisdictionis esse mutuò separabiles, & de facto separatas inveniri, idque certissimum esse argumentum realis distinctionis apud Metaphysicos. Urget, quòd experiamur jurisdictionem ab Episcopo aut à Papa exerceri, quamquàm non sit donatus Sacerdotio aut Episcopali ordine. Quòd si per ordinis collationem jurisdictio immediatè conferretur à Deo, sequeretur tolli nullo modo posse, ut patet de potestate ordinis quæ interno charactere nititur: unde Sacerdos quamquàm exauctoratus, tamen impediri non potest quominùs consecret, Eucharistiam & missam celebret si velit: contra autem si absolvat aut liget aliquem, ejus conatus irritus nullusque est: causa est, quia Sacerdos abdicatus caret jurisdictione. Hæc Suares commentariis in summam D. Thomæ. At lib. 4. de legibus cap. 4. objicit Alphonsum Castrensem & Navarrum immutare usitatum atque ordinarium morem loquendi inter scholasticos & usurpatum à Conciliis: scilicet duplicem esse potestatem Ecclesiasticam, alteram ordinis, alteram jurisdictionis, hancque extra Sacramentum dari, & habitu nihil quicquam aliud esse quàm potestatem ordinis in corpus Christi mysticum: insuper instat Episcopalem consecrationem non esse per se principium actus jurisdictionis, neque actu aut habitu activam jurisdictionem efficere; cùm experiamur Episcopum electum & confirmatum, etsi non sit consecratus, tamen posse omnia obire munia quæ sunt jurisdictionis Episcopalis *cap. 1. & 2. de translation. Episcopi, & cap. transmissum de electione cap. inter corporalia de translatione.* Item posse indulgentias conferre, teste D. Thomà 4. sentent. dist. 20. quæst. unicâ articulo 4. quæstiunculâ 2. Ampliùs instat potestatem Pontificiam esse velut exemplar totius auctoritatis Ecclesiasticæ: eam verò conferri non per aliquam consecrationem, sed per nudam electionem & concessionem Dei: quando Christus soli Petro dixit, pasce oves meas: quibus verbis nullum novum characterem, sed nudam & puram potestatem jurisdictionis confert: à pari ergo concludit Suares, Episcopos non sacri ordinis adeptione, sed solâ collatione Pontificis consequi potestatem jurisdictionis. Quantùm ad locos Scripturæ, quibus Castrensis & Navarrus utuntur ad suæ sententiæ confirmationem: Respondet Christum Mathæi 18. *Quæcumque alligaveritis, ligata erunt, &c.* promisisse jurisdictionem exercendam post suam resurrectionem conformiter ad caput 20. Joannis. *Accipite Spiritum sanctum, Quorum remiseritis peccata, &c.* Demùm actorum 20. Apostolum his verbis, *Attendite vobis & universo gregi in quo vos Spiritus sanctus posuit Episcopos regere Ecclesiam Dei*, ostendere Episcopos dici positos à Spiritu sancto, eo quòd ex Dei præcepto, institutione, atque ordinatione primariâ constituantur ad regendam Ecclesiam, sed mediante Papâ qui illos constituit: quo etiam modo Reges, quamquàm ponantur ab hominibus, tamen dicuntur regnare per Deum, & ab eo potestatem habere. Quam

opinionem etiam Lorinus Theologus societatis in acta Apostolorum amplectitur. Verùm rationibus Vasquesii Suares opponit, quòd nituntur dumtaxat quâdam morali congruentiâ atque externo modo loquendi, quem non semper necesse est servari: gratisque Vasquesium quæ dicit asserere. Cùm enim D. Thomas æquiparet Episcopos Judicibus, quos Reges constituunt per Provincias 4. sentent. dist. 20. quæst. unicâ articulo 2. quæstiunculâ 3. certum est, ait Suares, fieri posse ut Episcopi in actibus suæ jurisdictionis ordinariæ dicant, *Ego te absolvo vel excommunico auctoritate mihi à Vicario Christi concessâ, aut quid simile.* Sicut Judices & Magistratus Principum dicere solent: Regia Majestas præcipit, aut quidpiam æquivalens: & quamquàm ejusmodi forma absolvendi aut excommunicandi non sit in usu apud Ecclesiasticos: tamen hoc non ideò evenit, quòd jurisdictio Episcoporum detur immediatè à Deo, vel quòd per collationem ordinis conferatur; sed propter modestiam & moderationem Pontificum, qui licèt dent Episcopis potestatem, tamen intelligunt illam esse principaliter à Christo, & in illum omnia referri oportere tanquàm in principale operans, cujus sunt Vicarii: vel etiam hoc fit ut servetur distinctio inter potestatem delegatam & ordinariam, ne confundantur & ambiguitates inde oriantur. Subnectit rectè fieri potuisse ut Christus docuerit & præceperit Apostolis, & præsertim Petro modum regendi monarchiam Ecclesiasticam mediantibus Episcopis tanquam Pastoribus ordinariis & Principibus Ecclesiæ sub Petro: & nihilominus quòd commiserit Petro & institutionem & collationem talis officii atque muneris cum jurisdictione ad eam rem necessaria.

Hæc propria sunt argumenta penè ad verbum desumpta ex Suaris operibus. Quæ quidem indigna sunt magno Theologo: quoniam nullis firmis rationibus, sed sophisticis elenchis, maximè à petitione principii, & à dicto secundùm quid ad dictum simpliciter incumbunt, atque potestatem spiritualem purè ministerialem in absolutam Monarchiam contra causas essentiales legis gratiæ transformant.

Ad Analysim singulorum descendamus. Primùm quæ de Rege Hispaniarum ejusque Proregibus proponit, nullius sunt momenti: hîc enim opus est testimoniis Evangelicæ legis, exemplis Apostolorum, & praxi Ecclesiæ primitivæ, non argumentis ductis ab analogia regnorum temporalium, aut ex visu hodierni regiminis Ecclesiæ. Profectò consensus catholicus omnium Patrum demonstrat Apostolos indivisim & in commune in solidum accepisse claves aut potestatem jurisdictionis à Christo, atque honore & potestate æquales esse. Deindè Episcopos positos esse à Spiritu sancto, ut universo gregi attenderent, suasque regerent in solidum Ecclesias, Actorum 20. & successisse potestati Apostolorum, ut aliàs probavimus. Verùm multò magis credendum est antiquis & praxi Ecclesiæ primitivæ, quàm neotericis Theologis à quibus propositum est jus commune & regimen Aristocraticum labefactare, ut suas missiones extraordinarias atque immunitates immoderatas tueantur, ac supra potestatem Episcoporum extollant: quod ita consequuti sunt, ut jam Episcopis superiores esse videantur multis in rebus. Certè exceptâ facultate conferendi ordines sacros, hodiernâ die Jesuitæ Episcopis antecellunt. Est autem hæresis dicere, Episcopos carere potestate legum ferendarum pro suarum provinciarum gubernatione, & disciplina ecclesiastica constituenda: quia cùm Dominus sciret cunctas nationes iisdem moribus & legibus regi non posse, voluit Ecclesias jure communi & aristocratico regimine gu-

bernari. Quocircà statuitur can. 5. Niceno & 2. Constantinopolitano ut negotia provinciæ Synodis provincialibus regantur, & definiantur. Cui legi Romanus Episcopus more aliorum tenebatur : sanè ab eo tempore quo regimen Aristocraticum in absolutam monarchiam degeneravit, & mores Christianorum & disciplina Ecclesiastica evasit corruptissima, fidesque Catholica sensim ad paucos redacta est : neque mirum est Jesuitas docere Episcopos non præditos esse potestate legum ferendarum; hoc enim consultò faciunt, ne cogantur in ordinem ab Episcopis, & juri communi, quod opprimunt, subjiciantur : cæcique sunt Episcopi qui ad hæc non attendunt.

Secundò Deus teverà suavissimè agit nobiscum per regimen aristocraticum quod instituit : ideòque Petrum absolutum monarcham esse vetat Lucæ 22. *Reges gentium dominantur eorum*, vos autem non sic &c. porrò argumenta D. Thomæ, quæ in aciem explicat Suares, supra cap. 2. hujus libri soluta sunt.

Tertiò, quòd ait omnes Christianos materialiter & formaliter subjici Papæ, secundùm quid concedo, absolutè nego : cujus rei notitia pendet ab iis quæ lib. 2. cap. 6. num. 5. de primatu disputavimus : etsi enim primatus quoad rem & substantiam institutus sit à Deo, tamen limitatio, extensio & regulatio jurisdictionis pendet ab Ecclesiæ definitione. Quare can. 6. Nicæni Concilii orbis christianus distribuitur in tres Patriarchatus, parque & æqualis potestas Alexandrino & Antiocheno Patriarchis in Ecclesias sibi subditas, quàm Romano in Ecclesias Occidentis conceditur, adeò ut quemadmodum Apostoli, sic & Patriarchæ inter se honore & potestate pares essent, primatu excepto. Quæ distributio Patriarchatuum à Nicænis Patribus facta, clarissimè demonstrat tunc temporis minimè persuasum fuisse Ecclesiæ primatum esse monarchicum. Hic autem Suares argumentatur ex hodierna praxi, id est, quæstione facti quæstionem juris probare contendit. Consule xxxi. axioma apologiæ nostræ.

Quartò, quòd perhibet potestatem Papæ formaliter extendi ad omnes modos & & materias casuum ligandi & solvendi, &c. fallit æquivocatione : quia si de jure posito loquatur, concedo Pontifici ejusmodi potestatem hodie competere : jure autem divino singuli Episcopi quisque in sua diœcesi id possunt quod Papa : idque probatur can. 6. Nicæno jam laudato : quo cæteri Patriarchæ tantumdem habent potestatis in suis Patriarchatibus quantum Papa in suo : Adde quòd omnis Episcopatus formaliter & objectivè est universalis, ut sequenti responsione dicetur.

Quintò, de potestate & officio Episcopali, quod materialiter & formaliter limitatum esse ait, annuo juxta hodiernam praxim, nego simpliciter & absolutè. Ac primò certum est jure divino potestatem Episcopalem formaliter & objectivè esse illimitatam & œcumenicam. Undè *ad esse Episcopi nihil quicquam locus & diœcesis conferunt de translatione, idque patet ex Episcopis titulariis.* Secundò, si attendamus ad tempora Apostolorum, tunc etiam Episcoporum potestas materialiter erat illimitata & œcumenica, quoniam nondum limites Episcoporum erant constituti propter necessitatem publicandi Evangelii, & ideò Actor. 20. Apostolus universum gregem commendat Episcopis : Attendite vobis & universo gregi, &c. Quocircà Canonistæ docent 7. quæst. 5. can. Novatianus, initio nascentis Ecclesiæ unicum dumtaxat fuisse Episcopatum, qui post publicatum Evangelium divisus & distinctus est in diversas

Diœceses, quæ distributio est juris merè positivi : siquidem juris est purè humani, quòd hic aut ille Episcopus sit Romanus, Parisiensis aut Meldensis Episcopus. Quòd itaque jurisdictio Episcoporum materialiter & formaliter limitata sit, hoc à jure positivo pendet, quatenùs per sacras electiones, aut aliâ viâ hic aut ille Episcopus privatim Parisiensi aut Meldensi diœcesi regendæ verbi causâ addicitur : neque hæc potestas illimitata Episcoporum derogat primatui, sed tantùm imaginariæ Monarchiæ, quam Suares animo concipit.

Sexto, petitio est principii dicere potestatem Episcopalem materialiter & formaliter interidi atque remitti, ut videtur Pontifici : aliàs docui jurisdictionem Ecclesiasticam originaliter atque efficienter à Christi Sacerdotio manare, atque formaliter & in actu signato conferri unà cum Episcopali ordine : materialiter verò extensivè & quoad exercitium deferri per sacras electiones aut aliâ viâ, quâ titulus Episcopalis & populus regendus creditur Episcopis. Hîc autem Suares de quæstione juris ex hodierna praxi absolutæ monarchiæ decernit : supra autem cap. 5. hujus libri quæst. 4. de intentione & remissione jurisdictionis Episcopalis disserui contra Bellarminum. Eò se Lector conferat.

Septimo, ad incommodum allatum à Suare de potestate Episcopali, quòd sit œcumenica sicut potestas Papæ, nisi à Papa ipso conferatur, & dependeat, ita ut illam restringere & ampliare possit, quando & quatenùs velit. Respondeo ut priùs hæc argumenta ex eo procedere, quòd adversarii fingant Papam esse absolutum Monarcham Ecclesiæ : & primatum cum monarchia confundant, cùm tamen res sint omninò diversæ ac differentes. Ut enim anima rationalis, quæ tota est in toto corpore organico, & tota in qualibet parte corporis organici, determinatur quoad actiones & operationes suas per organa corporis : similiter Christi Sacerdotium, quod totum est in toto ordine hierarchico & totum in quolibet Episcopo atque Presbytero, circumscribitur, definitur, limitatur & veluti organisatur per sacras electiones, quibus confertur potestas exercendi Papatum, Episcopatum & Presbyteratum. Itaque sicut Ecclesia eligendo Papam, Sacerdotium aut Episcopatum Christi communicatum Papæ ad omnes Christianos materialiter extendit (quemadmodum videmus sensum tactûs per totum corpus diffundi) pariter Ecclesia cooptando Episcopum ejusdem Sacerdotium atque Ordinem Episcopalem restringit & determinat ad certam Diœcesim & populum regendum. Ex quo evenit ut potestas Papæ materialiter & formaliter sit illimitata & œcumenica : contra autem Episcopi materialiter & formaliter ad hunc vel illum Episcopatum definita & limitata secundùm Canones & jus ordinarium : nam jure extraordinario & in casu necessitatis, Episcopi munia Episcopalia œcumenicè & universim obierunt, ut posteà ostendetur : quemadmodum videmus simplicem Presbyterum in casu necessitatis defungi potestate Papali, dum quemlibet Christianum à casibus etiam Papæ reservatis absolvit.

Octavo, vellem adversarii nobis proferrent Canones Conciliorum non constitutiones Pontificum in sua causa, ad probandum Episcopos non posse suum Episcopatum deserere absque Papæ auctoritate : quæ enim de ea re Innocentius III. *cap. inter corporalia de translatione* præscribit, statuuntur velut à Monarcha absoluto. Antiquitus dum regimen vigebat, cuncta negotia Ecclesiastica Synodicè decernebantur :

sed ubi Concilia frequentari desierunt, Pontifices Romani sibi potestatem Monarchicam, atque idipsum quod proprium erat Ecclesiæ & Synodorum facilè assumpserunt. Certè cùm inter Episcopum & populum Christianum quædam species matrimonii spiritualis intercedat *Can. sicut alterius 7. quæst.* 1. atque omnium hominum animæ cujuscumque sint qualitatis, nationis, Regum, Principum, divitum, pauperum, Bajulorum, agricolarum, Græcorum, Latinorum &c. æquè sint charæ Domino ejusque sanguine pretioso redemptæ, meritò quidem Patres Nicæni can. 15. prohibuerunt translationes aut migrationes Episcoporum ab uno in alium Episcopatum ditiorem aut illustriorem : cujus Canonis sicut & aliorum Conciliorum exequutio pertinet ad Romanum Pontificem ratione primatus sui. Quid memorem Domnum Antiochenum ejurare Episcopatum, atque in ejus locum Maximum sufficì, hæcque comprobari à Patribus Synodi Chalcedonensis actione 7. rataque grata haberi quæ Maximus dat Domno pro alimentis. Verùm de Episcopatibus & Ecclesiis non deserendis adi totam 7. quæst. causâ 1. Quòd autem Episcopi damnentur aut restituantur Synodicè nonâ Papa : vide can. 4. Synodi Antiochenæ XI. quæst. 3. Can. Si Episcopus, de Canonibus Concilii Sardicensis dictum est lib. 1. historiæ Conciliorum generalium.

Nono, fateor potestatem ordinis & jurisdictionis objectivè, formaliter & realiter distingui : atque etiam distinctè & separatim aliquando exerceri : sed nego indè sequi aut inferri posse jurisdictionem formaliter, habitu & actu signato non deferri per ordinis Episcopalis & Presbyteralis collationem : laborent adversarii, hoc numquam demonstrabunt, sed dumtaxat Presbyterum aut Episcopum vagè & absque certo titulo, diœcesi aut parœcia ordinatum non posse in actum atque exercitium, jurisdictionem sibi habitu & formaliter creditam mittere : sicut videmus aurifabrum defectu materiæ vasa aurea vel argentea cudere vel efformare non posse.

Decimum argumentum simile est decimo tertio & decimo quarto; quare ibidem solvetur & explicabitur, quomodò fieri possit ut Papa aut Episcopus non consecratus ea exercere possit quæ sunt jurisdictionis.

Undecimum de comparatione potestatis consecrandi Eucharistiam & absolvendi aut ligandi peccatorem, fallit ab Elenchi ignoratione, quia non attendit ad discrimen materiæ Sacramenti Eucharistiæ & Pœnitentiæ : siquidem panis & vinum, quæ res sunt inanimes, necessariò & non liberè subjiciuntur Sacerdoti in Eucharistiæ Sacramento & Sacrificio missæ : contra populus spontè & voluntariè secundùm canones suis subditur Pastoribus. Undè si Pastor & populus aliquid contra Canones & disciplinam Ecclesiæ moliantur, omnes illorum conatus vani atque irriti sunt. Et hinc fit, ut sacerdos potestate consecrandi non possit, possit autem ligandi & absolvendi potestate privari per materiæ & populi substractionem.

Duodecimo, negatur Navarrum & Aphonsum Castrensem immutare aut confundere communem & ordinarium modum loquendi scholasticorum vel Conciliorum : imò verò eum apertè explicant, docentque, quamquàm potestas ordinis naturâ suâ & objectivè distinguatur : nihilominus formaliter & in actu signato unà cum ordine conferri : & distinctè exerceri posse, sicut experientia comprobat in Episcopis jurisdictione & diœcesi præditis atque in titulariis : Item in Presbyteris qui vagè & abso-

lutè absque titulo & parœcia ordinantur. Vide responsionem ad nonum.

Ad decimum tertium, dico certissimum & de fide Catholica tenendum, omnem Ecclesiasticam jurisdictionem, nimirùm Papalem, Episcopalem & Presbyteralem causaliter atque efficienter inesse Christi Sacerdotio communicato & credito Ecclesiæ Sacerdotali, quam Apostoli referebant. Unde negamus Suari, ordinem aut consecrationem Episcopalem, quà Episcopus fit particeps Sacerdotii & Episcopatus Christi, non esse per se principium & causam efficientem jurisdictionis activæ aut habitualis, imò verò unà cum ordine datur facultas & potestas activa ad exercendam jurisdictionem, neque quicquam deest ut in actum mittatur præter materiam & populum subditum juxta Canones. Vide supra responsionem ad nonum.

Decimo quarto, nihil mirum est aut Papam aut Episcopum non consecratum imò non donatum ordine Presbyterali, ea gerere, quæ sunt jurisdictionis exterioris: cùm exploratum sit Episcopos sæpè cuipiam Laïco aliquam partem suæ jurisdictionis exercendam committere: idque fit virtute Sacerdotii & Episcopatus Christi, quod eminenter, radicaliter, totaliter ac efficienter inest toti hierarchico ordini collectim sumpto: quarè ad tempus supplet defectum non Sacerdotis aut Episcopi singularis. Legendus Gersonius de potestate Ecclesiastica considerat. 5. & x. Accedit Tridentinum Concilium sessione 23. cap. 2. statuere, ut qui Ecclesiis Cathedralibus præficiuntur, intra tres menses Sacerdotalem ordinem suscipere cogantur: quod argumento est jurisdictionem exerceri in vim ordinis, ut ait Gersonius supra laudatus. Prætereà cùm Papa & Episcopus non Sacerdotes, in vim suæ electionis materiam & populum sibi subditum habeant: quid mirum est ex ratihabitione Ecclesiæ atque in vim Sacerdotii Christi sibi proximè communicandi aliquam exercere jurisdictionem.

Decimo quinto, Sacerdotium Christi communicatum Ecclesiæ, est causa exemplaris & efficiens totius jurisdictionis Ecclesiasticæ, quæ ejusdem est naturæ, speciei & virtutis in omnibus Episcopis & Pontifice: hic enim supra alios jure divino solùm habet primatum aut primum gradum Sacerdotii Christi, & Petrus unà cum adeptione ordinis Sacerdotalis formaliter & in actu signato jurisdictionem Papalem assequutus est: Deinde Joannis ultimo, his verbis, *Pasce oves meas*, ac Marci ultimo: *Euntes in mundum universum prædicate Evangelium omni creaturæ, &c.* omnes Apostoli mittuntur in actualem possessionem aut exercitium potestatis adeptæ per sacrum ordinem, Lucæ 22. *Hoc facite in meam commemorationem:* similiter Papa dum hodie ordinatur fit particeps Sacerdotii & Episcopatus Christi, consequiturque jurisdictionem quoad habitum & in actu signato: deinde Cardinales, qui nomine totius Ecclesiæ illum deligunt in Papam, eidem universalem Ecclesiam regendam pro materia subjiciunt; pari etiam modo Episcopi per ordinem Episcopalem consequuntur jurisdictionem activam aut facultatem regendi Ecclesiam, passivam autem jurisdictionem & materiam, quando ei per sacras electiones aut aliâ viâ canonicâ tituli Episcopales atque Diœceses conferuntur. Quòd autem obtendit adversarius Episcopos solâ collatione Pontificis, non sacri ordinis adeptione consequi potestatem jurisdictionis; petit principium, & ex hodierna praxi de quæstione juris sophisticè statuit: de argumentis Alphonsi Castrensis & Navarri consule lib. 2. cap. 5. à num. 48. ad 51.

Decimo sexto, si demus Suari, Christum Mathæi 18. *Amen dico vobis, quæcumque*

*alligaveritis*, *&c.* promisisse jurisdictionem exercendam post suam resurrectionem, quid inde lucrabitur? nihil certè quo suam causam promoveat.

Decimo septimo, Apostolus disertè ait actor. 20. *Episcopos positos esse à Spiritu sancto ad regendam Ecclesiam:* quòd autem Suares perhibet hoc intelligi mediante Papâ, est petitio principii contra praxim Ecclesiæ primitivæ, ut jam adversùs Bellarminum diximus.

Decimo octavo, B. Thomas Dux partium non est adducendus ad probandum Episcopos & Presbyteros inter exercendam suam jurisdictionem aut potuisse aut debuisse dicere, *Ego te ab absolvo aut excommunico auctoritate mihi delegatâ à summo Pontifice.* Deus bone, quotusquisque non videt hæc vergere in manifestissimum Evangelii & Episcoporum contemptum? Nam cùm Deus immensâ suâ bonitate parietem inter medium maceriæ, qui inter Judæos & Gentes faciebat divortium, interruperit per Christum; volueritque Christi Sacerdotium, à quo peccatorum remissio efficienter manat, omnibus gentibus & nationibus ex æquo esse commune, omnesque homines immediatâ Christi auctoritate, cujus etiam sanguine redempti sunt, ex æquo absolvi: & eam ob causam omnes Episcopos atque Presbyteros immediatam habere à Christo auctoritatem per Sacerdotii Christi participationem, ut tanquàm Proreges & immediati Vicarii Domini homines ligarent & absolverent à peccatis: Contra novi Doctores ut absolutam Monarchiam constituant in Ecclesia, atque privilegia sua potestati ordinariæ Episcoporum æquent, imò etiam præponant, ut multis in rebus faciunt, equidem immensum beneficium Domini quantùm in se est imminuunt: docentes Episcopos non immediatâ Christi auctoritate, sed mediante Pontifice absolvere & ligare; hoc est, gratiam redemptionis nostræ non immediatè ex ipso fonte, sed intermediis rivulis & veluti canalibus turbidis haurire, ut Curia Romana abundantiùs frequentetur. Nam quotusquisque tam cæcus est, ut non videat hâc viâ conditionem Diœcesis Romanæ, quasi sola ab ipso fonte charismata & jurisdictionem derivaret, pinguiorem effici, atque iterùm parietem maceriæ disruptum à Christo instaurari? Ecquis etiam non videt hâc ratione persuaderi Episcopos, qui omnes ex æquo & in solidum suas regere debent Ecclesias, ut ait Cyprianus, nihil aut parum esse regendis Ecclesiis necessarios, atque sub Romano Pontifice tanquam sub absoluto Monarcha & Episcopo universali cunctas Ecclesias gubernari posse per Archipresbyteros, sicut hodie Catholici-Angli contra jus divinum, naturale & Canonicum reguntur? An non etiam hinc illæ voces publicæ manatunt, ut sæpè Parisiis Jesuitæ inter concionandum contenderint, nihil necesse esse populo etiam die sancto Paschæ suas adire parochias, ut particeps fieret Sacramentorum: quoniam sicut Papa potestatem dederat Archiepiscopis, & Archiepiscopi Episcopis, ac vicissim Episcopi Curatis, & Curati Presbyteris suis: ita & omnes privilegiatos immediatè auctoritatem habere à Pontifice. Quod certè non est prædicare, sed corrumpere Evangelium, populumque prurientem ad novitates in ruinam præcipitem impellere, ut privatæ utilitati serviatur. Quandoquidem hæc privilegia & immunitates non ideò robur habent, quòd à Papa tanquam Monarcha Ecclesiæ oriantur & auctorentur: sed quia communi Ecclesiæ consensu approbantur, & in rem judicatam mittuntur, ut de legibus Ecclesiasticis dicetur. Undè si tota Ecclesia vellet jure pristino uti, posset qui-

dem, ut hinc Privilegiati discant sapere ad modestiam, & non efferri supra Ordinarios.

Decimo nono, Suares Vasquesii argumenta non solvit, sed in petitione principii impingit, asserens per modestiam Romanorum pontificum effici quominùs Episcopi & Sacerdotes dicant: Ego te auctoritate mihi à summo Pontifice concessâ & delegatâ absolvo, &c. Contra id non fit, nec fieri potest, quia juri divino & naturali & praxi Ecclesiæ est penitùs contrarium, ut dixi in responsione ad decimum octavum: de Vasquesii argumento vide supra librum 2. cap. 5.

Vigesimo, quis etiam ferat discipulum in scholis argumenta nectentem à posse ad esse hoc modo: *Fieri rectè potuit ut Christus docuerit & præceperit Apostolis, & præcipuè Petro modum regendi Monarchiam Ecclesiasticam mediis Episcopis, &c.* ergo res ita habet aut debet fieri? negatur consequentia; hîc enim demonstrandum non quid Christus potuerit, sed quid non reverâ & de facto voluerit: quod probamus jure divino & naturali & constantissimâ praxi Ecclesiæ primitivæ, quæ numquam imaginariam Monarchiam recentiorum, ut eam probaret, agnovit, imò verò sæpè labefactavit atque oppugnavit, sicut toto lib. 1. Historiæ Conciliorum Generalium probatum est.

IV. Suares eodem lib. 4. de legibus cap. 6. disputat quibusnam communitatibus aut congregationibus Ecclesiasticis facultas legum condendarum competat: quibus autem principiis anteà efficere voluit D. Petrum constitutum absolutum Ecclesiæ Monarcham à Christo, iisdem negat Concilium OEcumenicum pollere auctoritate legum ferendarum, nisi Papa leges illas auctoret. Quæ opinio tam facilè ruit, quàm proclivè asseritur, ut patet ex iis quæ cap. 5. quæst. 5. disseruimus contra Bellarminum, & libris de Historia Conciliorum Generalium, ubi omnibus argumentis contrariis satisfecimus. Dehinc Suares eodem lib. & capite quærit utrùm Collegium Cardinalium auctoritatem habeat legum sanciendarum: quam difficultatem jam delibarat cap. 3. quæst. 1. in Joannem Monachum cap. super eo de hæreticis in B. Ancharanum, Baldum, aliosque Canonistas, explicatè docentes solum Papam absque consilio Cardinalium leges ferre non posse in rebus gravibus. Contra autem Suares asserit consensum Cardinalium tantummodò requiri ad decentiam & bene esse: idque ipsum similiter Bellarminus contendit de Generalibus Conciliis lib. 1. de Conciliis & Ecclesia cap. 9. Fundamentum Suaris est, quòd *potestas legum ferendarum sic absoluta fuerit in Petro, ut etiam sine consilio Apostolorum nedum aliorum inferiorum leges condere posset: ergo multò magis absque consilio Cardinalium.* Quam ad rem probandam hos textus quasi telum fortunatum contra omnia argumenta vibrat: *Tibi dabo claves regni Cælorum, Pasce oves meas, &c.* Attexit & *Canonem cuncta 9. quæst. 3.* ubi Gelasius Papa ait Apostolorum Sedem sine ulla Synodo præcedente, solvendi & damnandi potestatem habuisse: laudat & caput ultimum de constitutionibus: ubi dicitur constitutionem Sedis Apostolicæ omnes adstringere, & Canonem *Sunt quidam dicentes. Romano Pontifici semper licuisse novas condere leges 25. quæst. 1.* Adjungit Romanos Pontifices in suis constitutionibus rarò hæc addere verba, *Sacro approbante Concilio, vel de fratrum nostrorum consilio: quæ sæpè in motibus propriis vel rescriptis aliis extra jus ponuntur. In jure autem minimè, quia Pontifices leges ferunt propriâ auctoritate, & in*

*& in se solis agnoscunt absolutam potestatem sicut Imperator aut Rex suas leges ferre solet.*

Hæc tota collectio Suaris ludificat à suppositione principii & in consequentia probationis: & primùm de dogmatico sensu horum verborum; *Tu es Petrus & super hanc petram, &c. Tibi dabo claves regni Calorum. Pasce oves meas*, disputatum est adversùs Bellarminum cap. 5. quæst. 1. hoc tertio libro.

Secundò, Canon Gelasii sic potest explicari, ut dicamus Sedem Apostolicam auctoritatem suam habere à Christo, non à Synodis: quia Christus primatum instituit ut observavi axiomate XXXI. & supra lib. 2. cap. 6.

Tertiò, fateor constitutionem Sedis Apostolicæ omnes adstringere quando est communi Ecclesiæ consensu recepta, atque in morem transiit: admitto similiter Romanos Pontifices posse novas leges condere in actu primo: sed nego obligare nisi communi consensu Ecclesiæ recipiantur & mittantur in rem judicatam: de qua re infra lib. 4. cap. 6.

Quartò, quòd discrimen assignat inter extravagantes & leges Pontificum, ita ut in his Papa absolutè loquatur & imperet: in extravagantibus autem & propriis motibus dicat factos esse de fratrum suorum consilio, vel quid simile, sunt argumenta ducta à quæstionibus facti & praxi regiminis hodierni, quod est ridiculum in magno Theologo, quem ignarum esse praxis & consuetudinis Ecclesiæ primitivæ non oportet. Jam superiùs dixi adversarios non posse ullam legem aut Canonem proferre, quem solus Papa condiderit octingentorum & ampliùs annorum spatio, quibus regimen aristocraticum sub octo primis Generalibus Conciliis viguit, & Synodi liberè habitæ sunt ubique terrarum.

V. Sed ut hujus libri tertii compendium faciamus, & eo finiamus, unde initium duximus: qui fundamenta opinionis adversariorum cum principiis scholæ Parisiensis de immediata Ecclesiæ & Concilii auctoritate supra Papam composuerit, & ad regulas dogmaticas initio capitis 2. libri 2. hujus defensionis positas exegerit, facilè quidem de tota controversia decernet. Primùm, adversarii jus quoddam divinum planè imaginarium & sophisticum ab analogia monarchiarum temporalium contra causas essentiales potestatis Ecclesiasticæ comminiscuntur: quasi Ecclesia haberet à Christo potestatem absolutè cogendi quæ solummodò per actus hierarchicos debet peragere. Secundò, contra omnes Logicæ & Theologiæ regulas jure divino valdè complexo & obscuro, id est, metaphoris, allegoriis & parabolis ad suam absolutam monarchiam stabiliendam utuntur. Tertiò, testimoniis & constitutionibus Pontificum in sua causa, & sæpiùs quæstione facti, atque praxi hodierni regiminis de tota quæstione juris contra jus divinum naturale & Canonicum definiunt.

Quartò, aliam potestatem Ecclesiæ quàm ministerialem spiritualem contra expressum Christi præceptum attribuunt: prohibet enim suos dominari, id est, absolutè imperare & cogere quæ præcipiunt, Lucæ 22. *Reges gentium dominantur, vos autem non sic.* Quintò, sophisticè arguunt per communicationem Sacerdotii Christi, solam potestatem ordinis & non jurisdictionis conferri, atque omnes Episcopos suam auctoritatem à Papa derivare: quasi in Christi Sacerdotio summa totius potestatis Ecclesiasticæ eminenter non haberet, & non etiam unà cum ordine formaliter & quoad habi-

LII

tum conferretur. Sextò, locos Patrum oratorios, obscuros & ambiguos passim dogmaticè usurpant contra omnes Logicæ & Theologiæ regulas. Septimò, nullis aliis Conciliorum, quàm Florentini & Lateranensis decretis nituntur: quæ tamen eis usui esse nullo modo possunt, cùm suis nævis non careant, & aliundè robur non habeant quàm ab imaginaria potestate absoluta Pontificis super omnia Concilia: idque est pro vero & indubitato asserere quod omnium maximè controversum habetur.

## *FINIS TOMI PRIMI.*